

Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Університет бізнесу та технологій, Грузія
Університетський коледж бізнесу, Албанія
Будапештський університет технологій
та економіки, Угорщина
Познанський економічний університет, Польща

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Київ, 27 березня 2024 року)

Київ 2024

**Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Університет бізнесу та технологій, Грузія
Університетський коледж бізнесу, Албанія
Будапештський університет технологій
та економіки, Угорщина
Познанський економічний університет, Польща**

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ
В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ
ВИКЛИКІВ**

**ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

(Київ, 27 березня 2024 року)

**TRANSFORMATION OF ACCOUNTING
AND REPORTING IN THE FACE
OF SOCIO-ECONOMIC CHALLENGES**

**PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL
SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE**

(Kyiv, March 27, 2024)

Київ 2024

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ДТЕУ
заборонено**

УДК 657.37:316.422

Т 65

Трансформація обліку та звітності в умовах соціально-
Т 65 економічних викликів [Електронний ресурс] : тези доп.
Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 27 берез. 2024 р.) / відп.
ред. О. В. Фоміна. – Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2024. –
452 с.

ISBN 978-966-918-123-7

DOI: 10.31617/k.knute.2024-03-27

У тезах доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Трансформація обліку та звітності в умовах соціально-економічних викликів» висвітлено сучасні тенденції у галузі обліку та звітності, актуальні дискусії та засоби і методи вдосконалення національної практики у контексті імплементації міжнародного досвіду і застосування міжнародних стандартів. Матеріали конференції охоплюють аспекти соціальної відповідальності бізнесу та нефінансової звітності, управлінського обліку та звітності для забезпечення економічної безпеки і сталого розвитку, а також питання щодо впливу цифровізації та програмного забезпечення на сучасні процеси обліку, звітності та оподаткування.

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.

УДК 657.37:316.422

Редакційна колегія: О. В. Фоміна (відп. ред.), д-р екон. наук, проф.; Т. В. Канєва, д-р екон. наук, проф.; С. М. Семенова, канд. екон. наук, доц.; О. М. Прокопова, канд. екон. наук, доц.

Відповідальна за випуск О. В. Фоміна, д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри обліку та оподаткування.

ISBN 978-966-918-123-7

© Державний торговельно-економічний
університет, 2024

ЗМІСТ

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ

<i>Альошин Владислав</i> ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ ДЖЕРЕЛО У ПРОЦЕСІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	17
<i>Безверхий Костянтин</i> АУДИТ ЗВІТНОСТІ ПРО СТАЛИЙ РОЗВИТОК: ЕМПІРИЧНИЙ ДОСВІД АРГЕНТИНИ.....	19
<i>Біла Юлія</i> ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ОБЛІКУ БІОЕНЕРГЕТИЧНИХ АКТИВІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	22
<i>Василішин Станіслав</i> ВПЛИВ ВІЙНИ НА ОЦІНКУ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: АСПЕКТИ РОЗКРИТТЯ У ЗВІТНОСТІ.....	25
<i>Гаркавенко Аліна</i> ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	28
<i>Гриценко Ольга</i> ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТАМИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	31
<i>Демидюк Вікторія</i> ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ: ОЦІНКА, ВИЗНАННЯ ТА ОБЛІК.....	34
<i>Денисенко Олександр</i> ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ Е-АУДИТУ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ЕЛЕКТРОННИХ ПОДАТКОВИХ ПЕРЕВІРОК	38

<i>Дерій Василь, Гавришків Святослав</i> ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ: МОДЕЛЮВАННЯ Й ОЦІНКА РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	41
<i>Дефір Ігор</i> ХАРАКТЕРИСТИКА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇЇ ОБЛІКОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	44
<i>Дундар Дар'я</i> ПОДАТКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ.....	46
<i>Жердієва Софія</i> ВПЛИВ УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ НА ОПОДАТКУВАННЯ ФОП	50
<i>Зябченкова Ганна</i> ВПЛИВ ВВЕДЕННЯ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ НА ПОРЯДОК РОЗРАХУНКУ ТА ОБЛІКУ ВІДПУСКНИХ	54
<i>Іванова Анастасія, Афанас'єва Інна</i> СУЧАСНИЙ СТАН ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ	57
<i>Клименко Поліна</i> ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ ІЗ ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ	60
<i>Коваленко Марія</i> УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗРАХУНКІВ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ: АНАЛІЗ НОВИХ ПРАВИЛ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ...	63
<i>Костюченко Валентина</i> РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО КЛІМАТИЧНІ РИЗИКИ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ	66
<i>Коцунал Олександр, Уманців Галина</i> ВПЛИВ ПОВЕДІНКОВИХ ЕФЕКТІВ НА ОБЛІКОВУ ІНФОРМАЦІЮ ТА ФІНАНСОВУ ЗВІТНІСТЬ.....	69

<i>Лемішовська Олеся</i> ЕКОНОМЕТРИЧНА БАЛАНСОВА ТЕОРІЯ: ДО ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЙНОЇ ПОЗИЦІЇ В БУХГАЛТЕРСЬКІЙ ІСТОРИОГРАФІЇ.....	72
<i>Лосєва Валерія</i> ІСТОРІЯ ПРИПУЩЕНЬ ЩОДО ПОДВІЙНОГО ЗАПISУ.....	76
<i>Мельничук Марина, Войтова Катерина</i> НОРМАТИВНА БАЗА ТА АЛГОРИТМ ЗДІЙСНЕННЯ ІНТЕРНЕТ-ТОРГІВЛІ.....	78
<i>Молявін Максим</i> ВІДОБРАЖЕННЯ У ЗВІТНОСТІ ВИТРАТ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	82
<i>Нагорна Ірина</i> ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ.....	84
<i>Назаревич-Марченко Соломія</i> СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ	87
<i>Откаленко Олена</i> ПРАКТИКА ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ	91
<i>Протасов Володимир</i> АКТ ПРИЙМАННЯ ПРОДУКЦІЇ ЗА КІЛЬКІСТЮ ТА ЯКІСТЮ.....	94
<i>Пуґач Валерія</i> ПОДАТОК НА ПРИБУТОК: ВІДОБРАЖЕННЯ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ	97
<i>Саламаха Юлія</i> ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	101
<i>Сидорчук Юлія</i> ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДІВ АМОРТИЗАЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ ПІДПРИЄМСТВА	103

Смочко Валерія
ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТАТИСТИЧНОГО ОБЛІКУ ТУРИСТИЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ..... 107

Собчук Олена
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ КОНСАЛТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В УКРАЇНІ 110

Томіна Оксана
РЕАЛІЗАЦІЯ ТОВАРІВ ЗІ ЗНИЖКАМИ: ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ... 112

Ценклер Наталія
ДЕБІТОРСЬКА І КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ:
СУТНІСТЬ, КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОБЛІК..... 115

Шаповалова Алла
ОБЛІКОВО-ПОДАТКОВІ АСПЕКТИ СПИСАННЯ
БЕЗНАДІЙНОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ 118

Юрченко Олександр
ОБЛІК РРО-ВИРУЧКИ: НОВАЦІЇ ДЛЯ БІЗНЕСУ
В УМОВАХ ВІЙНИ..... 121

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ

Гмиря Анастасія
ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ: АДАПТАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПРАКТИКИ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ ДО МІЖНАРОДНИХ
СТАНДАРТІВ..... 125

Григорчук Тетяна
ІННОВАЦІЇ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ:
ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА БЛОКЧЕЙН-
ТЕХНОЛОГІЙ 128

Дяденко Микола
КОНВЕРГЕНЦІЯ ПОЛОЖЕНЬ IFRS ТА US GAAP ЩОДО
ВІДОБРАЖЕННЯ НАСЛІДКІВ ОПЕРАЦІЙ КОНЦЕСІЇ
У ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ 131

Коваленко Валентина
ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ЗА МІЖНАРОДНИМИ
СТАНДАРТАМИ 134

<i>Кривда Артем</i> ВІДОБРАЖЕННЯ ВПЛИВІВ ТА НАСЛІДКІВ КАТАСТРОФІЧНИХ ПОДІЙ У ЗВІТНОСТІ КОРПОРАЦІЙ	137
<i>Кузнецова Світлана</i> ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ: ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ЗА МСФЗ.....	140
<i>Майданик Єгор</i> ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТИВ У ЗВІТНІСТЬ СТАХОВОЇ ГАЛУЗІ.....	142
<i>Маначинська Юлія</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В АКТУАРНУ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПІДХІД	145
<i>Поліщук Костянтин</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ	149
<i>Проскура Владислав</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТИВ.....	152
<i>Пушенко Діана</i> ОБЛІК ГРОШОВИХ КОШТІВ: МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ	155
<i>Розгоні Вікторія, Гладкий Наталія</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ	158
<i>Ромашко Ольга</i> ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЗА МСФЗ.....	159
<i>Федотова Євгенія</i> ACCOUNTING FOR GOVERNMENT GRANTS UNDER IFRS	162
<i>Фоменко Валерія</i> ВИБІР СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ-ПІДПРИЄМЦЯМИ.....	166

Фоменко Валерія
АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ОБ'ЄДНАННЯ БІЗНЕСУ 170

Хватова Дар'я
РЕГУЛЮВАННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ
СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ 173

Чорновол Алла
ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ
СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ 175

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ ТА НЕФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ

Вощинська Анастасія
НЕФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ
СЬОГОДЕННЯ 179

Городянська Лариса
СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ
ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В КРИЗОВИХ УМОВАХ..... 181

Жуков Данило
РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ТРУДОВІ РЕСУРСИ
ЗА СТАНДАРТАМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЄС 184

Задніпровський Олександр
РОЛЬ НЕФІНАНСОВИХ ВИМІРНИКІВ В ІНТЕГРОВАНІЙ
ЗВІТНОСТІ КОМПАНІЙ 187

Захарків Віктор
КРИПТОВАЛЮТИ В ІНТЕГРОВАНІЙ ЗВІТНОСТІ:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ 189

Камлаченко Єлизавета
РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ
У СТВОРЕННІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ: ВІД ЗОБОВ'ЯЗАНЬ
ДО ДІЇ..... 192

Король Світлана
СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНА СУТНІСТЬ ГОСПОДАРСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 195

<i>Кринська Анна-Марія</i> ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ У ІТ-КОМПАНІЯХ	197
<i>Ляшенко Сергій</i> ESG-ОРІЄНТОВАНІ ІНВЕСТИЦІЇ ДЛЯ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ	201
<i>Майстренко Анастасія</i> СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АНТИКОРУПЦІЙНОГО АУДИТУ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	204
<i>Майстренко Діана</i> СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ ТА НЕФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ КОМПАНІЇ L'ORÉAL	207
<i>Малюга Наталія, Цегельник Ніна</i> СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ ЗВІТНОСТІ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	211
<i>Матяш Даша, Яворський Богдан</i> СУЧАСНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ	215
<i>Мідяківська Вероніка</i> ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ В ОПТОВІЙ ТОРГІВЛІ ПІД ЧАС ВІЙНИ	219
<i>Пацкань Юлія</i> ФОРЕНЗІК-ДІАГНОСТИКА ТА АУДИТ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ	222
<i>Прокопчук Дар'я</i> ЗВІТНІСТЬ ПРО СОЦІАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ ...	225
<i>Самохін Олексій</i> УКРАЇНСЬКІ БУХГАЛТЕРСЬКІ ПЛАТФОРМИ У КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ	228
<i>Савлук Сергій, Нетребчук Лариса</i> ВІДОБРАЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗВІТНОСТІ БАНКІВ.....	230

Семенова Світлана, Шпирко Ольга
ВПРОВАДЖЕННЯ ESG-ЗВІТНОСТІ У ПРАКТИКУ
УКРАЇНСЬКИХ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ КОМПАНІЙ..... 234

Тивончук Олена
СУТТЄВІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ У ЗВІТНОСТІ ЗІ СТАЛОГО
РОЗВИТКУ – ПІДХІД IFRS S1 237

Фесенко Аліна
РОЗКРИТТЯ В ІНТЕГРОВАНІЙ ЗВІТНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ
ПРО НАСЛІДКИ ВОЄННИХ ДІЙ В УКРАЇНІ 240

Хоча Надія
ЗВІТНІСТЬ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: СУЧАСНИЙ СТАН
ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ..... 244

Черевань Анастасія
«ЗЕЛЕНА ПЕРСПЕКТИВА»: ЕКОЛОГІЧНИЙ ОБЛІК
І ЗВІТНІСТЬ У СУЧАСНОМУ БІЗНЕСІ..... 246

Шеремета Вікторія
ІНТЕГРОВАНА ЗВІТНІСТЬ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ В УПРАВЛІННІ
ПІДПРИЄМСТВОМ..... 250

Шпаляренко Поліна
НЕФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ПРО СОЦІАЛЬНУ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ 253

Юрчишин Ярослав
НЕФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ОСНОВА СТРАТЕГІЧНОГО
АНАЛІЗУ 256

**УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ТА УПРАВЛІНСЬКА ЗВІТНІСТЬ
У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
І СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

Абраменко Діана
ОЦІНКА НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ЯК ФАКТОРІВ
ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ 259

Андросенко Олена
СУТНІСТЬ КОНЦЕПЦІЙ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ 261

Багрій Конон
УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА .. 264

Виноградний Олексій
ЕКОНОМІКО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ
ЗАПАСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ..... 267

Вороняк Валерія
ДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ В ОБЛІКОВОМУ
ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ..... 270

Даценко Ганна, Гладій Ірина
УПРАВЛІНСЬКА ЗВІТНІСТЬ ЗА КЛЮЧОВИМИ
ПОКАЗНИКАМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЦЕНТРІВ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ..... 272

Демчук Олександр
МІСЦЕ І РОЛЬ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ У СИСТЕМІ
УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ АГРОПРОМИСЛОВИХ
ПІДПРИЄМСТВ 276

Заворотній Микола
РОЛЬ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ У СТВОРЕННІ СТІЙКОЇ
КОНКУРЕНТНОЇ ПЕРЕВАГИ ПІДПРИЄМСТВА НА РИНКУ 279

Закревська Олександра
ЗВІТ ПРО УПРАВЛІННЯ ДЛЯ СЕРЕДНІХ ТА ВЕЛИКИХ
ПІДПРИЄМСТВ 281

Кирик Василь
СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ І ПОБУДОВА ОПТИМІЗАЦІЙНОЇ
МОДЕЛІ ДІЯЛЬНОСТІ З НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ
В УМОВАХ ВІЙНИ..... 285

Кошман Алі
СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПРИРОДНО-КЛІМАТИЧНИХ
ТА СОЦІАЛЬНИХ ФАКТОРІВ ТА СПЕКТР ЇХ ДІЙ
НА ФІНАНСОВИЙ СЕКТОР 289

Кучанський Олександр
УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК – ПЕРЕДУМОВА СТАЛОГО
РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ 292

<i>Кучеренко Тамара</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ	295
<i>Лиско Оксана</i> ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	298
<i>Луців Андрій</i> ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТАРОПАКУВАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ...	301
<i>Мартиновська Наталія</i> ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ	304
<i>Мошковська Олена</i> УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК НА МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ЧАС	307
<i>Ніверчук Єлизавета</i> АНАЛІЗ І КОНТРОЛЬ ПРИБУТКУ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ	310
<i>Омеленчук Володимир</i> ВПЛИВ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ФАКТОРІВ НА СТАБІЛЬНІСТЬ БАНКІВ ТА ЇХ СТАЛИЙ РОЗВИТОК	312
<i>Прокопова Олена</i> УПРАВЛІНСЬКА ЗВІТНІСТЬ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ	314
<i>Сотніков Олександр</i> ЗЕЛЕНІ ПОЗИКИ У КОНЦЕПЦІЇ ЗЕЛЕНОГО БАНКІНГУ	317
<i>Таргонська Лідія</i> БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ....	320
<i>Цікало Євген</i> ІНТЕГРАЦІЙНА ПЛАТФОРМА ЗВІТУ ПРО УПРАВЛІННЯ	322
<i>Чуєнков Андрій</i> ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТВОРЕННЯ ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ	325

Щелкунов Олексій
ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ ДІЛОВОГО
ПАРТНЕРСТВА ПІДПРИЄМСТВА..... 328

**ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ,
ЗВІТНОСТІ ТА ОПОДАТКУВАННЯ**

Арбузова Анастасія
ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ В ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ:
ІНТЕГРАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ
ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ..... 335

Бондар Дарина
ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК:
АНАЛІЗ ПЕРЕВАГ І ВИКЛИКІВ..... 338

Бондар Дмитро
ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКУ, ЗВІТНОСТІ
ТА ОПОДАТКУВАННЯ В ІТ-ІНДУСТРІЇ: ВИКЛИКИ
ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ..... 342

Брагінська Єлизавета
БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ
СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ..... 347

Брушковська Дар'я
УКРАЇНА В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ЦИФРОВІЙ СТРАТЕГІЇ..... 349

Воробець Євген
ЦИФРОВІЗАЦІЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ..... 351

Гойна Анастасія
ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА
БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА..... 354

Гузь Михайло
ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ПРОЦЕСУ ЦИФРОВОЇ
ТРАНСФОРМАЦІЇ БІЗНЕСУ 356

Дахно Костянтин
РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІЙ
СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВА..... 359

<i>Дроговоз Юлія</i> ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	361
<i>Захаренко Юлія</i> ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	368
<i>Калюжна Сніжана</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМУ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ.....	370
<i>Карзун Данііл</i> ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	373
<i>Квятковська Валерія</i> ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК	376
<i>Коваленко Єлизавета</i> ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ОБЛІК ТА ЗВІТНІСТЬ...	379
<i>Корнієвська Анастасія</i> ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	381
<i>Красницький Богдан</i> РОЗВИТОК «ХМАРНИХ» ТЕХНОЛОГІЙ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ	385
<i>Кузьменко Олена</i> ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ	388
<i>Лалакулич Марія, Югас Еріка</i> ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ТОВАРНИМИ ЗАПАСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТОРГІВЛІ	391
<i>Луценко Надія</i> БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК У «ХМАРІ» ЧИ EXCEL	394

<i>Мирончук Ірина</i> АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ МАРКЕТИНГОВИХ ВИТРАТ ЗА ДОПОМОГОЮ CRM-СИСТЕМ	397
<i>Мороз Анастасія</i> РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ ОБЛІКУ, ЗВІТНОСТІ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В ЕПОХУ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ.....	399
<i>Мустеца Ірина, Фербей Галина</i> SMARTFIN.UA – СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ОНЛАЙН- БУХГАЛТЕРІЯ ДЛЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ.....	402
<i>Новікова Юлія</i> ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ, ЗВІТНОСТІ	404
<i>Ночна Аліна</i> БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК МАЙБУТНЬОГО	407
<i>Остапець Антон</i> КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМ ОПОДАТКУВАННЯ КОМПАНІЙ ГАЛУЗІ ІТ	409
<i>Папанова Ангеліна</i> ЦИФРОВІЗАЦІЯ В ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ: НОВІ ТЕХНОЛОГІЇ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	413
<i>Польовик Євгенія</i> ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ У РАМКАХ ESG-ЗВІТУВАННЯ	416
<i>Ракоча Мілена</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЧЕРЕЗ ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ	418
<i>Сахно Наталія</i> ПЕРСПЕКТИВИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ...	422
<i>Копичак Даніела</i> ДО ПИТАННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ	425

<i>Симчук Марія</i> РОЛЬ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ	427
<i>Столяр Людмила, Рилєєв Сергій</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІНФОРМАТИЦІЇ ОБЛІКУ НА ПІДПІДПРИЄМСТВІ	430
<i>Трачова Дар'я</i> УПРАВЛІННЯ ЦИФРОВИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ У ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОМУ СЕКТОРІ.....	434
<i>Усачова Софія</i> ЦИФРОВІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	438
<i>Фірчук Марія</i> ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ В ПРИВАТНОМУ ТА ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ	441
<i>Чиж Віра</i> ОБЛІК У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ.....	444
<i>Шевченко Анастасія</i> ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ, ЗВІТНОСТІ ТА ОПОДАТКУВАННЯ	446
<i>Шульга Наталія</i> ESG-РИЗИКИ БАНКІВ: ІНФОРМАЦІЙНИЙ РАКУРС	449

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ ДЖЕРЕЛО У ПРОЦЕСІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

АЛЬОШИН Владислав,
*аспірант 2 року навчання, економічний факультет,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України*

*Науковий керівник
Гуцаленко Любов Василівна,
д-р екон. наук, проф.*

В умовах глобалізації та зростання конкуренції забезпечення безперервності діяльності підприємств набуває особливої актуальності. Одним із ключових елементів, що впливають на оцінку ефективності підприємств в Україні, є достовірність та прозорість фінансової звітності. Саме тому важливо провести аналіз, яким чином можна підвищити рівень цих показників в процесі підготовки та оприлюднення фінансової звітності підприємств.

Фінансова звітність є основним інформаційним джерелом прийняття управлінських рішень щодо діяльності підприємства, вона дозволяє не лише відслідковувати фінансовий стан підприємств, але й аналізувати ефективність використання наявних в них ресурсів, можливості генерувати грошові потоки, виявляти ризики та потенційні шляхи для зростання. Об'єктивність інформації фінансової звітності є необхідною складовою у прийнятті обґрунтованих управлінських рішень задля забезпечення безперервної діяльності підприємства в майбутньому.

Дослідженню проблем, пов'язаних з формуванням фінансової звітності присвячені праці вчених В. П. Завгороднього, М. І. Бондаря, Ф. Ф. Бутинця, Л. В. Гуцаленко, Ю. Я. Литвина та інших.

Сучасний бізнес-ландшафт характеризується швидкими змінами, що висувають нові вимоги до облікових систем та процесів звітності. До викликів можна віднести необхідність інтеграції великих обсягів даних, впровадження новітніх технологій та відповідність регуляторним вимогам, що постійно змінюються. Забезпечення достовірності

даних фінансової звітності при опрацювання великих обсягів інформації передбачає впровадження автоматизованих систем, що дозволяють підвищити об'єктивність і оперативність її обробки.

На рисунку 1 наведені основні джерела рішень, що сприятимуть підвищенню рівня прозорості фінансової звітності підприємств.

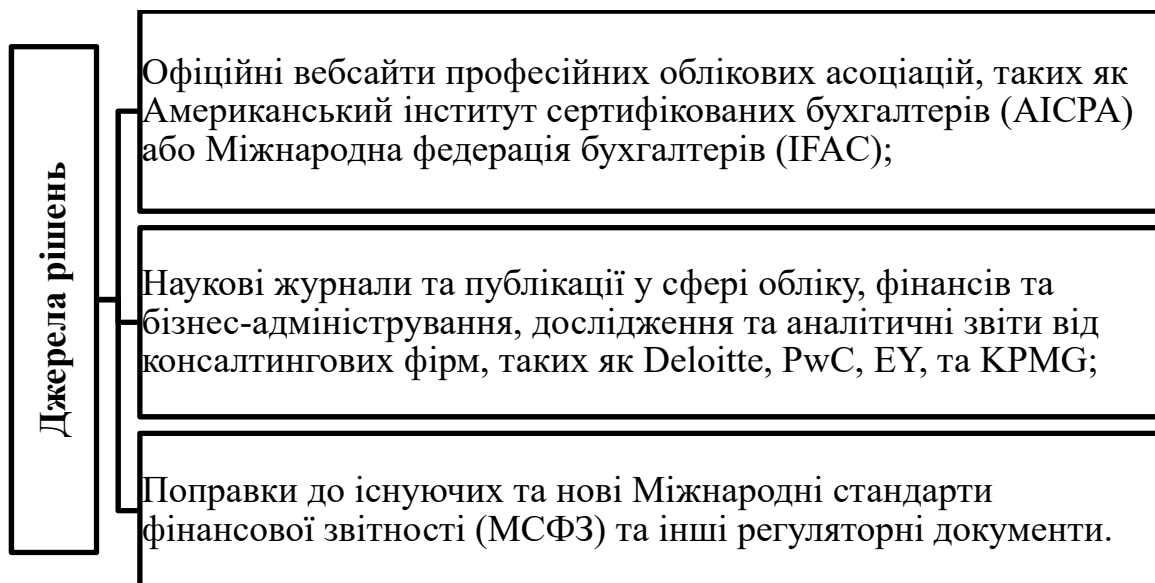

Рис. 1. Джерела рішень для забезпечення прозорості фінансової звітності

Джерело: узагальнено на основі [1]

Забезпечення прозорості вимагає комплексного підходу, що включає не лише впровадження новітніх технологій, але й перегляд та оптимізацію внутрішніх процесів і методологій. Важливим аспектом є безперервне професійне навчання персоналу, адже ефективність використання будь-яких інструментів залежить від кваліфікації працівників, їх прагненню до постійного удосконалення.

Забезпечення прозорості фінансової звітності є необхідною умовою для забезпечення безперервності діяльності підприємств. Використання наведених вище джерел дозволить підприємствам ефективно управляти ресурсами, мінімізувати ризики та адаптуватися до змін у бізнес-середовищі, що стане запорукою стабільної неперервної діяльності для будь-якого підприємства.

Список використаних джерел

1. Chang, K., Lasyoud, A. A., & Osman, D. (2023). Management accounting system: Insights from the decision making theories. *Social Sciences & Humanities Open*, 8 (1), 100529. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2023.100529>.

АУДИТ ЗВІТНОСТІ ПРО СТАЛИЙ РОЗВИТОК: ЕМПІРИЧНИЙ ДОСВІД АРГЕНТИНИ

БЕЗВЕРХИЙ Костянтин,

*канд. екон. наук, доц., доцент кафедри
фінансового аналізу та аудиту,*

Державний торговельно-економічний університет

Звітність про сталий розвиток стрімко розвивається у світі, не є виключенням також розкриття такої інформації підприємствами в Аргентині. Інформація про сталий розвиток у звітності потребує належної перевірки за допомогою такого інструменту як аудит. Цей процес сприяє підвищенню довіри стейкхолдерів до діяльності підприємства та сприяє його сталому розвитку. Звідси буде доцільним навести частку підприємств Аргентини, що розкривають інформацію про сталий розвиток у різних видах звітності (рис. 1).

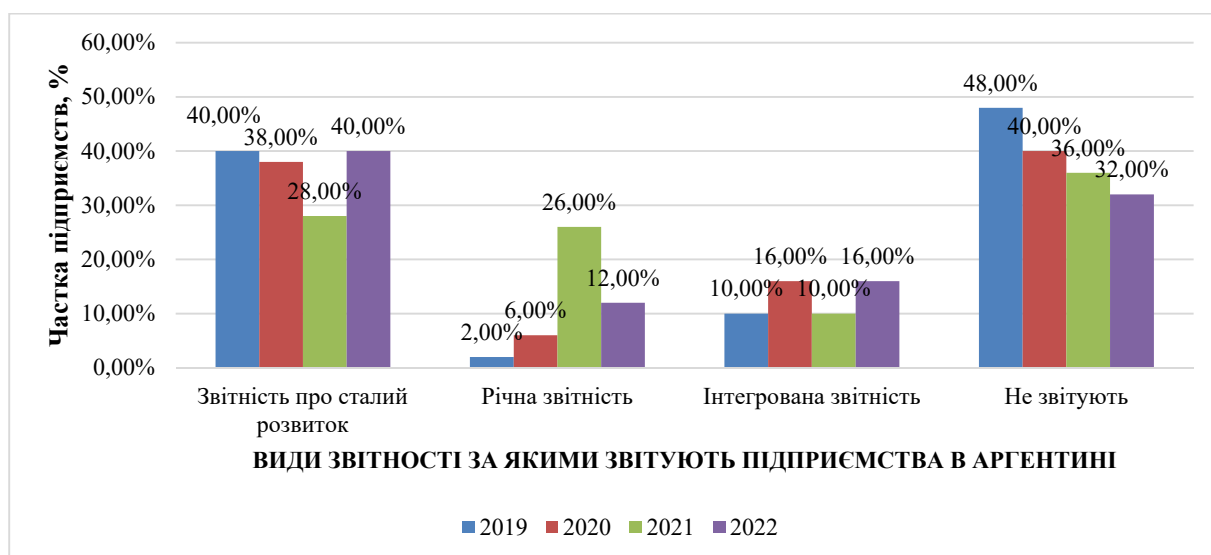

Рис. 1. Частка підприємств Аргентини, що розкривають інформацію про сталий розвиток за видами звітності, %

Джерело: створено автором на основі [1]

Відповідно до статистичних даних, що наведено на рис. 1, можна сказати, що у 2019 р. частка підприємств Аргентини, що склали звітність про сталий розвиток склала 40,00 %, річну звітність – 2,00 %, інтегровану звітність – 10,00 %, не звітують – 48,00 %. Разом з тим, у 2020 році частка підприємств Аргентини, що склали звітність про сталий розвиток становила вже 38,00 %, річну – 6,00 %, інтегровану – 16,00%, не звітують – 40,00 % відповідно. Водночас, у

2021 р. частка підприємств Аргентини, що склали звітність про сталий розвиток становила 28,00 %, річну – 26,00 %, інтегровану – 10,00 %, не звітують – 36,00 %. У 2022 р. частка підприємств Аргентини, що склали звітність про сталий розвиток становила вже 40,00 %, річну – 12,00 %, інтегровану – 16,00 %, не звітують – 32,00 %. В порівнянні з 2019 р. частка підприємств Аргентини, які склали звітність про сталий розвиток у 2022 р. не змінилась і була на рівні 40 %, частка підприємств Аргентини, що склали річну звітність збільшилась з 2 % у 2019 р. до 12,00 % у 2022 р., тобто спостерігається зростання на 10 %, частка підприємств Аргентини, що склали інтегровану звітність збільшилась з 10 % у 2019 р. до 16,00 % у 2022 р., тобто спостерігається зростання на 6 %. Підприємства Аргентини, що не звітують у 2019 р. склали 48 %, а вже у 2022 р. їх частка склала 32 %, тобто спостерігається зменшення підприємств на 8 %, що не розкривають інформацію про сталий розвиток підприємств. Це в свою чергу свідчить про те, що дійсно, важливо проводити аудит звітності про сталий розвиток. Далі доцільно навести стандарти аудиту звітності, зокрема звітності про сталий розвиток, що використовується аргентинськими аудиторськими фірмами для підтвердження її достовірності та надійності (рис. 2).

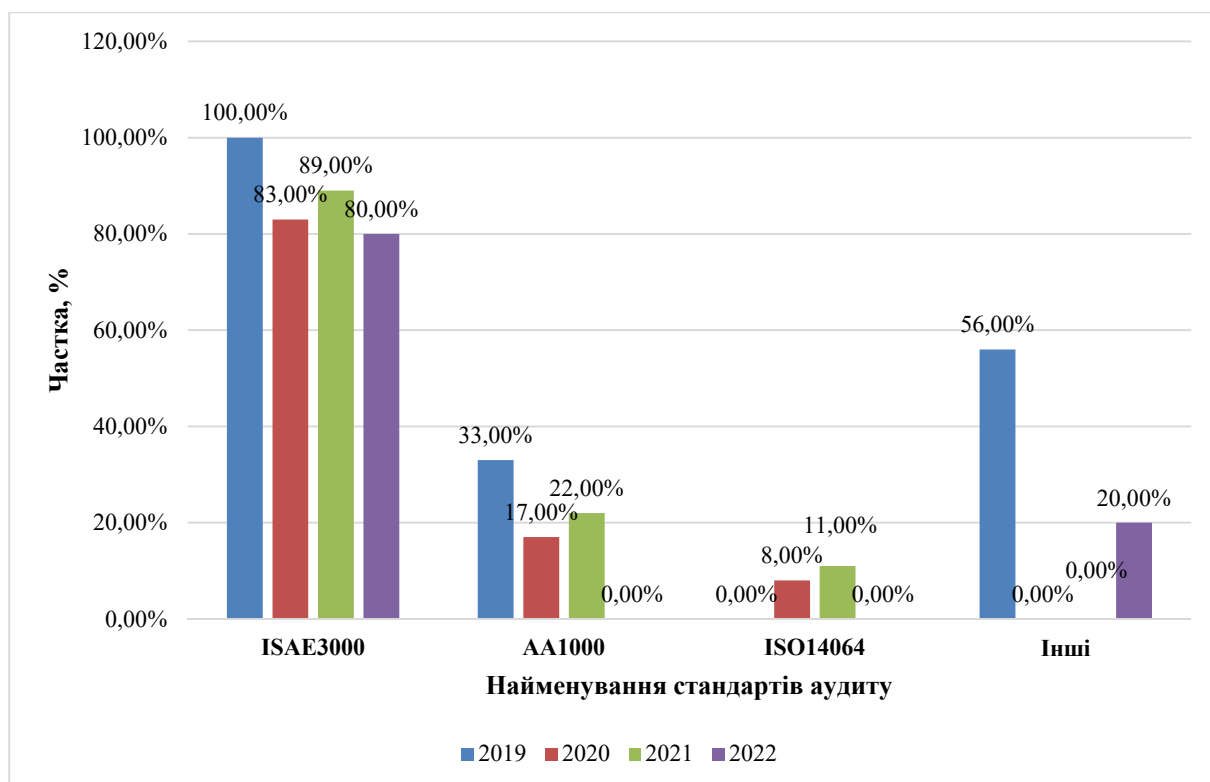

Рис. 2. Стандарти аудиту звітності про сталий розвиток, що використовується аргентинськими аудиторськими фірмами

Джерело: створено автором на основі [1]

Аналізуючи (рис. 2) стандарти аудиту звітності про сталий розвиток, що використовуються аргентинськими аудиторськими фірмами, слід зазначити, що частка застосування стандарту ISAE 3000 «Цілі впевненості, які не є аудитом або оглядом історичної фінансової інформації» [2] у 2022 році знизився на 20,00% порівняно з 2022 роком або з 100 % до 80 %. Водночас, використання стандарту AA1000 [3] аргентинськими аудиторськими фірмами зменшилось з 33,00% у 2019 році до 0,00% у 2022 році. Це може свідчити про втрату інтересу до підходів, що базуються на соціальній відповідальності бізнесу. У той же час застосування стандарту ISO 14064 «Парникові гази» [4] зросло з 8,00% у 2020 році до 11,00% у 2021 році. Це може відображати підвищену увагу до стандартів, пов'язаних із скороченням викидів парникових газів та стійкістю екологічної звітності. Щодо використання інших стандартів для аудиту звітності про сталий розвиток, то їх частка у 2019 р. склала 56 %, а у 2022 р. їх частка склала вже 20 %, тобто, спостерігається зменшення на 36 % використання інших стандартів для проведення аудиту звітності сталого розвитку.

Загалом зміни у використанні стандартів для проведення аудиту звітності про сталий розвиток, свідчать про динаміку в галузі звітності та показують, що аргентинські аудиторські фірми швидко реагують на нові виклики та зміни у вимогах до аудиту звітності про сталий розвиток. Нові стандарти та методики аудиту звітності про сталий розвиток можуть враховувати сучасні тренди в цій галузі, включаючи розширення поняття сталого розвитку, зміни у вимогах регуляторів та інвесторів, а також зростання уваги до соціальної відповідальності бізнесу. Аудиторські фірми, які активно реагують на ці зміни, можуть пропонувати клієнтам більш ефективні та сучасні підходи до аудиту звітності про сталий розвиток. У результаті, підприємства в Аргентині можуть отримати більш об'єктивну та надійну звітність про свою діяльність у сфері сталого розвитку, що сприятиме покращенню їхнього управління, сприянню довіри стейкхолдерів та впровадженню стратегій сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. The state of play: sustainability disclosure & assurance 2019-2022, Trends & Analysis (2024). URL: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/contributing-global-economy/publications/state-play-sustainability-disclosure-assurance-2019-2022-trends-analysis>.

2. International Auditing and Assurance Standards Board. Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements. 2021 Edition Volume II, p.78-233 URL: <https://www.iaasb.org/publications/login/66320> [in English].

3. AA1000 AccountAbility Principles Standard. URL: <https://cutt.ly/jMvFPf7> [in English].

4. ISO 14064 «Greenhouse gases». URL: <https://www.iso.org/standard/66453.html> [in English].

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ОБЛІКУ БІОЕНЕРГЕТИЧНИХ АКТИВІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

БІЛА Юлія,

*доцент кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет*

Запровадження в Україні низки нормативно-правових актів з активізації використання відновлювальних джерел енергії (Плану REPowerEU та Стратегії зовнішньої енергетичної взаємодії ЄС 2022 року, Національного плану дій з відновлюваної енергетики на період до 2030 року, Енергетичної стратегії України на період до 2050 року) свідчить про актуальність здійснення досліджень у даному напрямку. Сонячна, вітрова, гідро та термальна енергії не можуть забезпечити великий обсяг виробництва електроенергії, тому лівова частка припадає на біомасу, біопаливо та відходи. Сировиною для їхнього виробництва є енергетичні культури рослин, залишки сільсько-господарських рослин та побутові і промислові відходи.

Удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення біоенергетики на мікрорівні є предметом досліджень [1, 2]. Н. Перепелиця [3] розробила методичні підходи щодо поліпшення обліково-аналітичного забезпечення вирощування біоенергетичних культур у частині виділення номенклатури статей витрат на їх вирощування. Особливу увагу приділила перевагам та недолікам оцінювання рослин за первісною чи справедливою вартістю з подальшою амортизацією або тестуванням на знецінення. Авторка запропонованої класифікацію біоенергетичних культур як сільськогосподарського біологічного активу.

Вважаємо, що у складі біологічних активів аграрних підприємств слід виокремити біоенергетичні активи, які включатимуть енергетичні культури рослин. Наведемо декілька аргументів:

- технологія вирощування рослин для виготовлення біопалива відрізняється від тієї, що використовується при виготовленні для сільськогосподарських потреб (при використанні в енергетичних цілях, рослини не вимагають такої кількості добрив та якості ґрунтів);

- відображення окремим рядком у фінансовій звітності дозволить оперативно оцінити біоенергетичний потенціал підприємства, підвищити його інвестиційну привабливість та претендувати на зменшення екологічних податків;

- окрема оцінка енергетичних культур на етапі вирощування має суттєве значення, оскільки впливає на формування собівартості біомаси та біопалива, яка, в свою чергу, формує ціну на електроенергію та тепло для кінцевого споживача;

- популяризація альтернативних джерел енергії у вигляді біоенергетичних активів дозволить привернути увагу та активізувати біоенергетичну діяльність аграрних підприємств.

Пропонуємо у чинний План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкцію до його застосування (Інструкція №291) [4] внести зміни, у частині виокремлення біоенергетичних активів зі складу біологічних. Зокрема, рахунок 16 «Довгострокові біологічні активи» перейменувати у «Довгострокові біологічні та біоенергетичні активи». До цього рахунку відкрити відповідні субрахунки:

- 167 «Довгострокові біоенергетичні активи, які оцінені за справедливою вартістю»;

- 168 «Довгострокові біоенергетичні активи, які оцінені за первісною вартістю»;

- 169 «Незрілі довгострокові біоенергетичні активи», з наступними аналітичними субрахунками:

- 1691 «Незрілі довгострокові біоенергетичні активи, які оцінені за справедливою вартістю»;

- 1692 «Незрілі довгострокові біоенергетичні активи, які оцінені за первісною вартістю».

Перейменування рахунку 16 зумовлює необхідність у внесенні змін до субрахунків, які використовуються при нарахуванні амортизації та капіталізації витрат на вирощування (придбання) біоенергетичних активів:

- 134 «Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів» перейменувати у «Накопичена амортизація довгострокових біологічних та біоенергетичних активів»

- 155 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів» перейменувати у «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних та біоенергетичних активів».

Рахунок 21 «Поточні біологічні активи» перейменувати у «Поточні біологічні та біоенергетичні активи» з додаванням наступного субрахунку 214 «Поточні біоенергетичні активи, які оцінені за справедливою вартістю». На даному субрахунку можна обліковувати цукрове сорго, та всі культури, які є сировиною для виробництва біомаси, яка буде використовуватись в енергетичних цілях (пшениця, ячмінь, гречка, кукурудза, жито, соняшник, соя, ріпак, цукрові буряки, рис).

В Інструкції № 291 не передбачено для поточних біологічних активів рослинництва субрахунку, де можна було б оцінити їх за первісною вартістю. Ще зумовлено положеннями Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку біологічних активів, де вказано, що «поточні біологічні активи рослинництва, справедливую вартість яких на дату балансу достовірно визначити неможливо або якщо підприємство є платником податку на прибуток, які не досягли зрілості та технологічний процес їх створення не завершено, відображаються у бухгалтерському обліку і звітності як незавершене виробництво та оцінюються за виробничою собівартістю. Такий підхід виправданий і для поточних біоенергетичних активів, тому немає необхідності в окремому субрахунку для їх відображення за первісною вартістю.

Вирощування біоенергетичних культур набуває все більшої популярності в Україні та світі. Включення їх у склад біоенергетичних активів, як нового об'єкту обліку, дозволить вирішити ряд питань: оперативно оцінити біоенергетичний потенціал підприємства, підвищити його інвестиційну привабливість та претендувати на зменшення екологічних податків; активізувати біоенергетичну діяльність аграрних підприємств; створити підходи до управління собівартістю біомаси та біопалива, яка формує ціну на електроенергію та тепло для кінцевого споживача.

Список використаних джерел

1. Bila, Yu. (2023). Bioenergy Assets as an Innovative Accounting Object: Definition and Recognition Criteria. *Oblik i finansi*, 2023, pp. 5-10. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-4\(102\)-5-10](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-4(102)-5-10)
2. Bila, Yu. (2023). Bioenergy assets in the global climate scenario: a multilevel model of functions. *Bulletin of Economics*, 3, p. 131-143. doi:<https://doi.org/10.35774/visnyk2023.03.131>.

3. Perepelitsa, N. M. (2018). Accounting and analytical support for the cultivation of bioenergy crops. Herald of Agrarian Science. 2018. No. 1 (778). P. 59-64.

4. Instructions on the application of the Plan of accounts for the accounting of assets, capital, liabilities and economic operations of enterprises and organizations: Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated November 30, 1999 No. 291 / Ministry of Finance of Ukraine. URL: Інструкція про застосування План... | від 30.11.1999 № 291 (rada.gov.ua)

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ОЦІНКУ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: АСПЕКТИ РОЗКРИТТЯ У ЗВІТНОСТІ

ВАСИЛІШИН Станіслав,

*д-р екон. наук, проф.,
директор Інституту обліку і фінансів НААН,
провідний науковий співробітник відділу обліку та оподаткування,
ННЦ «Інститут аграрної економіки»*

В умовах воєнного стану та боротьби з російським агресором виникають протиріччя, непередбачувані обставини, посилюється невизначеність та зростає вплив ризиків на економічну безпеку та подальші перспективи розвитку бізнесу, що впливає на бухгалтерські оцінки та розкриття діяльності у звітності.

Згідно ст. 4 ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», принцип безперервності передбачає, що оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати й надалі [1]. Також принцип безперервності є основою аудиторських підтверджень достовірності фінансової звітності суб'єкта.

Відповідно до інформаційного листа Ради Аудиторської палати України, за деяких обставин може виникнути необхідність розглянути доцільність складання звітності на основі принципу безперервності діяльності. Для цього компанія повинна розглянути всю доступну інформацію про вплив цих подій на майбутню діяльність принаймні протягом 12 місяців з дати звітності або після дати підписання фінансової звітності [2].

Під час підготовки фінансової звітності управлінський персонал відповідає за оцінку здатності підприємства до подальшої діяльності,

розкриття інформації про це у відповідних ситуаціях та формування звітності на підставі такого аналізу. Винятком є ситуації, коли управлінський персонал має намір ліквідувати підприємство або припинити його діяльність, або коли відсутні будь-які реальні альтернативи, крім ліквідації або припинення діяльності.

В обставинах, коли припущення безперервності не виконується, звітність базується на концептуальній основі про припинення діяльності (рис. 1).

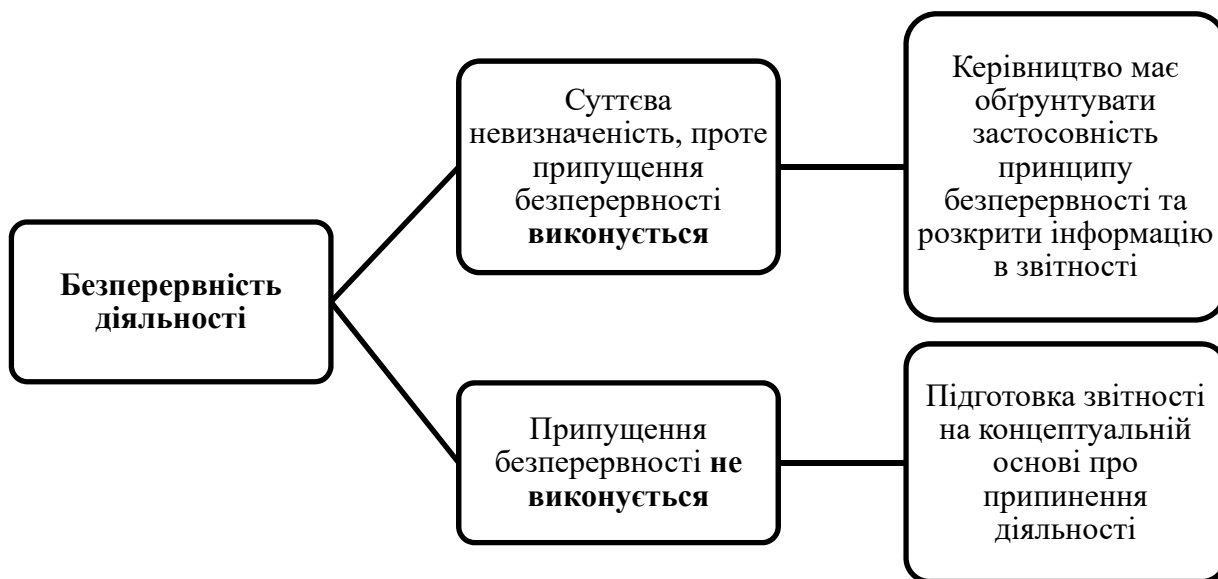

Рис. 1. Можливі припущення щодо безперервності діяльності підприємства

Джерело: систематизовано на основі [3]

Аудитор з свого боку несе відповідальність за те, щоб зробити висновок про обґрунтованість застосування управлінським персоналом припущення про безперервність діяльності на підставі одержаних аудиторських доказів. Серед таких процедур/доказів можуть бути в тому числі (але не виключно):

- активна реалізація ініціативи, направленої на покращення фінансових показників діяльності;
- проведення заходів щодо підвищення ефективності виробництва;
- оптимізація схем постачання;
- пошук альтернативних джерел збуту;
- скорочення фінансування інвестиційних програм в коротко-строковій перспективі;

- скорочення адміністративних витрат;
- оновлення бюджетів і планів відповідно до впливу поточного операційного середовища і умов ринку;
- підготовка детальних прогнозів грошових потоків щонайменше на період 12 місяців після дати затвердження звітності до випуску;
- проведення стрес-тесту і визначення чутливості бюджетних моделей щодо зміни базових припущень тощо.

В той же час у контексті дотримання принципу безперервності відбувається глибокий аналіз шляхів залучення додаткового фінансування у разі касових розривів або браку ліквідності за такими напрямками:

- 1) аналіз можливості залучення кредитування, в тому числі від небанківського сектору, фінансова допомога пов'язаних осіб;
- 2) аналіз доступності фінансової підтримки (для прикладу, фінансових гарантій материнської компанії/афілійованих осіб);
- 3) аналіз напрямів можливого збільшення статутного капіталу;
- 4) аналіз наявних високоліквідних активів, які можна реалізувати без змін об'ємів виробництва тощо.

За результатами аналізу за згаданими вище напрямками та за умови реалізації комплексу дій обирається сценарій подальшого розвитку підприємства, який, не зважаючи на те, що може бути негативним протягом горизонту планування, розглядається як найбільш вірогідний з можливістю покращення в осяжному майбутньому.

Список використаних джерел

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2024). On Accounting and Financial Reporting in Ukraine: Law of Ukraine, № 996-XIV, from July 16th 1999, with changes and additions. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (Assessed on March 18, 2024).
2. Ethe Auditors» Chamber of Ukraine (2022). Shchodo Vplyvu Viiskovoi Ahresii Rosiiskoi Federatsii na Finansovu Zvitnist ta Audytorski Zvity. URL: <https://www.apu.com.ua/wp-content/uploads/2022/03/A3.pdf> (Assessed on March 18, 2024).
3. IFRS Foundation (2018). Conceptual Framework for Financial Reporting. URL: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2021/issued/part-a/conceptual-framework-for-financial-reporting.pdf> (Assessed on March 18, 2024).

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

ГАРКАВЕНКО Аліна,
*магістр 1 року, економічний факультет,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України*

Науковий керівник
Гуцаленко Любов Василівна,
д-р екон. наук, проф.

Розрахунки щодо виплат працівникам на підприємстві є ключовим елементом у системі бухгалтерського обліку і вимагають оперативного та достовірного збору інформації щодо змін у чисельності працівників, їх категорій та витрат робочого часу. Важливим аспектом є належна організація обліку виплат працівникам, оскільки заробітна плата є основою для податкових розрахунків. Підприємства повинні бути готові до можливих змін у законодавстві та швидко адаптуватися до нових умов, щоб забезпечити виплати працівникам та зберегти ефективне управління персоналом. Важливо також враховувати соціальний аспект ситуації та забезпечити підтримку працівників у складний період.

Багато дослідників, включаючи Бутинця Ф. Ф., Герасимчука Л. М., Дорош Н. І., Кантаєву О. В., Коблянську О. І., Мельник Т. Г., Потриваєву Н. В., Савченка І. В. та інших, розглядали питання організації обліку розрахунків з оплати праці. Проте, на сьогоднішній день особливе значення набуває впровадження нових підходів до покращення системи обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві, особливо у контексті змін трудового законодавства у період воєнного часу. Сучасні науковці, такі як Павленко Д., Подолянчук О., Склярук І. та інші також досліджують це питання. [1]

Введення воєнного стану мало прямий вплив на роботу бізнесу в Україні. Роботодавці змушені були перенести робочі процеси та працівників до відносно безпечних регіонів країни та шукати можливості зменшення витрат, зокрема на оплату праці. В даний час багато питань, пов'язаних з оплатою праці, вирішуються відповідно до чинного законодавства. Впровадження нових механізмів та спрощення існуючих допомогли роботодавцям швидко оптимізувати витрати на оплату праці.

Заробітна плата є надважливим елементом трудових відносин між працівником та роботодавцем, тож будь-які її зміни потребують особливої уваги. Законодавчо оплата праці регулюється Кодексом законів про працю України, Законом України «Про оплату праці», а тепер і новим Законом України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану», який має тимчасову дію та втратить чинність після припинення або скасування воєнного стану. Існують певні особливості розрахунків з оплати праці, які необхідно знати роботодавцям під час дії воєнного стану. Тож можна виокремити дві категорії причин, які вимагають змін порядку оплати праці: відсутність працівника на робочому місці (служба в Збройних силах України, територіальній обороні або відсутність на роботі з інших причин); економічно-господарські (відсутність роботи або коштів на оплату праці). [2]

В умовах воєнного стану важливу роль відіграє правильний облік робочого часу і часу відпочинку. Умови воєнного стану змінюють підхід до розрахунків оплати праці. Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» збільшує максимальну тривалість робочого часу до 60 годин на тиждень, розширюючи повноваження роботодавців у визначенні графіку роботи.

Збільшена тривалість робочого часу та скорочений час відпочинку є правом, а не обов'язком роботодавця і застосовуються лише у випадках, коли більша тривалість роботи обґрунтовується необхідністю забезпечення ефективної діяльності відповідного задіяного підприємства у сфері оборони або у сфері задоволення цивільних потреб.

Роботодавець має зобов'язання зробити все можливе, щоб вчасно виплачувати заробітну плату своїм працівникам. При цьому роботодавець не несе відповідальності за порушення строків виплати заробітної плати, якщо це пов'язано з військовою діяльністю або іншими обставинами непереборної сили. Термін виплати заробітної плати може бути перенесений до відновлення господарської діяльності підприємства. Несвоєчасна оплата праці не звільняє роботодавця від обов'язку виплатити заробітну плату. З іншого боку, у разі не доведення зазначених обставин роботодавець несе відповідальність згідно із законодавством. На сьогодні така відповідальність включає як грошові стягнення, так і адміністративну та кримінальну відповідальність.

Якщо роботодавець не в змозі виплачувати зарплату, йому варто подумати про введення простою. Якщо виплачувати нижчу зарплату

неможливо, доцільно розглянути питання про використання відпусток без збереження заробітної плати або розірвання трудових договорів.

Для ефективної організації робочого процесу в умовах війни роботодавці можуть впроваджувати дистанційну форму праці. Основою трудових відносин є типовий трудовий договір. Відмінністю є те, що ця форма зайнятості ґрунтується на гнучкому режимі робочого часу, що дозволяє встановлювати інший графік роботи, ніж передбачено внутрішніми правилами. Принцип саморегулювання робочого часу дає можливість працівникам коригувати час початку та закінчення роботи, що в умовах війни визначає рівень їх безпеки та захищеності.

Узагальнюючи вище викладене, можна дійти висновку, що в умовах воєнного стану ефективне управління оплатою праці на підприємстві вимагає широкого спектру заходів, включаючи розроблення систем обігу документів та впровадження гнучких форм оплати праці. Законодавче забезпечення трудових відносин у цей період гарантує збереження прав працівників та належну оплату праці. У контексті воєнного стану, вирішення питань, пов'язаних з оплатою праці та забезпеченням безпеки працівників, вимагає комплексного підходу та дотримання відповідних законодавчих норм.

Список використаних джерел

1. Склярук І. П., Поліщук М. В. Особливості організації обліку розрахунків з оплати праці в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2023. №47. URL: <https://economyandsociety.in.ua/> (дата звернення: 27.02.2024 р.)

2. Петришак А. Оплата праці під час війни: що робити підприємствам, що вимушено зупинили роботу. «ЛІГА ЗАКОН». URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/210059_oplata-prats-pd-chas-vunyi-shcho-robiti-pdprimstvam-shcho-vimusheno-zupinili-robotu (дата звернення: 25.02.2024 р.)

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТАМИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

ГРИЦЕНКО Ольга,

канд. екон. наук, викладач,

*ВСП «Хмельницький торговельно-економічний фаховий коледж
Державного торговельно-економічного університету»*

В Україні спрощена система оподаткування, обліку і звітності є важливим інструментом для підтримки малого бізнесу, що дозволяє зменшити податкове навантаження та спростити облік і звітність. Мале підприємництво є особливим видом економічної діяльності і відіграє ключову роль у розвитку економіки, поєднуючи інновації та винахідливість підприємців. Серед суб'єктів малого підприємництва в Україні є як юридичні, так і фізичні особи, які здійснюють господарську діяльність у різних формах власності та організаційно-правових формах, а також фізичні особи, зареєстровані як фізичні особи-підприємці.

Відповідно до діючих нормативно-правових документів спрощена система оподаткування, обліку та звітності (далі – спрощена система оподаткування) – особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, встановлених пунктом 297.1 статті 297 Податкового кодексу України, на сплату єдиного податку в порядку та на умовах, визначених главою I Розділу XIV ПКУ, з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності [1].

Спрощена система оподаткування (ССО) в Україні була створена з метою сприяння підприємницьким ініціативам, зокрема за допомогою полегшення обліку та звітності. Протягом часу існування, ССО зазнала ряду змін, які торкнулись розміру єдиного податку, методики його обчислення, а також критеріїв для застосування цієї системи для підприємств та фізичних осіб-підприємців. В загальному підсумку, спрощена система оподаткування є унікальним податковим механізмом, який дозволяє спростити оподаткування шляхом заміни окремих податків і зборів сплатою єдиного податку, а також спрощеного обліку і звітності.

В умовах воєнного стану відбулися деякі зміни в спрощеній системі оподаткування. Обрання режиму за спрощеною системою оподаткування, який представлений в Україні чотирма групами платників, є добровільним та залежить від власного рішення конкретного платника, за умови його відповідності вимогам, встановленим до платників єдиного податку. Аналіз груп платників єдиного податку та

критеріїв їх розмежування дає можливість констатувати, що основою для поділу платників єдиного податку на певні групи є: обмеження за видами діяльності, гранично допустимий обсяг річного доходу та максимально допустима кількість найманих працівників (ст. 291 ПК України).

Введення воєнного стану внесло свої корективи в діяльність суб'єктів малого підприємництва та відображення цієї діяльності в системі обліку. Зміни діючого законодавства стосуються, як юридичних так і фізичних осіб-підприємців (табл 1).

Таблиця 1

Сплата податків суб'єктами малого підприємництва умовах воєнного стану

Категорії	1 група	2 група	3 група	4 група
Податки «за себе»	Не сплачує ЄП* з 01.04.2022 і до закінчення воєнного стану		2% сплачує ЄП*, 3% сплачує ЄП*+ПДВ, 5% сплачує ЄП*	сплачує ЄП*
ЄСВ «за себе»	Мають право не платити з 1.03.22 і до закінчення воєнного стану +12 місяців після завершення			
ЄСВ** за найманого працівника	Відсутні наймані працівники	Сплачують або можуть прийняти рішення про несплату за працівників мобілізованих до ЗСУ.		
Мобілізовані ФОП «за себе»	Не сплачують ЄП* та ЄСВ** за весь строк військової служби			
Мобілізовані ФОП за найманого працівника	Відсутні наймані працівники	Нарахування ЄСВ** може здійснювати уповноважена особа		

ЄП* – єдиний податок; ЄСВ** – єдиний соціальний внесок

В таблиці 1 узагальнено нововведення на період дії воєнного стану на території України, що стосується спрощеної системи оподаткування. Коротко проаналізуємо зміни, які запровадили для підприємців з 01 квітня 2022 року і до припинення або скасування воєнного стану :

- платники єдиного податку першої та другої групи мають право не сплачувати єдиний податок;
- встановлення на період дії воєнного стану для платників єдиного податку ставки в розмірі 2 відсотків від загального доходу,

яку можуть обрати фізичні особи-підприємці та юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми незалежно від обсягу їх доходу та кількості осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах. Зазначене нововведення стосується лише третьої групи платників єдиного податку зі зниженою ставкою;

- фізичні особи-підприємці, які обрали спрощену систему оподаткування за єдиним податком, хто є на загальній системі оподаткування й особи, особи які провадять незалежну професійну діяльність та члени фермерського господарства, звільняються від сплати ЄСВ за себе з 1 березня 2022 року до припинення війни, а також протягом наступних 12 місяців (п. 9-19 розд. VIII Закону про ЄСВ) [3].

Отже, спрощена система оподаткування постійно адаптується до потреб економіки та суспільства та різні непередбачувані ситуації в країні. Протягом останніх двох років спрощена системи оподаткування була зміненою відповідно до військових умов, що змінили порядок нарахування єдиного податку, внеску та переходів на різні системи оподаткування. Ці зміни можуть впливати на порядок нарахування податків, переходи на різні системи оподаткування та правила обліку. Хоча спрощена система надає певні переваги, такі як зниження податкового навантаження та спрощений облік, малий бізнес може стикатися з додатковими бюджетними тягарями та обмеженнями, такими як граничні показники доходів та кількості працівників. Ці обмеження можуть робити систему менш універсальною для підприємців. Спрощена система оподаткування можливо і піддається адаптації в умовах воєнного стану, проте важливо забезпечити стабільність та підтримку малому бізнесу для збереження економічної активності у складних умовах.

Список використаних джерел

1. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu ta inshykh zakoniv Ukrainy shchodo osoblyvostei opodatkovannia u period dii voiennoho stanu : Zakon Ukrainy vid 30.06.2023 № 3219-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3219-IX#Text> (data zvernennia 17.03.2024)

2. Podatkova polityka. Ministerstvo finansiv Ukrainy. URL: <https://mof.gov.ua/uk/tax-policy> (data zvernennia 17.03.2024)

3. Kotenskyi A. Rada dyrektoriv MVF skhvalyla kredytnu prohramu Ukraini na 15,6 miliardiv dol. URL: <https://portal.lviv.ua/news/2023/04/01/rada-dyrektoriv-mvf-skhvalyla-kredytnu-prohramu-ukraini-na-15-6-miliardiv>(data zvernennia 17.03.2024)

ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ: ОЦІНКА, ВИЗНАННЯ ТА ОБЛІК

ДЕМИДЮК Вікторія,
*здобувачка вищої освіти, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник
Ромашко Ольга Миколаївна,
канд. екон. наук, доц.

Дебіторська заборгованість відіграє ключову роль в управлінні підприємством, залишаючись однією з головних елементів у системах управлінського, фінансового та податкового обліку

Відповідно до НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» визначаються методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності, названий стандарт застосовується з урахуванням особливостей оцінки та розкриття інформації щодо дебіторської заборгованості, встановлених іншими положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку [1].

Варто зазначити, що згідно з НП(С)БО 10 термін «дебіторська заборгованість» визначається як сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Дебітори – це юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів [1].

НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти» розкриває інше значення поняття «дебіторська заборгованість», адже тут вона представлена не просто як зобов'язання, а як фінансовий актив – контракт, який надає можливість у майбутньому розширити фінансові потоки підприємства [2]. Крім того, обов'язковим є поділ дебіторської заборгованості на поточну та довгострокову, який залежить від нормального операційного циклу і терміну погашення заборгованості. Поточна дебіторська заборгованість, згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку, визначається як сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу [1].

Відповідно до НП(С)БО 10 дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги класифікується шляхом групуванням дебіторської заборгованості за строками її непогашення із встанов-

ленням коефіцієнта сумнівності для кожної групи. Коефіцієнт сумнівності, як правило, зростає зі збільшенням строків непогашення дебіторської заборгованості. Величина резерву сумнівних боргів визначається як сума добутків поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги відповідної групи та коефіцієнта сумнівності відповідної групи.

Залежно від платоспроможності дебіторів існує розподіл дебіторської заборгованості, який наведено нижче в табл. 1.

Таблиця 1

Класифікація дебіторської заборгованості за рівнем сумнівності

Назва	Сутність
Нормальна	дебіторська заборгованість щодо якої існує впевненість у її погашенні боржником і строк оплати якої не настав.
Сумнівна	дебіторська заборгованість щодо якої існує невпевненість у її погашенні боржником.
Безнадійна	дебіторська заборгованість щодо якої існує впевненість у її непогашенні боржником або за якою минув строк позовної давнини

Джерело: складено автором за [1].

Класифікація дебіторської заборгованості розкриває її різнобічність та важливість для бухгалтерського обліку, поділяючи її на дві основні категорії, що наведені в табл.2.

Таблиця 2

Класифікація дебіторської заборгованості за економічним змістом

Назва	Сутність
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	це заборгованість покупців і замовників за реалізовані їм продукцію, товари, наданні послуги, виконані роботи.
Дебіторська заборгованість за розрахунками	це заборгованість, що характеризує інші види розрахунків підприємства з різними дебіторами.

Джерело: складено автором за [1].

Для визнання дебіторської заборгованості необхідним є дотримання наведених нижче критеріїв визнання доходу від реалізації, визначених НП(С)БО 15 «Дохід»:

- покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію, товари, роботи, послуги;
- підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією, товарами, роботами, послугами;
- сума доходу може бути достовірно визначена;
- є впевненість, що у результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені [3].

При погляді на аналіз дебіторської заборгованості за продаж продукції, товарів, виконаних робіт чи наданих послуг, ключовим кроком є оцінка її первісної вартості [4].

У балансі поточна дебіторська заборгованість, що становить фінансовий актив (за винятком придбаної та заборгованості, яка призначена для продажу), включається за чистою реалізаційною вартістю. Щоб визначити цю вартість на дату балансу, обчислюється резерв сумнівних боргів.

Відповідно до НП(С)БО 10 резерв сумнівних боргів може бути визначений за одним із наступних методів, що наведені в табл. 3.

Таблиця 3

Методи визначення величини резерву сумнівних боргів

Назва	Особливості
Метод абсолютної суми сумнівної заборгованості	визначається на основі аналізу платоспроможності окремих дебіторів.
Метод застосування коефіцієнта сумнівності	розраховується як добуток залишку дебіторської заборгованості на початок періоду на коефіцієнт сумнівності

Джерело: складено автором за [1].

Коефіцієнт сумнівності може бути розрахований за допомогою таких методів:

- Визначення частки безнадійних боргів у чистому доході.
- Класифікація дебіторської заборгованості за строками непогашення.

- Розрахунок середньої частки списаних за період дебіторської заборгованості відносно загальної суми на початку відповідного періоду за останні 3-5 років [1].

Отже, можна відзначити, що дебіторська заборгованість є суттєвим аспектом фінансової діяльності будь-якої компанії, впливаючи на її ліквідність, фінансову стабільність та загальну ефективність. Оцінка та визнання цього активу відіграють ключову роль у правильному відображенні фінансового стану підприємства.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затв. Наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237 зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z0725-99#Text>

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти»: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.2001 р. № 559 зі змінами та доповненнями. URL: <http://www/zakon.rada.gov.ua>

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затв. Наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290 зі змінами та доповненнями. – URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

4. Фаренюк О.П., Таранюк К.М. Особливості поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи і послуги / О.П. Фаренюк, К.М. Таранюк / URL: <http://intkonf.org/farenyuk-optaranyuk-km-brovko-ot-osoblivosti-potochnoyi-debitorskoyi-zaborgovanosti-zaproduktsiyu-tovari-roboti-i-poslugi/>.

ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ Е-АУДИТУ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ЕЛЕКТРОННИХ ПОДАТКОВИХ ПЕРЕВІРОК

ДЕНИСЕНКО Олександр,

*аспірант, кафедра фінансового аналізу та аудиту,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Безверхий Костянтин Вікторович,

канд. екон. наук,

доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту

В умовах ринкової економіки та повномасштабної війни росії проти України, фіскальні органи для ефективності своєї роботи та налагоджування механізму проведення контролю вживають комплекс заходів щодо впровадження новітніх методів податкового контролю. Це дозволяє вивести роботу Державної податкової служби (далі – ДПС) на новий рівень з використанням електронних процедур перевірки документів та податкової звітності. Іншими словами впровадження електронного аудиту (далі е-аудиту) як складової частини документальної перевірки платників податків.

Передумовами для впровадження е-аудиту серед великих платників податків в Україні стало встановлення Обов'язку надання в електронній формі копій документів на запит контролюючого органу відповідно до п. 85.2 ст. 85 Податкового кодексу України (далі – ПКУ) [6].

Формат та порядок подачі платником податку такої інформації до органу ДПС був визначений наказом Міністерства фінансів України «Про затвердження Змін до Порядку надання документів великого платника податків в електронній формі при проведенні документальної перевірки» від 15 вересня 2020 року № 561, який набрав чинності з 27 серпня 2021 року [7].

Відповідно до цього наказу було уточнено порядок направлення контролюючому органу електронних справ великих платників податків та прийняття контролюючим органом такої інформації, її перевірки та подальшого зберігання до закінчення процедури узгодження результатів перевірки.

Визначення функцій має ґрунтуватися на принципі прямої відповідності змінам взаємозалежних явищ, що є результатом реалізації механізмів соціально-економічної взаємодії. Схарактеризуємо

функції е-аудиту платників податків, виходячи з його призначення та виділених основних завдань, спрямованих на досягнення поставленої мети, через порівняльний спектр досліджень функцій у системі фінансового контролю.

Проведені наукові дослідження у сфері традиційного аудиту [1, 2, 3, 5] дозволили виокремити наступні функції на рівні суб'єкта господарювання, зокрема: контрольна, експертна, оціночна, інформаційна, комунікаційна, профілактична, консультаційна, прогнозна та мотиваційна [2, с. 19]. Розглянемо їх інтерпретацію на електронного аудиту платників податків.

Основною функцією аудиту фінансової звітності є контрольна, яка являє собою процес перевірки виконання конкретних завдань, аналізу даних бухгалтерського обліку та показників фінансової звітності. Керуючись міжнародними стандартами аудиту (далі – МСА), перевірка – це особлива аудиторська процедура, яка проводиться у вигляді перевірки записів та внутрішніх і зовнішніх документів, які можуть складатися в електронній та паперовій формі та включає також фізичну перевірку активів суб'єкта господарювання [4]. Отже, контрольна функція може бути притаманна е-аудиту платників податків.

Вважаємо, що оцінка є невід'ємна частина аналізу діяльності платника податку, оскільки надає контролюючому органу більш точну фінансову інформацію про предмет перевірки. Тобто, у процесі е-аудиту платників податків відбувається оцінювання та аналіз ризиків суттєвого викривлення облікової інформації, яка буде представлена в аудиторському файлі (SAF-T).

У випадках, коли контролюючому органу потрібні спеціальні знання та досвід у певній галузі, до аудиторської перевірки великих платників податків можуть залучатися експерти для проведення експертизи, яка у найбільш загальному вигляді означає спосіб пізнання певної реальності [3]. Експертиза буде охоплювати окремі аспекти господарської діяльності платника податку.

Інформаційною основою для здійснення е-аудиту платників податків є дані бухгалтерського обліку. Проведення е-аудиту неможливо без інформаційної функції. Це процес, при якому формується масив інформації та відбувається комунікативний зв'язок між контролюючим органом та платником податків.

Комунікаційна, профілактична та консультаційна функції є похідними від системних функцій, виходячи з нормативного тлумачення змісту аудиту фінансової звітності. Прогнозна та мотиваційна функції не можуть бути притаманними е-аудиту платників податків.

В рамках вивчення проблематики дослідження функцій е-аудиту платників податків увага звертається на: контрольній, експертній, оціночній та інформаційній функціям.

Між функціональними процесами е-аудиту платників податків існує взаємозв'язок (рис. 1).

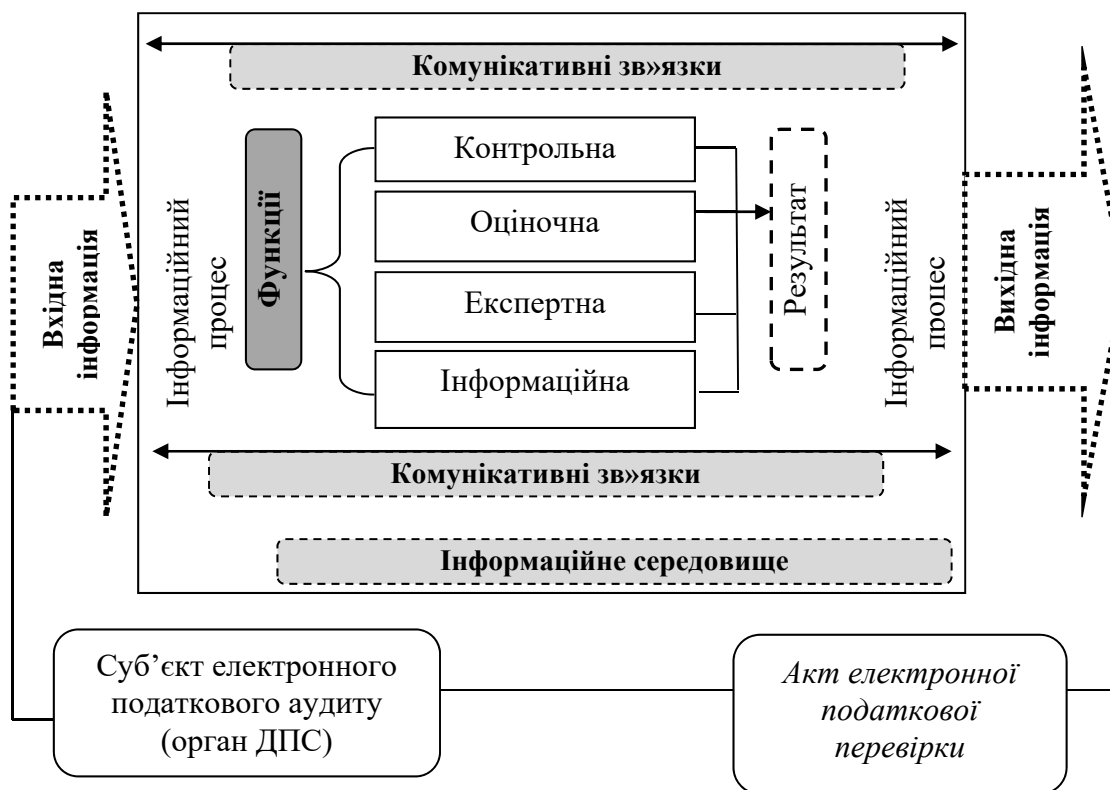

Рис. 1. Функціональна модель е-аудиту платників податків

Джерело: власна розробка

Проведені дослідження дозволили сформувану функціональну модель е-аудиту платників податків, яка дозволить визначити комунікативні зв'язки та функції е-аудиту, покращить його проведення в умовах застосування інформаційних технологій.

Список використаних джерел

1. Bezverkhyi K., Poddubna N. E-audit in Ukraine: normative and legal regulation. Scientia fructuosa. 2023. № 1. Pp. 119-130.
2. Білецька Г.М., Данилова О.М., Кармаліта М.В. Електронний аудит – сучасна форма електронного контролю (світові тенденції та етапи запровадження). Київ: Алерта, 2018. 206 с.

3. Дорош Н. І. Методологічні та організаційні аспекти аудиту : автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.06.04. Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». К., 2004. 38 с.

4. Концептуальна основа якості аудиту: ключові елементи, що створюють середовище для якості аудиту. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2016-2017 рр. Ч. 3. с. 73. URL: https://mof.gov.ua/uk/mizhнародni-standarti-auditu?fbclid=IwAR3PCFlqK2h2JWyybx2-JJ9vO4QSapwhA_FghfUYeBhHzZDfoDiXZn5NzK

5. Коротун В. Електронний аудит за міжнародними стандартами. *Фінансовий контроль*. 2018. № 3. С. 37-38.

6. Податковий кодекс України № 2755-VI від 2 грудня 2010 р. URL: <http://www.rada.gov.ua>

7. Про затвердження Змін до Порядку надання документів великого платника податків в електронній формі при проведенні документальної перевірки: Наказ МФУ 15.09.2020 № 561 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1123-20#Text>

ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ: МОДЕЛЮВАННЯ Й ОЦІНКА РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

ДЕРІЙ Василь,

д-р екон. наук, проф.,

професор кафедри обліку і оподаткування,

Західноукраїнський національний університет

ГАВРИШКІВ Святослав,

аспірант, 1-й рік навчання, кафедра обліку і оподаткування,

факультет фінансів та обліку,

Західноукраїнський національний університет

Повномасштабна війна російської федерації проти України докорінно змінила стан розвитку української економіки та створила низку серйозних викликів і загроз для самого існування самої Української держави та для життя і здоров'я громадян України.

Нинішня повномасштабна війна – це війна за повне та остаточне визволення України від російського (московського) поневолення і за фізичне виживання українців, як політичної нації. Боротьба України

за свою політичну та економічну незалежність від росії триває уже 370 років. «росія переслідувала свої стратегічні цілі, окуповуючи ті чи інші землі, але наші ресурси стали для неї таким собі бонусом, який вона намагається використати по максимуму... Україна є найбільшою країною Європи, але на планеті вона займає лише 0,4 % земної суші. Водночас, у своїх надрах Україна має 5 % мінерального потенціалу світу» [1]. Однією з причин початку бойових дій проти України ще у квітні 2014 р. було її бажання розробляти значні власні поклади сланцевого газу і сприяти зміцненню своєї енергетичної незалежності. Проти цього влаштовували мітинги представники «руського міра», які згодом створили на Донбасі сепаратистські рухи підтримувані рф та спровокували збройний конфлікт.

За понад два роки повномасштабної війни рф проти нашої держави «сукупні, економічні, соціальні та інші втрати України становлять майже 499 мільярдів доларів. Найбільше постраждали сектори торгівлі, промисловості, сільське господарство, енергетика і транспорт» [2].

Сільське господарство України в частині молочного тваринництва тісно пов'язане з молокопереробними підприємствами, які переробляють цільне молоко, одержане від сільськогосподарських підприємств, фермерських та селянських господарств, на пастеризоване молоко, вершкове масло, сир, сметану, кефір, йогурт і т. д.

Обсяги виробництва молока в Україні у зв'язку з повномасштабною війною російської федерації проти України значно зменшились через зменшення поголів'я корів і відповідно зменшились обсяги переробленого цільного молока. Це сталося через те, що певна частина молокопереробних підприємств опинились під російською окупацією, знищені або пошкоджені під час бойових дій або збанкрутували через свою неплатоспроможність.

Облік економічної діяльності у молокопереробних підприємствах України, загалом, ведеться так само, як і в інших промислових підприємствах, окрім операцій, пов'язаних з надходженням, переробленням та збутом продуктів, що виготовлені із цільного молока.

Зменшення обсягів переробленого цільного молока українськими молокопереробними підприємствами негативно відобразилось на цінах та призвело до їхнього збільшення у понад півтори рази.

Духновська Л. М. вважає, що «перед керівником і головним бухгалтером в умовах війни виникає низка актуальних питань щодо організації фінансового обліку, зокрема щодо: оплати праці та трудових відносин; нарахування амортизації основних засобів; податкових пільг, оподаткування і звітності; списання вартості знищеного майна через бойові дії; захисту від витоку чи пошкодження облікової інформації» [3, с. 61].

Про деструктивний вплив чинних дестабілізуючих чинників воєнного характеру на стан та зміни облікової політики підприємства пишуть Югас Е. Ф., Лалакулич М. Ю., Робакова Л. П. [4].

Звітність українських молокопереробних підприємств щодо операцій, пов'язаних з надходженням, переробленням та збутом продуктів, що виготовлені із цільного молока має внутрішнє спрямування, тобто призначена для ухвалення рішень власниками і менеджерами цих підприємств.

Щоденна звітність молокопереробних підприємств передбачає формування таких показників як:

- обсяги та якість молока, що надійшло на переробку;
- назви, обсяги й якість молочної продукції, що одержана з переробки;
- назви, обсяги та якість молочної продукції, що відправлена оптовим покупцям і у торговельні центри (точки);
- сукупні грошові надходження від збуту молочної продукції;
- сукупні грошові витрати молокопереробного підприємства, у тому: витрати на придбання сировини і матеріалів; витрати на придбання необоротних активів; витрати, пов'язані із оплатою податків та зборів, погашенням кредиторської заборгованості перед постачальниками і підрядниками, а також поверненням короткотермінових позик банку і т. д.

Ці економічні показники дуже важливі для забезпечення конкурентоспроможності та фінансової стійкості українських молокопереробних підприємств, тим більше, що їм доводиться вступати в конкурентну боротьбу з іноземними виробниками молочної продукції.

Окрім щоденної звітності, молокопереробні підприємства формують щомісячну і щоквартальну звітність, яка, окрім наведених вище показників, передбачає ще низку показників, серед яких:

- види, групи та напрямки витрат підприємства, в тому числі: матеріальні затрати; витрати на оплату праці; відрахування на соціальні заходи; нарахування амортизаційних відрахувань щодо необоротних активів; витрати на сплату податків та зборів; витрати на сплату банкам відсотків за надані ними позики; надзвичайні витрати (втрати майна і коштів), пов'язані з війною;
- види, групи та напрямки доходів підприємства, в тому числі: доходи від збуту молочної продукції; інші операційні доходи; надзвичайні доходи (відшкодування збитків), пов'язані з війною;
- перелік покупців та замовників і інших дебіторів за видами, групами та регіонами (країнами);
- перелік постачальників і підрядників та інших кредиторів за видами, групами і регіонами (країнами) тощо.

Названі вище економічні показники доцільно прогнозувати із використанням сучасних економіко-математичних моделей та з урахуванням змін у нормативно-правових актах України, що викликані війною. Водночас, варто проводити поточну та стратегічну оцінку рівня економічної безпеки молокопереробного підприємства.

Список використаних джерел

1. Втрати від війни – майже \$500 мільярдів: Шмигаль назвав найбільш постраждалі сектори економіки. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3827525-vtrati-vid-vijni-majze-500-milardiv-smigal-nazvav-najbils-postrazdali-sektori-ekonomiki.html>
2. Надра України: чому вони так цікавлять наших ворогів. URL: <https://finance.ua/ua/goodtoknow/nadra-ukrainy>
3. Духновська Л. М. Організація фінансового обліку діяльності підприємств в умовах війни. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2022. № 5. С. 59-63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2022_5_10.
4. Югас Е. Ф., Лалакулич М. Ю., Робакова Л. П. Облікова політика підприємства в умовах війни. *Бізнес Інформ*. 2023. № 5. С. 147-152.

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇЇ ОБЛІКОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ДЕФІР Ігор,
*аспірант, 1-й рік навчання, ІНЕМ,
Національний університет «Львівська політехніка»*

*Науковий керівник
Грицай Ольга Іванівна,
канд. екон. наук, доц.*

Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність»¹, визначено зовнішньоекономічну діяльність, як діяльність господарюючих суб'єктів України та іноземних суб'єктів, а також державних замов-

¹ Про зовнішньоекономічну діяльність. Закон України від № 959-ХІІ від 16.04.1991 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>.

ників з оборонного замовлення у випадках, визначених законами України, яка побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами.

У науковій літературі зовнішньоекономічна діяльність трактується в основному як взаємовідносини між українськими та іноземними суб'єктами господарювання щодо обміну соціальними благами (матеріальними, послугами та результатами інтелектуальної діяльності), які переміщуються на територію України або за її межі. Такі взаємовідносини базуються на підписаних договорах між учасниками, а також регулюються міжнародними конвенціями та договорами, торговельними звичаями тощо. Ці взаємовідносини повинні забезпечувати Україні позицію повноправного партнера світового господарства та стимулювати прискорення темпів та інтеграційного зростання національної економіки, навіть у такий скрутний для держави час.

Вчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища ведення бізнесу є можливим лише за умови формування повноцінного обліково-аналітичного забезпечення, яке відіграє важливу роль при веденні бізнесу, в функціонуванні системи управління підприємством, забезпечуючи інформаційну взаємодію різних структур.

Загороднім А. Г.², визначено обліково-аналітичне забезпечення, як сукупність облікових і аналітичних процесів, об'єднаних у обліково-аналітичну систему та спрямованих на задоволення інформаційних потреб користувачів шляхом перетворення первинної інформації в узагальнюючу згідно з визначеними цілями, а також нормативно-правовим, методичним, організаційним, програмним, математичним, технічним та ергономічним забезпеченнями.

Система обліково-аналітичного забезпечення підприємства є формою організації всіх видів обліку й аналізу, метою якої є забезпечення менеджерів підприємства інформацією для прийняття поточних і стратегічних управлінських рішень та контролю за їхньою реалізацією. Вона повинна бути адаптована до особливостей зовнішньоекономічної діяльності в умовах ризику. Тому для відповідності облікової інформації потребам ризик-менеджменту необхідним є розроблення первинних і зведених документів за зовнішньоекономічними операціями та процедур, які уможливають контроль за доцільністю здійснення тої чи іншої операції в умовах ризику.

² Загородній А. Г. Консолідація обліково-аналітичної інформації / А. Г. Загородній // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку : збірник наукових праць. – Режим доступу: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/24521378-e299-4bf6-b591-00b3e7d68b4d/content>

Регламентована бухгалтерська звітність не містить достатньо інформації про обсяг зовнішньоекономічної діяльності в розрізі контрагентів, операцій, впливу ризиків, термінів погашення дебіторської заборгованості, сум боргу тощо, що зумовлює необхідність розробки форм управлінської звітності (Звіт про зовнішньоекономічні операції в умовах ризику) та методичних рекомендацій щодо її заповнення. Розробка та впровадження в діяльність господарюючих суб'єктів вказаних форм документів та звітності уможливить виявляти фактори підвищення рівня ризиків, обирати альтернативні методи управління ризиками або ж відмовитися від здійснення тої чи іншої зовнішньоекономічної господарської операції.

Список використаних джерел

1. Pro zovnishn'oekonomichnu diyal'nist'. Zakon Ukrayiny vid № 959-XII vid 16.04.1991 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>

2. Zahorodniy A. H. (2012) Konsolidatsiya oblikovo-analitychnoyi informatsiyi. Menedzhment ta pidpryyemnytstvo v Ukrayini: etapy stanovlennya i problemy rozvytku : zbirnyk naukovykh prats'. L'vivs'ka politekhnik.

URL:<https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/24521378-e299-4bf6-b591-00b3e7d68b4d/content>

ПОДАТКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ

ДУНДАР Дар'я,
*здобувачка вищої освіти, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник
Шановалова Алла Павлівна,
канд. екон. наук, доц.

Передовою галуззю економічної діяльності в Україні є торгівля, зокрема оптова торгівля, діяльність якої спрямована насамперед на оптимізацію процесу просування товарів від виробника до роздрібної торгівлі, де товари реалізуються кінцевим споживачам. Згідно з

даними Державної служби статистики України, із загального обсягу реалізації товарів і послуг по всім видам торговельної діяльності за 2022 рік (11485855316,5 тис грн) частка оптових продажів є найбільшою і сягає 38,8% (4452093598,4 тис грн) [1].

Ринкові відносини, що характеризуються сьогодні гострою конкурентною боротьбою та значними ризиками діяльності, вимагають від оптових підприємств створення ефективних механізмів руху товарів, застосування при цьому оптимальних методик обліку та врахування податкових наслідків.

У підприємств оптової торгівлі – платників податку на додану вартість, всі операції, пов’язані з вибуттям товарів (реалізація товарів покупцям за договорами поставки, передача товарів у межах договорів комісії (консигнації), поруки, внесення товарів до статутного капіталу іншого підприємства, безоплатна їх передача, виявлені нестачі товарів при інвентаризації) розглядаються за ПКУ як постачання товарів і, отже, викликають нарахування податкових зобов’язань за цим податком.

За ПКУ податкове зобов’язання – це загальна сума податку на додану вартість, одержана (нарахована) платником податку в звітному (податковому) періоді [2], який для ПДВ становить календарний місяць.

Розглянемо базу оподаткування та дати виникнення податкових зобов’язань з ПДВ за операціями з вибуття товарів в оптовій торгівлі.

Таблиця 1

Визначення бази оподаткування та дати виникнення податкових зобов’язань з податку на додану вартість (ПДВ)

Господарська операція	База оподаткування операцій з постачання товарів	Норма ПКУ
<i>Реалізація товарів покупцям за грошові кошти</i>	Договірна вартість товарів, з урахуванням загальнодержавних податків та зборів*	Ст.188
Податкові зобов’язання з ПДВ нараховуються на дату першої з подій: або на дату внесення покупцем передплати або на дату відвантаження товарів покупцю		Ст.187
*База оподаткування ПДВ не може бути нижче ціни придбання таких товарів		Ст.188
<i>Передача товарів у межах договорів комісії (консигнації), поруки, довірчого управління</i>	Вартість постачання товарів	Ст.188

Господарська операція	База оподаткування операцій з постачання товарів	Норма ПКУ
Податкові зобов'язання з ПДВ нараховуються на дату першої з подій: або на дату внесення покупцем передплати або на дату відвантаження товарів покупцю		Ст.187
<i>Внесення товарів до статутного капіталу іншого підприємства</i>	Погоджена засновниками й зафіксована у статутних документах вартість товарів, але: - для раніше придбаних товарів – не менш як ціна придбання; для власно вироблених товарів – не менш як звичайна ціна	Ст.188
Податкові зобов'язання з ПДВ нараховуються за загальним методом.		Ст.187
<i>Безоплатна передача товарів**</i>	Справедлива вартість товарів	
Податкові зобов'язання з ПДВ нараховуються у момент фактичної передачі товарів		Ст.187
**База оподаткування ПДВ не може бути нижче ціни придбання таких товарів При безоплатній передачі товарів, що були придбані без ПДВ (податковий кредит не визнано), податкові зобов'язання не нараховуються.		Ст.188
		Ст.198
<i>Нестача товарів, виявлена при інвентаризації</i>	Балансова вартість таких товарів	Ст.188
Податкові зобов'язання з ПДВ нараховуються на дату складання документа, що підтверджує нестачу товару, або на дату зарахування коштів компенсації за неповернутий товар залежно від події, яка відбулася раніше.		Ст.187

Джерело: Сформовано автором за [2]

Обов'язком підприємства оптової торгівлі при вибутті товарів є оформлення в електронному вигляді податкових накладних за різними типами причин, дані яких свідчать про визначення бази оподаткування за конкретними операціями та нарахування податкового зобов'язання з ПДВ за чинними ставками¹. Податкові накладні підлягають подальшій реєстрації підприємством в Єдиному реєстрі податкових накладних, який ведеться Державною податковою службою України.

Під час воєнного стану були законодавчо подовжені терміни реєстрації податкових накладних і наразі вони складають:

¹ Ставки ПДВ в оптовій торгівлі: основна ставка 20%; постачання лікарських засобів (за визначеним переліком), дозволених для виробництва і застосування в Україні – ставка 7%; постачання на експорт – ставка 0%

Для податкових накладних, складених з 1 по 15 календарний день (включно) календарного місяця	до 5 календарного дня (включно) календарного місяця, наступного за місяцем, в якому вони складені
Для податкових накладних, складених з 16 по останній календарний день (включно) календарного місяця	до 18 календарного дня (включно) календарного місяця, наступного за місяцем, в якому вони складені

Джерело: [3]

При оформленні і реєстрації податкових накладних підприємства використовують сучасне програмне забезпечення. Серед найпоширеніших на сьогодні операційних програм: «SAP», «Медок», «Клік». Для підвищення якості адміністрування податку на додану вартість створено онлайн-платформу – Електронний кабінет платника податків, що дозволяє не тільки контролювати стан розрахунків з бюджетом, переглядати податкову звітність, але й створювати податкові документи в межах цього ресурсу.

Нарахування податкових зобов'язань з ПДВ в обліку знаходить відображення за Кредитом субрахунку 641 «Розрахунки за податками», до якого в робочому плані рахунків підприємства відкривається окремий субрахунок третього порядку «Розрахунки з бюджетом за ПДВ». Узагальнюючі записи в обліку за зазначеним субрахунком за звітний місяць повністю узгоджуються з підсумком I розділу «Податкові зобов'язання» Податкової декларації з податку на додану вартість.

З метою визначення наслідків операцій з товароруху заборгованості перед бюджетом за ПДВ або заборгованості бюджету перед підприємством порівнюють визначені податкові зобов'язання з податковим кредитом з ПДВ за звітний податковий період. У випадку якщо сума податкового кредиту перевищує податкові зобов'язання з ПДВ, підприємство не має заборгованості перед державою з цього податку. У зворотному випадку, перевищення зобов'язань над податковим кредитом, отримана різниця становитиме борг компанії перед державою.

Отже, врахування вимог законодавства щодо нарахування податкових зобов'язань та податкового кредиту з ПДВ є запорукою правильності визначення заборгованості за цим податком за звітний податковий період, що, в свою чергу, дозволяє запобігти накладенню штрафних санкцій контролюючими органами. Враховуючи, що саме оптова торгівля покликана підвищувати ефективність функціонування економіки шляхом прискорення оборотів товарів на ринку, зростає важливість вибору оптимальних облікових моделей, побудови ефективної стратегії підприємства, правильний розрахунок можливих податкових наслідків та постійний контроль за змінами в податковому законодавстві.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Податковий кодекс України від 02.12. 2010 р. № 2755 – IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
3. Про внесення змін до розділу XX «Прикінцеві положення» Податкового кодексу України (щодо відновлення обмеження перебування грального бізнесу на спрощеній системі оподаткування: Закон України від 12 січня 2023 року № 2876-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2876-20#Text>

ВПЛИВ УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ НА ОПОДАТКУВАННЯ ФОП

ЖЕРДІЄВА Софія,

*здобувачка вищої освіти, факультет економіки,
менеджменту та психології,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Андросенко Олена Олексіївна,

*канд. екон. наук,
доцент кафедри обліку та оподаткування*

Система оподаткування національного бізнесу визначає загальну стійкість держави в умовах воєнного стану, тому її зміна виступає своєрідним адаптаційним механізмом при нестабільному фінансово-економічному середовищі.

Російсько-українська війна завдала значний удар фінансово-економічному середовищу України, спричинивши повільне зростання та швидку інфляцію. Загалом, вона змінила не тільки повсякденне життя кожного громадянина, а й ускладнила діяльність ведення бізнесу. У такій кризовій ситуації надважливим завданням держави є забезпечення належною підтримкою вітчизняного бізнесу для його збереження, функціонування та розвитку загалом.

Для забезпечення належного функціонування економіки України в умовах війни важливим є впровадження нових заходів для системи оподаткування бізнесу, тому Верховною Радою України вже з 1 березня

2022 року вносилися зміни до Податкового Кодексу [1], серед яких: особливості сплати єдиного податку (ЄП) та єдиного соціального внеску (ЄСВ), заповнення та подання фінансової звітності в період воєнного стану в країні для фізичних осіб-підприємців, які є платниками ЄП першої, другої та третьої груп [10].

Зміни в оподаткуванні та звітності ФОП за 2022-2024 роки відображено в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні зміни в оподаткуванні та звітності ФОП за 2022-2024 роки

Зміни	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Ліміти доходів	I група – 1085500 грн II група – 5421000 грн III група – 7585500 грн	I група – 1118900 грн II група – 5587800 грн III група – 7818900 грн	I група – 1185700 грн II група – 5921400 грн III група – 8285700 грн
ЄП	I – 248,1 грн (10% від прожиткового мінімуму) II – 1300 грн (20% від мінімальної зарплати) III – 3% від доходів для платників ПДВ/ 5% – для неплатників	I – 268,4 грн (10% від прожиткового мінімуму) II – 1340 грн (20% від мінімальної зарплати) III – 3% від доходів для платників ПДВ/ 5% – для неплатників	I – 302,8 грн (10% від прожиткового мінімуму) II – 1420 грн (20% від мінімальної зарплати) III – 3% від доходів для платників ПДВ/ 5% – для неплатників
ЄСВ	Від 01.10.2022: I – 1474 грн II – 1430 грн III – 1474 грн	Мінімальний ЄСВ – 1474 грн за місяць; Максимальний ЄСВ – 22110 грн за місяць	З 01.12.2024 до 31.03.2024 – 1562,00 грн; з 01 квітня 2024 року – 1760,00 грн
Пільги щодо ЄСВ	З 1 березня 2022 року та до припинення війни, а також протягом наступних 12 місяців ФОПи звільняються від сплати ЄСВ за себе. Під час дії воєнного стану сплачувати ЄСВ можна щомісячно		
	Право на несплату платникам I та II груп. Сплата за несплачені місяці протягом шести місяців після припинення воєнного стану	З 1.08.2023 р. I та II групи – обов’язкова сплата (окрім підприємців, у яких податкова адреса розташована на території бойових дій/тимчасово окупованих. З 01.10.2023 р. – відновлення відповідальності за порушення правил використання РРО	Штрафи та пеня не застосовуються протягом дії воєнного стану та 3 місяців після його припинення
Річні звіти	Право на продовження діяльності/ обрання III групи (ставка ЄП складає 5%/3% обмеження	I та II групи – подати звіт протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного місяця.	При несплаті внесків по ЄСВ у 2023 році, подача річних звітів з нульовими значеннями.

Зміни	2022 рік	2023 рік	2024 рік
	розмірів річних доходів, щоквартальна звітність та ін.). Однакове декларування ЄСВ для ФОП II та III груп	III група – подати звіт протягом 9 днів, сплати – 20 днів.	I та II групи – подати звіт протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця. III група – подати звіт протягом 9 днів, сплати – 20 днів
Податкові перевірки	З початку березня 2022 р. запроваджений мораторій. З травня 2022 року відновлення перевірок	I та II групи – мораторій. III група – дозволені.	I та II групи – мораторій. III група – дозволені

Джерело: створено авторами на основі [2; 3; 4; 6; 7; 8; 9; 10]

Згідно з даними таблиці 1, можемо прослідкувати спробу держави допомогти діяльності бізнесу, застосовуючи пільги щодо сплати ЄСВ, подачі декларацій та податкових перевірок. Варто враховувати те, що Україна перебуває в складному фінансово-економічному середовищі, що обумовлено скороченням державного та місцевого бюджетів, через руйнування та тимчасову окупацію східних регіонів, збільшенням державної допомоги ВПО та збільшенням фінансування оборонної сфери – усі ці умови спричинили поступове повернення деяких податків.

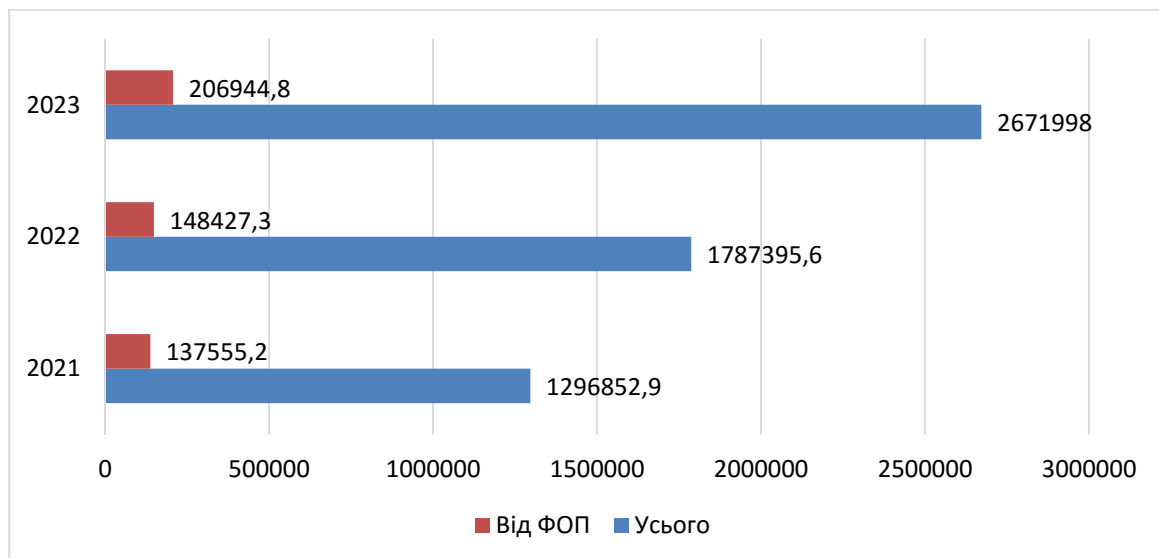

Рис. 1. Динаміка надходжень доходів до державного бюджету протягом 2021-2023 рр.

Джерело: створено авторами на основі [5]

На рис. 1 відображено позитивну динаміку, незважаючи на воєнний стан, результатів надходжень усіх доходів до державного бюджету України, порівнюючи з доходами за податками від ФОП, протягом 2021-2023 рр.

Відповідно до вищезазначеного, збільшення податків та зменшення пільг у 2024 році призведе до податкового навантаження на підприємства та вплине на прибутковість та рентабельність бізнесу, що вимагає перегляду фінансової стратегії. Тому підприємцям важливо спланувати свою фінансову стратегію та розглянути можливості оптимізації податків відповідно до нових змін, а також вивчити вплив цих змін на конкурентоспроможність на ринку, щоб забезпечити стабільність та розвиток бізнесу.

Отже, сьогодні податкова система України знаходиться в трансформаційному періоді для того, щоб забезпечити розвиток та подальше функціонування економіки в цілому. Механізми, які використовує держава направлені на підтримку підприємців, а поступове відновлення довоєнної системи оподаткування бізнесу повинно забезпечити фінансово-економічну стабільність та обороноздатність України.

Список використаних джерел

1. Podatkovyi kodeks Ukrainy : Kodeks Ukrainy vid 23.12.2010 r. № 2856-VI : stanom na 16 sichnia 2024 r. [Tax Code of Ukraine: Code of Ukraine dated 23.12.2010 No. 2856-VI: as of January 16, 2024]. Available at: https://ips.ligazakon.net/document/view/T10_2755?an=10631 (accessed March 13, 2024).

2. Most benefits for business canceled in 2023: what changes to expect in 2024 [Most benefits for business canceled in 2023: what changes to expect in 2024]. Available at: <https://minfin.com.ua/ua/2023/12/25/118266782/> (accessed March 13, 2024).

3. Sproshchena systema opodatkuvannia, obliku ta zvitnosti [Simplified system of taxation, accounting and reporting]. Available at: <https://tax.gov.ua/nk/rozdil-xiv--spetsialni-podat/edynyi-podatok/> (accessed March 13, 2024).

4. Zminy dlia FOPiv u 2024 rotsi [Changes for FOPs in 2024]. Available at: https://finance.ua/ua/goodtoknow/zminy-dlia-fop-2024#headline_9 (accessed March 13, 2024).

5. Dokhody derzhavnoho biudzhetu Ukrainy v 2024 r. [Revenues of the state budget of Ukraine in 2024]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/> (accessed March 13, 2024).

6. Rozrakhunky vazhlyvykh pokaznykiv dlia pidprijemstiv u 2022 rotsi [Calculation of important indicators for enterprises in 2022]. Available at: <https://dn.tax.gov.ua/media-ark/local-news/print-551088.html> (accessed March 13, 2024).

7. Podatkovi kalendar na 2024 rik: yak, za shcho i koly splachuvaty ta zvituvaty fizosobam ta FOPam [Tax calendar for 2024: how, for what and when to pay and report to individuals and FOPs]. Available at: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/ekonomika/20231215-podatkovyj-kalendar-na-2024-rik-yak-za-shho-i-koly-splachuvaty-ta-zvituvaty-fizosobam-ta-fopam/> (accessed March 13, 2024).

8. Podatky FOP u 2024. Shcho zminytsia? [FOP tax in 2024. What will change?]. Available at: <https://finevolution.com.ua/podatky-fop-u-2024-shho-zminytsya/> (accessed March 13, 2024).

9. 2023 rik: limity richnoho dokhodu dlia FOP, sumy yedynoho podatku dlia 1 ta 2 hrupy FOP, rozmiry yedynoho vnesku [Year 2023: annual income limits for FOP, single tax amounts for groups 1 and 2 of FOP, size of single contribution]. Available at: <https://lv.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/645266.html> (accessed March 13, 2024).

10. FOP pid chas viiny: osoblyvosti opodatkuvannia ta zvitnosti. [FOP during the war: peculiarities of taxation and reporting]. Available at: https://jurliga.ligazakon.net/news/211513_fop-pd-chas-vyni-osoblivost-opodatkuvannya-ta-zvtnost (accessed March 13, 2024).

ВПЛИВ ВВЕДЕННЯ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ НА ПОРЯДОК РОЗРАХУНКУ ТА ОБЛІКУ ВІДПУСКНИХ

ЗЯБЧЕНКОВА Ганна,
*старший викладач кафедри обліку та оподаткування,
факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

Відповідно до трудового законодавства України кожна людина має право як на працю, так і на відпочинок. На сьогодні, реалізувати своє право на відпочинок, працівник підприємства може у формі відпустки або ж отримання грошової компенсації у випадку її невикористання. Розрахована сума відпускних вважатиметься додатковим доходом працівника, тому вимагатиме особливої уваги з боку бухгалтера в частині їх правильного розрахунку, обліку та звітності

зادля уникнення штрафних санкцій. Введення військового стану в Україні дещо змінило порядок розрахунку суми відпускних.

Відповідно до Закону України № 504/96-ВР «Про відпустки» від 15 листопада 1996 року існують такі види відпусток:

- щорічні відпустки (основна відпустка та додаткова відпустка за роботу із шкідливими та важкими умовами праці);
- додаткові відпустки у зв'язку з навчанням;
- творча відпустка;
- соціальні відпустки (відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами, відпустка для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, відпустка у зв'язку з усиновленням дитини, відпустка при народженні дитини тощо);
- відпустки без збереження заробітної плати [1].

Правила розрахунку відпускних в Україні регулюються Постановою Кабміну №100 від 08.02.1995 р. відповідно до якої сума відпускних розраховується як добуток середньої заробітної плати на кількість днів відпустки (відповідно до КЗпП України основна щорічна оплачувана відпустка становить 24 календарні дні на рік) [2].

Відповідно до Закону України від 15 березня 2022 року № 2136-ІХ «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану», що вступив в силу 24.03.2022 р. при розрахунку середньої заробітної плати для виплати основної щорічної або додаткової відпустки з розрахункового періоду не виключаються дні, що припадають на офіційні державні свята, оскільки даний закон їх скасовує до дня офіційного закінчення військового стану. Однак, це стосується тільки того періоду розрахункового періоду, який припадає на період з 24 березня 2022 р., в періоді, що припадає до цієї дати – святкові та неробочі дні виключаються із загального розрахункового періоду перебування в трудових відносинах працівника. Наприклад, 8 березня 2022 р. потрібно виключити із загальної кількості відпрацьованих днів працівником, в той час як 24 квітня 2022 вже включатиметься в період, оскільки є святковим робочим днем на період дії воєнного стану в країні.

У зв'язку з проведенням військових дій на території України, підприємствам не завжди вдається продовжити термін дії трудового договору з працівником. У випадку призупинення терміну його дії, даний період виключається із розрахункового періоду при обчисленні відпускних.

У випадку, коли дані про нараховані доходи працівника при його переведенні до іншого структурного підрозділу внаслідок бойових

дій було втрачено, дні, за який його було отримано, також виключаються із загального розрахункового періоду.

За стандартним правилом, відповідно до Порядку № 100 при розрахунку основної щорічної відпустки з розрахункового періоду виключались дні неоплачуваної відпустки, що не перевищував 14 календарних днів на рік, однак на період дії військового стану працівник може перебувати в неоплачуваній відпустці без обмежень в кількості календарних днів на рік.

Відображення нарахувань відпускних на рахунках бухгалтерського обліку залишається незмінним. Так, сума нарахованих відпускних може відразу відноситися на рахунок витрат (23,91,92,93) в кореспонденції з рахунком 661 або ж за рахунок сформованого резерву відпускних (рахунок 471).

Отже, з оголошення військового стану на території України, було введено в дію та доповнено велику кількість нормативно-правових документів в частині порядку розрахунку та надання відпускних працівникам. Тому важливим залишається для підприємств необхідність в розробці методики збору та актуалізації кадрових даних по працівникам в частині кількості відпрацьованого часу ними при розрахунку відпустки задля зменшення ризиків отримання штрафів підприємством.

Список використаних джерел

1. Про відпустки : Закон України від 15 листопада 1996 р. № 504/96-ВР Дата оновлення: 02.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Про затвердження Порядку обчислення середньої заробітної плати: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.02.1995 р. №100. Дата оновлення: 29.04.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100-95-%D0%BF#Text>

3. Селіванова Н.М., Кірсанова В.В. Облік і документування відпускних та забезпечення виплат відпусток: організаційно-методичний аспект. Economic journal Odessa polytechnic university. URL: <https://economics.net.ua/ejopu/2020/No2/61.pdf>

СУЧАСНИЙ СТАН ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ

ІВАНОВА Анастасія,

*здобувачка вищої освіти, факультет економіки
та бізнес-адміністрування,
Національний авіаційний університет*

Науковий керівник

Афанас'єва Інна Іванівна,
канд. екон. наук, доц.

Трансфертне ціноутворення відіграє важливу роль у процесі імплементації положень міжнародних організацій щодо легалізації економіки, протидії розмиванню оподаткованої бази та вивільнення прибутку від оподаткування. Трансфертне ціноутворення – це процес встановлення цін на товари, послуги або майно, що переходять між пов'язаними компаніями або діловими партнерами з метою визначення податкових зобов'язань та обліку прибутку. Головна мета трансфертного ціноутворення – забезпечити, щоб ціни, за якими відбуваються такі операції, були аналогічними тим, що встановлюються на відкритому ринку між незалежними сторонами. Це дозволяє уникнути штучного зниження прибутку або перенесення прибутку в країни з низькими ставками оподаткування, а також запобігає виникненню податкових спорів між державами та корпораціями [1].

Податковий контроль трансфертного ціноутворення є системою заходів, які вживаються органами контролю, щоб забезпечити дотримання податкового законодавства при здійсненні контрольованих операцій.

Якщо говорити про мету такого контролю, то вона полягає в забезпеченні чесної конкуренції, запобіганні ухиленню від сплати податків та створенні належних умов для ведення бізнесу.

Найголовнішим принципом податкового контролю трансфертного ціноутворення вважається так званий принцип «вितягнутої руки». Згідно зі статтею 39 Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо удосконалення податкового контролю за трансфертним ціноутворенням» від 28.12.2014 №72-VIII «платник податку, який бере участь у контрольованій операції, повинен визначати обсяг його оподаткованого прибутку відповідно до принципу «вितягнутої руки». Обсяг оподаткованого прибутку, отриманого платником податку, який бере участь в одній чи більше контрольованих операціях, вважається таким, що відповідає принципу

«витягнутої руки», якщо умови зазначених операцій не відрізняються від умов, що застосовуються між непов'язаними особами у співставних неконтрольованих операціях. Якщо умови в одній чи більше контрольованих операціях не відповідають принципу «витягнутої руки», прибуток, який був би нарахований платнику податків в умовах контрольованої операції, що відповідає зазначеному принципу, включається до оподатковуваного прибутку платника податку» [3].

Також, відповідно до вищенаведеного Закону, чинними методами встановлення відповідності умов контрольованої операції принципу «витягнутої руки» є наступні [3]:

- 1) порівняльної неконтрольованої ціни;
- 2) ціни перепродажу;
- 3) витрати плюс;
- 4) чистого прибутку;
- 5) розподілення прибутку.

Метод порівняльної неконтрольованої ціни полягає в порівнянні цін контрольованих операцій з цінами операцій, що здійснюються між незалежними сторонами (неконтрольованих операцій). Під час застосування цього методу аналізуються ціни, застосовані у неконтрольованих операціях, проведених платником податків або іншими особами. Порівняння проводиться на основі наявної інформації про ціни, застосовані протягом відповідного періоду або найближчої до дати контрольованої операції [3].

Метод ціни перепродажу включає порівняння результату перепродажу товару в контрольованій операції з результатом перепродажу відповідного товару в неконтрольованій операції. Також даний метод може застосовуватися для оцінки операцій, пов'язаних з підготовкою та транспортуванням товарів, а також змішуванням товарів, якщо характеристики кінцевої продукції істотно не відрізняються від характеристик змішуваних товарів [3].

Метод «витрати плюс» включає порівняння надбавки на витрати, пов'язані з поставкою товарів або послуг у контрольованій операції, з витратами, понесеними у неконтрольованій операції. Він може застосовуватися, наприклад, для виконання робіт або надання послуг особами, пов'язаними з отримувачами результатів, а також для реалізації товарів чи послуг між пов'язаними особами за довгостроковими договорами [3].

Метод чистого прибутку операції полягає у порівнянні чистого прибутку, отриманого платником податків у контрольованій операції на основі відповідної бази (наприклад, витрати, обсяги продажів,

активи), з чистим прибутком на основі тієї ж бази у неконтрольованій операції [3].

Метод розподілення прибутку операції включає розподіл загального прибутку (або збитку) між кожним з пов'язаних підприємств, що бере участь у контрольованій операції, з урахуванням того, який прибуток (або збиток) непов'язане підприємство здобуло б у співставній неконтрольованій операції. Цей метод може застосовуватися у випадках, коли є значний зв'язок між контрольованими операціями та іншими операціями, що проводяться сторонами контрольованої операції з пов'язаними особами, або коли є володіння (або користування) правами на об'єкти нематеріальних активів, які суттєво впливають на рівень рентабельності. Розподіл прибутку між сторонами контрольованих операцій здійснюється на основі оцінки їх внеску в загальний прибуток, враховуючи об'єктивні дані та інформацію з аналогічних операцій, а також внутрішні дані кожної зі сторін контрольованої операції [3].

Варто зазначити, що за порушення правил трансфертного ціноутворення, безперечно, можуть бути передбачені штрафні санкції, додаткові нарахування податків та пеня. Наприклад, недотримання вищезазначеного принципу «витягнутої руки» несе за собою нарахування додаткових податкових зобов'язань з податку на прибуток.

Питання податкового контролю трансфертного ціноутворення в Україні сьогодні є доволі актуальним, оскільки не всі платники податків можуть бути обізнані про правила такого ціноутворення. Звичайно, що їм варто ретельно ознайомитися з цими правилами, щоб не виникало відповідних проблем. Для кращого засвоєння вони можуть, приміром, проконсультуватися з фахівцями, які розуміються на трансфертному ціноутворенні [2]. Також важливо вести документацію з трансфертного ціноутворення та виходити на зв'язок з контролюючими органами.

Отож, податковий контроль трансфертного ціноутворення є необхідним інструментом забезпечення справедливої конкуренції, а також передбачення та запобігання ухиленню від сплати податків. Україна активно намагається вдосконалити чинну систему податкового контролю трансфертного ціноутворення до найвищого рівня.

Список використаних джерел

1. Cherevko, O. I. (2014). Transfer pricing: theoretical aspects and practical application. *Economy and the region*, (2), 91-96.

<https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:qiZ7KdncHyEJ:scholar.google.com/>

2. Melnychenko P. (2019). Tax control of transfer pricing in Ukraine. Foreign trade: economics, finance, law, 106(5), 63–79. [https://doi.org/10.31617/zt.knute.2019\(106\)06](https://doi.org/10.31617/zt.knute.2019(106)06)

3. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy (shchodo udoskonalennia podatkovoho kontroliu za transfertnym tsinoutvorennyam): Zakon Ukrainy № 72-VIII vid 28.12.2014 [On amendments to the Tax Code of Ukraine (on the improvement of tax control over transfer pricing): Law of Ukraine № 72-VIII of 28/12/2014]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/72-19#Text>

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ ІЗ ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ

КЛИМЕНКО Поліна,
здобувач вищої освіти,
Державний торговельно-економічний університет

Науковий керівник
Ігнатенко Тетяна Володимирівна,
доцент кафедри обліку та оподаткування

Вивченням та дослідженням питання обліку розрахунків із підзвітними особами займалися різні дослідники та науковці такі як: В.В.Сопко, М.В.Кружельний, В.І.Єфименко та інші.

Підзвітна особа – працівник підприємства, який отримав грошові суми в підзвіт для майбутніх витрат згідно з наказом (розпорядженням) керівника підприємства [3].

Бухгалтерський облік розрахунків з підзвітними особами розглядають з двох напрямків розвитку подій, а саме:

- формування заборгованості підзвітної особи перед підприємством (дебіторська заборгованість за виданими авансами);
- формування заборгованості підприємства перед підзвітною особою (кредиторська заборгованість за виданими авансами);

Облік розрахунків на підприємстві в обліку ведуть та відображають за субрахунком 372 «Розрахунки з підзвітними особами», за дебетом цього рахунку відображають суми, що були видані безпосередньо працівникам на відрядження (підзвітні суми), а за кредитом цього субрахунку списання наданих коштів під звіт з поданим авансовим документом «Звіт про використання коштів, виданих на

відрядження або під звіт» з прилягаючими до нього відповідними документами [3].

Одним з Обов'язкових пунктів, що має міститись у наказі про відрядження, є джерело фінансового забезпечення витрат на відрядження. Такими джерелами можуть бути [1]:

- кошти загального фонду;
- кошти спеціального фонду (благодійні внески, гранти міжнародних фондів тощо);
- кошти сторони, яка приймає.

По закінченню відрядження або при виконанні доручення в кінцевому результаті, працівнику підприємства необхідно:

- відзвітуватися стосовно використаних грошових коштів та зазначити напрям їх використання. Працівник подає звіт до бухгалтерії Про використання коштів, виданих на відрядження, або під звіт та додає разом з ним оригінали документів, що засвідчують витрати, понесені під час відрядження;

- за наявності грошових коштів, що надміру не були витрачені, мають бути повернуті у строки, які встановлені п. 170.9.3 ПКУ.

Серед витрат, які може здійснювати підзвітна особа у відрядженні, можна виділити такі [1]:

- на проїзд (у тому числі перевезення багажу, бронювання транспортних квитків) до місця відрядження й назад, а також за місцем відрядження (у тому числі на орендованому транспорті);

- оплату вартості проживання в готелях (мотелях), інших житлових приміщеннях;

- на побутові послуги, що включені до рахунків на оплату вартості проживання в місцях проживання (прання, чищення, лагодження та прасування одягу, взуття чи білизни), але не більш як 10 % сум добових витрат для держави, до якої відряджають працівника, визначених у додатку 1 до постанови № 98, за всі дні проживання;

- на бронювання місць у готелях (мотелях) у розмірах не більш як 50 % вартості місця за добу;

- на користування постільними речами в поїздах;

- оформлення закордонних паспортів;

- оформлення дозволів на в'їзд (ввіз);

- на оплату вартості страхового поліса життя або здоров'я відрядженого працівника або його цивільної відповідальності (у разі використання транспортного засобу) за наявності оригіналу такого поліса з відміткою про сплату страхового платежу, якщо згідно із законами держави, до якої відряджають працівника, або держав,

територією яких відбувається транзитний рух до зазначеної держави, необхідно здійснити таке страхування;

- на Обов'язкове страхування та інші документально оформлені витрати, пов'язані з правилами в'їзду та перебування в місці відрядження;

- на оплату службових телефонних розмов.

Витрати відшкодовуються лише за наявності підтвердних документів, що засвідчують вартість цих витрат.

Після виконання підзвітною особою відповідного завдання визначають, чи покрила сума авансу фактичні витрати підзвітної особи. І тут можливі три варіанти. Перший, ідеальний і малоймовірний, коли сума виданого авансу точно відповідає сумі фактичних витрат і потрібно лише відзвітувати, а розрахунки здійснювати не потрібно. Другий – коли сума авансу використана не повністю й підзвітна особа має повернути невикористані кошти установі. Третій – коли сума авансу не покрила всіх витрат і установа має здійснити доплату підзвітній особі.

Таким чином розрахунки з підзвітними особами об'єкт обліку, який вимагає чіткого дотримання чинних нормативних актів та оформлення відповідних документів.

Список використаних джерел

1. Безкоровайна Л.: Розрахунки з підзвітними особами: здійснюємо та обліковуємо. Buhgalter.net. 27.06.2022

URL: <https://www.ibuhgalter.net/material/1353/26606>

2. Омельницька З.: Розрахунки із підзвітними особами: облік. УТЕКА. 28.05.2015

URL: <https://uteka.ua/ua/publication/commerce-12-sxemy-buhgalterskix-provodok-30-raschety-s-podotchetnymi-licami-uchet>

3. Руденко Ю.: Розрахунки з підзвітними особами. YouTube. 15.03.2022

URL: <https://youtu.be/9D4Wt6j3Sq8?si=mzyLwDPva8055ifL>

УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗРАХУНКІВ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ: АНАЛІЗ НОВИХ ПРАВИЛ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ

КОВАЛЕНКО Марія,
*здобувачка вищої освіти, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

*Науковий керівник
Кузьменко Олена Петрівна,
старший викладач кафедри обліку та оподаткування*

За останні роки нормативно-правова база, що регулює розрахунки з підзвітними особами на підприємствах, зазнала суттєвих змін. З 01.04.2023 набув чинності Закон №2888 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо платіжних послуг» [1], який передбачає зміни у документальному оформленні відряджень. Тривалість відрядження як і раніше визначається відповідно до наказу про відрядження. Однак тепер Податковим кодексом України чітко встановлено, що відрядження вважатиметься недійсним без належних підтвердних документів. Підтвердні документи були потрібні і раніше, новим є те, що п.п. 170.9.1. п. 170.9 Податкового кодексу України відображує конкретний перелік таких документів, враховуючи можливість оплат відряджень корпоративними або особистими картками, витрачання під звіт не лише готівкових/безготівкових, а й електронних грошей [2]. Наявність такого документального підтвердження понесених під час відрядження витрат є обов'язковою вимогою для визнання відрядження і не призведе до визнання виплачених працівнику сум доходом, що підлягає оподаткуванню.

Мабуть, найбільш суттєва зміна стосується Звіту про використання коштів/електронних грошей, виданих на відрядження або під звіт:

- Змінено строки звітування;
- Змінено умови подання звіту;
- Стало можливим використання електронних форм авансових звітів (з дотриманням законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги»).

Порівняння строків звітування та умов подання звіту до та після набуття чинності Закону №2888 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо платіжних послуг» зображено в таблиці 1 та таблиці 2.

**Строки звітування згідно Податкового кодексу України
до 01.04.2023 року з 01.04.2023 року**

До 01 квітня 2023 року	З 01 квітня 2023 року
<p>Подається до закінчення п'ятого банківського дня, що настає за днем, коли платник податку завершує таке відрядження (пп. 170.9.2 ПКУ).</p> <p>Подається до закінчення 3-го банківського дня після завершення відрядження, якщо під час відрядження особа отримала готівку через платіжну картку.</p> <p>Якщо під час відрядження особа здійснювала розрахунки у безготівковій формі за допомогою платіжних карток, а строк подання звіту про використання коштів не перевищує 10 банківських днів, роботодавець може продовжити цей строк до 20 банківських днів у разі наявності поважних причин (пп. 170.9.3 ПКУ).</p>	<p>Подається після завершення відрядження або виконання окремої цивільно-правової дії за дорученням та за рахунок особи, яка видала кошти. Якщо ж під час відрядження використовувався платіжний інструмент, а списання коштів відбулося пізніше завершення відрядження, строк подання звіту продовжується на 1 місяць (пп. 170.9.3 ПКУ).</p>

Джерело: складено автором за [1-3].

**Умови подання звіту згідно Податкового кодексу України
до 01.04.2023 та після 01.04.2023**

До 01 квітня 2023 року	З 01 квітня 2023 року
Умови за яких подається звіт	
<p>У разі відрядження або виконання окремої цивільно-правової дії за дорученням та за рахунок особи, що видала кошти під звіт.</p>	<p>Якщо підзвітна особа отримала оподатковуваний дохід або використовувала готівку понад суму добових (пп. 170.9.4 ПКУ);</p> <p>Зауважимо, що пп.170.9.4 Податкового кодексу України не забороняє складання авансового звіту за загальною процедурою після відрядження працівника. Тому керівництво підприємства має право вимагати від працівників надання авансових звітів після їх повернення з відряджень.</p>

До 01 квітня 2023 року	З 01 квітня 2023 року
Умови за яких НЕ подається звіт	
-	Якщо підзвітна особа використала кошти в межах суми добових витрат і оподатковуваний дохід відсутній (пп. 170.9.4 ПКУ).

Джерело: складено автором за [1-3].

Отже, впроваджені зміни у нормативному регулюванні націлені на підвищення прозорості, мають на меті поширити застосування електронного документообігу, привести українське законодавство у відповідність до європейських стандартів та вдосконалити розрахунки з підзвітними особами. Тому комплексне дотримання оновлених вимог дасть змогу вдосконалити систему оподаткування та зробити її більш справедливою.

Список використаних джерел

1. Law of Ukraine On making changes to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding payment services № 2888-IX (2023) [in Ukrainian].
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2888-20#Text>
2. Tax Code of Ukraine (Law No. 2755-VI) [in Ukrainian].
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
3. Poplevina, O.V. (2023). «Udoskonalennia obliku ta audytu rozrakhunkiv z pidzvitnymy osobamy v Upravlinni Derzhavnoi sluzhby yakosti osvity u Zaporizkii oblasti» [«Improving accounting and auditing of settlements with accountable persons in the Office of the State Service for Education Quality in Zaporizhzhia Oblast»], 23-24, [in Ukrainian].
<https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/18484/1/92.pdf>

РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО КЛІМАТИЧНІ РИЗИКИ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ

КОСТЮЧЕНКО Валентина,
*професор кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет*

ООН у контексті забезпечення сталості у глобальному масштабі розробила 17 цілей сталого розвитку. Особливе значення набуває ціль 13: Вжити термінових заходів з боротьби зі зміною клімату та її наслідками.

Кліматичні ризики – це потенційні негативні наслідки зміни клімату для підприємства та суспільства. Ці ризики поділяються на фізичні ризики, пов'язані з кліматом та ризики перехідного періоду, пов'язані з кліматом.

Фізичні ризики, пов'язані з кліматом є ризиками, що пов'язані зі зміною клімату, які можуть бути спричинені подіями (гострий фізичний ризик) або довгостроковими змінами кліматичних умов (хронічний фізичний ризик). Гострі фізичні ризики виникають через погодні явища, такі як шторми, повені, посуха або спека, які стають дедалі сильнішими і частішими. Хронічні фізичні ризики виникають внаслідок довгострокових змін у кліматичних умовах, включаючи зміни кількості опадів і температури, які можуть призвести до підвищення рівня моря, зменшення доступності води, втрати біорізноманіття та зміни продуктивності ґрунтів¹.

Ці ризики можуть мати фінансові наслідки для суб'єкта господарювання, такі як витрати, спричинені прямим пошкодженням активів або непрямими наслідками порушення ланцюга постачання. На фінансові показники компанії також можуть вплинути зміни у доступності, джерелах та якості води, а також екстремальні температурні зміни, що впливають на приміщення, операції, ланцюги постачання, транспортні потреби, здоров'я та безпеку працівників.

Ризики перехідного періоду, пов'язані з кліматом – це ризики, що виникають у зв'язку з переходом до низьковуглецевої економіки. Ризики переходу включають політичні, юридичні, технологічні, ринкові та репутаційні ризики. Ці ризики можуть мати фінансові наслідки для суб'єкта господарювання, такі як збільшення операційних витрат або знецінення активів через нові або змінені нормативні акти, пов'язані зі зміною клімату. На фінансові показники організації також

¹ IFRS Sustainability Disclosure Standards. (2024). URL: <http://ifrs.org>

можуть вплинути зміна споживчого попиту, розробка та впровадження нових технологій².

Міжнародне дослідження ЕУ «Барометр розкриття інформації про кліматичні ризики» показує, що в результаті тиску з боку зацікавлених сторін компанії у всьому світі приділяють все більше уваги ризикам можливостям, пов'язаним із зміною клімату і що ці питання стають пріоритетними для рад директорів та виконавчого керівництва. Дослідження показало, що підвищують якість та повноту розкриття фінансової інформації щодо кліматичних змін. Крім зростаючого тиску з боку інвесторів це пояснюється тим, що все більше регуляторів вводять обов'язкову вимогу про підготовку звітності згідно з рекомендаціями Робочої групи з розкриття фінансової інформації, пов'язаної зі зміною клімату (Task Force on Climate-Related Financial Disclosures, TCFD).

Відповідно до результатів дослідження майже 50% розглянутих з 1100 компаній із 42 країн, повнота розкриття становить 100%, але 100%-го рівня якості досягли лише 3% з них, що свідчить про наявність можливостей для подальшого прогресу. Ці дані вказують на те, що про ризики і можливості, пов'язані зі зміною клімату, звітує все більше компаній, але багато хто, очевидно, робить це «для галочки». Результати дослідження показують, що багато організацій включають у звітність дані, які безпосередньо не стосуються ризиків. Наприклад, розкриття інформації про викиди 1-ї та 2-ї категорії ніяк не характеризує схильність компанії до фізичних ризиків, наприклад, підвищеного ризику повені або пожежі на фабриці або в центрі обробки даних. Крім того, поточні оцінки кліматичних ризиків часто відносяться до окремих частин бізнесу та включають лише якісний аналіз. При цьому ми знаємо, що вплив фізичних ризиків та ризиків перехідного періоду на продукти, послуги, ланцюги постачання та операційну діяльність може серйозно позначитися на операційних витратах та виручці всього підприємства. Щоб точно оцінити їхню потенційну дію (як позитивну, так і негативну), у тому числі на стратегію, необхідно досить повно розкривати інформацію про ризики та можливості, пов'язані зі зміною клімату³.

З метою забезпечення повного розкриття інформації про кліматичні ризики, регуляторні органи певних юрисдикцій розробляють

² IFRS Sustainability Disclosure Standards. (2024). URL: <http://ifrs.org>

³ EY Global. (2022). Чому прогрес у розкритті інформації про кліматичні ризики не призводить до прискорення декарбонізації? URL: https://www.ey.com/uk_ua/climate-change-sustainability-services/risk-barometer-survey-2021

стандарти сталого розвитку. Так, для Європейських компаній держав-членів ЄС з 1 січня 2024 року набула чинності Директива Європейської Комісії «Корпоративне звітування зі сталого розвитку». У Директиві запроваджено вимогу до компаній, що входять до сфери її дії, застосовувати Європейських стандартів звітності зі сталого розвитку (European sustainability reporting standards, ESRS), які засновані на принципі подвійної суттєвості. Розробку стандартів звітності зі сталого розвитку, як і проведення консультацій щодо належної правової процедури запровадження цих стандартів в ЄС здійснює Європейська консультативна група з фінансової звітності (European Financial Reporting Advisory Group, EFRAG). Наразі розроблено і впроваджено 21 стандарт звітності зі сталого розвитку за кластерами. Кластер «Навколишнє середовище» (Environment) включає 5 стандартів, зокрема стандарт ESRS E1-«Клімат (пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптація)».

Паралельно Фондація МСФЗ створила Раду з міжнародних стандартів сталого розвитку, яка, станом на сьогодні, розробила 2 стандарти: МСФЗ S1 «Загальні вимоги до розкриття фінансової інформації зі сталого розвитку», МСФЗ S2 «Розкриття інформації, пов'язаної з кліматом». EFRAG та Фондація МСФЗ координують свої зусилля та працюють разом над розробленням узгоджених стандартів.

У вересні 2023 року секретаріат EFRAG підготував звіт «Climate-Related Risks in the Financial Statement». У звіті узагальнено результати роботи EFRAG із зацікавленими сторонами в рамках проекту Ради з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку «Кліматичні ризики у фінансовій звітності». Зокрема, виокремлені слабкі сторони щодо застосування принципу суттєвості в цьому контексті; виявлені обмеження та інтерпретації існуючих вимог МСФЗ (наприклад, МСБО 1 «Подання фінансової звітності» та МСБО 36 «Зменшення корисності активів»); проблеми з кількісною оцінкою кліматичних ризиків; розбіжності в очікуваннях, пов'язаних з інформацією, що міститься у фінансовій звітності⁴.

Обов'язкові вимоги до звітності зі сталого розвитку мають підвищити стимулюючий вплив на ідентифікацію суттєвих ризиків сталого розвитку для цілей фінансової звітності. Як наслідок, розкриття інформації про ризики, пов'язані з кліматом, у фінансовій звітності повинно покращитися.

⁴ EFRAG. (2023). Climate-Related Risks in the Financial Statement. Summary: EFRAG, Learnings, From Reviews of European Reporting Trends. URL: <http://efrag.org>

Список використаних джерел

1. IFRS Sustainability Disclosure Standards. (2024). URL: <http://ifrs.org>
2. EY Global. (2022). Чому прогрес у розкритті інформації про кліматичні ризики не призводить до прискорення декарбонізації? URL: https://www.ey.com/uk_ua/climate-change-sustainability-services/risk-barometer-survey-2021
3. EFRAG. (2023). Climate-Related Risks in the Financial Statement. Summary: EFRAG, Learnings, From Reviews of European Reporting Trends. URL: <http://efrag.org>

ВПЛИВ ПОВЕДІНКОВИХ ЕФЕКТІВ НА ОБЛІКОВУ ІНФОРМАЦІЮ ТА ФІНАНСОВУ ЗВІТНІСТЬ

КОЦУПАЛ Олександр,

*аспірант, кафедра обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет*

УМАНЦІВ Галина,

*канд. екон. наук, доцент кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет*

Сучасна економіка потребує постійної адаптації до мінливих умов, і в цьому контексті важливо розглянути взаємозв'язок між поведінковою економікою та бухгалтерським обліком. Інтеграція цих двох сфер може призвести до глибшого розуміння рішень і мотивації, та, в свою чергу, підвищити ефективність управління фінансовими даними та їх аналізу. Аналіз ризиків у бухгалтерському обліку може бути доповнений розумінням того, як психологічні фактори впливають на сприйняття ризику. Інтеграція поведінкової економіки допомагає компаніям розробляти більш ефективні стратегії управління ризиками, враховуючи людські аспекти прийняття рішень [1].

Традиційні економічні моделі припускають, що люди є раціональними та формують переконання за допомогою суворих байєсівських міркувань на основі доступної інформації. Однак дослідження прийняття рішень в умовах невизначеності виявили ряд відхилень від цієї моделі прийняття рішень. Згідно з дослідженнями Д. Канемана, коли людей просять оцінити ризик серцевого нападу в загальній популяції, їхня відповідь залежить від здатності пригадати випадки серцевих нападів серед своїх знайомих. Цей ефект, коли люди

оцінюють ймовірність події на основі легкості, з якою вони можуть пригадати подібні події, називається евристикою доступності [3].

Евристика доступності є лише одним із прикладів того, що досліджується в рамках однієї із сучасних течій економічної думки «поведінкові фінанси». Цей міждисциплінарний напрям використовує знання з психології, соціології та когнітивних наук, щоб зрозуміти, як індивідуальна та колективна поведінка впливає на фінансову звітність, процеси аудиту та результати діяльності компанії. Розглянемо декілька найбільш відомих поведінкових ефектів та опишемо їх вплив на облікову інформацію та фінансову звітність.

Евристика доступності в бухгалтерському обліку може проявлятися у тому, що компанії розкривають інформацію, яка є легкодоступною або першочерговою, потенційно опускаючи критичні деталі. Наприклад, компанія підкреслює успішний запуск нового продукту, але не приділяє увагу операційним проблемам та зростанню вартості сировини, що впливає на рішення інвесторів.

Підтверджувальне упередження виникає, коли люди шукають інформацію, яка підтверджує їхні існуючі переконання, ігноруючи при цьому суперечливі докази. В бухгалтерському обліку менеджери можуть вибірково представляти дані, які підтверджують той метод обліку, в який вони вірять. З іншого боку, аудитори можуть зосередитися на доказах, які підтверджують їхні початкові гіпотези, ігноруючи червоні прапорці.

Ефект фреймінгу – це когнітивне упередження, при якому люди обирають між варіантами на основі того, чи представлені вони з позитивними чи негативними конотаціями. Люди схильні уникати ризику, коли варіант вибору подається позитивно, але вибирають варіанти, що уникають втрат, коли наслідки представлені з негативною конотацією. У фінансовій звітності інформація так само може подаватися з позитивними та негативними конотаціями. Наприклад, компанія може звітувати про зниження прибутків на десять відсотків, а може написати «незважаючи на несприятливі умови, компанії вдалось зберегти дев'яносто відсотків прибутків» [2].

Іншим важливим ефектом є ефект надмірної впевненості, згідно з яким люди схильні переоцінювати свої здібності та знання. Наприклад, менеджери можуть бути надмірно впевненими у своїх фінансових прогнозах, що призводить до агресивного визнання доходів або нереалістичних прогнозів.

Оцінка активів є ключовим аспектом бухгалтерського обліку. Включення концепцій поведінкової економіки в цей процес може підвищити точність і об'єктивність оцінки. Врахування таких факторів,

як емоції та суб'єктивні вподобання, дає більш повне уявлення про вартість активів. Ефект неприйняття втрат є наслідком схильності людей надавати перевагу уникненню втрат перед отриманням вигоди. Прикладом реалізації цього ефекту в бухгалтерському обліку може бути небажання списувати нереалізовані запаси навіть у тому випадку, коли на ринку спостерігається очевидне зниження попиту на продукцію підприємства. Як наслідок, баланс підприємства буде переоцінений, що впливатиме на прийняття рішень користувачами звітності [1].

Ефект якорування виникає, коли люди занадто сильно покладаються на першу інформацію, з якою вони стикаються («якір»), при прийнятті подальших суджень. В бухгалтерському обліку це упередження може впливати на рішення щодо фінансової звітності. Наприклад такий ефект може виникати у фінансового менеджера, який оцінює справедливу вартість активу. Аналітик спирається на початкову оцінку, і якщо вона є занадто високою або занадто низькою, подальші коригування можуть бути недостатньо переглянуті, що призведе до неточної фінансової звітності. У нефінансовій звітності, компанії також часто прив'язують свої прогнози прибутків до історичних показників, що впливає на їхні фінансові прогнози та очікування інвесторів [2].

Таким чином, у контексті поведінкової економіки розуміння мотивацій та особливостей людської поведінки набуває нового рівня важливості, дозволяючи адаптувати методи бухгалтерського обліку до реальних факторів, що впливають на прийняття рішень в компанії. Існує ряд поведінкових ефектів, які впливають на формування облікової інформації та підготовку фінансової звітності. Врахування цих факторів дозволить розкривати у звітності більш об'єктивну, невикривлену інформацію, що забезпечить необхідну релевантність та прозорість для її користувачів.

Список використаних джерел

1. Integrating Behavioral Economics into Accounting: Understanding Decisions and Aspects of Motivation. (2024). <https://www.misbehavingbook.org/integrating-behavioral-economics-into-accounting-understanding-decisions-and-aspects-of-motivation/>
2. Hanlon, M., Yeung, K., & Zuo, L. (2021). Behavioral Economics of Accounting: A Review of Archival Research on Individual Decision Makers. *Contemporary Accounting Research*. <https://doi.org/10.1111/1911-3846.12739>

3. Plous, Scott (1993). The psychology of judgment and decision making. McGraw-Hill.

4. Височан О.С., Луцюк І.В. Перспективи відродження біхевіористичних поглядів на розвиток обліку в Україні. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. Вип. 24. Ч. 2. С. 118–122.

ЕКОНОМЕТРИЧНА БАЛАНСОВА ТЕОРІЯ: ДО ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЙНОЇ ПОЗИЦІЇ В БУХГАЛТЕРСЬКІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ

ЛЕМІШОВСЬКА Олеся,

*доцент кафедри обліку та аналізу,
Національний університет «Львівська політехніка»*

У цьому тезовому викладі представлено узагальнену характеристику науково-теоретичної розробки [1] з акцентом на обговорення про її класифікаційну диспозицію в бухгалтерській історіографії. Артикульована як «Нариси економетрії і побудована на основі національної політекономії теорія бухгалтерського обліку» розробка виконана німецькою мовою у Львівській торговій школі. Сформульована економетрична теорія бухгалтерського обліку не мала послідовників у часи її оприлюднення і довгий час була відомою лише вузькому колу істориків бухгалтерського обліку, проте поміченою в академічних колах на початку двадцять першого століття і визнана оригінальною авторською концепцією [2].

В бухгалтерській історіографії відомі «класичні» балансові теорії (статична, динамічна, органічна) мають чітку і визнану методико-методологічну характеристику. На противагу цьому стосовно класифікаційної позиції «нестандартно» сформульованої економетричної теорії бухгалтерського обліку однозначності немає. В деяких випадках цю бухгалтерську концепцію, розроблену на засадах економетрії, класифікують однією з групи персоналістичних теорій, виходячи із використовуваної в ній системи облікових записів. Більшість її розглядають як одну з матеріалістичних теорій двох порядків, що узгоджуються з інтерпретацією в ній формату балансу. Окрему групу складають дослідники, які аргументують, що для цієї теорії «має бути зарезервованій окремий клас, а саме геометрична теорія бухгалтерського обліку» [2].

В окремих наукових дослідженнях цю розробку у сфері бухгалтерського обліку вважають такою, яку можна було б назвати «економетричною балансовою теорією» [3]. В деяких публікаціях аргументується, що в цій концепції окреслена саме економетрична теорія обліку, якою зроблено значний внесок у загальну теорію бухгалтерського обліку на рубежі XIX-XX ст.» [4]. Академічна спільнота в період презентації (оприлюднення) цієї теорії також класифікувала її приналежною лише до економетричних теорій бухгалтерського обліку, а самого автора єдиним представником геометричного напрямку у сфері бухгалтерського обліку [5].

На невисоку оцінку у тогочасному науковому товаристві стосовно сформульованої теорії вплинули критичні зауваження Т. Люлека, який у той час аналізував теоретичні напрацювання у сфері бухгалтерського обліку німецькомовного регіону і його висновок став визначальним. За його висловлюваннями погляди Р. Сіотра на зв'язок між обліком і геометрією є незрозумілими та невиправданими. Об'єктами бухгалтерського обліку слід розглядати не абстрактні геометричні фігури (їхні взаємозв'язки), а конкретні господарські засоби і процеси, а тому ані економетричні рівняння, ані геометричні фігури (картинки персоніфікації) не є науковими [5].

Розглянемо правомірність (об'єктивність) віднесення цієї бухгалтерської розробки до групи персоналістичних теорій. Насамперед відзначимо той факт, що вона розроблена на засадах економографії, про що задекларував сам автор: «цю частину економографії я називаю економетрія: практичним застосуванням її на математичному поданні вартості та її перетворень є бухгалтерія; економетрія є лише теорією бухгалтерії» [1, с.5]. Саме цей концептуальний базис вирізняє її від традиційної побудови будь-якої теорії однорядкової персоніфікації, а також від окреслених в історіографії персоналістичних теорій двох порядків.

Персоналістичні теорії виконали свою роль, особливо в дидактичних процесах для пояснення принципу подвійного запису, але наприкінці дев'ятнадцятого століття їх витіснили нові теорії, умовно артикульовані матеріалістичними. Використовуваний для їх позначення термінологічний апарат не впливав з конкретно визначеної емпірико-теоретичної бази, а більшою мірою використовувався для того, щоб вирізнити теорії такого типу від персоналістичних. В таких теоріях акцентованим виступав вже не «суб'єкт» (окремий бухгалтерський рахунок), а об'єкти і процеси в системі бухгалтерських записів.

Інтерпретація записів на бухгалтерських рахунках у персоналістичних і матеріалістичній теоріях є спорідненою – всі активні і

пасивні рахунки вибудовуються однаково (на лівому боці записують додатні значення, а на правому від'ємні). У будь-якій теорії балансу інтерпретація правої частини бухгалтерського балансу містить низку дискусійних моментів. Пояснення автора розглядуваної нами теорії стосовно диспозиції капіталу (власного і залученого) слід визнати надто розпливчастим, оскільки в цій теорії ліва сторона балансу також містить «капітал» підприємства. Тому насправді складно однозначно з'ясувати, чи містить права частина балансу (пасивний стан) реальні величини чи тільки ідеальні, абстрактні об'єкти.

Фундаментальні питання всіх теоретичних концепцій бухгалтерського обліку передусім стосуються вимірювання економічної вартості, співвідношення між активами й капіталом та пропонованої в них системи бухгалтерських рахунків і записів. У досліджуваній розробці дотримується позиція, що терміни «активи» і «капітал» – це два різні вирази наявних майнових статків (економічних ресурсів матеріального і нематеріального типу). Пасивний стан для власного (вкладеного) та залученого зі сторони капіталу (зобов'язань) у розробці розглянуто боргом, який підприємство має за весь довірений йому капітал. Незважаючи на задеклароване, боргові зобов'язання у цій розробці методично розглядаються інакше, ніж власний капітал.

У цій авторській концепції інтерпретація правої частини бухгалтерського балансу розкривається через пристосування (акомодацію) майна і капіталу (*Die Akkommodation des Vermögens und Kapitals*) та трансформацію майнових і капітанових вартостей (*Die Transformation des Vermögens und Kapitals*). Такі взаємозалежності виражені фігурою, яка названа «економетричною квадригою» [1, с.15] і базуються на обраному автором постулаті про те, що «сума всіх продуктивних засобів вкладених у підприємництво формують підприємницьке чи торговельне майно і капітал, що репрезентується (представляється) цим майном, є підприємницьким або торговельним капіталом. Капітал інвестується в активи (інвестування капіталу) і майно, що повинно створювати нові вартості капіталізується (перетворюється в капітал – капіталізація майна). Обидві категорії у своїй синергії утворюють поняття «майно-капіталу» [1, с.22].

З огляду на задекларовану позицію щодо відображення на балансах лише тих активів, що володіють продуктивністю і виражені за поточними цінами, автор відзначає: «наведене співвідношення не є математичним рівнянням ...бухгалтерія не може задовольнитись на простій основі, подібно до математики» [1, с.14]. На основі такого підходу за обґрунтуваннями автора у його концепції, «наведено дві рівноцінні, залежні одна від одної, але все ж зовсім різні величини».

Ця відмінність пояснюється тим, що на практиці майно може існувати і мати вартість без огляду на його продуктивність, тобто капітал прирівнюється до нуля, хоча майно зберігає свою вартість» [1, с.11-12].

У сучасних дослідженнях у сфері обліку основним проблемним питанням визнається вартісний вимір активів нематеріального типу, проблематика бухгалтерського оцінювання внутрішньо створених економічних ресурсів (наприклад, гудвіл), введення такої інформації в бухгалтерську систему. Відображення бухгалтерією такого роду об'єктів в економетричній теорії подано через пропоновану автором категорію «ідеальне (нематеріальне) основне майно та капітал» (Ideales Anlagevermögen und Kapital). Дотримується позиція, що «такі нематеріальні об'єкти (цінності) слід відносити до основного майна (їх продуктивною енергією є основний капітал)», а також «необхідність їх амортизації з метою уникнення обтяження балансових статей».

Виходячи з наведеного можна аргументувати, що досліджувану розробку слід розглядати під іншим кутом зору, аніж це прийнято в сучасній історіографії як субдисципліни історії бухгалтерського обліку. Сформульовані в «Нарисах» теоретико-методологічні засади можуть бути використані при виконанні сучасних досліджень в обліку й у сфері економетричних вимірів, передусім стосовно наявності і раціонального використання капіталу за критерієм продуктивної сили матеріальних і нематеріальних економічних ресурсів. В розвиток цього висновку наведемо погляд члена наукової ради Правління Асоціації бухгалтерів Польщі проф. S. Sojaka: «розробка заслуговує на місце в історії світового бухгалтерського обліку...мій досвід як викладача підтверджує корисність цієї концепції для пояснення зв'язку між багатством і капіталом, зокрема для пояснення всіх можливих подій, які збільшують і зменшують багатство і капітал [2].

Список використаних джерел

1. Ciompa P. (1910). Gründrisse einer ökonometrie und die auf der Nationalökonomie aufgebaute natürliche theorie der buchhaltung; ein auf Grund neuer ökonometrischer Gleichungen erbrachter Beweis, dass alle heutigen Bilanzen falsch dargestellt werden; Verlag des Handelsschulvereines in Lemberg. Lemberg: Druck von Artur Goldman in Lemberg, 202.

2. Sojak S. (2022). Paweł Ciompa's econometric theory of bookkeeping. Research Article Accounting History, Vol. 27(3), 370–392.

3. Pylypenko L. (2016). Development of the concept of building a system of public reporting of corporations in the conditions of the post-industrial economy. Lviv, Publishing House of Lviv Polytechnic, 2016, 336.

4. Biadacz R. (2015). Rachunkowość w wybranych publikacjach naukowych i dydaktycznych z okresu zaborów. Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości. Tom 83, No139, 149-166.

5. Lulek T (1922). Teoretyczne podstawy księgowości kupieckiej. Warszawa; Kraków: Księgarnia J. Czerneckiego.

ІСТОРИЯ ПРИПУЩЕНЬ ЩОДО ПОДВІЙНОГО ЗАПISУ

ЛОСЄВА Валерія,
*здобувачка вищої освіти,
факультет торгівлі та маркетингу,
Державний торговельно-економічний університет*

*Науковий керівник
Ромашко Ольга Миколаївна,
канд. екон. наук, доц.*

Дискусії на тему виникнення подвійного запису тривають щонайменше 150 років і не припиняються й до сьогодні. Хоча загальноприйнятим є твердження про те, що подвійний запис сформувався у Середньовіччі, існує й альтернативна думка про його походження з Античності.

Так, наприкінці XVIII століття серед науковців (Б. Нібур, Ч. Канту, П. Баріола, А.-М. Лежандер, Дж. Россі) набуло популярності припущення про те, що подвійний запис зародився ще за часів Стародавнього Риму. Гіпотеза отримала як своїх прихильників, так і противників. Зокрема, активні суперечки точилися між італійськими вченими Дж. Россі та П. Баріолою [1].

На думку Россі, для зародження подвійного запису у Стародавньому Римі не було необхідних умов. Проаналізувавши основні давньоримські бухгалтерські книги, він стверджує, що римляни не досягли достатньо високого рівня розвитку у математиці та не мали змоги проводити складні розрахунки, користуючись римськими цифрами [1].

На протигагу Россі, Баріола запевняє, що римляни були обізнаними в галузі математики [1].

Для розуміння причин виникнення дискусії на тему походження подвійного запису, необхідно проаналізувати основні бухгалтерські книги, якими користувалися римляни.

До наших часів не зберіглося достатньо достовірних джерел, які б могли точно охарактеризувати бухгалтерські книги древніх римлян.

У контексті подвійного запису, слід розглянути такі бухгалтерські книги як *Adversaria*, *Codex Rationum* та *Codex accepti et expensi*.

Adversaria використовувалася як чернетка для щоденного фіксування фактів господарського життя в порядку їхнього виявлення. Після певного опрацювання та аналізу, дані з *Adversaria* переносилися у *Codex Rationum* [2].

Codex Rationum (книга рахунків) була ключовою книгою у системі давньоримського бухгалтерського обліку. У ній записувалися виплати, надходження, та будь-які інші господарські операції. Книга містила подвійні рахунки, де кожна з двох частин розміщувалися на двох окремих сторінках. Вони позначалися як *Accepti* та *Expensi*, подібно до відомих сьогодні дебету та кредиту [2].

За деякими джерелами, *Codex rationum* поділявся на два види: *domesticorum*, яка належала родинам, і *mensae*, яка велася банкірами [2].

Згадується також інша книга – *Codex accepti et expensi* (прибутково-видаткова книга або касова книга) [2]. По своїй формі та призначенню вона схожа на *Codex rationum mensae*, і, можемо припустити, що вони були тотожними.

Codex rationum domesticorum містив особові та майнові рахунки, відповідно інформація в них була виражена в різних грошових та натуральних одиницях виміру [3]. *Codex accepti et expensi* використовувалася для обліку надходжень та витрат виключно грошових коштів. У ній містилися рахунки клієнтів банку, кожен з яких вів паралельний особистий рахунок у своїй книзі [2].

На перший погляд, система обліку у Стародавньому Римі дійсно передбачала застосування принципу подвійного запису. Однак ця система не була довершеною. Ми не маємо свідчень того, що римляни складали бухгалтерські проводки в межах одного суб'єкту господарювання [3], і це є основною причиною для сумнівів у гіпотезі.

Можемо зробити висновок, що припущення про походження подвійного запису зі Стародавнього Риму мають під собою ґрунт, оскільки давньоримський бухгалтерський облік був досить розвиненим для свого часу та демонстрував використання певних елементів подвійного запису. Однак більш коректним буде твердження, що ті методи обліку, які використовували римляни, стали відправною

точкою у подальшому розвитку подвійної бухгалтерії на теренах Італії і, ймовірно, мали свій вплив на формування принципів подвійного запису Лукою Пачолі, які застосовуються у практиці й донині.

Список використаних джерел

1. Provasi, R., & Farag, S. (2013). Accounting in Ancient Times: A Review of Classic References. *Muhasebe Ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi* (5), 68-87. URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/319927>
2. Martinelli A (1974) The Origination and Evolution of Double-Entry Bookkeeping to 1440. Ph.D. Dissertation, North Texas State University. URL: <https://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metadc504552/>
3. Sojak S. (2023) Czy starożytni Rzymianie mieli księgowość podwójną? *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 47(2), 121-139. <http://dx.doi.org/10.5604/01.3001.0053.6062>

НОРМАТИВНА БАЗА ТА АЛГОРИТМ ЗДІЙСНЕННЯ ІНТЕРНЕТ-ТОРГІВЛІ

ВОЙТОВА Катерина,

*здобувач освіти відділення економіки та бізнесу,
ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж
Державного торговельно-економічного університету»*

МЕЛЬНИЧУК Марина,

*канд. екон. наук, голова циклової комісії економіки,
управління та адміністрування
ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж
Державного торговельно-економічного університету»*

У сучасних умовах ведення бізнесу одним з ефективних інструментів стає продаж товарів через інтернет ресурси, спрямований на розвиток економіки України і задоволення потреб як споживачів товарів, робіт, послуг, так і виробників.

Завдяки інтернет продажам малі та великі підприємства мають змогу суттєво розширити ринок збуту. Все частіше споживачі користуються онлайн ресурсами для пошуку товарів, робіт чи послуг сайтами компаній, магазинів, туристичних фірм тощо. Крім того, великою популярністю користуються сайти приватних оголошень про продаж вживаних товарів.

Для продавців розширення ринків збуту та створення точки продажу онлайн супроводжується вивченням великих масивів нової інформації, яка пов'язана зі створеннями сайтів, більшими витратами на рекламу, оформленням роздрібною чи оптовою торгівлі, виконанням замовлень, доставкою товарів поштовими та кур'єрськими службами, електронними грошима тощо. Успішна інтернет-торгівля передумовлює додержання нормативних вимог щодо обліку та звітності. Підприємцям слід ознайомитись з усіма відповідними нормативними актами, розробити ефективну систему обліку та забезпечити відповідність усіх дій вимогам законодавства:

1. Закон про електронну комерцію [1] визначає правовий режим електронної комерції в Україні та встановлює вимоги, яких повинні дотримуватись підприємцями, що займаються продажем товарів та послуг через мережу. Згідно з цим законом, підприємці, що здійснюють інтернет-торгівлю, мають виконувати наступні правові вимоги: Обов'язкова інформаційна звітність, захист персональних даних споживачів, електронні договори, дотримуватися вимог закону про захист прав споживачів, забезпечувати захист від шахрайства та недобросовісної конкуренції та знати та виконувати податкове законодавство.

2. Податковий кодекс України для обліку інтернет-торгівлі також має важливе значення. Він затверджує правила оподаткування: реєстрації платників ПДВ, обліку звітності, оподаткування наданих послуг та митного оформлення товарів. Підприємці мають бути дуже уважними щодо виконання вимог податкового законодавства та своєчасного подання необхідної звітності [2].

3. Закон про захист прав споживачів є важливим нормативним актом, що встановлює права та Обов'язки споживачів та механізм їх захисту. Насамперед, цей закон вимагає забезпечення рівних прав та захисту інтересів споживачів при здійсненні надання послуг та продажу товарів. Цей закон встановлює процедури розгляду скарг та спорів та накладає відповідальність постачальників за порушення прав споживачів [3].

4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Законом встановлюються вимоги до бухгалтерського обліку, включаючи розрахунки з клієнтами та постачальниками, регламентує облік інтернет торгівлі, складання фінансової звітності та. Підприємці повинні слідкувати за правильністю обліку такого виду торгівлі та відповідності фінансової звітності реальним показникам економічної діяльності [4].

Алгоритм здійснення Інтернет-торгівлі представлено у таблиці 1 [5, 6,7].

Алгоритм здійснення Інтернет-торгівлі

Етапи оформлення продажу. Бухгалтерська операція
1. Замовлення товару покупцем
2. Складання електронного договору
2.1. Визначення порядку оплати
2.2. Визначення способу доставки
3. Організація оплати товару Готівковий розрахунок: Дт 301 Кт 702 Безготівковий розрахунок: Дт 311 Кт 702, Дт 702 Кт 641, Дт 902 Кт 28 Банківські платіжні картки: Дт 331 Кт 702, Дт 333 Кт 331, Дт 311 Кт 333 Електронні гроші: Дт 335 Кт 681, Дт 377 Кт 335; Дт 311 Кт 377
4. Виконання замовлення
4.1 В офісі (на складі) продавця Передача товару покупцю: Дт 301 Кт 702, Дт 702 Кт 641, Дт 902 Кт 28
4.2 Стороння кур'єрська служба Передача товару кур'єру: Дт 2822 Кт 281 Відображення від реалізації доходу: Дт 301, 311, 331, 333, 335, 337 Кт 702 Відображено податкове зобов'язання з ПДВ: Дт 702 Кт 641 Відображено реалізованого товару собівартість: Дт 902 Кт 2822 Нарахування витрат зі збуту товару: Дт 93 Кт 661, 651, 631, 372
4.3 Власна кур'єрська служба Товар було доставлено безпосередньо споживачу, кур'єр готівку здає в касу: Дт 301 Кт 702 Відображено податкове зобов'язання з ПДВ: Дт 702 Кт 641 Відображено реалізованого товару собівартість: Дт 902 Кт 2822 Нараховано працівникам служби доставки заробітну плату: Дт 93 Кт 661 Нараховано єдиний соціальний внесок: Дт 93 Кт 651 (22%) Відображено інші витрати, підтверджені документально, для забезпечення діяльності служби доставки: Дт 93 Кт 372
4.4 Пошта або інша служба доставки Відображено передачу для пересилання товару: Дт 2822 Кт 281 Відображено дохід, після відправлення товару: Дт 361 Кт 702 Кошти отримують після отримання товару: Дт 311 Кт 361 Відображено податкове зобов'язання з ПДВ: Дт 702 Кт 641 Списано реалізованого товару собівартість: Дт 902 Кт 2822
5. Визначення фінансового результату Списано на фінансові результати собівартість: Дт 791 Кт 902 Списано витрати на збут на фінансові результати: Дт 791 Кт 93 Списано на фінансові результати дохід від реалізації: Дт 702 Кт 791 Прибуток: Дт 791 Кт 441 Збиток: Дт 442 Кт 791

Дотримання вказаних нормативних актів та алгоритму здійснення інтернет-торгівлі допомагає забезпечити законність, безпеку та надійність діяльності в цій сфері.

Список використаних джерел

1. Закон України Про електронну комерцію від 03.09.2015 № 675-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>
1. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. № 1023- XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>
3. Закон України Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 р. № 291 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>
5. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України від 06.07.1995 р. № 265/95-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/265/95-вр>
6. Правила продажу товарів на замовлення та поза торговельними або офісними приміщеннями: затверджені Наказом Міністерства економіки України від 19.04.2007 р. № 103. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1181-07>

ВІДОБРАЖЕННЯ У ЗВІТНОСТІ ВИТРАТ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

МОЛЯВІН Максим,

*аспірант, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Фоміна Олена Володимирівна,
д-р екон. наук, проф.

Міністерство економіки та Київська школа економіки оцінили, що з початку повномасштабної російської військової агресії загальні втрати української економіки внаслідок війни, враховуючи як прямі втрати, так і непрямі (падіння ВВП, призупинення інвестицій, відтік робочої сили, додаткові витрати на оборону та соціальну підтримку тощо), становлять від 543 млрд доларів США до 600 млрд доларів США. [1]

В сучасних реаліях військових дій робота електроенергетичного сектора, вимагає нових підходів до ведення обліку витрат. Війна суттєво ускладнює ведення обліку, метою якого є реєстрація та узагальнення інформації про стан майна, зобов'язання, капіталу підприємства, шляхом суцільного безперервного документування всіх без виключення господарських операцій.

Війна виставила нові виклики професійності нашим бухгалтерам. Перелік професійних питань значно змінився, через появу специфічних ситуацій, що відбуваються в господарській діяльності.

Питання обліку впливу військових подій стоїть на порядку денному кожного підприємства. Аналізуючи наукові роботи вітчизняних вчених, не міг не звернути увагу на дослідження вчених Лахтіонової Л.А, Лазаревої Г.Р., Черенкової А.В., Васильчук В.В, [2] які в своїх працях згрупували найчастіші специфічні питання у працівників бухгалтерії:

- як відображати в обліку гуманітарну фінансову, військову та різнобічну іншу матеріальну допомогу Україні;
- як відображати в обліку майно підприємств (організацій, установ), які залишились на окупованій території;
- як відображати в обліку майно підприємств (організацій, установ), які були частково або повністю розбиті на окупованій та не окупованій території України;

- як бути з працівниками, які вимушені були з метою забезпечення безпеки свої дітей, переїхати в інші регіони держави і за кордон;
- як здійснювати розрахунки за виплатами працівникам, які вимушені були з метою забезпечення безпеки свої сімей, переїхати в більш безпечні місця в Україні та за її межі;
- і багато інших різних проблемних специфічних питань.[2]

Всі ці питання безумовно є важливими, але нажаль цей список є невичерпних та потребує постійних досліджень та напрацювань, що дозволить і надалі системі бухгалтерського обліку, забезпечувати поставлені цілі організацією.

Також, одним із важливих питань, що стоять на порядку денному кожного бухгалтера, це правильно та достовірно відобразити у фінансовій звітності витрати спричинені військовими діями. Оскільки більша частина електроенергетичних підприємств готує фінансову звітність за МСФЗ, тому слід розглядати цю проблему під призмою стандартів МСФЗ.

Найчастіше важливим питанням підприємств щодо складання фінансової звітності є:

1. Чи можливо у Звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід окремою статтею подавати показники витрат, спричинених військовою агресією проти України?

2. Чи можливо такі витрати характеризувати як незвичайні? [3].

Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України (далі – ФПБАУ) надала своє роз'яснення, з яким неможливо не погодитися.

ФПБАУ висловлює свою позицію:

- якщо інформація про витрати, спричинені військовою агресією, є суттєвою для розуміння елементів фінансових результатів, то подання у Звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід показника таких витрат окремою статтею є можливим, а її розкриття в примітках є обов'язковою;

- а витрати, спричинені військовою агресією, можуть характеризуватися, як незвичайні. Водночас у примітках до фінансової звітності необхідно надати чіткі пояснення щодо змісту цієї характеристики. Передусім в примітках слід розкрити склад витрат, їх характер, величину тощо [3].

Але не слід забувати, що господарські операції, в частині витрат, що виникли під дією військових дій, це дуже широке поняття і можуть регулюватися різними стандартами фінансової звітності.

Отже слід підкреслити, військова агресія, суттєво повпливала, на енергетичний сектор України, що призвело до скорочення виробництва та значних втрат для економіки. Сучасні умови вимагають нових підходів обліку, до вирішення специфічних викликів.

Важливою задачею залишається правильне відображення витрат у фінансовій звітності, але потребує чітких пояснень, правильної класифікації та розкриття інформації про вплив військових дій з дотриманням стандартів фінансової звітності.

Список використаних джерел

1. Kyiv School of Economics.(2023) Direct damage caused to Ukraine»s infrastructure during the war has already reached almost \$63 billion. Global economic losses are about \$543–600 billion <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zbitki-naneseni-infrastrukturi-ukrayini-v-hodi-viyni-skladayut-mayzhe-63-mlrd/>

2. Lakhtionova L.A., & Lazareva H.R., Cherenkova A.V., Vasylichuk V.V,. (2023) Modern requirements for accountants in the conditions of war. Open MenuFormation of Competencies of Gifted Individuals in the System of Extracurricular and Higher Education №1, 269–281. <https://doi.org/10.18372/2786-823.1.17507>

3. Explanation of the Federation of Professional Accountants and Auditors of Ukraine. (February 2023), №9 «Presentation in the financial statements prepared in accordance with IFRS of expenses caused by military actions. <https://document.vobu.ua/doc/17723>

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ

НАГОРНА Ірина,

*канд. екон. наук, викладач циклової
комісії економіки, управління та адміністрування,
ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж
Державного торговельно-економічного університету»*

Торгова діяльність являється однією із пріоритетних галузей економічної діяльності та зазнає значних змін, які потребують розробки нових підходів до організації бухгалтерського обліку та подальшого розвитку цієї сфери економіки. Торгівля є каталізатором

зміни виробництва та споживання в ринкових умовах, і кількість українських торговельних компаній з кожним роком збільшується.

Оптова торгівля постійно змінюється через нові технології, споживчі тенденції та конкурентний тиск. Підприємства оптової торгівлі постійно пристосовуються до цих змін, що вимагає ефективного обліку та управління. Оптові підприємства постійно шукають способи оптимізації своєї діяльності та зменшення витрат. Це вимагає впровадження сучасних систем обліку, які дозволяють більш точно відслідковувати фінанси, запаси та управляти логістикою.

Розвиток інформаційних технологій сприяє появі нових програмних продуктів та систем обліку, які полегшують бізнес-процеси, роблять їх більш ефективними та точними. Сучасні методи обліку дозволяють оптовим підприємствам краще контролювати та оптимізувати свої запаси, що є ключовим фактором успіху у цій галузі.

З погляду фінансової звітності та аналізу, коректний облік є важливим для визначення прибутковості, ризиків та фінансової стійкості підприємства.

В умовах постійної конкуренції підприємства оптової торгівлі повинні ефективно управляти своєю діяльністю, звертаючи увагу на облік та контроль над фінансами та запасами.

Оптова торгівля є одним із важливих сегментів торгівлі та полягає в продажу товарів у великих обсягах по зниженим цінам спеціалізованим покупцям, таким як роздрібні торговці, виробники або інші оптові підприємства.

Основні особливості діяльності оптової торгівлі включають:

1. Масштаби операцій. Оптові підприємства працюють з великими обсягами товарів. Вони закупають товари безпосередньо виробників або постачальників у великих кількостях для подальшої реалізації великим оптовим або роздрібним покупцям.

2. Особливості ціноутворення: Оптові підприємства зазвичай отримують знижки від постачальників через великі обсяги закупівель, тому їхня прибутковість часто залежить від уміння ефективно управляти цінами та маржами.

3. Специфіка клієнтів. Оптові підприємства спеціалізуються на обслуговуванні інших бізнесів, таких як роздрібні торговці, готелі, ресторани, виробники тощо. Вони пропонують товари великим партнерам для подальшої реалізації або використання виробництва.

4. Складське управління. Завдяки великим обсягам товарів, оптові підприємства зазвичай мають власні склади, де вони зберігають і керують запасами. Ефективне управління складом та запасами є важливою складовою успішної діяльності.

5. Оптимізація логістичних процесів. Оптові підприємства звертають увагу на оптимізацію логістичних процесів – від закупівлі товарів до їх доставки клієнтам. Ефективна логістика грає ключову роль у забезпеченні швидкої та надійної поставки товарів.

6. Маркетинг та продаж. Оптова торгівля часто вимагає розробки індивідуальних стратегій маркетингу та продажу для привертання великих клієнтів і забезпечення високого рівня обсягів продажів.

Отже, оптова торгівля – це складний процес, який вимагає ефективного управління ланцюгом постачання, знань у сфері маркетингу та логістики, а також уміння адаптуватися до потреб великих покупців та постачальників.

Облік запасів на оптових підприємствах відіграє ключову роль у функціонуванні та успішності бізнесу. Запаси представляють собою значну частину активів підприємства та можуть суттєво впливати на його фінансові показники, прибутковість та здатність задовольняти попит клієнтів.

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», запаси – активи, які [1] утримуються підприємством для подальшого продажу в умовах здійснення звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу, або ж утримуються для використання (споживання) під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг. Запаси також можуть бути використані в управлінні підприємством.

Перш за все, важливо правильно класифікувати запаси. Оптові підприємства працюють з різноманітними товарами, тому вони можуть класифікувати запаси за категоріями (наприклад, сировинні матеріали, напівфабрикати, готові товари). Це допомагає зрозуміти, які товари знаходяться на складі та їхню цінність для бізнесу.

Оптові підприємства повинні систематично вести облік запасів, оновлювати дані про кількість та вартість товарів на складі. Оцінка запасів може здійснюватись за допомогою різних методів, таких як FIFO (першим прийшов, першим вийшов) або метод середньозваженої собівартості [2].

Важливо збалансувати кількість запасів на складі для забезпечення стабільності поставок та уникнення надмірних запасів. Це дозволяє знижувати витрати на утримання запасів та оптимізувати їхню обіговість.

Облік запасів також включає в себе мінімізацію ризиків пов'язаних із застарілими або зіпсованими товарами, крадіжками та іншими можливими втратами. Використання технологій, таких як системи відстеження товарів, може допомогти управляти цими ризиками.

Інформація про запаси є важливою для підготовки фінансової звітності. Вона впливає на показники прибутковості, балансу та звіт про генерацію готової продукції.

Облік запасів допомагає оптимізувати ланцюг постачання. Відслідковування руху товарів від постачальників до клієнтів дозволяє підприємствам планувати закупівлі та реагувати на зміни попиту.

Облік запасів на оптових підприємствах має стратегічне значення для ефективного управління бізнесом, забезпечення конкурентоспроможності та оптимізації фінансових показників. Він допомагає уникати надмірних витрат, оптимізувати управління запасами та забезпечує стабільність фінансової діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України № 246 від 20.10.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>

2. Пух Л. О. Удосконалення обліку, аналіз та контроль ефективного використання запасів підприємства. Фінансові ринки і цінні папери. 2019. № 19. с. 14-16.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

НАЗАРЕВИЧ-МАРЧЕНКО Соломія,
*здобувачка вищої освіти, факультет економіки,
менеджменту та психології,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник
Кузьменко Олена Петрівна,
старший викладач кафедри обліку та оподаткування

На сьогоднішній день система обліку в Україні переживає доволі складні часи. Безліч підприємств змушені повністю припинити свою діяльність, або перепрофільовуватися на інші галузі. Усе це відбувається внаслідок кризи в економіці зумовленої COVID-19 та військовими діями.

З огляду на такі обставини бухгалтерський облік на підприємствах стає складнішим, а для його якісного виконання потрібна якісна взаємодія всіх систем обліку у якості єдиного інформаційного складника, який буде регламентований на законодавчому рівні. Погляди європейських науковців зданого питання суттєво відрізняється від нашого вітчизняного. Тому дослідження сучасного стану бухгалтерського обліку в Україні є досить актуальним на сьогоднішній день [1, с.110-122].

Сучасний бухгалтерський облік проводиться за допомогою використання новітніх інформаційних технологій. Так на багатьох підприємствах активно впроваджено використання автоматизованих систем обліку, та технології блокчейну і штучного інтелекту. Адже використання саме блокчейну відкриває безліч перспектив для бухгалтерів, оскільки це прискорює проведення усіх бухгалтерських процедур. Як відомо блокчейн це так би мовити сам собі бухгалтер, який ідеально проводить облік не допускаючи жодних помилок чи навмисних маніпуляцій з даними. Він сповіщає про будь-які махінації з цифрами відслідковуючи їх в режимі реального часу.

Окрім цього бухгалтера активно користуються технологією штучного інтелекту в різних секторах обліку. Важливою особливістю штучного інтелекту є можливість обробляти величезні пласти інформації за короткий проміжок часу. Також неоціненною перевагою штучного інтелекту є те, що він може абсолютно самостійно та швидко підготувати будь-який звіт. Цією технологією продуктивно користуються величезні аудиторські та фінансові компанії[2, с.69-80].

Ще однією сучасною можливістю швидко та якісно вести бухгалтерський облік на підприємстві є використання в процесі роботи хмарних технологій.

Перевагами використання хмарних технологій є:

1. Отримання миттєвого доступу до інформації у хмарному сховищі не залежно від місця розташування та часу.
2. Швидкий обмін даними бухгалтерського обліку
3. Бухгалтерський облік у хмарі дозволяє ефективно керувати підприємством, оскільки доступ до даних отримується в реальному часі.
4. Хмарне сховище є абсолютно безпечним, якщо воно має надійний захист.
5. Використання бухгалтерського обліку у хмарі суттєво піднімає бізнес-інтелект на значно вищий рівень, адже надає можливість в будь-який момент отримати дані для формування звіту, аналізу тощо.

6. Покращується організація співпраці бухгалтера з рештою персоналу та контрагентами [3, с.5-7].

Варто охарактеризувати кілька найпоширеніших програм ведення бухгалтерського обліку в хмарному сховищі (табл. 1).

Таблиця 1

Програми, які надають можливість вести бухгалтерський облік у хмарному сховищі

Назва програми	Можливості програми
«MASTER Бухгалтерія»	Програмний продукт для ведення бухгалтерського та податкового обліку. Дозволяє якісно вести комплексний бухгалтерський облік в бюджетних установах, закладах освіти. Спрощує бухгалтерський облік в комунальних установах: ЖЕК, ОСББ, тепломережі, водоканали тощо.
«My Electronic Document»	Дана програма дозволяє окрім ведення бухгалтерського обліку здійснювати обмін звітною документацією з контролюючими органами. Програма платна, але для бізнесу дана програма є доволі зручною.
«Dilovod»	Дозволяє, об'єднувати бухгалтерський та управлінський облік, ПРРО та електронну звітність в одному пакеті. В одній базі можна вести одразу дві звітності для ФОП та юридичних осіб. Копії звітності одразу автоматично будуть архівовані, а також є автоматична перевірка помилок.
«Дебіт Плюс»	Ця програма працює враховуючи постійні зміни в законодавстві. Зручна програма також тим, що для налаштування не потрібен майстер, адже будь-який простий користувач зможе з легкістю налаштувати інтерфейс за допомогою відео уроків, що йдуть у комплекті.
DNTrade	Ця програма пропонує хмарну систему обліку, автоматизацію продажів, аналіз закупок. Є можливість підключення периферійних пристроїв. Програма DNTrade дозволяє автоматизувати всі розрахунки пов'язані з нарахуванням заробітної плати співробітникам. У програми простий інтерфейс.
Navkolo	Програма для автоматизації бухгалтерії та торгівлі, ПРРО та CRM. Пропонується хмарна версія, підтримує всі види складських операцій та звітів
Bookkeeper	Програма дозволяє вести облік діяльності, складати та подавати звітність підприємств і ФОП всіх систем оподаткування та неприбуткових організацій з будь-якого пристрою. Присутні операції обліку: продажі та придбання, запаси та виробництво, каса та банк, розрахунки по зарплаті та за договорами ЦПХ, необоротні активи, ЗЕД. В програмі передбачена можливість ведення обліку декількох юридичних осіб в одній базі бухгалтерської програми.

Отже можемо зробити висновок, що сучасні економічні умови суттєво розширюють можливості підприємства у веденні облікової звітності. Українські підприємства виходячи з тих умов господарювання які диктує економічний стан самостійно визначають форми і методи за якими організовуватимуть облік. Саме тому зростають і вимоги до проведення бухгалтерського обліку, насамперед в напрямках аналітичності та оперативності отримання інформації про витрати за економічним елементом задля прийняття ефективних рішень [4, с.110].

Сучасний ринок облікових програм та технологій для бухгалтерського обліку має величезний асортимент, і будь-яке підприємство може вибрати для себе потрібний інструмент за відповідним розміром, спеціалізацією чи фінансовою можливістю.

Вагомою проблемою в сучасному обліку є дефіцит кадрів, які вмітимуть працювати з автоматизованими програмами і при цьому матимуть достатньо знань в процесах та методах ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

Список використаних джерел

1. Глигало Н. А., Кулик Ю. М., Шинкаренко О. М. Бухгалтерський аутсорсинг в Україні, аналіз і перспективи розвитку. Облік, аналіз та аудит підприємницької діяльності. 2020. № 45. С. 110-122
2. Коропецька Т.О., Нігрей О.А. Зарубіжний досвід в управлінні персоналом. Збірник наукових праць Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2018. № 13. С. 69–80.
3. Сухобок К. Хмарні технології на допомогу бізнесу // Власний бізнес. 2016. – № 73 – С. 5-7
4. Шот А. Бухгалтерський облік в галузях економіки : навч. посіб. Львів : Видавництво ТзОВ «Растр-7», 2020. 376 с.

ПРАКТИКА ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ

ОТКАЛЕНКО Олена,

*доцент кафедри обліку та оподаткування,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету*

Засади системи соціального захисту та соціального забезпечення впливають не лише із законодавчих актів України, а й із її міжнародно-правових зобов'язань. Україна є учасником ряду основоположних міжнародних договорів у сфері соціальних прав людини.

За ефективної системи соціального захисту та соціального забезпечення уряд точно оцінює економічне становище й потреби своїх громадян і розподіляє наявні бюджетні кошти та інші ресурси, щоб задовольнити ці потреби у найкращий спосіб.

Соціальний захист – сукупність державних заходів і видатків бюджету, пов'язаних з наданням фінансової допомоги окремим верствам населення, які через незалежні від них причини не мають достатніх для самозабезпечення доходів.

Соціальні виплати – це система грошових (матеріальних) чи інших видів підтримки, яка надається державою або іншими організаціями для покращення життєвого рівня громадян. Її метою є забезпечення допомоги людям, які перебувають у складних життєвих обставинах, включаючи безробіття, інвалідність, втрату годувальника, пенсійний вік, низький дохід та інші соціальні проблеми. Соціальна допомога дає змогу забезпечити мінімальний життєвий стандарт та допомогти людям у важких ситуаціях.

Цифровий розвиток соціальної сфери забезпечує зручність отримання послуг і допомог для громадян, оптимізує бюрократичні процеси і в цілому підвищує ефективність соціальної підтримки. У цьому аспекті державна соціальна політика глобально спрямована на створення зручних умов для досягнення високого рівня життя громадян.

У 2023 році в Україні створено Реєстр надавачів та отримувачів соціальних послуг, який є підсистемою Єдиної інформаційної системи соціальної сфери (ЄІССС). Завдяки новому Реєстру, держава та органи соціального захисту населення отримують зручний доступ до актуальної інформації про всіх надавачів соціальних послуг, сприяючи ефективності та контролю соціальної допомоги. Сьогодні реєстраторам, які забезпечують збір та узагальнення інформації щодо надавачів соціальних послуг, а також самим надавачам соціальних

послуг більше не потрібно самотійно подавати інформацію до Міністерства соціальної політики України, оскільки вона вже одразу міститься в ЄІССС. Це забезпечує більшу прозорість ринку та спрощує роботу працівників органів соціального захисту [1].

Повномасштабна війна в Україні триває, а кількість українців, що змушені через неї покинути свої домівки, на жаль, збільшується. Для отримання багатьох соціальних виплат (послуг) створено прості і доступні цифрові сервіси. Skorиставшись ними, можна отримати необхідні послуги у декілька кліків. Громадяни мають можливість самотійно оформити соціальні виплати (за умови відповідних соціальних статусів) за допомогою наступних електронних сервісів:

- веб-портал електронних послуг Пенсійного фонду України;
- сайт Міністерства соціальної політики України, рубрика «Е-Сервіси»;
- портал Дія.

Основою для призначення соціальних виплат, у переважній більшості випадків, є сукупний дохід громадянина з якого утримані Обов'язкові податки та збори, а також нараховано і сплачено єдиний соціальний внесок.

Єдиний соціальний внесок (ЄСВ) – це платіж, якій сплачується до Пенсійного фонду України, розмір якого складає 22% від фонду оплати праці. Саме своєчасна сплата єдиного соціального внеску гарантує громадянам право на соціальні виплати. Зокрема, захищені соціальні гарантії для кожного на випадок безробіття, тимчасової втрати працездатності, нещасних випадків чи професійних захворювань, пенсійне забезпечення та інші виплати.

У певних випадках (допомога з тимчасової втрати працездатності, допомога на випадок безробіття, пенсійне забезпечення) на розмір соціальних виплат впливає страховий стаж. Страховий стаж – це період, протягом якого людина підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню і за який щомісяця сплачено страхові внески.

Отже, страховий стаж громадяни мають лише у тому випадку, коли щомісячно сплачуються страхові внески у розмірі не менше мінімального страхового внеску ЄСВ (з 01.01.2024 – 1562 грн., з 01.04.2024 – 1760 грн.).

Інформація про страховий стаж накопичується на підставі даних, які внесені роботодавцем до Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску.

Роботодавці для обліку розрахунків за виплатами працівникам застосовують рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», а для обліку єдиного соціального внеску застосовують рахунок 65 «Розрахунки за страхуванням». Облікові дані зазначених рахунків переносяться до Журнал-Головна, а потім інформація розкривається у фінансовій, статистичній, податковій, соціальній та іншій звітності суб'єкта господарювання.

Об'єднаний Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску має статус податкової декларації, а тому на нього поширюються традиційні для них штрафи. Так, за неподання цього розрахунку штраф – 1020 грн, а при повторному протягом року – уже 2040 грн. [2].

Надання соціальних послуг та призначення соціальних виплат в Україні є значущим важелем змін для утвердження цінності кожної людини як у сучасному громадянському суспільстві загалом, так і в кожній його інституції. Соціальна трансформація в умовах подолання наслідків збройної агресії російської федерації проти України є вкрай необхідною. Тому облікове забезпечення організації системи надання соціальних послуг та призначення соціальних виплат є надзвичайно важливими для довгострокових соціальних змін. Важливу роль у цьому процесі займають доступні та зрозумілі електронні сервіси по оформленню соціальних виплат та надання соціальних статусів. З цією метою в Україні розроблено та запроваджено Єдину інформаційну систему соціальної сфери (ЄІССС).

Список використаних джерел

1. Uriadovyi portal: Yedynyi veb-portal orhaniv vykonavchoi vlady Ukrainy. URL: <https://www.kmu.gov.ua>
2. Podatkovyi kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

АКТ ПРИЙМАННЯ ПРОДУКЦІЇ ЗА КІЛЬКІСТЮ ТА ЯКІСТЮ

ПРОТАСОВ Володимир,

викладач,

*ВСП «Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж
Державного торговельно-економічного університету»*

При надходженні товарів від постачальників в господарській діяльності торговельних підприємств інколи мають місце недостачі, надлишки, невідповідність встановленим стандартам. Своєчасне та правильне документальне оформлення таких операцій має важливе значення при відшкодуванні винуватцями заподіяних збитків.

Метою роботи є розгляд особливостей документального оформлення приймання товарів за кількістю та якістю на торговельному підприємстві.

Відповідно до алгоритму приймання та передпродажної підготовки товару менеджер (головний спеціаліст) на основі поданих даних формує загальний графік поставок на наступний день. Затверджує його до 18:00 кожного робочого дня та передає у відділ приймання. Після прибуття товару завідуючий зміною (завідуючий відділом приймання) повинен перевірити наявність поставки у графіку поставок та звірити фактичний час прибуття із запланованим у графіку. Завідувач зміною (завідуючий відділом приймання) повинен отримати у представника постачальника накладні, сертифікати та ліцензії. У разі відсутності будь-яких необхідних документів завідувач зміною повинен повідомити про це менеджера, який має забезпечити отримання факсових копій відсутніх документів, зв'язавшись з постачальником. Факсові копії повинні бути замінені оригіналами до останнього числа місяця, в якому здійснювалась поставка. Завідувач зміною (завідуючий відділом приймання) повинен зареєструвати поставку у графіку та передати накладні та інші супровідні документи постачальника менеджеру для надання дозволу на приймання товару. Менеджер, ознайомившись з даними, зазначеними у накладній постачальника, перевіряє асортимент, кількість, вхідні ціни, наявність супровідних документів. У разі відповідності даних замовленню проставляє на накладній свій підпис.

У разі виявлення невідповідностей даних, зазначених у накладній, зробленому замовленню, менеджер зв'язується з постачальником для коригування замовлення (або поставки). До з'ясування причин невідповідностей, шляхів їх усунення, віза на накладній не проставляється, товар не приймається.

Коли при прийманні продукції було виявлено нестачу проти даних, зазначених у транспортних і супровідних документах, то результати приймання за кількістю оформляють актом, який складають того ж дня, коли таку нестачу виявлено. (Крупка, 2017, с.85). Розглянемо зразок заповнення Акту приймання товару за кількістю та якістю в таблиці 1.

Таблиця 1

___ТОВ «Вікторія»
найменування покупця

**Акт приймання продукції за кількістю та якістю
(в тому числі прихованих виробничих дефектів)**

Дата складання « 27» листопада 2023 р. Час складання 12:00

Місце складання акту м. Житомир

Комісія у складі:

Представник Продавця *Петренко Наталія Володимирівна*

Від Покупця *Вовк Олена Петрівна*

при прийманні Продукції, яка надійшла по накладній № 1234 від 26.11.2023 р.

виявлено наступне:

1. Кількість отриманої продукції, яка не відповідає кількості, вказаній у супровідних документах:

№ з/п	Найменування продукції (товару)	Од. виміру	Кількість по накладній	Фактично отримано	Відхилення
1	Халва ванільна 60 г	шт	500	450	50

2. Якість продукції, яка не відповідає вимогам стандартів:

№ з/п	Найменування продукції (товару)	Дата виробництва	№ зміни	Од. виміру	Кількість по накладній	З них забраковано	Характер виявлених дефектів
1	Халва соняшникова з какао 60 г	15.11.23	1	шт	100	100	просрочка

3. Виявлено приховані виробничі дефекти:

№ з/п	Найменування продукції (товару)	Дата виробництва	№ зміни	Од. виміру	Кількість упаковок з прихованими виробничими дефектами	Характер прихованих дефектів
1	Халва соняшникова з арахісом 200 г	20.11.23	2	шт	10	Порушено цілісність пакування

По факту виявлених невідповідностей комісією прийнято рішення (необхідне підкреслити):

1. Продукція підлягає поверненню на склад Продавця
2. Продукція не підлягає поверненню на склад Продавця (з коригуванням видаткової накладної)

Підписи осіб, які приймали участь в складанні акту і печатка Покупця

Петренко
підпис (ПІБ)

Вовк
підпис (ПІБ)

Орел
підпис (ПІБ)

Петренко Н. В.

Вовк О. П.

Орел В. Г.

М П

Джерело: складено автором

Зразок акту, наведений в таблиці 1, передбачає в одному документі відображення всіх можливих ситуацій, що виникають при прийманні товару від постачальника. Даний акт містить інформацію про недостачі, окремо виділено товари, якість яких не відповідає встановленим стандартам та товари, які мають приховані виробничі дефекти.

Продовжуючи працювати з товаром, що надійшов, менеджер передає завідувачому зміною (завідуючому відділом приймання) завізовану накладну, яка є дозволом на приймання. У разі, якщо постачальник немає можливості передати відкориговану накладну або відмовляється це зробити, завідуючий зміною складає акт про виявлену різницю та робить відмітку про неї на накладній.

Під час розвантаження товару завідуючий зміною (завідуючий відділом приймання) повинен перевірити відповідність фактичної кількості та асортименту товару даним, зазначеним у накладній, перевірити якість товару, відібрати зразки поставленого товару для передачі оператору.

У разі виявлення відхилень завідуючий зміною (завідуючий відділом приймання) повідомляє про це менеджера та робить відмітку у графіку поставок. Після завершення приймання завідуючий зміною передає оператору накладні з усіма супровідними документами та відібраними зразками товару.

Як правило, акти приймання постачальник виписує разом з видатковою накладною. Як свідчить практика, торговельні підприємства застосовують різні форми актів приймання товару. Це зумовлене використанням різноманітних бухгалтерських програм для автоматизації

обліку. В окремих формах актів вказано найменування товару згідно видаткової накладної. У випадку виявлення відхилень, покупець по відповідних товарах вказує фактично прийняту кількість або причину, згідно якої товар не приймається. В інших формах актів приймання постачальником найменування товару не вказується. Покупець, у випадку наявності відхилень за кількістю та якістю, самостійно вписує до акту найменування товарів, по яких є розбіжності. Якщо розбіжностей при прийманні товару не виявлено, до актів записів не проводять.

Своєчасне та правильне документальне оформлення товарів за кількістю та якістю свідчить про високопрофесійну роботу фахівців, зайнятих прийманням товарно-матеріальних цінностей. Це сприяє оперативному вирішенню спірних питань, пред'явленню претензій до постачальників та перевізників.

Список використаних джерел

1. Крупка Я.Д., Задорожний З.В., Гудзь Н.В. (2017). Фінансовий облік. Тернопіль: ТНЕУ.

ПОДАТОК НА ПРИБУТОК: ВІДОБРАЖЕННЯ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ

ПУГАЧ Валерія,
*здобувачка вищої освіти, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

*Науковий керівник
Шановалова Алла Павлівна,
канд. екон. наук, доц.*

Одним із загальнодержавних податків, що має багаторічну історію є податок на прибуток підприємств. За 2023р. до державного бюджету надійшло 143,8 млрд. грн, темп росту в порівнянні з 2022 р. склав 122,9 відсотка [1]. Його розмір прямо залежить від розміру прибутку платника. Тому вплив даного податку на результати господарської діяльності досить істотний.

Сучасний порядок оподаткування прибутку було впроваджено з 01.01.2015 року. Для зближення бухгалтерського обліку і обліку з метою оподаткування за податком на прибуток було відмінено раніше діючий облік валових доходів і валових витрат для визначення

оподаткованого прибутку, та впроваджено обчислення податку на прибуток на основі оподаткування фінансового результату, визначеного у фінансовій звітності підприємства.

Відповідно з пп. 134.1.1 ПКУ об'єктом оподаткування податком на прибуток є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень I, II, III розділів ПКУ [2].

При цьому механізм податкових коригувань фінансового результату до оподаткування обов'язково використовують тільки підприємства-платники податку з річним доходом понад 40 млн. грн, підприємства-платники з річним доходом менше зазначеного, можуть здійснювати або не здійснювати коригування фінансового результату за власним вибором.

До податкових різниць, на які корегується фінансовий результат до оподаткування, визначений у фінансовій звітності, відносяться: різниці, що виникають при формуванні резервів (забезпечень) – ст.139 ПКУ; різниці, що виникають при нарахуванні амортизації необоротних активів – ст. 138 ПКУ; різниці, що виникають при здійсненні фінансових операцій ст. 140 ПКУ; різниці, що виникають при здійсненні окремих видів діяльності та операцій ст. 141 ПКУ.

Розрахунки з бюджетом за податком на прибуток відображаються у фінансовій звітності підприємства. Методика заповнення Балансу в частині відображення інформації з податку на прибуток наведена у табл. 1.

Таблиця 1

Методика заповнення статей Балансу «Звіт про фінансовий стан» за формою № 1 щодо інформації про податок на прибуток, фрагмент

Найменування статті	Код рядка в Балансі [3]	Джерело інформації [4]	Зміст статті відповідно до Методичних рекомендацій № 433 [5]
<i>АКТИВ БАЛАНСУ</i>			
<i>Відстрочені податкові активи</i>	1045	С-до по Дт рах. 17 «Відстрочені податкові активи»	п. 2.14. В статті відображається сума податку на прибуток, що підлягає відшкодуванню в

Найменування статті	Код рядка в Балансі [3]	Джерело інформації [4]	Зміст статті відповідно до Методичних рекомендацій № 433 [5]
			наступних періодах, що визначається відповідно до НП(С)БО 17 «Податок на прибуток»
<i>Дебіторська заборгованість за розрахунками: з бюджетом</i>	1135	С-до по Дт субрахунків 641 «Розрахунки за податками» і 642 «Розрахунки за Обов'язковими платежами»	п.2.29. В статті відображається дебіторська заборгованість фінансових та податкових органів, а також переплата за податками, зборами та іншими платежами до бюджету.
<i>у т.ч. з податку на прибуток</i>	1136	С-до по Дт субрахунку 641 «Розрахунки за податками», аналітичний рахунок «Розрахунки за податком на прибуток»	Окремо наводиться дебіторська заборгованість з податку на прибуток
ПАСИВ БАЛАНСУ			
<i>Відстрочені податкові зобов'язання</i>	1500	С-до по Кт рах. 54 «Відстрочені податкові зобов'язання»	п. 2.48. В статті наводиться сума податків на прибуток, що підлягають сплаті в майбутніх періодах, яка визначається відповідно до НП(С)БО 17 «Податок на прибуток»
<i>Поточна кредиторська заборгованість за: розрахунками з бюджетом</i>	1620	С-до по Кт субрахунків 641 «Розрахунки за податками» і 642 «Розрахунки за Обов'язковими платежами»	п.2.63. В статті відображається заборгованість підприємства за всіма видами платежів до бюджету, включаючи податки з працівників підприємства.
<i>У тому числі з податку на прибуток</i>	1621	С-до по Кт субрахунку 641 аналітичний, рахунок «Розрахунки за податком на прибуток»	Окремо наводиться поточна кредиторська заборгованість з податку на прибуток

Джерело: складено автором за [3, 4, 5]

Методика заповнення Звіту про фінансові результати в частині відображення інформації з податку на прибуток наведена у табл.2.

Таблиця 2

Методика формування інформації про витрати (дохід) з податку на прибуток у Звіті про фінансові результати (звіт про сукупний дохід), фрагмент

Стаття	Код рядка [4]	За звітний період	За попередній період	Зміст статті відповідно до Методичних рекомендацій № 433 [3]
Фінансовий результат до оподаткування: Прибуток	2290	Визначається розрахунково		Прибуток (збиток) до оподаткування визначається як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від операційної діяльності, фінансових та інших доходів (прибутків), фінансових та інших витрат (збитків) з урахуванням сум, які наведені у додаткових статтях
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	<i>Джерело інформації:</i> Оборот по Кт рах. 98 із Дт рах. 79 [5]		Відображається сума витрат (доходу) з податку на прибуток, визначена згідно з НП(С)БО 17 «Податок на прибуток»

Джерело: складено автором за [3, 4, 5]

Фінансова звітність підприємства є невід'ємною частиною податкової декларації з податку на додану вартість, де безпосередньо визначається сума податку, яка підлягає сплаті до бюджету. І дані Балансу (звіту про фінансовий стан) щодо кредиторської або дебіторської заборгованості по податку на прибуток, також дані Звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) є додатковим джерелом інформації для контролюючого органу з метою перевірки правильності нарахування податку на прибуток.

Список використаних джерел

1. Інформація Міністерства фінансів України про виконання Державного бюджету України за 2023 рік. URL: https://mof.gov.ua/uk/budget_2023-582

2. Податковий кодекс України від 02.12. 2010 р. № 2755 – IV.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказом Міністерства фінансів від 30.11.1999 № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

5. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

САЛАМАХА Юлія,

*здобувачка вищої освіти, факультет торгівлі та маркетингу,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Ігнатенко Тетяна Володимирівна,
доцент кафедри обліку та оподаткування

В умовах військових конфліктів звичайні облікові процедури та методи можуть бути недостатніми чи невідповідними. Війна ставить різноманітні виклики, такі як руйнування інфраструктури, перебої в звичайному бізнес-циклі, втрата активів та необхідність зміни бюджетних пріоритетів. Воєнний стан не лише вносить корективи у звичайний порядок ведення бізнесу, але й вимагає значних зусиль для його адаптації до нових економічних і логістичних реалій [1].

У зоні бойових дій та територіях наближених до них відбувається знищення товарно-матеріальних цінностей через пожежі, які виникли внаслідок прямих обстрілів, псування товарів через порушення умов зберігання, втрати через крадіжки тощо. Тому ситуація воєнного стану може призвести до виникнення таких операцій з запасами – їх уцінка, списання з балансу [2].

Для правильного відображення вище згаданих операцій в бухгалтерському обліку і відповідно правильного складання фінансової звітності потрібно перш за все визначитись з встановленням винних осіб. Від прийнятого рішення буде залежати чи визнавати дохід у сумі майбутнього відшкодування (і одночасно дебіторську заборгованість) при визнанні витрат від списання/ ремонту запасів. Якщо суб'єктам господарювання вдасться довести, що у втраті запасів винні окупанти, то у відповідності до прийнятих нормативних актів, відшкодовувати витрати повинна буде країна-агресор Російська Федерація [2].

Серед стратегій забезпечення збереження виробничих запасів можна виділити декілька важливих напрямків. По-перше, це фізичне забезпечення безпеки складів та інших місць зберігання: посилення надійності складських приміщень, встановлення систем відеоспостереження, залучення охоронних компаній тощо. Один із наочних прикладів ефективного управління виробничими запасами в умовах війни можна побачити на прикладі сирійських компаній. Так, під час конфлікту, багато підприємств були змушені евакуювати свої запаси з районів, що активно зазнавали воєнних дій. При цьому однією з ключових стратегій було створення декількох малих складських просторів замість одного великого, що дозволило знизити ризик повної втрати запасів у випадку їх пошкодження, або знищення [1].

По-друге, важливим питанням є страхування виробничих запасів, що може стати ефективним інструментом мінімізації втрат у разі їх пошкодження, або знищення. Проте цей напрямок є мало реалістичним, оскільки страховий ринок України і у мирні часи був далеким від досконалості [3].

Деякі українські виробничі компанії змогли швидко адаптуватись до воєнних умов, переглянувши оцінку (переоцінити) своїх запасів, враховуючи зростання цін та валютні коливання, що стало можливим завдяки впровадженню гнучких облікових систем [4]. Це дозволило їм не тільки уникнути значних фінансових втрат, але і точно відображати свої фінансові показники. Цей приклад показує важливість гнучкості в облікових системах та їх здатності швидко реагувати на зміни в економічному середовищі. Компанії, які вміють адаптуватися та використовувати наявні ресурси найбільш ефективно, мають більше шансів вижити та розвиватись навіть у найскладніших умовах.

Узагальнюючи вищенаведене, можемо стверджувати, що в умовах воєнного стану, управління виробничими запасами стає значно складнішим, але водночас й більш важливим для стабільності та виживання підприємств.

Список використаних джерел

1. Козак В., Олійник М. Особливості екаунтингу виробничих запасів в умовах воєнного стану в Україні: уроки з міжнародного досвіду. 2023р.

URL:

<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3075/2998>

2. Павлик С. Облік запасів в умовах воєнного стану. 2022 р.

URL: [https://archive.liga.science/index.php/conference-](https://archive.liga.science/index.php/conference-proceedings/article/view/122/121)

[proceedings/article/view/122/121](https://archive.liga.science/index.php/conference-proceedings/article/view/122/121)

3. Відповідальна поведінка бізнесу в часи війни в Україні. Дослідження контексту. 2023 р.

URL: [https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-](https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-10/undp-ua-zvit_vidpovidalna_povedinka_biznesu_v_chasy_viyuny_v_ukraini_ukr.pdf)

[10/undp-ua-zvit_vidpovidalna_povedinka_biznesu_v_chasy_viyuny_v_ukraini_ukr.pdf](https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-10/undp-ua-zvit_vidpovidalna_povedinka_biznesu_v_chasy_viyuny_v_ukraini_ukr.pdf)

4. Команда IT-Enterprise спільно з SK Group EU розпочали роботи з цифрової трансформації компанії «Укрпол». 2023 р.

URL: [https://www.it.ua/news/komanda-it-enterprise-spilno-z-sk-](https://www.it.ua/news/komanda-it-enterprise-spilno-z-sk-group-eu-rozpochali-roboti-z-cifrovoi-transformacii-kompanii-ukrpol)

[group-eu-rozpochali-roboti-z-cifrovoi-transformacii-kompanii-ukrpol](https://www.it.ua/news/komanda-it-enterprise-spilno-z-sk-group-eu-rozpochali-roboti-z-cifrovoi-transformacii-kompanii-ukrpol)

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДІВ АМОРТИЗАЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ ПІДПРИЄМСТВА

СИДОРЧУК Юлія,

*здобувачка вищої освіти, факультет торгівлі та маркетингу,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Ігнатенко Тетяна Володимирівна,
доцент кафедри обліку та оподаткування

За економічною суттю амортизація – це грошове вираження зношеної частини вартості основних фондів, що перенесена на вартість готової продукції [3]. Таке вираження зношеності основних фондів є необхідним для процесів їх відтворення. Тобто в зазначеному визначенні амортизації вже можна прослідкувати двоїстість її трактування: з одного боку, амортизація трактується як процес перенесення вартості, а з іншого – сама перенесена вартість.

Так, в п. 8.1.1 Закону [1] амортизація основних фондів і нематеріальних активів трактується як «...поступове віднесення витрат на їх придбання, виготовлення або поліпшення, на зменшення скоригованого прибутку платника податку у межах норм амортизаційних відрахувань». Вибір методу амортизації впливає на показники фінансового звіту підприємства, такі як чистий прибуток, рентабельність, платоспроможність, а також на податкові зобов'язання.

Амортизація об'єкта основних засобів нараховується на підставі нового строку корисного використання, починаючи з місяця, наступного за місяцем зміни строку корисного використання.

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку (далі – П(С)БО) 7 «Основні засоби» амортизація основних засобів (крім інших необоротних матеріальних активів) нараховується із застосуванням методів, наведених у табл. 1 [2].

Відповідно до Податкового кодексу України під час визначення податкової амортизації можна застосовувати будь-який бухгалтерський метод амортизації, за винятком виробничого. При цьому необхідно враховувати мінімально допустимі строки корисного використання основних засобів.

За Податковим кодексом України, для розрахунку амортизації за прямолінійним методом щодо основних засобів четвертої групи, тобто машин та обладнання, використовують, починаючи з 01.01.2017 року, мінімально допустимий строк експлуатації, який дорівнює 2 рокам, замість 5 [1].

Таблиця 1

Методи нарахування амортизації основних засобів

Метод	Суть методу	Переваги	Недоліки	Вплив на фінансовий звіт
Лінійний	Рівномірне розрахування амортизації	Простий у застосуванні, дає чітке уявлення про витрати на амортизацію	Не враховує зменшення продуктивності активу з часом	Стабільний чистий прибуток, рентабельність
Метод зменшення залишкової вартості	Більша амортизація на початку строку корисного використання	Враховує зменшення продуктивності активу з часом	Може призвести до значних коливань чистого прибутку	Зниження чистого прибутку та рентабельності на початку, збільшення – в кінці строку корисного використання

Метод	Суть методу	Переваги	Недоліки	Вплив на фінансовий звіт
Метод кумулятивного зменшення	Ще більша амортизація на початку строку корисного використання	Враховує зменшення продуктивності активу з часом, дає можливість швидше списати вартість активу	Може призвести до значних коливань чистого прибутку	Різка зниження чистого прибутку та рентабельності на початку, стабільні показники – в кінці строку корисного використання
Метод пропорційного виробництва	Амортизація залежить від обсягу продукції, виробленої активом	Враховує фактичний обсяг використання активу	Складніший у застосуванні	Змінний чистий прибуток та рентабельність

Джерело: [Розроблена автором]

Вплив методів амортизації на фінансовий звіт

1. Чистий прибуток:

- Лінійний метод: чистий прибуток розподіляється рівномірно протягом строку корисного використання активу.
- Метод зменшення залишкової вартості: чистий прибуток є більшим на початку строку корисного використання активу, а потім поступово зменшується.
- Метод кумулятивного зменшення: чистий прибуток є меншим на початку строку корисного використання активу, а потім поступово збільшується.
- Метод пропорційного зменшення: чистий прибуток залежить від обсягу продукції, що випускається, або послуг, що надаються, за допомогою активу.

2. Рентабельність:

- Лінійний метод: рентабельність є більш стійкою протягом строку корисного використання активу.
- Метод зменшення залишкової вартості: рентабельність є більшою на початку строку корисного використання активу, а потім поступово зменшується.
- Метод кумулятивного зменшення: рентабельність є меншою на початку строку корисного використання активу, а потім поступово збільшується.
- Метод пропорційного зменшення: рентабельність залежить від обсягу продукції, що випускається, або послуг, що надаються, за допомогою активу.

3. Платоспроможність:

- Лінійний метод: платоспроможність є більш стійкою протягом строку корисного використання активу.
- Метод зменшення залишкової вартості: платоспроможність може бути меншою на початку строку корисного використання активу, але потім поступово збільшується.
- Метод кумулятивного зменшення: платоспроможність може бути меншою на початку строку корисного використання активу, але потім поступово збільшується.
- Метод пропорційного зменшення: платоспроможність залежить від обсягу продукції, що випускається, або послуг, що надаються, за допомогою активу.

Висновок

Вибір методу амортизації залежить від цілей підприємства. Якщо підприємство прагне до максимізації чистого прибутку в перші роки використання активу, то доцільно використовувати прискорені методи амортизації. Якщо ж підприємство прагне до більш рівномірного розподілу амортизаційних відрахувань протягом строку корисного використання активу, то доцільно використовувати лінійний метод.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» №334/94 від 28.12.1994р. зі змінами і доповненнями. // Все про бухгалтерський облік. – 2003. – №8. – с.4-50.

2. Національні положення (стандарт) бухгалтерського обліку (П(С)БО): <https://zakon.rada.gov.ua/laws>

3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] від 02.12.2010 №2755-VI. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

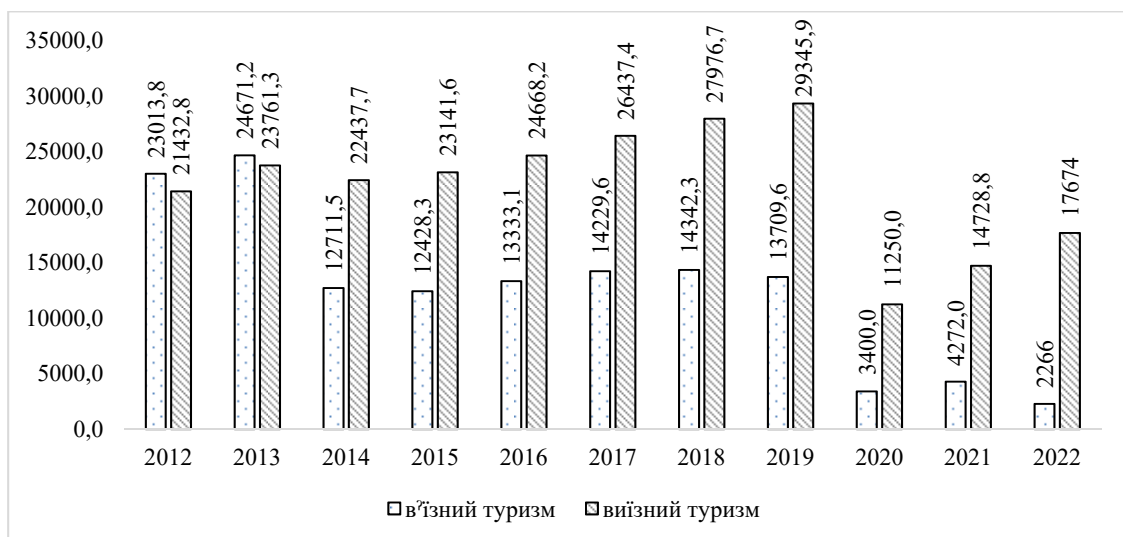
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТАТИСТИЧНОГО ОБЛІКУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

СМОЧКО Валерія,

*голова циклової комісії фінансово-облікових дисциплін,
ВСП «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж
Державного торговельно-економічного університету»*

Глобальне поширення пандемії COVID-19, а згодом воєнна агресія стали значним ударом для української індустрії туризму. Було скасовано авіасполучення, закриті кордони, обмежене пересування – всі ці чинники спровокували низку проблем у сфері туризму та супутніх галузях. Туристичні потоки скоротилися: в'їзний туризм у 4 рази, а виїзний – у 2,6 рази в порівнянні з 2019 роком (Рис. 1). Негативні зміни в структурі та кількості міжнародних турпотоків в Україні відбулися ще у 2014 р. (скорочення в'їзного туризму в 2 рази у порівнянні з 2013 роком), що було спричинено початком російсько-української, тоді ще гібридної війни та рядом негативних наслідків, до яких вона призвела, насамперед втратою Україною Криму, в якому було локалізовано близько 30% рекреаційно-туристичного потенціалу країни. Протягом наступних п'яти років в'їзний туризм не показував помітного росту, що зумовлено, перш за все, сприйняттям іноземцями нашої країни як територію підвищеної небезпеки.

*Рис. 1. Динаміка туристичних потоків України, 2012-2022 рр.; тис. осіб
(побудовано автором за даними [1])*

З початком карантинної ізоляції близько 40% готелів на території України закрились, до 10% – перейшли на обмежений режим роботи. За таких обставин втрати доходу стали неминучими і склали понад 60% [2]. З початком повномасштабної війни ситуація на туристичному ринку ще більше погіршилась, а в зоні бойових дій та прилеглих регіонах стала критичною. На значних територіях туристична інфраструктура була знищена.

На Закарпатті, в силу його географічного розташування (та єдиному регіоні, де відсутній комендантський час), криза в індустрії туризму виявилася не такою глибокою та тривалою. Засоби розміщення в краї відразу почали заповнюватися людьми, котрі шукали тимчасового або транзитного притулку від війни та окупації, і швидко перепрофілювалися, фактично стали пансіонатами, прилаштованими для довготривалого – і на той час здебільшого безоплатного – проживання людей, які не планували відпочинок у Карпатах і не мали коштів на туристичні послуги. В цей період регіон прийняв понад півмільйона внутрішньо переміщених осіб.

З осені 2022 року туристична індустрія регіону працює майже в штатному режимі. Почала поновлюватися та розвиватися туристична інфраструктура. Приміром, в такій популярній рекреаційній дестинації як Косонь влітку 2023 року розпочав свою роботу найбільший в регіоні аквапарк. Спекотне літо 2023 року виявилось рекордним в розрізі туристичних потоків, натовпи туристів спостерігалися на всіх діючих туристичних локаціях, особливо на водних об'єктах – басейнах, термалах, аквапарках.

Якщо станом на 2021 рік мережа закладів розміщення в області нараховувала 511 об'єктів, то станом на 2023 рік кількість зросла до 705 об'єктів, що одночасно можуть розмістити близько 30000 осіб. Окрім того, ще понад 500 суб'єктів сільського зеленого туризму, об'єднаних у спілки та асоціації, надають послуги з розміщення, харчування та організації дозвілля. Показово, що протягом 2022 року до місцевих бюджетів Закарпатської області сплачено 19 471,3 тис. грн туристичного збору, що на 65,7% більше аналогічного періоду 2021 року. Протягом 2023 року обсяги туристичного збору зросли ще на 13,8% і становили 22 160,7 тис. грн. [3]

Однак динаміка надходжень туристичного збору та динаміка туристичних потоків регіону жодним чином між собою не корелюють, оскільки існуюча форма державної статистичної звітності в туристичній індустрії є застарілою і відображає радше процес державної дерегуляції галузі, а не фактичний стан регіонального туризму.

Так, нормативно-правовою основою організації сільського зеленого туризму є Закон України «Про особисте селянське господарство» і правові акти загальної дії (Конституція, Цивільний кодекс тощо). Особисте селянське господарство не являється суб'єктом підприємницької діяльності, законодавством регламентується лише облікування особистих селянських господарств, що покладено на органи місцевого самоврядування – сільські, селищні, міські ради за місцем розташування земельної ділянки [4, Ст.4]. Закон України «Про туризм» сільських господарів відносить до фізичних осіб, «які не є суб'єктами підприємницької діяльності та надають послуги з тимчасового розміщення (проживання), харчування тощо» [5, Ст.5].

Склалася доволі парадоксальна ситуація, коли значний сектор регіональної туристичної індустрії (сільський зелений туризм) нормативно відноситься не до сфери туризму, а до сільського господарства, до того ж як діяльність фактично ні статистично, ні податково не обліковується. Можливо «незарегульованість» сільського зеленого туризму і надає йому потужного стимулу до розвитку, однак цей бурхливий розвиток без відповідних інфраструктурних зрушень принаймні у сфері водопостачання, каналізування та вивозу сміття приводить до безконтрольного екологічного навантаження Карпат. А існуюче статистичне відображення (чи радше не-відображення) індикаторів регіонального туристичного ринку не тільки унеможливорює реальні розрахунки та прогнозування екологічного навантаження чи інвестиційної привабливості регіону, а й суперечить букві і духу Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Список використаних джерел

1. State Statistics Service of Ukraine. (2024). URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
2. State Tourism Development Agency. (2024). URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/unifie-register-search>
3. Department of Tourism and Resorts of the Transcarpathian Regional Military Administration. (2024). URL: https://www.facebook.com/tourism.oda/?locale=uk_UA
4. Document № 742-IV. (2020). Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text>
5. Document № 324/95-BP. (2024). Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ КОНСАЛТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

СОБЧУК Олена,

*канд. екон. наук, доцент кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет*

Внаслідок нестабільності в глобальній економіці протягом останніх років спостерігається зростання попиту на консалтингові послуги на українському ринку. За умов швидкого технологічного прогресу та глобалізації бізнесу консалтинг стає необхідним інструментом для пристосування компаній до нових умов.

Питання щодо стану та тенденцій розвитку консалтингової діяльності в світі, в тому числі в Україні, знаходяться у фокусі багатьох науковців, які досліджують зазначену тематику, серед яких варто відзначити: М. Бортнікова, О. Карпенко, М. Копитко, І. Косіченко, І. Спільник, І. Безпалько, М. Лазурко, А. Завербного, В. Рейкіна, О. Макара, Л. Слюсарєва, О. Фоміну та інших.

Ринок українських консалтингових послуг розподілений наступним чином: загальна кількість консультативних компаній, які працювали на українському ринку до 2022 року становила 5 000. Близько 87 % консультативних послуг, які надаються в Україні, зосереджені в м. Київ. Взагалі, консалтингові компанії в Україні можна розділити на три групи: «Велика п'ятірка» та інші іноземні компанії; великі українські компанії; регіональні компанії [1, 2].

У 2022 році після історичного зростання приблизно на 7 % за рік, управлінський консалтинг в Україні [3], як і всі інші галузі, стикається з труднощами через війну. Значний тиск на ринок відчувається з точки зору клієнтського попиту (через збій та проблеми з платоспроможністю з якими стикаються багато клієнтів) і відсутністю консультантів (оскільки відбувся значний відтік професіоналів через війну).

При цьому є досить обґрунтованим, що основними напрямками консалтингової діяльності в Україні стали стратегічні консультації кризового управління, фінансове планування та оптимізація для забезпечення стійкості в умовах високих ризиків [4]. Аналіз бізнесу та ринкові дослідження визначають шляхи адаптації, а юридичні консультації спрямовані на вирішення правових аспектів подолання конфліктної ситуації. Крім того, акцент робиться на технологічній безпеці, управлінських консультаціях та розвитку персоналу в умовах стресу. Важливим елементом є ініціативи щодо соціальної відпові-

дальності, які спрямовані на підтримку бізнесу як частини внутрішнього та зовнішнього врядування під час військових дій.

Консалтингова діяльність в Україні з 2022 року переживає складний період у зв'язку із початком активної фази збройної агресії російської федерації, однак існує значний потенціал для розвитку даного ринку після закінчення війни та початку програми відбудови України. Вважаємо, що у довгостроковій перспективі найбільшим попитом будуть користуватися послуги, які ґрунтуються на інноваційних управлінських концепціях. Потенційними споживачами консалтингових послуг також можуть стати різні виробничі галузі.

Разом з тим варто зазначити, що наразі відсутня достатньо чітка та релевантна статистика щодо структури, складових та інших важливих показників ринку консалтингових послуг в Україні. Науковці відзначають, що важливим для подальших ґрунтовних досліджень та забезпечення практичного регулювання відносин у сфері консалтингу, необхідним є його виділення як окремого виду діяльності у КВЕД. Зазначене є доцільним та потребує проведення подальших досліджень для забезпечення якісного регулювання даної системи відносин.

Список використаних джерел

1. Kovalev A.I. (2017) Consulting support of management economic and environmental solutions at the regional level: monograph. Odesa. 190 p.
2. Slyusareva L.V. (2021) The market of consulting services: trends and peculiarities of development in Ukraine: III international scientific and practical conference (Mukachevo, April 6nd-7rd, 2021). Mukachevo: MDU, pp. 32-35
3. Fomina O., Lytvynchuk D. (2024) European consulting development trends. Economy and society. No. 60
4. Raikin V.S., Makara O.V. (2020) Consulting in Ukraine: assessment of the state and development trends. Market infrastructure. Issue 39. pp. 97-101.

РЕАЛІЗАЦІЯ ТОВАРІВ ЗІ ЗНИЖКАМИ: ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ

ТОМІНА Оксана,
здобувачка вищої освіти, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет

Науковий керівник
Шановалова Алла Павлівна,
канд. екон. наук, доц.

Торгівля є найпоширенішим видом економічної діяльності в Україні. Так, у 2022 році було зареєстровано 661158 підприємств зайнятих в оптовій або роздрібній торгівлі, для порівняння це більше, аніж кількість підприємств задіяних в переробній промисловості, будівництві, сільському та складському господарствах і кур'єрській діяльності разом узятих [1]. Конкуренція в цій сфері діяльності є досить високою, тому з метою втримання постійних покупців та залучення нових, практично всі підприємства торгівлі застосовують при реалізації товарів різного роду знижки та програми лояльності. Застосування знижок при реалізації передбачено вітчизняним законодавством (табл. 1).

Таблиця 1

Норми вітчизняного законодавства щодо застосування знижок

<i>Знижки, як для юридичних, так і фізичних осіб</i>	
Закон України «Про рекламу» (ч. 5 ст. 1)	Наведено визначення знижки: знижка – це тимчасове зменшення ціни товару, яке надається покупцям (споживачам)
<ul style="list-style-type: none">Господарський кодекс України (ст.190)Закон України «Про ціни та ціноутворення» (ст.10)	Передбачено право суб'єкта господарювання самостійно визначати вільні ціни на всі види продукції (робіт, послуг), за винятком тих, на які встановлено державні ціни
<i>Знижки для фізичних осіб</i>	
Закон України «Про захист прав споживачів» (ч. 4 ст. 15)	Визначені наступні умови вживання понять «знижка» або «зменшена ціна»: 1) якщо вони застосовуються до продукції, яку безпосередньо реалізує суб'єкт господарювання; 2) якщо такого роду знижка або зменшення ціни застосовується протягом визначеного та обмеженого періоду часу;

<i>Знижки для фізичних осіб</i>	
	<p>3) якщо ціна продукції є нижчою від її звичайної ціни.*</p> <p>Передбачено, що після публічного повідомлення про застосування знижок або зменшення ціни до споживачів повинна доводитися інформація про ціну продукції, що була встановлена до початку застосування знижок або зменшення ціни, а також ціну цієї ж продукції, встановлену після їх початку</p>
<p>*За Податковим кодексом України (пп.14.1.71. ст. 14) звичайна ціна – це ціна товарів (робіт, послуг), визначена сторонами договору, якщо інше не встановлено Кодексом. Якщо не доведено зворотне, вважається, що така звичайна ціна відповідає рівню ринкових цін</p>	

Джерело: складено автором за [2]

Знижки, які надаються покупцям при реалізації товарів в торгівлі можна згрупувати за наступними видами:

1) загальні знижки. Вони надаються усім покупцям і не вимагають від покупця якихось спеціальних дій. Наприклад сезонні розпродажі або знижки на честь свята;

2) програми лояльності. Вони, в свою чергу, поділяються на дисконтні (отримання знижки на товар за наявності картки магазину) та бонусні (накопичення бонусів на картках за здійснення покупок).

3) оптові знижки. Знижка на товари залежно від кількості придбаних одиниць;

4) знижки за якусь дію: знижка клієнтам за реєстрацію онлайн кабінету чи відмітку в соціальних мережах. Такі знижки стосуються здебільшого онлайн магазинів.

5) знижки на товари, що мають певні дефекти або не мають попиту.

Чинне законодавство не містить вимог до оформлення акційного продажу товарів. В торговельних підприємствах надання знижок покупцям провадиться тільки на підставі відповідного розпорядчого документа: наказу (розпорядження) про проведення акції або у разі постійного проведення акційних заходів – затвердженого окремого положення про знижки чи бонусну програму.

Наявність наказу про проведення акції (із зазначенням мети заходу, що проводиться, переліку товарів, що беруть участь в акції, періоду надання знижок, розміру знижок та умов їх надання тощо) або Положення про знижки (з розкриттям механізму надання знижок, обґрунтування їх розміру, визначення строку дії тощо), дозволяє, крім

визначення безпосередньо порядку проведення акцій і наступного обліку знижок, також уникнути питань з боку контролюючих органів при перевірці діяльності підприємства.

Відображення знижок на товари в бухгалтерському обліку залежить від моменту їх надання, а саме: знижки можуть бути надані безпосередньо під час реалізації товарів чи знижки надані після дати реалізації товарів.

Знижки надані безпосередньо під час реалізації товарів (такі знижки характерні для підприємств як оптової, так і роздрібною торгівлі) не знаходять окремого відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку: за кредитом субрахунку 702 «Дохід від реалізації товарів» (в кореспонденції з дебетом субрахунків 301 «Готівка в національній валюті» або 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» [4] буде показана фактична сума одержаного доходу, який враховуватиме надані знижки покупцям.

В роздрібних торговельних підприємствах, які ведуть облік товарів за цінами продажу, списують торгову націнку в розмірі суми знижки, але не вище від торгової націнки за такими товарами: Дт субрахунку 285 «Торгова націнка» Кт субрахунку 282 «Товари в торгівлі».

Знижки надані після дати реалізації товарів характерні для підприємств оптової торгівлі. Зокрема, це знижки за дострокову оплату товарів покупцем або знижки за придбання протягом певного періоду (місяця або кварталу) визначеної кількості товарів, що реалізуються оптовим підприємством. Такі знижки відображаються за дебетом субрахунку 704 «Вирахування з доходу» в кореспонденції з кредитом субрахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями». Якщо оптове підприємство є платником податку на додану вартість виникають податкові наслідки: на суму ПДВ у сумі знижки проводиться коригування податкових зобов'язань з ПДВ: Дт субрахунку 704 «Вирахування з доходу» Кт субрахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» [4].

Щодо інших податкових наслідків реалізації за знижками зазначимо наступне:

- за ПКУ не передбачено жодних коригувань фінансового результату до оподаткування, визначеного у фінансовій звітності підприємства-платника податку на прибуток на суму знижок, наданих як під час, так і після реалізації товарів;

- податкові зобов'язання відповідно до норм ПКУ нараховуються виходячи з договірної вартості товарів. У випадку застосування знижки – це вартість товарів за мінусом знижки. Враховується також

норма, що база оподаткування операцій із постачання товарів не може бути нижчою за ціну придбання таких товарів. Отже, якщо вартість товару зі знижкою буде меншою за ціну придбання такого товару, то за базу оподаткування ПДВ буде прийнята ціна придбання товарів і будуть донараховані податкові зобов'язання з ПДВ.

Отже, при наданні знижки при реалізації товарів покупцям в торгівлі виникають, як облікові наслідки таких операцій (знижки, надані після дати продажу відображаються в обліку), так і податкові наслідки стосовно нарахування податкових зобов'язань з ПДВ та їх коригувань (донарахування або зменшення) внаслідок відповідних операцій з реалізації товарів зі знижками після дати реалізації.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/fin/osp/ksg/ksg_u/arch_ksg_u.htm (дата звернення 10.03.2024)

2. Офіційний сайт Верховної ради України. Всі документи бази даних «Законодавство України» (станом на 17 березня 2024 р.). URL : [https:// zakon.rada.gov.ua/laws](https://zakon.rada.gov.ua/laws)

3. Наталя Білова. Знижки та розпродажі: правила відображення в обліку. URL : <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/golden/g-03/article-10485.html> (дата звернення 12.03.2024)

4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказом Міністерства фінансів від 30.11.1999 № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

ДЕБІТОРСЬКА І КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ: СУТНІСТЬ, КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОБЛІК

ЦЕНКЛЕР Наталя,

*д-р екон. наук, професор кафедри фінансів,
обліку та оподаткування,*

*Ужгородський торговельно-економічного інститут
Державного торговельно-економічного університету*

В сучасних умовах важливим фактором, який позитивно впливає на стабілізацію фінансового становища суб'єктів господарювання та

економіки країни в цілому, є розв'язання проблеми розрахунково-платіжної дисципліни.

Правильна організація розрахункових операцій забезпечує сталість грошового обігу у державі і найбільш ефективний вплив фінансових важелів на подальший розвиток суспільного виробництва. Підприємство у процесі своєї діяльності веде розрахунки з постачальниками, підрядниками, покупцями, замовниками, підзвітними особами, бюджетом, дебіторами та кредиторами. Дебіторська і кредиторська заборгованість є важливою складовою частиною цих розрахунків, оскільки має суттєвий вплив на фінансову стабільність підприємства, є одним з найважливіших показників, який характеризує фінансовий стан підприємства. [2].

В сучасних умовах всі суб'єкти господарювання працюють у дуже складних умовах. З одного боку пандемія, а з другого боку війна, що привели суб'єктів господарювання до економічної кризи взагалі в тому числі до кризи неплатежів. Криза неплатежів проявляється в тому, що суб'єкти господарювання не здійснюють своєчасно платежі між собою за товаро-матеріальні цінності, виконані роботи чи надані послуги, а це у свою чергу впливає як на ріст дебіторської так і кредиторської заборгованості. Кредиторська заборгованість дає можливість суб'єкту господарювання тимчасово користуватись чужими(позиковими) коштами, а дебіторська заборгованість сприяє вилученню обігового капіталу. [4]. Кредиторська та дебіторська заборгованості мають між собою як спільні та відмінні риси. Спільні риси цих заборгованостей базуються на розриві в часі між товарною угодою та її оплатою і використовують основну функцію грошей як засіб платежу. Відмінність рис між цими двома заборгованостями впливає з особливостей функціонування цих видів заборгованостей.

Сплативши за товар, покупець погашає свою кредиторську заборгованість, а дебіторська заборгованість відповідно залишається непогашеною до моменту надходження грошових коштів на банківський рахунок постачальника. Звідси – відмінність в часі існування обох видів заборгованості. Ці два види заборгованості негативно впливають, як на ліквідність так і на платоспроможність суб'єкта господарювання, що в кінцевому результаті може привести до його банкрутства.

Тому для покращення фінансового стану суб'єкта господарювання необхідно розробити систему управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, визначення в першу чергу сутності цих понять (що саме розуміють під термінами «дебіторська та кредиторська заборгованість») та причин їх виникнення, що дасть

можливість ефективно управляти і здійснювати контроль за їх розмірами та термінами погашення.

При здійсненні розрахунку підприємства з іншими юридичними та фізичними особами створюються між цими сторонами зобов'язання. В одній сторони утворюється борг і вона має право на його відшкодування, а в іншій виникає зобов'язання, яке необхідно погасити, а у бухгалтерському обліку в одній із сторін виникає дебіторська заборгованість, а у другій кредиторська заборгованість. [3].

З метою бухгалтерського обліку НП(С)БО 11 класифікує зобов'язання наступним чином (рис. 1.1).

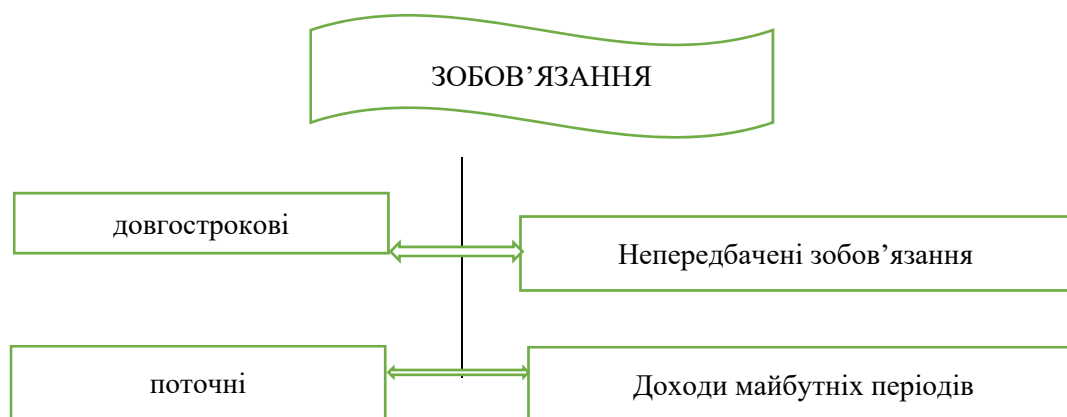

Рис. 1.1. Класифікація зобов'язань за НП(С)БО 11 [1]

Як бачимо, НП(С)БО 11 пропонує загальну класифікацію, яка є універсальною для будь якого підприємства. Так, у момент підписання договору на одержання кредиту між підприємством і банком виникає юридичне зобов'язання, суть якого полягає в тому, що воно підлягає виконанню в майбутньому. В бухгалтерському обліку підприємства зобов'язання знаходить своє відображення лише тоді, коли на його поточний рахунок банк зарахує грошові кошти [2].

Тому пропонують поділяти зобов'язання залежно від порядку визначення суми до погашення зобов'язання на реальні та потенційні.

Бухгалтерський облік дебіторської та кредиторської заборгованостей в Україні регулюється такими законодавчими актами: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», НП(С)БО 11 «Зобов'язання», Податковий кодекс України. [1].

Отже, можна зробити висновки про широкий спектр видів дебіторської і кредиторської заборгованості. Облік дебіторської та кредиторської заборгованості є одним із важливих та дискусійних питань.

Список використаних джерел

1. Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». Наказ Міністерства фінансів України від 8 жовтня 1999р. № 237 (зі змінами та доповненнями).
2. Бухгалтерський облік: теорія та практика: Навчально-практичний посібник / Верхоглядова Н.І., Шило В.П., Ільїна С.Б. та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 536 с.
3. Гончарук Р.П. Сутність та класифікація кредиторської заборгованості: колізії наукових підходів //Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2015. – №. 1(59), Ч. 1. 2.
4. Новицька Н.В. Теоретичні аспекти понять «дебіторська заборгованість» і «кредиторська заборгованість» // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – №. 2. – С. 286–290.

ОБЛІКОВО-ПОДАТКОВІ АСПЕКТИ СПИСАННЯ БЕЗНАДІЙНОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

ШАПОВАЛОВА Алла,

*канд. екон. наук, доцент кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет*

В бухгалтерському обліку господарської діяльності підприємства може виникати як об'єкт безнадійна дебіторська заборгованість, визначена НП(С)БО як поточна заборгованість щодо якої є впевненість у її неповерненні боржником або за якою минув строк позовної давності [1]. Заборгованість дебіторів визнана безнадійною (як суто поточна, так і довгострокова, яка переведена на рік її погашення до складу поточної) перестає відповідати ознакам активу і підлягає списанню з балансу підприємства. Це відповідає принципу обачності при формуванні фінансової звітності згідно з яким методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати зокрема завищенню оцінки активів підприємства.

У період воєнного стану в країні дебіторська заборгованість контрагентів підприємств в цілому зростає. Так, за статистичними даними поточна дебіторська заборгованість у 2022 р. зросла у порівнянні з 2021 р. більше ніж у 10 разів [2]. При цьому об'єктивно зростає і несплата платежів дебіторами, що, свою чергу, в багатьох

випадках, приводить, до визнання і списання безнадійної дебіторської заборгованості з активів підприємств.

Обліковий (за НП(С)БО) та податковий (за Податковим кодексом України) підходи до критеріїв визнання дебіторської заборгованості безнадійною хоча і різняться, але базуються на правилі: для списання безнадійного боргу повинні бути вагомими, документально підтверджені підстави. Обліковий підхід не містить конкретних умов «впевненості її непогашення боржником». Це, зокрема може бути документальне підтвердження припинення боржника-юридичної особи (рішення суду про банкрутство, відповідний запис у ЄДРПОУ, дія обставин непереборної сили – форс-мажору, ін.). Також для списання боргу достатньо впливу терміну позовної давнини (акт інвентаризації, наказ керівника).

Податковий підхід передбачає чіткі умови визнання дебіторської заборгованості безнадійною. Підприємства, які є платниками податку на прибуток і до того ж проводять коригування фінансового результату до оподаткування, визначеного за даними фінансової звітності на податкові різниці, передбачені Податковим кодексом України (ПКУ) при віднесенні заборгованості до складу безнадійної. Обов'язково дотримуються саме податкових критеріїв. Це платники податку на прибуток, які мають дохід від усіх видів діяльності за попередній рік понад 40 млн грн, також платники з доходом нижче цього рівня, які самостійно прийняли рішення про доцільність корегування фінансового результату на податкові різниці.

До безнадійної дебіторської заборгованості, зокрема у відносинах між суб'єктами господарювання-юридичними особами за пп. 14.1.11 ст. 14 ПКУ віднесені:

а) заборгованість за зобов'язаннями, щодо яких минув строк позовної давності;

г) прострочена понад 180 днів заборгованість особи, розмір сукупних вимог кредитора за якою не перевищує мінімально встановленого законодавством розміру безспірних вимог кредитора для порушення провадження у справі про банкрутство;

д) актив у вигляді корпоративних прав або не боргових цінних паперів, емітента яких визнано банкрутом або припинено як юридичну особу у зв'язку з його ліквідацією;

е) прострочена заборгованість юридичної особи, не погашена внаслідок недостатності майна зазначеної особи, за умови, що дії щодо примусового стягнення майна боржника не призвели до повного погашення заборгованості;

ж) заборгованість, стягнення якої стало неможливим у зв'язку з дією обставин непереборної сили, стихійного лиха (форс-мажорних обставин), підтверджених у порядку, передбаченому законодавством;

з) заборгованість суб'єктів господарювання, визнаних банкрутами у встановленому законом порядку або припинених як юридичні особи у зв'язку з їх ліквідацією [3].

При недотриманні таких критеріїв у визнанні дебіторської заборгованості безнадійною зазначені платники податку наражаються на застосування штрафних санкцій за результатами перевірки контролюючих органів щодо заниження прибутку і, відповідно, заборгованості за податком на прибуток, який належить сплаті до бюджету.

На практиці для списання безнадійної дебіторської заборгованості найчастіше спрацьовує критерій спливу позовної давнини. У Цивільному кодексі України (глава 19) визначені наступні терміни дії позовної давнини: загальна позовна давність – 3 роки (ст. 257); спеціальна позовна давність – 1 рік, 4 роки (ст. 258) та передбачена ст. 259 зміна (за договором) тривалості позовної давності, ін. На сьогодні при списанні безнадійної дебіторської заборгованості слід враховувати вимоги законодавства щодо термінів позовної давнини у зв'язку з воєнним станом в країні, а саме: у період дії воєнного, надзвичайного стану строки позовної давнини продовжуються на період його дії (п.19 Прикінцевих та перехідних положень ЦКУ) [4].

За період спливу строку позовної давнини всі платники податків для подальшого можливого пояснення контролюючим органам підстав для списання безнадійної дебіторської заборгованості повинні проводити відповідну претензійну роботу, оформлювати запити дебіторам щодо погашення їх боргу, акти звірок при інвентаризації дебіторської заборгованості тощо.

Визнавати дебіторську заборгованість безнадійною внаслідок дії обставин непереборної сили, стихійного лиха (форс-мажорних обставин), до яких відносяться зокрема і наслідки війни, які призводять до неможливості стягнення боргу з дебітора), є можливим тільки за умови отримання сертифіката Торгово-промислової палати про настання обставин непереборної сили [5].

Критерії віднесення поточної дебіторської заборгованості до безнадійної, враховуючи вимоги законодавства, пов'язані з воєнним станом в країні, порядок списання з балансу такої заборгованості доцільно визначити в розпорядчому документі (наказі, положенні) про облікову політику підприємства.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1>

2. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755–IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Індивідуальна податкова консультація Державної податкової служби України від 16.06.2023 № 1410/ППК/99-00-21-02-02-06. URL: <https://ekadrovik.expertus.com.ua/npd-doc?npid=28270>

ОБЛІК РРО-ВИРУЧКИ: НОВАЦІЇ ДЛЯ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ

ЮРЧЕНКО Олександр,

канд. екон. наук, доц.,

доцент кафедри міжнародної економіки,

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Облік готівкової виручки з використанням реєстраторів розрахункових операцій (далі – РРО) є важливою складовою фінансової системи бізнесу та обов’язковим для багатьох категорій підприємств. Військовий стан в Україні досить суттєво вплинув на особливості обліку РРО-виручки.

Відповідно змін у чинному бухгалтерському законодавстві, які відбулися з 23 лютого 2024 року, Міністерством фінансів України рекомендовані до застосування на практиці нові субрахунки до рахунку 30 «Готівка», а саме: 308 «Готівка у національній валюті за операціями, проведеними із застосуванням РРО»; 309 «Готівка в іноземній валюті за операціями, проведеними із застосуванням РРО» [1]. Введенні субрахунки використовують підприємства, які проводять готівкові операції із застосуванням РРО.

Субрахунок 309 «Готівка в іноземній валюті за операціями, проведеними із застосуванням РРО» застосовується тільки юридичними

особами, які мають право здійснювати розрахункові операції в іноземній валюті та з обов'язковою реєстрацією через РРО. До таких суб'єктів господарювання можемо віднести пункти обміну валют та небанківські установи, основним видом діяльності яких є операції з торгівлею валютними цінностями у готівковій формі.

Субрахунок 308 «Готівка у національній валюті за операціями, проведеними із застосуванням РРО» зобов'язані використовувати у практичній діяльності всі суб'єкти господарювання, які отримують готівкову виручку в гривнях через РРО. Первинним документом, на підставі якого в обліку робиться бухгалтерське проведення : Дт 308 – Кт 70 є Z-звіт (Z-звіти) за день.

Запровадження нового субрахунку 308 «Готівка у національній валюті за операціями, проведеними із застосуванням РРО» до рахунку 30 «Готівка» дозволяє :

- проконтролювати облік готівкової виручки, що надходить на підприємство через РРО;
- відокремити в обліку виручку за РРО від інших грошових надходжень, які обліковуються на субрахунку 301 «Готівка в національній валюті», але при цьому не є розрахунковими операціями в розумінні чинного законодавства про застосування РРО сфері торгівлі, громадського харчування та послуг. Для прикладу до таких операцій можемо віднести отримання підприємством поворотної фінансової допомоги в готівковій формі, або видача (повернення) підзвітних сум.

Перехід суб'єктів господарювання на субрахунок 308 «Готівка у національній валюті за операціями, проведеними із застосуванням РРО» можемо розглядати у декількох варіантах:

1) для обліку оборотів по касі РРО та залишку готівки у скриньці РРО підприємство застосовувало окремий субрахунок 303 «Готівка у скриньці підприємства». У цьому випадку суму готівки, що знаходиться у скриньці РРО на початок робочого дня, слід перевести на субрахунок 308, зробивши обліковий запис на підставі бухгалтерської довідки : Дт 308 – Кт 303;

2) підприємство здійснювало облік готівки на субрахунку 301 «Готівка в національній валюті», відкривши окремі субрахунки третього порядку (3011 «Готівка в національній валюті підприємства», 3012 «Готівка в національній валюті РРО» тощо), або із застосуванням аналітики на субрахунку 301 у розрізі кас та РРО. У такому разі також можливий перехід на застосування субрахунку 308 за даними бухгалтерського обліку: Дт 308 – Кт 3012 або Дт 308 – Кт 301 /каса РРО;

3) підприємство не застосовує аналітичний облік за субрахунком 301 «Готівка в національній валюті», через що в обліку неможливо розділити залишки готівки в касі підприємства та у скриньці РРО. У цьому випадку станом на початок дня переходу необхідно провести інвентаризацію і саме на ту суму готівки, яка станом на початок дня знаходиться у скриньках РРО, потрібно зробити бухгалтерський запис: Дт 308 – Кт 301 [3].

Бухгалтерське відображення готівкових операцій в національній валюті із застосуванням РРО представлено в таблиці 1.

Операції, що проводяться через касу без використання РРО, на субрахунку 308 «Готівка у національній валюті за операціями, проведеними із застосуванням РРО» не відображаються.

Торгівельні підприємства, які мають торговельні точки у яких застосовується РРО, а також мають торговельні точки, де застосовується ПРРО можуть виокремлювати на субрахунку 308 «Готівка у національній валюті за операціями, проведеними із застосуванням РРО» окремі аналітичні рахунки третього порядку, зокрема: 3081 «Готівка у національній валюті за операціями, проведеними із застосуванням РРО»; 3082 «Готівка у національній валюті за операціями, проведеними із застосуванням ПРРО». Це дозволить суб'єкту господарювання здійснювати розподільчий облік виручки, отриманої через РРО та ПРРО відповідно.

Таблиця 1

Облік готівкової виручки в національній валюті за операціями, проведеними із застосуванням РРО*

Зміст господарської операції	Первинний документ	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1. Отримано готівкову виручку через РРО за реалізовані товари	Z-звіт	308	702
2. Нараховані податкові зобов'язання з ПДВ	Підсумкова податкова накладна	702	641
3. Сума виручки, отриманої через РРО інкасована банком	Примірник супровідної відомості до сумки з готівкою	333	308
4. Зараховано на поточний рахунок у банку суму виручки, яка була інкасована банком або здана у банк касиром	Виписка банку	311	333

*Джерело: узагальнено автором на основі [2, 3]

Отже, проведені дослідження дозволили розкрити новації для суб'єктів бізнесу в частині відображення на рахунках бухгалтерського обліку готівкових операцій у національній валюті з використанням РРО. Запропоновані аналітичні розрізи нададуть змогу проводити ефективний облік готівкових операцій із використанням РРО.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку : Наказ МФУ від 10.01.2024 р. № 10 URL: <https://ips.ligazakon.net/document/re41479> (дата звернення: 15.03.2024)

2. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999р. №291 із змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> (дата звернення: 15.03.2024)

3. Нагороний О. Облік РРО-виручки на субрахунку 308: як організувати на практиці? URL: <https://uteka.ua/ua/publication/commerce-12-nalogi-i-otchetnost-10-uchet-rro-vyruchki-na-subschete-308-kak-organizovat-na-praktike> дата звернення: 15.03.2024)

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ

ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ: АДАПТАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

ГМИРЯ Анастасія,
*здобувачка вищої освіти, факультет економіки,
менеджменту та психології,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник
Семенова Світлана Миколаївна,
канд. екон. наук, доц.

У сучасному світі, де бізнес стає все більше глобальним, важливість адаптації національних практик обліку та звітності до міжнародних стандартів не може бути переоцінена [1]. Цей процес вимагає від учасників ринку не лише розуміння змін у міжнародних стандартах, але й здатність ефективно впроваджувати їх у власну практику. З одного боку, це створює виклики, пов'язані з необхідністю зміни у внутрішніх системах обліку і звітності, фінансовому аналізу та аудиту. З іншого боку, це надає можливостей для стандартизації, підвищення прозорості та впровадження кращих практик у сфері фінансової звітності.

Одним із основних викликів, пов'язаних з адаптацією національної практики до трансформації відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), є необхідність великих витрат на впровадження. Підприємство може зіткнутися з великими витратами на навчання персоналу, придбання програмного забезпечення та адаптацію існуючих систем обліку до нових стандартів [2]. Низька фінансова готовність або невизначеність щодо витрат можуть стати перешкодою у впровадженні цих змін. Деякі компанії можуть бути не готовими або недостатньо фінансово забезпеченими для таких витрат, що ускладнює процес адаптації. Важливо мати чіткий план впровадження, але не всі фахівці готові до таких змін, що може призвести до опору або недостатньої підтримки з боку персоналу.

Адаптація національної практики обліку та звітності до міжнародних стандартів стикається з проблемою різниці у підходах та наявністю методологічних відмінностей між національними та міжнародними стандартами. Це може призвести до неоднозначного тлумачення певних положень та спричинити непевність у відповідності стандартам. Іншим важливим викликом є нестача кваліфікованих кадрів, які мають достатні знання та досвід у застосуванні міжнародних стандартів. Багато фахівців можуть бути недостатньо підготовлені до роботи з новими нормативами, що може призвести до помилкових інтерпретацій та неправильного застосування стандартів. Крім того, фінансові системи різних країн можуть мати свої особливості та специфіку, яка не завжди легко піддається гармонізації з міжнародними стандартами. Це може стати перешкодою в упровадженні єдиної системи обліку та звітності на міжнародному рівні. Крім того, процес адаптації може бути вартісним та тривалим для компаній, особливо для малих та середніх підприємств. Вони можуть стикатися з фінансовими та організаційними викликами під час впровадження нових стандартів. Тому адаптація національної практики обліку та звітності до міжнародних стандартів не лише вимагає технічної експертизи, а й потребує ретельного планування, залучення кваліфікованих кадрів і вирішення різних організаційних та фінансових викликів.

Підвищення стандартів у галузі обліку та звітності на міжнародному рівні вимагає від підприємств адаптації своїх практик до нових вимог. Однак, незважаючи на ці виклики, важливо враховувати, що адаптація до міжнародних стандартів може стати ключовим етапом у розвитку та модернізації підприємства. Однією з цих можливостей є активізація міжнародних інвестицій. По-перше, впровадження міжнародних стандартів обліку створює сприятливе середовище для міжнародних інвестицій. Показники звітності, складеної за МСФЗ, дозволяють отримати дані для систем національних рахунків, а також для порівняльного аналізу економіки різних держав [3]. Іноземні інвестори частіше віддають перевагу підприємствам, які дотримуються міжнародних стандартів, оскільки це зменшує ризики та сприяє ефективній аналізу та порівнянню їхньої фінансової стабільності та результативності. По-друге, адаптація до міжнародних стандартів також сприяє підвищенню прозорості фінансової звітності [4]. МСФЗ встановлюють однакові вимоги щодо представлення фінансової інформації, що робить її більш зрозумілою та достовірною для внутрішніх та зовнішніх зацікавлених осіб. Це допомагає збільшити довіру до фінансової

звітності, знижує ризики фінансових маніпуляцій та забезпечує більш чітку картину їхньої діяльності. Адаптація до міжнародних стандартів є ключовими чинниками в успішній діяльності на сучасному глобальному ринку, створюючи сприятливе середовище для залучення іноземних інвестицій, оскільки забезпечує єдиний та зрозумілий механізм обліку та представлення фінансової інформації для потенційних інвесторів з різних країн.

Співпраця між урядом, бізнесом та академічною спільнотою в контексті адаптації до міжнародних стандартів обліку та звітності також відіграє важливу роль у забезпеченні успішності цього процесу. Уряд як ключовий регулятор, відповідає за розробку та впровадження відповідного законодавства та політики, яка стимулює підприємства до використання міжнародних стандартів. Він забезпечує правову базу для адаптації стандартів, а також надає підтримку та стимули для впровадження цих змін. Бізнесові структури, у свою чергу, мають можливість активно співпрацювати з урядом та академічною спільнотою, надаючи їм інформацію про практичні аспекти впровадження стандартів та діловий досвід. Це допомагає уряду та академічній спільноті краще зрозуміти потреби та можливості бізнесу, що в свою чергу сприяє розробці більш ефективних стратегій та підходів до адаптації стандартів.

Академічна спільнота відіграє ключову роль у проведенні наукових досліджень та аналізу проблем, пов'язаних з адаптацією до міжнародних стандартів. Вона також може надавати консультації та експертну допомогу у вирішенні складних питань, що виникають у процесі впровадження стандартів.

У висновку можна зазначити, що адаптація національної практики до трансформації міжнародних стандартів обліку та звітності є складним і багатогранним процесом, який вимагає уважного аналізу викликів та можливостей. З одного боку, це супроводжується високими витратами на впровадження та необхідністю змін серед підприємств та фахівців. З іншого боку, адаптація відкриває нові можливості, такі як полегшення міжнародних інвестицій та підвищення прозорості фінансової звітності. Важливою умовою успішної адаптації є співпраця між урядом, бізнесом та академічною спільнотою, що сприяє обміну знаннями, досвідом та ресурсами. Тільки завдяки такій співпраці можна досягти оптимальних результатів і впевнено переходити до використання міжнародних стандартів обліку та звітності в національній практиці.

Список використаних джерел

1. Звітність промислового підприємства та її використання для аналізу і контролю / Савіцький Андрій Йосифович, 2013. с. 43. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/1161>.
2. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами : навч. посіб. / О. В. Фоміна, С. М. Семенова, О. М. Ромашко та ін. / за заг. ред. О. В. Фоміної. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2023. 244 с. DOI: 10.31617/np.knute.2023-179.
3. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту / Л. Л. Гевлич, І. Г. Гевлич. Навч. пос. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. URL: <https://r.donnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2454?show=full>
4. Fomina O., Semenova S., Berezovska D. Transformation of financial reporting during martial law. Scientia Fructuosa. 2022. № 3. P. 103-113. [https://doi.org/10.31617/1.2022\(143\)08](https://doi.org/10.31617/1.2022(143)08).

ІННОВАЦІЇ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ: ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА БЛОКЧЕЙН ТЕХНОЛОГІЙ

ГРИГОРЧУК Тетяна,
*здобувачка вищої освіти,
Державний торговельно-економічний університет*

*Науковий керівник
Ігнатенко Тетяна Володимирівна,
доцент кафедри обліку та оподаткування*

У сучасному швидкоплинному діловому світі ігнорувати технології не можна, і сфера бухгалтерського обліку не є винятком. Штучний інтелект кардинально змінив ситуацію, допомагаючи бухгалтерським фірмам оптимізувати процеси, підвищити точність і надати більше цінності своїм клієнтам. Сьогодні найцінніший бізнес у світі є Інтернет-керованим і платформним. Вчені, соціальні медіа, індустрії та уряди витрачають багато часу на цифрові форми технологій: блокчейн, штучний інтелект, великі дані, Інтернет речей і хмарні обчислення. Ці інновації значною мірою змінюють організації та окремих людей, а саме блокчейн забезпечує основу для того, що

називають цінним Інтернетом, який докорінно змінить суспільство та його бізнес. Очікується, що блокчейн, який зараз вважається п'ятим стовпом IT-революції, стане основоположною технологією, як Інтернет наступного покоління [1].

Нові додатки блокчейну у фінансових послугах, охорони здоров'я, ланцюгах постачання та державних службах спонукають вчених і практиків з бухгалтерського обліку ознайомитися з обліковими транзакціями на основі блокчейну. Крім того, технологія блокчейн має потенціал для вирішення сучасних проблем у бухгалтерському обліку, оскільки вона забезпечує кращу прозорість, відстежуваність, своєчасність та докази фальсифікації, ніж інші існуючі системи ведення фінансового обліку. Інститут дипломованих бухгалтерів Англії та Уельсу, стверджують, що блокчейн кардинально змінює його правила, оскільки він забезпечує цілісність записів, забезпечуючи повністю простежувані журнали аудиту, які дозволяють повністю автоматизувати аудит.

Технологія блокчейн може стати для організації новим засобом пом'якшення проблем бізнес-агентств шляхом перегляду повноважень і контролю, оскільки вона заохочує учасників співпрацювати, використовуючи безпечні, спільні, перевірені та керовані консенсусом фінансові дані. [2].

Використання штучного інтелекту [3]:

- Він може допомогти в автоматизації повторюваних завдань, забезпечуючи кращий досвід клієнтів і покращуючи здатність користувачів приймати рішення. Поєднання штучного інтелекту та технології блокчейн може призвести до багатообіцяючих ціннісних переваг завдяки кращій автентичності, автоматизації та доповненню.

- Цифровий реєстр надає інформацію про структуру, що лежить в основі ІІІ, а також визначає право власності на дані, що використовуються. Він зможе забезпечити життєздатні можливості для підвищення довіри до цілісності даних. Згодом користувачі можуть довіряти його рекомендаціям. Блокчейн може служити корисним ресурсом для зберігання та розповсюдження моделей ІІІ, оскільки він пропонує контрольний слід. Таким чином, поєднання блокчейну та штучного інтелекту може покращити безпеку даних.

- Автоматизація блокчейну і його потужність можуть запропонувати нові переваги в бізнес-процесах, що охоплюють багато сторін. Цінність автоматизації забезпечує усунення тертя, підвищення ефективності та підвищення швидкості. Наприклад, моделі штучного інтелекту в смарт-контрактах можуть надавати рекомендації щодо

відкриття прострочених продуктів або виконання транзакцій відповідно до певного набору подій або порогів.

- Аргументація- це ще один важливий аспект переваг ШІ. Він має можливість зчитувати дані з більшою швидкістю в деталях. У результаті він може зрозуміти та знайти відповідні шаблони за лічені секунди. Тому штучний інтелект може запровадити новий тип інтелекту в мережах на основі блокчейну для бізнес-організацій.

Штучний інтелект і технологія блокчейн готові зробити революцію в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Він автоматизує повторювані завдання, пропонує аналіз даних у реальному часі та підвищує точність, одночасно знижуючи витрати та виявляючи шахрайство. З іншого боку, блокчейн забезпечує безпечні та прозорі фінансові дані в реальному часі, зміцнюючи відповідність і довіру. Разом вони мають потенціал для оптимізації фінансових процесів, скорочення витрат і підвищення ефективності. ШІ та блокчейн є ключовими для майбутнього бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Ця комбінація обіцяє підвищити точність, зменшити витрати, виявити шахрайство та оптимізувати фінансові процеси, трансформуючи галузь [4].

Список використаних джерел

1. International Journal of Accounting Information Systems (2021) Бухгалтерський облік і аудит за допомогою технологій блокчейн і штучного інтелекту. URL: [<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1467089522000501#ab005>]

2. Фукса М. (2017) Як такі технології, як штучний інтелект і блокчейн, можуть вплинути на майбутнє бухгалтерського обліку та фінансової звітності. URL: [<https://www.quora.com/How-can-technology-such-as-artificial-intelligence-and-blockchain-impact-the-future-of-accounting-and-financial-reporting>]

3. BloxBytes (2023) ШІ та блокчейн: поєднання технологій для інновацій. URL: [<https://www.linkedin.com/pulse/ai-blockchain-combining-technologies-innovation-bloxbytes>]

4. Thomson Reuters (2019) Податки та бухгалтерський облік. URL: [<https://tax.thomsonreuters.com/blog/how-do-different-accounting-firms-use-ai/#:~:text=Auditing%3A%20AI%2Dpowered%20audit%20tools,automating%20complex%20tax%20compliance%20tasks>]

КОНВЕРГЕНЦІЯ ПОЛОЖЕНЬ IFRS ТА US GAAP ЩОДО ВІДОБРАЖЕННЯ НАСЛІДКІВ ОПЕРАЦІЙ КОНЦЕСІЇ У ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

ДЯДЕНКО Микола,
*АССА, сертифікований аудитор України,
аспірант, кафедра обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет,*

Науковий керівник
Шановалова Алла Павлівна,
канд. екон. наук, доц.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (далі – IFRS) і Загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку (далі – US GAAP) були на шляху конвергенції (зближення) протягом кількох останніх десятиліть. На цьому шляху досягнуто значного прогресу, але конкретні сфери залишаються неузгодженими, що впливає на порівнянність фінансової звітності в різних юрисдикціях. Однією з таких сфер залишаються операції концесії, тому у результаті дослідження ми показали існуючі зусилля щодо конвергенції IFRS та US GAAP стосовно цього питання, акцентуючи увагу на розбіжностях, що залишилися.

Дослідженням конвергенції стандартів займалися багато вчених, у тому числі особливо цінні роботи закордонних науковців Das (2009), Racter (2013), Harris та ін. (2022), а також вітчизняних колег Головіної та ін. (2022). Однак вони розглядали глобальні питання й проблеми конвергенції, залишаючи сферу операцій концесії без уваги. Тому, не зважаючи на безумовну важливість їх праць, потребує подальшого дослідження питання конвергенції положень IFRS та US GAAP щодо відображення наслідків операцій концесії у фінансової звітності.

Запровадження спеціалізованих міжнародних положень для регулювання обліку й звітності стосовно операцій концесії розпочалося випуском тлумачення SEC-29 «Угоди про концесію послуг: розкриття інформації» у 2001 році та розширилося шляхом вступом у силу IFRIC 12 «Угоди про концесію послуг» у 2008 році. До того часу US GAAP не виділяв операції концесії з-поміж інших господарських операцій, тому у результаті конвергенції положень IFRS ТА US GAAP було випущено однойменний стандарт ASC 853 «Угоди про концесію послуг» у 2013 році.

Порівняння положень IFRS та US GAAP щодо відображення наслідків операцій концесії відображено в Таблиці 1.

**Порівняння положень IFRS та US GAAP щодо відображення
наслідків операцій концесії**

Категорія	IFRS	US GAAP	Примітки
Визнання активів і класифікація	Не дозволяє визнавати об'єкти в концесії як основні засоби		1
	Дозволяє визнавати як фінансові або нематеріальні активи	Зосереджується на дебіторській заборгованості за надані послуги	
Подальша оцінка	Залежно від класифікації активів	Основою на обліку дебіторської заборгованості	2
Визнання доходів	Відповідно до положень стандарту «Доходи від договорів з клієнтами»		3
Відсотки на позики	Можуть бути капіталізовані для нематеріального активу; інакше – витрати періоду	Витрати періоду	4
Забезпечення	Нараховується, якщо подія «скоріше можлива, аніж неможлива» (тобто більше 50%)	Нараховується, якщо подія «ймовірно відбудеться» (тобто більше 75%)	5
Розкриття інформації	Спеціальні вимоги SEC-29	Загальні вимоги розкриття інформації	6

Джерело: підготовлено автором на основі SIC-29, IFRIC 12 та ASC 853

Примітки до таблиці 1:

1. Обидва положення не дозволяють оператору визнавати об'єкти в концесії як основні засоби. Причина – угодами про концесію не передбачається передача контролю. Натомість, IFRS містить норми, які дозволяють визнати фінансовий актив (якщо є безумовне контрактне право отримати кошти) або нематеріальний актив (якщо йому надано право брати плату з користувачів громадських послуг); US GAAP не містить чіткої норми про визнання активу і відправляє до стандарту ASC 606 «Доходи від договорів з клієнтами», тобто передбачається тільки визнання дебіторської заборгованості за надані послуги.

2. Подальша оцінка активи по IFRS залежить від їх класифікації при визнанні (фінансові чи нематеріальні активи), на відміну від більш уніфікованого підходу згідно з US GAAP.

3. Положення IFRS 15 «Доходи від договорів з клієнтами» і однойменного ASC 606 конверговано (Harris та ін., 2022).

4. IFRIC 12 має положення про можливість й умови капіталізації відсотків на позики, у той час як в ASC 853 не передбачає нічого подібного.

5. IFRIC 12 містить положення про контрактні зобов'язання відновити інфраструктуру до визначеного рівня експлуатаційної придатності та відсилає до IAS 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи». ASC 853 не містить таких посилань, але US GAAP має стандарти, які регулюють нарахування забезпечень. Проблема в тому, що IFRS та US GAAP по різному трактують слово «ймовірний» («probable»), і як зазначає Harris та ін. (2022) – це актуальне завдання для майбутньої конвергенції стандартів.

6. IFRS вимагає детального розкриття інформації про характер, умови та фінансові наслідки угод про концесію послуг. Натомість, US GAAP не містить специфічних вимог.

Підсумовуючи, конвергенція положень IFRS і US GAAP щодо відображення наслідків операцій концесії у фінансової звітності ще триває, що відображає більш широкі зусилля з гармонізації глобальних стандартів бухгалтерського обліку. Незважаючи на наявність проблем, потенційні переваги конвергенції, зокрема з точки зору порівнянності, прозорості та ефективності, підкреслюють важливість постійного діалогу та співпраці між Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (IASB) і Радою зі стандартів фінансового обліку (FASB). Оскільки глобальна економічна інтеграція продовжується, конвергенція стандартів бухгалтерського обліку відіграватиме вирішальну роль у сприянні транскордонним інвестиціям та розвитку інфраструктури.

Список використаних джерел

1. Das, B. (2009). *Convergence of Accounting Standards: Internationalization of Accounting*. https://www.academia.edu/640120/Convergence_of_Accounting_Standards_Internationalization_of_Accounting

2. Pacter, P. (2013). What have IASB and FASB convergence efforts achieved? *Journal of Accountancy*. <https://www.journalofaccountancy.com/issues/2013/feb/20126984.html>

3. Harris, P., Jermakowicz, E. K., & Epstein, B. J. (2022). Seeking Truly Global Financial Reporting Standards. Should U.S. Standards Setters Re-Engage with IFRS (and the IASB and ISSB)? *The CPA Journal*. URL: <https://www.cpajournal.com/2022/03/28/seeking-truly-global-financial-reporting-standards/>

4. Головіна, Д., Карпенко, О., & Плікус, І. (2022). Міжнародна конвергенція фінансового звітування. *Соціальна економіка*, (63), 83-93. <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2022-63-08>

5. IASB (2001). *SEC-29. Service Concession Arrangements: Disclosures*. URL: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2022/issued/part-a/sic-29-service-concession-arrangements-disclosures.pdf>

6. IASB (2006). *IFRIC 12. Service Concession Arrangements*. URL: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2022/issued/part-a/ifric-12-service-concession-arrangements.pdf>

7. FASB (2013). *ASC Topic 853. Service Concession Arrangements*. URL: <https://asc.fasb.org/853/showallinonepage>

ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

КОВАЛЕНКО Валентина,

*здобувачка вищої освіти, факультет економіки,
менеджменту та психології,
Державний торговельно економічний університет*

Науковий керівник

Прокопова Олена Миколаївна,

канд. екон. наук, доц.

Запаси є важливим елементом виробництва, що забезпечує безперервність виробництва та постачання продукції на ринок. Управляючи запасами, компанії можуть уникнути дефіциту матеріалів і готової продукції та оптимізувати свої виробничі процеси. Наявність достатніх запасів також дозволяє компаніям коригувати виробництво у відповідь на зміни попиту та економічних умов.

Управління запасами є важливим аспектом будь-якого бізнесу, а раціональне використання запасів сприяє підвищенню ефективності виробництва, оскільки їхня вартість впливає на рівень рентабельності виробництва. Запаси включають: сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, розподілу, передачі, обслуговування виробництва й адміністративних потреб [1].

Наявність запасів та їх ефективне використання є важливою передумовою успішного здійснення виробничого процесу будь якого підприємства, адже вони використовуються у повному обсязі і потребують абсолютного поновлення на наступні цикли виробництва. Облік, як складова інформаційного забезпечення системи управління підприємства, набуває стратегічного значення. Тому від належної організації обліку виробничих запасів залежить точність та об'єктивність показників фінансової звітності в частині визначення собівартості продукції, фінансового результату та прибутку [2].

Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси та її розкриття у фінансовій звітності для підприємств, які ведуть облік за національними стандартами встановлює Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» (далі – НП(С)БО 9) [3]. Для підприємств, які ведуть облік за міжнародними стандартами призначено Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» (далі – МСБО 2 «Запаси») [4]. Порівнюючи ці стандарти, можна зазначити, що вони мають багато спільного, зокрема: умови визнання запасів; рекомендації щодо використання методів оцінки запасів; розкриття інформації про запаси у фінансовій звітності. Проте між національними і міжнародними стандартами обліку запасів існують певні відмінності і протиріччя.

Згідно з НП(С)БО 9 «Запаси», виробничі запаси вважаються складовою активів, які призначені для внутрішнього споживання і не призначені для подальшого продажу на певний момент часу. Тут чітко визначено, що до складу запасів входять такі елементи: сировина, основні та допоміжні матеріали, комплектуючі вироби, інші матеріальні цінності, незавершене виробництво, готова продукція, товари, поточні біологічні активи, малоцінні та швидкозношувані предмети.

В свою чергу, відповідно до МСБО 2 «Запаси» запаси поділяються на: товари, виробничі запаси, виробничі допоміжні матеріали, матеріали, незавершене виробництво та готова продукція [5].

Крім того, між стандартами є деякі відмінності, які стосуються питань первісної оцінки запасів: поняття «первісної вартості» в МСБО 2 «Запаси» відсутнє, а НП(С)БО 9 «Запаси» зазначає, що первісна вартість придбання запасів залежить від джерела придбання: придбані за плату, виготовлені власними силами, внесені до статутного капіталу підприємства, одержані безоплатно, придбані у результаті обміну на подібні або неподібні запаси. Вважаємо, що уточнення, яке надає НП(С)БО 9 «Запаси» стосовно методів визначення первісної

вартості сприяє більш точній оцінці запасів і відображенню інформації у фінансовій звітності

Таким чином, провівши аналіз сучасного стану обліку виробничих запасів було виявлено деякі проблеми, на основі яких були сформульовані напрямки для їх вирішення, зокрема, на рівні законодавства необхідно вдосконалити Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку і гармонізувати їх з міжнародними з метою спрощення регламентації обліку. На рівні підприємств необхідно удосконалити первинні документи, які є основою для приймання і видачі виробничих запасів, одночасно оптимізуючи кількість цих документів.

Список використаних джерел

1. Гончарук С.М., & Бойко О.О. (2023) Сучасний стан та напрямки вдосконалення обліку виробничих запасів за національними і міжнародними стандартами. Економічні науки, №7. <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5905/5776>

2. Римар Г.А. (2018) Тракткування терміну «виробничі запаси» як облікової категорії: погляди науковців. IV Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія», 28 грудня 2018 року, м. Тернопіль <http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/33049/1/27.PDF>

3. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку» N 246 від 20.10.99 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» від 01.01.2012 р. No 929_021. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text

ВІДОБРАЖЕННЯ ВПЛИВІВ ТА НАСЛІДКІВ КАТАСТРОФІЧНИХ ПОДІЙ У ЗВІТНОСТІ КОРПОРАЦІЙ

КРИВДА Артем,

*здобувач вищої освіти, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Задніпровський Олександр Григорович,

канд. екон. наук, доц.

Фінансова звітність допомагає забезпечити належне розкриття суттєвої інформації, необхідної в процесі прийняття рішень. Більше того, роль звітності є дуже важливою, оскільки вона відображає реальний фінансовий стан діяльності суб'єкта господарювання.

Таке розкриття інформації допомагає зацікавленим сторонам приймати важливі рішення, у тому числі в разі настання будь-якої несприятливої економічної події. Несприятлива економічна подія означає настання будь-якої події або збільшення кількості інцидентів, які знижують економічне зростання, збільшують безробіття та роблять економіку в цілому нестійкою. Несприятлива економічна подія включає в себе як загальний економічний спад, так і спалахи пандемії, терористичні акти, збройні конфлікти тощо.

Яскравими прикладами останніх років постають пандемія COVID-19 та війна з російською федерацією. Безумовно, кожний бізнес тією чи іншою мірою відчув на собі вплив невинуватої російської агресії, яка похитнула стабільність української економіки. Кожний бізнес так чи інакше відчув на собі наслідки повсюдних локдаунів та інших варіантів обмеження пересування. Подібні лиха вимушують підприємства самотужки шукати правильні методологічні підходи, відповіді на нетривіальні питання та нестандартні рішення для забезпечення якісної основи бухгалтерського обліку, прозорості фінансової звітності та якості її аудиту.¹

Перш за все, такі обставини можуть створити стан невизначеності щодо здатності компанії продовжувати свою діяльність без перебоїв. Міжнародні стандарти фінансової звітності вимагають, щоб керівництво оцінювало цю здатність та робило відповідні розкриття в разі значної невизначеності. Переривання, пов'язані з воєнним

¹ Вплив війни на МСФЗ-звітність. (2023) URL: <https://amsfo.com.ua/vplyv-vijny-na-msfz-zvitnist/>

конфліктом або пандемією, можуть вплинути на грошові потоки, фінансові угоди та загальну стійкість бізнесу.

МСБО 1 «Подання фінансової звітності» вимагає розкриття ключових припущень, які компанія робить щодо майбутнього, та інші основні джерела невизначеності оцінки на кінець звітного періоду, які становлять значний ризик спричинити суттєве коригування балансової вартості активів та зобов'язань у наступному фінансовому році.²

По-друге, катастрофічні події здатні порушити ланцюги поставання, спричинити дефіцит і вплинути на вартість запасів. Стандарти звітності вимагають від компаній оцінювати запаси за найменшою з двох величин: собівартістю або чистою вартістю реалізації. Перебої, пов'язані з війною, можуть призвести до змін в оцінці запасів і необхідності їх списання.

МСБО 36 «Зменшення корисності активів» заохочує суб'єктів господарювання розкривати інформацію про ключові припущення, застосовані для визначення суми очікуваного відшкодування активів або одиниць, які генерують грошові кошти, протягом періоду. Ключовими вважаються ті припущення, до яких сума очікуваного відшкодування активу (одиниці, що генерує грошові кошти) є найбільш чутливою. В залежності від діяльності компанії це можуть бути: ставка дисконту, обсяги продажу або виробництва, рентна ставка, зростання цін на продукцію або основну сировину, вартість палива та/або енергоресурсів, рівень постійних витрат тощо.

По-третє, фінансові інвестиції, похідні фінансові інструменти та кредити, можуть зазнати впливу різких змін ринкових умов, зростання процентних ставок та збільшення кредитного ризику. Компанії повинні проводити оцінку справедливої вартості фінансових інструментів і розглядати можливість знецінення відповідно до вимог стандартів МСФЗ. Відповідно, такі зміни обов'язково вплинуть на фінансову стабільність та результативність діяльності підприємства в умовах невпевненості та ризику.²

Крім того, наслідки воєнних конфліктів компанії можуть бути представленими умовними зобов'язаннями, що виникають внаслідок судових позовів, екологічних ризиків або виконання контрактних обов'язків. Згідно з вимогами МСФЗ, необхідно розкривати інформацію щодо таких умовних зобов'язань та формувати резерви на несподівані

² Облік та фінансова звітність підприємств під час війни/ (2022) URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2022/05/provedennya-testu-na-znetsinennya-neoborotnykh-aktyviv.pdf>

події. Розмір можливих зобов'язань та витрат, пов'язаних з ними, потрібно оцінити та ретельно розкрити.

Стратегічні зміни, що відбуваються в активах та пасивах балансу, обумовлені зміною справедливої вартості, яка є оцінкою що ґрунтується безпосередньо на ринкових даних. Враховуючи рекомендації 77 параграфу МСФЗ 13 «Оцінка справедливої вартості», саме ціна котирування на активному ринку є надійним визначенням справедливої вартості. За сучасних умов експертам доводиться проводити оцінку вартості з використанням закритих даних, які обумовлені перш за все нестабільністю ринків.³

На веб-порталі KPMG щодо впливу коронавірусу на фінансову звітність подано низку рекомендацій стосовно ключових аспектів та ризиків, які слід брати до уваги при оцінці справедливої вартості з використанням відповідних методів оцінки.

Так, вони, зокрема, включають зменшення обсягів виробництва, попиту та пропозиції товарів і послуги; підвищення рівня кредитного ризику та ризику ліквідності, як власного, так і контрагентів; негативний валютний вплив на компанії, які мають переважну більшість закупівель в іноземній валюті; компанії, які оперують у видобувних галузях, можуть відчувати істотні зміни в обсягах реалізації та цінових показників видобутої продукції.⁴

Окрему увагу слід приділити саме компаніям, які провадять діяльність у фінансовій сфері, оскільки саме їх безпосередньо стосується оцінювання очікуваних кредитних збитків. Тенденції сучасності змушують замислитися над тією граничною межею, коли банкрутство дебіторів може поставити під ризик безперервну діяльність нашого підприємства.³

Масштабні негативні події мають шкідливий вплив як на короткострокову, так і на довгострокову перспективу. Варто взяти до уваги й застосовувати більш ґрунтовний підхід при проведенні детальних оцінок ризиків з макроекономічного погляду. Стратегії управління ризиками мають враховувати той факт, що лиха різних категорій небезпеки (кліматичні, геополітичні або епідемії) призводять до різних можливостей підвищення ризику.

³ Уманців Г., Новіков В. (2021) Глобальна криза та її вплив на формування фінансової звітності підприємств. Збірник наукових праць. Випуск 1 (26). КНТЕУ. С. 188-200

⁴ Чи призвів COVID-19 до виникнення неминучих зобов'язань чи збиткових договорів? (2020) URL: <https://home.kpmg/ua/uk/home/insights/2020/04/covid-19-liabilities.html>

Список використаних джерел

1. Вплив війни на МСФЗ-звітність. (2023) URL: <https://amsfo.com.ua/vplyv-vijny-na-msfz-zvitnist/>
2. Облік та фінансова звітність підприємств під час війни/ (2022) URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2022/05/provedennya-testu-na-znetsinennya-neoborotnykh-aktyviv.pdf>
3. Уманців Г., Новіков В. (2021) Глобальна криза та її вплив на формування фінансової звітності підприємств. Збірник наукових праць. Випуск 1 (26). КНТЕУ. С. 188-200
4. Чи призвів COVID-19 до виникнення неминучих зобов'язань чи збиткових договорів? (2020) URL: <https://home.kpmg/ua/uk/home/insights/2020/04/covid-19-liabilities.html>

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ: ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ЗА МСФЗ

КУЗНЕЦОВА Світлана,
*доцент кафедри обліку і фінансів,
НТУ «Харківський політехнічний інститут»*

Оцінка фінансових інструментів за МСФЗ (Міжнародні стандарти фінансової звітності) у контексті цифровізації має надзвичайну актуальність через наступні фактори: зміна умов ринків, поява нових фінансових інструментів, зміни в аналітичних інструментаріях, регуляторні вимоги.

Цифрові технології створюють нові ринки, змінюють підходи до фінансових операцій та управління ризиками. Це може впливати на цінову динаміку та ризики, пов'язані з фінансовими інструментами, що потребує оновлення підходів до їх оцінки.

Цифрові технології сприяють створенню нових фінансових інструментів, таких як криптовалюти, блокчейн-активи та інші цифрові активи. Визначення їх справедливої вартості та оцінка можуть виявитися складними через їх унікальні характеристики та відмінності від традиційних фінансових інструментів.

Цифрові технології дозволяють отримувати більш широкий доступ до даних та використовувати розумні аналітичні інструменти для прогнозування та оцінки фінансових інструментів. Це може впливати на методи оцінки та вимоги до документації.

У зв'язку зі зростанням використання цифрових технологій у фінансовому секторі, регулятори можуть встановлювати нові вимоги щодо оцінки та звітності фінансових інструментів, щоб забезпечити стабільність та безпеку фінансової системи.

Отже, оцінка фінансових інструментів за МСФЗ у контексті цифровізації вимагає уваги до нових ризиків, можливостей та вимог, які виникають у зв'язку з цифровими технологіями. Відповідно, дослідження та аналіз цієї теми має велике значення для фахівців у галузі фінансів та обліку.

Фінансові інструменти становлять важливу складову фінансової звітності підприємств і є предметом уваги багатьох досліджень у сфері фінансів та обліку як в Україні так і в усьому світі. Особливу увагу приділяються похідним фінансовим інструментам та фінансовим інвестиціям, які можуть мати значний вплив на фінансовий стан підприємства.

Згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ), фінансовим інструментом вважається будь-який договір, який призводить до створення фінансових активів для одного підприємства та фінансових зобов'язань або інструментів капіталу для іншого підприємства. У цьому контексті, особливу увагу приділяється оцінці та представленню боргових фінансових інструментів.

Для оцінки і розкриття інформації про фінансові інструменти використовуються МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» та МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації». Ці стандарти надають рекомендації щодо визнання, оцінки та розкриття інформації про фінансові інструменти з метою забезпечення прозорості та достовірності фінансової звітності підприємства.

Фінансові інструменти можуть бути представлені в балансі підприємства залежно від двох основних методів оцінки:

- за справедливою вартістю;
- за амортизованою собівартістю.

При первинній оцінці фінансових активів враховують модель їх подальшого обліку. Важливо відзначити, що торговельна дебіторська заборгованість є винятком і оцінюється по початковій ціні операції згідно з МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами».

У сучасних умовах, коли у світі відбувається реформа еталонних відсоткових ставок, що передбачає поступове відмовлення від традиційних міжбанківських ставок, таких як LIBOR, EURIBOR, IBOR, важливі зміни вносяться і в МСФЗ. Зокрема, до МСФЗ 9 було включено розділ 6.8 «Тимчасові винятки з застосування окремих вимог до обліку хеджування», який передбачає тимчасове звільнення

від застосування спеціальних вимог обліку до операцій з хеджування, що безпосередньо впливають на реформу базових відсоткових ставок.

Також зараз Рада МСФЗ переглядає нові зміни до стандартів, пов'язаних з фінансовими інструментами. Ці зміни обумовлені саме цифровізацією і появою нових фінансових інструментів, що обумовлює необхідність введення нових регуляторних норм для забезпечення транспарентності подання інформації у фінансовій звітності.

Крім того, нинішня ситуація суттєво вплинула на господарську діяльність підприємств в останні роки, призводячи до зниження ділової активності та виникнення різноманітних проблем. Фінансові інструменти в цих умовах стали об'єктом особливої уваги під час аналізу фінансової стійкості підприємств. Забезпечення достатнього рівня грошових коштів та джерел покриття короткострокових зобов'язань стало пріоритетом. Додатково, в контексті фінансових звітів, важливо звернути увагу на постатейні примітки, які можуть містити інформацію про вплив ситуації на фінансове становище підприємств, включаючи реструктуризацію позик та інші заходи управління фінансовими ризиками.

ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ У ЗВІТНІСТЬ СТАХОВОЇ ГАЛУЗІ

МАЙДАНИК Єгор,

*аспірант, 2-й рік навчання, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

Страхова галузь України перебуває під впливом законодавчих новацій, що відбуваються у нагляді, ліцензуванні, управлінні, звітуванні та заходах впливу, які направлені на забезпечення фінансової стійкості, конкурентоспроможності та сталого розвитку страхових компаній.

Ключові зміни охопили, по-перше, загальні правила діяльності та вимоги до страховиків щодо забезпечення платоспроможності, інвестиційної діяльності; по-друге облік та внутрішні процеси.

Слід зазначити, що страхові компанії, як підприємства, відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», для складання фінансової звітності використовують міжнародні стандарти [1]. Подається зазначена звітність органам державної влади, або іншим користувачам, на основі таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами в

єдиному електронному форматі. Зауважимо, що 11 серпня 2023 року постановою Кабінету Міністрів України № 845 затверджено «Порядок функціонування центру фінансової звітності» [2], який встановлює правила, організацію функціонування, засади для забезпечення його діяльності.

Застосування єдиної платформи систематизації фінансової звітності, що складається на основі міжнародних стандартів, стає одним з організаційних кроків України на шляху до євроінтеграції та має вплив на страховиків, забезпечуючи приведення звітності у відповідність до міжнародних законодавчих норм. Наприклад, з 01.01.2023 року, для страхових компаній обов'язковим стає застосування міжнародних стандартів фінансової звітності «Страхові контракти» та «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» [3], а встановлені Національним банком України нові вимоги щодо платоспроможності страховиків, формування технічних резервів, обліку договорів страхування, захисту інформації, які відповідають нормам нового Закону України «Про страхування» [4] базуються на положеннях Директиви Solvency II та МСФЗ 17 «Страхові контракти».

Новий стандарт фінансової звітності «Страхові контракти» (МСФЗ17) [5], надає можливість користувачам такої звітності оцінити вплив страхових контрактів на фінансовий стан страхової компанії, грошові потоки, фінансові результати її діяльності та виявити для себе можливі ризики у діяльності суб'єкта господарювання.

Страховик застосовує цей стандарт до страхових контрактів (включаючи контракти перестраховування), які він випускає; контрактів перестраховування, які він утримує та інвестиційних контрактів із умовами дискреційної участі, які він випускає, якщо ним випускаються також і страхові контракти. [6].

Слід зазначити, що стандарт МСФЗ17 надає чітке визначення того, що вважається страховим контрактом, розкриває передумови його класифікації, як страхового; встановлює правила щодо визнання та оцінки страхових зобов'язань страховика, включаючи визначення резервів на виплату страхових премій; параметри оцінки страхових активів (премій, інвестицій), пов'язаних зі страховою діяльністю; формулює вимоги до розкриття у фінансовій звітності страхової компанії інформації щодо зобов'язань, ризиків, інших аспектів діяльності та визначає строки і формати подання звітності.

Зауважимо, що страховики стикаються з труднощами у впровадженні нових стандартів. Страхова галузь, нині, перебуває під впливом викликів та ризиків, як воєнних, так і регуляторних. Згідно даних Національного банку України, на страховому ринку, станом на

29.02.2024 року, проводило свою діяльність 99 страховиків. Зменшення кількості страхових компаній в Україні, в останні роки, внаслідок анулювання ліцензії регулятором, як заходу впливу, відбувалось переважно, за рахунок порушення нормативів, але фіксувались випадки виключення з реєстру страховиків, через не подання звітності. [7].

Сформулюємо основні виклики для страховиків, які, на нашу думку, виникають внаслідок впровадження стандарту МСФЗ 17:

по-перше, нові вимоги щодо оцінки страхових зобов'язань можуть виявитися важкими для реалізації, особливо у випадках, коли страхові контракти мають складну структуру, або включають велику кількість різних типів ризиків;

по-друге, виникає необхідність оновлення, або модернізації існуючих ІТ-систем, що потребує вкладень додаткових коштів;

по-третє, для розуміння та впровадження нових правил стандарту, потрібне проведення додаткового навчання персоналу компанії, оскільки збільшується складність та обсяг звітності.

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що метою впровадження міжнародного стандарту МСФЗ 17 «Страхові контракти» є забезпечення зацікавлених сторін коректною та зрозумілою інформацією, щодо фінансових результатів страхової діяльності. На нашу думку, в умовах сьогодення, такі дії стають визначальними для роботи страхового бізнесу.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-XI.

URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 14.03.2024р.)

2. Порядок функціонування центру фінансової звітності. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 серп. 2023 р. № 845. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/845-2023-%D0%BF#Text>(дата звернення 14.03.2024р.)

3. Про затвердження Змін до Правил складання та подання звітності учасниками ринку небанківських фінансових послуг до Національного банку України. Постанова від 27 груд. 2023 р. №190. *Національний банк України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0190500-23#Text> (дата звернення 15.03.2024 р.)

4. Про страхування. Закон України від 18 лист.2021 р. №1909-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (дата звернення 15.03.2024р.)

5. МСФЗ 17 Страхові контракти. *Фонд МСФЗ*. 2017. С.1 – 88. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS17%20ukr_AN.pdf (дата звернення 16.03.2024р.)

6. І.Таран. МСФЗ – фундаментальна зміна обліку страхових контрактів та нове джерело значних облікових суджень. *Практика МСФЗ* від 30 січ. 2023р. №1. URL: <https://ibuhgalter.net/ru/material/1444/28022> (дата звернення 16.03.2024р.)

7.Огляд небанківського фінансового сектору. *Національний банк України*.URL:<https://bank.gov.ua/ua/news/all/pidtrimannya-diyalnosti-nadavachiv-nebankivskih-finansovih-poslug> (дата звернення 18.03.2024 р.)

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В АКТУАРНУ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПІДХІД

МАНАЧИНСЬКА Юлія,

*канд. екон. наук, доц.,
доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування,
Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету*

Євроїнтеграційний курс України спонукає потребу в цілковитій комплексній трансформації існуючих підходів до системи управління бізнесом задля його повноцінного віновлення після війни.

Досвід країн ЄС свідчить, що відбудова економіки після війни повинна базуватися на масштабних дієвих заходів та потужному фінансуванні й всебічній підтримці таких процесів. Наша держава потребує значних інвестицій, як у повоєнне відновлення вітчизняних господарських структур так й розвиток цифрової економіки в цілому.

Традиційна подвійна бухгалтерія та актуарна облікова парадигма, як один із її підвидів, в світлі цифрової економіки ініціює на рівні теорії появу нових видів обліку. Зокрема, актуарний облік сприяє розширенню традиційного методичного інструментарію подвійного (2D) запису до третього виміру (3D), з відкриттям 3D-рахунків сили, а також складанням актуарної звітності в 5D, зокрема остання спрямована на реального та потенційного закордонного інвестора чи іншого постачальника капіталу, оскільки створює імідж інвестиційної при-

важливості суб'єкта господарювання. Саме тому потребує розкриття склад основних форм актуарної звітності та аспекти її трансформації з традиційної фінансової.

Зокрема до складу актуарної звітності доцільно включати: Актуарний звіт про фінансовий стан (Актуарний баланс), форму №1-а, Актуарний звіт про фінансові результати (Актуарний звіт про сукупний дохід), форму №2-а, Актуарний звіт про рух грошових коштів (Актуарний баланс руху грошових коштів), форму №3-а, Актуарний звіт про зміни у власному капіталі, форму №4-а та Актуарний звіт про силовий імпульс капіталу (3D-ARCIR).

Структура 5D-актуарного звіту про фінансовий стан кардинально відрізняється від структури традиційного Балансу (Звіту про фінансовий стан), яка регламентована НП(С)БО. Зокрема, 5D-Актуарний баланс складається двох частин, кожна з яких налічує по три розділи: I. «Операційні активи»; II «Операційні зобов'язання»; III «Чисті операційні активи», та відповідно друга частина містить такі розділи, як: I. «Фінансові активи»; II «Фінансові зобов'язання»; III. «Чисті фінансові зобов'язання»; IV. «Власний капітал».

Французький вчений Ж. Рішар трактує актуарний облік, як облік в цілях оцінки підприємства, в умовах його продажу, як цілісного майнового комплексу (ЦМК) та наводить ґрунтовну методикау складання актуарного балансу. На думку вченого такий облік потребує використання специфічних методів оцінки [1].

Методика трансформації 3D-Балансу (Звіту про фінансовий стан) в 5D-актуарний баланс потребує нагальної регламентації на законодавчому рівні в Україні, а відповідно перелік Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, на нашу думку, слід доповнити окремим НП(С)БО 3 «Актуарна фінансова звітність», детальна структура Проєкту якого була розглянута нами у попередніх наших дослідженнях.

Результати використання операційних та фінансових активів та зобов'язань знаходять відображення в Актуарному звіті про фінансові результати (Актуарному звіті про сукупний дохід) (Форма №2-а), який розкриває результати використання операційних та фінансових активів та зобов'язань на надавати розрахунок сукупного фінансового результату (сукупного прибутку чи збитку) за звітний період по операційній та фінансовій діяльності. Складання форми №2-а може бути здійснене шляхом трансформації традиційного Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) шляхом виконання наступних двох кроків:

1) в актуарному звіті про фінансові результати включаються фінансові результати, які віднесені безпосередньо на рахунки обліку власного капіталу та відображені у Звіті про зміни у власному капіталі;

2) всі статті доходів і витрат перегруповуються по операційній та фінансовій діяльності та визначається чистий фінансовий результат (ЧФР) по кожному із цих двох видів діяльності, а також сукупний прибуток в цілому по сільськогосподарському підприємстві [2].

Підготовлений таким чином Актуарний звіт про фінансові результати (Актуарний звіт про сукупний дохід) (Форма №2-а) містить всі дані, які необхідні для виокремлення у складі кінцевого фінансового результату показників сукупного операційного прибутку та чистих фінансових доходів (витрат), які передбачені динамічним бухгалтерським рівнянням актуарного обліку.

Актуарний звіт про фінансовий стан (форма №1-а) та Актуарний звіт про сукупний прибуток (форма №2-а) містять всі відомості, які необхідні для розрахунку величини *вільного грошового потоку непрямим методом* та складання Актуарного балансу руху грошових коштів (форма №3-а). Актуарний баланс руху грошових коштів має вагоме значення для *менеджерів*, так як його дані мажуть використовуватися для обчислення економічної вартості підприємства, аналізу ліквідності, фінансового планування, бюджетування та інших цілей [2].

В умовах активного ринку капіталу надзвичайно важливе місце в системі актуарної звітності належить Актуарному звіту про зміни у власному капіталі, тип. Форма №4-а. В актуарному звіті про зміни у власному капіталі інформація про розрахунок величини власного капіталу на початок та на кінець звітного періоду наводиться окремо, а процедура його складання налічує два етапи:

1) в актуарному звіті про зміни у власному капіталі включаються фінансові результати, віднесені безпосередньо на рахунки обліку власного капіталу та відображені у звіті про зміни у власному капіталі;

2) усі статті доходів та витрат перегруповуються по операційній та фінансовій діяльності і визначається чистий фінансовий результат за кожним із цих двох видів діяльності, а також сукупний прибуток в цілому по підприємству.

Актуарний управлінський Звіт про силовий імпульс капіталу (3D-ARCIR), ми пропонуємо застосовувати, як додатковий управлінський звіт до комплексу актуарної звітності для визначення силового потенціалу підприємств України та підвищення їх інвестиційної привабливості.

В систему бухгалтерського обліку поняття «імпульс» було введено для відображення темпів змін капіталу, фінансового результату, доходів та витрат [3]. Відповідно методичний інструмент у формі Звіту про силовий імпульс капіталу (3D-ARCIR) здатен задовольнити інформаційні потреби інвесторів щодо перспективного силового потенціалу підприємств, від утримання інструментів власного капіталу. Зокрема Розділ II «Імпульс» 3D-ARCIR містить детальну інформацію про імпульс впливу на капітал результативних показників діяльності підприємства, Розділ III «Сила» акумулює в собі інформацію про приріст капіталу та фінансовий результат із врахуванням впливу імпульсів на роботу.

Насамкінець слід зазначити, що – актуарна облікова парадигма створює не лише необхідне перспективне наповнення звітних форм про майбутній потенціал розвитку бізнесу, але й створює раціональний алгоритм для розподілу прибутку й дивідендів, базуючись на чистій приведеній вартості майбутніх грошових потоків, що слугує раціональним алгоритмом при врегулюванні агентських протиріч.

Список використаних джерел

1. Richard, J. (2005). The concept of fair value in French and German accounting regulations from 1673 to 1914 and its consequences for the interpretation of the stages of development of capitalist accounting. *Critical Perspectives on Accounting*. Vol. 6. 12 – 55.
2. Penman, S. (2007). *Financial Statement Analysis and Security Valuation*. 3rd ed. New York : McGraw-Hill/ Irwin, 241.
3. Ijiri, Yu. (1967). The foundation of Accounting Measurement, Englewood Cliffs. New Jersey, 227–243.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

ПОЛЩУК Костянтин,
*здобувач вищої освіти, факультет економіки,
менеджменту та психології,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник
Семенова Світлана Миколаївна,
канд. екон. наук, доц.

У сучасних умовах глобалізації економіки та інтеграції ринків, питання гармонізації бухгалтерського обліку стає все більш актуальним. Впровадження міжнародних стандартів обліку та фінансової звітності (МСФЗ) сприяє прозорості та порівнянності фінансової інформації, що є ключовими факторами для залучення інвестицій та підвищення довіри інвесторів. Водночас, процес гармонізації та адаптації до міжнародних стандартів виявляється складним і багатогранним завданням, що потребує ґрунтовного аналізу та розробки ефективних стратегій впровадження.

У сучасному світі, що динамічно розвивається, облік та звітність зазнають значних трансформацій під впливом різноманітних соціально-економічних викликів. Ці виклики охоплюють широкий спектр аспектів, починаючи від глобалізації економічних процесів і закінчуючи цифровізацією бізнесу. В умовах таких змін, узагальнення актуальних питань трансформації обліку та звітності набуває особливої актуальності як в Україні, так і в усьому світі.

Національний контекст України представляє собою унікальний набір соціально-економічних умов та викликів, включаючи перехідну економіку, політичну нестабільність та необхідність інтеграції в європейські та світові економічні системи. В цьому контексті трансформація обліку та звітності набуває особливої важливості, вимагаючи зусиль з боку уряду, бізнесу та професійних об'єднань для адаптації до міжнародних стандартів, впровадження передових практик та технологій, а також забезпечення відповідності обліку та звітності актуальним соціально-економічним викликам [1].

Основна частина. Міжнародний досвід та національна практика удосконалення обліку і звітності виявляють значну динаміку в адаптації до сучасних вимог економічного та соціального середовища. Відповідно до міжнародних рекомендацій та стандартів, країни світу,

включаючи Україну, активно працюють над реформуванням своїх систем обліку та звітності з метою забезпечення більшої прозорості, надійності та порівняльності фінансової інформації. Особлива увага при цьому приділяється гармонізації національних стандартів з Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ), що є ключовим кроком до інтеграції в світову економіку та приваблення іноземних інвестицій [2].

Трансформація застосування міжнародних стандартів обліку і звітності, в свою чергу, ставить перед бізнесом та державними органами виклики, пов'язані з необхідністю оновлення законодавчої бази, підвищення кваліфікації бухгалтерів та аудиторів, а також модернізації інформаційних систем. Ці зміни спрямовані на забезпечення відповідності облікових записів та звітності міжнародним вимогам, що, в свою чергу, підвищує довіру інвесторів та інших зацікавлених сторін до фінансової інформації підприємства [3].

Соціальна відповідальність бізнесу та нефінансова звітність стають все більш актуальними в контексті глобальних викликів сталого розвитку. Сучасні підприємства інтегрують у свою стратегію цілі сталого розвитку, які вимагають відображення не тільки фінансових результатів діяльності, а й їх впливу на суспільство та довкілля. Нефінансова звітність, що включає дані про екологічні ініціативи, соціальну відповідальність та корпоративне управління, дозволяє зацікавленим сторонам отримати повну картину діяльності компанії.

Управлінський облік та управлінська звітність у контексті забезпечення економічної безпеки і сталого розвитку грають ключову роль у прийнятті управлінських рішень. Вони дозволяють оцінити не тільки поточний фінансовий стан компанії, але й прогнозувати її розвиток у майбутньому, враховуючи ризики та можливості, пов'язані зі зміною соціально-економічних умов. Це сприяє формуванню стратегії сталого розвитку, яка забезпечує баланс між фінансовими цілями та соціальною відповідальністю [4].

Диджиталізація та програмне забезпечення обліку, звітності та оподаткування стають вирішальним фактором в оптимізації облікових процесів та підвищенні ефективності управління фінансами. Використання сучасних технологій, таких як блокчейн, штучний інтелект, автоматизація та великі дані, дозволяє не тільки спростити обробку великих обсягів інформації, а й забезпечити вищий рівень безпеки фінансових даних. Цифровізація обліку відкриває нові можливості для аналізу та управління фінансовими ресурсами, забезпечуючи компаніям конкурентні переваги в умовах швидкого розвитку ринкового середовища.

Висновки. У сучасному контексті глобалізації та швидкоплинних соціально-економічних змін, трансформація обліку та звітності є ключовою для адаптації бізнесу та державних структур до нових умов ведення господарської діяльності. Перегляд та удосконалення систем обліку, інтеграція міжнародних стандартів, зокрема МСФЗ, та розширення практики нефінансової звітності відіграють вирішальну роль у забезпеченні прозорості, надійності та порівняльності фінансової інформації. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню довіри інвесторів та інших зацікавлених сторін, а також відкриває нові можливості для сталого розвитку та соціальної відповідальності бізнесу.

З іншого боку, діджиталізація обліку та впровадження сучасних технологій в процеси збору, обробки та аналізу фінансових даних значно підвищують ефективність управлінського обліку та звітності. Автоматизація, використання штучного інтелекту, блокчейну та інших інноваційних рішень відкривають нові перспективи для оптимізації облікових процесів, забезпечення економічної безпеки та адаптації до мінливих умов ринку. Таким чином, сучасні тенденції у сфері обліку та звітності відображають загальний рух глобальної економіки в бік більшої відкритості, відповідальності та інтеграції технологічних інновацій, що забезпечує фундамент для сталого розвитку та процвітання в умовах ХХІ століття.

Список використаних джерел

1. Задорожний З.М., Починок Н., Дерій В., Муравський В. (2021). Трансформація бухгалтерського обліку, аналізу та контролю в умовах соціально-економічних викликів. Вісник економіки. 2021. № 3. С. 161-167
2. Остапчук С.М. (2021). Трансформації у сфері регулювання діяльності бухгалтера: глобальний вимір. Трансформація бухгалтерського обліку, аналізу та контролю в умовах соціально-економічних викликів: матеріали Міжнародного кругового столу, 28 травня 2021 р. Том 1. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. URL: <http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/45556/1/Остапчук%20С.М..pdf>
3. Кундеус О., Зарудна Н. (2023). Перспективи використання діджитал-технологій в обліку та звітності. URL: https://magazine.faaf.org.ua/images/stories/zb_conference/workshop-1-2023.pdf
4. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами : навч. посіб. / О. В. Фоміна, С. М. Семенова, О. М. Ромашко та ін. Київ : ДТЕУ, 2023. 244 с. DOI: 10.31617/np.knute.2023-179

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

ПРОСКУРА Владислав,
*здобувач вищої освіти, факультет економіки,
менеджменту та психології,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник
Семенова Світлана Миколаївна,
канд. екон. наук, доц.

У сучасних економічних умовах особливу популярність займає складання фінансової звітності щодо вимог міжнародних стандартів. Ця тенденція обґрунтовується необхідністю забезпечення українського бухгалтерського обліку в прозорості та підвищенні якості інформації, що відображається, що є основними ознаками обліку та звітності, складеної за Міжнародними стандартами обліку та фінансової звітності (МСБО та МСФЗ) [1]. Для того, щоб отримати звітність, складену відповідно до вимог за міжнародними стандартами фінансового обліку та звітності необхідно використовувати метод паралельного обліку, а також можливе використання трансформації вітчизняної звітності у звітність МСБО та МСФЗ. Паралельний облік є процесом ведення операцій (від первинних документів) бухгалтерського обліку одночасно відповідно до вітчизняних стандартів бухгалтерського обліку та МСФЗ. Якщо застосовується цей спосіб обліку, то організація має фіксувати всі операції на даний момент їх здійснення. Таким чином, інформація буде представлена в тому потрібному форматі, а також вона буде відображена в повному обсязі [2].

Трансформація бухгалтерської звітності у звітність за міжнародними стандартами відбувається за допомогою коригування статей звітності та угруповання облікової інформації. У зв'язку з тим, що у вітчизняній практиці немає поетапної трансформації, виникає необхідність у індивідуальному підході до цього питання. Кожен, хто перетворює звітність, має право встановлювати методикау та етапи трансформації незалежно від інших. Розглянемо способи отримання звітності [3]:

1) за МСБО та МСФЗ: даний спосіб ґрунтується на веденні обліку за міжнародними стандартами фінансової звітності, потім безпосередньо складання звітності відповідно до цих стандартів;

2) за Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (П(С)БО): у цьому разі алгоритм ускладнюється необхідністю ведення бухгалтерського обліку за вітчизняними стандартами бухгалтерського обліку, складання звітності з даними вимогами, потім проводиться аналіз звітності та її трансформація у звітність за МСБО та МСФЗ, виявлення розбіжностей і їх усунення. Через всі ці етапи отримується звітність, складена за міжнародними стандартами. Це свідчить про трудомісткість процесу трансформації.

Крім забезпечення обліку прозорістю, звітність, складена за міжнародними стандартами, має низку переваг у порівнянні з вітчизняною звітністю [4]:

- зниження інформаційного ризику для зовнішніх користувачів завдяки якісній поданій інформації, яка повною мірою відображає фінансове становище організації та її результати діяльності;
- можливість українських організацій брати участь у боротьбі за іноземні інвестиції;
- залучення до міжнародних ринків капіталу;
- відображення більш повної та конкретної інформації з усіх аспектів обліку в порівнянні з українською звітністю;
- мінімізація ризику подання неточної інформації у звітності.

Трансформація звітності є процес, у якому за підсумками необхідного періоду приймаються ті чи інші відомості. Потім відбувається усунення виявлених відмінностей між вітчизняними правилами обліку та правилами МСБО і МСФЗ. Так, роботу з трансформації поділяють на дві складові: «технічну» та «інтелектуальну» [1].

1. Технічна складова фінансової трансформації фінансової звітності та обліку – перерахунок показників із гривневої оцінки у валюту звітності (перерахунок сум на дату кожної проводки). Курсові різниці ускладнюють дану роботу, у зв'язку з тим, що курс валют на початок відрізняється від курсу на кінець періоду, а також з тим, що залишки розраховуються за курсом, на дату, а обороти за середньозваженою.

2. Інтелектуальна складова фінансової трансформації звітності та обліку – виявлення відхилень і коригувань між українськими стандартами бухгалтерського обліку і міжнародними стандартами фінансової звітності. Дана процедура має індивідуальний характер та вимагає від спеціалістів поглиблених знань в даній сфері.

Також необхідно звертати увагу на наступні моменти [2]:

- дотримання принципів нарахування та відповідності;
- у поточному звітному періоді враховуються всі доходи та витрати;

- українська звітність підлягає податковому коригуванню;
- відповідно до принципу нарахування відбувається аналіз розрахунку та обліку податків;
- відкладений податок на прибуток що виникає підлягає аналізу та обліку;
- за рахунок капіталу проводиться списання збитків;
- за рахунок резервів проводиться списання збитків;
- нарахована амортизація основних засобів та нематеріальних активів підлягає виправленню;
- у можливій трансформації податку на додану вартість допускається аналіз.

Трансформація фінансової звітності за українськими стандартами бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності, передбачає що: наднормативні витрати визнаються та трансформуються; витрати на відрядження списуються без надання підтверджуючих документів; щодо послуг орендної плати та телефонних переговорів відбувається донарахування; на собівартість списуються передоплати та витрати майбутніх періодів; для усунення помилок проводяться спеціальні заходи та додатковий аудит; між обліковою політикою за національними та міжнародними стандартами визначаються відмінності, а також змінюється облікова політика під час трансформації.

Дані дослідження дозволяють зробити висновок, що побудова дієвої системи бухгалтерської обліку та звітності, заснованої на МСФЗ в рамках трансформації при переході від національних до міжнародних стандартів сприяє більш чіткому, достовірному та надійному поданню інформації для внутрішніх і зовнішніх користувачів фінансової звітності. Трансформація вказує на процес адаптації обліково-звітної діяльності підприємства до вимог та стандартів, що визначені на міжнародному рівні.

Список використаних джерел

1. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами : навч. посіб. / О. В. Фоміна, С. М. Семенова, О. М. Ромашко та ін. / за заг. ред. О. В. Фоміної. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2023. 244 с. DOI: 10.31617/nr.knute.2023-179
2. Голов С.Ф. Присмак М.Н. МСФЗ вітчизняної звітності. Вісник МСФЗ. № 8/13. ТОВ «ЛІГА ЗАКОН», 2023. 201 с. URL: <http://ктеп.kiev.ua/wp-content/uploads/2019/12/PSBO-9-zapasi-i-msbo-2-porivnyannya.pdf>

3. Жердева О.В. Оцінка за справедливою вартістю: переваги та недоліки. Зб. формування економічного потенціалу суб'єктів господарювання: проблеми, перспективи, обліково-аналітичне забезпечення. 2021. С. 67-71. URL: https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/page10.html

4. Fomina O., Semenova S., Berezovska D. Transformation of financial reporting during martial law. Scientia Fructuosa. 2022. № 3. P. 103-113. [https://doi.org/10.31617/1.2022\(143\)08](https://doi.org/10.31617/1.2022(143)08)

ОБЛІК ГРОШОВИХ КОШТІВ: МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ

ПУШЕНКО Діана,

*здобувачка вищої освіти, факультет економіки,
менеджменту та психології,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Прокопова Олена Миколаївна,
канд. екон. наук, доц.

Успішне функціонування будь-якого підприємства стає неможливим без використання головної складової – грошових коштів. Саме задля досягнення певних цілей підприємства і витрачаються грошові кошти, а їхні надходження формуються у деякому результаті господарських операцій, а також забезпечення наявності постійного залишку, який є на рахунках у банках. До початкової і кінцевої ланки кругообігу засобів відносять виробництво продукції, придбання товарів, надання послуг, отримання виручки, тощо. Якщо хоча б один з факторів порушиться, то це призведе до дисбалансу всіх інших складових.

Під час господарської діяльності між підприємством та підрядчиками, покупцями, постачальниками, тощо виникають різноманітні господарські зв'язки. Грошові кошти, які використовуються для їх розрахунків, виконують наступні функції: засобу обігу, міри вартості, засобу платежу, а також здійснюють безперервний кругообіг.

Гроші являють собою певний товар особливого роду, за яким закріплюється його основна роль, вираження вартості усіх товарів, а також служба у якості засобу обміну. За ними закріплюється основна властивість – бути втіленням суспільної природи для товарного світу. Тобто, іншими словами, якщо товар або послуга буде обміняний на

гроші, то цим і визначається громадський характер праці, тобто, цим доводиться необхідність цього товару або послуги для покупця [1].

Сутність грошових коштів досліджувало чимало вчених, та багато вивело своє трактування та розуміння даного поняття. Так, Височан О.С. під грошовими коштами розглядає готівку в касі, електронні гроші, залишки коштів на поточних та інших рахунках в банках, які можуть бути використані господарюючим суб'єктом упродовж будь-якого моменту часу для розрахунків під час здійснення господарських операцій. Автор зазначив, що інтерпретація даного терміну саме цими словами зумовлена наступними факторами:

- ✓ виокремлення так званих електронних грошей у складі грошових коштів як певного платіжного засобу, який активно набуває розвитку останніми роками;

- ✓ уточнення деякого аспекту виключення до категорії грошових коштів активів, які зможуть бути використані для здійснення певних розрахунків у певний момент [2].

Кащенко О.І. стверджує, що грошові кошти являються засобом збереження певної вартості, який приймає участь в обміні товарів або послуг, а також, необхідний для забезпечення діяльності суб'єкта господарювання. Автор дослідив передумови для виникнення грошей, а також обґрунтував їхню необхідність використання у господарській діяльності [1].

Грошові кошти відносяться до тої низки особливих категорій, які були актуальними в економічній думці. Саме через грошові потоки підприємства можуть реалізувати свої потреби, а грошова система визначатиме той взаємозв'язок між виробництвом, обміном а також розподілом і споживанням. Головною умовою при віднесенні активів до грошових коштів являється ліквідність. Тому, з вище сказаного, варто сказати, що до грошових коштів також варто віднести готівкові, безготівкові, депозити, а також електронні грошові кошти [1].

Всі підходи до ведення касових операцій повною мірою являються розробленими, а також, адаптовані у практичній діяльності підприємств. Це не обійшло і процес саме документування а також відображення операцій в системі рахунків. З цього слідує, що процес в питаннях саме готівкових коштів слід здійснювати через поліпшення його деяких організаційних аспектів, таких як, деталізація елементів саме політики підприємства щодо посилення касової дисципліни [1].

Якщо говорити про зміни бухгалтерського обліку у вітчизняній системі, то тут основним об'єктом обліку є грошові кошти, але на сьогодні є ще «електронні гроші» та «еквіваленти грошових коштів».

Згідно з МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів», грошові кошти складаються з готівки в касі, депозитів до запитання а також коштів на рахунках у банках.

МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» під поняттям еквівалентів грошових коштів трактує високоліквідні інвестиції, які можуть конвертуватися у відомі суми грошових коштів. Прикладами вищесказаного можуть бути : гроші в касі, інкасовані гроші, депозити, короткострокові облігації, тощо. Варто уточнити, що МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» виключає з цього списку інвестиції в інструменти власного капіталу у випадку, коли вони не є за суттю еквівалентами грошових коштів [3].

Також, МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» поділяє діяльність підприємства на фінансову, операційну та інвестиційну. З операційної діяльності для складання звіту про рух грошових коштів МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» пропонує два методи: прямий та непрямий, але практика більшості зарубіжних країн показує більше застосування саме непрямого методу [3].

Отже, за вітчизняною та міжнародною стандартизацією методологічні засади обліку грошових коштів а також їх еквівалентів містять досить великий ряд спільних вимог. Побудова системи бухгалтерського обліку являє собою правильність здійснення а також відображення усіх етапів їх руху. Результат діяльності певного підприємства буде залежати від вирішення проблем, які будуть пов'язані з обліком грошових коштів, тому що саме вони є основною складовою господарської діяльності. Ефективність організації обліку повинна забезпечити рівномірний розподіл. Ефективність організації обліку повинна забезпечити рівномірний розподіл а також використання грошових коштів, тим самим і успішну фінансову діяльність підприємства.

Список використаних джерел

1. Степаненко О.І. (2021). Грошові кошти в системі бухгалтерського обліку підприємства. Регіональна економіка та управління, 1(31), 91-97. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c5fe1ebe-1ca3-4a14-a3cb-f3aad2abf6f2/content>
2. Височан О. (2010) Наукові підходи до визначення поняття «гроші» та «грошові кошти». Наукові записки ТПУ ім. Гнатюка Серія: Економіка. – № 15. – С. 32.
3. Власенко Ю.В.(2019) Облік грошових коштів за П(С)БО і МСФЗ: порівняльний аспект. Вісник СНТ ННІ бізнесу і менеджменту ХНТУСГ, 13-16 ст. https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/4416/1/Visnik%20%20SNT_V.%201_2019-13-16.pdf

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ

РОЗГОНІ Вікторія,

магістр,

*Ужгородське вище комерційне училище
Державного торговельно-економічного університету*

ГЛАДКИЙ Наталія,

спеціаліст,

*Ужгородське вище комерційне училище
Державного торговельно-економічного університету*

Підприємства зобов'язані скласти фінансову звітність, навіть в період дії воєного стану, на підставі даних бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік та фінансова звітність ґрунтуються на принципах, визначених застосовною концептуальною основою. Питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) відповідно до законодавства та установчих документів. Війна може вплинути на здатність уповноважених осіб забезпечити організацію бухгалтерського обліку та фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій.

Економічні наслідки війни можуть вплинути на бухгалтерській облік та звітність компаній або груп. Вплив залежить від таких чинників як: залежність від російського чи білоруського ринків; наявність дочірніх компаній або активів в Росії, Білорусі або в зоні бойових дій; пов'язаність з особами, що перебувають під санкціями. Цей вплив потрібно регулярно переглядати, оскільки подальший розвиток, тривалість та вплив війни неможливо передбачити.

Необхідно повністю дотримуватися застосовних стандартів бухгалтерського обліку (МСФЗ або ПСБО) стосовно розгляду подій після звітного періоду та оцінки безперервності діяльності.

Під час складання фінансової звітності компанії повинні розглянути вплив війни на безперервність діяльності та за можливості провести аналіз чутливості кількох можливих сценаріїв, щоб визначити, чи існує суттєва невизначеність щодо здатності компанії продовжувати діяльність на безперервній основі. Це може потребувати додаткового розкриття інформації у фінансовій звітності.

За деяких обставин може виникнути необхідність розглянути доцільність складання звітності на основі принципу безперервності діяльності. Для цього компанія повинна розглянути всю доступну

інформацію про вплив цих подій на майбутню діяльність принаймні протягом 12 місяців з дати звітності або після дати підписання фінансової звітності. Але бажаний більший термін. Цю оцінку безперервності діяльності слід постійно оновлювати до дати затвердження фінансової звітності.

Згідно з МСФЗ 10 події після звітного періоду поділяються на події, які свідчать про умови, що існували на кінець звітного періоду та вимагають коригування після звітного періоду, та події, які свідчать про умови, що виникли після звітного періоду, отже не вимагають коригування після звітного періоду.

Згідно з ПСБО 6 події після дати балансу, які надають додаткову інформацію про визначення сум, пов'язаних з умовами, що існували на дату балансу, вимагають коригування відповідних активів і зобов'язань.

Події, що відбуваються після дати балансу і вказують на умови, що виникли після цієї дати, не потребують коригування статей фінансових звітів.

Оскільки вторгнення в Україну відбулося наприкінці лютого 2022 р, це подія, яка не вимагає коригування після звітного періоду. Згідно з ПСБО 6 такі події слід розкривати в примітках до фінансових звітів, якщо відсутність інформації про них вплине на здатність користувачів звітності робити відповідні оцінки та приймати рішення. Згідно з МСБО 10 щодо кожної категорії суттєвих подій, які не вимагають коригування після звітного періоду, суб'єктові господарювання слід розкрити а) характер подій; та б) попередню оцінку їх фінансового впливу або констатувати, що така оцінка неможлива.

Таким чином, компанії, залежно від впливу війни на їхній бізнес, який буде залежати від конкретних обставин суб'єкта господарювання, мають розкрити у примітках до фінансової звітності інформацію щодо потенційного впливу на наступний звітний період.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЗА МСФЗ

РОМАШКО Ольга,
*канд. екон. наук, доц.,
доцент кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет*

Невід'ємною частиною ефективного підприємництва є облік та документування. Саме облікова політика відображає основні аспекти

обліку і являє сукупність норм, узагальнених у вигляді відповідного документу. Роль облікової політики полягає у регулюванні і фактичному забезпеченні обліку, а коректність положень впливає на якість документування операцій підприємства [5].

Формування облікової політики за МСФЗ має свої аспекти і тому відповідальним особам за формування облікової політики перш за все необхідно визначити важливість наступних питань: вимоги законодавства; підвищення якості фінансової звітності; необхідність розкриття облікових політик у примітках до фінансової звітності; вплив облікової політики на оподаткування та інше.

Основними нормативними документами, які підприємства використовують при формуванні облікової політики за міжнародними стандартами є МСБО 1 «Подання фінансової звітності» відповідно до якого «облікова політика – це вибір, зроблений управлінським персоналом з різних дозволених МСФЗ політик» [1], а також МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» відповідно до якого «облікова політика – це конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансової звітності [2].

Процес формування облікової політики не має чітко встановленої процедури, проте національним законодавством та окремими міжнародними стандартами передбачені вимоги до розкриття інформації про облікову політику, облікові оцінки та помилки» у фінансовій звітності підприємства [2].

Підприємство повинно висвітлювати облікову політику шляхом опису принципів оцінки статей звітності та методів обліку щодо окремих статей. На зміст такого висвітлення мають вплив багато чинників, але основними є організаційно-правова форма підприємства, вид економічної діяльності, галузеві особливості, інше [5].

Вимоги до розкриття інформації про облікову політику та зміни облікових оцінок наведені в табл.1

Щодо формату розпорядчого документа і Конкретного припису про окремий документ в МСФЗ немає, але рекомендовано сформулювати положення про облікову політику, яке повинно бути затверджене наказом керівника підприємства.

Основними аргументами на користь формату наказу є:

- форма наказу – основний документ, що забезпечує розпорядчу діяльність та засвідчує рішення керівника;
- є джерелом інформації для розкриття облікових політик у примітках до фінансової звітності;

- обґрунтовує рішення бухгалтера у процесі складання фінансової звітності;
- пояснює правомірність дій у випадках складання фінансової звітності;
- пояснює правомірність дій у випадках перевірки контролюючими органами.

Таблиця 1

Розкриття інформації про облікову політику у фінансовій звітності

Джерело	Зміст вимоги
МСБО 1 «Подання фінансової звітності» п.10	Повний комплект фінансової звітності включає: звіт про фінансовий стан на кінець періоду; б) звіт про прибутки та збитки та інший сукупний дохід за період; в) звіт про зміни у власному капіталі за період; г) звіт про рух грошових коштів за період; г) примітки, що містять виклад суттєвих облікових політик та інші пояснення[1].
МСБО 1 «Подання фінансової звітності» п.17	Достовірне подання вимагає також від суб'єкта господарювання: а) обирати та застосовувати облікові політики відповідно до МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки». б) подавати інформацію (у тому числі облікові політики) так, щоб забезпечувати доречну, достовірну, зіставну та зрозумілу інформацію [1].
МСБО 1 «Подання фінансової звітності» п.117	Суб'єкт господарювання розкриває свої суттєві облікові політики, у тому числі: а) основу (або основи) оцінки, застосовані при складанні фінансової звітності; б) інші застосовані облікові політики, що є доречними для розуміння фінансової звітності [1].
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» ст.4	Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, міжнародними стандартами фінансової звітності та національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку у державному секторі, і повинна бути обґрунтована та розкрита у фінансовій звітності [4].

Джерело: узагальнено автором за [1;2;4].

Відповідно до п.1. МСФЗ 1 при переході на складання фінансової звітності за МСФЗ облікова політика має відповідати вимогам на закінчення першого звітного періоду за МСФЗ.

Відповідно до норм МСБО 8 основним принципом формування облікової політики є те, що обирати та застосовувати облікові політики необхідно таким чином, щоб вони відповідали кожному застосовуваному Міжнародному стандарту і тлумаченню до нього[2]. Якщо ж конкретним МСФЗ ситуація не врегульовано, то необхідно сформулювати професійне судження, джерелом якого можуть бути: МСФЗ з подібними чи пов'язаними питаннями, Концептуальна основа фінансової звітності та додаткові джерела.

Таким чином, слід зазначити, що процес формування облікової політики та розкриття інформації про облікову політику та облікові оцінки є процесом, який вимагає ретельного застосування окремих положень, що містяться в окремих міжнародних стандартах обліку та міжнародних стандартах звітності.

Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності». URL : <http://www.mof.gov.ua>

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки». URL : <http://www.mof.gov.ua>

3. Податковий кодекс від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996–XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

5. Ромашко О.М., Король С.Я. Облікова політика організації: принципи формування та основні аспекти». Електронний журнал «Ефективна економіка», Випуск 10 (2023) <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.10.24>

ACCOUNTING FOR GOVERNMENT GRANTS UNDER IFRS

FEDOTOVA Yevheniia,

Vice President of the NGO «Liberal Democratic League of Ukraine»

For the past four years, Ukrainian businesses have been in a difficult situation and have been operating in extremely difficult conditions caused by the COVID-19 pandemic and martial law. Some companies receive

government assistance and European grants. Such assistance requires a clear accounting treatment of both transactions with such assistance and the balances of such assistance in the companies» financial statements. At present, national accounting standards do not clearly define the rules of accounting and methods of recording transactions on the receipt and use of state aid and grants received by Ukrainian enterprises[4].

Entities receiving government aid and government grants should develop an accounting policy for them. It is important to define the forms of aid, which may include subventions, subsidies, compensation, grants, and other assistance. In addition, the accounting policy order should define the methods of accounting for the aid, which depends on the standards used by the enterprise[4].

If the company keeps records and prepares reports by international standards, the company should use the provisions of IAS 20 «Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance» [2]. Receiving such assistance has a significant impact on the financial statements of an entity. The standard sets out the rules for accounting for such assistance and provides a generalized definition of government grants [2].

Per IAS 20, «government grants are assistance from a government in the form of a transfer of resources to an entity in exchange for past or future performance conditions that are linked to the entity's operating activities» [2]. IAS 20 specifies that government grants do not include forms of government assistance that cannot be reasonably measured and transactions with the government that are indistinguishable from the entity's ordinary course of business[2].

According to sub-clause 14.1.277 of the Tax Code, a budget grant is targeted assistance in the form of funds and property provided on a free and irrevocable basis at the expense of state or local budgets, international technical assistance for the implementation of a project or program in the fields of culture, tourism and the creative industries, sports, and other humanitarian areas per the procedure established by law[3].

The grant can be received either in the form of crediting funds to the company's accounts or in the form of reducing liabilities to the state.

Two prerequisites are met to recognize state aid, namely that the entity has reasonable assurance that it will comply with the terms of the grant and that the entity is certain that the grant will be received.

To receive funds, you must meet specific criteria. For example, to receive a European grant, you must apply with a project description and business plan. Today, a lot of grants are received by businesses to continue operations, restore production, and maintain their economic potential in the face of war.

The grants received by the enterprise are divided into two groups: government grants related to assets and government grants related to income.

Asset-related grants are defined in IAS 20: «Asset-related grants are grants from the government that are conditioned as a principal on the grantee acquiring, constructing or otherwise acquiring long-lived assets. Additional conditions may also be imposed that restrict the type or location of the assets or the periods over which the assets must be acquired or retained. Revenue-related grants are government grants other than asset-related grants» [2].

Once the grant is recognized and the classification group to which it belongs is determined, the accounting method is important. IAS 20 defines two methods: the equity method and the income method. Under the equity method, a grant is recognized outside profit or loss, and under the income method, a grant is recognized in profit or loss over one or more periods[2].

The main condition for the provision of asset-related grants is that the qualifying entity acquires, constructs, or otherwise obtains long-lived assets. Such grants, including non-monetary grants, are recognized at fair value in the Balance Sheet (Statement of Financial Position) either by recognizing the grants as deferred income or by including the grant in the carrying amount of the asset[2].

The national legislation on state aid and government grants is based on IAS 20 and such transactions are treated as special-purpose financing, so government grants are recognized on a systematic basis and recognized in profit or loss. The period of recognition depends on the recognition of expenses for which the grants were intended to compensate[2].

Per the Instruction on the Application of the Accounting Plan No. 291, synthetic account 48 «Targeted financing and targeted receipts» is provided for the accounting of targeted financing. Currently, companies that receive and use targeted funding use 4 sub-accounts provided for in the above instruction. This makes it possible to generate information both for tax purposes (subaccount 481 «Funds exempt from taxation»), as well as for accounting for revenues from the budget and state funds (subaccount 482 «Funds from the budget and state trust funds»), charitable assistance, which also has features of both accounting and taxation (subaccount 483 «Charitable assistance»), and the rest of the targeted financing funds are reflected in subaccount 484 «Other targeted financing funds and targeted receipts». In order to make effective decisions, the company independently determines analytical accounts for grants both by their types, receipts, and expenditures and by the respective currencies of grants[1]. The company independently determines analytical accounts for

grants both by their types, receipts, and expenditures and by the respective currencies of grants in order to make informed and efficient decisions[1].

Per IAS 20 «Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance», grants related to assets are amortized over the periods over which the assets are depreciated.

Grants that are associated with assets are not amortized but require a specific performance obligation over the periods in which the expenditure to satisfy the obligation is incurred. In addition, if the grants are not amortized and do not require a performance obligation, they are recognized simultaneously with the recognition of the asset[2].

For grants related to revenue, grants made to compensate for future expenses are recognized in the period in which the related expenses are incurred. At the same time, grants that are receivables and are provided to compensate for past expenses or financial support are recognized during the period in which the grant is receivable[2].

Taking into account the discussed issues of accounting for government grants, it should be noted that today this issue requires more detailed consideration at the national level and the development of accounting methods taking into account the conditions of uncertainty and martial law. This will increase the analytical value and usefulness of information on government grants and state aid disclosed in the financial statements.

List of references

1. Instruction on application of the Chart of Accounts for financial accounting of assets, capital, liabilities and business transactions: Order of the Ministry of Finance of Ukraine of 30.11.99 No. 291. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

2. International Accounting Standard 20, Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance.
URL : <http://www.mof.gov.ua>

3. The Tax Code of 02.12.2010 No. 2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

4. Kuzub, M., Zadniproviskyi, O., Romashko, O., Avhustova, O., Shushakova, I. Comparative Analysis of Ukrainian and European Accounting Standards Scientific Horizonst, 2022, 25(1), pp. 96-103

ВИБІР СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ-ПІДПРИЄМЦЯМИ

ФОМЕНКО Валерія,

*здобувачка вищої освіти, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Ромашко Ольга Миколаївна,

канд. екон. наук, доц.

Вибір правильної системи оподаткування для фізичної особи-підприємця (ФОП) є надзвичайно важливим, оскільки від цього залежить рівень податкового навантаження на особу та її бізнес. Якщо вибрати не ефективну систему оподаткування, то це навантаження може бути занадто великим і ФОП буде витратити багато оборотних коштів на сплату податків, що є дуже не вигідним для підприємця. Або ж занадто маленьким, що буде свідчити про заниження своїх податків.

Для того, щоб вибрати систему оподаткування для початку необхідно правильно вибрати вид економічної діяльності з Класифікації видів економічної діяльності ДК 009:2010 затвердженої наказом Держспоживстандарту України від 11.10.2010 № 457 [1].

А далі згідно КВЕДу обрати відповідну групу ФОП, які наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Групи ФОП, які можуть обрати спрощену систему оподаткування та їх критерії

Група	Річний дохід	Кількість найманих працівників
перша група – фізичні особи – підприємці, які здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню.	не перевищує 167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року.	не використовують працю найманих осіб.

Група	Річний дохід	Кількість найманих працівників
друга група – фізичні особи – підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства.	обсяг доходу не перевищує 834 розміри мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року.	не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб.
третя група – фізичні особи – підприємці та юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми.	обсяг доходу не перевищує 1167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року.	не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не обмежена.
четверта група – сільськогосподарські товаровиробники: а) юр. особи незалежно від організаційно-правової форми; б) фіз. особи – підприємці, які провадять діяльність виключно в межах фермерського господарства, зареєстрованого відповідно до Закону «Про фермерське господарство».	юридичні особи у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків.	для юридичних осіб – не обмежено для фізичних осіб-підприємців – не використовують працю найманих осіб.

Джерело: складено автором на основі даних [2]

В Україні передбачені 2 системи оподаткування – це спрощена та загальна.

Загальна система оподаткування – це система, за якої ФОП сплачує всі податки, передбачені законодавством та має право на будь-які обсяги доходу, кількість найманих працівників та сфери діяльності [3].

Згідно з статтею 177.1 ПКУ дохід ФОП оприбутковується ставкою визначеною статтею 167.1 ПКУ, а саме 18%.

А об'єктом оподаткування за статтею 177.2 є чистий оподатковуваний дохід, тобто різниця між загальним оподатковуваним доходом

(виручка у грошовій та негрошовій формі) і документально підтвердженими витратами, пов'язаними з господарською діяльністю такої фізичної особи – підприємця [2].

Крім податку на доходи фізичних осіб, на загальній системі оподаткування, також необхідно сплачувати єдиний соціальний внесок у розмірі 22% згідно з статтею 8.5 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 №2464-VI [4].

А також військовий збір ставка якого становить 1.5% від об'єкта оподаткування згідно з підрозділом 10 п. 16¹ п.п 1.3 ПКУ.

Спрощена система оподаткування – це особливий механізм справляння податків і зборів, при якому окремі податки і збори замінюються на сплату єдиного податку (далі – ЄП) та ведеться спрощений облік та звітність [5].

Для того, щоб перейти на спрощену систему фізичній особі-підприємцю необхідно відповідати критеріям наведеним у табл. 1, а також подати Заяву про застосування спрощеної системи оподаткування затверджену наказом МФУ №308 від 16.07.2019 [6].

Проте є виключення коли ФОП 1-3 групи не можуть перейти на спрощену систему оподаткування, ці виключення залежать від виду діяльності підприємства. Так у статті 191.5-191.6 ПКУ наведено при якому виді діяльності фізична особа-підприємець не може бути платником ЄП.

Для кожної групи ФОП ставка ЄП буде різною. Так згідно з статтею 193.2 ПКУ ставка ЄП для першої та другої групи є такою:

- для першої групи платників єдиного податку – не більше 10 відсотків розміру прожиткового мінімуму;
- для другої групи платників єдиного податку – не більше 20 відсотків розміру мінімальної заробітної плати [2].

Відсоткова ставка ЄП для ФОП третьої групи залежить від того чи є він платником податку на додану вартість чи ні, так ставка ЄП дорівнює:

- 3 відсотки доходу – у разі сплати податку на додану вартість;
- 5 відсотків доходу – у разі включення податку на додану вартість до складу єдиного податку [2].

Також ставка ЄП може складати 15% від об'єкта оподаткування у випадках, які вказані у статті 193.4 ПКУ.

Сплата єдиного соціального внеску на спрощеній системі оподаткування відрізняється від загальної системи оподаткування. Так згідно п.3 статті 7 Закону №2464-VI базу оподаткування ЄСВ платники на спрощеній системі оподаткування вибирають самостійно,

проте вона повинна бути не більше максимальної величини бази нарахування єдиного внеску, але й не меншою за розмір мінімального страхового внеску. А ставка, в свою чергу залишається такою ж, як і на загальній системі оподаткування – 22%.

Згідно п.4 статті 1 Закону №2464-VI максимальна величина бази нарахування єдиного внеску – максимальна сума доходу застрахованої особи на місяць, що дорівнює п'ятнадцяти розмірам мінімальної заробітної плати, встановленої законом, на яку нараховується єдиний внесок [4].

Згідно п.5 статті 1 Закону №2464-VI мінімальний страховий внесок – сума єдиного внеску, що визначається розрахунково як добуток мінімального розміру заробітної плати на розмір внеску, встановлений законом на місяць, за який нараховується заробітна плата (дохід), та підлягає сплаті щомісяця [4].

Отже, вибір правильного податкового режиму є важливим для забезпечення ефективної роботи підприємства. Враховуючи всі аспекти виду діяльності, доходів і витрат, бізнес може зменшити податковий тягар і зберегти фінансову стабільність.

Список використаних джерел

1. Класифікації видів економічної діяльності ДК 009:2010 затверджено наказом Держспоживстандарту України від 11.10.2010р. №457. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text>

2. Податковий кодекс України затверджений Кабінетом Міністрів України від 4.12.2010р. №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

3. Яку систему оподаткування обрати ФОП? – Вінцерська Лідія від 07.09.2023р. URL: <https://www.imperia-zakonu.com/post/iaku-systemu-opodatкування-obraty-dlia-svogo-fop#:~:text=96>.

4. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 08.07.2010 №2464-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>

5. Як обрати систему оподаткування ФОП? -Державна податкова служба України. URL: <https://kyivobl.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-406892.html>

6. Про затвердження форм заяви про застосування спрощеної системи оподаткування, розрахунку доходу за попередній календарний рік, запиту про отримання витягу з реєстру платників єдиного податку та витягу з реєстру платників єдиного податку затверджено наказом МФУ №308 від 16.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1054-19#Text>

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ОБ'ЄДНАННЯ БІЗНЕСУ

ФОМЕНКО Валерія,

*здобувачка вищої освіти, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Семенова Світлана Миколаївна,
канд. екон. наук, доц.

Облік об'єднання бізнесу має велике значення в сучасному світі, де постійні зміни в бізнес-середовищі створюють унікальні виклики для компаній, які шукають можливості для зростання та розвитку. Об'єднання бізнесу може бути важливим стратегічним кроком для досягнення своїх цілей, таких як розширення ринків, отримання доступу до нових технологій та зменшення конкурентного тиску. Однак процес злиття також пов'язаний зі значними фінансовими, юридичними, податковими та організаційними проблемами, що вимагають комплексного підходу та експертизи. До них відносяться оцінка вартості компанії, аналіз фінансових та податкових наслідків, управління ризиками, дотримання міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та ефективне планування інтеграції після злиття. В умовах постійних змін і конкурентного тиску компанії, які успішно зливаються, можуть отримати значну ринкову перевагу, оскільки вони можуть швидше адаптуватися до змін і максимізувати свій потенціал для зростання та успіху.

Згідно МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу» об'єднання бізнесу (business combination) – це операція чи інша подія, в якій покупець отримує контроль за одним або кількома бізнесами [1].

Об'єднуючись, для обліку, підприємства використовують метод придбання, тобто об'єднання завжди відображається, як покупка однією компанією – іншої. Застосування методу придбання вимагає:

- визначення покупця;
- визначення дати придбання;
- визнання та оцінку ідентифікованих придбаних активів, прийнятих зобов'язань та будь-якої неконтрольованої частки в об'єкті придбання;
- визнання та оцінки гудвілу чи прибутку від вигідної покупки [1].

Об'єднання бізнесу можна структурувати різними способами з юридичних, податкових або інших причин, які включають, зокрема, такі:

– один або кілька бізнесів стають дочірніми підприємствами покупця, або відбувається законне злиття чистих активів одного чи кількох бізнесів;

– один об'єднаний суб'єкт господарювання передає свої чисті активи, або його власники передають свої частки участі в капіталі іншому об'єднаному суб'єктові господарювання чи його власникам;

– усі об'єднані суб'єкти господарювання передають свої чисті активи, чи власники цих суб'єктів господарювання передають свої частки участі в капіталі заново утвореному суб'єктові господарювання (що іноді називають операцією «перекачування» або «зведення»);

– група колишніх власників одного з об'єднаних суб'єктів господарювання отримує контроль над об'єднаним суб'єктом господарювання.

Перше, що необхідно покупцю зробити при придбанні іншої компанії – це оцінити вартість всіх активів та зобов'язань, які тепер є власністю компанії. А оцінюються вони за справедливою вартістю.

Справедлива вартість – це ціна, яка була б отримана за продаж актива або сплачена за передачу зобов'язання у звичайній операції на основному (або найсприятливішому) ринку на дату оцінки за поточних ринкових умов (тобто вихідна ціна), незалежно від того, чи спостерігається така ціна безпосередньо, чи оцінена за допомогою іншого методу оцінювання [2].

Не менш важливим при об'єднанні бізнесу є визначення суми гудвілу.

Гудвіл – перевищення вартості придбання над часткою покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів, зобов'язань і непередбачених зобов'язань на дату придбання [3].

З придбанням компанії збільшується не тільки прибуток материнського підприємства, а і податкові зобов'язання. Так зростає навантаження на сплату податку на прибуток, як підприємства так і його власників. Покупець визнає та оцінює відстрочений податковий актив або зобов'язання, яке виникає внаслідок придбаних активів і прийнятих зобов'язань при об'єднанні бізнесу, відповідно до МСБО 12 «Податки на прибуток» [1].

Також компанії слід звернути на Податок на додану вартість, якщо вона є платником такого. Об'єднання бізнесу може спричинити Обов'язок сплати ПДВ у зв'язку з передачею майна або послуг між компаніями, які об'єднуються.

Щодо фінансової звітності після об'єднання бізнесу також є зміни. Так і материнське, і дочірнє підприємство повинно подавати фінансовий звіт, але окрім нього материнському підприємству необхідно подавати також консолідований фінансовий звіт.

Консолідована фінансова звітність (consolidated financial statements) – фінансова звітність групи, у якій активи, зобов'язання, власний капітал, дохід, витрати та потоки грошових коштів материнського підприємства та його дочірніх підприємств подаються як такі, що належать єдиному економічному суб'єкту господарювання [4].

Мета консолідованої фінансової звітності – це надання інвесторам, кредиторам та іншим зацікавленим сторонам повного та об'єктивного уявлення про фінансовий стан та результати діяльності групи компаній або материнської компанії разом із своїми дочірніми компаніями.

Материнському підприємству не потрібно подавати консолідовану фінансову звітність, якщо воно відповідає однією з таких умов:

- воно є дочірнім підприємством, яке повністю належить іншому суб'єктові господарювання, або дочірнім підприємством, яке частково належить іншому суб'єктові господарювання, і всі його інші власники, в тому числі ті, які в інших випадках не мають права голосу, були поінформовані про те, що материнське підприємство не подає консолідовану фінансову звітність та не заперечують проти цього;

- його боргові інструменти або інструменти капіталу не перебувають в обігу на публічному ринку (внутрішній або зарубіжній фондовій біржі або позабіржовому ринку, включаючи місцевий та регіональний ринки);

- воно не подає і не перебуває у процесі подання своєї фінансової звітності до комісії з цінних паперів або іншого регулятора з метою випуску певного класу інструментів на публічний ринок;

- його кінцеве або будь-яке проміжне материнське підприємство складає фінансову звітність, яка доступна для публічного використання та відповідає МСФЗ, в якій дочірні підприємства консолідується або оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток згідно з цим МСФЗ [4].

Узагальнюючи об'єднання бізнесу – це складний процес, що вимагає ретельного планування та управління ризиками. Цей процес може мати значний вплив на фінансовий стан компанії, збільшити її податкове навантаження та вимагає подання консолідованої фінансової звітності. Важливо врахувати всі аспекти успішного об'єднання бізнесу, включаючи ціну придбання, оцінку активів і зобов'язань та управління гудвілом.

Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт фінансової звітності 3 «Об'єднання бізнесу». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_006#top
2. Міжнародний стандарт фінансової звітності 13 «Оцінка справедливої вартості». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU17025>
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання бізнесу». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99#Text>
4. Міжнародний стандарт фінансової 10 «Консолідована фінансова звітність». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_065#top

РЕГУЛЮВАННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ

ХВАТОВА Дар'я,

*здобувачка вищої освіти, факультет економіки,
менеджменту та психології,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Семенова Світлана Миколаївна,
канд. екон. наук, доц.

У сучасних умовах глобалізації економіки та інтеграції ринків, питання гармонізації бухгалтерського обліку стає все більш актуальним. Впровадження міжнародних стандартів обліку та фінансової звітності (МСФЗ) сприяє прозорості та порівнянності фінансової інформації, що є ключовими факторами для залучення інвестицій та підвищення довіри інвесторів. Водночас, процес гармонізації та адаптації до міжнародних стандартів виявляється складним і багатогранним завданням, що потребує ґрунтовного аналізу та розробки ефективних стратегій впровадження.

Низка вітчизняних вчених: Ф. Бутинець, М. Огійчук, В. Жук, Л.Ловінська, М. Теслюк та ін. зосереджуються на аналізі переваг МСФЗ у контексті забезпечення високої якості фінансової звітності, а також на вивченні викликів, з якими стикаються підприємства при переході на ці стандарти. Окрема увага приділяється дослідженню

впливу МСФЗ на інвестиційну привабливість компаній та ефективність вкладання капіталу.

Сьогоднішня система регулювання та впровадження міжнародних стандартів обліку базується на координації зусиль міжнародних організацій, національних регуляторів, професійних асоціацій та самого бізнесу. Міжнародна рада зі стандартів фінансової звітності (IASB) є ключовим органом, що розробляє та оновлює МСФЗ, забезпечуючи їх актуальність та відповідність сучасним умовам ведення бізнесу [1, С. 170].

На національному рівні країни впроваджують міжнародні стандарти через адаптацію своїх законодавчих та нормативних баз, розробку методологічних вказівок та навчальних програм для бухгалтерів і аудиторів. Велика увага приділяється створенню ефективних механізмів контролю та моніторингу за дотриманням стандартів у процесі фінансової звітності. Незважаючи на значні успіхи в гармонізації облікових стандартів на міжнародному рівні, існують виклики, пов'язані з різницею у правових та економічних системах країн. Серед основних проблем – потреба в перекладі стандартів на національні мови, адаптація до місцевих умов ведення бізнесу та відмінностей у законодавстві [2, С. 692].

Впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) має вирішальне значення для глобалізованої економіки, оскільки воно спрямоване на стандартизацію фінансової звітності компаній, які діють в різних юрисдикціях. Це забезпечує єдину базу для аналізу фінансового стану та результатів діяльності підприємств, що в свою чергу робить звітність зрозумілою та порівняльною для міжнародних інвесторів та інших зацікавлених сторін. Завдяки цьому, компанії, які дотримуються МСФЗ, мають кращі можливості для залучення інвестицій на міжнародних ринках капіталу, оскільки інвестори відчують більшу впевненість у достовірності фінансової інформації, наданої компаніями.

Впровадження МСФЗ підвищує інвестиційну привабливість компаній та стандарти в обліку та аудиті [3]. Бухгалтерам та аудиторам необхідно регулярно вдосконалювати свої знання для відповідності МСФЗ, що забезпечує вищу якість послуг та зміцнює довіру інвесторів та економічну стабільність [4].

Таким чином, впровадження та ефективне регулювання Міжнародних стандартів обліку є ключовим чинником для забезпечення прозорості, надійності та порівнянності фінансової звітності на міжнародному рівні. Адаптація до МСФЗ вимагає комплексного підходу, що охоплює як законодавчі зміни, так і практичну реалізацію

стандартів на рівні окремих підприємств. Незважаючи на виклики, пов'язані з переходом на МСФЗ, довгострокові переваги від їх впровадження для міжнародної економічної інтеграції, залучення інвестицій та підвищення ефективності міжнародного бізнесу є беззаперечними.

Список використаних джерел

1. Yefimenko, T. I., Lovinska, L. G., & Yastremskyi, O. I. (2016). *Monitoring compliance and ensuring international financial reporting standards: Best global practices and prospects for implementation in Ukraine*. Academy of Financial Management, 170. URL: http://www.afu.kiev.ua/getfile.php?page_id=461&num=3
2. Zasadnyi, B. A. (2019). Prospects for the development of the national accounting system in the context of European integration processes. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Economy and Society*, (20), 685-692.
3. Tovkun, L. V. (2019). International financial reporting standards: Features of implementation in Ukraine. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2019/75.pdf
4. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами : навч. посіб. / О. В. Фоміна, С. М. Семенова, О. М. Ромашко та ін. Київ : ДТЕУ, 2023. 244 с. DOI: 10.31617/np.knute.2023-179

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ

ЧОРНОВОЛ Алла,

д-р екон. наук, проф.,

завідувач кафедри фінансів, обліку і оподаткування,

ЧТЕІ Державного торговельно-економічного університету

В сучасному світі спостерігається зростання зовнішньоекономічних відносин країн, що впливає на темп, характер та стан економічного та соціального розвитку. Становлення та розвиток міжнародних відносин є результатом інтернаціоналізації виробництва і формування ринку.

Інформатизація та глобалізація суспільства стосується усіх сфер життя та впливає на розвиток галузей знань, що є актуальним для бухгалтерського обліку як системи знань та практичної сфери діяльності¹.

Важливим кроком світового економічного співтовариства до створення прозорої бази діяльності підприємств є використання міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Впровадження МСФЗ у діяльність вітчизняних підприємств дає можливість отримати прозору інформацію для користувачів усіх рівнів, залучити фінансові ресурси для розвитку діяльності підприємств та отримати достовірну звітність. У зв'язку з тим, що діяльність компаній розвинутих країн виходить за межі національних кордонів спостерігається гармонізація національних систем фінансового обліку.

Організація обліку відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності є системою, яка спрямована на ведення обліку для підготовки фінансової звітності та використання цієї інформації для управління підприємством та його виробничо-фінансової діяльності. МСФЗ встановлюють вимоги до змісту бухгалтерської інформації та методологію формування її ключових показників. Дотримання цих вимог є важливим для підтримки довіри до облікової інформації та фінансової звітності з боку зацікавлених сторін, включаючи іноземних користувачів. Використання МСФЗ значно розширює можливості національних систем обліку, оскільки фінансова звітність, складена на їх основі, стає зрозумілою для міжнародних партнерів.

Гармонізація національних систем фінансового обліку в сучасних умовах є основною тенденцією в розвитку організації обліку у більшості країн світу. Це пояснюється тим, що діяльність багатьох великих компаній промислово розвинутих країн виходить за межі національних кордонів. Глобалізація ринків капіталу та збуту товарів, універсальність дії багатьох фінансових інструментів створюють умови для комерційних підприємств, банків та інших господарських організацій для міжнародного співробітництва на основі взаємної довіри².

¹ Яковюк І. (2012) Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу: проблеми теорії і практики. Європейський Союз і Україна: особливості взаємовідносин на сучасному етапі. Нац. акад. прав. наук України ; НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Розд. 1. 45–47.

² Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18 березня 2004 р. № 1629 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>.

Організація обліку за принципами Міжнародних стандартів фінансової звітності є важливою умовою залучення господарських суб'єктів до міжнародних ринків капіталу, оскільки це гарантує їхню повну відкритість перед інвесторами стосовно обсягів фінансових ресурсів та їх ефективного використання. МСФЗ встановлюють принципи, які стосуються ведення обліку та формування фінансової звітності, і вимагають визнання інформаційних потреб власників та інвесторів компанії.

МСФЗ встановлюють мінімальні вимоги до організації обліку та гармонізації національних систем обліку. Вони регулюють загальні принципи обліку, склад і зміст фінансової звітності, а також правила ведення обліку окремих об'єктів.

Проте, міжнародні стандарти передбачають переорієнтацію нормативного регулювання обліку на звітність та органічне поєднання законодавчих актів з професійними рекомендаціями бухгалтерських асоціацій та інших громадських організацій.

Перехід на міжнародні стандарти організації обліку здійснюються шляхом створення необхідних умов, а саме: створення нормативно-правової бази для обліку нових фінансових інструментів, податкової системи, яка б забезпечувала ефективність взаємовідносин держави та підприємств ринкового типу, та розрахункових взаємовідносин суб'єктів господарювання.

Організації та ведення обліку, а також використання отриманих даних є високо професійною сферою, до якої ставиться велика увага з метою застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності. Використання облікового досвіду на рівні держави відкриває можливість для використання облікової системи як макроекономічної категорії.

З появою транснаціональних компаній, захист їхніх інтересів став важливою проблемою для міжнародних спілок, об'єднань та організацій, у тому числі ООН та Всесвітнього банку. Центр ООН з транснаціональних корпорацій був ініціатором створення міжнародних стандартів фінансової звітності як єдиних правил ведення обліку та формування фінансової звітності³.

³ Досвід впровадження МСФЗ. Можливості для України. URL: <https://ua.accace.com/dosvd-vprovadzennja-msfz-mozhlivost-dljaukrani-news-flash/>

Отже, організація обліку не обмежується лише його веденням на підприємствах, але також охоплює організацію облікової системи на рівні країни та в міжнародному масштабі.

Список використаних джерел

1. Яковюк І. (2012) Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу: проблеми теорії і практики. Європейський Союз і Україна: особливості взаємовідносин на сучасному етапі. Нац. акад. прав. наук України ; НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Розд. 1. 45–47.

2. Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18 березня 2004 р. № 1629 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>.

3. Досвід впровадження МСФЗ. Можливості для України. URL: <https://ua.accace.com/dosvd-vprovadzhenja-msfz-mozhlivost-dljaukrani-news-flash/>.

4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС і його державами-членами – з іншої сторони. URL: <http://comeuroint.rada.gov.ua/komevpoint/doccatalog/document?id=56219>

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ ТА НЕФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ

НЕФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ

ВОЩИНСЬКА Анастасія,

*здобувачка вищої освіти,
факультет ресторанно-готельного та туристичного бізнесу,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Зябченкова Ганна Василівна,

старший викладач кафедри обліку та оподаткування

Незважаючи на те, що фінансова звітність традиційно вважається основним джерелом інформації про результативність діяльності будь-якого підприємства, все більшої важливості набуває нефінансова звітність. Нефінансова звітність – це звіти компаній, де відображені нефінансові показники, а саме показники з корпоративної соціальної відповідальності, або ESG показники (екологічні, соціальні та управлінські). Близько 78% компаній у світі готують нефінансові звіти (дослідження Інституту відповідальності інвесторів). Додатково, все більше компаній (40% на міжнародній арені) почали включати нефінансові показники в щорічні звіти [1].

Аспекти до розкриття у нефінансових звітах: 1) загальні відомості про компанію: основна стратегія та цілі, корпоративні цінності, управління ризиками тощо; 2) операційна діяльність компанії, вдалі проекти; 3) основні показники фінансової звітності, коротка характеристика їхньої динаміки, що доповнюють основний розділ; 4) реалізовані та очікувані інвестиції; 5) стратегія, бізнес-план, модель, тактика вирішення можливих проблем; 6) кадрова та соціальна політика, характеристика персоналу, навчальні заходи, охорона навколишнього середовища, соціальні та благодійні програми [2].

Наразі коли в Україні війна сприйняття підприємництва серед населення значно трансформувалося. Стало зрозуміло, що бізнес служить не тільки як засіб заробітку. Його важлива соціальна роль проявляється не лише через внески до бюджету у формі податків.

Великі українські бізнеси стали першими, хто підтримав державу фінансово у захисті територіальної цілісності. Однак у такий кризовий період дуже часто самі підприємства потребують підтримки. Одним із інструментів її залучення можуть бути нефінансові звіти. До прикладу, в європейських країнах стандартизовані нефінансові звіти використовують для пошуку інвесторів. Такі звіти мають високу цінність, бо розкривають діяльність підприємства з усіх можливих сторін, містять як кількісні, так і якісні показники, а також описують усі значущі впливи підприємства на економіку, навколишнє середовище, суспільство та навпаки їхні впливи на підприємство

Підприємства все частіше звітують у відповідності до міжнародних стандартів. На сьогодні їх існує більше двадцяти [3], але найпопулярнішим є стандарт GRI (The Global Reporting Initiative). В Україні застосування стандартів GRI для нефінансової звітності є не дуже поширеним – у 2021 році, за оцінками авторів статті, приблизно двадцять українських компаній опублікували свої нефінансові звіти.

Існує декілька ключових цілей, яких компанії можуть досягти через нефінансовий звіт, особливо коли війна в Україні виступає як важлива тема. Передусім, це надає можливість компаніям відкрито висловити свою ставлення до війни та показати свою підтримку певній стороні, що є ключовим для підтримання їхньої репутації. Далі, у контексті інформаційних викликів, важливо ділитися перевіреною інформацією, а звіт, підготовлений згідно з міжнародними стандартами GRI, слугує надійним джерелом таких даних. Третім аспектом є демонстрація фінансової стійкості під час війни, що включає продовження роботи без масових звільнень, своєчасну оплату праці, а також можливу допомогу в евакуації співробітників або місцевих громад.

В результаті, нефінансовий звіт повинен охоплювати дві основні теми: 1) Як компанія відповідає на воєнні умови, її соціально-економічні наміри та завдання під час військового стану; 2) Як дії компанії та її реагування на нові виклики впливають на взаємодію з різними категоріями зацікавлених сторін і як відбувається взаємовплив між цими групами та компанією. Враховуючи, що війна у XXI столітті, особливо в країні, яка активно розвивається, є незвичним явищем, не дивно, що в європейській практиці нефінансової звітності відсутні приклади, що описують вплив війни на діяльність компаній[4].

Висновки. Сьогодні значно зросли ризики для українських підприємств, багато з них уже зазнали прямих матеріальних втрат, інші недоотримують значну частину прибутку. Попри це підприємства повинні продовжувати свою роботу та виконувати буденні задачі, однією з яких може бути підготовка нефінансової звітності.

Звіт про управління, підготовка якого передбачена законодавством України, складається за довільною формою, тому має дуже низьку цінність. В умовах сьогодення українським компаніям краще подавати звіти згідно з міжнародними стандартами GRI, оскільки вони є найбільш розповсюдженими, зручними та універсально визнаними у світі.

Список використаних джерел

1. Навіщо бізнесу звіти. URL: <http://www.epravda.com.ua/columns/2019/10/31/653160/> (Дата звернення: 20.03.2024)
2. FAQ про річні нефінансові звіти. URL: <https://toplead.com.ua/ua/blog/id/faq-o-godovyh-nefinansovyh-otchetah-230/> (Дата звернення: 20.03.2024)
3. Гречко А. та Очеретяна О.(2021). Нефінансова звітність як інструмент підвищення інвестиційної привабливості підприємства. Київ: випуск 25. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/274/262> . (Дата звернення: 20.03.2024)
4. Гречко А. та Очеретяна О.(2022). Обґрунтування необхідності висвітлення впливу війни в Україні на діяльність підприємства у нефінансовій звітності. Київ: випуск 28. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1380/1331>. (Дата звернення: 20.03.2024)

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

ГОРОДЯНСЬКА Лариса,

*доцент кафедри туризму та готельно-ресторанного бізнесу,
Київський національний університет технологій та дизайну*

Повномасштабна військова агресія РФ проти України негативно впливає на політичну, соціальну та економічну ситуації у світі. За прогнозами Світового банку, зростання глобальної економіки сповільнюється третій рік поспіль – з 2,6 % минулого року до 2,4 % у 2024 році, що майже на три чверті відсоткового пункту нижче середнього показника 2010-х років [1]. Разом з цим, поточний рік залишається важким та економічно нестабільним для галузі туристичного бізнесу.

тичного бізнесу. Ескалація військових дій в Україні, відновлення пандемії, зростання інфляційних процесів стали негативними чинниками, які призвели до зниження більше ніж у 3 рази кількості іноземних туристів, що відвідали Київ у I півріччі 2022 році (до 98 тис. осіб) порівняно з I півріччям 2021 року (понад 300 тис. осіб) [2]. Радикально змінилося й ставлення до соціальної відповідальності суб'єктів туристичного бізнесу. Керівництво туристичного бізнесу вимушено адекватно реагувати на кризові умови та враховувати негативні тенденції при плануванні заходів адміністративного стимулювання процесів соціальної відповідальності підприємств (суб'єктів господарювання) туристичного бізнесу.

Метою дослідження є визначення видів соціальної відповідальності суб'єктів туристичного бізнесу в Україні в кризових умовах.

В сучасних умовах, які є кризовими, соціальна відповідальність туристичного бізнесу має бути спрямована на поживлення соціальної активності та підтримання оптимального рівня відтворення економічних ресурсів [3] й ресурсного розподілу між суб'єктами туристичного бізнесу та органами владних повноважень. Визначення видів соціальної відповідальності має відбуватися з урахуванням особливостей розвитку сучасної регіональної стратегії й громадських потреб та низки негативних чинників, які в кризових умовах гальмують розвиток суб'єктів туристичного бізнесу в Україні. Вважаємо, що основними видами соціальної відповідальності суб'єктів туристичного бізнесу в Україні в сучасних-умовах мають бути:

1. Безпека і здоров'я туристів. Суб'єкти туристичного бізнесу повинні приділяти особливу увагу захисту здоров'я та дотриманню умов безпеки своїх клієнтів. Це потребує розробки планів їх евакуації, систем сповіщення й комунікації, навчання персоналу діям у разі виникнення надзвичайних ситуацій та надання туристам інформації про заходи мінімізації ризиків.

2. Підтримка місцевого населення. У кризових ситуаціях суб'єкти туристичного бізнесу можуть вживати заходів, спрямованих на забезпечення місцевого населення засобами першої необхідності (наприклад, харчуванням та/або медичною допомогою).

3. Збереження природних ресурсів і культурної спадщини. Суб'єкти туристичного бізнесу повинні вживати заходів щодо збереження природних ресурсів, фінансової підтримки історичних та культурних пам'яток, музеїв, археологічних об'єктів.

4. Етична комунікація та поведінка. Суб'єкти туристичного бізнесу повинні етично та зважено спілкуватися зі своїми клієнтами та громадськістю. Це включає надання точної та достовірної інформації про вжиті заходи безпеки з метою уникання паніки й розповсюдження недостовірних чуток.

5. Співпраця з громадськими організаціями та владою. Суб'єкти туристичного бізнесу повинні активно співпрацювати з місцевою владою, неприбутковими організаціями та іншими стейкхолдерами для координації дій у кризових ситуаціях та ефективності наданої допомоги.

Отже, в результаті дослідження визначено основні види соціальної відповідальності суб'єктів туристичного бізнесу в Україні в кризових умовах, що враховують негативні чинники, які впливають на стан та рівень розбалансованості ресурсного обміну суб'єктів туристичного бізнесу із основними групами стейкхолдерів.

У подальшому доцільно обирати комбінації видів соціальної відповідальності з урахуванням рівнів потенціалу суб'єктів малого й середнього бізнесу й потреб стейкхолдерів.

Потрібно посилення контролю з боку держави за діяльністю турагентів та якістю туристичних продуктів, що реалізуються ними кінцевому споживачеві – туристу.

Список використаних джерел

1. Global Economy Set for Weakest Half-Decade Performance in 30 Years (2024). The World Bank. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/01/09/global-economic-prospects-january-2024-press-release>
2. Tourism in Kyiv: the current state and plans for the restoration of the sphere (2022). Evening Kyiv. vechirniy.kyiv.ua/news/71973/
3. Gorodianska L. (2023). Reconstruction of Economic Resources in the Tourism Industry. Journal of Strategic Economic Research, 5 (16), 17-28. <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/25602>

РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ТРУДОВІ РЕСУРСИ ЗА СТАНДАРТАМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЄС

ЖУКОВ Данило,
*здобувач вищої освіти,
факультет міжнародної торгівлі та права,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник
Костюченко Валентина Миколаївна,
д-р екон. наук, проф.

Розкриття інформації про трудові ресурси: прагнення ЄС до сталого розвитку через прозорість

Останнім часом, на фоні зростаючої занепокоєності щодо впливу на навколишнє середовище та соціальну сферу, компанії все більше потребують стабільної діяльності. Як Споживачі, так і інвестори вимагають більшої прозорості щодо трудових ресурсів компанії, визнаючи, що етичне ставлення до працівників є не лише моральним принципом, але й фактором сприяння довгострокового успіху компанії. Європейський Союз став лідером у вирішенні цієї потреби, розробивши Європейські стандарти звітності про сталий розвиток (далі ESRS). Ці стандарти спрямовані на стандартизацію та покращення розкриття інформації щодо показників сталого розвитку компанії, приділяючи особливу увагу відповідальному управлінню людським капіталом.

Структура ESRS охоплює набір галузевих стандартів, кожен з яких стосується певного аспекту сталого розвитку. Шість із цих стандартів, ESRS S1-S6, особливо стосуються розкриття інформації про трудові ресурси. Однак важливо зазначити, що ESRS S7, який зосереджується на впливах споживачів і кінцевих користувачів, також може опосередковано пов'язуватися з трудовою практикою, враховуючи під час пошуку роботи такі аспекти, як чесна трудова практика [2]. Тож розглянемо детальніше елементи групи соціальних стандартів ESRS щодо трудових ресурсів та їх відмінності.

Перший стандарт ESRS S1 (Про власну робочу силу) надає широкий огляд структур управління компанії та процесів, пов'язаних із соціальною стійкістю, включно з практикою праці. Цей стандарт закладає основу для прозорості, вимагаючи розкриття політики та підходів до управління персоналом.

ESRS S2 (Власні працівники: умови праці) глибше розглядає конкретні деталі того, як компанія керує своєю робочою силою. Він зосереджений на таких сферах, як робочий час, охорона праці та безпека, а також благополуччя працівників. Показники, які використовуються згідно з цим стандартом, включають рівень травматизму, опитування про задоволеність працівників і доступ до медичних послуг.

ESRS S3 (Власні працівники: рівні можливості) наголошує на недискримінації та справедливому ставленні в компанії. Він зобов'язує розкривати інформацію про зусилля, спрямовані на сприяння інклюзії, рівну оплату за однакову роботу та ініціативи щодо балансу між роботою та особистим життям.

Відповідні показники включають дані про гендерну різницю в оплаті праці, склад робочої сили за демографічними показниками та політику щодо відпусток по догляду за дитиною. За даними Євростат, статистичного управління ЄС, у 2022 році лише 60% працівників були охоплені колективним договором [4]. Ця статистика підкреслює необхідність прозорості практики рівних можливостей.

ESRS S4 (Власні працівники: інші права, пов'язані з роботою) зосереджується на конкретних правах, крім основних умов праці. Ключовою складовою цього стандарту є вимога прожиткового мінімуму. Компанії повинні повідомляти, чи платять вони своїм працівникам прожитковий мінімум, гарантуючи, що вони можуть задовольняти свої основні потреби та брати участь у житті суспільства.

ESRS S5 (Працівники ланцюжка створення вартості) виходить за межі безпосередніх співробітників компанії, щоб охопити весь ланцюжок створення вартості. Цей стандарт зобов'язує звітувати про зусилля з виявлення та усунення ризиків для прав людини в мережі постачання, включаючи порушення трудових прав. Враховуючи глобальний характер багатьох підприємств, МОП (Міжнародна організація праці) оцінює, що близько 2 мільярдів людей у всьому світі все ще працюють неофіційно, часто не маючи гідних умов праці [5]. ESRS S5 відіграє вирішальну роль у просуванні відповідальних трудових практик у всій мережі компанії.

ESRS S6 (Постраждалі громади). Варто наголосити, що цей стандарт безпосередньо не зосереджений на трудових ресурсах сам по собі, але все ж опосередковано впливає на практику праці. Він вимагає від компаній розкривати, як їх діяльність впливає на громади, в яких вони працюють, адже громади з обмеженими можливостями працевлаштування можуть бути більш вразливими до експлуатації. Пропагуючи відповідальну практику ведення бізнесу в цих областях, ESRS S6 може сприяти покращенню умов праці для місцевих жителів.

Однак, хоча ці стандарти й представляють собою значний крок у напрямку прозорості трудової практики, все ж мають певні обмеження. Рівень деталізації може бути недостатнім для забезпечення однозначності та узгодженості в трактуванні та звітності. Також наразі існують певні проблеми з механізмами забезпечення відповідності стандартам та доступністю даних, що ускладнює їх впровадження та ефективність. Орієнтація на Європу та вартість впровадження також є чинниками, які можуть обмежити придатність цих стандартів для деяких міжнародних компаній.

Проте, незважаючи на ці обмеження, важливо визнати, що концепція ESRS є важливим кроком до покращення прозорості та звітування в трудовій практиці, а розпізнавання їх недоліків є важливим для подальшого розвитку та вдосконалення цих стандартів.

Із зосередженням на вирішенні проблем доступності даних, механізмів забезпечення виконання та вартості впровадження, а також з урахуванням галузевих особливостей, результатів та залучення зацікавлених сторін, стандарти ESRS можуть здійснювати значний вплив на покращення умов праці та підвищення якості життя працівників у всьому світі.

Список використаних джерел

1. Sustainability reporting standards interim draft. (2024). EFRAG. URL:<https://www.efrag.org/Activities/2105191406363055/Sustainability-reporting-standards-interim-draft>
2. Kulyabina, M. J. (2023). ESRS S1: Own workforce. LinkedIn. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/esrs-s1-own-workforce-maya-jonkman-kulyabina--hzbae>
3. Tichy, G. (2023). The «S» of ESG in the ESRS. Stratecta. URL: <https://www.stratecta.exchange/the-s-of-esg-in-the-esrs/>
4. Collective bargaining. (2022). European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. URL: <https://www.eurofound.europa.eu/en/topic/collective-bargaining>
5. Assessing the current state of the global labour market: Implications for achieving the Global Goals. (2023). ILOSTAT. URL:<https://ilostat.ilo.org/assessing-the-current-state-of-the-global-labour-market-implications-for-achieving-the-global-goals/>

РОЛЬ НЕФІНАНСОВИХ ВИМІРНИКІВ В ІНТЕГРОВАНІЙ ЗВІТНОСТІ КОМПАНІЙ

ЗАДНІПРОВСЬКИЙ Олександр,

*канд. екон. наук, доц.,
доцент кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет*

Сучасна парадигма обліку почала стикатись з проблемою, що вимагає кардинального переосмислення бухгалтерії як системи виключно вартісного вимірювання та оцінювання. Нею стала практика залучення в систему інтегрованої звітності комплексу показників, котрі неможливо адекватно вимірювати вартісно, або ж системи нефінансових показників.

Нефінансові вимірники в інтегрованій звітності компаній стали інструментом для визначення й оцінки впливу підприємства на соціальне та природне середовище, а також його здатності до сталого розвитку. Вони доповнюють фінансову звітність і дають можливість зацікавленим сторонам отримати максимально повне відображення усіх параметрів діяльності господарюючого суб'єкту підприємства. Як зауважує С. Левицька, важливою ознакою звітності є «досягнення економічної вигоди/корисності від використання ... інформації її користувачами»¹. Відтак виникає необхідність дослідження, узагальнення та класифікації таких метрик в інтересах як методології обліку і звітності, так і користувачів звітів та усіх стейкхолдерів.

Поява нефінансових показників набула широкого поширення протягом останнього десятиліття при оприлюдненні річних звітів спочатку зарубіжних, а згодом і вітчизняних компаній. Ці показники формують уявлення про головні досягнення компанії шляхом репрезентації даних про інтегральний індекс задоволення працівників, соціальні та економічні цінності бізнесу, дотримання етичних та моральних, складові інтелектуального капіталу, параметрів людського та соціального капіталу². Така практика все частіше знаходить підтримку національними підприємствами, які залучають до інтегрованих звітів прогнозовану або перспективну інформацію, не передбачену фінансовою звітністю (зокрема нефінансовими показниками

¹ С. Левицька. Розвиток інтегрованої звітності підприємств: тези виступів Міжнар. наук. конф. – Житомир: Житомирська політехніка, 2019. 356 с. с.106-108. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/22681.pdf>

² IIRC, 2013a, Framework: 2.14 та 4.31; Kruz, 2017. URL: <https://www.frontiersin.org/research-topics/pdf>

індексу росту продукції (в розрізі номенклатури), змінам ринків збуту, якісними показниками кадрового складу тощо).

Спробуємо узагальнити наявні нефінансові вимірники, що застосовуються в сучасній інтегрованій звітності.

1. Соціальна відповідальність підприємства (CSR):

- Вимірники, що відображають участь підприємства у соціальних програмах, благодійних заходах, розвитку місцевих громад тощо. Приклади: кількість часу (годин), відданих волонтерами на благодійність; обсяг інвестицій у розвиток освіти та медицини у місцевих громадах.

2. Екологічна стійкість:

- Вимірники, що відображають екологічну діяльність підприємства, його вплив на навколишнє середовище та заходи з мінімізації екологічного сліду. Приклади: обсяг викидів парникових газів; використання відновлюваних джерел енергії; кількість відходів, перероблених чи відновлених.

3. Управління ризиками та безпекою:

- Вимірники, котрі відображають системи управління ризиками та заходи з забезпечення безпеки на робочому місці та виробничих процесах. Приклади: кількість травматичних подій на робочому місці; витрати на програми з підвищення безпеки.

4. Корпоративне управління:

- Вимірники, що оцінюють ефективність систем корпоративного управління, включаючи структуру управління, взаємодію з акціонерами та дотримання принципів корпоративної етики. Приклади: склад та досвід ради директорів; рівень дотримання принципів кодексу корпоративної етики.

Корисність нефінансових вимірників можна оцінити через головну їх характеристику. До них варто віднести:

1. Об'єктивність: вимірники повинні бути об'єктивними та легко тактим, що легко перевірити в реальному часі, для того, щоб забезпечити достовірність інформації в інтегрованій звітності.

2. Стратегічність: вимірники повинні бути зформованими таким чином, щоб вони відображали стратегічні цілі та плани підприємства.

3. Порівнянність: важливо, щоб вимірники були співставляваними між собою, а також з аналогічними показниками інших підприємств, для забезпечення можливості оцінки результатів.

4. Підтвердження: потрібно мати механізми підтвердження нефінансових вимірників, таких як стандарти сертифікації чи звітність сторонніх аудиторів.

В якості шкали вимірювання, що дозволяє навести кількісну оцінку нефінансових вимірників, використовують рейтингові шкали,

системи бенчмаркінгу (еталонного вимірювання), відносні частки, відсотки певної сукупності, тощо.

Поширення серед існуючих та потенційних користувачів таких показників сприятиме включення дисципліни «Інтегрована звітність» в університетські курси підготовки обліковців³. Це дасть змогу сформувати професійне середовище, котре зможе органічно сприймати такі поки що досить дивні для традиційно консервативної бухгалтерської спільноти новації.

Список використаних джерел

1. Левицька С.О. Розвиток інтегрованої звітності підприємств: тези виступів Міжнар. наук. конф. – Житомир: Житомирська політехніка, 2019. 356 с. с.106-108. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/22681.pdf>

2. IIRC, 2013a, Framework: 2.14 та 4.31; Kruz, 2017. URL: <https://www.frontiersin.org/research-topics/pdf>

3. Король С.Я., Фоміна О.В. Інтегрована звітність як навчальна дисципліна. тези виступів Міжнар. наук. конф. – Житомир: Житомирська політехніка, 2019. 356 с. с.80-82. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/80-1.pdf>

КРИПТОВАЛЮТИ В ІНТЕГРОВАНІЙ ЗВІТНОСТІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ЗАХАРКІВ Віктор,

*аспірант, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

Інтегрована звітність охоплює ширший спектр інформації, ніж традиційна фінансова звітність, включаючи економічні, екологічні, соціальні та управлінські аспекти діяльності компанії, що спрямовані на задоволення інформаційних потреб різних зацікавлених сторін. Враховуючи це, розгляд криптовалют в контексті інтегрованої звітності передбачає аналіз впливу криптовалютних активів і транзакцій

³ Король С.Я., Фоміна О.В. Інтегрована звітність як навчальна дисципліна. тези виступів Міжнар. наук. конф. – Житомир: Житомирська політехніка, 2019. 356 с. с.80-82. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/80-1.pdf>

на різні аспекти господарської діяльності компанії, включаючи їх стратегічне значення, пов'язані з ними ризики та практики управління, а також відповідні соціальні та екологічні наслідки.

Відображення криптовалюти в звітності вимагає адекватного розуміння її впливу на фінансову стабільність та репутацію компанії, а також на взаємодію останньої з зацікавленими сторонами. Це проявляється через зміну у капіталах компанії, зокрема фінансового, виробничого, людського, інтелектуального, соціально-репутаційного та природного капіталів [1]. Різні аспекти відображення капіталів компаній в інтегрованій звітності вивчали, наприклад [2-4].

В рамках *фінансового капіталу* в інтегрованій звітності криптовалюта розглядається як інноваційний фінансовий актив, що може забезпечити додаткові можливості для залучення капіталу та диверсифікації портфеля активів.

У контексті *виробничого капіталу*, криптовалюту можна розглядати як частину технологічної інфраструктури підприємства, особливо якщо компанія залучена в майнінг або використовує блокчейн-технології для оптимізації своїх операційних процесів. Це включає в себе інвестиції в обладнання для майнінгу, розробку програмного забезпечення та інші активи, які сприяють створенню або підтримці виробничих процесів.

В рамках *людського капіталу*, криптовалюта та пов'язані з нею технології можуть відігравати важливу роль у розвитку навичок і знань працівників. Робота з криптовалютою приваблює амбітних та креативних людей, мотивуючи їх до інновацій і пошуку унікальних рішень для складних завдань, що відкриває нові горизонти для розвитку цифрової економіки. Завдання компаній фактично полягає у створенні кращих умов для роботи. Володіння персоналом знаннями у сфері блокчейну та криптовалют не тільки збільшує інноваційний потенціал компанії та, як очікується, сприятиме розвитку нових бізнес-моделей або продуктів. Це в свою чергу матиме вплив, наприклад, на виробничий капітал.

З точки зору *інтелектуального капіталу*, криптовалюта та блокчейн-технології можуть бути визначені як ключові активи, що відображають знання, інновації та технологічні досягнення компанії. Інвестиції в дослідження та розробку у цій сфері не тільки посилюють технологічну базу компанії, але й можуть сприяти створенню нових джерел доходу та зміцненню її конкурентних переваг на ринку.

У рамках *соціально-репутаційного капіталу*, адаптація та використання криптовалюти компанією мають значний вплив на її репутацію та відносини зі стейкхолдерами. З одного боку, інноваційність у сфері криптовалют і блокчейну може підвищити імідж

компанії як піонера технологічного прогресу. З іншого боку, використання криптовалюти пов'язане з значними ризиками, такими як волатильність та невизначеність у регулюванні. Вони вимагають від компанії прояву високого рівня відповідальності та прозорості у комунікаціях, щоб не зашкодити довірі та лояльності зацікавлених сторін.

У контексті природного капіталу, діяльність криптоіндустрії, особливо майнінг, має значний негативний вплив на природний ресурсів, зокрема через велике споживання електроенергії. Водночас, як альтернативний засіб платежу, криптовалюта не вимагає використання тих ресурсів, яких вимагає виробництво паперових і металевих грошей. Це ставить перед компаніями важливі завдання щодо пошуку нових технологічних рішень і компромісів задля зниження загального негативного впливу на навколишнє середовище та щодо інтеграції сталих практик.

Таким чином, в перспективі відображення криптовалют в інтегрованій звітності сприятиме залученню додаткового капіталу та подальшому розвитку інноваційного потенціалу компанії через нові технологічні досягнення й адаптовані бізнес-моделі. Відображення криптовалют в інтегрованій звітності допомагає компанії в процесі її підготовки краще визначити для себе та краще донести до зацікавлених сторін інформацію про виклики, з якими пов'язана природа криптовалют. В перспективі інтегроване звітування має стати важливим засобом забезпечення прозорості, збереження довіри стейкхолдерів та підвищення конкурентоспроможності компаній, які працюють з криптовалютою.

Список використаних джерел

1. The International Framework. <https://integratedreporting.ifrs.org/wp-content/uploads/2021/01/InternationalIntegratedReportingFramework.pdf>

2. В.Ю. Царук. (2020) Концептуальні засади інтегрованої звітності в корпоративних структурах. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». Тернопіль. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2020/76.pdfhttps://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

3. А. Чуєнко, С. Король. (2023) Оцінка капіталів в інтегрованій звітності. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1827729>

4. Н.М. Свічкарь, Є.М. Кобець (2021) Впровадження інтегрованої звітності як нової моделі управління бізнесом. Економіка та суспільство. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/919/881/>

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ У СТВОРЕННІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ: ВІД ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ДО ДІЇ

КАМЛАЧЕНКО Єлизавета,

*здобувачка вищої освіти,
факультет ресторанно-готельного та туристичного бізнесу,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Зябченкова Ганна Василівна,

старший викладач кафедри обліку та оподаткування

У сучасному світі концепція соціальної відповідальності бізнесу виявляється все більш необхідною та актуальною. Зростаючий тиск громадськості, зміни клімату, дефіцит ресурсів та інші глобальні виклики заставляють підприємства переглянути свою роль у суспільстві. Це не тільки моральна обов'язковість, але й стратегічна необхідність для забезпечення стійкого розвитку. [1, с. 41].

Соціальна відповідальність бізнесу (CSR) визначається як підходи та практики, які компанії використовують для управління своїм впливом на суспільство та довкілля в процесі виконання своїх комерційних функцій. Це охоплює широкий спектр діяльності, включаючи дотримання прав людини, підтримку місцевих спільнот, збереження довкілля, етичне ведення бізнесу та інші аспекти, які виходять за межі простого заробітку прибутку.

Стійкий розвиток визначається як розвиток, який задовольняє потреби поточного покоління, не посягаючи на здатність майбутніх поколінь задовольняти свої потреби. Це відноситься до збалансованого підходу до економічного, соціального та екологічного розвитку, який дозволяє забезпечити процвітання сьогодення без ушкодження можливостей майбутніх поколінь. Цей підхід передбачає взаємодію між економічними, соціальними та екологічними аспектами діяльності, щоб досягти довгострокової стійкості та розвитку. [3, с. 19]

Враховуючи ці визначення, важливо розуміти, що соціальна відповідальність бізнесу та стійкий розвиток взаємопов'язані та взаємозалежні поняття, і спільна реалізація цих концепцій стає ключовим фактором у досягненні суспільної та екологічної стійкості.

У сучасному світі підприємства все частіше розуміють важливість соціальної відповідальності як необхідну складову своєї стратегії. При цьому вони приймають різні підходи до впровадження соціально

відповідальних практик. Розглянемо деякі з найбільш поширених підходів:

- **філантропічний підхід:** цей підхід полягає у спрямуванні ресурсів підприємства на благодійність та громадські проекти безпосередньо без прямого зв'язку з основними діяльностями підприємства.

- **етичний підхід:** підприємства, що приймають етичний підхід до соціальної відповідальності, звертають увагу на внутрішні стандарти та моральні принципи у своїй діяльності, такі як дотримання прав людини, використання справедливих практик у трудових відносинах та уникнення корупції.

- **екологічний підхід:** підприємства, які обирають екологічний підхід до соціальної відповідальності, активно займаються зменшенням свого впливу на навколишнє середовище, здійснюючи заходи щодо енергоефективності, використання відновлюваних джерел енергії та зменшення викидів токсичних речовин.

- **стейкхолдерський підхід:** цей підхід передбачає активне включення всіх зацікавлених сторін, або стейкхолдерів, у процес прийняття рішень. Підприємства, що використовують цей підхід, беруть до уваги потреби та очікування не лише власників, але й клієнтів, співробітників, постачальників, співтовариств та інших стейкхолдерів.

- **економічний підхід:** цей підхід орієнтований на те, щоб забезпечити довгострокову стійкість підприємства шляхом впровадження соціальних програм, які сприяють підвищенню ефективності виробництва та зменшенню ризиків. [4, с. 60]

Сталість розвитку стає невід'ємною складовою успішного бізнесу, компанії повинні активно впроваджувати соціальну відповідальність (СВ) у свою діяльність. Для досягнення цієї мети існують різноманітні стратегії та інструменти, які допомагають організаціям інтегрувати принципи СВ у всі аспекти своєї роботи.

Один із найефективніших підходів – це розробка та впровадження стратегій корпоративної соціальної відповідальності (CSR). Ці стратегії включають в себе низку заходів, спрямованих на підвищення соціальної відповідальності компанії, таких як удосконалення умов праці, зменшення викидів забруднюючих речовин, впровадження програм співробітництва з місцевими спільнотами тощо.

Ще одним ефективним інструментом є використання стандартів та сертифікаційних систем, таких як ISO 26000 або Global Reporting Initiative (GRI). Ці системи надають компаніям засоби для оцінки, вимірювання та звітування про їхню соціальну відповідальність, що дозволяє підприємствам керувати своїми впливами на суспільство та навколишнє середовище. [1, с. 11]

Крім того, співпраця зі зацікавленими сторонами, такими як урядові органи, НУО, акціонери та споживачі, є ключовим елементом успішної реалізації стратегій СВ. Ця взаємодія дозволяє компаніям зрозуміти потреби та очікування своїх зацікавлених сторін, а також отримати підтримку та визнання за свою соціальну ініціативу.

Важливо також зауважити, що створення культури СВ у власному колективі є важливим аспектом успішної реалізації стратегій. Навчання та підтримка персоналу у розумінні та впровадженні цінностей та практик соціальної відповідальності може значно підвищити ефективність програм та ініціатив у цьому напрямку.

Соціальна відповідальність бізнесу стала невід'ємною складовою сучасної корпоративної культури, відображаючи стрімке розуміння та прийняття підприємствами їхнього впливу на суспільство та довкілля. У статті було розглянуто різноманітні підходи до соціальної відповідальності бізнесу, включаючи розробку стратегій корпоративної соціальної відповідальності, використання стандартів та сертифікаційних систем, співпрацю зі зацікавленими сторонами та створення культури СВ у колективі підприємства. [3, с. 22]

Важливо підкреслити, що успішна реалізація соціальної відповідальності вимагає поєднання цілеспрямованих дій з урахуванням індивідуальних потреб та характеристик кожного підприємства. Незважаючи на складність завдання, впровадження соціально відповідальних практик принесе не лише позитивний вплив на суспільство та довкілля, але й сприятиме стабільному та стійкому розвитку бізнесу в майбутньому.

Таким чином, вироблення та впровадження ефективних стратегій соціальної відповідальності стає нагальною задачею для кожної компанії, що прагне не лише досягти фінансового успіху, але й залишити позитивний слід у суспільстві та на планеті в цілому.

Список використаних джерел

1. Carroll, A.B. (1999). Corporate Social Responsibility: Evolution of a Definitional Construct. *Business & Society*, 38(3), 268-295.
2. Porter, M.E., & Kramer, M.R. (2006). Strategy & Society: The Link between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility. *Harvard Business Review*, 84(12), 78-92.
3. ISO 26000:2010. Guidance on social responsibility. International Organization for Standardization.
4. Global Reporting Initiative (GRI) Standards. (2022). Retrieved from <https://www.globalreporting.org/standards/>

СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНА СУТНІСТЬ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

КОРОЛЬ Світлана,

*професор кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет*

В останні роки в Україні посилились тенденції, які вказують на соціально відповідальний характер господарської діяльності підприємств. Відданість цілям сталого розвитку визнана на рівні національної концепції. Українські підприємства явно (наприклад у маркетингових заходах) і неявно надають допомогу військовим (фінансують виготовлення та придбання необхідних засобів або передають свою продукцію на фронт), своїм працівникам, які стали вимушеними переселенцями або зазнали втрат, мешканцям постраждалих регіонів, відновлюють роботу на звільнених територіях, тим самим забезпечують робочі місця, надходження необхідних товарів та поповнення місцевого бюджету. Натомість, досі немає чіткого розуміння суті соціальної відповідальності бізнесу.

Певну допомогу у розв'язанні зазначеної дилеми можуть надати вітчизняні нормативні документи. Так, відповідно до Господарського кодексу України від 16.01.2003 року № 436-IV (ст. 3 і 55), суб'єкти господарювання (підприємства і підприємці всіх видів) здійснюється господарську діяльність задля досягнення економічних і соціальних результатів. Така діяльність реалізується у сфері суспільного виробництва та має визначальний вплив на суспільство. При цьому твердження американського економіста М. Фрідмана про те, що «існує одна і тільки одна соціальна відповідальність бізнесу – використати свої ресурси і займатися діяльністю, спрямованою на збільшення прибутків...» [1, с. 133], нині набуло більш широкого змісту. На практиці господарська діяльність підприємства має різноманітні *економічні* (не залежно від того, чи мета господарської діяльності суб'єктів господарювання є комерційною або некомерційною), *екологічні* (оскільки споживає ресурси і має відходи виробництва і споживання) та *соціальні* (зважаючи на залучення представників спільноти в якості працівників, постачальників, клієнтів, власників, сплачуючи податки тощо) важелі.

М. Фрідман визнавав, що бізнес, разом з усіма громадянами, поділяє таку соціальну відповідальність як «підкорятися законам країни та жити згідно з її ідеалами» [1, с. 120]. У січні 2020 року урядом була схвалена Концепція реалізації державної політики у

сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року (далі – Концепція). Цьому передувало приєднання України до реалізації Цілей сталого розвитку. У зазначеному документі визнана роль всіх суб'єктів господарської діяльності (від мікропідприємств та кооперативів до багатонаціональних підприємств) у забезпеченні сталого розвитку кожної держави та закликає підприємців задіяти їх творчий та інноваційний потенціал для розв'язання завдань сталого розвитку [2].

Прийняття Концепції заклало основу для зміни національної моделі соціальної відповідальності бізнесу в Україні та її наближення до європейської моделі [3, с. 62-93, дод. А.2]. В ЄС держава визначає не лише відповідальну поведінку суб'єктів господарювання, але й вимоги до звітування про екологічні і соціальні аспекти господарської діяльності. Разом з тим, ключовими ознаками соціальної відповідальності бізнесу є добровільні засади вибору рівня її реалізації підприємством, прагматичний дискреційний підхід до цього та імплементацію в основну, тобто господарську, діяльність підприємства [3, с. 61]. Україна, приєднавшись у 2017 році до Декларації ОЕСР про міжнародні інвестиції та багатонаціональні підприємства, має дотримуватись Керівних принципів щодо відповідального ведення бізнесу, які є її невід'ємною частиною [2]. Даний документ, що визнаний в усьому світі, також говорить про принцип добровільної дії та визначає стандарти відповідальної ділової поведінки відповідно до законодавства, в нашому разі – законодавства України.

Зауважимо, що у Концепції визначені основні напрями розвитку соціально відповідального бізнесу, що реалізуються вітчизняними суб'єктами господарювання на добровільних засадах, зокрема у сфері охорони навколишнього природного середовища, у сфері зайнятості населення, у розвитку трудових відносин. Інші вітчизняні нормативні документи встановлюють норми господарської діяльності, наприклад у сфері виробництва у різних галузях, щодо якості продукції, відносин зі споживачами тощо. Їх дотримання є тим мінімумом, який є основою для соціально відповідального підходу до бізнесу [3, с. 42].

Очікуємо, що держава Україна створить умови для відповідальної поведінки суб'єктів господарювання та їх «відповідальності за вплив їх рішень і дій на суспільство, навколишнє природне середовище, яка сприяє сталому розвитку суспільства, зокрема забезпеченню добробуту населення; враховує очікування суб'єктів господарської діяльності та суспільства; відповідає законодавству і міжнародним нормам поведінки; інтегрована у діяльність суб'єкта господарської діяльності [2].

Список використаних джерел

1. Friedman, M. (2002). Capitalism and Freedom: Fortieth Anniversary Edition. The University of Chicago Press. Chicago and London. URL: <http://pombo.free.fr/friedman2002.pdf>
2. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року: розпорядження КМУ від 24.01.2020 № 66-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/66-2020-%D1%80#Text>
3. Король, С. (2016). Соціальна відповідальність бізнесу: теорія та методологія обліку: монографія. Київ: Київ. Нац. Торг.-екон. Ун-т, 2016. 416 с. URL: <https://is.gd/g6RfM8>

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ У ІТ-КОМПАНІЯХ

КРИНСЬКА Анна-Марія,

*здобувачка вищої освіти, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Кузуб Михайло Віталійович,

старший викладач кафедри обліку та оподаткування

Щороку в Україні з'являються нові спеціалісти у сфері інформаційних технологій. Професіонали, що діють, підвищують свій професіоналізм, надаючи послуги на ринках ІТ-послуг як на українському, так і на міжнародному. Зараз без ІТ спеціаліста не обходиться жодний бізнес-напрямок. Кожній організації потрібен сайт-візитка, інтернет-магазин, seo-розкрутка або програма для смартфона. Для зручності користувача, всі послуги необхідно оцифровувати, тобто компанії потребують ІТ-спеціаліста, штатного або позаштатного.[1]

За статистикою у 2022 році ТОП-25 ІТ-компанії за отриманням доходу отримали разом 79,76 млрд грн. На першому місці опинилась основна дочірня компанія холдингу «ЕРАМ Systems в Україні» з задекларованим чистим виторгом 20 млрд грн, що на 37.5% вище показника 2021 року. На другому – «GlobalLogic Ukraine» (чистий дохід 11.5 млрд грн, +49%). Трійку лідерів замикає «Luxoft Solutions» (чистий дохід 5.9 млрд грн, +63%) [2].

Можна зазначити, що високі темпи приросту виручки впродовж першого року війни обумовлені високою часткою валютних доходів з огляду на зовнішню структуру замовлень даних глобальних компаній. Тому з поправкою на девальвацію національної валюти в 2022 році ці темпи росту вже не виглядатимуть такими гігантськими й можуть тьмяніти на фоні успіхів зростання попередніх років [2].

Щодо ведення обліку доходів, було проведено дослідження і воно засвідчує доцільність ведення обліку доходів за місцями виникнення (центрами доходів). Ведення обліку доходів за місцями виникнення пояснюється тим, що певні структурні підрозділи досліджуваних підприємств можуть реалізовувати товар і надавати послуги споживачам окремо.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» доходи як економічна категорія в системі обліку ґрунтуються на принципах нарахування та відповідності. Зазначені принципи передбачають відображення доходів у системі обліку та звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів, а також використовуються з метою визначення фінансового результату, для одержання якого необхідно порівняти доходи і витрати звітного періоду [3].

Враховуючи особливості управлінського обліку, доцільно застосовувати інтегрований підхід до робочого плану рахунків, шляхом відкриття аналітичних рахунків з урахуванням особливостей діяльності та виділених нами класифікаційних ознак. Для цього у робочому плані рахунків до рахунка 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» відкрити аналітичні рахунки у розрізі видів послуг, що надаються ІТ-компаніями. Це дасть змогу сформувати аналітичну інформацію про суми отриманих доходів не лише за центрами відповідальності, а й за видами послуг, що надаються суб'єктом підприємництва. Це також дозволить формувати аналітичну інформацію для потреб управління, яка є необхідною для планування основної діяльності підприємства[4].

Окремо потрібно відокремити формування собівартості готового продукту, адже це є важливим етапом для будь-якої компанії, від цього залежить правильність ціноутворення, формування планових показників витрат і доходів (бюджетів), рентабельність продукту (продаж), а також конкурентоспроможність компанії на ринку ІТ.

Щоб правильно обліковувати доходи Волянюк І. стверджує, що «більшості ІТ-компаній доречно застосовувати позамовний метод, сутність якого полягає в тому, що всі прямі основні витрати обліковують у розрізі встановлених статей за окремими замовленнями.

Кожному замовленню присвоюють окремий номер (це може бути номер договору із замовником), який зазначають в усіх документах про витрати на це замовлення. Фактична собівартість окремих замовлень визначається після здавання результатів робіт замовнику» [5].

В такому випадку облік витрат на розробку програмного забезпечення, сайту, дизайну тощо ведеться на рахунках 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут». Це здійснюється з метою визначення в подальшому виробничої та повної собівартості готового продукту. Поряд з цим, для цілей управління та полегшення визначення виробничої собівартості через аналітичний облік здійснюється розмежування на прямі та непрямі витрати.

У випадку, коли ІТ-компанія розробляє програмне забезпечення з передачею її замовнику, то облік доходів та витрат за таким договором залежатиме від точного формулювання предмета договору: 1) якщо це надання послуг з розробки програмного продукту, то в обліку відображається дохід від реалізації послуг – рахунок 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг», а собівартість реалізації – рахунок 903 «Собівартість реалізації робіт і послуг». [6]. Підтверджуючим документом у даному випадку виступає акт про надані послуги; Надання доступу до інформації можливе не тільки у вигляді послуги з пересилання, надання доступу для завантаження інформації, але й шляхом надання у тимчасове користування матеріального носія із записаною на ньому інформацією. При такій умові передана інформація буде обліковуватись як готова продукція; 2) тому, якщо це продаж програмного продукту під замовлення, то в такому випадку програма ідентифікується як готовий продукт, що обліковується на рахунок 26 «Готова продукція», дохід та собівартість реалізації якої відображається на рахунках 701 «Дохід від реалізації продукції» та 901 «Собівартість реалізації продукції». [6]. Підтверджуючим документом в цій ситуації є видаткова накладна на передачу програмного забезпечення (або акт її приймання-передачі програми).

Крім того, використання деяких облікових підходів дає змогу підвищити ефективність суб'єктів господарювання різних рівнів, та є одними з головних шляхів запобігання кризи. Такими підходами є: оптимізація облікової політики, податкове планування, автоматизація бухгалтерського обліку та удосконалення інформаційних систем, складання прогнозів та планів діяльності. [7].

Запропоновані напрями удосконалення обліку доходів від надання послуг у сфері інформаційних технологій забезпечать системність до визначення та відображення належної інформації щодо діяльності

відповідного центру у розрізі наданих послуг, що виступатиме основою для прийняття ефективних управлінських рішень. Чіткий поділ доходів від різних видів послуг дає змогу ефективніше побудувати облік як належну інформаційну складову системи управління, що сприяє у формуванні достовірної інформації та дає можливість оперативно впливати на зміни в структурі доходів за видами послуг, а також ефективно проводити внутрішній контроль та оперативний аналіз. Варто зауважити, що предметом діяльності ІТ-компаній є створення програмний продуктів, веб-сайтів, графічного дизайну. Всі ці об'єкти витрат можуть обліковуватись як: замовлення на виготовлення готового продукту, робота або послуга з розробки, створення нематеріального активу для цілей продажу права власності (тиражування копій тощо). Тому залежно від того, що саме планується робити і в який спосіб – від цього залежить методика бухгалтерського обліку витрат. Найбільш доцільним методом калькулювання для ІТ-компаній є позамовний.

Список використаних джерел

1. Особливості бухгалтерського обліку та оподаткування ІТ-компанії в Україні. URL: <https://buhsvit.com.ua/osoblivosti-bukhgalterskogo-obliku/>
2. Які 25 ІТ-компаній отримали найбільше доходу у 2022 році – аналітика YouControl. URL: <https://dou.ua/lenta/news/25-companies-you-control/>
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
4. Бухгалтерський облік в ІТ-компаніях. URL: <https://faktoria-group.com.ua/uk/buxgalterski-poslugi/vedennya-buxgalterii-v-it-kompanii.html>
5. Волянюк І. Особливості бухобліку в ІТ-компаніях. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100004441-osoblivosti-bukhobliku-v-it-kompaniyakh>
6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» № 242 від 18.10.1999 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/card/z0750-99>
7. Роль бухгалтерського обліку в попередженні економічних криз. В Поканєвич, М Кузуб. І 66 Інноваційний потенціал сучасної науки: зб. наук. праць ІV Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф., (18 травня 2023 року. Кам'янець-Подільський). URL: <https://kafturyzmu.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/12/zbirnyk-2.pdf#page=40>.

ESG-ОРІЄНТОВАНІ ІНВЕСТИЦІЇ ДЛЯ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

ЛЯШЕНКО Сергій,

*аспірант, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Барановський Олександр Іванович,

д-р екон. наук, проф.

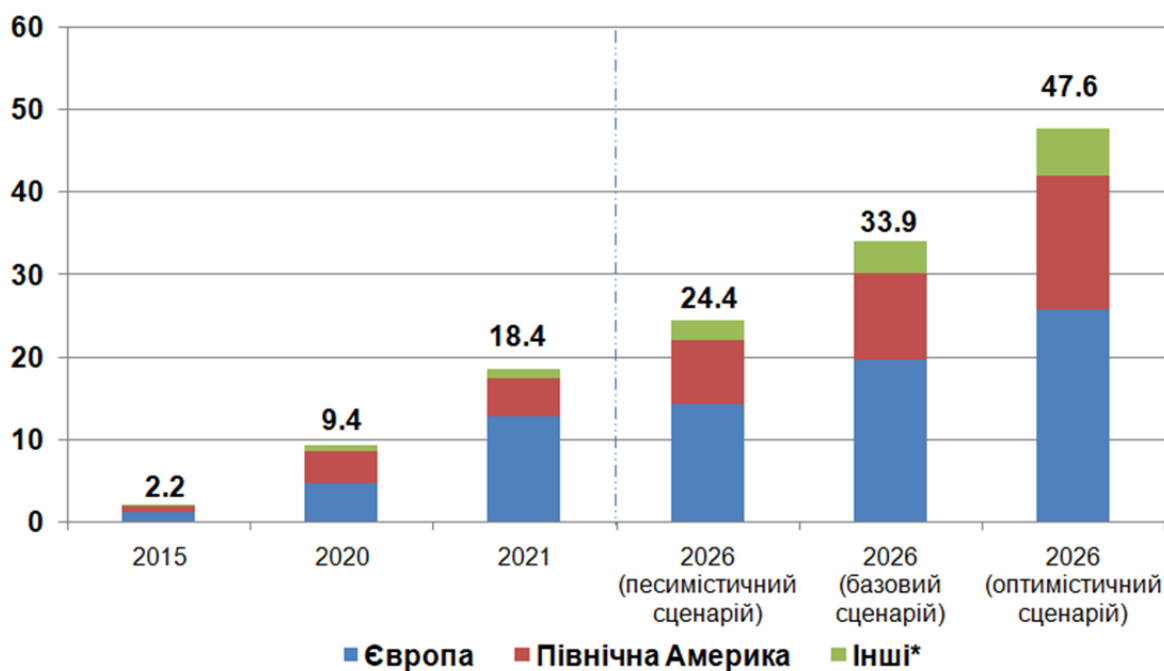
Загальний прями́й збиток Україні, завданий широкомасштабним вторгненням з боку країни-агресора, за результатом третьої оцінки збитків і потреб на відновлення (RDNA3), підготовленої урядом України разом з групою Світового банку, Європейською Комісією та ООН складає 152 млрд. дол. США. [1]. За результатами RDNA3 по всій країні було пошкоджено або зруйновано 10% житлового фонду, а руйнування дамби Каховської ГЕС в червні 2023 р. призвело до катастрофічних наслідків для навколишнього середовища та загостило проблеми, з якими вже стикаються українці, причому серед найбільш постраждалих секторів виділяються житлове будівництво, транспорт, торгівля та промисловість, енергетика та сільське господарства. Згідно зі звітом, загальні витрати на відновлення України протягом наступного десятиліття (2024-2033 рр.) будуть майже втричі перевищувати обсяг ВВП України на 2023 р. і становитимуть 486 млрд. дол., при цьому будуть вони мають бути здійснені з врахуванням відновлення у відповідності найкращих міжнародних практик, включаючи перехід до нижчої енергоємності, сучасні стандарти стійкості до зміни клімату, інклюзивний дизайн тощо.

Очевидно, що при залученні таких значних і зокрема приватних ресурсів, необхідно враховувати тренди, які існують в середовищі глобальних інституційних інвесторів, зокрема одного з найбільш потужних – відповідність фінансованих проектів стандартам ESG і зростанню ролі ESG-орієнтованих інвестицій.

Принципи ESG, будучи сформульованими на основі 17-ти «Цілей сталого розвитку» («Sustainable Development Goals»), затверджених Генеральною Асамблеєю ООН в 2015 р. [2], стали відгравати все більшу роль в інвестиційному процесі, як через дотримання компаніями цих принципів, так і шляхом прийняття рішення інвесторами про надання капіталу компаніям на основі дотримання ними ESG-принципів.

Провідний фінансовий Інтернет-портал Investopedia дає таке визначення ESG-інвестицій [3]: «Інвестування в навколишнє середовище («Environmental»), соціальну сферу («Social») та управління («Governance») («ESG») є набором стандартів поведінки компанії, які використовуються соціально свідомими інвесторами для перевірки потенційних інвестицій. Критерії навколишнього середовища враховують, як компанія захищає довкілля, включаючи, наприклад, корпоративну політику щодо зміни клімату. Соціальні критерії досліджують, як компанія управляє відносинами зі співробітниками, постачальниками, клієнтами та спільнотами, в яких вона працює. Управління стосується керівництва компанії, оплати праці керівників, аудиту, внутрішнього контролю та прав акціонерів».

Згідно дослідженню проведеному консалтинговою компанією PwC в 2022 р. [4] на основі даних 250 глобальних інституційних інвесторів і 250 міжнародних компаній з управління активами, які сукупно здійснюють управління капіталом в 127 трлн. дол., популярність ESG-орієнтованих інвестицій динамічно зростає, причому як і Європі, яка на сьогоднішній день є визнаним лідером, так і в США та інших регіонах (Рис. 1).

*Азійсько-Тихоокеанський регіон, Латинська Америка, Близький Схід і Африка

Рис. 1. Обсяги ESG-орієнтованих інвестицій в трлн. дол.

Джерело: складено автором за [4]

За даними PwC 81% інституційних інвесторів в США планували збільшити свої вкладення в EGS-продукти на протязі наступних двох років, що майже відповідає показнику Європи (83.6%). Такі оптимістичні оцінки дозволили компанії прийти до висновку, що згідно з базовим сценарієм до 2026 р. обсяг EGS-інвестицій в Європі, в порівнянні з 2021 р., збільшиться більш ніж на половину до 19.6 трлн. дол., а в США – збільшиться більш ніж вдвічі до 10.5 трлн. дол. Проте найбільш стрімке зростання очікується в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, Латинській Америці, Близькому Сході і Африці, де PwC розраховує на більш ніж трьохкратне збільшення до 3.8 трлн. дол. Експерти компанії роблять висновок – ESG-орієнтовані інвестиції будуть зростати швидше, ніж загальний обсяг капіталу глобальних інвесторів, що згідно з їх базового сценарію, зумовить збільшення частки ESG-інвестицій до 21.5% в 2026 р., в порівнянні з 14.4% в 2021 р.

Слід зазначити, що дотримання принципів ESG все має відчутне поширення в Україні. Так, згідно [5] майже половина керівників бізнесу в Україні (47% респондентів) говорять сьогодні про запит з боку зацікавлених сторін, зокрема інвесторів, регуляторів та замовників, на збільшення звітності та прозорості з питань ESG, 30% опитаних в Україні характеризує цей запит як значний та вагомий. Щодо інвестиції для забезпечення сталого розвитку, то 24% керівників заявляли, що планують інвестувати понад 10% доходів у посилення сталого розвитку. При цьому серед організацій з високим рівнем зростання 14% керівників в Україні вважає, що їхні програми ESG покращують фінансові результати, такої думки серед усіх опитаних українських керівників дотримуються 20%.

Підсумовуючи вищесказане можна впевнено стверджувати, що українським компаніям, особливо тим, які мають стратегічне значення і є найбільшими потенційними реципієнтами капіталу [1] необхідно вже зараз готуватися відповідати найкращим ESG стандартам і практикам.

Список використаних джерел

1. UKRAINE Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3) February 2022 – December 2023.

URL: https://ukraine.un.org/sites/default/files/2024-02/UA_RDNA3_report_EN.pdf

2. Резолюція прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 25 вересня 2015 року: Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development.

URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n15/291/89/pdf/n1529189.pdf?token=hhmdJ5WJBHHz2419X1&fe=true>

3. Інтернет-портал Investopedia.

URL: <https://www.investopedia.com/terms/e/environmental-social-and-governance-esg-criteria.asp>

4. Asset and wealth management revolution 2022: Exponential expectations for ESG

URL: <https://www.pwc.com/gx/en/financial-services/assets/pdf/pwc-awm-revolution-2022.pdf>

5. Погляд керівників бізнесу в Україні 2021: Результати опитування керівників бізнесу

URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2021/11/Ukrainian-Business-Leaders-Outlook-2021.pdf>

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АНТИКОРУПЦІЙНОГО АУДИТУ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

МАЙСТРЕНКО Анастасія,

*аспірантка, кафедра фінансового аналізу та аудиту,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Назарова Каріна Олександрівна,

д-р екон. наук, проф.

завідувач кафедри фінансового аналізу та аудиту

Соціальна відповідальність має стати невід'ємною частиною розвитку сучасної української економіки. Ефективне управління на всіх рівнях формується на раціональних взаємовідносинах між усіма учасниками бізнес-процесів і будуються на довірі, взаємоповазі та взаємодії. Це фундамент гармонійних відносин між власниками бізнесу, інвесторами, керівництвом компанії, фахівцями, співробітниками, партнерами та органами державної і місцевої влади. Кожен має нести відповідальність за результати своїх дій, вчинків та рішень.

Сутність соціальної відповідальності антикорупційного аудиту компанії полягає в Обов'язку аудитора виконувати вимоги, які висуває замовник і суспільство загалом, такі як оцінка, контроль, регулювання діяльності компаній, викриття корупційних складових, унеможливлення ведення тіньової економіки та застосування шахрайських схем, і як результат, надання суспільної користі своєю діяльністю. Зазвичай шахрайство у діяльності суб'єктів господарювання

включає такі основні елементи: фальсифікація фінансових показників, тобто внесення завідомо неправдивих даних у фінансову звітність; незаконне привласнення активів: крадіжки, розтрата; використання активів для власних потреб; оплата невідпрацьованого часу; конфлікт інтересів, тобто наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень [1].

Соціальна відповідальність антикорупційного аудиту, як досить складне явище, характеризується властивістю суб'єкту проявляти здатність передбачати та готовність відповідати за результати та наслідки своєї діяльності або бездіяльності по відношенню до тіньових схем або корупційних складових у бізнес-процесах компаній. Дотримання аудитором, як суб'єктом громадянського суспільства, встановлених правил та вимог, закріплених в межах антикорупційного та іншого національного законодавства є базовим ступенем соціальної відповідальності. Турбота про своїх стейкхолдерів, тобто тих, на кого впливають результати їхньої діяльності: працівників, компанії, громади, навколишнє середовище та економічний розвиток держави, через прозору та етичну поведінку, – свідчить про розширений рівень соціальної відповідальності [2].

Будь-яке рішення при проведенні антикорупційного аудиту компаній в умовах євроінтеграції, повинно прийматися з урахуванням соціального, економічного та екологічного ефекту не тільки безпосередньо для компанії, але й для суспільства загалом. Так, для дотримання мінімальних прав і обов'язків компаній, що закріплені в законодавстві, належать:

- повна оплата всіх податків та внесків на соціальне страхування;
- дотримання антикорупційного законодавства;
- дотримання вимог до якості та безпечності товарів та послуг;
- дотримання норм трудового права;
- дотримання правил безпеки та охорони праці для своїх співробітників;
- дотримання Конституційних прав людини.

Етичний бізнес це не тільки бізнес, що займається благодійністю, це бізнес, стандартні трансакції якого відповідають економічним, правовим, і що важливо, етичним критеріям. Тому, слід дбати про якісне використання фінансових ресурсів. До якісного використання належить: вдосконалення та впровадження безвідходних технологій

виробництва; впровадження технологій очищення стічних вод та використання альтернативних видів енергії.

Зважаючи на євроінтеграційний вектор розвитку нашої країни, бізнес має безумовно дотримуватися всіх норм діючого українського законодавства, боротися з корупцією і хабарництвом та забезпечити соціальну легітимність бізнесу. І саме антикорупційний аудит стає на варті виконання всіх норм українського та міжнародного законодавства у сфері боротьби з корупцією.

Соціальна відповідальність аудитора, як особистості, є основою формування соціальної відповідальності компаній, а потім і держави та суспільства загалом. У наші дні шахраї володіють широким арсеналом прийомів, в той час як фахівці з безпеки тільки починають розробляти механізми запобігання та виявлення економічних зловживань [3]. Процес управління компанією має носити продуктивний характер, який проявляється у прийнятті рішень, затвердженні стратегій розвитку, планів, бюджетів, впровадженні бізнес-процесів, які базуються на прозорості, відкритості та соціальній складовій. Такий підхід сформує позитивний імідж компаній, що в свою чергу, відкриє їм доступ не тільки до більш ефективного налагодження українських партнерських зв'язків, але й до європейського ринку, а також надасть можливість залучити кошти спеціалізованих фондів «соціальних інвестицій» для розвитку компанії в більш глобальному світі соціально-економічних відносин.

Інтеграція зусиль висококваліфікованих фахівців, бізнесу, громадянського суспільства та держави, дотримання балансу їхніх інтересів та їх консолідована відповідальність за стан і перспективи сталого розвитку, призведуть до процвітання та розвитку нашої держави.

Список використаних джерел

1. Антикорупційний аудит як засіб боротьби з корпоративним шахрайством [Електронний ресурс] / Л. В. Гнилицька // Незалежний аудитор. – 2017. – № 20. – С. 8-14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Na_2017_20_4
2. Олійник О.О. Соціальна відповідальність: Навч. посіб. – Рівне: НУВГП, 2016. – 222 с.
3. Климко Т. Ю. Корпоративне шахрайство: реалії сучасності / Т. Ю. Климко, О. О. Мельник // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2015. – С. 185–190.

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ ТА НЕФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ КОМПАНІЇ L'ORÉAL

МАЙСТРЕНКО Діана,
*здобувачка вищої освіти,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник
Бондар Тетяна Іванівна,
*доцент кафедри філософії,
соціології та політології*

«Соціальна відповідальність бізнесу передбачає відповідальність організацій за вплив їх бізнес-рішень і діяльності на суспільство, навколишнє середовище через прозору та етичну поведінку, що заснована на добровільній корекції повсякденної практики ведення бізнесу, виробництва товарів та послуг з огляду на соціальні й екологічні наслідки.» [4]

«У складі та структурі соціальної відповідальності обґрунтовується принаймні чотири основні напрями: забезпечення соціальної складової мотивації та підтримки особистісного росту і удосконалення персоналу та зростання людського капіталу (у т.ч. «соціальні пакети»); добродійна діяльність у вигляді спонсорської підтримки тих або інших заходів; волонтерська діяльність; участь у пріоритетних суспільно-значимих програмах та проектах від місцевого до національного рівня.» [3]

«L'Oréal Group – найбільший у світі виробник, що спеціалізується на косметичці, належить швейцарській компанії Nestlé. L'oreal зареєстрована у Парижі. Заснована компанія у 1909 році.» [5]

L'Oréal Україна уважно ставиться до ведення свого бізнесу та дбає про навколишнє середовище та громадян нашої країни, саме тому у 2021 році компанія провела захід, що демонструє етичну та прозору поведінку компанії.

«Щороку компанія L'Oréal проводить День корпоративної соціальної відповідальності – глобальний одноденний волонтерський захід у сфері соціальної взаємодії. Уже понад 12 років співробітники компанії долучаються до суспільно-благодійної діяльності. Захід підтримує місцеві соціальні, екологічні та громадські організації.

Citizen Day – день, коли робітники L'Oréal можуть взяти участь у різноманітних соціальних ініціативах. Ось декілька конкретних прикладів про результати їх діяльності:

- Працівники L'Oréal беруть участь у донації крові для Національного інституту судинно-серцевої хірургії імені М.М. Амосова. Понад 50 співробітників L'Oréal Україна взяли участь у донації та забезпечили його 17 літрами крові.

- Вони спільно з громадською організацією Київ Квітучий долучилися до висадження понад 150 саджанців.

- Співробітники L'Oréal Україна приєдналися до екологічної ініціативи – плогінгу. Понад 80 співробітників L'Oréal Україна зібрали 116 кг сміття на Оболонській набережній у місті Києві.

- Також, вони долучилися до проведення ремонтних робіт на інклюзивному дитячому майданчику у сквері імені В.П. Чкалова у місті Києві.

- Компанія забезпечила притулок для тварин «Сіріус» ремонтними матеріалами з метою оновлення його приміщень.» [1]

«Нефінансова звітність – це документально оформлена сукупність даних комерційної організації, що відображає середовище існування компанії, принципи та методи співпраці з групами впливу, результати діяльності компанії в економічній, соціальній та екологічній сфері життя суспільства.» [6]

«Результати та плани дій: усі проблеми, про які повідомляється в формі, є предметом внутрішніх планів дій, які реалізуються, зокрема, в рамках таких програм, як L'Oréal for the Future або L'Oréal Share & Care. Результати цього аналізу були надані Аудиторському комітету та Виконавчому комітету в 2022 році. Форма подвійної суттєвості планується регулярно оновлювати.» [2]

Основні питання ESG	Приклади політики і планів дій компанії	Розділ документів
Проблеми довкілля: циркулярна економіка, збереження природних ресурсів (упаковка, формули), клімат, вода та біорізноманіття	«Перетворення нашого бізнесу» в програмі L'Oréal для майбутнього: <ul style="list-style-type: none"> • Клімат: Зменшення викидів парникових газів від місць, стратегічних постачальників, транспортування продукції та споживачів; • Вода: формули з нульовим впливом на різноманітність водних екосистем, вода, що переробляється або повторно використовується в циклі; 	1.3.2. Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ): спільне та тривале зростання / L'Oréal для майбутнього: результати у 2022 році

Основні питання ESG	Приклади політики і планів дій компанії	Розділ документів
	<ul style="list-style-type: none"> • Біологічне різноманіття: 100% інгредієнтів у формулах і пакувальних матеріалах із біологічних джерел, які можна простежити та з екологічно чистих джерел; • Управління ресурсами: формули на біологічній основі, перероблена або біопластикова упаковка, багаторазова, багаторазова, придатна для переробки або компостування пластика упаковка, відновлені відходи тощо. 	
Безпека інгредієнтів і відповідність продукції вимогам, включаючи прозорість і дії щодо безпеки нових інгредієнтів.	Процес оцінки безпеки: стандарти якості виробництва, які регулюють якість продукції від проектування та виробництва до розповсюдження (100% продукції підлягає суворій всесвітній оцінці безпеки, перевірки безпеки).	4.3.1.3.2 Залучення споживачів до трансформації Групи 4.3.1.3.2.A Якість і безпека продукції: пріоритет
Відповідальний маркетинг краси та реклама. Відповідальне споживання та прийняття споживачами сталого способу життя	<ul style="list-style-type: none"> • Відображення екологічного та соціального впливу продукції • Екологічні та соціальні зобов'язання брендів L'Oréal • Відповідальна комунікація: член Unstereotype Alliance • Хартія цінностей для впливових людей L'Oréal 	4.3.1.3.2.B/ Підвищення обізнаності споживачів про вибір сталого способу життя 4.3.2.6. Сприяння різноманітності, справедливості та інклюзії 4.1.2 Діалог із зацікавленими сторонами 4.3.3.1. Зобов'язання всієї організації
Справедливий перехід, включаючи прожитковий мінімум у ланцюжку поставок	<ul style="list-style-type: none"> • Кодекс етики та лист про взаємні етичні зобов'язання • Зобов'язання щодо прожиткового мінімуму для працівників і стратегічних постачальників 	4.3.1.3.2 Залучення стратегічних постачальників до амбіцій Групи 4.3.1.2.1. Due diligence: вибір та оцінка стратегічних постачальників 4.3.3 Політика прав людини

Основні питання ESG	Приклади політики і планів дій компанії	Розділ документів
	<ul style="list-style-type: none"> • 12 років інклюзивних закупівель за програмою Solidarity Sourcing • Підпис заклику IDH до дії «Кращий бізнес завдяки кращим зарплатам». • Fondation L’Oréal: Краса для кращого життя 	4.3.3.6 Заходи, вжиті на користь громад

Автор табл.: Nicolas Hieronimus (2022)[2]

Висновок: аналіз діяльності компанії L’Oréal дозволяє вбачати, що соціальна відповідальність та нефінансова звітність мають величезне значення для успішної репутації підприємства. Надані приклади свідчать, що спрямованість на допомогу оточуючому середовищу не лише сприяє поліпшенню стану екології, а й викликає позитивну реакцію споживачів.

Хочу зазначити, що відданість соціальній відповідальності не тільки формує позитивний імідж бренду, але й є важливою етапною складовою внутрішнього корпоративного ціннісного ставлення. Компанії, які приділяють увагу екологічній та соціальній сферам, не лише вносять вклад у сталий розвиток суспільства, але й проявляють високий рівень самосвідомості та відповідальності перед власними цілями та цінностями.

Такий підхід допомагає не лише створити позитивне сприйняття бренду, а й підтверджує, що відповідальність перед навколишнім середовищем – це не тільки стратегічний крок для успішної діяльності, але й необхідна умова для власної внутрішньої стабільності та розвитку.

Список використаних джерел

1. New Voice (2021): «L’Oréal Україна провела День корпоративної соціальної відповідальності – Citizen Day-2021». URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/loreal-ukrajina-provela-den-korporativnoji-socialnoji-vidpovidalnosti-kso-50181493.html>
2. Nicolas Hieronimus (2022): «L’Oréal has emerged stronger from 2022, we are fit for the future». URL: <https://www.loreal-finance.com/eng/2022-universal-registration-document/en/article/156/>

3. Міністерство освіти та науки України (2020): «Формування соціальної відповідальності аграрних підприємств та корпорацій», Економіка сільського господарства та АПК. URL: <https://pdatu.edu.ua/images/news/2019/october/21/4/roboty/sotsialnavidpovidalnist.pdf>

4. Біла С.О.: «Соціальна відповідальність бізнесу», Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua>

5. Вікіпедія: «L'Oréal». URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/L%27Or%C3%A9al>

Кальчук А.Л. (2017): «Нефінансова звітність: її сутність та класифікація». URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/04/45.pdf>

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ ЗВІТНОСТІ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

МАЛЮГА Наталія,

*професор кафедри бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту,*

Поліський національний університет

ЦЕГЕЛЬНИК Ніна,

*доцент кафедри бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту,*

Поліський національний університет

У сучасних умовах динамічного національного та міжнародного економічного оточення, корпоративна звітність відіграє вирішальну роль у задоволенні потреб різних зацікавлених сторін компанії. Основною метою корпоративної звітності є надання достовірної інформації про всі аспекти діяльності підприємства відповідно до стратегічних завдань та моделей управління.

Останнім часом інституційні інвестори у корпоративній звітності все частіше акцентують увагу на прозорості звітів, підтвердженні інформації та можливості порівняння показників, щоб уникнути затоплення величезної кількості несистематизованої інформації, яка нерідко надається без належної експертизи. Іншими словами, вони настоюють на стандартизації змісту корпоративної звітності та її відповідності сучасним вимогам [2].

Громадські інститути стандартизації корпоративної звітності працюють над цією проблемою вже протягом багатьох років. Однак, при цьому вони постійно переглядають та розширюють власні стандарти із багатьма вимогами, що ускладнює процес формування корпоративної звітності і сприймання її інформаційного змісту. На сьогоднішній день найпоширенішими є стандарти фінансової звітності IFRS від IFRS Foundation, стандарти сталого розвитку від GRI (Global Reporting Initiative), кліматичної звітності від FSB (Financial Stability Board) та інші. Однак, загальна кількість показників для підготовки корпоративної звітності перевищує шістсот. Це навіть не враховуючи десятки інших ініціатив урядів окремих країн, які впроваджують додаткові заходи у сфері охорони навколишнього середовища. Таким чином, внаслідок такої різноманітності показників, неможливо виокремити один єдиний стандарт змістовного наповнення корпоративної звітності, який очікували бізнес та інвестори [3].

Корпоративна звітність, побудована на внутрішній звітності, повинна відображати не лише минулі фінансові показники та майновий стан компанії, але й здійснювати прогнози щодо майбутнього. Це особливо важливо, оскільки американські корпорації продемонстрували, що інформація, необхідна для ухвалення управлінських рішень, може відрізнитися від тієї, яку керівництво вважає корисною. Отже, детальна інформація не завжди є необхідною для ефективного управління, а її корисність часто залежить від якості управління та відповідності потребам клієнтів.

Однією з ключових проблем корпоративної звітності є узагальнення інформації в ній. Суть цієї проблеми полягає в тому, що показники соціальної відповідальності часто виражені в якісних оцінках і не мають безпосереднього відображення в грошовому вимірі. В майбутньому це може потребувати додаткового перетворення або уточнення в певному контексті. Управлінців, як правило, цікавить інформація, звідки випливає в грошовому виразі й що відповідає основним вимогам якості інформації: достовірності, зрозумілості, доцільності та порівняльності [1].

Зовнішня інформація в корпоративній звітності повинна містити аналіз ринку, конкурентного середовища та нормативно-правової бази. Це дозволяє інвесторам краще зрозуміти ринкові умови, динаміку та тенденції, що впливають на діяльність компанії [1].

Внутрішня інформація, що представлена в звітності, має базуватися на стратегії створення та управління вартістю. Вона повинна

відобразити, як бізнес-стратегія компанії пов'язана з її здатністю створювати цінність, генерувати грошові потоки та управляти стратегічними та тактичними ризиками. Ця інформація є важливою для розуміння стейкхолдерами потенціалу компанії та її довгострокових перспектив [1].

Таким чином, інформація у корпоративних звітах повинна бути зрозумілою та доступною для користувачів, які мають необхідний рівень знань та зацікавлені у засвоєнні цієї інформації. Інформація, що міститься у корпоративних звітах, є достовірною, якщо вона не містить помилок або спотворень, які могли б вплинути на рішення користувачів звіту.

Тренд у сучасній корпоративній звітності свідчить про зростаючу потребу в розкритті не лише традиційних фінансових показників, але й широкого спектру нефінансової інформації. Це зумовлено зміною очікувань інвесторів та інших зацікавлених сторін, особливо в контексті глобальних викликів, таких як фінансова криза, зміна клімату, соціальні нерівності й екологічні проблеми.

Поданий у корпоративній звітності вид інформації корисний для менеджерів та стане основою для аналізу, планування та прогнозування, що дозволить узгодження нефінансової звітності з фінансовою.

Для забезпечення узгодженості нефінансової звітності з фінансовою необхідно проаналізувати всі ланки корпоративної звітності, включенням внутрішніх (виконавців, ради директорів) та завершенням зовнішніми (фондовими аналітиками, аудиторами, спеціалізованими агентствами), та перевірити контроль якості на кожному етапі цього процесу. Це допоможе виявити всі невідповідності та конфлікти інтересів учасників цього ланцюга.

Корпоративна звітність має надавати можливість користувачам: порівнювати корпоративні звіти підприємств за різні періоди та різних підприємств. Вона надається в режимі реального часу, потребує більш високого рівня впевненості в якості її характеристик, таких як достовірність і адекватність тощо. Таким чином, зростає важливість проведення більш оперативного аудиту та надання інших супутніх послуг.

Отже, інтегровані звіти можуть виступати як нове явище для більшості компаній, і для їх складання потрібен пошук нових підходів зі сторони підприємств та аудиторів. Однак, проблеми, що виникають, не є такими, які не можна подолати, враховуючи існуючий досвід.

Для того, щоб ці звітності стали загальноприйнятою практикою, потрібно чітко розуміти, що систему обліку необхідно створити як єдину, цілісну інтегровану систему, а не як окремий розвиток її окремих складових. Такий підхід буде сприяти ефективному діалогу компаній із суспільством та вибудовуванню постійного компромісного процесу з усіма зацікавленими сторонами.

Зворотний зв'язок від більшої доступності інформації стане кроком уперед на шляху до ефективного взаємодії компаній із суспільством. Компанії, які публікують інформацію корпоративної звітності, підвищують свою конкурентоспроможність на ринку за рахунок покращення систем управління кадрами, створення умов безпеки праці та ефективної системи охорони здоров'я. Для обліку та управління корпоративна звітність є переходом на якісно новий рівень, де фінансовий звіт і звіт про соціальну відповідальність інтегруються в новому форматі, що дозволяє об'єктивно оцінити ефективність та якість управління бізнесом.

Список використаних джерел

1. Shafranska, L.T. (2017). Corporate reporting in the context of globalization: problems, prospects. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: International economic relations and world economy*. Vol. 12(2), 161-164.
2. Silenko, O. (2023). Standardization of the content of integrated corporate reporting. *Sustainable development of the economy, No.1* (46), 117-122.
3. Sustainability reporting and the future role of IFRS developers in it. *IFRS Bulletin: International Experience and Ukrainian Practice*. 2023. No. 5. Retrieved from https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ002165

СУЧАСНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ

**МАТЯШ Даша,
ЯВОРСЬКИЙ Богдан,**

*здобувачі освіти, ВСП «Вінницький торговельно-
економічний фаховий коледж Державного
торговельно-економічного університету»*

*Науковий керівник
Бабій Любов Сергіївна,
викладач вищої категорії*

Сучасний світ живе в умовах гострих соціальних проблем. Тому особливого значення набувають нові ефективні інструменти управління стійким розвитком. В якості апробованого ефективного інструменту забезпечення стійкого розвитку суспільства, підприємств у всьому розвинутому світі отримало розповсюдження концепції соціальної відповідальності бізнесу. Розуміння лідерами бізнесу своєї особливої, провідної ролі в такій роботі призвело до виникнення в кінці ХХ сторіччя терміну «корпоративна соціальна відповідальність», який став важливою складовою поняття про стійкий розвиток не тільки бізнесу, але і людства в цілому.

Все більш широке розповсюдження отримало визначення соціальної відповідальності бізнесу (СВБ) як сукупність Обов'язків, які регулярно переглядаються та динамічно змінюються і відповідають специфіці та рівню розвитку компанії, добровільно і узгоджено розробляються з участю ключових зацікавлених сторін, які приймаються керівництвом компанії з особливою увагою до думки персоналу та акціонерів, виконуються, в основному, за рахунок коштів підприємства і націлені, в цілому, на реалізацію значних внутрішніх і зовнішніх соціальних програм, результати яких сприяють розвитку компанії (зростання обсягів виробництва, підвищенню якості продукції та ін.), покращенню репутації та іміджу, становленню корпоративної ідентичності, розвитку корпоративних брендів, а також розширення конструктивних партнерських зв'язків з державою, діловими партнерами, місцевим співтовариством та цивільними організаціями [1].

Проте, історія нашої держави, світові події, що відбуваються, змінюють уяву бізнесу про соціальну відповідальність, викликають переосмислення як громадської позиції громадян країни, так й бізнесових структур: революція, війна з росією та пов'язані з нею соціальні потрясіння суспільства, світова пандемія COVID 19, світові кліматичні проблеми – все це вплинуло на розуміння сферою підприємництва Україною соціальної відповідальності бізнесу та розширення його участі у вирішенні нагальних проблем країни, суспільства, власних працівників.

Умови воєнного стану, військові дії, окупація частини території країни знов суттєвим чином скоригували розуміння соціально відповідальної позиції підприємств у бік орієнтації перш за все допомоги в організації оборони країни: грошовими коштами, транспортом, пріоритетом у забезпеченні продукцією, роботами та послугами сил оборони країни, часто на безоплатній основі, волонтерській роботі.

З початком повномасштабної війни в Україні розвиток СББ суттєво змінився, і саме війна змусила український бізнес переорієнтувати свої програми сталого розвитку та благодійної допомоги. Відтепер український бізнес ще більше підтримує економіку та армію країни: мільярди гривень для ЗСУ, авто, дрони, ціни, спорядження, одяг, взуття, медикаменти, пальне, продукти та багато іншого – це лише частина того, що дає відповідний український бізнес. До того ж чимало компанії інтегрували програми допомоги та відновлення України у свою політику КСВ.

Модель соціальної відповідальності бізнесу під час війни складається з п'яти компонентів:

1. **Безперервність бізнесу:** це підготовка компаній до кризових ситуацій, яка включає питання про співробітників та співробітниць компаній, бізнес-процеси та ресурси компаній.

2. **Безпека людей:** цей компонент включає турботу компанії про фізичну та психологічну безпеку своїх співробітників й співробітниць та їх родин, включаючи інвестування в релокацію, підготовку укриттів та бомбосховищ, а також надання психологічної підтримки.

3. **Допомога армії:** це допомога фінансами та іншими ресурсами, в тому числі патронат над окремими бригадами.

4. **Партнерство:** цей компонент включає партнерства, які започаткували компанії в Україні з національними та місцевими орга-

нами влади, для яких працювали *pro bono*, сплати податків наперед, партнерства конкурентів у реалізації важливих ініціатив.

5. Місцеві громади: це підтримка гуманітарних проєктів, співпраця з фондами та благодійними організаціями, підтримка внутрішньо переселених осіб [3].

На початку війни громадяни та функціонуючі бізнес – формування жертвували останнє. Дуже багато уваги і зусиль приділялось волонтерству, одні витрачали великі суми заощаджень на підтримку армії, окремі громадяни перетворив власну оселю на хаб для переселенців. З часом стає зрозумілим, що жити у стані війни доведеться ще довго – і для цього потрібні ресурси. Тож пріоритетним завданням соціальної відповідальності бізнесу стає пережити потрясіння з найменшими втратами: зберегти робочі місця, забезпечити безпечні умови праці, бути відповідальними у своїй діяльності перед суспільством через надання якісних послуг чи випуск якісної продукції, проведення певної волонтерської роботи та надання благодійної допомоги тим, хто її потребує; перед державною через дотримання законодавства та своєчасної сплати податків.

Однак, в Україні бізнес поки що не має чіткого усвідомлення важливості запровадження соціальної відповідальності та недостатньо проінформований про її переваги та користь, які можна отримати в умовах сучасного інформаційного суспільства. На жаль, соціальна відповідальність бізнесу здебільшого має примусовий характер або здійснюється заради корпоративної вигоди. Соціальне страхування побудовано на принципах безальтернативності і фактично відволікає більше 40 % доходів підприємств. Крім того, що соціальні податки на робочу силу дуже значні, вони ще й не конкретизовані, бо не мають чіткої спрямованості, яку можна було б оцінити з точки зору того, хто сплачує страхові внески. Це змушує роботодавців виплачувати заробітну плату «в конвертах», ховатися у «тінь», що веде до штучного скорочення надходжень до бюджету, необґрунтовано низьких соціальних виплат із страхових фондів, нарахування мінімальних пенсій працівникам [6].

У портреті українського соціально відповідального бізнесмена не значиться одна з досить гучних для Заходу форм соціальної відповідальності – боротьба з корупцією. Близько 85% підприємств змушені здійснювати неформальні платежі для врегулювання тих чи інших проблем. У той же час тільки третина компаній хотіли б вступити в боротьбу з корупцією, виділяючи на ці цілі частину свого

прибутку. Це побічно свідчить про те, що більша частина підприємців не вірить у можливість ефективної боротьби з корупцією в найближчій перспективі.

Майже третина українських компаній не здійснює заходи із соціальної відповідальності. Для більшості з них такі заходи/програми не є актуальними через брак коштів, а кожна десята компанія, яка обрала такий варіант відповіді, вважає, що це – функція держави, а не бізнесу. Лише незначна частина українських підприємств продемонструвала абсолютне неприйняття соціальної відповідальності.

Вищевикладене дозволяє зробити висновок про те, що в Україні існує значний потенціал саме корпоративної соціальної відповідальності. Однак зараз соціально відповідальна діяльність вітчизняною бізнес-спільнотою здійснюється непослідовно і безсистемно, а українська модель СББ знаходиться на початковому етапі становлення

До напрямів майбутньої діяльності в сфері соціальної відповідальності бізнесу України відносять такі ідеї як формування в суспільстві розуміння значущості соціальної відповідальності для розвитку держави конкурентоспроможності підприємств, впровадження та сприяння роботі соціальних проектів в довгостроковому плануванні, стимулювання зацікавленості бізнес-структур в соціальних програмах та створення відповідної законодавчої бази для забезпечення розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

Список використаних джерел

1. Антошко Т.Р. Особливості становлення корпоративної соціальної відповідальності в країнах з трансформаційною економікою [Електронний ресурс] / Т.Р. Антошко. – Режим доступу – http://www.rusnauka.com/22_PNR_2010/Economics/70166.doc.htm.

2. Бориславська Н. Бізнес під час війни: стійкість та соціальна відповідальність. Львівська газета «Ратуша» URL: <https://ratusha.lviv.ua/biznes-pid-chas-vijny-stijkist-ta-soczialna-vidpovidalnist/>

3. Модель КСВ для компаній під час війни. Режим доступу – <https://csr-ukraine.org/news/model-ksv-dlya-kompaniy-pid-chas-viyni/>

4. Національна концепція розвитку соціальної відповідальності бізнесу (СББ) в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу – www.pfi.org.ua/index.php?option=com_docman&task=doc.

5. Не лише донати на ЗСУ: як бізнесу створювати цінність під час війни. Режим доступу – URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/12/5/694601/>

6. Соціальна відповідальність бізнесу під час війни: утримати те, що є, або впроваджувати нові практики? URL: <https://news.vn.ua/sotsialna-vidpovidalnist-biznesu-pid-chas-viyny-utrymaty-te-shcho-ie-abo-vprovadzhuvaty-novi-praktyky/>

7. Соціальна відповідальність бізнесу в умовах війни. URL: <https://cases.media/en/news/socialna-vidpovidalnist-biznesu-v-umovakh-viini>

8. Соціальна відповідальність бізнесу у період воєнного стану. URL: <https://eba.com.ua/sotsialna-vidpovidalnist-biznesu-u-period-voennogo-stanu/>

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ В ОПТОВІЙ ТОРГІВЛІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

МІДЯКІВСЬКА Вероніка,

*здобувачка вищої освіти, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Кузуб Михайло Віталійович,

старший викладач кафедри обліку та оподаткування

В сучасних реаліях існує досить багато факторів, які впливають негативно на фінансовий стан як України так і багатьох підприємств Європи, які намагаються допомагати нашій країні. Війна; фінансова нестабільність людей, які втратили роботу; розмір та несвоєчасна оплата: податків і зборів, оплата заробітної плати, погашення заборгованості перевізникам; різкий ріст цін на паливо; тривале затримання товарів на митному кордоні; проблеми з логістикою та транспортуванням; політична ситуація, яка коливається зі сторони в сторону; швидко зростаюча інфляція; економічний спад – всі ці фактори негативно впливають і на розвиток підприємства оптової торгівлі. Отже затяжний воєнний конфлікт може призвести до виникнення багатьох проблем в обліку розрахунків з постачальниками.

В перші тижні повномасштабної війни люди були розгублені, не знали що далі робити, тому перше було, це забезпечити себе всім

необхідним. Відбувався аншлаг в аптеках та супермаркетах, величезні черги, люди скуповували все. З інших країн не встигали постачати продукцію, а саме більшою мірою медикаменти, тому що країна терорист шантажувала нас, ядерною атакою та підривом ЗАЕС та ЧАЕС, також нашим захисникам потрібна допомога з ліками, вони як ніколи є вразливішими, бо кожна хвилина для них це скарб, щоб допомогти пораненим та боронити нашу країну.

До допомоги нашій країні долучаються безліч міжнародних підприємств і фармацевтичні компанії є невід'ємною частиною цієї допомоги.

Швейцарська фармацевтична компанія Асіно від початку повномасштабного вторгнення докладає максимум зусиль, аби гарантувати українцям безперебійний доступ до життєво важливих ліків, підтримує суспільно вагомі ініціативи, продовжує інвестиційні проекти, створює робочі місця та дбає про своїх працівників та їхні родини, формуючи модель добробуту компанії [2].

Товари та послуги першої необхідності в умовах війни є критичними, оскільки проблеми у їх постачанні має негативні наслідки для людей не тільки похилого віку та інвалідів, а і для всього населення країни.

Без підтримки і допомоги таких організацій та компаній Україна була б в дуже скрутному становищі. Створюються фонди для допомоги тим, хто втратив житло. Після перемоги України, будуть приймати участь у економічному відновленні України.

Щодо особливостей обліку розрахунків з постачальниками оптової торгівлі, він залишається незмінним. Українські підприємства намагаються суворо виконувати всі вимоги ведення бухгалтерського обліку попри складнощі.

На рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» ведеться облік розрахунків з постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконанні роботи і надані послуги [4].

Розрахунки з постачальниками, в якому слід законодавчо закріпити поняття особливості здійснення операцій, розрахунки, умови визнання та оцінку, а також інші особливості методики їх бухгалтерського відображення. Це дасть можливість в межах одного нормативно-правового документу систематизувати та законодавчо закріпити всі особливості розрахунків з постачальниками.

Організація обліку розрахунків з постачальником повинна забезпечити:

1. своєчасну перевірку розрахунків з постачальниками;
2. попередження про термінування кредиторської заборгованості;

Розрахунки з постачальниками функціонують в кожному підприємстві і є невід'ємний елемент для існування кожної компанії, оскільки на цьому етапі формується основна частина доходів та грошових надходжень підприємств, але наведу декілька пропозицій за для покращення обліку розрахунків з постачальниками, так як удосконалення будь якого економічного фактора необхідне:

По-перше, це покращення фінансової стійкості та співвідношення швидкості їх обороту, яка визначає можливість здійснення платежів, тобто рівень поточної платоспроможності.

По-друге, проводити аналіз складу і структури дебіторської і кредиторської заборгованості за конкретними постачальниками і покупцями, а також щодо термінів утворення заборгованості або терміни їх можливого погашення, що дозволить своєчасно виявляти прострочену заборгованість і вживати заходів щодо її стягнення [5].

Для процесу вдосконалення ефективної системи розрахунків з постачальниками на підприємстві, а особливо для оптової торгівлі, необхідно розробляти чітку структуру всіх розрахунків деталізовано, щоб в майбутньому прогнозувати подальші дії по заборгованості та співпраці з постачальниками.

По-третє, контролювати оборотність дебіторської та кредиторської заборгованості, а також стан розрахунків щодо простроченої заборгованості, так як в умовах інфляції будь-яка відстрочка платежу призводить до того, що підприємство реально отримує лише частину вартості поставленої продукції, тому бажано розширити систему авансових платежів [6].

По-четверте, ведення аналітичної таблиці кредиторської заборгованості перед постачальниками та підрядниками, яка відображає інформацію за кожним постачальником про те, які терміни оплати і виконання умов погашення [6].

Отже, розрахунки з постачальниками є важливим елементом будь-якого підприємства. Облік розрахунків із постачальниками потребує постійного удосконалення та уточнення відповідно до змін нормативно-правового забезпечення та умов зовнішнього середовища. Період, у який ввійшла Україна, а саме введений воєнного стану, спричинив кризисну ситуацію в економіці, що вимагає від сучасного бізнесу тотальної трансформації. Що до особливостей обліку розрахунків з постачальниками в оптовій торгівлі під час війни, потрібно запроваджувати максимальний контроль в обліку рахунків, які пов'язані з кредиторською заборгованістю, термінами її сплати, деталізацію, що дасть змогу більш правильно планувати розрахунки з постачальниками, адже наразі під час таких скрутних часів необхідно планувати все заздалегідь та сплачувати заборгованості.

Список використаних джерел

1. Кузуб М.В. Розвиток «хмарних» технологій у бухгалтерському обліку. Розвиток бухгалтерського обліку, оподаткування і контролю в умовах інтеграційних процесів. Всеукраїнська науково-практична інтернетконференція. 22-23 жовтня 2020 рік – Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2020. 371 с.
2. Асіно у ТОП-15 компаній, які захищають майбутнє України. URL:: <https://acino.ua/media/acino-u-top-15-kompanij-yaki-zahyshhayut-majbutnye-ukrayiny/>
3. Kuzub, M. V. Problems of development modern science: theory and practice, EDEX, Madrid, Spain. ISBN 978–617–7214–33–4, p. 210–214.
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. URL:: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>
5. Аркатова І.В. Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. URL: <https://nauka-online.com/publications/economy/2020/12/shlyahi-vdoskonalennya-obliku-rozrahunkiv-z-postachalnikami-ta-pidryadnikami/>
6. Проблеми та перспективи обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. URL: <https://api.dspace.khadi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/0c3189a8-82b7-4e21-a868-eef3407a5395/content>

ФОРЕНЗІК-ДІАГНОСТИКА ТА АУДИТ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

ПАЦКАНЬ Юлія,

*аспірантка, кафедра фінансового аналізу та аудиту,
Державний торговельно-економічний університет*

Підприємницька діяльність завжди пов'язана з різними видами ризиків, які перешкоджають її ефективності або взагалі можуть поставити під сумнів подальше існування бізнесу. Зараз українські підприємства потребують особливої підтримки та шукають нові можливості для розвитку й масштабування. Інвестування під час війни – це те, чого найбільше потребує майже половина українських підприємств.

Актуальність форензик-діагностики обумовлена інноваційністю та практичним спрямуванням поєднання форензик-діагностики та аудиту діяльності суб'єктів господарювання різних сфер національної економіки.

Згідно з дослідження PwC «Оцінка безпеки ведення бізнесу в Україні» у 2020 році 47 % компаній стикались із шахрайством, корупцією або іншими економічними злочинами в Україні, що оцінюються приблизно в 100000 дол. США. Для українського бізнесу вартість шахрайства зазвичай нижча, аніж для бізнесу з іноземними інвестиціями, та оцінюється менш ніж в 50000 дол. США у 40 % випадків. Водночас, незважаючи на те, що компанії з іноземними інвестиціями рідше стикаються з випадками економічних злочинів та шахрайства, наслідки таких випадків дорожчі та оцінюються більше ніж у 50000 дол. США, але менше ніж у 100,000 дол. США (33 % випадків). Нажаль, вітчизняний досвід підтверджує, що лише 59% українських організацій провели розслідування свого найгіршого випадку шахрайства. Лише третина повідомила про нього наглядову раду.

Кожна четверта організація в Україні не має спеціальної програми з управління ризиками. 22% респондентів в Україні не проводили жодної оцінки ризиків за останні два роки.

Дослідження показало, що внутрішній аудит не сприймається потенційними інвесторами як інструмент виявлення економічних злочинів та шахрайства. [2].

Проведене аудиторською фірмою PwC Всесвітнє дослідження економічних злочинів та шахрайства 2020 доводить, що більше половини всіх суб'єктів господарювання стикаються із випадками шахрайства, яке завдає значної фінансової та репутаційної шкоди. Найбільш розповсюдженими видами шахрайських дій є :

- незаконне привласнення майна (47%);
- хабарництво та корупція (47%);
- кіберзлочини (31%);
- шахрайство з боку клієнтів (31%);
- шахрайство у закупівлях (31%).

До вчинення таких протиправних дій можуть бути причетні співробітники компанії (25% – в Україні, 37 % – у світі), треті особи (41% – в Україні, 39 % – у світі), які часто знаходяться у змові з тими особами, що працюють на підприємстві (25% – в Україні, 20 % – у світі). [1].

Саме для забезпечення фінансової безпеки та мінімізації економічних правопорушень різних видів суб'єктам господарювання необхідно застосовувати інноваційні методи та інструменти їх

протидії. До останніх можна віднести синергетичне поєднання форензик-діагностики та аудиту діяльності суб'єкта господарювання.

Форензик – діагностика це не лише робота з окремою проблемою, а й ідентифікація різних ризиків та розроблення комплексу попереджувальних заходів. Форензик – це діяльність з виявлення, аналізу та врегулювання ситуацій, коли між сторонами існують розбіжності щодо фінансових, комерційних, правових та інших питань, що містять значні економічні ризики, або коли дії співробітників чи організацій не відповідають законодавчим чи іншим нормативним актам, принципам і стандартам. Зазначений напрям дослідження направлений на організацію внутрішнього контролю, поліпшення систем комунікацій між керівництвом і працівниками компанії, аналіз слабких місць та розробку індивідуальної системи протидії шахрайству і хабарництву. Всі ці дії підвищують довіру користувачів інформації до результатів фінансово-господарської діяльності компанії та роблять підприємство інвестиційно привабливим. Як відомо, інвестиції – основа відновлення та основа якісної зміни господарської діяльності. У цьому зв'язку зростає потреба в науково-практичних рекомендаціях, які дали б змогу суб'єктам господарювання поліпшити якісні та кількісні характеристики їхньої діяльності.

В сучасному світі активно розвиваються бізнес-процеси та в водночас схеми шахрайства розвиваються з геометричною прогресією. Бізнес повинен реагувати на нові виклики і застосовувати нові механізми боротьби, такі як форензик-діагностика та аудит суб'єктів господарювання. Таким чином, розробка та впровадження форензик-діагностики в склад інвестиційно стратегії суб'єктів господарювання дає можливість відновлення і розвитку господарської діяльності, забезпечення конкурентоспроможності та значного росту потенціалу інвестиційної привабливості підприємства, що створить умови для зростання надходжень в діяльність підприємства як іноземних, так і вітчизняних інвесторів.

Список використаних джерел

1. Всесвітнє дослідження економічних злочинів та шахрайства <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2020/gecs-ua-2020-ukr.pdf>
2. Оцінка безпеки ведення бізнесу в Україні (<https://www.pwc.com/ua/en/survey/2022/assessment-of-business-security-in-Ukraine.pdf>)

ЗВІТНІСТЬ ПРО СОЦІАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ

ПРОКОПЧУК Дар'я,

*здобувачка вищої освіти, факультет торгівлі та маркетингу,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Костюченко Валентина Миколаївна,

д-р екон. наук, проф.

Поняття «соціальної відповідальності» характеризується як певні етичні межі, в яких окремі особи чи корпорації беруть на себе відповідальність за виконання свого громадянського Обов'язку та дій, які принесуть користь суспільству загалом. Однак, коли дії підприємства чи особи можуть призвести до шкоди для навколишнього середовища або суспільства, вони вважаються соціально безвідповідальними. Відповідно до цієї концепції, менеджери повинні приймати рішення, які не тільки максимізують прибуток, але й захищають інтереси спільноти та суспільства загалом [1].

На думку вітчизняних науковців Новікової О. Ф., Дейч М. Є. та Панькової О. В., соціальну відповідальність бізнесу варто розглядати як філософсько-соціологічну категорію, що відображає об'єктивно необхідні відносини між особистістю та суспільством на основі їх взаємних зобов'язань, які реалізуються у свідомій та вольовій поведінці й діяльності [2].

Селіверстова Л. С. та Лосовська Н. В. вважають, що соціальна відповідальність бізнесу є добровільною, а не Обов'язковою діяльністю, і вона має бути спрямована на стійкий розвиток суб'єкта господарювання із добровільним виконанням міжнародних та державних нормативно-правових актів та підписаних у межах соціального партнерства угод, технічних, екологічних та соціальних стандартів, а також прийнятих на себе додаткових зобов'язань із задоволення економічних та соціальних потреб внутрішніх та зовнішніх зацікавлених осіб (власників, працівників, ділових партнерів, споживачів та громадськості загалом), що виконується згідно з чинним законодавством та міжнародними нормами поведінки [3].

Кузьмін О. Є., Станасюк Н. С., Уголькова О. З. дійшли висновку, що соціальна відповідальність підприємств стає Обов'язковою для бізнесу, адже тенденції розвитку свідомості населення потребують відповідних змін у стратегії компаній. Споживачі все більше

усвідомлюють такі питання, як зміна клімату, нерівність доходів населення, диспропорції в охороні здоров'я, несправедлива практика праці та гендерна нерівність [4].

Ініціативи корпоративної соціальної відповідальності ґрунтуються на чотирьох різних категоріях (рис. 1).

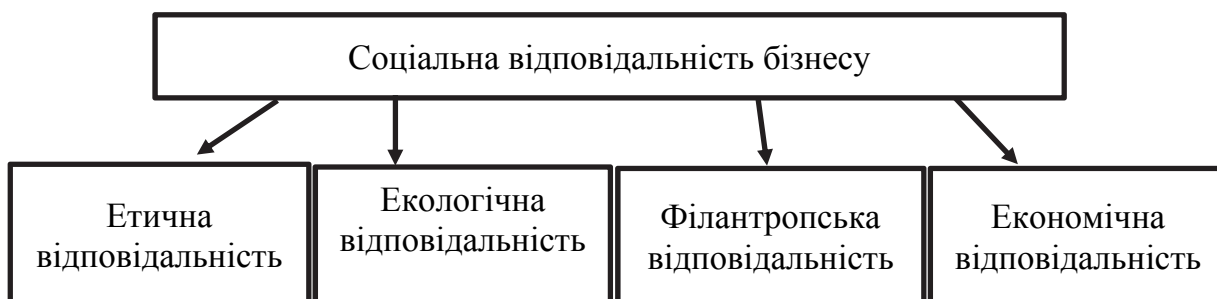

Рис. 1. Види соціальної відповідальності бізнесу

Джерело: складено на основі [5]

Етична відповідальність полягає у турботі про добробут працівників із забезпеченням справедливої трудової практики для персоналу, а також працівників їхніх постачальників [6].

Для компаній, прихильних до принципів соціальної відповідальності, важливо, щоб підприємства займалися екологічно чистими практиками. Корпорації можуть робити значний внесок у викиди парникових газів, забруднення, відходи та виснаження природних ресурсів, але, взявши зобов'язання щодо екологічної відповідальності, бізнес бере на себе відповідальність за свій вплив на навколишнє середовище [5].

Залежно від розміру та галузі бізнесу, екологічна відповідальність може набувати різних форм. Для деяких компаній це означає використання альтернативних джерел енергії та екологічно чистих матеріалів, для інших – запровадження загальнокомпанійської програми утилізації або пожертвування та волонтерство для місцевих екологічно орієнтованих організацій [6]. Нині компаніям потрібно зосередитися на двох основних сферах нашого довкілля: обмеженні забруднення та зменшенні викидів парникових газів.

Філантропічна відповідальність означає служіння людству. Цей критерій привертає увагу до благополуччя непривілейованих або нужденних людей, які дуже потребують нашої підтримки для існування на цій планеті. Компанії виконують свої благодійні Обов'язки, жертвуючи свій час, гроші чи ресурси благодійним організаціям та

організаціям на національному та міжнародному рівнях. Ці пожертви зазвичай спрямовують на низку гідних цілей, серед яких права людини, національна допомога у разі стихійних лих та програми чистої води й освіти в слаборозвинених країнах [5].

Економічна відповідальність – це взаємопов’язана сфера, зосереджена на досягненні балансу між бізнесом, екологією та благодійністю. Економічна відповідальність дотримується встановлених етичних і моральних норм. У цьому контексті компанії намагаються знайти рішення, яке може полегшити їхній бізнес та забезпечити прибуток, приносячи користь громаді та нашому суспільству [4].

Як висновок, соціальна відповідальність стає все більш важливою складовою для сучасних підприємств. Вона впливає на їх розвиток, діяльність та стабільність. Здійснення соціально відповідальних заходів сприяє сталому розвитку компаній та реалізації концепції сталого розвитку, що сприяє збалансуванню економічного, соціального та екологічного розвитку. Особливу увагу слід звернути на розвиток персоналу, оскільки дослідження показують, що працівники соціально відповідальних компаній є більш мотивованими, що впливає на покращення фінансових результатів та зростання їх продуктивності.

Список використаних джерел

1. Indeed Editorial Team (2021). What Is Social Responsibility? Types and Examples. URL: <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/social-responsibility>
2. Новікова О. Ф., Дейч М. Є., Панькова О. В. та ін. (2013). Діагностика стану та перспектив розвитку соціальної відповідальності в Україні (експертні оцінки): монографія. Донецьк. 296 с.
3. Селіверстова Л. С., Лосовська Н. В. (2019). Підходи до формування організаційно-економічного механізму управління соціальною відповідальністю бізнесу. Економіка та держава. № 7. С. 13–16. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.7.13
4. Kuzmin, O., Stanasyuk, N., & Ugolkova, O. (2021). Social responsibility of business: concepts, typology and formation factors. *Management and Entrepreneurship in Ukraine: the stages of formation and problems of development*, 2021(2), 56–64. URL: <https://doi.org/10.23939/smeu2021.02.056>
5. Nafi Jannatun (2018). Different Types of Corporate Social Responsibility (CSR). URL: <https://www.transparenthands.org/different-types-of-corporate-social-responsibility-csr>

6. Chastity Heyward (2020). Forbes Councils Member Forbes Business Council The Growing Importance Of Social Responsibility In Business. URL: <https://www.forbes.com/sites/forbesbusinesscouncil/2020/11/18/the-growing-importance-of-social-responsibility-in-business/?sh=471b52162283>

УКРАЇНСЬКІ БУХГАЛТЕРСЬКІ ПЛАТФОРМИ У КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ

САМОХІН Олексій,

*здобувач вищої освіти, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Уманців Галина Вікторівна,
канд. екон. наук, доц.

З огляду на військову агресію з боку Російської Федерації набрала руху тенденція повної відмови від російського програмного забезпечення у бухгалтерському обліку України. Програма 1С Бухгалтерія займає сильні позиції в українському бізнесі. Позбавлення від неї є важкою, але необхідною мірою для того, щоб захистити бізнес від можливих загроз.

До глобальних загроз використання 1С відносяться такі:

– у програму можуть бути закладені лазівки, так звані «backdoor», через яку може бути влаштовано витік інформації про стан підприємств засобами цифрових мереж. Ця інформація накопичується і аналізується DataAnalytics – агресор отримує великий обсяг інформації про стан економіки України

– розробник програми добре обізнаний про вразливості програмного забезпечення. Це робить можливим втрачання інформації через кібератаки, зупинення діяльності підприємств через руйнування баз даних обліку.

На території України 1С знято з продажу з 2021 року і офіційно вона не оновлюється і не підтримується у своїх версіях для українських користувачів.

Після накладання на продукти «1С» санкцій у 2017 році, правонаступницею їхніх технологічних рішень в Україні стала система «BAS». Власником торговельної марки «BAS ERP» є польська

компанія NetHelp Jarocki Piotr, яка налічує лише одного співробітника і засновник якої Піотр Яроцкі з 2008 по 2010 роки він був головним розробником у польському представництві «1С» [1].

Сучасні реалії ведення бізнесу в Україні вимагають негайного створення умов переходу від використання 1С та BAS на користь альтернативних програмних комплексів.

В Україні існують сильні аналоги 1С і BAS, яке повністю задовольняють потреби бізнесу і дозволяють прибрати ризики, по»в'язані із використанням російських програм [2].

Лінійка програмних продуктів MASTER від компанії IT-Enterprise дозволяє вести облік діяльності необмеженої кількості юридичних осіб. Звітність формується окремо для кожного підприємства. MASTER створений для українського ринку та відповідає чинному законодавству України. Рішеннях MASTER доступні у хмарному та стаціонарному варіантах.

«Дебет Плюс» – українська компанія-розробник програмного забезпечення для автоматизації бухгалтерського, оперативного та фінансового обліку. Система управління підприємством «ДЕБЕТ Плюс» має модульну структуру. Це дає можливість замовнику підібрати оптимальний комплект налаштувань, що відповідають потребам підприємства.

Програма Bookkeeper є повноцінною сучасною онлайн бухгалтерією для малого та середнього підприємства, що дозволяє вести облік діяльності, складати та подавати звітність підприємств і ФОП всіх систем оподаткування та неприбуткових організацій з будь-якого пристрою.

Програма A5 ERP від компанії A5 Systems дозволяє керувати бухгалтерією та обліком персоналу через браузер і містить у собі рішення для автоматизації бухгалтерського та фінансового обліку, управління бізнес-процесами, а також для комплексного ведення кадрових питань компанії.

Для переходу з 1С на програмний комплекс українського виробництва необхідно виконати наступну послідовність дій [3]:

1. Аналіз і опис бізнес-процесів підприємства: обирається сервісна компанія, що буде супроводжувати перехід, узгоджуються строки, набір функцій програми, порядок дій і бюджет;
2. Налаштування та доробка (кастомізація) програмного комплексу;
3. Тестова експлуатація: відбувається розгортання тестової бази, перенесення початкових даних, навчання користувачів, ;
4. Виробнича експлуатація: паралельно обслуговуються стара і нова бази для страхування від помилок, після завершення всіх тестів відмова від старої бази і робота тільки в новій базі.

В умовах сучасних викликів для компаній, які прагнуть бути захищеними від зовнішніх загроз, вкрай важливо користуватися сертифікованими програмними продуктами вітчизняного виробництва. Від грамотно побудованої стратегії розвитку бухгалтерського сегменту IT-індустрії України залежить виживання не тільки окремих підприємств, але і всієї держави.

Список використаних джерел

1. Олександр Стерельников «1С» розбрату. Як російська система автоматизування бізнесу вкорінилась в Україні – розслідування DOU» – URL: <https://dou.ua/lenta/articles/what-is-happening-with-1c-in-ukraine/> (дата звернення: 25.03.2024).

2. Ігор Кривецький, провідний аналітик і консультант в компанії One Service Consulting. «Альтернатива 1С в Україні: огляд українських та іноземних аналогів – URL: <https://www.oneservice-consulting.com/alternatyva-1c-v-ukraini-ogljad-ukrainskyh-ta-inozemnyh-analogiv> (дата звернення: 25.03.2024).

3. Ірина Пемпусь, провідний аналітик і консультант в компанії One Service Consulting. «Перехід із 1С / BAS на нову ERP систему: Етапи, Особливості, Рекомендації» – URL: <https://www.oneservice-consulting.com/perehid-z-1c-na-novu-erp-systemu-etapy-osoblyvosti-rekomendacii> (дата звернення: 25.03.2024).

ВІДОБРАЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗВІТНОСТІ БАНКІВ

САВЛУК Сергій,

*доцент, кафедра банківської справи,
Державний торговельно-економічний університет*

НЕТРЕБЧУК Лариса,

*старший викладач, кафедра банківської справи,
Державний торговельно-економічний університет*

Питання соціальної відповідальності мають важливе значення у роботі банків. Їх соціальна відповідальність інтегрована в загальну концепцію управління ESG-ризиками та ґрунтується на принципах, розроблених міжнародними організаціями саме для таких ризиків.

Елементи ESG-ризиків, їх ідентифікація та методи управління знаходять своє відображення у звітності банків. Передусім, таким звітом є Звіт з управління. Крім того, банки звітують на офіційному сайті про свій вплив на середовище у розділі «Нефінансових звітів». Частина банків розміщує «Звіти зі сталого розвитку» та «Звіти з корпоративної соціальної відповідальності», «Звіти про прогрес». Особливо актуальними такі нефінансові звіти є для «банків іноземних банківських груп», оскільки вони повинні відповідати принципам роботи материнського банку, що підпадає під регулювання країни офіційної юрисдикції.

Будь-яка звітність банків ґрунтується на Міжнародних стандартах фінансової звітності. Крім того, Україна імплементувала Директиви 2013/34/ЄС та 2006/43/ЄС щодо бухгалтерського обліку та фінансової звітності і аудиту фінансової звітності. Однак це передусім стосується фінансових звітів, а нефінансові залишались на розсуд банків. Тому часто траплялось, що навіть попри дотримання банком принципів соціальної відповідальності зокрема, чи ESG-ризиків в цілому, вони залишались для внутрішнього користування, сторонні ж користувачі могли мати тільки фрагментарні дані. Тепер ситуація змінюється.

У межах ЄС до нефінансової інформації застосовується схожий підхід, як і для фінансової звітності:

1. Нефінансові звіти суттєво розширили обсяг оприлюдненої інформації.

2. Існує обов'язкова вимога до проведення аудиту таких звітів. [1]

Отже, у ЄС було прийнято нове регулювання, яке розширило як перелік компаній, котрі мають звітувати, так і обсяг інформації, яку вони мають формувати і оприлюднювати. При цьому, основною метою введення цього регулювання є уніфікація підходів до розкриття нефінансової інформації.

У січні 2023 року вступила у силу Директива (ЄС) 2022/2464 щодо корпоративної звітності зі сталого розвитку (Corporate Sustainability Reporting Directive), вимоги якої поширюються на резидентів та нерезидентів ЄС. Вона замінить директиву 2014/95/EU з січня 2025 року.

Директива потребує імплементатії в законодавство України. Її основними вимогами є: впровадження Звіту зі сталого розвитку; розроблення стандартів звітності зі сталого розвитку; єдиний електронний формат звітності; окремі вимоги до аудиту звіту зі сталого розвитку.

У Звіті зі сталого розвитку (який може бути частиною Звіту про управління) повинна бути розкрита інформація щодо основних ризиків, зумовлених питаннями сталого розвитку; бізнес-моделі та її стійкості до цих ризиків; ролі органів управління у питаннях сталого розвитку; порядку заохочення, пов'язаних із впровадженням питань сталого розвитку.

У червні 2023 року Радою зі сталого розвитку були випущені стандарти фінансової звітності зі сталого розвитку: МСФЗ «Загальні вимоги до розкриття фінансової інформації, пов'язаної зі сталим розвитком»; МСФЗ «Розкриття інформації, пов'язаної з кліматом». [2]

Стандарти застосовуються до річних звітів, починаючи з 2024 р., тобто вперше з'являться лише у 2025 р. Вони встановлюють вимоги до розкриття інформації про ризики та можливості, пов'язані зі сталим розвитком.

Крім того, у грудні 2023 року опубліковано Регламент Комісії (ЄС) 2023/2772 від 31 липня 2023 року. Цим Регламентом затверджено Європейські стандарти звітності зі сталого розвитку. Вони охоплюють як вимоги до розкриття інформації про суб'єкт господарювання, так і основні положення щодо впливу його діяльності на екологію, соціальну сферу, а також питання управління всередині суб'єкта господарювання. [2]

Однак, війна вносить свої корективи щодо звітування банків. У 2022 р. було прийнято Закон України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» (від 03.03.2022 №2115-ІХ), який вплинув на обсяг поданої інформації. Проте зараз розроблено законопроект про скасування такої пільги. Щодо складання Звіту про сталий розвиток також наразі в законодавстві України відсутні вимоги, питання перебуває на стадії опрацювання.

Ще одним обов'язковим елементом функціонування банків є впровадження в діяльність корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), яка означає, що вони беруть на себе відповідальність за свій вплив на соціальне середовище, здійснюючи свою діяльність з урахуванням інтересів спільнот, в яких вони працюють. КСВ може включати в себе різні аспекти, такі як створення робочих місць, відповідальне використання ресурсів, зменшення викидів шкідливих речовин, розвиток соціальних програм для працівників та місцевої спільноти, підтримку відповідального підприємництва тощо. Це важливий елемент банківництва, який дозволяє банкам не лише домагатися фінансових успіхів, але й стати соціально відповідальними гравцями в суспільстві.

Особливо актуальним це стало на початку війни, коли стало зрозумілим, який банк просто декларує цінності, а хто дійсно проявляє максимум турботи про співробітників. Як приклад, можна навести досвід УкрСиббанку, яким у 2022 р. було розроблено 30 проєктів для підтримки безпеки, ментального здоров'я та розвитку навичок співробітників в рамках програми People First, яка базується на піраміді потреб і покриває 4 основні напрями: фізіологічні потреби, безпека, соціальні потреби та самореалізація. Її реалізація пов'язана з евакуацією, проживанням співробітників в готелях в Україні та за кордоном, відновленням пошкоджених помешкань, організацією домашнього офісу, розширеним медичним страхуванням та підтримкою мобілізованих співробітників. Група BNP Paribas також виділяє напрям «Етика та інклюзія» – наймає людей з особливими потребами, контролює гендерну рівність у процесах призначення на керівні посади та відносно винагород. [3]

ПриватБанк також має значний потенціал в реалізації соціальної відповідальності. Він є найбільшим роботодавцем, працевлаштовує осіб з інвалідністю (4% від загальної кількості), надає співробітникам повний соціальний пакет, систему пільгового кредитування житла та авто, забезпечення безпеки співробітників та їх родин (програма «Захист»), знижки на корпоративний зв'язок. Має унікальний ЮніорБанк, де навчає школярів фінансовій грамотності. Має власний благодійний фонд.

В Україні банки мають розроблені положення щодо КСВ. Приміром, у Credit Agricole діє програма «We Care!», яка включає 4 основні напрями: благодійність, екоініціативи, волонтерство та турботу про співробітників. Ключові пріоритети Стратегії розвитку ПУМБ – добробут та розвиток співробітників, якість продукції та послуг, розвиток місцевих спільнот та бізнес-середовища, фінансова грамотність населення, корпоративне волонтерство. Таких прикладів безліч. Крім того, банками запроваджено Етичні норми щодо роботи з позичальниками, Етичні кодекси по роботі самого банку. Окремими банками вже впроваджені принципи ESG.

Список використаних джерел

1. Роз'яснення щодо складання річної фінансової звітності за 2023 рік. Зміни до Міжнародних стандартів фінансової звітності. URL: <https://is.gd/3lefrG>.

2. ESG-звітність під час війни: кому потрібна і для чого? URL: <https://ukraine-oss.com/esg-zvitnist-pid-chas-vijny-komu-potribna-i-dlya-chogo/>

3. Галунко Н. People First, позитивний менеджмент, інклюзія. Цінності UKRSIBBANK допомагають йому підтримувати співробітників у війну. URL: <https://is.gd/UQyTGJ>.

ВПРОВАДЖЕННЯ ESG-ЗВІТНОСТІ У ПРАКТИКУ УКРАЇНСЬКИХ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ КОМПАНІЙ

СЕМЕНОВА Світлана,

канд. екон. наук, доц.,

доцент кафедри обліку та оподаткування,

Державний торговельно-економічний університет

ШПИРКО Ольга,

канд. екон. наук, доц.,

доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування,

Державний університет інфраструктури та технологій

Українські підприємства дедалі активніше впроваджують у свою практику принципи environmental, social and governance (ESG), забезпечуючи стійкість, сталість та адаптивність бізнесу в умовах ризиків і нестабільності. Це стосується гнучкості в системі управління, розподілу повноважень у прийнятті рішень, раціонального, ощадливого й ефективного використання природних ресурсів, пристосування до змін, підтримки та навчання персоналу, а також інвестування в соціальний й екологічний капітали. Євроінтеграційні прагнення України змінюють правила звітування бізнесу про ESG. Як в Європейському Союзі, так і в Україні спостерігається збільшення переліку компаній, які зобов'язані розширити звітність нефінансовими показниками про ESG, також зростає обсяг інформації, яка підлягає оприлюдненню. Поряд з цим, розробляються регулятивні документи щодо перевірки нефінансової звітності з огляду на важливість інформації, яка надається користувачам.

Україна виконує роль одного з гарантів світової продовольчої безпеки, тому завдяки сільському господарству відкривається можливість приєднатися до глобальних процесів декарбонізації та просування біоенергетики. Даний напрям актуальний не тільки на національному рівні, а й свідчить про те, що кліматичні проблеми є невід'ємними від

загального суспільного контексту, що вони важливі для бізнесу та представляють суттєвий інтерес для України так світової спільноти [1].

Регулювання ESG (Environmental, Social, and Governance) reporting визначається набором стандартів та вимог, які спрямовані на забезпечення прозорості та стандартизованої звітності компаній щодо їхніх практик у сферах довкілля, соціальної відповідальності та корпоративного управління [2]. Таке регулювання надає зацікавленим сторонам, зокрема інвесторам, споживачам та громадськості, можливість оцінювати вплив підприємства на навколишнє середовище та соціум, а також ефективність його корпоративного управління.

Початково основна мета ESG-звітів полягала у наданні прозорості всебічної інформації інвесторам та потенційним кредиторам, проте з часом функції звітності розширилися, оскільки тепер бізнес усвідомлює відповідальність перед споживачами та суспільством. Сучасні споживачі уважніше ставляться до вибору товарів і послуг. Для клієнтів важливо, щоб компанія демонструвала турботу про довкілля, суспільство та гарантувала своїм працівникам належні умови праці. Справжній успіх у бізнесі вимірюється не лише фінансовими показниками, а також полягає в збереженні навколишнього середовища для наступних поколінь та відданості суспільним цінностям.

Досвід складання ESG-звітів в різних країнах ЄС відрізняється через різні рівні економічного розвитку, ставлення до екологічних і соціальних проблем та особливості законодавства. Наприклад, для забезпечення дотримання стандартів ESG у Швеції компанії використовують такі інструменти, як CDP (Carbon Disclosure Project) для гарантування високого рівня якості звітності щодо впливу на навколишнє природне середовище. Інтеграція супроводжується стимулюванням, тому Швеція надає ряд фінансових та податкових заохочень для підприємств, які активно залучаються до підготовки ESG-звітності. Франція визначає законодавчий підхід до ESG-звітності. Наприклад, закон про корпоративну соціальну відповідальність (Loi Pacte) визначає обов'язковість звітності для компаній. Зосередження на соціальних питаннях також є характерною рисою для звітування французьких компаній, які часто акцентують увагу на соціальних аспектах в рамках ESG, таких як рівність та взаємодія зі спільнотою [3]. Нідерланди виводять ESG-звітність на новий рівень, використовуючи рамки, такі як Integrated Reporting, які враховують економічні, соціальні та екологічні аспекти. Нідерланди беруть участь у глобальних ініціативах, таких як Sustainability Accounting Standards Board (SASB), для створення єдиної системи стандартів звітності. Німеччина активно впроваджує стандарти Global Reporting Initiative

(GRI) та працює над інтеграцією TCFD (Task Force on Climate-related Financial Disclosures) у звітність. Щодо участі у стандартах, то багато німецьких компаній приєднуються до ініціативи UN Global Compact, що відображає їхні зобов'язання щодо реалізації цілей сталого розвитку [4]. Ці приклади підкреслюють, що кожна країна ЄС має свій власний підхід до ESG-звітності, враховуючи свої особливості, законодавство та практику корпоративного управління.

В Україні впровадження ESG-звітності є добровільним процесом, поки не регламентованим на такому ж рівні, як у країнах ЄС. Проте попри війну, український бізнес все більше розуміє та інвестує у покращення соціальних, екологічних та управлінських аспектів діяльності [5]. Тому значного поширення набувають ESG-показники, ESG-аналітика, ESG-рейтинги, виділення ESG-факторів та принципів, керівництв. Для українських компаній це означає не лише відповідність міжнародним стандартам, а й здатність ефективно управляти ризиками та створювати конкурентні переваги. Поряд з цим, впровадження ESG-звітності може стати викликом для компаній через необхідність збирання та аналізу великої кількості нетрадиційних даних, а також необхідність розвитку нових систем внутрішнього контролю та звітності.

Отже, впровадження ESG-звітності варто розглядати як стратегічну можливість для підвищення довіри споживачів та інвесторів, покращення репутації бренду та забезпечення сталого розвитку в умовах постійно зростаючих вимог до соціальної відповідальності бізнесу. Інвестори та зацікавлені сторони очікують не лише розширення нефінансової звітності. Важливо реалізовувати принципи ESG для забезпечення стійкості компанії в складних умовах. Необхідно розширювати бізнес-можливості, пов'язані зі зменшенням впливу кліматичних змін, розвитком низько вуглецевих технологій, турботою про довкілля та соціум.

Список використаних джерел

1. Fiechter, P., Hitz, J.-M., Lehmann, N. (2022). Real Effects of a Widespread CSR Reporting Mandate: Evidence from the European Union»s CSR Directive. *Journal of Accounting Research*, 60: 1499-1549. <https://doi.org/10.1111/1475-679X.12424>
2. Environmental, Social, and Governance (ESG). URL: <https://www.oecd.org/finance/esg-investing.htm>
3. Semenova S. (2024). European Experience in Preparation of Integrated Reporting and Disclosure of Environmental, Social and

Governance (ESG) Factors. The role and significance of accounting, taxation, analysis and control in supporting the innovative and investment activity of enterprises to create products with a high degree of added value and promote the post-war recovery of the economy of Ukraine: a collective monograph / For gen. ed. T. S. Hayduchok. Zhytomyr, 316 p. P. 213–233.

4. Gillan, S., Koch, A., Starks, L. (2021). Firms and Social Responsibility: A Review of ESG and CSR Research in Corporate Finance. *Journal of Corporate Finance*, 66: 101889. doi: 10.1016/j.jcorpfin.2021.101889.

5. Король С.Я., Семенова С.М., Курбет М.А. Впровадження звітності про сталий розвиток в Україні: стан та перспективи в умовах євроінтеграції. *Бізнес-Інформ*, 2022. № 1. С. 294–301. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-1-294-301>.

СУТТЄВІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ У ЗВІТНОСТІ ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ – ПІДХІД IFRS S1

ТИВОНЧУК Олена,

*доцент кафедри обліку та аналізу,
Національний університет «Львівська політехніка»*

Концепція суттєвості у звітності зі сталого розвитку – це одне з найважливіших понять, адже саме суттєвість визначає безпосередній зміст інформації, що розкривається. Водночас, це одне з найскладніших, неоднозначних, контроверсійних понять. Різноманітні стандарти, рамкові основи та рекомендації щодо складання звітності зі сталого розвитку містять низку власних визначень суттєвості, орієнтованих на різних користувачів, об'єкти та цілі розкриття інформації. Наприклад, два найпоширеніші стандарти GRI (Глобальної ініціативи зі звітності) та SASB (Ради стандартів бухгалтерського обліку зі сталого розвитку) історично використовують принципово різні визначення суттєвості, що призвело до ситуації, коли навіть поінформовані користувачі повинні докладати зусиль для розуміння та порівняння інформації, що розкривається.

Так, стандарти GRI спрямовані на задоволення інформаційних потреб широкого кола зацікавлених сторін та зосереджені на економічному, екологічному та соціальному впливі діяльності компанії, а отже, на її внеску – позитивному чи негативному – у сталий розвиток. Основним припущенням є те, що якщо ці впливи ще не є

фінансово суттєвими на момент складання звітності, то з часом вони можуть такими стати.

Роль SASB полягає у підтримці розкриття фінансово суттєвої інформації про сталий розвиток для інвесторів та інших постачальників фінансового капіталу, а галузеві стандарти SASB визначають ризики та можливості, пов'язані зі сталим розвитком, які, найімовірніше, впливають на фінансовий стан компанії (тобто її баланс), операційні показники (тобто звіт про фінансові результати) або профіль ризику (тобто вартість капіталу). Усі ці фактори впливають на поточну та майбутню ринкову оцінку вартості компанії [1, с. 5].

Перший міжнародний стандарт IFRS S1 «Загальні вимоги до розкриття фінансової інформації, пов'язаної зі сталим розвитком», що був прийнятий Радою з міжнародних стандартів сталого розвитку (ISSB) у червні 2023 р. та вступив в дію з 1 січня 2024 р., розглядає суттєвість з фінансової точки зору та представляє визначення цього поняття, аналогічне визначенню у Концептуальній основі фінансової звітності IFRS.

Згідно параграфів 17–18 IFRS S1 суб'єкт господарювання повинен розкривати суттєву інформацію про ризики та можливості, пов'язані зі сталим розвитком, які можуть вплинути на його перспективи. Інформація визнається суттєвою, якщо її ненаведення, викривлення або завуальовування, може, згідно з обґрунтованими очікуваннями, вплинути на рішення, які основні користувачі фінансової звітності загального призначення, тобто існуючі й потенційні інвестори, позикодавці та інші кредитори, приймають на її основі [2]. Такі рішення стосуються надання ресурсів суб'єкту господарювання і включають рішення щодо купівлі, продажу або утримання інструментів власного капіталу та боргових інструментів; надання або продажу позик та інших форм кредитування; використання права голосу або іншого впливу на дії управлінського персоналу суб'єкта господарювання, які впливають на використання економічних ресурсів.

Оцінювання того, чи можна обґрунтовано очікувати, що інформація вплине на рішення, прийняті основними користувачами, вимагає врахування характеристик цих користувачів та обставин, в яких перебуває суб'єкт господарювання. При цьому судження щодо суттєвості є індивідуальними для кожного суб'єкта господарювання. Стандарт IFRS S1 не встановлює жодних порогових значень суттєвості та не визначає, що буде суттєвим у конкретній ситуації. Оцінюючи, чи є інформація суттєвою, суб'єкт господарювання повинен враховувати як кількісні, так і якісні фактори. Наприклад, компанія

може розглянути величину та характер впливу ризику або можливості, пов'язаної зі сталим розвитком, на суб'єкт господарювання.

У деяких випадках Стандарти розкриття інформації щодо сталого розвитку МСФЗ вимагають розкривати інформацію про можливі майбутні події з невизначеним результатом. Визначаючи, чи є інформація про такі можливі майбутні події суттєвою, суб'єкт господарювання повинен розглянути:

(а) потенційний вплив подій на обсяг, строки та невизначеність майбутніх грошових потоків суб'єкта господарювання у коротко-строковій, середньостроковій та довгостроковій перспективі; та

(б) діапазон можливих результатів та їх ймовірність у цьому діапазоні [2].

Хоча застосування Міжнародних стандартів звітності зі сталого розвитку наразі є добровільним, тенденція до його обов'язкового впровадження зростає. Окрім цього Україна, що знаходиться на шляху вступу до ЄС, повинна гармонізувати норми вітчизняного законодавства з європейським, зокрема це стосується необхідності імплементації Директиви ЄС 2022/2464 щодо корпоративної звітності зі сталого розвитку [3], що набула чинності 5 січня 2023 р., та Європейських стандартів звітності зі сталого розвитку (European Sustainability Reporting Standards – ESRS). Хоча процес розроблення та впровадження міжнародних та європейських стандартів звітності зі сталого розвитку відбувається практично паралельно та декларується узгодженість цих стандартів, між ними все-таки існують суттєві відмінності. Так, у ESRS використовується поняття «подвійна суттєвість» (double materiality), яка стосується двох типів суттєвості, які необхідно враховувати: суттєвість впливу та фінансова суттєвість. ESRS зобов'язують розкривати не лише вплив середовища на компанію, але й вплив самої компанії на середовище та є більшою мірою, ніж міжнародні стандарти, орієнтовані на інтереси суспільства [4, с. 18].

Отже, концепція суттєвості у звітності зі сталого розвитку є ключовою, адже визначає зміст інформації, яка розкривається. Це складне поняття трактується й визначається по-різному у відповідних стандартах. Новий міжнародний стандарт IFRS S1 розглядає суттєвість з фінансової точки зору, ураховуючи ймовірний вплив інформації на рішення користувачів фінансової звітності. Таким чином, розвиток стандартів звітності зі сталого розвитку відображає багатоаспектність та постійну зміну вимог та очікувань у сфері сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Global Reporting Initiative (GRI) and Sustainability Accounting Standards Board (2021). A Practical Guide to Sustainability Reporting Using GRI and SASB Standards, GRI, Amsterdam and SASB, San Francisco, CA. URL: <https://www.globalreporting.org/media/mlkjpnl1/gri-sasb-joint-publication-april-2021.pdf>
2. IFRS S1 – General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information. URL.: <https://www.iasplus.com/en/standards/ifrs-sds/ifrs-s1>
3. Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022L2464>.
4. Голов, С. (2023). Облік і звітування: на шляху до ЄС і НАТО. Accounting & Finance/Облік і Фінанси, 100(2).

РОЗКРИТТЯ В ІНТЕГРОВАНІЙ ЗВІТНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ ПРО НАСЛІДКИ ВОЄННИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

ФЕСЕНКО Аліна,

*аспірантка, кафедра обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Костюченко Валентина Миколаївна,
д-р екон. наук, проф.

В 2022 році в Україні розпочалась повномасштабна війна, наслідки якої зазнала не лише економіка країни, але й практично кожен суб'єкт господарювання.

Відповідно до принципу суттєвості, який є одним із основних принципів інтегрованого звітування, підприємство повинно розкривати в інтегрованій звітності інформацію про фактори, що суттєво впливають на здатність організації створювати вартість в коротко-строковій, середньостроковій та довгостроковій перспективі [1].

Таким чином, починаючи зі звіту за 2022 рік підприємствам необхідно подавати в інтегрованих звітах інформацію про вплив

воєнних дій в Україні на капітали підприємства (фінансовий, виробничий, людський, природний, інтелектуальний, соціально-репутаційний) та процес створення вартості в перспективі.

Необхідність представлення у корпоративній звітності інформації про вплив війни в Україні на підприємство обґрунтовується також у публікації Гречко А. В. [1] та Очеретяної О. В. [1], яка містить пропозиції щодо подання інформації про наслідки воєнних дій у звітах про сталий розвиток, складених відповідно до стандартів GRI.

В інтегрованому звіті інформацію слід подавати в розрізі капіталів підприємства, які організація використовує або на які вона впливає.

Також підприємству необхідно розкрити інформацію про те, як війна в Україні вплинула на стратегічні цілі діяльності організації, яким чином підприємство управляє воєнними ризиками та які можливості для себе вбачає.

Окрім цього, інтегрований звіт дозволить підприємству пов'язати фінансові та нефінансові показники діяльності, продемонструвати вплив воєнних дій в Україні на загальну ефективність роботи компанії.

Орієнтовний перелік фінансових та нефінансових показників, які можуть характеризувати вплив війни в Україні на підприємство в розрізі капіталів представлений в табл. 1.

Таблиця 1

Орієнтовний перелік фінансових та нефінансових показників діяльності підприємства, які характеризують вплив воєнних дій на підприємство

Види капіталів підприємства	Складові капіталів	Фінансові показники	Нефінансові показники
Фінансовий	Наявні кошти, борги, кредити, гранти тощо	Отримані доходи; Сплачені податки та збори до бюджетів усіх рівнів; Отримані гранти, фінансова допомога, позики, субсидії, пільги тощо	Показники рентабельності, ліквідності, фінансової стійкості; Заходи, спрямовані на забезпечення фінансової стабільності та платоспроможності; Страхування воєнних ризиків

Види капіталів підприємства	Складові капіталів	Фінансові показники	Нефінансові показники
Виробничий	Інфраструктура, виробничі фізичні об'єкти тощо	Втрати виробничих потужностей; Інвестиції у відбудову інфраструктури; Безоплатно отримані основні засоби	Рівень зносу основних засобів; Участь у програмах релокації, переміщення виробничих потужностей; План реструктуризації; Страхування майна
Природний	Природні ресурси, їх використання, збереження тощо	Інвестиції у енергоефективність, зменшення шкідливих викидів; Витрати на відновлення природних ресурсів	Заходи, які вживаються для економії природних ресурсів; Енергоефективність, використання альтернативних джерел енергії; Управління відходами, їх повторна переробка
Людський	Співробітники, їх компетенція, мотивація тощо	Виплати працівникам у зв'язку із воєнними діями; Інвестиції у безпеку працівників	Плинність кадрів; Працевлаштування внутрішньо переміщених осіб; Заходи з охорони праці та безпеки працівників; Страхування життя, здоров'я та працездатності працівників
Інтелектуальний	Інтелектуальна власність, інновації тощо	Витрати на інновації та розробки, спрямовані на зменшення воєнних ризиків	Патенти, розробки підприємства
Соціально-репутаційний	Основні клієнти, ділові партнери, репутація, відносини з громадою тощо	Обсяги закупівель у вітчизняних постачальників; Інвестиції у відбудову територіальних громад	Відсутність контрагентів, які пов'язані із країною-агресором; Участь у благодійних акціях та проектах; Надання гуманітарної допомоги

Джерело: підготовлено на основі [1, 2]

Пропозиції щодо порядку подання в інтегрованому звіті інформації про вплив воєнних дій на підприємство наведені в табл. 2.

Таблиця 2

**Порядок розкриття в інтегрованому звіті інформації
про вплив війни в Україні на підприємство**

Елементи інтегрованого звіту	Зміст інформації
Огляд організації та її зовнішнього середовища	Опис впливу війни на підприємство, види діяльності, які провадить організація, вибір постачальників та ринків збуту, відсутність співпраці з країною-агресором, реагування на виклики, пов'язані з війною
Управління	Зміни в структурі управління підприємством у зв'язку із воєнними діями, їх вплив на капітали підприємства та створення вартості в перспективі
Бізнес-модель	Опис впливу війни на бізнес-модель організації, ресурси, що використовуються, результати та продукти діяльності
Ризики та можливості	Управління ризиками та можливостями, пов'язаними з війною, їх вплив на капітали підприємства та здатність створювати вартість в перспективі
Стратегія та розподіл ресурсів	Перегляд стратегії організації у зв'язку із війною, програми переміщення виробничих потужностей, плани реструктуризації
Результати діяльності	Досягнення стратегічних цілей в умовах війни, вплив результатів діяльності підприємства на капітали та створення вартості в перспективі
Перспективи	Невизначеності в умовах воєнних дій та можливі наслідки для бізнес-моделі
Основні принципи презентації	Оцінка суттєвості інформації, основні підходи до формування інтегрованого звіту

Джерело: підготовлено на основі [1, 2]

Перспективами подальших досліджень є розробка практичних рекомендацій щодо облікового забезпечення фінансових та нефінансових показників діяльності, які характеризують вплив воєнних дій в Україні.

Список використаних джерел

1. The International Integrated Reporting Framework. URL: <https://integratedreporting.ifrs.org/resource/international-ir-framework/>

2. Гречко, А., & Очеретяна, О. (2022). Обґрунтування необхідності висвітлення впливу війни в Україні на діяльність підприємств в нефінансовій звітності та способи розкриття даної інформації. *Економіка та суспільство*, (39). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-41>

ЗВІТНІСТЬ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

ХОЧА Надія,

*доцент кафедри обліку і аудиту,
Львівський національний університет імені Івана Франка*

З кожним роком все більше компаній, урядів та громадських організацій визнають важливість сталого розвитку як пріоритетного завдання. Виміряти спрямовані зусилля на досягнення цього завдання дозволяє складання звітності сталого розвитку. Уряди та міжнародні організації встановлюють стандарти та вимоги щодо звітності сталого розвитку. Це стає ключовим фактором для бізнесу, який повинен дотримуватися цих норм для забезпечення легальності та конкурентоспроможності. Чим більше компаній зосереджуються на відкритості та транспарентності своїх практик щодо сталого розвитку, тим більше вони залучають інвестиції та відповідальних споживачів. Звітність сталого розвитку допомагає компаніям визначати та управляти ризиками, пов'язаними з змінами клімату, недостатньою відповідальністю бізнесу або негативним впливом на соціальну сферу. Крім того, вона відкриває нові можливості для інновацій та розвитку продуктів та послуг, які сприяють сталому розвитку.

Звітність сталого розвитку залишається не лише етичними і моральними вимогами, а й стратегічною необхідністю для бізнесу та суспільства загалом. Вона дає можливість компаніям продемонструвати застосування ESG-принципів та представити дані про:

- вплив компанії на довкілля: викиди парникових газів, споживання енергії та води, забруднення довкілля, відходи та рециклінг;
- ставлення компанії до своїх співробітників, постачальників, клієнтів та суспільства :умови праці, безпека та охорона здоров'я, гендерна рівність, інклюзивність, права людини, розвиток громад;

- управління та контроль за діяльністю компанії : структура власності, склад ради директорів, антикорупційні та антимонопольні заходи, прозорість та підзвітність, етика компанії.

Для складання звітності сталого розвитку існує ряд стандартів, а саме:

- GRI (Global Reporting Initiative)
- IIRC (International Integrated Reporting Council)
- SASB (Sustainability Accounting Standards Board)

GRI пропонує **стандарти** для розробки звітів зі сталого розвитку. Вони допомагають організаціям **структурувати свою звітність** та **забезпечують прозорість і порівнянність** між різними компаніями. Завдяки трьохрівневому підходу (Універсальні стандарти GRI, Стандарти секторів GRI, **Тематичні стандарти GRI**) ці стандарти можуть стати основою для будь-якої організації, яка хоче розробити звіт зі сталого розвитку, так і існують додаткові стандарти для окремих видів діяльності (видобувна промисловість, охорона здоров'я) та детального аналізу **ключових тем сталого розвитку (зміна клімату, права людини, вода та відходи)**.

На відміну від GRI, IIRC пропагує **інтегровану звітність**, яка показує взаємозв'язок між фінансовими та нефінансовими показниками компанії, а **SASB фокусується на стандартизованій звітності для різних видів діяльності**. SASB розробив стандарти звітності для 77 різних галузей. Ці стандарти визначають фінансово суттєві показники сталого розвитку, які є специфічними для кожної галузі та призначені допомогти інвесторам оцінити вплив ESG-факторів (екологічних, соціальних та корпоративного управління) на фінансові результати компанії. **Під час вибору стандарту звітності (GRI, IIRC чи SASB) підприємствам варто враховувати свої цілі, аудиторію та ресурси.**

Дослідження українських підприємств щодо складання звітності зі сталого розвитку показало, що практика звітування з ESG як явище в Україні перебуває на етапі становлення, оскільки не існує єдиних підходів до розкриття інформації в таких звітах. Більшість компаній не звітують про сталий розвиток, а підприємства, що звітують, готують річні звіти за стандартом GRI або відповідно до вимог Глобального договору ООН [1].

Важливим аспектом щодо поширення практики складання звітності зі сталого розвитку є інтеграція України у Європейський економічний простір, яка передбачає імплементацію Директив ЄС. У січні 2023 року набула чинності Директива про корпоративну звітність зі сталого розвитку (CSRD 2022/2464). Ця директива

модернізує та зміцнює правила щодо розкриття соціальної та екологічної інформації, яку великі компанії, а також малі і середні підприємства, що зареєстровані на біржі, повинні розкривати у корпоративній звітності зі сталого розвитку складеній за 2024 фінансовий рік. Українські компанії, що мають значну присутність у ЄС або цінні папери на біржах ЄС, у 2029 році мають подавати звіти про стали розвиток за 2028 фінансовий рік. Застосування CSRD2022/2464 дасть змогу українському бізнесу стати більш стійким, відповідальним та привабливим для інвесторів.

Список використаних джерел

1. Umantsiv, H. (2023). Reporting on sustainable development in the context of corporate social responsibility. *Scientia Fructuosa*, 3, 59–71. [https://doi.org/10.31617/1.2023\(149\)05](https://doi.org/10.31617/1.2023(149)05) [in English].

2. Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting. [ur-lex.europa.eu](http://eur-lex.europa.eu). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022L2464> [in English].

«ЗЕЛЕНА ПЕРСПЕКТИВА»: ЕКОЛОГІЧНИЙ ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ У СУЧАСНОМУ БІЗНЕСІ

ЧЕРЕВАНЬ Анастасія,

*здобувачка вищої освіти, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Кузьменко Олена Петрівна,

старший викладач кафедри обліку та оподаткування

У сучасному світі питання взаємодії людства та навколишнього середовища стає все більш актуальним. Екологічний аспект сталого розвитку має вирішальне значення для пом'якшення негативного впливу бізнес-операцій на довкілля. У зв'язку з постійними змінами клімату, виснаженням ресурсів, забрудненнями, усі компанії, як великі, так і середні з малими, мають брати участь або ж самотійно

впроваджувати різні екологічні ініціативи, розвиваючи свою корпоративну соціальну відповідальність (КСВ).

Згідно даних Zipdo, 76% компаній вважають, що КСВ – це хороший спосіб зменшити ризики та загрози для репутації бренду, 78% інвесторів вважають, що звіти з КСВ важливі, коли йдеться про оцінку компанії, а 54% споживачів у всьому світі враховують КСВ-практики компаній при здійсненні покупок¹. Тобто ця діяльність не лише сприятиме збереженню навколишнього середовища, а і зменшенню витрат, стимулюванню інновацій та росту бізнесу, зміцненню репутації та іміджу компанії.

Впровадження екологічних ініціатив зумовлює виникнення потреби у веденні екологічного обліку та подання на його основі фінансової і нефінансової звітності. Застосування принципів екологічного обліку має низку переваг, серед яких необхідно відзначити наступні:

- визначення екологічних витрат, які можуть бути прихованими в традиційному обліку;
- більш точне співвідношення екологічних витрат з продукцією;
- визначення надходжень (наприклад, надходжень, отриманих в результаті економії від використання енергозберігаючих технологій);
- прийняття вигідних рішень про інвестування в природоохоронні заходи;
- використання інформації нефінансового характеру, яка пов'язана з навколишнім середовищем².

В Україні поняття екологічного обліку та звітності, їх організація й методологія перебувають на стадії розробки, адже ні на науковому рівні немає єдиної думки, ні на законодавчому рівні це не закріплено. Наявні нормативно-правові акти не повністю відповідають міжнародним стандартам обліку та звітності, а відсутність уніфікації зумовлює різні способи відображення однакових господарських операцій на підприємствах. Серед наявних проблем виділяють також недостатній рівень автоматизації процесів екологічного обліку та недостатній рівень кадрового забезпечення, однак виокремлюють і суттєві переваги впровадження міжнародних стандартів екологічного

¹ Overvest M. (2024). Corporate Social Responsibility Statistics 2024 – 65 Key Figures. Procurement Tactics. URL: <https://procurementtactics.com/corporate-social-responsibility-statistics/>

² Маліков В., Плекан М., Кудлаєва Н. (2022). Екологічні аспекти бухобліку в управлінні підприємством. Економіка та суспільство, (44). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-89>

обліку, а саме: підвищення ефективності управління екологією, покращення іміджу та репутації підприємства, зниження витрат на природоохоронні заходи³.

Кожній компанії вкрай необхідно провадити екологічну діяльність і відобразити, наприклад, пов'язані з нею доходи і витрати з врахуванням їх функціонального призначення. Підприємства, які безпосередньо здійснюють викиди, скиди, розміщення та зберігання відходів у складі своєї операційної діяльності, можуть відобразити доходи згідно Плану рахунків бухгалтерського обліку на рахунках 70 «Доходи від реалізації» та 71 «Інший операційний дохід», а витрати відповідно на рахунках 90 «Собівартість реалізації», 91 «Загально-виробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» та 94 «Інші витрати операційної діяльності». Якщо суб'єкт господарювання не має джерел забруднень, а втілює певні екозаходи в рамках іншої діяльності, то йому доцільно відобразити отримані доходи на субрахунку 746 «Інші доходи» та здійснені витрати на 977 «Інші витрати діяльності».

Екологічної звітності в Україні достатньо мало: це різні статистичні звіти та податкова декларація з екологічного податку, – вони стосуються лише бізнесу, що прямо пов'язаний з викидами, скидами та відходами. На рівні фінансової звітності теж необхідно відобразити хоча б результати екодіяльності, наприклад у формі 2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід) додати відповідний рядок, де висвічували б інформацію будь-які підприємства за потреби.

Наразі постійно зростає попит на формування нефінансової звітності, яка була б доступною та зрозумілою будь-якому користувачу. У контексті глобалізаційних процесів, євроінтеграції України, з урахуванням стану економіки, екологічних і соціальних проблем у нашій країні стратегічно важливо забезпечити прозорість діяльності суб'єктів господарювання та інформувати суспільство про їхній внесок у сталий розвиток, використовуючи для цього можливості корпоративної звітності як основного засобу комунікації⁴. Поширеними стандартами нефінансової звітності, де більш повно відображається

³ Шарманська В., Блах, О. (2024). Проблемні аспекти ефективності управління екологічним обліком підприємства. Молодий вчений, 1 (125), 143–147. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-1-125-26>

⁴ Король С. Я., Семенова С. М., Курбет М. А. (2022). Упровадження звітності про сталий розвиток в Україні: стан і перспективи в умовах євроінтеграції. Бізнес Інформ, 1, 294-301. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-1-294-301>

інформація щодо екологічної діяльності і за якими вже звітують відомі українські компанії, є:

- Global Reporting Initiative (GRI), де надано рекомендації щодо звітування про екологічні показники, включаючи викиди парникових газів, споживання води та енергії, а також вплив на біорізноманіття та інші аспекти діяльності, що стосуються екології;
- International Organization for Standardization 14000 (ISO 14000), де визначено вимоги до системи екологічного менеджменту в компанії;
- Carbon Disclosure Project (CDP) – стандарт, що допомагає вимірювати та звітувати про викиди парникових газів та інші екологічні ризики, які пов'язані з їх діяльністю.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що провадження екологічної діяльності, ведення щодо неї екологічного обліку та звітності у сучасному світі стають все більш важливими як для компанії, так і для споживачів, інвесторів, держави. Це є необхідним інструментом у створенні стійких та відповідальних бізнес-практик, що сприятимуть не лише збереженню довкілля, а і розвитку підприємства, отриманню фінансових вигод, залученню інвестицій, отриманню конкурентної переваги на ринку тощо.

Список використаних джерел

1. Overvest M. (2024). Corporate Social Responsibility Statistics 2024 – 65 Key Figures. Procurement Tactics. URL: [https:// procurement tactics.com/corporate-social-responsibility-statistics/](https://procurementtactics.com/corporate-social-responsibility-statistics/)
2. Маліков В., Плекан М., Кудлаєва Н. (2022). Екологічні аспекти бухобліку в управлінні підприємством. Економіка та суспільство, (44). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-89>
3. Шарманська В., Блах, О. (2024). Проблемні аспекти ефективності управління екологічним обліком підприємства. Молодий вчений, 1 (125), 143–147. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-1-125-26>
4. Король С. Я., Семенова С. М., Курбет М. А. (2022). Упровадження звітності про сталий розвиток в Україні: стан і перспективи в умовах євроінтеграції. Бізнес Інформ, 1, 294–301. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-1-294-301>

ІНТЕГРОВАНА ЗВІТНІСТЬ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

ШЕРЕМЕТА Вікторія,

здобувачка вищої освіти, факультет економіки, менеджменту та психології, Державний торговельно-економічний університет

Науковий керівник

Прокопова Олена Миколаївна,

канд. екон. наук, доц.

Кожному підприємству необхідно мати інформаційну базу щодо своєї діяльності, щоб мати змогу приймати ефективні управлінські рішення та підвищувати рівень конкурентоспроможності. Фінансова звітність надає дані щодо поточного стану та результатів діяльності підприємства та оцінки фінансових показників. Проте, вона не допомагає проаналізувати такі нефінансові аспекти як соціальні та екологічні, зовнішні фактори, стійкість підприємства, стратегія та ризики тощо.

Інтегрована звітність – це звітність, яка логічно об'єднує в собі фінансову і нефінансову інформацію, відображає можливості компанії створювати і підтримувати свою вартість в короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій перспективі [1]. Нова модель, визначальним елементом якої є інтегрована звітність, розглядається як можливий спосіб отримання інформації не фінансового характеру, що має доповнити набір показників, які розкриваються у фінансовій звітності [2].

Нефінансова звітність характеризує вплив компанії на суспільство, економіку та навколишнє середовище (наприклад використання природних ресурсів, захист прав людини, вплив підприємства на суспільні явища та зміни клімату тощо). Ідеологи нової моделі інтегрованої звітності припускають, що включення всіх цих нефінансових, але тим не менш критичних для функціонування підприємства компонентів у фінансову звітність дозволить поліпшити її якість і відобразити суттєвий вплив фактору навколишнього середовища, соціального та управлінського факторів на підприємство і вплив підприємства на них [2]. Отже, інтегрована звітність ще й є показником соціально відповідального бізнесу.

Крім цього, вона допомагає зібрати й упорядкувати інформацію про діяльність підприємства та полегшує прийняття рішень та побудову стратегії.

На думку представника Global Reporting Initiative (GRI) Т. Лессидренска, інтегрований звіт – це, насамперед, стратегічний аналіз, тобто практично управлінська звітність, платформа для управління компанією.

У свою чергу Х. Драгер [2], зазначає, що інтегрований звіт – це такий звіт, який розповідає про стратегічні напрямки розвитку компанії і про те, як вона працює з ресурсами.

Отже, одним з головних завдань інтегрованої звітності є полегшення побудови стратегії компанії і прийняття управлінських рішень щодо неї. Адже для визначення стратегії потрібно враховувати не лише фінансові показники, а нефінансова частина інтегрованої звітності якраз відповідає за упорядкування такої інформації як зовнішнє середовище компанії, результати діяльності підприємства в економічній, соціальній та екологічній сфері життя суспільства тощо.

Включення до звіту нефінансової інформації дозволяє вийти за рамки аналізу витрат і вигід і застосувати аналіз «витрати-ефективність». Він орієнтований на визначення співвідношення витрат компанії і її результативності, коли результат діяльності може бути оцінений не в одній системі виміру (на відміну аналізу витрат і вигід, де це вираження є вартісним), а через набір показників в різних системах виміру (наприклад, патенти як реалізація інноваційних рішень або плинність кадрів як показник ступеня задоволеності персоналу). Зацікавлені сторони отримують можливість оцінити і порівняти не тільки кількісні, але і якісні величини, наприклад грошові і соціальні цінності, що відображають різні сторони діяльності компанії [1].

Створення інтегрованої звітності допомагає створити таку структуру звітності, яка відображає інформацію, що дозволить оцінити вартість компанії [1]. Також через неї можна відстежувати перспективи діяльності компанії, ключові інвестиційні чинники і ризики. Завдяки інтегрованій звітності підвищується інформованість щодо стійкості розвитку підприємства, а ця інформація буде корисна як інвесторам, так і внутрішнім працівникам. За рахунок висвітлення і відкритості інформації щодо діяльності компанії, значно підвищується довіра до неї [3].

У своїй праці Роберт Г. Еклз і Майкл П. Крзус [4] визначали інтегровану звітність як нову тенденцію в бізнесі, яка спостерігається в усьому світі, коли компанії виходять за рамки окремих звітів про фінансові та нефінансові (наприклад, корпоративна соціальна відповідальність або сталий розвиток) результати та об'єднують їх в один світ. Надаючи найкращі приклади практики компаній з усього світу, автори показують, як інтегрована звітність додає величезну цінність

компанії та всім її зацікавленим сторонам, включаючи акціонерів, а також, зрештою, сприяє стабільному суспільству. В книзі висвітлюються такі переваги інтегрованої звітності як: поглиблена взаємодія із зацікавленими сторонами, покращене корпоративне управління і можливість поділитися своєю репутацією за допомогою «однієї розмови» (мається на увазі за допомогою однієї інтегрованої звітності).

В Україні поступово починає розвиватися тенденція інтегрованої звітності. Однак поки що вона знаходиться на досить низькому рівні. По-перше, впровадження та складання такої звітності вимагає додаткових вкладень і для підприємства це є додатковими витратами. По-друге, в Україні є дефіцит кадрів, які б могли надавати якісні послуги в цій галузі. Так як інтегрована звітність – відносно нова форма звітності, готових фахівців, що володіють достатніми знаннями і компетентністю, не так багато [1]. Ну і зрештою, причиною низького рівня впровадження інтегрованої звітності є мала обізнаність підприємців у цій сфері.

Таким чином, інтегрована звітність – це нова модель звітності, яка допомагає більш повно відобразити інформацію про підприємство, результати й ефективність його діяльності, можливі ризики та перспективи. А її використання призначене не лише для упорядкування певного обсягу інформації, а й для раціональнішого прийняття рішень та побудови стратегії.

Список використаних джерел

1. Білошицький К. О. (2018, грудень). Інтегрована звітність: сутність та проблеми впровадження URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/12/607.pdf>
2. Фесеко А.(2017) Генезис інтегрованого звітування зі сталого розвитку. Фінанси, облік, банки Випуск № 1(22), ст. 170–180 URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3233>
3. Пастух Д.Л. (2019) Економічна сутність поняття «інтегрована звітність» URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/144.pdf>
4. Robert G. Eccles, Michael P. Krzus, Don Tapscott (Foreword by) (2015) One Report: Integrated Reporting for a Sustainable Strategy, URL: <https://www.wiley.com/en-us/One+Report%3A+Integrated+Reporting+for+a+Sustainable+Strategy-p-9781119199960>

НЕФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ПРО СОЦІАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ

ШПАЛЯРЕНКО Поліна,

*здобувачка вищої освіти, факультет економіки,
менеджменту та психології,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Семенова Світлана Миколаївна,

канд. екон. наук, доц.

Соціальна відповідальність є однією із ключових рис сучасних бізнес-структур. Це означає, що керівництво підприємства відчуває необхідність в захисті інтересів суспільства. Замість простої максимізації прибутку чи ринкової вартості компанії, за концепцією соціальної відповідальності, керівники ставлять перед собою завдання обслуговування та захисту інтересів інших учасників суспільства, працівників, спільноти та інших стейкхолдерів. Можна відзначити, що соціальна відповідальність стала важливою умовою функціонування сучасних підприємств та істотно впливає на їх розвиток та організацію виробничо-господарської діяльності. Здійснення соціально відповідальних заходів сприятиме стабільному розвитку сучасних компаній та реалізації концепції сталого розвитку, що дасть змогу збалансувати економічний, соціальний та екологічний вектори розвитку та досягти органічного їх поєднання у діяльності підприємства [1].

Компанії, що вибирають стратегію соціальної відповідальності, відкривають перед собою широкі можливості, такі як позитивний імідж, збільшення інвестиційної привабливості, поліпшення стосунків з громадськістю і владою, підвищення мотивації працівників та зростання обсягів продажів. Дані дослідження компанії Your Cause, у сфері соціальної відповідальності підтверджують ці переваги: за їхніми даними, 66% споживачів готові платити більше за товари компаній, які дотримуються концепції сталого розвитку; у соціально відповідальних компаній продуктивність праці зростає на 13%; впровадження програм корпоративної соціальної відповідальності призводить до зменшення плинності кадрів на 50% і збільшення лояльності персоналу.

Нефінансова звітність – важливий інструмент для інформування зацікавлених осіб про соціально відповідальну діяльність компаній. Вона дозволяє не лише демонструвати соціальні ініціативи, а й передавати їхні результати. Звіти про сталий розвиток дозволяють

оцінити ефективність компаній, враховуючи потреби зацікавлених осіб. Проведення соціальних заходів сприяє підвищенню ділової репутації компаній [2].

В міжнародній практиці існують три основних підходи до формування нефінансових звітів. Перший підхід, який базується на Глобальному договорі, досить поширений через свою простоту. Він включає складання Звіту про прогрес у виконанні принципів Глобального договору. Другий підхід ґрунтується на системі Глобальної ініціативи зі звітності (GRI) і включає формування Звіту зі сталого розвитку. Цей звіт розкриває інформацію про діяльність підприємства не лише у економічній сфері, але й у сферах екології та соціального управління. Третій підхід передбачає складання Звіту із корпоративної соціальної відповідальності, який базується на діалозі зі стейкхолдерами. Україна, серед інших стандартів, активно використовує стандарти GRI, вимоги Директив 2013/34/ЄС та 2014/95/ЄС. Однак нерозробленість методологічного інструментарію в Україні та різноманітність видів звітності вплинули на те, що кожне підприємство вибирає формат соціальної звітності відповідно до своїх потреб. Важливим кроком у розвитку нефінансового звітування в Україні стали нові вимоги, встановлені законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність». Згідно з цим законом, великі компанії зобов'язані складати Звіт про управління за результатами 2018 року. Цей звіт містить фінансову і нефінансову інформацію, що відображає стан та перспективи розвитку, розкриває основні ризики і невизначеності діяльності [3].

Переваги, які впливають з активізацію соціально відповідальної діяльності, вказують на необхідність впровадження адекватної комплексної системи інформаційно-аналітичного забезпечення управління бізнесом. Це можна здійснити шляхом організації соціального обліку та розвитку внутрішніх процесів нефінансового звітування [4]. Таким чином, українська практика соціального обліку та складання нефінансової звітності, хоча базується на міжнародних стандартах, значно відстає від зарубіжних компаній як за кількістю, так і за якістю звітів. Це пояснюється відсутністю єдиного нормативно-правового регулювання соціального обліку та нефінансової звітності, відсутністю національних системних підходів до обліку, методологічного інструментарію для складання нефінансової звітності та його розвитку.

Сьогоднішня система регулювання та впровадження міжнародних стандартів обліку базується на координації зусиль міжнародних організацій, національних регуляторів, професійних асоціацій та самого бізнесу. Міжнародна рада зі стандартів фінансової звітності

(IASB) є ключовим органом, що розробляє та оновлює МСФЗ, забезпечуючи їх актуальність та відповідність сучасним умовам ведення бізнесу [1, С. 170]. Впровадження стандартів підвищує привабливість компаній для інвесторів та встановлює вищі стандарти в галузі обліку та аудиту. Незважаючи на виклики, пов'язані з переходом на МСФЗ, довгострокові переваги для міжнародної економічної інтеграції, залучення інвестицій та підвищення ефективності міжнародного бізнесу є очевидними.

На національному рівні країни впроваджують міжнародні стандарти через адаптацію своїх законодавчих та нормативних баз, розробку методологічних вказівок та навчальних програм для бухгалтерів і аудиторів. Велика увага приділяється створенню ефективних механізмів контролю та моніторингу за дотриманням стандартів у процесі фінансової звітності [5]. Незважаючи на значні успіхи в гармонізації облікових стандартів на міжнародному рівні, існують виклики, пов'язані з різницею у правових та економічних системах країн. Серед основних проблем – потреба в перекладі стандартів на національні мови, адаптація до місцевих умов ведення бізнесу та відмінностей у законодавстві [2, с. 692].

Отже, нефінансова звітність про соціальну відповідальність бізнесу є невід'ємною частиною сучасного корпоративного середовища. Вона відображає зобов'язання компаній перед суспільством та довкіллям і є ключовим інструментом для встановлення довіри інвесторів, залучення нових партнерів та покращення репутації. Ініціативи з соціальної відповідальності, підтримані чіткою та прозорою нефінансовою звітністю, сприяють сталому розвитку підприємств та суспільства в цілому, роблячи світ кращим для майбутніх поколінь.

Список використаних джерел

1. Карпенко О.О., Мандзюк Н.К. (2018). Соціальна відповідальність як чинник економічного розвитку вітчизняних підприємств. Ефективна економіка. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6219>.
2. ПОЛЬОВИК В. (2023). Нефінансова звітність як гарантія корпоративної соціальної відповідальності. *Scientia fructuosa*, 149(3), 72–82. URL: [https://doi.org/10.31617/1.2023\(149\)06](https://doi.org/10.31617/1.2023(149)06)
3. Carungu, J., Di Pietra, R. & Molinari, M. (2021). Mandatory vs voluntary exercise on non-financial reporting: does a normative/coercive isomorphism facilitate an increase in quality. *Meditari Accountancy Research*, 29(3), 449–476. URL: <https://doi.org/10.1108/MEDAR-08-2019-0540>

4. Turzo, T., Marzi, G., Favino, C., & Terzani, S. (2022). Non-financial reporting research and practice: Lessons from the last decade. *Journal of Cleaner Production*, 345, 131–154. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2022.131154>

5. Semenova S. (2023). European principles of integrated reporting of socially responsible business. *Scientia Fructuosa*, 149(3), 83–99. [https://doi.org/10.31617/1.2023\(149\)07](https://doi.org/10.31617/1.2023(149)07).

НЕФІНАНSOVA ЗВІТНІСТЬ ЯК ОСНОВА СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ

ЮРЧИШИН Ярослав,

аспірант,

кафедра фінансового аналізу та аудиту,

факультет фінансів та обліку,

Державний торговельно-економічний університет

Прийняття стратегічних рішень на макрорівні вимагає великого масиву інформації, а результати слід визначити в процесі інтеграції стратегічно орієнтованих організацій, систем обліку та стратегічних систем управління.

Нефінансова звітність відіграє важливу роль у стратегічному аналізі підприємства. У традиційному розумінні звітність обмежується фінансовими показниками, такими як чистий прибуток, активи, зобов'язання та власний капітал. Однак нефінансова звітність розширює цей обсяг і дозволяє збирати, аналізувати та використовувати інформацію, що не відображена у фінансових звітах, але є ключовою для оцінки стратегічної ефективності суб'єкта господарювання.

Наукові дослідження щодо ролі і значення нефінансової звітності проводили такі вітчизняні вчені, зокрема: К. Безверхий [1], А. Гречко [2], А. Кальчук [3], А. Касич [4], В. Макаренко [5], Л. Пилипенко [6] та інші.

Звіти, що публікуються вітчизняними та міжнародними компаніями виступають першоджерелом інформації для всіх стейкхолдерів у процесі прийняття управлінських рішень. Наразі, окрім фінансової звітності, у вітчизняній практиці стрімко популяризується нефінансова звітність, яка формується на основі зарубіжного досвіду та в більшості випадків є основою для прийняття зважених управлінських рішень, які приймаються переважно третіми особами.

Нефінансова звітність – це звіти підприємств, які відображають дані щодо корпоративної та соціальної відповідальності, екологічні, соціальні та управлінські показники [1].

За даними проведеного дослідження інститутом відповідальності інвесторів, близько 80% компаній у світі готують нефінансові звіти. В той же час 40% міжнародних компаній та глобальному ринку розкривають нефінансові показники в щорічній звітності [6].

Розвиток наукових досліджень [5] в частині нефінансової звітності породив поняття інтегрованої звітності, яке включило поєднання фінансової та нефінансової інформації про діяльність підприємства, його стратегію, досягнення та стиль управління.

Особливості прийняття стратегічних рішень на основі показників нефінансової звітності передбачають агрегування облікових даних, систематизацію форм звітності, вибір методів аналізу, прогнозування та бюджетування діяльності підприємства задля задоволення інформаційних запитів внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів.

У світовій практиці нефінансова звітність має такі форми:

- довільна форма – звіти пишуться у формі буклетів або розміщуються на веб-сайтах і містять інформацію про соціальні та екологічні програми компанії;

- комплексна звітність. Звіт зосереджується на діяльності компанії з точки зору: економічних, екологічних і соціальних результатів діяльності;

- регламентовані звіти – формуються на основі вимог і принципів міжнародних стандартів. Перевагами таких форм звітів є можливість їх порівняння зі звітами інших компаній, що у свою чергу визначає соціальний рейтинг господарюючого суб'єкта в міжнародній діловій спільноті. На основі регламентованих звітів можна провести стратегічний аналіз.

Основними вигодами від нефінансової звітності є: розбудова та вдосконалення управління соціальної відповідальності; підвищення довіри до підприємства на рівні різних груп впливу; підвищення рівня відкритості та прозорості компанії.

До основних показників, які відображаються у нефінансовій звітності та можуть бути важливими для стратегічного аналізу на мікрорівні є:

1. Соціальна відповідальність та сталість. Включає етичні аспекти діяльності компанії, її ставлення до працівників, споживачів, екології тощо. Аналіз соціальних програм, політика збереження довкілля та ставлення до споживачів може допомогти у формуванні стратегій корпоративної відповідальності.

2. Інновації, наукові дослідження та розробки. Інформація про інвестиції в дослідження та розвиток, нові технології, патенти та

розробки можуть вказувати на потенціал для майбутнього зростання та конкурентну перевагу.

3. Якість управління підприємством. Оцінка керівництва, структури організації, процесів найму та утримання персоналу, рівня навчання та розвитку співробітників може вказувати на те, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси.

4. Бренд та репутація компанії. Включає в себе рівень впізнаваності бренду, його репутацію, відгуки споживачів та ставлення до бренду на ринку. Сильний бренд може бути ключовою конкурентною перевагою.

Отже, нефінансова звітність доповнює фінансову інформацію і надає більш повний образ про функціонування підприємства. Аналізуючи обидва типи звітності, менеджмент може краще розуміти поточний стан компанії та розробляти ефективні стратегії для майбутнього успіху.

Список використаних джерел

1. Безверхий К. В. Економічна сутність поняття «нефінансова звітність». *Науковий вісник національної академії статистики, обліку та аудиту*, 2017, № 1–2, с. 23–34. URL: <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/6640/1/Безверхий.pdf> (дата звернення: 14.03.2024)

2. Гречко А., Очеретяна О. Нефінансова звітність як інструмент підвищення інвестиційної привабливості підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. №25. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-38> (дата звернення: 14.03.2024)

3. Кальчук А. Л. Нефінансова звітність: її сутність та класифікація. *Сучасні тенденції розвитку бухгалтерського обліку та оподаткування*. 2016. С. 45–48.

4. Касич А., Яковенко Я. Звіт про стійкий розвиток як аналітичний інструмент формування корпоративної соціальної відповідальності. *Ефективна економіка*. 2014. № 10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3400> (дата звернення: 14.03.2024).

5. Макаренко В. Ю. Інтегрована звітність підприємств: засадничі понятійно-термінологічні визначення. *Інноваційна економіка*. 2018. № 7–8. С. 130–139.

6. Пилипенко Л.М. Розвиток нефінансової звітності у контексті становлення екологічно-соціально-орієнтованої економіки : *тези III міжнарод. наук.-практ. конф. «Удосконалення обліку, контролю, аудиту, аналізу та оподаткування в сучасних умовах інтеграційних процесів у світовій економіці» 18–19 квітня 2018 року*. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/19136/1/Пилипенко%20Л.М..PDF> (дата звернення: 14.03.2024).

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ТА УПРАВЛІНСЬКА ЗВІТНІСТЬ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І СТАЛОГО РОЗВИТКУ

ОЦІНКА НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ЯК ФАКТОРІВ ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ

АБРАМЕНКО Діана,
*здобувачка вищої освіти, факультет економіки,
менеджменту та психології,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник
Семенова Світлана Миколаївна,
канд. екон. наук, доц.

В сучасній економіці цінність підприємства не обмежується лише його матеріальними активами. Традиційні методи оцінки вартості, які базуються переважно на фізичних або фінансових показниках, не враховують повністю нематеріальні складові.

Нематеріальні активи – це в першу чергу певні виняткові права, які в жодному разі не можуть відобразитися як матеріальні об'єкти або носії інформації. До нематеріальних активів належать:

- право власника патенту на винахід, промисловий зразок або корисну модель;
- авторські права на програму або базу даних;
- право автора на торговельні марки й знаки обслуговування;
- права власника патенту на відкриття у сфері селекції.
- репутація й авторитет підприємства;
- витрати на організаційні питання (це можуть бути витрати, які спрямовані на отримання освіти юридичною особою) [1].

Особливістю позабалансових факторів є їх нематеріальний характер (бренд, репутація, знання співробітників, інновації, культура, спілкування, лояльність споживачів, стратегічні можливості), що пояснює складність їх оцінки, відображення в обліку та звітності. Відповідно до діючої методології бухгалтерського обліку ці фактори не відображаються у фінансовій звітності підприємства. Проте їх оцінюють потенційні інвестори при прийнятті рішень. Бухгалтерський

облік, як система збору, реєстрації та накопичення інформації про позабалансові фактори, може базуватися на документах бухгалтерського обліку, документах, що описують діяльність підприємства та умови функціонування [2].

Розглянемо способи, при яких компанія може отримати у свою власність нематеріальні активи. Зокрема, такі активи можуть бути: куплені за певну грошову суму, є самостійно розробленими об'єктами підприємства, отримані в процесі оформлення вкладу в статутний капітал компанії, отримані на безоплатній підставі або згідно з договорами й угодами, які передбачають здійснення зобов'язань виключно негрошовими засобами [1].

Для ефективного управління підприємством спеціалісти обліку та фінансів повинні розуміти, як враховувати нематеріальні фактори у фінансових звітах. Наприклад, оцінка бренду може відобразитися у фінансовому звіті через нематеріальні активи, пов'язані з брендом або через врахування витрат на маркетингові заходи.

Методи оцінки нематеріальних активів ґрунтуються на понятті причин того, що оцінка є необхідною, перш за все, для оцінювання продуктивності кожного сегменту бізнесу, прийняття коректних управлінських рішень, звітування перед зацікавленими сторонами тощо.

Для оцінки нематеріальних активів, як об'єктів, що мають реальну або потенційну вартість, можуть бути застосовані три підходи – дохідний (income approach), витратний (cost approach) та порівняльний, або ринковий (market approach)

Найкращим підходом до оцінки вартості нематеріальних активів є дохідний підхід, в другу чергу – порівняльний підхід. Дохідний підхід, вважається найбільш прийнятним і об'єктивним для оцінки [3].

Сьогодні неможливо досягти конкурентних переваг лише за рахунок інвестицій у матеріальні активи, тому в процесі визначення вартості підприємства на перше місце виходить його здатність мобілізувати та використовувати людський, організаційний, споживчий капітал, що представляє собою інтелектуальний капітал, нематеріальний капітал і переваги факторів зростання позабалансової вартості [2].

Отже, нематеріальні активи як фактори зростання вартості бізнесу є важливими для розуміння загальної стійкості та конкурентоспроможності компанії. Спеціалісти обліку та фінансів повинні враховувати ці фактори при плануванні та аналізі фінансової діяльності підприємства щоб об'єктивно оцінити його вартість та перспективи розвитку.

Список використаних джерел

1. Івченко, О. (2021, 29 квітня). основні засоби й нематеріальні активи: особливості та правила. «парето» – консалтингова компанія. URL: <https://pareto.com.ua/ua/blog/osnovni-zasobi-nematerialni-aktivi-osoblivosti-ta-pravila/>
2. Semenova S. Accounting for intangible factors of enterprise value (Облік нематеріальних факторів вартості підприємства). Abstracts I International scientific-practical conference «Economic and business administration development: scientific currencies and solutions», Kiev, NAU, October 22, 2020. P. 183–184.
3. Козенкова, В. Д. (2022). нематеріальні активи підприємства: оцінка та моделювання. «Свідлер А.Л.». (Оригінал опубліковано 2022 р.) с. 86–95.

СУТНІСТЬ КОНЦЕПЦІЙ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ

АНДРОСЕНКО Олена,
*доцент кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет*

Сучасний етап розвитку економіки характеризується скороченням життєвого циклу товарів і швидким оновленням його асортименту, що викликано прискоренням темпів розвитку науково-технічного прогресу, загостренням конкуренції товаровиробників, глобалізацією економічних процесів. У цих умовах товаровиробники, ще на етапі виведення нових товарів на ринок, повинні планувати або прогнозувати тривалість стадій життєвого циклу, визначати час, коли їх потрібно буде виводити з ринку і замінювати новими.

Концепція життєвого циклу виникла наприкінці ХІХ ст. і несла ідеї спадковості та розвитку на рівні індивідуумів та організмів, а також адаптації, виживання та вимирання на рівні окремих видів та цілих популяцій живих організмів [1, с. 208].

Пізніше концепцію життєвого циклу було застосовано як спрощену модель у психології, соціології та економічній теорії. В сучасних економічних умовах використання концепції життєвого циклу зумовлено спадом виробництва, інфляцією, соціальною напругою.

У теорії управління існує декілька концепцій життєвого циклу з погляду об'єкта дослідження, який, умовно, можна подати як

трирівневу систему: перший рівень – надорганізаційний (об'єкт дослідження – галузь); другий рівень – організаційний (об'єкт дослідження – організація (підприємство)); третій рівень – внутрішньо-організаційний (об'єкт дослідження – товар, бренд, знання тощо) [2, с. 178].

Концепцію життєвого циклу галузі М. Портер та Дж. Мур деталізували в розрізі двох основних ідей. Модель життєвого циклу М. Портера, включала чотири стадії розвитку галузі: – створена галузь; – галузь, що росте; – зріла галузь; – галузь у стані спаду або кризи. Важливою характеристикою стадії життєвого циклу галузі в межах цієї моделі є бар'єри входу та виходу, а також бар'єри мобільності, які притаманні галузі. М. Портер виділяє чотири можливі стратегії в галузях на стадії кризи: стратегія виходу з бізнесу та швидкого вилучення капіталу; стратегія «збору врожаю»; захоплення та утримання лідерства; зайняття ніш. На інших стадіях життєвого циклу галузі можливе використання будь-яких інших стратегій [3, с. 210].

Модель, яку запропонував Дж. Мур, включає *три стадії розвитку галузі* з погляду споживачів і базується на тому, що вдосконалення технологій може досягти рівня, коли потреби ринку в якості якогось з показників будуть задоволені [2, с. 210]:

1. Фаза функціональності – характеризується споживачами, для яких вирішальне значення має функціональність товару, так звані «ранні прибічники».

2. Фаза надійності – обумовлює сконцентрованість споживачів на надійності товару. Таких споживачів Дж. Мур назвав «ранньою більшістю».

3. Фаза зручності – визначає зміщенням інновації та конкуренції до зручності. На цій стадії на ринку з'являється «пізня більшість» споживачів.

Життєвий цикл товару досліджував Т. Левітт, який запропонував розглядати стадії життєвого циклу товару за чотирьохетапною моделлю [3, с. 42]:

1. Стадія впровадження, на якій новий продукт виходить на ринок, при цьому фактичний попит практично відсутній, а темпи росту продаж низькі. Головне завдання – створення впізнання продукту.

2. Стадія зростання, на якій відбувається активне прискорення темпів збільшення продажів, розмірів ринку, посилення конкуренції. Головне завдання – збільшення збуту та розширення асортименту, щоб отримати максимальний прибуток.

3. Стадія зрілості, на якій рівень продажів стабілізується, а затрати на дослідження та розробки обмежуються витратами на модифікацію та покращення продукту. Головне завдання – утримання ринкової частки та підтримка лояльності споживачів, а також упровадження політики стимулювання збуту.

4. Стадія занепаду, на якій продукт втрачає свою привабливість для споживача, продажі падають, зменшуються розміри ринку. Головне завдання – ухвалення рішення щодо скорочення витрат та виведення товару з ринку.

Моделі *життєвого циклу підприємства* відрізняються кількістю, змістовністю та послідовністю стадій. Деякі автори розглядають підприємство як «відкриту систему», яка забезпечує відносини із зовнішнім середовищем. Інші – досліджують життєвий цикл підприємства, який базується на теорії розвитку особистості; на русі компанії через стадії, де кожний еволюційний період створює свою власну революцію, результатом якої очікуються серйозні зміни методів управління.

Дослідження науковців обґрунтовують ряд методів, основою яких є економічні показники діяльності підприємства, що дають змогу визначити, на якому етапі життєвого циклу перебуває підприємство. Наприклад, метод дисперсійного аналізу, метод найменших квадратів, метод побудови функції витрат. Результатом кожного з них є визначення стадії життєвого циклу підприємства через розрахунок певних показників, формування виборок, побудову рівнянь апроксимації, виявлення характеру кореляції залежності між певними показниками, тощо.

Отже, ефективність управління життєвим циклом відіграє істотну роль у забезпеченні ринкової стійкості та конкурентоспроможності будь – якого підприємства. Циклічний характер розвитку, притаманний усім, без винятку, підприємствам, змушує їх швидко адаптуватись до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі та проявляти гнучкість і динамічність, необхідні для їх стабільного росту. [4, с. 170].

Список використаних джерел

1. Piven A. I. (2010) *Sutnist ta stadii rozvytku zhyttievoho tsyklu pidpriumstva* [The essence and stages of development of the life cycle of the enterprise]. Zbirnyk naukovykh prats Cherkaskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu (Cherkasy, 2010). Seriia : Ekonomichni nauky, pp. 207–210. (in Ukrainian).

2. Lihonenko L. O. (2001) *Antykryzove upravlinnia pidpriemstvom: teoretyko-metodolohichni zasady ta praktychnyi instrumentarii* [Anti-crisis management of the enterprise: theoretical and methodological principles and practical tools]. KNEU, 580 p.

3. Shembel Yu. S. (2001) Otsinka stadii zhyttievoho tsykladu pidpriemstv [Assessment of the stages of the life cycle of enterprises]. *Ekonomika: problemy teorii ta praktyky : mizhvuzivskyi zb. naukovykh prats*, vol. 96. Dnipropetrovsk: «Nauka i osvita», pp. 49–42.

4. Porter M. (1998) *Stratehiia konkurentsii* [Competition strategy]. Kyiv: Osnovy, 390 p.

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

БАГРІЙ Конон,

*доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування,
Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету*

У сучасних перманентних умовах значного рівня загроз здійснення господарської діяльності суб'єктом господарювання супроводжується все більшим зростанням ролі економічної безпеки економічного суб'єкта і бухгалтерського обліку в системі економічної безпеки.

На думку Калинюка В. Є.¹ під економічною безпекою слід розуміти стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів для запобігання загроз і забезпечення стабільного функціонування підприємства в даний час і в майбутньому.

У свою чергу під загрозами економічної безпеки підприємства необхідно виділяти фактори, що створюють перешкоди на шляху реалізації економічних інтересів господарюючого суб'єкта.

До внутрішніх загроз можна віднести фактори, які створює внутрішнє середовище підприємства, наприклад, неефективна господарська діяльність, порушення режиму безпеки відомостей, протиправні дії співробітників по відношенню до суб'єкта господарювання і т.п.

¹ Kalynyuk V. E. (2022). Modern scientific approaches to defining the essence of the concept of «economic security of the enterprise». *Business Inform*, 12, 221–228. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2022_12_29

До зовнішніх факторів відносяться фактори, які створюються зовнішнім середовищем і на які не можуть вплинути ні керівництво, ні службовці підприємства (податки, кризові явища, спади, закони, акти, соціальні реформи, бідність, інфляція тощо).

Тому для цілей економічної безпеки в даний час суб'єкти господарювання можуть управляти потенційними ризиками. За рахунок ліквідації загроз, а також за рахунок грамотного та результативного управління може бути досягнута найбільша ефективність економічної безпеки.

При цьому головна роль у забезпеченні економічної безпеки підприємства відводиться бухгалтерії, так як саме вона отримує першою доступ до інформації, документально засвідчує всі операції, формує об'єктивну інформацію щодо економічних агентів. За допомогою створення механізму внутрішнього управління ризиками і загрозами підприємство зможе впливати не тільки на результат, з метою зниження негативних наслідків ризикових ситуацій, але й впливати на кожен етап управління. Цю мету виконує управлінський облік.

Сучасний управлінський облік можна розглядати як інтегровану інформаційну систему підприємства, яка забезпечить збір, вимірювання, систематизацію, аналіз та передачу інформації, необхідної для управління структурними підрозділами суб'єкта господарювання та ухвалення управлінських рішень.

Основна мета управлінського обліку полягає у забезпеченні необхідною інформацією менеджерів, відповідальних за досягнення конкретних виробничих результатів. При цьому завданнями управлінського обліку є:

- забезпечення менеджменту інформацією для контролю над доцільністю господарських операцій, за використанням ресурсів;
- затвердження в організації положень, нормативів та кошторисів, у запобіганні виникненню негативних результатів діяльності підприємства;
- виявлення внутрішньогосподарських резервів для забезпечення фінансової стійкості підприємства².

Ознаками системи управлінського обліку можна вважати повноту врахованих витрат, відповідальність за місцями їх виникнення, оперативність їх обліку та форму зв'язку управлінської та фінансової бухгалтерії.

² Rebrina N. (2023). Strategic management accounting in the system of making effective management decisions at the enterprise. *Economic Journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*, 4, 34–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ echcenu_2023_4_6

Для забезпечення єдиного підходу до вимірювання та оцінки витрат та результатів діяльності підприємства в минулому, які відображені в бухгалтерському обліку, а також формування їх в системі управлінського обліку, створюється інформаційний зв'язок між показниками витрат і результатами діяльності.

У цьому зв'язку управлінський облік являє собою підсистему, що забезпечує економічну безпеку організації, яка закріплюється в методичних розпорядженнях, що розробляються самостійно підприємством, і забезпечують єдине облікове середовище для прийняття об'єктивних і доцільних управлінських рішень керівництвом суб'єкта господарювання.

Завдяки єдиній внутрішній управлінській інформації досягаються тактичні і стратегічні рішення на основі оперативної, своєчасної та вірної облікової інформації про витрати та результати діяльності, як у центрах відповідальності, так і в цілому по підприємству. Оскільки мета організації системи управлінського обліку є планування, а також забезпечення економічної безпеки підприємства, аналіз, контроль та управління витратами, то вона може бути досягнута шляхом ефективного використання інформації через центри відповідальності на основі інформації виробничого та фінансового обліку. Отримана інформація міститься в управлінській звітності.

Управлінська звітність є комплексом взаємопов'язаних даних та розрахункових показників функціонування підприємства, як суб'єкта господарської діяльності в цілому, так і в розрізі його структурних підрозділів.

Управлінська звітність орієнтована на внутрішніх користувачів для забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання, що пов'язано з оцінкою ефективності діяльності центрів відповідальності.

У частині забезпечення економічної безпеки підприємства система управлінського обліку включає: – нормативну документацію: закони та нормативні акти, міжнародні стандарти, національні стандарти, інші зовнішні регламенти; – внутрішні стандарти підприємства: документація щодо організаційно-нормативного регулювання, документи системи управління якістю, документи що регламентують порядок роботи з технічними засобами; – робочі документи: рекламно-інформаційні матеріали, договірні документи, проектна документація, виробничо-експлуатаційні документи, кадрова документація, фінансово-економічна; – інформаційні сховища та бази даних: номенклатура справ та сховищ робочої документації, номенклатура справ та сховищ нормативної документації, нормативно-довідкова документація тощо.

Отже, управлінський облік являє собою сукупність інформації для управління процесом досягнення цілей та результатів фінансової діяльності підприємства. При цьому управлінський облік виступає не тільки як функція управління, а і як концепція, орієнтована на економічну безпеку підприємства.

Таким чином, економічну безпеку можна розглядати як комплекс кількісних і якісних характеристик суб'єкта господарювання, які забезпечують запобігання внутрішнім і зовнішнім загрозам та сприяють стабільному функціонуванню в даний момент часу та у майбутньому. При цьому правильно організований управлінський облік та система внутрішнього контролю дозволить заздалегідь виявити економічні проблеми до того, як вони негативно вплинуть на економічну безпеку суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел

1. Kalynyuk V. E. (2022). Modern scientific approaches to defining the essence of the concept of «economic security of the enterprise». *Business Inform*, 12, 221–228. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2022_12_29
2. Rebrina N. (2023). Strategic management accounting in the system of making effective management decisions at the enterprise. *Economic Journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*, 4, 34–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echcenu_2023_4_6

ЕКОНОМІКО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

ВИНОГРАДНИЙ Олексій,

*здобувач вищої освіти, факультет ресторанно-готельного
та туристичного бізнесу,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Андросенко Олена Олексіївна,

канд. екон. наук,

доцент кафедри обліку та оподаткування

Ринкові умови формують напрямки діяльності підприємств і вимагають від них рішучих змін. Підприємства впроваджують нові технології, впорядковують виробничі та реалізаційні процеси.

З огляду на такі тенденції набуває актуальності питання управління запасами. Вони займають важливе місце у майні підприємства та ключову позицію в структурі витрат, незважаючи на те, в якій сфері підприємство здійснює свою господарську діяльність.

Бутинець Ф.Ф. зазначає, що немає такого підприємства, яке в процесі господарської діяльності не здійснювало б операцій із запасами. До того ж, на більшості підприємств запаси складають значну частину оборотних активів. Тому, наскільки правильно ведеться складський облік запасів та бухгалтерський облік їх вартості, багато в чому залежить правильність формування прибутку підприємства [1, с. 174].

У теорії управління запасами виділяють такі їх види [2, с. 132]:

1) за місцем продукції в логістичному ланцюзі: – запаси матеріальних ресурсів; запаси незавершеного виробництва; запаси готової продукції;

– запаси тари;

– запаси зворотних відходів.

2) за функціональним призначенням:

– поточні (регулярні) запаси – це основна частина запасів, які призначені для збуту між двома сусідніми поставками;

– страхові (гарантійні) запаси призначені для безперервного обслуговування споживачів за непередбачуваних обставин;

– спекулятивні запаси створюються з метою захисту від можливого підвищення цін або введення протекційних квот і тарифів;

– підготовчі (буферні) запаси – це частина запасів, призначені для підготовки готової продукції до виробничого та особистого споживання;

– сезонні запаси – створюються за сезонних коливань попиту;

– застарілі (неліквідні) запаси утворюються внаслідок погіршення якості товарів під час зберігання;

– запаси в дорозі ті, що знаходяться в процесі транспортування.

– перехідними запасами вважаються залишки ресурсів матеріальних засобів на кінець звітної періоду.

Створення буфера запасів вирішує низку важливих завдань, серед яких:

– підвищення ефективності діяльності підприємства;

– ефективне обслуговування споживачів;

– страхування збоїв у поставках партій запасів;

– захист від підвищення закупівельних цін;

– економія на оптових знижках;

– економія на транспортуванні.

Нині на практиці виділяють три концепції управління запасами, залежно від яких формують потреби в них:

- 1) концепція максимізації запасів;
- 2) концепція оптимізації запасів;
- 3) концепція мінімізації запасів.

Впровадження даних концепцій може спиратися на такі фактори підвищення ефективності управління запасами:

1) широке використання автоматизованих систем управління запасами (наприклад, MRP I, MRP II, DBR, JIT, Kanban, OPT, LP, APS, ERP, SCM). Ці системи дозволяють узгодити і оперативно корегувати плани і дії всіх підрозділів підприємства – матеріального постачання, виробництва і збуту, з врахуванням постійних змін в реальному масштабі часу;

2) розвиток економіко-математичного моделювання;

3) підвищення надійності та оперативності отримання даних за допомогою сучасних інформаційних систем;

4) розвиток методів прогнозування;

5) підвищення кваліфікації персоналу, що займається управлінням запасами;

6) інтеграція та автоматизація багатьох логістичних операцій і функцій;

7) розвиток систем управління якістю, що веде до зниження потреби в запасах.

Одним із важливих і, водночас, складних завдань управління запасами – це підтримка їх оптимального рівня.

Голов С. Ф. наголошує, що управління запасами полягає в тому, щоб зменшити запаси до розумного рівня, який би забезпечував безперервність процесу виробництва [3, с. 345].

Визначення сукупності правил, за якими приймаються рішення щодо обґрунтованого визначення оптимального рівня запасів називають стратегією управління запасами. Кожна така стратегія пов'язана з певними витратами на доведення матеріальних ресурсів до споживачів; пошуком оптимальних стратегій, і тримається, переважно, на реалізації відомих систем управління запасами.

Дослідження досвіду діяльності вітчизняних і зарубіжних підприємств і опрацювання наукових джерел дає змогу акцентувати увагу та виділити основні моменти оптимізації стратегій управління запасами:

1) правильне прогнозування попиту на запаси в майбутніх періодах;

2) коректне використання ABC- і XYZ-аналізу;

3) оптимальний вибір системи регулювання (контролю) рівня запасів на підприємстві і правильний розрахунок її параметрів з урахуванням непередбачених змін на ринку, що призводять до підвищення попиту на вироблену продукцію.

Отже, ефективне управління запасами дозволяє підприємству організувати облік належного рівня запасів, прогнозувати розміри споживання їх, визначати розміри максимального та гарантійного (страхового) рівня запасів, впроваджувати нові прогресивні системи управління запасами.

Список використаних джерел

1. Butynets F.F. (2000) *Bukhhalterskyi upravlinskyi oblik: navchalnyi posibnyk dlia studentiv spetsialnosti 7.050106 «Oblik i audyt»* [Accounting and management accounting: study guide for students of specialty 7.050106 «Accounting and auditing»]. Zhytomyr: «ZHITI», 448 p.

2. Ponomarova Yu.V. (2005) *Lohistyka: navch. posib. dlia stud. vyshch. navch. zakl* [Logistics: education. manual for students scientist education closing]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 328 p.

3. Holov S. F. (2006) *Upravlinskyi oblik. Pidruchnyk*. [Managerial Accounting. Textbook], vol. 3. Kyiv: «Libra», 704 p.

ДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ В ОБЛІКОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ

ВОРОНЯК Валерія,

*здобувачка вищої освіти, економічний факультет,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України*

Науковий керівник

Гуцаленко Любов Василівна,
д-р екон. наук, проф.

На фінансовий стан будь-якого суб'єкта господарювання впливає його взаємозв'язок з іншими суб'єктами, що зумовлює постійний кругообіг господарських і фінансових засобів та різних розрахункових операцій, в тому числі розрахунки з постачальниками за надані послуги, виконані роботи, доставлені товари.

Процес постачання, як об'єкт обліку, охоплює придбання і організацію приймання матеріалів від постачальника для послідувального використання у виробничому процесі. У розрахункових операціях важливою є юридична складова, яка забезпечується договірними зобов'язаннями та визначає права контрагентів. У процесі постачання відбувається перехід активу з грошової форми на майнову, призначеного для виробництва продукції або іншої діяльності.

В Україні формування зобов'язань і їх облікове забезпечення та відображення у фінансовій звітності здійснюється відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання». У міжнародній практиці методологічні основи ведення та відображення короткострокових зобов'язань встановлені відповідно до Міжнародного стандарту фінансової звітності 1 «Подання фінансових звітів» та МСФЗ 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи».

Потапова І.В. окреслює облікове забезпечення, як систему збору, обробки, узагальнення та подання фінансової інформації, здійснення облікових процедур в режимі реального часу, виявлення відхилень від запланованих показників і використання отриманих результатів для прийняття ефективних управлінських рішень.[1]

За допомогою господарських договорів визначаються форми та порядок розрахунків з постачальниками, завдяки здійснення яких виникають поточні зобов'язання у підприємства – кредиторська заборгованість. Договір є юридичною основою розрахункових операцій та зобов'язань, що виникають, а також формою забезпечення правових товарно-грошових відносин у ринковій економіці. Він повинен містити окреслені терміни поставки товарів (наданих послуг, виконаних робіт) умови розрахунків та штрафні санкції у разі їх не дотримання.

Одним із проблемних питань обліково-контрольне забезпечення управління розрахунками з постачальниками є здійснення на підприємстві належним чином документообігу при роботі з контрагентами. Правильне документування розрахунків з постачальниками є невід'ємною частиною оперативного та якісного управління розрахункових операцій підприємства. При не налагодженому документообігу зростає ймовірність штрафних санкцій через несвоєчасність сплати постачальникам або оприбуткування матеріалів. Сучасні стратегії ведення обліку розрахунків з постачальникам можуть успішно втілюватися через створення ефективної облікової політики компанії.

Важливою складовою управлінського процесу є оперативне управління кредиторською заборгованістю з постачальниками.

На нашу думку, застосування «Реєстру документів підприємства до слати постачальникам» для обліку розрахунків з постачальниками

сприятиме посиленню контрольної функції обліку за кредиторською заборгованістю та строками її погашення, що дозволить оперативно приймати управлінські рішення за розрахунками з постачальниками.

Однією з ключових переваг цього документа є можливість відображення залишків на кінець дня по кожному окремому аналітичному рахунку постачальника. Крім того, цей документ допомагає контролювати кредиторську заборгованість з кожним постачальником окремо та уникати її прострочення та переходу в стан безнадійних зобов'язань.

Узагальнюючи вище викладене можна дійти висновку, що для забезпечення ефективного контролю за зобов'язаннями перед постачальниками у відносинах із підприємством, необхідно налагоджене функціонування облікової системи, здатної забезпечувати потреби керівництва в актуальній та достовірній інформації, сприятиме зміцненню договірної і розрахункової дисципліни з постачальниками, виконанню зобов'язань за поставками, скороченню заборгованості, прискоренню оборотності обігових коштів а, відтак, поліпшенню фінансового стану підприємства.

Список використаних джерел

1. Потапова І. В. Обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами підприємств / І.В. Потапова // І Всеукраїнська науково-практична конференція молодих науковців «Проблеми економічного, облікового, контрольного і аналітичного забезпечення управління підприємством». – 2016. – С. 105–108. URL: <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/819> (дата звернення 03.03.2024).

УПРАВЛІНСЬКА ЗВІТНІСТЬ ЗА КЛЮЧОВИМИ ПОКАЗНИКАМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЦЕНТРІВ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

ДАЦЕНКО *Ганна,*
професор,

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ГЛАДІЙ *Ірина,*
доцент,

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

Процес управління у сфері досягнення стратегії ґрунтується на системному підході, який визначає підприємство як сукупність із змінними параметрами, унікальністю та релевантністю поведінки

у конкретних умовах, здатністю до структурних змін та формування альтернативного дій. Саме тому ключові показники ефективності (KPI) в поточній та стратегічній діяльності допомагають оцінити підприємству свій фінансовий стан за допомогою фінансових та нефінансових показників. Узагальнення такого аналізу знаходить відображення в управлінській звітності.

Ключові показники ефективності є частиною збалансованої системи показників (BSC), в якій встановлюються причинно-наслідкові зв'язки між цілями і показниками для того, щоб бачити закономірності та взаємні фактори впливу в бізнесі – залежності одних показників (результатів діяльності) від інших. За таких умов, основним завданням впровадження системи управління за ключовими показниками ефективності та збалансованою системою показників є впровадження реалізація стратегії підприємства за допомогою розробленого комплексу показників. Такий набір показників створює основу для формування стратегії підприємства та включає кількісно-якісні характеристики для інформування співробітників про основні фактори ефективності [1].

Прогресивною формою організації управлінської звітності на сьогодні виступає модель, в основі якої знаходяться центри відповідальності.

Впровадження в центрах відповідальності системи управлінської звітності за системою KPI відбувається через такі етапи:

- формування робочої групи з метою управління процесом розробки та впровадження управлінської звітності;
- визначення потреб у інформації керівників, які повинні задовольнятися управлінською звітністю;
- розробка корпоративних стандартів управлінської звітності;
- розробка конкретних форматів управлінської звітності;
- удосконалення існуючої (чи впровадження нової) автоматизованої системи управління з метою автоматизації складання та подання управлінської звітності;
- тестування системи управлінської звітності та усунення виявлених недоліків [2].

Для кожної підприємства необхідно визначити індивідуальні кількісні та якісні показники, які дозволять оцінювати діяльність, робити прогнози на середньо- та довгострокову перспективу. Ці показники повинні враховувати галузеву специфіку, положення на ринку, стратегічні завдання та тактику діяльності, та мають відображатися у формах управлінської звітності. При формуванні ключових показників діяльності, що будуть включені до форми управлінської

звітності, потрібно приймати за основу такі ознаки: обмежена кількість; єдність для всього підприємства; вимірність, цифрове вираження показника; прямий зв'язок з найважливішими факторами успіху; підконтрольність, тобто можливість впливати на фактори; мотивуючий характер для співробітників.

Ключові показники ефективності можуть бути розділені на відстрочені та випереджаючі. Відстрочені показники відображають результати після завершення періоду діяльності та показують зв'язок між прагненнями власника та можливостями генерувати грошових потоків підприємства, проте не відображають поточну ефективність підрозділів. Випереджаючі (оперативні) показники свідчать про поточну діяльність підрозділів і підприємства в цілому та допомагають управляти ситуацією та досягати поставлених результатів у майбутньому.

У системі КРІ, центри відповідальності визначаються на підставі другорядних параметрів, таких як рівень інновацій, гнучкість кадрів і ступінь інтегрованості підрозділів тощо [3]. На основі відзначених бізнес-цілей створюються ключові результативні показники – напрямки корпоративної стратегії, які спрямовані на результат. Для стимулювання ефективності центру відповідальності, цілі перетворюються на результативні показники, які визначаються завданням, строком та одиницею виміру. Прикладами ключових показників ефективності центрів відповідальності можуть бути: обсяг реалізації, середній рівень чистого прибутку у відсотках від обсягу реалізації окремої продукції; середня вартість капіталу підприємства; відношення власного капіталу до позикового капіталу.

Введення ключових контрольних показників дозволяє управляти центрами відповідальності, встановлюючи ліміти, нормативні значення або граничні межі прийнятих показників.

Ефективність окремих центрів відповідальності в значній мірі залежить від їх ролі у системі управління та функцій, які вони виконують, а тому для них показники ефективності встановлюються з урахуванням стратегічних планів підприємства та розвитку окремих секторів бізнесу. Система ключових показників ефективності може мати ієрархічну структуру для всього підприємства або бути деталізованою до кожного центру відповідальності. Після деталізації ключових показників результативності на верхньому рівні та їх впровадження на рівні центрів відповідальності і співробітників до них можна прив'язати винагороду персоналу та інші стимулюючі фактори (табл. 1).

Система формування управлінської звітності із використанням ключових показників ефективності центрів відповідальності

Центр відповідальності	Ключові показники ефективності	Управлінська звітність
Відділ збуту	Обсяг реалізації Дебіторська заборгованість на кінець періоду Кількість нових клієнтів	Управлінський звіт про прибутки та збитки Управлінський баланс Операційні звіти
Відділ інвестування	Обсяг реалізації Дебіторська заборгованість на кінець періоду Кількість закритих проектів	Управлінський звіт про прибутки та збитки в розрізі проектів Управлінський звіт про рух грошових коштів Операційні звіти за проектами
Бухгалтерія	Строк формування звітності Процент переplat контрагентам Суми штрафів державної фіскальної служби	Управлінський звіт про прибутки та збитки Управлінський звіт про рух грошових коштів Операційні звіти

Джерело: [1]

Отже, систему КРІ, розроблену для центрів відповідальності, можна інтегрувати з системою бюджетування, оскільки саме ця технологія є основою для створення бюджетної моделі підприємства. Деякі ключові показники ефективності можуть безпосередньо включатися у бюджетні форми (наприклад, обсяг виручки від продажу товарів, дебіторська заборгованість), інші розраховуються на основі бюджетних показників – рентабельність, фінансова стійкість, якість продукції.

Список використаних джерел

1. Hladii I. O., Dziuba O. M., Maister L. A. (2019) Upravlinska zvitnist. Navch. posib. Vinnytsia : Redaktsiino-vydavnychiy viddil VTEI KNTEU, 2019. 260 s. URL: <https://ir.vtei.edu.ua/g.php?fname=27100.pdf>
2. Hladii I.O. (2020) Formuvannia systemy upravlinskoï zvitnosti v protsesi realizatsii stratehii pidpriemstva. Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Vol. 38. 92–96. URL: <https://ej.journal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/656>

3. Hladii I.O. (2018) Upravlinska zvitnist pidpriemstva: pryntsypy formuvannia. Elektronne naukove fakhove vydannia «Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky». Vol. 23. 604-609. URL: <http://global-national.in.ua/issue-23-2018/31-vipusk-23-cherven-2018/4169-gladij-i-o-upravlinska-zvitnist-pidpriemstva-printsipi-formuvannya>

МІСЦЕ І РОЛЬ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ У СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

ДЕМЧУК Олександр,
*аспірант,
факультет фінансів та обліку,
кафедра обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет*

*Науковий керівник
Мошковська Олена Анатоліївна,
д-р екон. наук, проф.*

У сучасних умовах економічної діяльності надзвичайно важливою є мета отримання прибутку для підприємств. Одним з центральних аспектів управління, який визначає досягнення цієї мети, є контроль за витратами. Витрати є невід'ємною частиною будь-якої комерційної діяльності, і без їх ефективного управління неможливо забезпечити успішний розвиток підприємства.

Витрати є не лише необхідною складовою ефективного управління підприємством, але й об'єктом постійного вивчення та дослідження для покращення його фінансової діяльності.

В ринкових умовах господарювання все актуальнішими постають трансакційні витрати, які пов'язані з передачею прав власності. Вперше поняття трансакцій було використано в наукових працях Дж. Коммонса. Відповідно до його точки зору трансакція – це не просто обмін товарами, а відчуження та присвоєння прав власності і свободи, створених суспільством [1]

Безпосередньо поняття трансакційних витрат було введено в науковий лексикон Р. Коузом, представником неінституціональної економічної школи та володарем Нобелівської премії з економіки (1991). В 1937 р. в статті «Природа фірми». Р. Коуз зазначав, що

транзакційні витрати – це витрати, пов’язані з користуванням ринковим механізмом [2].

Отже, транзакційними по суті є витрати і втрати, які несе суб’єкт господарювання за володіння інформацією і можливі наслідки (негативні) від її використання [3].

Наукова спільнота не досягла єдності у визначенні та структурі транзакційних витрат, як свідчить проведене дослідження.

Кожна юридична особа, яка здійснює комерційну діяльність, вступає в постійні взаємодії з зовнішнім середовищем, що призводить до виникнення транзакційних витрат. Умови глибокого та постійного трансформування інституціонального середовища сприяють збільшенню значення контрактно-правових угод у взаємодії між суб’єктами господарювання.

Слід зазначити що, роль транзакційних витрат і механізмів їх формування залишається предметом дискусій у науковому співтоваристві, вимагаючи подальших досліджень для розуміння їхньої природи та впливу на діяльність підприємств.

Розподіл витрат на підприємстві агробізнесу має ряд особливостей, пов’язаних зі специфікою даної галузі. Зокрема, такі особливості включають в себе наступні:

- різноманіття видів діяльності, що обумовлює складну структуру витрат, які необхідно розподіляти за різними напрямками;
- сезонність (необхідність урахування сезонних факторів при розподілі витрат);
- залежність від природних факторів;
- використання біологічних активів;
- державна підтримка (отримання державної підтримки у вигляді субсидій та дотацій, що може впливати на методи розподілу витрат) [4].

Транзакційні витрати виникають через різноманітні чинники інституціонального середовища, включаючи податкову політику, адміністративні перешкоди, механізми кредитування, відсутність адекватної державної підтримки для окремих учасників ринку та існування тіньових економічних операцій.

Транзакційні витрати включають в себе різноманітні види витрат, пов’язаних з функціонуванням фірми, дослідженням ринку, рекламою, проведенням акцій, оплатою банківського кредиту, витратами на захист прав споживачів, а також витратами, спричиненими неправомірною діяльністю партнерів та захистом компанії від третіх осіб.

Ці витрати становлять значний елемент витратної структури підприємства та вимагають уважного контролю та управління з боку керівництва для забезпечення ефективності та стійкості бізнесу.

Трансакційні витрати мають важливе значення в системі управлінського обліку агропромислових підприємств, оскільки вони впливають на ефективність господарської діяльності та прибутковість підприємства. Розуміння їх місця і ролі допомагає керівництву приймати обґрунтовані управлінські рішення та оптимізувати витрати.

Специфіка агропромислових підприємств полягає в їхній складній взаємодії з зовнішнім середовищем, що створює унікальні умови для виникнення трансакційних витрат. Ці витрати можуть включати витрати на придбання сільськогосподарської техніки та обладнання, покупку сировини та матеріалів, оплату послуг та транспортування продукції, а також витрати на ведення бухгалтерського обліку та взаємодію з правовими та регуляторними органами.

Управління трансакційними витратами вимагає від підприємства систематичного аналізу та контролю всіх етапів трансакційного процесу, від пошуку постачальників до виконання умов угод та оплати послуг. Управління цими витратами включає в себе вдосконалення процесів закупівель, оптимізацію ланцюга постачання, впровадження ефективних методів контролю та аналізу витрат.

В системі управлінського обліку в процесі формування собівартості продукції рослинництва доцільно трансакційні витрати виокремити в окрему статтю калькуляції – «Трансакційні витрати».

Застосування сучасних систем управління трансакційними витратами дозволяє агропромисловим підприємствам забезпечити ефективне використання ресурсів, знизити витрати та підвищити конкурентоспроможність на ринку. Слід зазначити що, трансакційні витрати є важливим елементом системи управлінського обліку агропромислових підприємств, який впливає на їхню загальну ефективність та стабільність.

Список використаних джерел

1. Голов С.Ф. (1998) Управлінський облік : підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : Скарби, 384 с.
2. Крисанов Д. (2010) Передумови та чинники впровадження логістичних інновацій в агропродовольчому комплексі України. *Економіст*. № 12. С. 39–41.
3. Кочерга С.В. (2006). Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. К. : Знання, 2006. 311 с.

4. Israeli, A., Mohsin, A., & Kumar, B. (2011). Hospitality crisis management practices: The case of Indian luxury hotels. *International Journal of Hospitality Management*, 30, 367–374.

РОЛЬ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ У СТВОРЕННІ СТІЙКОЇ КОНКУРЕНТНОЇ ПЕРЕВАГИ ПІДПРИЄМСТВА НА РИНКУ

ЗАВОРІТНІЙ Микола,
здобувач вищої освіти,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник

Яремко Ігор Йосафатович,

д-р екон. наук, професор кафедри обліку та аналізу

Звітна діяльність сучасного підприємства є складною та багатогранною системою, яка не лише відображає фінансовий стан компанії, але й відіграє ключову роль у формуванні стратегій та конкурентних переваг. Вона займає важливе місце, оскільки є основним засобом комунікації між різними департаментами та управлінськими ланками на підприємстві і відображає всі аспекти як фінансової та операційної діяльності так і не фінансової діяльності.

Необхідність впровадження управлінської звітності та її вплив на діяльність українських підприємств досліджували у своїх працях такі вітчизняні учені як: Воронко Р.М., Скрипник М.І., Григоревська О.О., Шевчук К. В., Лемішовська О. С., Левицька, М. та інші.

У сучасних умовах ринкової конкуренції, ефективно управління ресурсами стає критично важливим для суб'єктів господарювання. На перший план для них виступає раціональне використання та розподілення та ресурсів. Успішність підприємства, його конкурентоспроможність і майбутні перспективи розвитку напряму залежать від адекватності та своєчасності управлінських рішень. В свою чергу для досягнення гнучкості та вчасності у прийнятті рішень, менеджмент підприємства повинен мати доступ до повної, достовірної та високоякісної інформації. Ця інформація повинна охоплювати не лише загальний стан компанії, а й детальні дані про кожен продукт або напрямок діяльності. Тільки на основі такої інформації можна розробляти ефективні стратегії, реагувати на зміни в ринкових умовах та виявляти нові можливості для розвитку (Москалюк Г. О, Тонгобаш Т. Д, 2022).

Використовуючи управлінську звітність підприємство має можливість здійснювати планування та прогнозування на майбутніх періодах враховуючи дані та показники що не відображаються в фінансовій звітності. Сучасному підприємству дуже важливо використовувати управлінську звітність для планування та прогнозування майбутніх подій. Це пов'язано з тим, що вона надає повний та об'єктивний огляд не лише фінансового стану підприємства а й операційного та дозволяє менеджменту виявляти тенденції та аналізувати ключові показники, необхідні для розробки стратегій майбутнього розвитку (Воронко Р. М., 2016). Разом з тим на основі управлінської звітності можна проводити детальний аналіз ефективності використання ресурсів. Що охоплює оцінку рентабельності проектів, ліквідності активів, а також ефективності управління оборотними засобами. Такий аналіз допомагає виявляти слабкі місця та здійснювати корективи, для покращення фінансової стабільності. Разом з тим управлінські звіти дозволяють також ефективно планувати використання людських ресурсів компанії. Оцінка та аналіз даних звітності щодо персоналу дозволяє керівництву приймати обґрунтовані рішення щодо розподілу, розвитку та управління персоналом з метою досягнення стратегічних цілей компанії (Скрипник М.І., Григоревська О.О., 2016).

Таким чином використання управлінської звітності на вітчизняних підприємствах дозволяє:

1. Зменшити витрати та втрати шляхом аналізу фінансових показників кожного продукту та напрямку компанії.
2. Забезпечити відповідність планів та стратегій до поточного ринкового середовища.
3. Підвищити ефективність використання ресурсів шляхом їх перерозподілу по ключовим точкам.
4. Оптимізувати бізнес-процеси шляхом визначення слабких місць та вчасного корегування дій відповідно до бізнес цілей

У висновку, важливо підкреслити, що управлінська звітність не є лише інструментом обліку, але й стратегічним ресурсом для досягнення конкурентних переваг. Її вчасне та вміле використання сприяє формуванню стійкої позиції на ринку та успішному конкуруванню в умовах постійних змін. Надійна управлінська звітність сприяє прийняттю обґрунтованих стратегічних рішень, що дозволяє підприємству адаптуватися до змін у конкурентному середовищі та не лише зберігати свої позиції на ринку, а й покращувати їх. Вона є інструментом для моніторингу та контролю за виконанням стратегій, а також стимулює пошук нових можливостей та інновацій для

досягнення конкурентних переваг у майбутньому. Таким чином, управлінська звітність є необхідним елементом управління, який сприяє створенню та підтримці стійкої конкурентної переваги підприємства на ринку.

Список використаних джерел

1. Moskaliuk H., Tonhobash T., (2022) Reporting as a tool for improving the efficiency of enterprise management Vol. 9–10, 30–63 Scientific Bulletin of the Odessa National Economic University URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2022/298-299/pdf/30-36.pdf>
2. Voronko R., (2016) Administrative reporting for internal control system Vol.3, 85-96 The institute of accounting, control and analysis in the globalization circumstances international scientific journal URL: <http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/18082/1/a0..pdf>
3. Skrypnyk M.I., Hryhorevska O.O., (2016) Accounting anagement reporting, critical analysis order for compilation features and practical application Vol. 5, 111–115, Intelligence XXI URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2016/2016_5/23.pdf

ЗВІТ ПРО УПРАВЛІННЯ ДЛЯ СЕРЕДНІХ ТА ВЕЛИКИХ ПІДПРИЄМСТВ

ЗАКРЕВСЬКА Олександра,
*здобувачка вищої освіти,, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник
Шановалова Алла Павлівна,
канд. екон. наук, доц.

Управління в сучасному бізнесі стає все складнішим завдяки швидкій зміні технологій, глобалізації ринків та збільшення конкуренції. При цьому залучення потенційних інвесторів та клієнтів завжди було і є одним з важливих завдань власників підприємства, виходячи з потреб отримання фінансування для розширення і розвитку, впровадження інновацій, підвищення кредитоспроможності. Відкрите звітування про поточну діяльність підприємства та стратегію і тактику його подальшої діяльності (звіт про керівництво) для

інформування користувачів, в т. ч. і потенційних інвесторів і клієнтів вже більше десяти років застосовується у країнах Європейського Союзу [1]. При адаптації українського законодавства під вимоги ЄС у вітчизняну практику, починаючи з 2018 р., зокрема впроваджено складання звіту про управління.

Подають Звіт про управління користувачам великі та середні підприємства, визначені такими за законодавчими критеріями (табл. 1).

Таблиця 1

Критерії великих і середніх підприємств та загальний обсяг інформації для користувачів в звіті про управління

Критерії	Великі підприємства	Середні підприємства
Балансова вартість активів, млн. євро	>40	≤40
Середня кількість працівників, осіб	>250	≤250
Чистий дохід, млн. євро	>40	≤40
Звіт про управління	Містить як фінансову, так і нефінансову інформацію	Містить фінансову інформацію. Не є обов'язковим надання нефінансової інформації

Джерело: складено автором за [2]

За 2022 рік звіт про управління в Україні склали 494 суб'єкти великого підприємництва та 15037 суб'єктів середнього підприємництва. Це значно менше ніж, наприклад, у 2021 році, коли таку звітність представляли користувачам відповідно 610 та 17811 суб'єктів підприємництва [3]. Зменшення кількості підприємств великого і середнього бізнесу пояснюється зокрема викликами повномасштабного вторгнення в Україну, що привело до логістичних проблем, зниження попиту на продукцію, нестачі фінансування оборотного капіталу, підвищення ризиків здійснення діяльності тощо.

За українським законодавством звіт про управління – документ, що містить фінансову та нефінансову інформацію, яка характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики і невизначеності його діяльності [2].

Подають річний звіт про управління визначені підприємства незалежно від того, за якими стандартами у них складається фінансова

звітність (до якої додається Звіт): за міжнародними чи національними стандартами. А у разі подання консолідованої фінансової звітності, – складається консолідований Звіт про управління.

При цьому звіт про управління містить у собі ту інформацію, яка відсутня і не може бути представлена у фінансовій звітності, однак, суттєво може впливати на рішення користувачів [4].

Методичні рекомендації зі складання звіту про управління, затверджені Міністерством фінансів України, відповідно до міжнародної практики, не надають формату цього звіту, а розкривають зміст інформації, яку підприємства мають наводити у звіті. Визначені наступні напрямки відображення інформації які потрібно показувати у звіті: організаційна структура та опис діяльності підприємства; результати діяльності; ліквідність та зобов'язання; екологічні аспекти; соціальні аспекти та кадрова політика; ризики; дослідження та інновації; фінансові інвестиції; перспективи розвитку; корпоративне управління [5].

Даний перелік напрямів можна розширити за бажанням власників (або уповноваженого власниками органу керівництва), аби навести інформацію, яка буде доцільною для звіту з метою інформування користувачів щодо важливих аспектів діяльності підприємства та її перспектив.

У табл. 2 наведено порівняльний аналіз структури та змісту звіту з управління за 2022 рік трьох великих компаній.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика структури звітів про управління

Напрями відображення інформації у Звіті про управління	ТОВ «Нова Пошта»	ТОВ «ДТЕК СЕРВІС»	ТОВ «Лайфселл»
Історія компанії	+	-	-
Організаційна структура та опис діяльності	+	+	+
Результати діяльності	+	+	+
Ліквідність та зобов'язання	+	+	+
Екологічний аспект	+	+	+
Соціальні аспекти та кадрова політика	+	+	+
Ризики	+	+	-
Фінансові інвестиції	+	-	+
Використання фінансових інструментів	-	-	+
Перспективи розвитку та інновації	+	+	+

Напрями відображення інформації у Звіті про управління	ТОВ «Нова Пошта»	ТОВ «ДТЕК СЕРВІС»	ТОВ «Лайфселл»
ESG-стратегія розвитку компанії	-	+	-
Заходи з боротьби з корупцією та хабарництвом	-	+	-
Ключові механізми системи комплаєнс	-	+	-
Вплив економічної ситуації/Вплив військового стану	-	+	+
Придбання власних акцій	-	-	+
Корпоративне управління	+	-	+

Джерело: складено автором за [6, 7, 8].

У зіставленні структур звіту з управління великих підприємств виявлено, що загальні напрями відображення інформації присутні у всіх вище наведених звітах. Проте, в кожній з компаній можна помітити також додаткові напрями, які вони включають до своїх звітів. Наприклад, компанія «Нова Пошта» включає історію компанії, тоді як «ДТЕК СЕРВІС» та «Лайфселл» не включають цей аспект. У той час як «ДТЕК СЕРВІС» не має розділу про фінансові інвестиції, однак розкриває інші аспекти, такі як ESG-стратегія, заходи з боротьби з корупцією та хабарництвом, ключові механізми системи комплаєнс, вплив військового стану, які відсутні у двох інших компаній. Цей аналіз вказує на те, що кожна компанія обирає свій власний підхід до структури свого звіту з управління, враховуючи особливості своєї діяльності та потреби своїх зацікавлених сторін.

Підприємства зобов'язані оприлюднювати, крім фінансових звітів, звіт про управління на офіційній веб-сторінці свого підприємства в єдиному електронному форматі та в повному обсязі.

Отже, звіт про управління є важливим інструментом, який допомагає оцінювати та підтримувати високий рівень функціонування підприємства, адже мета цього звіту не лише звітування про минулі фінансові і нефінансові факти (події) діяльності, але й створення тактики і стратегії для подальшого розвитку підприємства, заходів щодо уникнення ризиків та повного використання можливостей для досягнення вищих результатів у його господарській діяльності.

Список використаних джерел

1. Директива 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради про щорічну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність

та пов'язаних з ними звіти певних типів компаній. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/MU13169?an=21>

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

4. Віктор Онищенко. Порівняння національних та міжнародних вимог до складання звіту про управління: Проблеми і перспективи економіки та управління, № 4 (16), 2018. С. 230–238. <http://pree.stu.cn.ua/article/view/205946/205867>

5. Про затвердження Методичних рекомендацій зі складання звіту про управління: наказ Міністерства фінансів України від 07.12.2018 № 982. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18#Text>

6. ТОВ «ДТЕК СЕРВІС»: Окремий звіт про управління за 2022 рік. URL: https://dtek.com/investors_and_partners/asset/dtek-service/

7. ТОВ «Нова пошта»: Звіт про управління за 2022 рік. URL: <https://static.novaposhta.ua/sitecard/misc/doc/Management%20report%20for%202022.pdf>

8. ТОВ «Лайфселл»: Окремий звіт про управління (звіт керівництва) за 2022 рік. URL: https://www.lifecell.ua/uploads/filelibrary/public/by_month/2023/04/MR_stand_alone_UKR_2022.pdf

СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ І ПОБУДОВА ОПТИМІЗАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ДІЯЛЬНОСТІ З НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВІЙНИ

КИРИК Василь,
*аспірант, факультет фінансів та обліку,
Західноукраїнський національний університет*

Науковий керівник
Сисюк Світлана Василівна,
канд. екон. наук, доц.

Сучасна діяльність закладів охорони здоров'я піддається впливу різних чинників. В їх складі найбільше значення мають економічні та соціально-політичні. В умовах війни останні навіть мають

пріоритетне значення, оскільки ця крайня форма розв'язання ідеологічних чи будь-яких інших питань (в нашому випадку віроломна агресія країни-сусіда щодо територіальної цілісності) супроводжується фізичним знищенням населення та інфраструктури, що, безумовно, призводить до потреби мобілізації великих зусиль з боку медичної та інших галузей.

Як свідчить офіційна інформація Урядового порталу «за понад два роки російськими окупантами цілеспрямовано було пошкоджено 1543 об'єкти медзакладів та ще 204 – зруйновано повністю. Крім того, росія пошкодила 149 автівок екстреної медичної допомоги, знищила 256 та захопила 125 автівок» [1].

Попри війну, бюджетні «видатки на охорону здоров'я у 2024 році загалом складуть 239 млрд. грн., що на 31 млрд. більше, ніж у 2023-му. В їх складі, зокрема, на програму медичних гарантій буде додано 16 млрд. грн., а 1 млрд. грн. виділено на облаштування укриттів та безпечних умов у лікарнях» [2].

В таких складних умовах важливим є максимальне застосування усіх можливих важелів досягнення ефективного використання виділених коштів, а також раціоналізації діяльності з надання медичних послуг.

Стратегічний аналіз можна вважати одним із таких важелів, оскільки він дозволяє забезпечити оптимізацію ресурсовикористання та збереження на цій основі людських життів.

Основні кроки стратегічного аналізу для охорони здоров'я, зважаючи на класичну його схему, передбачають такі основні аспекти:

1) проведення оцінки потреб (яка для визначення потреби в медичній допомозі передбачає детальне вивчення й аналіз поточної ситуації, включаючи в тому числі кількість поранених, види отриманих травм, ступінь тяжкості поранень та інші фактори);

2) здійснення мобілізації ресурсів (що передбачає встановлення (виявлення) необхідних медичних ресурсів та їх мобілізацію, включаючи в тому числі медперсонал, обладнання, медикаменти та інші матеріали);

3) забезпечення оптимізації процесів (проведення заходів з підвищення ефективності медичних процесів, таких як транспортування, хірургічні операції та реабілітація, щоб максимально зберегти життя та здоров'я. На цьому етапі доцільним активне застосування так званої системи «золотої години» (Golden Hour) в управлінні травматичними пораненнями).

4) забезпечення безпеки персоналу (формування й впровадження стратегій захисту медперсоналу від можливих загроз, включаючи

навчання з надання допомоги й самостійного захисту від обстрілів, біологічних, хімічних і радіологічних загроз);

5) комунікація та координація (вироблення засад та ідентифікація засобів забезпечення ефективної комунікації та координації дій різних медичних служб);

6) стратегічне планування (вироблення стратегічних планів дій, побудова альтернативних моделей з урахуванням можливих ризиків та вибір найкращих варіантів дій);

7) аналіз результатів (оцінка результатів й ефективності розроблених і застосованих заходів з метою пошуку шляхів подальшого вдосконалення стратегій).

Перераховані вище кроки уможливають послідовне проведення стратегічного аналізу в медичній галузі під час війни й сприяють раціональному використанню ресурсів і збереженню життів як поранених, так і самих медичних працівників.

Як справедливо зазначають Сабецька Т.І. та Стефанишин Л.С.: «Завдяки системі стратегічного планування з'являється можливість упорядкування внутрішньої організаційної структури управління медичним закладом та приведення її у відповідність до вимог сучасного життя» [3, с. 57–58]. Окрім цього, стратегічне управління медичною організацією, а в його складі і стратегічний аналіз дозволяють здійснювати залучення ресурсів, враховувати вихідні (поведінкові) показники та досягати підвищення ефективності (в тому числі клінічної) надання медичних послуг [4, с. 5].

Щодо оптимізаційної моделі, зокрема й її альтернативних варіантів, то в цьому контексті об'єктивно має бути враховано достатньо широке коло питань і показників. У загальному логічна послідовність-схема для стратегічного аналізу та побудови оптимізаційної моделі діяльності з надання медичних послуг повинна будуватися за певним алгоритмом, склад якого також суттєво залежить від оточуючого середовища і умов. В сучасних складних, нестабільних умовах цей алгоритм має включати такі елементи (знову ж таки, частина з них є класичними):

1) збирання та аналіз інформаційних даних (йдеться як про дані щодо фінансових показників (витрати та ін.), так і про демографічні характеристики, показники якості медичної допомоги, структуру послуг, кадровий і інший потенціал медичного закладу і інші).

2) сегментація користувачів та аналіз потреб (ідентифікація основних груп пацієнтів і та їхніх потреб + аналіз рівня задоволення пацієнтів поточними послугами);

3) оцінка так званого конкурентного середовища (дослідження учасників надання медичних послуг + аналіз їхніх можливостей, стратегії, якості послуг тощо);

4) формулювання стратегічних цілей та завдань (ідентифікація основних напрямів розвитку медичного закладу + формулювання його конкретних стратегічних цілей і завдань);

5) розроблення оптимізаційної моделі (за основу береться інформація з попередніх етапів + визначаються пріоритетні напрямки оптимізації (зменшення витрат, підвищення якості, розширення видів послуг тощо) + обґрунтовуються конкретні заходи для досягнення стратегічних цілей);

6) реалізація моделі та контроль її застосування (впровадження запланованих заходів оптимізації діяльності медичного закладу і систематичне проведення контролю за виконанням стратегічних цілей і ефективністю реалізованих заходів)

7) зворотній зв'язок і коригування (для реалізації цього елемента слід провести оцінку результатів реалізованих заходів і, за потреби, на основі отриманих даних здійснити їх коригування для приведення у відповідність зі стратегічним планом).

Не претендуючи на винятковість й інноваційну оригінальність запропонованих вище аспектів і елементів стратегічного аналізу й кроків для розробки оптимізаційної моделі діяльності в сфері охорони здоров'я в сучасних нестабільних умовах, доцільність їх використання є достатньо переконливою. Така алгоритмічна послідовність допоможе закладам охорони здоров'я та їх керівникам і працівникам ефективно впроваджувати стратегічний аналіз та оптимізаційну модель для підвищення якості та ефективності надання медичних послуг. Своєю чергою, це уможливить якнайкраще виконання ними своєї соціальної місії з лікування й збереження життя.

Список використаних джерел

1. За понад 24 місяці війни росія пошкодила 1 543 об'єкти медзакладів та ще 204 – зруйнувала вщент. Урядовий портал. Міністерство охорони здоров'я: новини. 19.03.2024 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/za-ponad-24-misiatsi-viiny-rosiia-poshkodyla-1-543-objekty-medzakladiv-ta-shche-204-zruinuvala-vshchent>

2. Видатки на охорону здоров'я у 2024 році зростуть на 31 млрд грн порівняно з минулим роком. Урядовий портал. Міністерство охорони здоров'я: новини. 05.01.2024 р. URL: <https://www.kmu.gov>

ua/news/vydatky-na-okhoronu-zdorovia-u-2024-rotsi-zrostut-na-31-mlrd-hrn-porivniano-z-mynulym-rokom-premier-ministr

3. Сабецька Т.І., Стефанишин Л.С. (2020). Технологія стратегічного управління діяльністю закладів сфери охорони здоров'я. Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». Випуск 1 (57), 56–62. <https://doi.org/10.32847/business-navigator.57-9>.

4. Speziale G. (2015) Strategic management of a healthcare organization: engagement, behavioural indicators, and clinical performance. European Heart Journal Supplements. No 17, 3–7. <https://doi.org/10.1093/eurheartj/suv003> DOI: 10.1093/eurheartj/suv003

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПРИРОДНО-КЛІМАТИЧНИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ ФАКТОРІВ І СПЕКТР ЇХНЬОЇ ДІЇ НА ФІНАНСОВИЙ СЕКТОР

КОШМАН Алі,

*аспірант, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Шульга Наталія Петрівна,

д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри банківської справи

У останні десятиліття природно-кліматичні та соціальні фактори стали ключовими чинниками визначення ризиків та можливостей для фінансового сектору. Світова вартість збитків від природних катастроф зростає з \$175 млрд у 2019 році до \$210 млрд у 2020 році, що відображає значний вплив стихійних лих на фінансову стійкість [1]. Це демонструє необхідність посилення уваги фінансового сектору до природно-кліматичних та соціальних ризиків, які можуть впливати на його функціонування та рентабельність. Проте, не лише економічні втрати є наслідками природних катастроф, а й їхній вплив на ринки та фінансову активність. Це свідчить про необхідність вивчення цих факторів та їхнього впливу на фінансовий сектор, що є актуальною та важливою задачею в контексті сталого розвитку.

Природні катастрофи, такі як повені, урагани та пожежі, не лише призводять до матеріальних збитків, але й мають далекосяжний вплив на фінансові ринки. За аналізом Global Risk Report 2021, зміни клімату вже впливають на курси акцій у секторах, чутливих до

погодних умов, таких як сільське господарство та енергетика [2]. Це ставить під сумнів стійкість та надійність фінансових інструментів, що потребує ретельного стратегічного планування від фінансових установ. Таким чином, фінансовий сектор повинен активно вивчати та адаптуватися до впливу природних катастроф на економіку та фінансові ринки, щоб зберегти стійкість та ефективність функціонування.

Демографічні зміни відіграють важливу роль у фінансовій сфері. Згідно з оцінками Прикордонного фонду, до 2050 року кількість людей віком понад 65 років у світі зросте майже удвічі, що створить значні виклики для пенсійних систем та інвестиційного портфеля фінансових установ [3]. Ця динаміка показує, що фінансовий сектор має адаптуватися до змін у структурі населення, що може вплинути на рівень ризику та доходність. Врахування демографічних факторів у стратегічному плануванні та управлінні ризиками стає ключовим аспектом фінансової діяльності, оскільки це дозволяє прогнозувати та враховувати можливі зміни у ринкових умовах.

Інтеграція природно-кліматичних та соціальних факторів у фінансовий аналіз та стратегічне планування допомагає фінансовим установам краще розуміти ризики та можливості. Банки враховують екологічні критерії при прийнятті рішень про кредитування підприємств, що дозволяє зменшити ризик неплатоспроможності в умовах екологічних криз [4]. Таким чином, включення екологічних критеріїв у процес кредитування набуває важливу роль у забезпеченні стійкості фінансового сектору. Це підкреслює необхідність удосконалення стандартів та практик управління ризиками відповідно до сучасних викликів, що ставляться перед фінансовими установами.

Розвиток методів систематизації природно-кліматичних та соціальних факторів включає в себе використання новітніх технологій та аналітичних інструментів. Наприклад, використання штучного інтелекту дозволяє фінансовим установам прогнозувати ризики, пов'язані зі змінами клімату, на основі аналізу великих обсягів даних [5]. Це відкриває нові можливості для ефективного управління ризиками та забезпечення стійкості фінансового сектору в умовах зростаючої нестабільності. Підвищення інноваційного потенціалу та компетентності у використанні сучасних технологій стає важливим елементом стратегічного розвитку фінансових установ, що дозволяє їм ефективно адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі.

Незважаючи на ризики, існують значні можливості для фінансового сектору в контексті природно-кліматичних та соціальних змін. Інвестиції у відновлювальну енергетику до 2030 року можуть становити до \$11 трильйонів, відкриваючи перспективи для розвитку нових

ринків та продуктів [6]. Це свідчить про потенціал фінансового сектору у забезпеченні сталого розвитку економіки та суспільства. Залучення приватного капіталу до проєктів відновлюваної енергетики може стати важливим кроком у збалансованому розвитку сектору енергетики та зменшенні викидів парникових газів. Таким чином, сприяння розвитку відновлювальної енергетики набуває критичного значення для фінансового сектору у контексті боротьби зі змінами клімату та підтримки сталого розвитку.

Для більш глибокого розуміння впливу природно-кліматичних та соціальних факторів на фінансовий сектор потрібні подальші глибинні дослідження. Наприклад, дослідження впливу зміни демографічного складу на пенсійні системи може сприяти розробці більш ефективних стратегій управління. Ці дослідження дозволять підготувати фінансовий сектор до майбутніх викликів та можливостей, а також розкрити потенційні ризики та можливості, що випливають зі змін у складі населення та соціальних умовах, та розробити стратегії адаптації фінансового сектору до цих викликів.

Для досягнення сталого розвитку фінансового сектору необхідно активізувати співпрацю між усіма зацікавленими сторонами, включаючи уряди, бізнес та наукові установи. Тільки шляхом спільних зусиль можна забезпечити стійке функціонування фінансового сектору в умовах невпевненості та змін. Розвиток партнерських відносин між урядовими та недержавними структурами сприятиме здійсненню ефективних заходів для підвищення стійкості та розвитку фінансового сектору.

Список використаних джерел

1. Munich Re. (2021). Natural Catastrophe Figures. Режим доступу: <https://www.munichre.com/en/company/media-relations/media-information-and-corporate-news/media-information/2021/2020-natural-disasters-balance.html>
2. World Economic Forum. (2021). Global Risk Report 2021. Режим доступу: <https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2021>
3. World Bank. (2020). World Development Indicators. Режим доступу: <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>
4. Intergovernmental Panel on Climate Change. (2020). Climate Change 2020: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Режим доступу: <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/>
5. Institute of International Finance. (2021). The Role of AI in Managing Climate Risks in Finance. Режим доступу: <https://www.>

iif.com/About-Us/Press/View/ID/3639/New-study-from-EY-and-IIF-tackles-how-banks-can-manage-key-risks-in-the-next-decade

6. International Renewable Energy Agency. (2021). Global Renewables Outlook: Energy Transformation 2050. Режим доступу: <https://www.irena.org/publications/2020/Apr/Global-Renewables-Outlook-2020>

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК – ПЕРЕДУМОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

КУЧАНСЬКИЙ Олександр,
*аспірант, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет,
ACCA DipIFR, сертифікований аудитор*

*Науковий керівник
Фоміна Олена Володимирівна,
д-р екон. наук, проф.*

Роздрібна торгівля відіграє важливу роль у світовій та українській економіці, сприяючи наповненню бюджету, створенню робочих місць та спонукаючи до розвитку суміжні галузі економіки. Сучасні виклики, з якими стикається український роздрібний бізнес, включаючи військову агресію та економічні трансформації, вимагають від підприємств швидких та ефективних рішень на всіх рівнях управління. Для забезпечення ефективної діяльності менеджмент сучасного підприємства роздрібної торгівлі застосовує різні інструменти оцінки внутрішнього та зовнішнього середовища, планування на різних рівнях управління, контролю виконання цільових показників, прогнозування та моделювання майбутнього розвитку подій, які в сукупності визначають подальший розвиток підприємства. Ці виклики та завдання потребують якісного та своєчасного інформаційного забезпечення прийняття ефективних та раціональних управлінських рішень. Беззаперечною основою та інструментом інформаційного забезпечення прийняття таких рішень є управлінський облік, який в сучасних реаліях потребує постійного вдосконалення та адаптації до нових викликів та пошуку можливих конкурентних переваг.

Діяльність роздрібних підприємств тісно пов'язана не тільки з динамічним зовнішнім середовищем та постійними технологічними

нововведеннями, але й з великою кількістю внутрішньої інформації, яка є наслідком їх щоденної діяльності. Цей потік даних може як створити ризик прийняття невірних рішень, так і надати можливості для надзвичайно результативних рішень та здобуттю конкурентних переваг. Управлінський облік, разом з інструментами автоматизації та діджиталізації, служить ефективним засобом для збору, обробки, аналізу та використання цих масивів даних для формування релевантної інформації для забезпечення прийняття управлінських рішень.

Управлінський облік є обов'язковим елементом ефективного процесу управління, що забезпечує керівництво належною інформацією, створюючи певну систему навігації та управління, для досягнення стратегічних цілей, планування та контролю поточних результатів, підвищення ефективності діяльності підприємства.

Управлінський облік, як передумова сталого розвитку підприємств роздрібною торгівлі визначається ключовими факторами успіху, які характерні для даного сегменту економіки. В експертному середовищі роздрібною торгівлі особливу увагу приділяють наступним факторам:

- Ефективне управління продажами. Генерація продажів на достатньому рівні є першочерговою задачею для існування роздрібного бізнесу.
- Ефективне управління запасами. Забезпечення оптимального рівня запасів є одним із ключових факторів, який визначає ефективність підприємства роздрібною торгівлі. Недоліки в управлінні запасів можуть призвести до надлишків або нестачі товару, що призведе до втрати продажів, незадоволених клієнтів і зниження прибутку.
- Ефективне управління грошовими потоками. Підприємства роздрібною торгівлі стикаються з унікальними проблемами, такими як сезонність, коливання споживчого попиту та високий рівень оборотності запасів, які можуть вплинути на їх грошовий потік і стабільність. У цих умовах ефективне управління грошовими потоками відіграє особливу роль.
- Розташування торгової точки. Впливає на доступність торгової точки для споживачів, обсяг прохідного трафіку та потенційні продажі. Аналіз розташування перед відкриттям торгової точки є ключовим елементом бізнес-планування у роздрібній торгівлі.
- Прийняття рішень на основі даних. Може допомогти підприємствам роздрібною торгівлі: краще розуміти своїх клієнтів, збільшити продажі, знизити витрати, підвищення ефективності роботи та отримайте конкурентну перевагу [1].

Досягнення конкурентної переваги за переліченими ключовими факторами успіху сучасного підприємства роздрібної торгівлі неможливе без якісного та своєчасного інформаційного супроводу, який забезпечується за рахунок управлінського обліку. За допомогою управлінського обліку відбувається накопичення, аналіз та інтерпретація даних, що дозволяє в подальшому управляти переліченими факторами успіху.

Таким чином, побудова системи управлінського обліку, яка здатна адаптуватися під сучасні виклики та потреби підприємств роздрібної торгівлі, є передумовою не тільки для виживання, але й для їх сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Ali, M. (2023, 9 жовтня). Why Retailers Need to Take Data-Driven Decisions. CF Blog. URL: <https://cashflowinventory.com/blog/why-retailers-need-to-take-data-driven-decisions/#:~:text=Data-driven%20decisions%20are%20decisions,trends,%20patterns,%20and%20relationships>
2. How To Succeed In The Retail Industry. (б. д.). Vantage Performance. URL: <https://www.vantageperformance.com.au/how-to-succeed-in-the-retail-industry/>
3. Key Success Factors of Retail in an Increasingly Online World – Link Retail. (б. д.). Link Retail. URL: <https://linkretail.com/key-success-factors-of-retail-in-an-increasingly-online-world/>
4. Saeb, F. (2023, 5 лютого). Cash Flow Management in the Retail Industry. LinkedIn. URL: https://www.linkedin.com/pulse/cash-flow-management-retail-industry-fariborz/?trk=article-ssr-frontend-pulse_more-articles_related-content-card
5. Shaah, S. (2020, 5 лютого). 5 Key Factors for Success in Retail, Services or any Business. LinkedIn. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/5-key-factors-success-retail-services-any-business-sarvesh-shah/>
6. Як ритейлеру збільшити прибуток, підвищивши точність прогнозування попиту? (2022, 19 серпня). Впливове медіа про ритейл – RetailersUA. URL: <https://retailers.ua/news/tehnologii/13362-yak-riteyleru-zbilshiti-pributok-pidvischivshi-tochnist-prognozuvannya-popitu>

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ

КУЧЕРЕНКО Тамара,

*професор кафедри обліку і оподаткування,
Уманський національний університет садівництва*

Зі значним збільшенням обсягу доступної інформації зростає потреба її стандартизації, уніфікації, класифікації та іншим чином організації згідно законодавчих нормативних актів, внутрішніх розпорядчих документів. Сучасні інформаційні технології сприяють швидкій обробці інформації відповідно до поставлених задач, узагальненню, накопиченню, передачі відповідним користувачам для аналізу, контролю і прийняття відповідних управлінських рішень. Сучасний соціально-економічний розвиток суспільства відбувається під впливом інформації і тому зростають вимоги до її змістовного наповнення, подання, аналізу тощо, що спрямовано на безперервний моніторинг даних, їх цілісне уявлення та змогу приймати більш точні та своєчасні рішення.

Актуальність історичних досліджень розуміння теорії і практики концепції обліково-аналітичної системи потребує визначення основних системо- і змістовотворних понять, її структуризації, зображення в моделях, схемах тощо, що узагальнює її мету, об'єкт і суб'єкт дослідження.

Теоретичні основи обліково-аналітичної системи досліджуються науковцями з різних аспектів, в залежності від мети і завдань, які вивчаються і надають уяву про цілісність процесу для прийняття управлінських рішень. В економічних дослідженнях можна виділити наукові концепції обліково-аналітичної системи за такими напрямками:

- обліково-економічна система (Л. Гангал, Л.В. Яловега, О.В. Лега, Т.Б. Прийдак, В.Є. Швець);
- система обліково-аналітичного забезпечення (В.С. Лень, Л.В. Кононенко, С.П. Ніколаєва);
- обліково-аналітичне забезпечення (П.Р. Пуцентейло, Т.Г. Камінська, Р.Ф. Бруханський);
- обліково-аналітична інформація в системі інформаційного забезпечення (С.І. Василішин, Н.Я. Шкроміда);
- обліково-аналітична інформація як результат функціонування певної системи (А.М. Штангрет, Л.П. Стеців).

Розуміння сучасного теоретичного обґрунтування концепції обліково-аналітичної системи потребує обґрунтування визначення даного поняття, встановлення структурних елементів, їх взаємозв'язок,

принципи, які регламентують і забезпечують цілісність системи, та практичне втілення її крайнього продукту – інформації для прийняття управлінських рішень. Таким чином, в основі обліково-аналітичної системи є інформація, яка створюється з дотриманням певних вимог, встановлених законодавчими актами, внутрішніми розпорядженнями і наказами з урахуванням реальності стану та перспектив розвитку постіндустріального суспільства. Розвиток сучасного суб'єкта економіки характеризують довгострокові цінності, які, на наш погляд, узагальнюють предмет і об'єкт дослідження кожного структурного елементу обліково-аналітичної системи.

Початковим структурним компонентом обліково-аналітичної системи є стратегічне прогнозування на довгостроковий період, бюджетування за окремими процесами і елементами – в короткостроковому періоді. Цей структурний компонент обліково-аналітичної системи тим чи іншим чином розглядається науковцями, як необхідна його складова частина, проте відсутня у визначенні поняття «обліково-аналітична система».

Аналітичний структурний компонент обліково-аналітичної системи – аналіз має відображати статичну інформацію, що узагальнена в обліковому структурному компоненті системи, в кореспонденції з прогнозними показниками, планами, бюджетами. Основною метою аналітичного структурного компоненту є також розробка прогнозних показників, визначення стратегічних напрямів розвитку. Цей елемент аналітичного структурного компоненту нині є архіважливим для усіх потенційних користувачів інформації, метою якого є використання моделі безперервного моніторингу прогнозних і фактичних даних, що забезпечує цілісне уявлення та дає змогу приймати більш точні та своєчасні рішення.

Обліковий структурний компонент обліково-аналітичної системи охоплює інформацію, джерелом якої є всі види обліку: первинний, фінансовий, управлінський. Інформація цих видів обліку узагальнюється у різних видах звітності, яка і є заключним елементом даного структурного компоненту, що характеризує динаміку статичних показників за певний період. Звітні показники облікового структурного компоненту мають кореспондувати з аналогічними показниками прогнозів, планів, бюджетів.

Таким чином, сучасні дослідження обліково-аналітичної системи мають бути структурована за окремими її компонентами, важливість яких визначається внутрішніми і зовнішніми користувачами інформації, яка визначає існування самої системи. Потребують подальших

досліджень принципи і методи функціонування обліково-аналітичної системи, які забезпечують своєчасність і достовірність відповідної інформації, що узагальнюється у різних видах звітності.

Список використаних джерел

1. Гангал Л. Механізм обліково-аналітичного забезпечення управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств. Інноваційна економіка. 2016. № 1–2. С. 124–130.

2. Яловега Л.В., Лега О.В., Прийдак Т.Б. Обліково-аналітична система суб'єктів господарювання: теоретичні аспекти, складові та методологічне забезпечення // Причорноморські економічні студії. 2022. Випуск 78. С. 130–135.

3. Швець В.Є. Еволюція обліково-аналітичної системи суб'єктів господарювання в Україні. Обліково-аналітичні системи суб'єктів господарської діяльності в Україні: міжн. наук. практ. конф. Львів: ЛНУ ім. І. Франка. Інтереко. 2005. № 15. Ч. II. С. 61–66.

4. Лень В. Обліково-аналітична система підприємства: обґрунтування визначення, модель // Проблеми і перспективи економіки та управління. 2016. № 1 (5). С. 281–289.

5. Кононенко Л. В., Ніколаєва С.П. Трансформація системи обліково-аналітичного забезпечення як складової управління підприємством в умовах сталого розвитку та діджиталізації суспільства. 2022. Економічний простір, (177). С. 69–75.

6. Пуцентейло П.Р. Аналітичне забезпечення діяльності підприємства. Міжнародний науково-виробничий журнал «Сталий розвиток економіки». 1 2015 [26]. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/3463/1/95_1_2015_168-174.pdf.

7. Камінська Т. Г. Обліково-аналітичне забезпечення фінансового менеджменту в сільськогосподарських підприємствах: Автореф. дис.... канд. екон. наук: спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». 2006. 22 с.

8. Бруханський Р. Ф. Модернізація обліково-інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств : монографія. Дніпропетровськ : Герда, 2013. 220 с.

9. Василішин С.І. Ризики економічної безпеки в системі обліково-аналітичного забезпечення управління підприємствами. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. Вип. 3(2). С. 178–183. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2019_3\(2\)__28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2019_3(2)__28).

10. Шкроміда Н. Я. Обліково-аналітичне забезпечення управління структурними компонентами потенціалу підприємства: теоретичний аспект. Облік і фінанси. 2019. № 4. С. 155–161. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2019_4_22.

11. Штангрет А.М., Стеців Л.П. Обліково-аналітичне забезпечення управління економічною безпекою підприємства: методичні засади // Економіка і суспільство. 2017. № 9. https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/123.pdf.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

ЛИСКО Оксана,

*канд. екон. наук, завідувач відділення обліку,
фінансів та сфери обслуговування,*

*ВСП «Коломийський економіко-правовий фаховий коледж
Державного торговельно-економічного університету»*

Основним завданням господарської діяльності підприємства виступає оптимізація його виробничої програми, метою якої є збільшення прибутку. Основною умовою успішної діяльності підприємства є стан та ефективність управління виробничими запасами, так як вони становлять основну частину матеріальних витрат у собівартості готової продукції. В умовах повномасштабної воєнної агресії в Україні підприємства змушені працювати з невизначеною перспективою на майбутнє та в межах отриманих замовлень, що змушує підприємства змінювати свою політику стосовно виробничих запасів, шукати нові джерела фінансування оборотних активів, застосовувати найбільш ефективні методи управління запасами. В сучасних кризових умовах для підприємств доцільно застосовувати всі можливі способи раціонального управління виробничими запасами.

Актуальним аспектом інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємства є своєчасне їх відображення в обліковому процесі з метою надання оперативної інформації достатньо широкому колу внутрішніх користувачів для прийняття рішень у реальному режимі часу. Саме обліково-аналітичне забезпечення слід розглядати як систему обліку, аналізу та контролю, які в сукупності, через інформаційні потоки, забезпечують ефективне управління підприємствами в умовах конкурентного середовища.

Разом з цим, для вирішення проблем, пов'язаних з ефективним управлінням запасами в умовах воєнного стану підприємствам необхідно: визначити роль виробничих запасів в структурі підприємства; розробити модель управління запасами враховуючи такі показники, як: термін зберігання запасів, тарифи на транспортування, час їх доставки; дослідити ринок вивчаючи попит та платоспроможність споживачів; виділити за допомогою детального аналізу асортиментні групи, за якими підприємство зможе визначити вплив кожної з них на його прибутковість; акцентувати увагу на проведення інвентаризації з метою покращення управління виробничими запасами і посилення контролю за їх збереженням. Запропоновані заходи сприятимуть розробці нових методів управління, аналізу, які підвищать ефективність використання виробничих запасів [1].

Облік виробничих запасів регламентується Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Відповідно до НП(С)БО 9 запаси – це активи, які: утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [2].

Визначення необхідного обсягу коштів, які вкладаються у формування виробничих запасів, здійснюється шляхом визначення потреби в окремих видах запасів. У процесі визначення потреби виробничі запаси можна згрупувати таким чином:

- запаси сировини і матеріалів, необхідні для виробництва продукції;
- запаси готової продукції, призначені для безперебійної її реалізації споживачам.

Потреба у виробничих запасах кожного виду доцільно визначати роздільно за групами:

- запаси поточного зберігання (постійно оновлюються, формуються на регулярній основі і рівномірно споживаються у процесі виробництва чи реалізації);
- запаси сезонного зберігання (формування цих запасів обумовлено сезонністю виробництва та закупівлею сировини, а також особливостями сезонного споживання готової продукції);
- запаси цільового призначення (визначаються специфічними цілями діяльності підприємства).

Для чіткого функціонування обліково-аналітичного забезпечення управління виробничими запасами необхідна наявність розробленого, комплексно-взаємопов'язаного інструментарію обліку та

аналізу виробничих запасів, це дасть можливість враховувати вплив різних факторів на рівень запасів.

Проаналізувавши наукові статті та інші публікації із досліджуваної тематики, можна виокремити ряд недоліків обліку запасів в системі управління підприємством, а саме:

- недостатня увага приділяється удосконаленню аналітичного обліку виробничих запасів на підприємстві;
- необґрунтовано обраний метод оцінки вибуття виробничих запасів;
- відсутність автоматизованих програм для складського обліку виробничих запасів;
- відсутність комплексного обліково-аналітичного забезпечення управління виробничими запасами.

Аналіз забезпечення виробничими запасами підприємства і ефективності їх використання є важливим інструментом в системі управління ресурсного потенціалу господарюючого суб'єкту та підвищення результативності його фінансово-господарської діяльності.

Ефективне управління запасами дає можливість значно скоротити операційний і виробничий цикл, що сприяє зниженню витрат, пов'язаних зі зберіганням виробничих запасів та дозволяє вивільнити частину оборотних коштів.

Отже, обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими запасів є важливою складовою системи управління підприємством в цілому, оскільки в сучасних умовах особливої актуальності набуває підвищення рівня використання усіх наявних матеріальних ресурсів підприємства. Якісно нова система управління виробничими запасами забезпечить ефективний розвиток підприємства, зростання виробничого потенціалу та призведе до підвищення фінансово-економічних результатів діяльності.

Список використаних джерел

1. Penyak Y.S. & Rud O.O. (2022). Aktual'ni problemy upravlinnya vyrobnychymy zapasamy v umovakh voyennoho stanu v Ukraini. [Actual problems of managing production stocks in the conditions of martial law in Ukraine]. Suchasnyy stan, problem ta perspektyvy rozvytku biznesu, finansovo-kredytnykh ta oblikovykh system – Current state, problems and prospects of business development, financial credit and accounting systems: Kharkiv, 172–175. [in Ukrainian].

2. Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku № 9 «Zapasy» [Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 20.10.1999 r. № 246]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>. (in Ukrainian).

ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТАРОПАКУВАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

ЛУЦІВ Андрій,
аспірант,
факультет фінансів та обліку,
кафедра обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет

Науковий керівник
Мошковська Олена Анатоліївна,
д-р екон. наук, проф.

В умовах сучасної економіки, підприємства таропакувальної галузі стикаються з низкою викликів, що вимагають від них швидкої адаптації та впровадження інноваційних методів управління. Використання нових методів управлінського обліку відіграє ключову роль у цьому процесі, дозволяючи підвищити ефективність управління ресурсами, оптимізувати витрати та підвищити конкурентоспроможність на ринку.

Важливим елементом управління затратами виробничого підприємства є система обліку собівартості виробленої та реалізованої продукції. Для зручного аналізу собівартості виробленої продукції міжнародними компаніями часто використовуються рахунки «Зміни запасів» (Inventory changes) [5] та відображаються затрати на виробництво готової продукції в складі собівартості реалізованої продукції. Тобто, собівартість реалізації готової продукції визначається шляхом коригування затрат на виробництво на випущену і реалізовану продукцію.

В такому випадку Звіт про доходи і витрати матиме наступний вигляд (умовний приклад):

Таблиця 1

Звіт про доходи і витрати за ХХ рік

Випуск, шт	5 100	5 050	5 050	6 060
Реалізація, шт	5 100	4 850	5 050	6 060
Стаття	Бюджет	Січень	Лютий	Березень
Виручка від реалізації	102 000	95 600	95 600	114 720
Собівартість реалізованої продукції*	-	- 70 700	- 70 700	- 84 840
Витрати на матеріали	- 10 200	- 9 800	- 9 800	- 11 760
Витрати на оплату праці	- 20 400	- 16 800	- 16 800	- 20 160
Витрати на енергоресурси	- 3 060	- 2 600	- 2 600	- 3 120
Загальновиробничі постійні витрати	- 37 740	- 42 300	- 42 300	- 50 760
Собівартість випущеної продукції*	-	67 900	70 700	84 840
Адміністративні витрати	- 20 000	- 19 500	- 19 500	- 23 400
Операційний результат	10 600	1 800	4 600	5 520

* показники Зміни запасів (Inventory changes) розраховані по Нормативному обліку витрат (Standard costing)

Для розрахунку зміни запасів доцільно використовувати нормативний метод облік витрат (Standard costing).

У контексті використання нормативного методу обліку витрат (standard costing), для обліку запасів доцільно використання Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), що надає підприємствам гнучкість у визначенні вартості запасів, що відповідає міжнародним вимогам і практикам. Зокрема, Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» (МСБО 2) [1] не вимагає прямого коригування нормативних затрат до фактичної виробничої собівартості [2], але наголошує на необхідності використання собівартості для вимірювання вартості запасів. Однак, МСБО 2 дозволяє застосування стандартної собівартості для практичних цілей, якщо результат близький до фактичної собівартості.

Для прийняття управлінських рішень фундаментальним є управління відхиленнями, що допомагає виявляти відхилення між плановими та фактичними показниками, аналізувати їх причини та вплив на фінансові результати.

Загальний вплив всіх відхилень від планових показників відображається в Оперативному звіті.

Оперативний звіт [operating statement] – це регулярний звіт керівництву про фактичні витрати та доходи, в якому зазвичай порівнюються фактичні та бюджетні дані та відображаються відхилення [3]. Оперативний звіт часто називають Bridge – міст між плановим і фактичним фінансовим результатом, який складений на основі табл. 1.

Таблиця 2

Оперативний звіт (Bridge) за січень ХХ року

	Обсяг	Ціна	
Нормативний прибуток			10 600€
Відхилення по об'єму продажів	- 300€		
Нормативний прибуток за фактом продажу			10 300€
Відхилення по ціні продажів		- 5 400€	
Факт продажу за вирахуванням норм собівартості			4 900€
Відхилення по:			
за ціною матеріалу		- 600€	
з використання матеріалу	500€		
за ставкою праці	200€		
за продуктивністю праці	2 400€		
змінних Накл за витратами		- 200€	
змінних Накл за продуктивністю	510€		
постійних накладних витрат за витратами		- 4 560€	
постійних накладних витрат за обсягом		- 1 850€	
Загальне відхилення за виробничими витратами	3 610€	- 7 210€	- 3 600€
Фактичний валовий прибуток			1 300€
Відхилення за адмін витратами		500€	
Фактичний фінансовий результат			1 800€

Для інтерпретації та наглядної візуалізації відхилень доцільно використовувати Каскадну діаграму (Waterfall chart).

Каскадна діаграма (Waterfall chart) – це форма візуалізації даних, яка допомагає зрозуміти кумулятивний ефект послідовно введених позитивних або негативних значень [4].

Використання цього підходу дозволить створити дієвий механізм управлінського обліку від вибору методології обліку і складання звітів, до аналізу відхилень, інтерпретації і візуалізації даних.

Впровадження запропонованих методів управлінського обліку забезпечить компаніям таропакувальної галузі глибше розуміння та кращу керованість їхніми доходами, витратами та фінансовими результатами. Це дозволяє менеджменту не лише ідентифікувати причини фінансових результатів, але й адаптувати стратегії для оптимізації витрат та максимізації доходів. Застосування сучасних підходів сприяє створенню єдиної мови для спілкування з міжнародними партнерами, відкриваючи нові можливості для глобальної інтеграції та співпраці і виходу на нові ринки і забезпечення сталого розвитку підприємств.

Список використаних джерел

1. Запаси: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/МСБО%20_ukr_2022_.pdf
2. Запаси: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9: затв. наказом Міністерства фінансів України від 12.10.99 № 107. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>
3. СИМА Модуль Р1. Розділ А-В – Управління ефективністю операцій, СИМА, BPP Learning media, 2012
4. Waterfall chart. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Waterfall_chart
5. What Is Inventory Change URL: <https://www.superfastcpa.com/what-is-inventory-change/#:~:text=Inventory%20change%20refers%20to%20the,it%20will%20reduce%20the%20inventory.>

ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

МАРТИНОВСЬКА Наталія,

*здобувачка вищої освіти,
факультет ресторанно-готельного та туристичного бізнесу,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Кузуб Михайло Віталійович,
старший викладач кафедри обліку та оподаткування

Завдяки бухгалтерському програмному забезпеченню та іншим технологічним досягненням, сфера бухгалтерського обліку розвивається та модифікується. Не дивлячись на те, що основні концепції бухгалтерського обліку залишаються незмінними, процес збору та звітування про фінансові результати стали більш точнішим та ефективнішим.

Однією з останніх найголовніших тенденцій розвитку бухгалтерського обліку є хмарні технології, які вказують на те, як майбутнє продовжує надавати користь та підвищувати ефективність проведення обліку на підприємствах. Роль бухгалтера змінилася, оскільки технологія змінила бухгалтерські процеси, роблячи фінансову звітність менш трудомісткою та більш ефективною. Сучасний бухгалтер також повинен вирішувати фінансові проблеми, бути експертом галузі та стратегічним радником.[1]

«Хмарні» послуги поділяють на декілька основних категорій за типами наданих послуг:

- IaaS (Infrastructure as a Service) – модель надання юзеру комп'ютерної інфраструктури як послуги за своїми об'єктами і характеристиками найбільш наближена до володіння власним «залізом» і віртуалізацією (процесори, диски, пам'ять, мережі).

- PaaS (Platform as a Service) – модель надання користувачу інтегрованої платформи для тестування, розробки, розгортання й підтримки веб-додатків як послуг.

- SaaS (Software as a Service) – модель надання користувачу готового програмного рішення з мінімальною необхідністю налаштування. Програмне забезпечення знаходиться на платформі провайдера, з якої постачальник надає замовникам доступ через веб-інтерфейс, клієнт чи мобільний додаток. [3].

Знижена вартість та зручність у використанні системи – це лише дві функції, що привертають увагу малого та середнього бізнесу в

різних галузях промисловості. Наведемо ще п'ять додаткових переваг хмарного обліку для підприємств:

1. Доступно на будь-якому пристрої.

2. Знижує роботу. Ще однією перевагою програми обліку в хмарі є те, що після внесення інформації в систему кожен може її побачити, і всі відповідні форми та заяви можуть бути оновлені автоматично та в режимі реального часу, щоб відобразити найновіші дані.

3. Спрощує ведення обліку. Власники бізнесу та їх працівники не потребують глибоких облікових знань для використання системи обліку, яка базується в хмарі.

4. Реєстрація доходів і витрат тут і зараз. Кошики для реєстрації – справа минулого для підприємств, які перейшли на хмарну систему.

5. Хмара обліку надійно дозволяє працювати в команді. Старомодні бухгалтерські програми були встановлені на одному комп'ютері; співпрацюючи з членами команди, іншими співробітниками чи членами бухгалтерської команди, означало передачу інформації на диск або USB-накопичувач, що може спричинити втрату інформації та порушення безпеки.

Окремі аспекти цього питання досліджували вітчизняні науковці, а саме Кузуб М.В. дослідив розвиток хмарних технологій в бухгалтерському обліку. Автор стверджує, що розвиток хмарних технологій здатен значно вплинути на розвиток програмного забезпечення для вирішення облікових задач, що у свою чергу, може призвести до зміни підходів до організації бухгалтерського обліку на підприємстві. [4].

Для обліку і управління підприємством з використанням «хмарних» технологій свої продукти на ринку пропонують: «Saas», «jSolutions», «iFin», «MASTER: Бухгалтерія», «BAS Бухгалтерія», «та інші. Для забезпечення подання електронної звітності та зручного обміну електронними файлами необхідними також є: «M.E.Doc», «Art-Звіт Pro», «iFin Zvit» та інші.[3]

Серед великого вибору пропозицій український оператор «хмарних» сервісів IT-Enterprise є одним із лідерів хмарного ринку за кількістю клієнтів і масштабами розвитку, програмні продукти даної компанії дають можливість вести усі типи бухгалтерського та податкового обліку, складати різні види звітності. [2]

Крім того, використання деяких облікових підходів дає змогу підвищити ефективність суб'єктів господарювання різних рівнів, та є одним з головних шляхів запобігання кризи. Такими підходами є: оптимізація облікової політики, податкове планування, автоматизація

бухгалтерського обліку та удосконалення інформаційних систем, складання прогнозів та планів діяльності. [5].

Отже, не викликає сумнівів той факт впливу розвитку інформаційно-комп'ютерних технологій, в першу чергу хмарних, на форми ведення та організації обліку. Урахування їх переваг та недоліків дозволяє керівництву робити вибір на користь того чи іншого варіанту, але більшість фахівців зазначають, що використання хмарних технологій для ведення обліку будуть корисними для малого і середнього бізнесу. Усі досліджені «хмарні» технології об'єднує те, що вони беруть на себе ряд завдань з організації певних рішень з клієнтів і дозволяють їм зосередитися на своїй роботі.

Список використаних джерел

1. Розвиток бухгалтерського обліку з використанням хмарних технологій. URL: <https://dglib.nubip.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e8b2a5bb-e4ae-4bf2-b4ce-837809d60bba/content>
2. Долбнєва Д.В., Романів Є.М. «Основи роботи і функціональні можливості системи IT-Enterprise з ведення обліку, звітності та оподаткування.» нав. метод. посібник. Львів: «Ліга-Прес». URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/Posibnyk-IT-Bukhhalteriia-Dolbnieva-Romaniv-.pdf>
3. Хмарні технології як важливий аспект розвитку системи бухгалтерського обліку і оподаткування. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/8_2021/88.pdf
4. АВ Білицька, МВ Кузуб. Перспективи використання хмарних рішень в процесі здійснення бухгалтерського обліку на підприємстві. The 8th International scientific and practical conference «Integration of scientific and modern ideas into practice». Sweden. DOI – 10.46299/ISG.2022.2.8. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=ijCdEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA338&ots=sWv8Jzm5dH&sig=DqVlv_vLD9HA4-raN1cRX0kj7FE&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
5. Роль бухгалтерського обліку в попередженні економічних криз. В Поканевич, М Кузуб. І 66. Інноваційний потенціал сучасної науки: зб. наук. праць IV Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф., (18 травня 2023 року. Кам'янець-Подільський). URL: <https://kafturyzmu.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/12/zbirnyk-2.pdf#page=40>.
6. Kuzub, M. V. Problems of development modern science: theory and practice, EDEX, Madrid, Spain. ISBN 978–617–7214–33–4, p. 210–214.

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК НА МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МОШКОВСЬКА Олена,

д-р екон. наук, проф.,

кафедра обліку та оподаткування

Державний торговельно-економічний університет

Повномасштабна війна, яка нині визначає всі без винятку аспекти соціально-економічного розвитку України, суттєво вплинула і на ситуацію в молокопереробній промисловості.

Сучасні тренди розвитку молокопереробних підприємств можна звести до трьох основних факторів:

– після повномасштабного вторгнення росії в Україну в зоні бойових дій та окупації опинилися області, де виробляли 42,3% обсягів молока [1];

– від початку війни в Україні молочна галузь почала втрачати позиції, значно зменшилося виробництво молока-сировини внаслідок скорочення поголів'я великої рогатої худоби [2];

– має місце обмежені можливості експорту української молочної продукції через ЄС; збільшення собівартості виробництва; скорочення кількості споживачів на внутрішньому ринку; втрата виробничих потужностей на окупованих територіях [3];

– через повномасштабну війну молокопереробним підприємствам прийшлося працювати під загрозами обстрілів та авіаударів, окремим підприємствам довелося працювати в зонах бойових дій [1].

Вищезазначені тренди визначають проблемність управління молокопереробними підприємствами за умов воєнного часу, і навіть формують необхідність адекватної реакції на об'єктивно існуючі ризики з боку системи управлінського обліку.

Фактично ситуація військової загрози вимагає від управлінського обліку нової якості антикризового управління, яке має орієнтуватися на умови господарювання, що знов виникли, на територіях, де ведуться бойові дії або знаходяться в безпосередній близькості від них [4].

Отже, метою дослідження є розробка рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності формування системи управлінського обліку молокопереробних підприємств за умов бойових дій.

До основних загроз безпеці, пов'язаних з воєнними діями, прийнято відносити лише ті чинники та явища, які або повністю руйнують об'єкт, або суттєво утруднюють його функціонування:

- Випадкові загрози, пов'язані з несподіваними факторами воєнних дій (наприклад, ракетні обстріли);
- Умисні загрози, що впливають із можливостей захоплення територій, на яких функціонує підприємство.

Подані загрози вимагають сприятливого реагування з боку спеціалістів у сфері управлінського обліку

Нині далеко не всі відмови в забезпеченні діяльності молокопереробного підприємства потрапляють у розряд надзвичайних ситуацій, пов'язаних з військовими діями, однак екстремальні та кризові ситуації трапляються все ж таки досить часто і вимагають відповідного реагування. У зв'язку з цим, на нашу думку, з урахуванням потенційних військових загроз керівництву молокопереробних підприємств доцільно сформувані «антикризовий центр», як ще один центр відповідальності, який перебуває у веденні фахівців управлінського обліку.

Одним із основних завдань антикризових центрів є координація та забезпечення узгодженості дій органів управління молокопереробного підприємства, оперативне прийняття рішень та екстрене реагування з управління кризовою ситуацією, а також розробка рекомендацій щодо запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій, пов'язаних із військовими діями.

У плані функціонування системи управлінського обліку основним завданням таких центрів є збір інформації, виявлення закономірностей у виникненні небезпек, вибудовування ланцюгів і контурів причинно-наслідкових зв'язків, що створюють передумови для виникнення кризових ситуацій. Для зниження ймовірностей подібних ситуацій необхідні відповідні системи контролю та аналізу [5].

На нашу думку, структура центру відповідальності може бути представлена наступним чином:

1) Група управління, яка в умовах воєнного стану розробляє стратегічні рішення та формує рекомендації з управління молокопереробним підприємством за умови виникнення ризиків, пов'язаних із військовими діями. Саме на неї покладається відповідальність за забезпечення безперервності бізнес-процесів та зв'язків із клієнтами на тлі турботи про благополуччя персоналу в умовах об'єктивно існуючих ризиків військового стану;

2) Аналітична група за умов воєнних дій відповідає за розробку сценаріїв, адаптованих до нових умов. До функцій цієї групи входить: визначення значень критичних змінних, які свідчать про наявність ризиків, пов'язаних з військовими діями, виокремлення тригерів зниження ефективності діяльності молокопереробних підприємств у

воєнний час, збирання фінансових даних про поточний стан молокопереробних підприємств, розробка адаптивних бізнес-сценаріїв на основі останніх даних про розвиток військової ситуації та економічних прогнозів; визначення кроків, необхідних для оперативних дій;

3) Люди, їх здоров'я та благополуччя – абсолютний пріоритет молокопереробних підприємств в умовах воєнного стану. Група охорони праці розробляє та впроваджує план підтримки співробітників, стежить за дотриманням техніки безпеки на робочих місцях, забезпечує благополуччя у виробничих та офісних приміщеннях в умовах можливих обстрілів, пожеж, руйнувань тощо;

4) Група контролю постачання. Переривання логістичних ланцюжків під час воєнного стану може стати серйозним ударом по бізнесу молокопереробних підприємств. Група контролю постачання покликана максимально стабілізувати постачання, пом'якшити негативні чинники та підготувати підприємство до повернення до нормального режиму роботи. У функції цієї групи входить створення карти ланцюжків поставок, куди входять всі постачальники і їх взаємодії, вивчення антикризових стратегій, зокрема, підтримка перезапуску виробництв постачальників, нормування поставок, планування попиту, окремі найменування і групи товарів та послуг у зв'язку з військовими діями, оптимізація мереж поставок та пошук нових постачальників управління плануванням виробництва в умовах об'єктивно існуючих загроз військового характеру.

Насамкінець слід зазначити, що наразі необхідне подальше вивчення та аналіз аспектів управлінського обліку на молокопереробних підприємствах України у світлі загроз, пов'язаних з військовими діями, зокрема, потрібні детальні регламенти діяльності підрозділів підприємств у разі виникнення цих загроз; евакуаційні плани, що дозволяють оперативно організувати евакуацію майна підприємства із зони бойових дій; створення шаблонів документів управлінської звітності щодо реєстрації інформації, пов'язаної з функціонуванням молокопереробних підприємств за умов військових дій.

Список використаних джерел

1. Як війна-2022 змінює ринок молока в Україні. URL: <https://www.avm-ua.org/uk/post/ak-vijna-2022-zminue-rinok-moloka-v-ukraini>
2. Втрачені обсяги: українську молочку врятує експорт. 2022. URL: <https://agroportal.ua/publishing/analitika/vtracheni-obsyagi-ukrajinsku-molochku-vryatuye-eksport>

3. Зміни у молочній галузі за рік війни: результати першої експертної зустрічі. URL: https://export.gov.ua/news/4644-zmini_u_molochnii_galuzi_za_rik_viini_rezultati_pershoi_ekspertnoi_zustrichi

4. Гайворонська Ю.Є. Методичні основи функціонування механізму антикризового управління підприємством : дис. канд. економ. наук: спец. 08.06.01. – К.: Національний транспортний університет, 2016.

5. Скрипник Н.Є. Удосконалення механізму антикризового управління через інструментарій економічної діагностики : дис. канд. економ. наук : спец. 08.00.03. – Дніпропетровськ : Дніпропетровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара, 2018

АНАЛІЗ І КОНТРОЛЬ ПРИБУТКУ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ

НІВЕРЧУК Єлизавета,
здобувачка вищої освіти,
Державний торговельно-економічний університет

Науковий керівник
Зябченкова Ганна Василівна,
старший викладач кафедри обліку та оподаткування

Оскільки дискусії щодо методів контролю прибутку та рентабельності триває, ми вважаємо, що для досягнення більшої ефективності вирішення цієї проблеми слід поєднати її з попереднім, поточним і наступним контролем «що забезпечить перевірку облікової інформації на всіх етапах облікового циклу підприємства, надасть оперативну інформацію про доходи, витрати та фінансові результати» [3, с. 34].

Контроль прибутку вимагає оцінки його якості та аналізу рентабельності як важливого відносного показника. Основні критерії якості прибутку ґрунтуються на достовірності фінансових показників, які відображаються у фінансовій звітності. Вони зводяться до «...впливу облікової політики підприємства на формування прибутку (збитку), стабільності основних складових фінансового результату, ділового іміджу адміністрації» [3, с. 40].

Розглядаючи це питання, варто звернутися до особливостей внутрішнього та зовнішнього контролю. Внутрішній контроль перед-

бачає тісну взаємодію між суб'єктом, об'єктом та засобами контролю під час моніторингу діяльності підприємства та ухвалення управлінських рішень.

Основна мета внутрішнього контролю полягає в постійних перевірках законності господарських операцій, їх достовірності та доцільності, а також вчасному виявленню недоліків. Крім визначення мети внутрішнього контролю, важливо встановити основне завдання, яке, на нашу думку, полягає в пошуку резервів росту та стратегій розвитку підприємства, які можна використовувати як у поточний, так і у подальший періоди.

Зовнішній контроль прибутку та рентабельності підприємства полягає у перевірці відповідності фінансової діяльності чинному законодавству відповідними уповноваженими органами контролю [1].

Науковці В. В. Нагайчук та А. В. Кашпрук пропонують ряд методів для кількісної оцінки якості прибутку. Ці методи включають метод отримання абсолютних оцінок експертів, метод отримання часткових відносних оцінок, метод бальних оцінок, ранговий порядок та метод парних порівнянь[4, с. 158]

Проте, наша думка полягає в тому, що доцільно зосередитися на більш простих методах оцінки, наприклад, порівняльному аналізу. Використання вищезгаданих методів вимагає спеціальних знань, навичок і допомоги кваліфікованих фахівців, що призводить до значних матеріальних витрат і не гарантує точності оцінки.

Для управління прибутком підприємства проводиться аналіз відносних показників рентабельності. Аналіз прибутку та рентабельності проводиться «для оцінки загальної ефективності використання коштів, інвестованих у компанію, а також.. можливість для керівництва приймати ефективні рішення, контролювати витрати та виявляти резерви збільшення прибутку» [1].

Аналіз прибутку та рентабельності підприємства проводиться шляхом оцінки таких аспектів, як структура прибутку, виконання плану та його динаміка. Також проводиться оцінка впливу різних факторів на зміну прибутку (рентабельності), виявлення резервів для зростання прибутку та рентабельності, а також розробка заходів щодо використання виявлених резервів.

Зважаючи на те, що прибуток і рентабельність є узагальнюючими показниками дохідності підприємства в абсолютному та відносному вимірах відповідно, ми вважаємо, що в повсякденній практиці перевага все ж таки повинна бути віддана проведенню факторного аналізу. Проте, важливо спостерігати за впливом як зовнішніх, так і внутрішніх факторів на зміну цих результативних показників.

З огляду на проведені дослідження, ми визнаємо, що існує безліч методів та прийомів аналізу та контролю прибутку та рентабельності підприємства, кожен з яких має свої переваги та недоліки. Проте з розвитком ринкових економічних відносин в Україні ці методи продовжують удосконалюватися, залежно від способів їх застосування для дослідження різних об'єктів.

Список використаних джерел

1. Мелень О. В., Полтавець О. В. Фінансові результати діяльності підприємства: визначення, класифікація, управління. URL: [https:// www.finalon.com/metodyka-rozrakhunku/229-rentabelnist](https://www.finalon.com/metodyka-rozrakhunku/229-rentabelnist).
2. Патарідзе-Вишинська М. В. Визначення та облік фінансового результату: вітчизняний і зарубіжний досвід. Формування ринкових відносин в Україні. 2016. № 2. С. 34–40.
3. Чорна О. М., Мацнєва О. О. Механізм управління прибутком підприємства в Україні. Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції. 2012. № 1. С. 30–35.

ВПЛИВ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ФАКТОРІВ НА СТАБІЛЬНІСТЬ БАНКІВ ТА ЇХ СТАЛІЙ РОЗВИТОК

ОМЕЛЕНЧУК Володимир,
*аспірант, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

Вивчення того, як банки адаптуються до мінливого економічного середовища, реагують на зовнішні шоки та узгоджуються з політикою регулятора, що змінюється, дає уявлення про здатність сектору витримувати потрясіння і сприяти сталому економічному розвитку.

Макроекономічне середовище формує базові умови, в яких функціонують банки і породжує чинники, що напряду або опосередковано можуть вплинути на їх діяльність (табл. 1).

Аналіз впливу макроекономічних факторів на різні аспекти діяльності окремих банків та банківського сектору в цілому має вирішальне значення для оцінки їхньої стабільності та стійкості. Розмір банку, на який впливають економічні умови, відіграє значну роль у визначенні його здатності витримувати економічні спади або отримувати додатковий прибуток в періоди зростання. Аналогічно, зміни

в бізнес-моделях у відповідь на макроекономічні коливання можуть або сприяти вдосконаленню методів управління ризиками банку, або зробити його більш вразливим до зовнішніх потрясінь. Фінансові результати безпосередньо відображають стан здоров'я окремих банків, а економічні спади часто призводять до зниження прибутковості та підвищення кредитних ризиків. Крім того, зміни в структурі балансу можуть свідчити про те, наскільки добре банки здатні протистояти економічним потрясінням та адаптуватися до мінливих ринкових умов.

Таблиця 1

Елементи та природа впливу макроекономічних факторів/економічних шоків на діяльність банку

Об'єкт впливу	Природа впливу
Розмір банку	Зростання або скорочення темпів розвитку банківського сектору, що впливає на розмір окремих банків. Економічні спади можуть призвести до зменшення розміру банку, тоді як економічна експансія – зростанню. Існує взаємодія між динамікою кредитування, зміною процентних ставок, якістю активів, довірою ринку та реакцією регулятора на макроекономічні умови. Поєднання цих факторів визначає, чи будуть банки скорочуватися або розширюватися масштаби своєї діяльності у відповідь на економічну кон'юнктуру.
Бізнес-модель	Макроекономічні фактори формують економічне середовище, в якому працюють банки, впливаючи на їхні бізнес-моделі. Наприклад, під час економічних спадів банки можуть акцентувати свою увагу на зниження рівня ризиків та застосування консервативних практик кредитування. На відміну від цього, економічне зростання може спонукати банки приймати більш агресивні бізнес-стратегії.
Фінансові результати	Макроекономічні умови впливають на фінансові результати банку. Економічні спади можуть призвести до зменшення прибутку, збільшення позик та вищих кредитних збитків, що впливають на загальні фінансові результати. І навпаки, економічне процвітання може сприяти покращенню фінансових результатів.
Структура балансу	Макроекономічні фактори відіграють певну роль у формуванні складу та структури балансу банку. Наприклад, зміни процентних ставок, інфляції та економічної активності впливають на розподіл активів та зобов'язань, впливаючи на структуру балансу

Складено автором на основі [1, 2]

Вивчення цієї динаміки дає цінну інформацію про загальну стабільність окремих банків та банківського сектору в цілому. Банки, які демонструють здатність адаптувати свої стратегії, ефективно управляти ризиками та утримувати міцні фінансові позиції, швидше за все, сприятимуть підвищенню стійкості банківської системи. І навпаки, ті, що не здатні адекватно реагувати на макроекономічні виклики, можуть виявитися більш вразливими і генерувати системні ризики для всієї фінансової системи.

Отже, глибоке розуміння того, як макроекономічні фактори впливають на окремі банки та банківський сектор, є важливим для сприяння фінансовій стабільності та сталому економічному зростанню. Потрібно постійно відстежувати цю динаміку, щоб виявляти потенційні ризики та вразливості, впроваджувати відповідні заходи для їх пом'якшення та сприяти створенню банківського середовища, яке сприяє стійкості та стабільності. Роблячи це, ми можемо підвищити стійкість банків і фінансової системи в цілому, що, зрештою, сприятиме зміцненню та сталому розвитку економіки.

Список використаних джерел

1. SAMBA Jr, A. C., & SAMBA, A. L. (2020). The dynamic relationship of domestic credit and stock market liquidity on the economic growth of the Philippines. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 7(1), 37–46.

2. Internal Company Factors as Determining Variables for Improving Bank Lending vol.7, pp.8, 2020

УПРАВЛІНСЬКА ЗВІТНІСТЬ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

ПРОКОПОВА Олена,
канд. екон.наук, доц.,

Державний торговельно-економічний університет

Фармацевтична діяльність включає в себе, як виробництво лікарських засобів, так і оптову та роздрібну торгівлю ними та спеціалізоване зберігання і дистрибуцію таких товарних запасів через збутові мережі: аптечні склади та аптеки.

За останній рік фармацевтичні підприємства отримують відчутні удари, які дотикаються до усіх етапів діяльності – від закупівлі сировини до процесу реалізації готового продукту. Такі удари є результатом війни в країні, яка завдала колосальної шкоди ланцюжкам постачань, логістиці та дистрибуції в цілому. Сьогодні навантаження на українську фармацевтичну промисловість, яка й до цього працювала у надзвичайних умовах, є дуже високим.

Бухгалтерського облік та звітність на фармацевтичних підприємствах розглянуті у працях таких науковців, як Л.В. Кранокутська, А. О. Поліновська, Д.О. Кушпіта, О.Т. Поліщук та багато інших [1]. Віддаючи належну повагу науковцям, варто відзначити, що питання обліку окремих особливостей діяльності аптек недостатньо досліджені та не мали належного розвитку, а окремі напрями цієї проблеми все ж таки залишаються малодослідженими. Найбільше науковцями висвітлено питання вдосконалення теоретичних та методологічних аспектів формування фінансової звітності фармацевтичних підприємств. Слід зауважити, що авторами не достатньо приділено уваги теоретичним та практичним аспектам, вдосконаленню облікового забезпечення та методики формування управлінської звітності на фармацевтичних підприємствах [2].

Облік фармацевтичних підприємств має ряд особливостей в порівнянні з обліком інших видів діяльності. Тому, виникає потреба в детальному дослідженні питання організації бухгалтерського обліку та управлінської звітності в фармацевтичній діяльності. Існує необхідність складання управлінської звітності, що дозволить оптимізувати систему функціонування так, щоб не лише задовільнити потреби населення, а й примножити прибуток підприємства.

Управлінська звітність є доповненням до фінансової звітності підприємства, яку складають середні та великі підприємства. Свого роду це документ, що показує як фінансову, так і не фінансову інформацію, яка характеризує стан підприємства та його перспективи розвитку.

Фінансова сторона управлінського обліку полягає в аналізі показників та існуючих ризиків, складає прогноз фінансових показників діяльності підприємства. Нефінансова сторона розглядає створення нового продукту, пошук нових ринків збуту, досліджує та розробляє перспективи розвитку підприємства.

Управлінський облік є внутрішньою системою накопичення, групування та узагальнення інформації в середині підприємства. Облік, що несе за мету прийняття управлінських рішень формується

на кожному підприємстві по різному в залежності як і від специфіки діяльності, так і від амбіцій керівництва.

На фармацевтичному підприємстві основною діяльністю є оптова та роздрібна торгівля. Для забезпечення своєї беззбиткової діяльності підприємство створює плани продажів, тим самим прогнозує очікуванні доходи від реалізації продукції, в нашому випадку лікарських засобів. За допомогою плану продажів можна оцінити наскільки був виконаний план, врахувати фактори які не дозволили його виконати, а також мотивувати працівників збільшувати об'єми продажів. Інформацію щодо поставлених планів продажу та динаміку його виконання можна побачити у внутрішньому звіті по виконанню плану.

Ефективне ведення управлінської звітності неможливе без використання сучасних інформаційних системи. Великим попитом користуються різноманітні програмні продукти, їх розробка спрямована на універсальність для можливості легкого налаштувати під певний вид підприємницької діяльності. Крім цього, популярності також отримали спеціалізовані системи, які створюються лише для певної галузі. Це забезпечує максимально ефективне їх впровадження. Зокрема, такі програми, як LİKIS, ПК Аптека є програми-агрегатор прайсів поставальників для замовлення товару та як інформаційна довідка по лікарським засобам [1].

Для зручного ведення управлінського обліку та звітності на фармацевтичних підприємствах паралельно використовують бухгалтерський програмний продукт BAS, який має:

- ✓ зручний інтерфейс, що дозволяє налаштувати потрібні управлінські звіти та документи під свої потреби;
- ✓ стабільність роботи програми, що зумовлено відсутністю процес переіндексації файлів при аварійному закритті програми, що суттєво економить час;
- ✓ можливість використання нових технологій: обміну з мобільними додатками, сервісами API та інше.

Таким чином, при переході до нових форм господарювання до управлінської звітності, пред'являються все більш високі вимоги. Об'єктивність, достовірність та своєчасність складання первинної господарської звітності має сьогодні важливе економічне значення, бо дозволяє: приймати правильні управлінські рішення; проводити економічний аналіз та планувати основні показники роботи аптеки; забезпечувати контроль за раціональним використанням активів аптеки.

Список використаних джерел

1. Prokopova O. (2023). Management reporting of pharmaceutical enterprises Scientia Fructuosa. ВІСНИК Київського національного торговельно-економічного університету, 149(3), 112–120. [https://doi.org/10.31617/1.2023\(149\)09](https://doi.org/10.31617/1.2023(149)09)
2. Обрізан А. (2022). Фармацевтичний ринок після початку війни впав. Що буде далі? Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/06/27/688567/>

ЗЕЛЕНІ ПОЗИКИ У КОНЦЕПЦІЇ ЗЕЛЕНОГО БАНКІНГУ

СОТНІКОВ Олександр,
*аспірант, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

Зміна клімату є значною загрозою в різних формах та ступенях вираженості, яка розвивається швидше, ніж передбачалося. Зростання температур сприяє погіршенню стану довкілля, природним катастрофам, екстремальним погодним явищам, нестабільності харчових ресурсів та водозабезпечення, економічним кризам, конфліктам. У зв'язку з цим, виникає потреба у швидкому пристосуванні та адаптації банківського сектору до нових викликів та впровадження «зеленого» кредитування.

Зелений банкінг виник як реакція на нагальну потребу в розвитку сталої економіки та зменшенні негативного впливу фінансових інститутів на навколишнє середовище. Зростаючі обтяження з питань кліматичних змін, обмеженість природних ресурсів та наступна очікувана екологічна криза надихнули уряди, бізнес та громадянське суспільство на пошук інноваційних фінансових інструментів. Зелений банкінг спрямований на фінансування проєктів та ініціатив, що сприяють покращенню стану навколишнього середовища та підтримують стале виробництво та споживання.

Зелений банкінг є формою банківської діяльності, де банки беруть ініціативу здійснювати щоденні операції з урахуванням внутрішнього та зовнішнього екологічного сталого розвитку.[1]

Концепція зеленого банкінгу охоплює різні аспекти, які виходять за межі лише надання зелених позик. Основні складові цього підходу включають фінансування проєктів та ініціатив, спрямованих

на збереження навколишнього середовища та зменшення викидів вуглецю (зелені кредити та інвестиції). Важливою частиною зеленого банкінгу є інвестиції в соціально-екологічні проєкти, які сприяють як сталому розвитку, так і соціальній відповідальності. Зелені банки також можуть надавати спеціальні продукти та послуги, що стимулюють клієнтів до екологічно свідомого споживання.

До того ж, зелені банки можуть активно сприяти впровадженню сталого управління в бізнесах своїх клієнтів, сприяючи їм в досягненні більш сталих фінансових результатів і зменшенні впливу на навколишнє середовище. Сам банк також може проходити шлях до зеленого банкінгу, зменшуючи власні викиди, використовуючи відновлювані джерела енергії та проводячи інші зелені ініціативи. Зелені банки також відзначаються своєю зеленою звітністю, в якій вони публікують інформацію про свою діяльність з оцінкою впливу на довкілля та соціальну відповідальність. Усі ці аспекти роблять зелений банкінг більш глибоким і комплексним підходом до фінансової діяльності, який сприяє збереженню природи та сталому розвитку.[2]

Зелені позики є одним з найбільш використовуваних продуктів у концепції зеленого банкінгу, а їх наявність важлива для всіх зацікавлених сторін на ринку. Ця форма позики призначена для приватних домогосподарств та корпоративних підприємств з метою задоволення їх потреб з найменшими негативними впливами на навколишнє середовище. Банки, що надають зелені позики, допомагають приватним і корпоративним клієнтам з вищим рівнем екологічної свідомості фінансувати та реалізувати свої проєкти.

Зелені позики можуть бути надаватися для покращення енергоефективності приватних будинків, Банківські позики підтримують приватних клієнтів у інвестуванні в енергоефективні проєкти, такі як заміна дверей і вікон, реконструкція фасаду, закупівля опалювального обладнання або теплоізоляційних матеріалів, фотовольтаїчних панелей, теплових насосів, енергозберігаючого освітлення та інших проєктів, які призводять до підвищення ефективності та заощадження.[3]

Аналогом зелених позик для фінансування «зеленого будівництва» є зелені іпотеки. Іпотечні кредити становлять приблизно 46% ВВП країн Європейського Союзу. Сприяння переходу до зеленої іпотеки має вирішальне значення для реалізації кліматично нейтральної економіки. Іпотечна галузь є важливим гравцем у боротьбі зі зміною клімату через фінансування програм ремонту будинків, необхідних для покращення енергетичної ефективності будівельного фонду ЄС. З моменту свого заснування в 2015 році Ініціатива енергоефективної іпотеки (ЕЕМІ), що фінансується ЄС «Горизонт 2020»,

стала каталізатором розвитку нової, інтегрованої екосистеми енерго-ефективної іпотеки з багатьма зацікавленими сторонами.

ЕЕМІ зосередила зусилля на зміцненні та підтримці споживчого попиту на енергоефективний ремонт будівель за допомогою «екосистеми» зеленої іпотеки. Об'єднавши широкий спектр відповідних ринкових учасників, включаючи кредиторів, інвесторів, МСП та комунальні підприємства, ЕЕМІ узгоджує стратегії та дії шляхом впровадження інноваційного ринкового механізму, зосередженого на зелених продуктах, послугах та даних, що надаються через «одну точку доступу».

Загальною метою ЕЕМІ є, впровадження ринкових механізмів та партнерств, які підтримують реалізацію та максимізацію користі для споживачів. ЕЕМІ конкретно буде платформою з відкритим кодом в центрі «екосистеми», яка забезпечує:

- доступ споживачів до найбільш ефективних і вартісно-ефективних інтегрованих технічних та фінансових продуктів, підтримуючи комерційну нейтральність та пропонуючи європейський підхід реалізації ринкових механізмів;
- стандартизацію таксономії даних щодо енергетичної ефективності будівель між країнами Європи
- впровадження найкращих ринкових практик для здійснення поступового, але постійного переходу ринку та вирівнювання з європейськими законодавчими вимогами. [4]

Список використаних джерел

1. Sharma, M.; Choubey, A. Green banking initiatives: A qualitative study on Indian banking sector. *Environ. Dev. Sustain.* 2022, 24,293–319. [<https://link.springer.com/article/10.1007/s10668-021-01426-9>]
2. Gilchrist, D.; Yu, J.; Zhong, R. The Limits of Green Finance: A Survey of Literature in the Context of Green Bonds and GreenLoans. *Sustainability* 2021, 13, 478 <https://www.mdpi.com/2071-1050/13/2/478>
3. EBRD. Green Economy Financing Facility. European Bank for Reconstruction and Development. <https://ebrdgeff.com/>
4. Energy Efficient Mortgage Initiative(EEMI). URL: <https://energyefficientmortgages.eu/>

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

ТАРГОНСЬКА Лідія,

здобувачка вищої освіти,

Державний торговельно-економічний університет

Науковий керівник

Зябченкова Ганна Василівна,

старший викладач кафедри обліку та оподаткування

В сучасних умовах війни та загалом нестабільної ситуації в країні вкрай важливо, щоб на українських підприємствах була досконала система бухгалтерського обліку, яка вразі важкої ситуації допоможе прийняти правильне і ефективне управлінське рішення, допоможе чітко визначити гнучку системи заходів, спрямованих на забезпечення та вдосконалення управління господарською діяльністю.

Бухгалтерський облік в управлінні підприємством є важливою складовою ефективного функціонування організації. Адже бухгалтерський облік – «процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень»[1]. Основна мета бухгалтерського обліку – це забезпечення об'єктивної та достовірної фінансової інформації для прийняття управлінських рішень на всіх рівнях підприємства.

Наголошуючи на важливості значення бухгалтерського обліку в системі управління підприємством німецький вчений, економіст І. Ф. Шерр ще наприкінці ХІХ ст. писав, що «бухгалтерський облік – непогрішний суддя минулого, необхідний керівник сучасного й надійний консультант майбутнього кожного підприємства» [2, с. 48–49].

Однією з найважливіших функцій бухгалтерського обліку є передача інформації про діяльність підприємства користувачам для прийняття рішень. Ці суб'єкти господарювання, що стосуються підприємств, їх організаційної структури та структури власності можна умовно поділити на зовнішніх і внутрішніх користувачів облікової інформації рис. 1.

Облікову інформацію використовують всі користувачі в ході її оцінки та аналізу, виходять з власних інтересів, а інформацію для прийняття управлінських рішень використовують внутрішні користувачі.

Рис. 1

Власники використовують аналітичну облікову інформацію та дані, зібрані у форматі фінансового звіту, балансу, щоб приймати бізнес-рішення щодо діяльності, тактики та стратегічного розвитку свого бізнесу.

Керівники всіх рівнів приймають управлінські рішення в рамках наданих їм функціональних повноважень, але спочатку їм необхідно зрозуміти стан об'єктів, якими вони керують, негативні тенденції у виконанні поставлених завдань та оперативну інформацію щодо позитивних тенденцій, проміжні та кінцеві результати виконаних завдань. Вищий управлінський персонал та керівники підрозділів використовують загальні та аналітичні дані про фінансовий та майновий стан, доходи, витрати та фінансові результати [3]. Заключною ланкою підприємства є працівники які використовують інформацію про загальний фінансовий стан, виконання засад участі працівників у прибутках підприємства, фінансування соціальних проєктів [3].

Отже, облікова інформація відіграє важливу роль у прийнятті управлінських рішень. Значення її зростає, якщо облікова інформація цілком задовольняє інформаційні вимоги керівництва підприємства, управлінського персоналу, також що вона є повністю правдивою.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16 липня 1999 року. URL:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. (дата звернення: 07.03.2024).
2. Вольська В. В. Бухгалтерський облік як складова системи управління підприємством. Економіка АПК. 2012. № 8. С. 48–52.
3. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навчальний посібник / О.А. Лаговська, С.Ф. Легенчук, В.І. Кузь, С.В. Кучер. – Житомир: Житомирський державний технологічний університет, 2017. – 416 с.

ІНТЕГРАЦІЙНА ПЛАТФОРМА ЗВІТУ ПРО УПРАВЛІННЯ

ЦІКАЛО Євген,

доцент кафедри обліку і аудиту,

Львівський національний університет імені Івана Франка

Головна особливість звіту про управління полягає в інтегрованому поданні фінансової і нефінансової інформації про ESG (Environmental. Social. Governance.)-діяльність в інформаційно-аналітичному контексті відображення сталого розвитку підприємства. Звіт виступає презентаційно-комунікативним джерелом інформації для рефлексивної взаємодії із зацікавленими сторонами, спрямованої на задоволення інформаційних запитів і досягнення взаємовигідних інтегрованих рішень. Тому важливою є розробка інтеграційної платформи для формування та використання інформації звіту спільно із зацікавленими сторонами. Платформа повинна давати змогу, з одного боку, обслуговувати управління господарськими процесами із застосуванням інтеграційних процесів (наприклад, утворюючи інтегровані бізнес-процеси), а з іншого – здійснювати обліково-аналітичний супровід процесів обох видів. Визначимо концептуальні елементи інтеграційної платформи.

Порівнюючи структури звіту про управління за Методичними рекомендаціями [1], інтегрованої звітності за стандартом IFR [2] і звітної інформації за стандартом GRI [3] помітно те, що за змістом структурні елементи відносяться (належать) до елементів управління, що мають уніфікований характер та асоціативно відповідні базовим категоріями менеджменту [4]. До таких базових категорійних елементів

належать: концепція управління, бізнес-стратегія, бізнес-модель, бізнес-план, бізнес-процеси, результати діяльності, стан підприємства, ризики і можливості, перспективи діяльності і розвитку, інформаційні технології управління. Такі елементи складуть своєрідний «категорійний інтерфейс» для здійснення управлінських впливів-дій щодо досягнення інтеграції економічної, соціальної, екологічної діяльності. Враховуючи реалії часу, особливої ваги набуває інтегроване врахування політико-безпекового чинника впливу на всі види діяльності.

Водночас формування інформації для звіту відбуватиметься в межах запроваджених систем (підсистем) управління за стандартами ISO (ДСТУ), які інтегруються як внутрішньо, так і між собою, а також з іншими функціональними підсистемами, утворюючи інтегровану систему управління (IMS (integrated management system) на основі IMSS (integrated management system standards) [5]). Базовими категорійними елементами (БКЕ) також охоплюватиметься (покриватиметься) ця стандартизована структура.

Взаємна відповідність між БКЕ, звітністю і підсистемами управління встановлюватиметься на основі морфологічного аналізу і стикування змістовних характеристик їхніх структурних елементів. Сукупність інформації, яка входить до інформаційного поля формування звіту про управління можна структурувати у вигляді інформаційних блоків системи управління (наприклад, блоки: фінансової, нефінансової інформації; регламентної інформації із зовнішнього середовища; внутрішньої оперативної і ситуативно-епізодичної інформації в реальному часі та інші).

БКЕ набуватимуть інтегративних якостей завдяки реалізації інтеграційних процесів, що підтверджуватиметься набуттям інтеграційних ознак. Так, відображення в обліку господарської операції повинно супроводжуватися і відображенням її інтеграційних ознак (застосовуючи реквізитну рецепцію під час ідентифікування), які перетворюють операцію в інтегровану. При цьому в управлінському рішенні стосовно операції необхідне аналітичне опрацювання її дій на предмет релевантності з вартісним оцінюванням ефективності, що виступатиме як ефективне справдження (спрацювання) ознак самоорганізаційного управління. Ознаки стають інтеграційно-самоорганізаційними внаслідок поєднання інтеграції та самоорганізації в управлінні підприємством. Будуть задіяні ознаки цільової, функціональної, організаційної, інформаційної, економічної, інструментально-прикладної інтеграції (що відповідають атрибутам управління). Для потреб механізму ухвалення і реалізації управлінських рішень ознаки

будуть синтезовані за названими видами інтеграції. Ознаки відтворюватимуть інтегративні якості властивостей системи управління та віддзеркалюватимуть інтеграційні вимоги визначені за принципами системної інтеграції. Наприклад, за змістовною характеристикою бізнес-процесу «вплив результативності (ефективності) бізнес-процесу на стан підприємства (враховуючи суттєвість і критичність впливу) та доцільність застосування бізнес-процесу у майбутньому» буде закріплено такі ознаки: інтеграційну ознаку «конструкція механізму ухвалення і реалізації рішень з управління бізнес-процесом забезпечує в межах застосовуваної концепції управління концентрацію і локалізацію інформації цільового, функціонального, організаційного характерів та її змістовну відповідність через систему знань і показників, метаданих та даних, комунікативного інформування про хід діяльності і формування результату діяльності та відповідного стану («ефектостану») на основі моделі управління»; самоорганізаційну ознаку «розроблені наскрізні рішення за бізнес-процесом дають змогу ідентифікувати й опрацьовувати характеристики процесу у ланцюжку рекурсивно визначеного і збалансованого проходження процесу системною структурою, впливаючи на формування результату та забезпечення стійкого стану підприємства».

Ці ознаки отримують прив'язку з відповідною інтерпретацією: до структурних елементів «результати діяльності» і «стан підприємства (ліквідність, зобов'язання тощо)» звіту про управління; до, наприклад, розділу 9 «Оцінювання дієвості» ДСТУ ISO 90001:2015 «Системи управління якістю»; до структурних елементів «облік і аналіз результатів діяльності» та «аналіз стану» підсистеми обліку і аналізу.

Внаслідок прив'язки інтеграційно-самоорганізаційних ознак до облікової операції (в межах бізнес-процесу) економічні показники операції стають комплементарними до показників-індикаторів ознак, що дає змогу відслідковувати когерентний вплив інтеграційного процесу на формування результату діяльності і стану (економіко-інтеграційного) підприємства. Маючи показники реалізації ознак (наприклад, ступінь повноти реалізації) за об'єктами обліку, можна узагальнено оцінити ступінь інтеграції за статтями фінансової звітності, з якою пов'язаний звіт про управління. Згортка часткових показників реалізації ознак даватиме загальний ступінь інтегрованості системи управління підприємства.

В інформаційних ERP-системах обліково-аналітична підсистема функціонує на об'єктно-орієнтованій інтегрованій базі даних без врахування категорійноорієнтованих інтеграційно-самоорганізаційних

ознак. Запропоновані елементи інтеграційної платформи для формування і використання звіту про управління розширяють інтеграційні спроможності цих систем і дадуть змогу досягти якісно вищого рівня системної інтеграції в управлінні підприємством.

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації зі складання звіту про управління (2024). Наказ Міністерства фінансів України від 07.12.2018 р. № 982. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18#Text>
2. International Integrated Framework Reporting (2024). URL: <https://integratedreporting.org/resource/international-ir-framework/>
3. GRI Standards (2024). URL: <https://www.globalreporting.org/how-to-use-the-gri-standards/gri-standards-english-language/>
4. Цікало, Є.І., (2022). Уніфіковані управлінські елементи в інтегрованій системі управління підприємством. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка», 2 (60), 119–123. URL: <http://visnyk-ekon.uzhnu.edu.ua/issue/archive>
5. Guidance on integrated management system standards (2024). URL: <https://www.iso.org/news/ref2347.html>

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТВОРЕННЯ ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ

Андрій ЧУЄНКОВ,
*аспірант, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

*Науковий керівник
Король Світлана Яківна,
д-р екон. наук, проф.*

Одною з головних потреб користувачів фінансової та інтегрованої звітності є своєчасне отримання достовірної інформації про діяльність певного підприємства, до якого вони мають економічний або неекономічний інтерес. Особлива увага до інформації про створення, збереження та втрату вартості підприємства протягом коротко-строкового, середньострокового та довгострокового періоду його діяльності.

Основними джерелами забезпечення такої інформації є фінансовий і управлінський облік, аналітичні розрахунки та інші ресурси. Зокрема користувачі звітності зацікавлені у розкритті інформації щодо екологічного, соціального та економічного впливу підприємства на оточуюче його середовище, а також внаслідок цього, вплив на його ринкову вартість [1]. У зв'язку з цим, існує потреба в удосконаленні концепції ведення бухгалтерського обліку на підприємстві як основи відображення інформації у фінансовій та інтегрованій звітності відповідно до нових потреб і вимог її користувачів. При цьому головним завданням є виділення серед наявних концепцій тих, які наближені безпосередньо до процесу створення вартості бізнесу, враховують соціальні, екологічні та економічні аспекти діяльності підприємства.

Проведене дослідження показало, що існує кілька концепцій бухгалтерського обліку, а саме: концепція інтегрованої звітності (Міжнародна основа інтегрованої звітності, МОІЗ [2]); концепція інтегрованої системи обліку; концепція оцінки за справедливою вартістю (Міжнародний стандарт фінансової звітності (МЗФЗ) 13 [3]); концепція капіталу і збереження капіталу; концепція підтримки фінансового капіталу; концепція підтримки фізичного капіталу; соціальна концепція; концепція стратегічного обліку; концепція стратегічного управлінського обліку; концепція вартісно-орієнтованої звітності; концепція обліку сталого розвитку.

Зазначені концепції мають різне призначення/зміст і різні рівні визнання. Наші висновки базуються на знайдених і проаналізованих в ході дослідження наукових роботах зарубіжних і вітчизняних науковців. Найменш дослідженими є концепції капіталу і збереження капіталу. Найбільше всього прихильників мають концепція інтегрованої звітності (МОІЗ) та концепція стратегічного управління.

Існують дві проблеми, які пов'язані з вищенаведеними концепціями бухгалтерського обліку. Перша проблема пов'язана з тим, що для відображення результатів соціальної, екологічної, економічної діяльності підприємства, а також стратегічних планів і результатів корпоративного управління, використовують кількість окремих видів звітності. Друга проблема пов'язана з тим, що облікова інформація в деяких концепціях базується переважно на історичній фінансовій інформації (зокрема історичній вартості певних активів), що автоматично передбачає обмеженість облікового забезпечення оцінки та аналізу створеної вартості бізнесу інформацією, яка не в повній мірі є актуальною. Тому існує необхідність у визначенні концепцій, які

орієнтовані на таку звітність, на основі якої буде можливість зробити висновки про короткострокову, середньострокову і довгострокову перспективу створення вартості у відповідності до запитів постачальників фінансового капіталу та інших зацікавлених осіб.

На нашу думку, при організації облікового забезпечення оцінки та аналізу створення вартості бізнесу доречно спиратися на концепції за МСФЗ 13 та концепцією МОІЗ. Переваги поєднання цих двох концепцій полягають у тому, що ключовою особливістю інтегрованої звітності є відображення інформації про створення, збереження та втрату вартості в коротко-, середньо-, довгостроковому періоді, що є затребуваною інформацією для постачальників фінансового капіталу.

Інтегрована звітність передбачає ведення управлінського обліку із застосуванням інтегрованого мислення, який включає в себе аналіз фінансових/нефінансових, кількісних/якісних показників, що дозволяє глибше проаналізувати діяльність підприємства, зокрема процес створення вартості бізнесу.

При об'єднанні інтегрованого звітування з бухгалтерським обліком за МСФЗ та оцінкою активів за справедливою вартістю, з'являється можливість облікового забезпечення створення вартості бізнесу на основі актуальної інформації, що дозволить у підсумку достовірно визначити ринкову вартість бізнесу.

Список використаних джерел

1. Погляд керівників бізнесу в Україні (2021). URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2021/11>
2. Integrated Reporting Framework. (n.d.). URL: <https://www.integratedreporting.org/resource/international-ir-framework/>
3. IFRS 13 Fair Value Measurement (n.d.). URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-13>

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ ДІЛОВОГО ПАРТНЕРСТВА ПІДПРИЄМСТВА

ЩЕЛКУНОВ Олексій,

*аспірант, кафедра фінансового аналізу та аудиту,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Парасій-Вергуненко Ірина Михайлівна,

д-р екон. наук, професор кафедри фінансового аналізу та аудиту

Анотація. Досліджено актуальні питання концептуалізації конвергенції, уніфікації бухобліку відповідно до міжнародними стандартами. Проаналізовано сучасні підходи до міждержавної гармонізації облікових систем. Розкрито концептуальну основу фінансової звітності та характеристики фінансової інформації, що підлягає обміну. Обґрунтовано структуру фінансової звітності і критерії оцінки власного капіталу і грошових потоків в контексті уніфікації. Окреслено шляхи вирішення проблеми подвійного оподаткування прибутків господарюючих суб'єктів-резидентів інших країн.

Ключові слова: конвергенція, уніфікація, стандартизація, бухгалтерський облік, фінансова звітність, подвійне оподаткування.

Abstract. Vital issues of conceptualization of convergence, unification of accounting in accordance with international standards have been studied. Modern approaches to interstate harmonization of accounting systems are analyzed. The conceptual basis of financial reporting and the characteristics of financial information to be exchanged are revealed. The structure of financial reporting and criteria for assessing equity and cash flows in the context of unification are substantiated. Ways to solve the problem of double taxation of profits of business entities resident in other countries are outlined.

Key words: convergence, unification, standardization, accounting, financial reporting, double taxation.

Сучасні процеси глобалізації та інтеграції призводять до масштабного залучення країн світу в міжнародний глобальний рух товарів і послуг та посилюють тенденції універсалізації і уніфікації інституційних норм, правил, стандартів. Україна є повноправним суб'єктом глобального руху, метою якою є забезпечення прозорого податкового простору. Відповідно, виникає потреба у ефективної імплементації

міжнародних стандартів з прозорості і обміну інформацією, врегульованих міжнародними актами (Директиви ЄС, Міжнародного стандарту CRS, Типової конвенцією ООН про уникнення подвійного оподаткування) про економічні ресурси і фінансові результати в національне інституційне середовище. Більш того, така потреба посилюється у зв'язку з міжнародними зобов'язаннями з огляду на інтенсифікацію євроінтеграційних процесів та участь в Глобальному форумі з прозорості та обміну інформацією.

Суб'єкт господарювання зацікавлений в обміні інформацією, через перспективу отримання фінансових ресурсів для уникнення банкрутства, розширення діяльності, модернізації основного капіталу, виходу на нові ринки. Фінансові донори мають володіти належною інформацією про господарюючий суб'єкт, щоб оцінити його вартість, прийняти рішення про придбання, продаж, утримування інструментів власного капіталу, боргових інструментів; надання чи погашення кредитів, сфер використання права голосу для коригування дій менеджменту, що впливають на використання економічних ресурсів та ступінь його ефективності. Також їм важливо знати про потенційні наслідки операцій, що змінюють економічні ресурси господарюючого суб'єкта-реципієнта фінансового капіталу [1].

Класична книга «Принципи бухгалтерського обліку» 2010 р. є базисом наукової концептуалізації західного підходу до бухобліку і фінансової звітності, а також аналізу сучасних процесів конвергенції стандартів бухобліку, податкової уніфікації та гармонізації [2]. Міжнародне бухгалтерське різноманіття є одним із тих предикторів, що гальмують процеси глобалізації ринків капіталу, адже пов'язані з усталеними національними інституціями фінансового управління. В дослідженні F. D.S. Choi, H. Pereira вивчаються ті канали, через які різноманіття бухгалтерського обліку впливає на фінансову звітність. Бухгалтерські відмінності можуть впливати на грошові потоки і призводити до прямого впливу на оцінку [3].

У аналітичній інструкції International accounting поглиблюється вивчення міжнародного бухобліку та обґрунтовується плюралізм національних систем бухобліку, аналізуються операції в іноземній валюті, хеджування валютних ризиків, процеси міжнародного оподаткування та трансфертного ціноутворення. Автори описують тенденції та закономірності міжнародної конвергенції фінансової звітності, що полягає у наближенні національних стандартів складання фінансових звітів. В документі представлений аналіз проблем управлінського обліку в ТНК та корпоративного аудиту і управління [4].

Потреба в практичному впровадженні міжнародних норм бухгалтерського обліку та аудиту в національні законодавчі системи призводить до посилення академічного інтересу в цій галузі, написанню фундаментальних робіт та наукових статей. У 2022 р. у світ вийшла наукова монографія «Розвиток обліку та аудиту в умовах конвергенції облікових систем», в якій досліджуються актуальні питання обліку, фінансової звітності і аудиту господарської діяльності підприємств, і поточні і перспективні питання розвитку в процесі конвергенції національних облікових систем [5].

У науковій публікації Костюченко В.М. аналізується досвід Італії щодо конвергенції національного бухгалтерського обліку відповідно до Директив ЄС з обліку та аудиту [6], виявляються специфічні риси підготовки, подання, оприлюднення та аудиту фінансової звітності місцевих товариств з обмеженою відповідальністю [7]. Євроконвергенція є процесом наближення національних стандартів бухгалтерської звітності до європейських і сприяє гармонізації моделей бухобліку країн-членів ЄС [7]. Науковець досліджує і досвід Німеччини з конвергенції бухобліку і фінансової звітності відповідно до міжнародних стандартів. Німецькі норми бухобліку дуже різняться залежно від форми підприємства, його галузевої приналежності, тоді як міжнародні стандарти єдині для всіх підприємств, тому процес конвергенції з бухобліку навіть у розвинутих країнах є доволі довгим, складним і трудомістким [8].

Вітчизняні науковці Фоміна О., Семенова С., Березовська Д. вивчають процеси трансформації фінансової звітності малих підприємств згідно з міжнародними стандартами фінансової звітності в контексті переформатування облікової політики, адаптації існуючої системи бухобліку до вимог цифровізації і нових правил поведінки за міжнародними стандартами [9].

Базовим стандартом міжнародного обміну інформацією про фінансові рахунки для податкових цілей є Стандарт щодо автоматичного обміну інформацією Common Reporting Standard and Due Diligence for Financial Account Information (CRS), загальний стандарт звітності та належної перевірки інформації про фінансові рахунки, що вимагає від країн здійснювати збір інформації від фінансових установ про фінансові рахунки їх власників [10]. Станом на січень 2023 учасниками міжнародного багатостороннього автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки, є понад 110 юрисдикцій, включаючи усі держави-члени Європейського Союзу.

Елементи фінзвітності (її структура) пов'язані з економічними ресурсами, вимогами та змінами в обсязі економічних ресурсів та

розмірі вимог. Такими елементами є: активи (економічні ресурси), зобов'язання та власний капітал (вимоги), дохід і витрати (зміни в економічних ресурсах та вимогах, що відображають фінансові результати) та ін. зміни в економічних ресурсах і вимогах (рис. 1).

Основою оцінки виступає конкретна ідентифікована властивість (наприклад, історична собівартість, справедлива вартість чи вартість виконання) статті, що оцінюється. Оцінка здійснюється за такими критеріями: історична собівартість; справедлива поточна вартість; вартість при використанні ресурсу і вартість виконання; поточна собівартість.

Структура фінансової звітності наведена на рис. 1.

Рис. 1. Схема структури фінансової звітності

Джерело: побудовано автором на основі [1].

Оскільки прибутки резидентів держав за кордоном можуть підлягати оподаткуванню як в державі, де ведеться господарська діяльність, так і в державі податкового резидентства, виникає потреба в уникненні подвійного оподаткування. В цьому контексті прийнято двосторонні угоди або конвенції, якими встановлюють загальні правила оподаткування з метою гармонізації відносин між двома країнами (Модельна конвенція ОЕСР та Типова конвенція ООН) як нормативний базис для уникнення подвійного оподаткування.

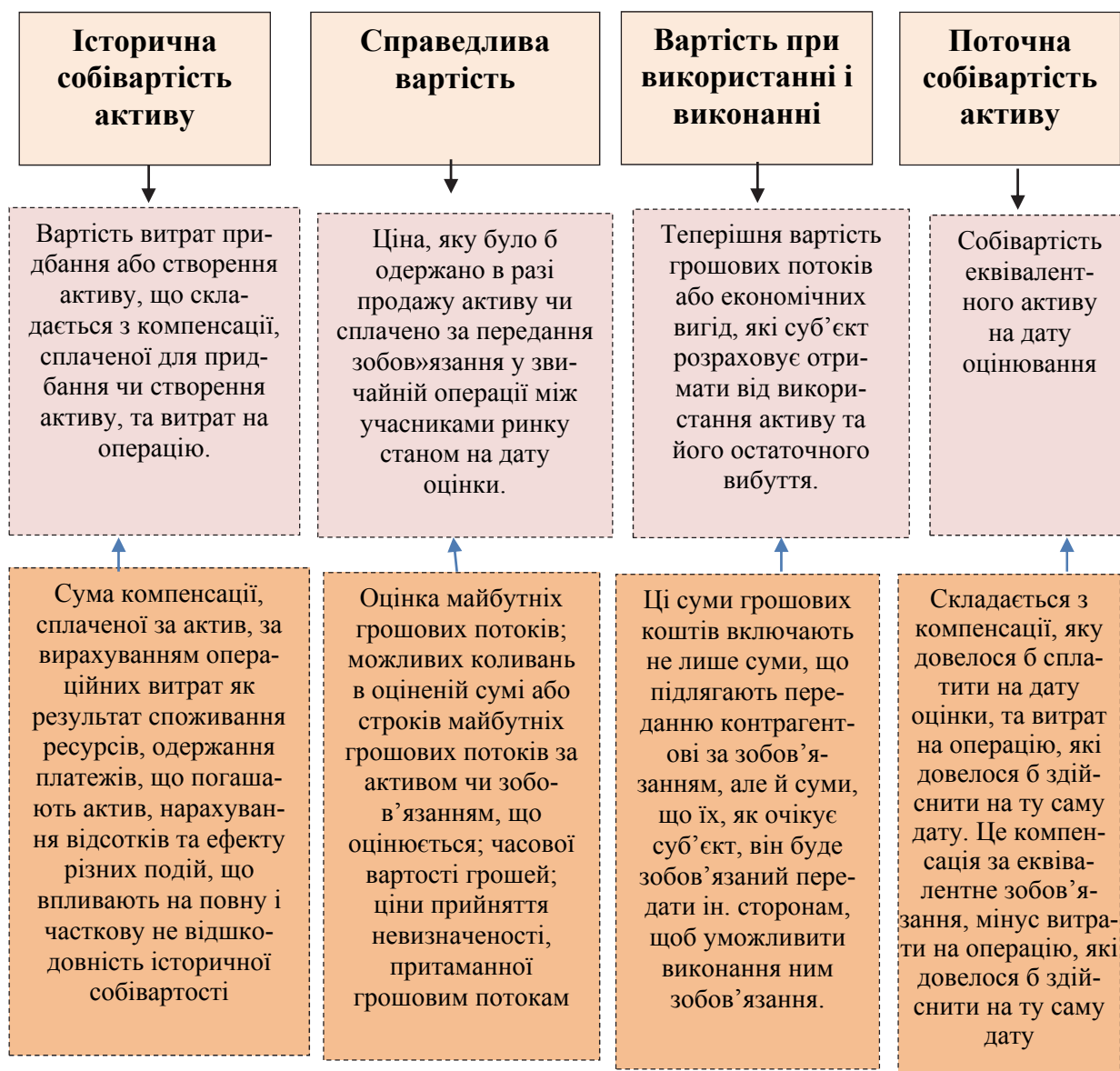

Рис. 2. Критерії оцінки власного капіталу та грошових потоків
Джерело: побудовано автором на основі [1].

Практичне значення конвенцій – у тому, щоб надати можливість обійти подвійне оподаткування на основі розподільчого методу і методу податкового кредиту або податкового заліку. На основі розпо-

дільчого методу держави можуть домовитись про розподіл між собою різних джерел доходів і розділити, відповідно, сфери податкової юрисдикції. Метод податкового кредиту дозволить державам оподатковувати валовий дохід резидентів всередині держави і за кордоном та вирахувати з нього податки, що вже були сплачені іншій державі.

Типова конвенція ООН 1980 р., орієнтована на інтереси держав, що розвиваються. Зокрема, нею введено принцип оподаткування доходу у країні його походження: при формуванні прибутку за кордоном, юрисдикція, де такий прибуток виник, має право стягувати податки з нерезидента. Типова конвенція ООН рекомендує країнам, де утворюється джерело доходу, при визначенні своїх податкових режимів приймати до уваги такі аспекти: витрати, пов'язані з отриманням таких доходів, тобто оподатковувати такі доходи після розрахунку чистого доходу; ставки оподаткування не мають бути занадто високі, щоб не відвертати інвестиції; частина доходів має оподатковуватись і в країні інвестора. Отже, на практиці, даний метод балансу відображується у податковій знижці у країні резидентства інвестора у розмірі суми сплаченого податку у країні походження доходу [11].

Висновки. З огляду на розбіжності в регулюванні обліку і звітності, що виникають між країнами, формуються нові проблемні аспекти в сфері бухгалтерського обліку, оподаткування та фінансової звітності. Це викликає ускладнення комунікаційних процесів між суб'єктами в міжнародному бізнесі. Такі проблеми вимагають розробки та впровадження нових вимог щодо організації та методології обліку, гармонізованими з міжнародними стандартами. Найважливішим питанням у процесах уніфікації та стандартизації бухгалтерського обліку та фінансової звітності є рівень довіри до якості, достовірності та прозорості показників бухобліку, що є основою фінзвітності.

Суб'єкти господарювання в процесі ведення бухгалтерського обліку мають швидко та гнучко реагувати як на зовнішні, так і на внутрішні умови господарювання. Економіко-політичні умови та невизначеність ринкового середовища підвищують рівень вимог традиційних користувачів облікової інформації та розширюють їх коло. Головною метою успішного підприємництва, залучення інвестицій, впровадження інновацій є забезпечення надання системою бухгалтерського обліку користувачам надійної інформації, яка б дозволяла їм приймати виважені фінансові рішення. Дієве правове регулювання системи бухгалтерського обліку в комплексі з ґрунтовною концептуалізацією її уніфікації з міжнародними стандартами сприятиме досягненню такої мети.

Список використаних джерел

1. Концептуальна основа фінансової звітності. mof.gov.ua/storage/files/2019_RB_ConceptualFramework_ukr_AH.pdf
2. Needles JR, Belverd E. *Principles of accounting*. Northwestern University, 2011.
3. Choi, Frederick D.S; *International accounting* / Frederick D.S. Choi, Hector Pereira. 3rd ed. Prentice Hall, USA, 2011. 493 p.
4. Douppnik, Timothy S.; Perera, M. Hector B. *International accounting*. New York: McGraw-Hill, Irwin, 2012.
5. Скорба, О.А. Розвиток обліку та аудиту в умовах конвергенції облікових систем : монографія / О.А. Скорба, І.М. Бурденко, Н.В. Винниченко; за заг. ред. О.А. Скорби. – Суми: СумДУ, 2022. – 145 с.
6. Директива 2013/34/ ЄС «Про щорічну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язані з ними звіти певних типів компаній, що вносить поправки до Директиви 2006/43/ЄС Європейського парламенту і Ради і скасовує Директиви Ради 78/660/ЄЕС і 83/349/ЄЕС» від 26 червня 2013 р.
7. Костюченко, В. М.; Бондарь, А. С. Євроконвергенція бухгалтерського обліку: досвід Італії. *Глобальні та національні проблеми економіки*, 2017, 17: 831–836.
8. Костюченко, В. М.; Тарабан, Н. Г. Конвергенція бухгалтерського обліку і фінансової звітності Німеччини відповідно до МСФЗ. *Економіка та суспільство*, 2018, 19: 1290–1297.
9. Fomina, Olena; Semenova, Svitlana; Berezovska, Daria. Transformation of financial reporting of small enterprises according to IFRS. *Foreign trade: economics, finance, law*, 2022, 123.4: 44–59.
10. 10CRS (Загальний стандарт звітності) mof.gov.ua/uk/crs-578.
11. Типова конвенція ООН про уникнення подвійного оподаткування між розвинутими країнами та країнами, що розвиваються, та коментарі до неї. URL: http://www.un.org/esa/ffd/documents/UN_Model_2011_UpdateRu.pdf

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ, ЗВІТНОСТІ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ В ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ: ІНТЕГРАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

АРБУЗОВА Анастасія,
*здобувачка вищої освіти,
факультет міжнародної торгівлі та права,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник
Костюченко Валентина Миколаївна,
д-р екон. наук, проф.

У контексті постійних технологічних інновацій, що трансформують різні сфери діяльності, цифрова трансформація стає ключовим фактором для досягнення ефективності та конкурентоспроможності. У цьому контексті цифрова трансформація в обліку та звітності набуває стратегічного значення. Впровадження цифрових інструментів дозволяє не лише забезпечувати високий рівень точності та достовірності фінансової інформації, а й здобувати конкурентні переваги через оптимізацію робочих процесів, підвищення продуктивності та здатність ефективно реагувати на зміни в економічному середовищі.

Аналіз сучасних публікацій підтверджує, що цифрова трансформація суттєво впливає на бухгалтерський облік та звітність.

Дослідження Спільника І. В., Палюха М. С., Маніта Р. (Manita R.), Еломал Н. (Elommal N.), Бодьє П. (Baudier P.), Гіккерова Л. (Hikkerova L.) висвітлює, як впровадження передових технологій, таких як хмарні обчислення та автоматизовані системи, сприяє покращенню швидкості обробки фінансової інформації та зменшенню помилок. Зазначається, що це дозволяє бухгалтерам зосередитися на аналізі даних та стратегічному плануванні. [1; 2].

Інші дослідники, такі як Ярощук О., Панасюк В., Бурденюк Т., Мужевич Н., Вехлен Дж. (Wahlen J.), Багінські С. (Baginski S.), Бредшоу М. (Bradshaw M.), відзначають вплив цифрової трансформації на якість фінансової звітності. Використання аналітики та штучного

інтелекту дозволяє компаніям швидше виявляти аномалії у фінансових даних, що сприяє ранньому виявленню можливих ризиків та шахрайства. [3; 4; 5]

Також, у працях Гавриленка Н., Козіцької Н., Ярощука О. та Гулін Д. (Gulin D.), Гладіка М. (Hladika M.), Валента І. (Valenta I.) – дослідники підкреслюють, що для успішної цифрової трансформації бухгалтерського обліку необхідно забезпечити належну підготовку персоналу та визначити оптимальну стратегію впровадження технологій. Вони акцентують увагу на важливості внутрішньої комунікації та співпраці між бухгалтерським відділом та ІТ-спеціалістами. [3; 6; 7]

Розглянемо конкретні технології та їхні важливі внески у цифрову трансформацію бухгалтерського обліку і звітності.

Електронне зберігання документів. Перехід до цифрового формату не лише полегшує управління документами, але й дозволяє швидше та ефективніше проводити аудит, надавати доступ до необхідної інформації та зменшує ризик втрати документації.

Автоматизація бухгалтерських операцій. Застосування автоматизованих систем допомагає оптимізувати процеси обробки фінансових транзакцій, уникати помилок та забезпечувати більшу швидкість обробки даних.

Використання хмарних технологій. Забезпечуючи доступ до даних з будь-якого пристрою та місця, хмарні технології сприяють гнучкості та мобільності робочого процесу. Можливість спільної роботи над даними та автоматичне резервне копіювання є додатковими перевагами цього підходу.

Впровадження Блокчейн-технологій. Децентралізована природа блокчейну дозволяє створювати нехибні та незмінні записи, забезпечуючи високий рівень довіри до фінансової інформації.

Штучний інтелект та комп'ютерне навчання. Використання алгоритмів штучного інтелекту дозволяє автоматизувати аналіз фінансових даних, виявляти тенденції та рекомендації для прийняття рішень. Комп'ютерне навчання допомагає системам самостійно вдосконалюватися, адаптуючись до змін у фінансовому середовищі.

Однак існують і недоліки впровадження цифровізації в бухгалтерський облік та фінансову звітність.

Недоліки цифрової трансформації в бухгалтерському обліку:

- Ризик кіберзагроз: зі збільшенням цифровізації зростає ймовірність кіберзагроз, таких як хакерські атаки чи витоки конфіденційної інформації.

- Неодноразові технічні проблеми: залежність від технологій може призвести до тимчасових збоїв або системних проблем, що може вплинути на нормальний хід бухгалтерських процесів.

- Питання конфіденційності: збирання та обробка фінансових даних в електронному форматі створює питання стосовно конфіденційності та безпеки особистої інформації клієнтів.

Таким чином, цифрова трансформація в бухгалтерському обліку і звітності вносить істотний внесок у підвищення ефективності, точності та доступності фінансової інформації. Деталі процесу цифровізації бухгалтерського обліку і звітності будуть варіюватися в залежності від конкретної організації та її потреб.

Перед впровадження цифрових технологій, рекомендується провести ретельний аналіз та розробити план для забезпечення успішної та зручної цифрової трансформації у бухгалтерському обліку.

Загалом, цифрова трансформація бухгалтерського обліку є ключовим чинником у підвищенні конкурентоспроможності підприємств у сучасному світі та може стати основою для досягнення високої точності звітності, швидкості обробки даних та забезпечення високої якості управлінських рішень. [8]

Список використаних джерел

1. Спільник І. В., Палюх М. С. (2019). Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. Випуск 1-2, 83-96.

2. URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/36331/1/Спільник.pdf>

3. Manita R., Elommal N., Baudier P., & Hikkerova L. (2020). The digital transformation of external audit and its impact on corporate governance. *Technological Forecasting and Social Change*. 150. 119751.

4. URL:<https://ideas.repec.org/a/eee/tefoso/v150y2020ics0040162518320225.html>

5. Ярощук О. (2020). Блокчейн у системі бухгалтерського обліку. Перспективи розвитку освіти, науки і бізнесу в глобальному середовищі. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В. 99-100.

6. URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/39741/1/Ярощук%20Олексій.pdf>

7. Панасюк В., Бурденюк Т., Мужевич Н. (2021). Особливості цифрової трансформації обліку. *Галицький економічний вісник*, 68(1), 70–76.

8. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/68/936.pdf>

9. Wahlen J. M., Baginski S. P., Bradshaw M. (2022). Financial reporting, financial statement analysis and valuation. Cengage learning, 944.

10. Гавриленко Н., Козицька Н. (2022). Аналітичне забезпечення цифрових трансформацій. Економіка та суспільство, № 38.

11. URL:<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1300>

12. Gulin D., Hladika M., & Valenta I. (2019). Digitalization and the Challenges for the Accounting Profession. ENTRENOVAENTERPRISE RESEARCH INNOVATION. 5(1). 428–437. URL: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/207712/1/56-ENT-2019-Gulin-et-al-502-511.pdf>

13. Домбровська Н. (2023). Цифрова трансформація бухгалтерського обліку: вплив технологій на ефективність та якість фінансової звітності, Економічний аналіз. Том 33. № 2.

14. URL:[file:///C:/Users/User/Downloads/5715-6565682718-2-PB%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/5715-6565682718-2-PB%20(1).pdf)

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК: АНАЛІЗ ПЕРЕВАГ І ВИКЛИКІВ

БОНДАР Дарина,

*здобувачка вищої освіти,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Ігнатенко Тетяна Володимирівна,
доцент кафедри обліку та оподаткування

У сучасному світі швидкого розвитку технологій цифровізація стала неодмінною складовою для багатьох сфер життя, зокрема для бухгалтерського обліку. Вона відкриває перед компаніями безліч переваг, але разом з тим створює нові виклики, які потребують уважного аналізу та ефективного управління. Наразі виділяються кілька ключових трендів цифровізації, які глибоко впливають на розвиток цієї галузі.

Насамперед це роботизація бухгалтерських процесів, вивільнення людської праці від виконання рутинних завдань, що призводить до підвищення ефективності діяльності та зниження витрат. Ринок роботизованої автоматизації процесів у 2021 році становив 3,05 млрд

доларів США, а до 2030 року він коштуватиме 24 млрд доларів США, зростаючи на 27% в середньорічному обчисленні.[1] Використання роботів дозволило у тій чи іншій мірі автоматизувати операції в обліку, такі як розрахунок заробітної плати працівників, податків підприємства; робот не має обмежень у часі, він може працювати 24/7, також відбувається скорочення трудовитрат співробітників на виконання повторюваних операційних завдань, а найголовніше це те, що процес виконується без помилок (якщо говорити про співробітників – людський чинник завжди притаманний до їх утворення).

Найбільш суттєвою новацією у бухгалтерському обліку є застосування «хмарних технологій», які відіграють ключову роль, забезпечуючи онлайн-зберігання та обробку даних, що сприяє зручності спільної роботи команд та доступу до інформації з будь-якої точки світу. Використання хмарних технологій – це не тільки можливість зберігання, але й обробки будь-якого виду інформації віддалено, тобто на віддалених серверах через мережу Інтернет. Такі можливості стали запобіжником втрати облікових даних на підприємствах та надали можливість отримати до них доступ визначеному колу осіб із будь-якої точки світу, де є вихід в Інтернет.

Також не менш важливим є впровадження технології блокчейн, яка покращує безпеку та достовірність фінансових операцій, сприяє створенню прозорих систем обліку. Блокчейн має намір покласти кінець традиційним методам виставлення рахунків, документування, договорам, реєстрам, системам обліку запасів, а також здійснення оплати у бізнесі. Це матиме також побічний ефект на процес аудиту. Антоніс Полемітіс, ректор Університету Нікосії, провідний дослідник блокчейну, стверджує: «Блокчейни врешті-решт зроблять переворот в аудиті. Вони зможуть надавати читабельні для машин, постійно синхронізовані бухгалтерські записи між контрагентами, а це підсилить прозорість і дозволить здійснювати поточні автоматизовані аудити». [2]

Впровадження нових технологій цифровізації в бухгалтерський облік приносить значні позитивні зміни, але водночас породжує ряд нових проблем і викликів. Тільки розуміючи ці виклики можна ефективно реагувати на них і розробляти стратегії для їх подолання. Важливо розглядати ці проблеми не як перешкоди, а як можливості для вдосконалення та розвитку.

Як ми вже відзначили, однією з ключових проблем у діяльності підприємств є забезпечення безпеки даних. Зі збільшенням обсягів цифрової інформації зростає й ризик її втрати або несанкціонованого доступу. Крім того, зі збільшенням кількості цифрових транзакцій та

зберігання фінансової інформації в електронному форматі збільшується ймовірність кібератак і витоку даних. За оцінками, 54% компаній говорять, що стали жертвою однієї або кількох атак за останні 12 місяців. Також одне із досліджень показало що більшості компаній потрібно майже 6 місяців для виявлення витоку даних.[3] Цифровізація передбачає виникнення значного кола технічних проблем, які бухгалтер також повинен вміти вирішувати у процесі своєї професійної діяльності, тому креативний підхід до адаптації цифрових технологій під власні потреби з метою вирішення облікових проблем є досить важливою здатністю.

Новітні технології вносять елементи автоматизації та ефективності в процеси бухгалтерського обліку, знижуючи ризик виникнення помилок та підвищуючи точність обробки даних. Однак, водночас, вони потребують від організацій грамотного стратегічного підходу та обережності. Здатність адаптуватися до нововведень і розвиток технічних компетенцій серед співробітників визначає успіх у втіленні цих змін. Персонал повинен володіти не лише традиційними бухгалтерськими навичками, але й здатністю працювати з новими цифровими інструментами. Тренінги та програми підготовки стають необхідні для забезпечення відповідної експертизи. За даними Cybersecurity Ventures, глобальна кількість вакансій у сфері кібербезпеки зросла на 350% – з одного мільйона у 2013 році до 3,5 мільйона у 2021 році. Цей прогноз підкреслює постійно зростаючий попит на кваліфікованих фахівців з кібербезпеки, а також вказує на важливість розвитку відповідних навичок серед поточних та майбутніх працівників у цій сфері. [5]

Також слід зазначити, що вартість інвестицій в цифрові технології є значною. Міжнародна корпорація даних (IDC) прогнозувала, що світові витрати на цифрову трансформацію досягнуть майже 3,9 трильйона доларів США у 2027 році з п'ятирічним зведеним річним темпом зростання (CAGR) 16,1% [6]. Проте, переваги, які підприємства можуть здобути, значно перевищують витрати на ці інвестиції. Цифровізація дозволяє автоматизувати процеси, що замінює потребу в ручній праці, а високі початкові витрати частково компенсуються за рахунок економії на матеріалах, наприклад, через зниження потреби в папері завдяки переходу на електронний документообіг. Таким чином, з плином часу підприємство може не лише відшкодувати витрати на оновлення обладнання, а й зменшити витрати на заробітну плату, а також суттєво збільшити свій прибуток.

Отже, успіх впровадження технологічних інновацій вимагає належної підготовки персоналу та уважного врахування питань

безпеки даних. Інновації у бухгалтерському обліку – це не лише ефектно, але і стратегічний крок в стійке майбутнє бізнесу. Новий технологічний уклад спонукає до трансформацій у всіх сферах суспільно-економічного життя, зачіпаючи при цьому й бухгалтерський облік. Таким чином, нові завдання сприяють формуванню специфічних запитів, що потребують відповідного обліково-аналітичного забезпечення. Трансформація існуючого теоретико-практичного базису обліку, яка включає в себе науково-теоретичні та практичні аспекти цифрового бухгалтерського обліку, створює необхідну платформу для подальшого розвитку та удосконалення бухгалтерської практики в умовах сучасного цифрового середовища.

Список використаних джерел

1. Strategic market research. (2023). Robotic Process Automation: Top Statistics, Trends & Application. <https://www.strategicmarketresearch.com/blogs/robotic-process-automation-statistics>
2. European Business Association <https://eba.com.ua/nexia-international-blokchejn-buhgalterskyj-oblik/>
3. Юридична газета online <https://yur-gazeta.com/golovna/15-faktiv-pro-kiberbezpeku-yaki-zmushuyut-hvilyuvatisya.html>
4. Шишкова Н. Л. Перспективи іт-модернізації бухгалтерського обліку: актуалізація теорії і практики. Економічний вісник. 2019. № 3. С. 146–159. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2019/3/EV20193_146-159.pdf.
5. ManageEngine Розробник програмного забезпечення https://www.manageengine.com/products/desktop-central/secure-your-network-from-cyber-attacks.html?network=g&device=c&keyword=cyber%20security&campaignid=9129223184&creative=611533449007&matchtype=p&adposition=&placement=&adgroup=92760802059&targetid=kwd-119746396&gad_source=1&gclid=Cj0KCQiA5-uuBhDzARIsAAa21T9MhhZ6Ji4ul6eCBhsrwnwNvKrWXbbfIHkKRNmbYle2IHuxbdvVx4aApDaEALw_wcB
6. Kim Y. J., Kim K., Lee S. K. The rise of technological unemployment and its implications on the future macroeconomic landscape. *Futures*, 2017. № 87. P. 1–9. <https://doi.org/10.1016/j.futures.2017.01.003>.

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКУ, ЗВІТНОСТІ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В ІТ-ІНДУСТРІЇ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

БОНДАР Дмитро,
*аспірант, кафедра фінансового аналізу та аудиту,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник
Гордополов Володимир Юрійович,
*д-р екон. наук, проф.,
професор кафедри фінансового аналізу та аудиту*

Анотація. Досліджено виклики, з якими стикаються компанії в секторі ІТ під час впровадження цифрових технологій, таких як адаптація до нових стандартів звітності та забезпечення кібербезпеки. Цифрова трансформація стала необхідною у сучасній ІТ індустрії для оптимізації процесів обліку, звітності та оподаткування. Також розглядає можливості, які відкриваються завдяки цифровій трансформації, включаючи автоматизацію процесів, покращення якості фінансової інформації та зростання конкурентоспроможності. Висвітлюються ключові аспекти цифрової трансформації в обліку, звітності та оподаткуванні для ІТ індустрії та надає інсайти щодо ефективного управління у цьому контексті.

Ключові слова: цифрова трансформація, облік, звітність, оподаткування, ІТ індустрія, виклики, можливості, ефективне управління, стандарти звітності, кібербезпека, автоматизація, конкурентоспроможність.

Визначення поняття цифрової трансформації в контексті обліку, звітності та оподаткування в ІТ індустрії. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку, звітності та оподаткування в ІТ-галузі означає перехід від традиційних методів обробки інформації до використання цифрових технологій та інструментів для збору, обробки, аналізу та звітування про фінансові операції та податкові зобов'язання. Це включає впровадження хмарних обчислень, штучного інтелекту, аналізу даних, технології блокчейн та інших інноваційних засобів для оптимізації фінансових процесів і покращення якості звітності[1].

Значення цифрової трансформації для ефективного управління в ІТ секторі. Цифрова трансформація відіграє ключову роль у підвищенні ефективності управління ІТ-індустрією. Це дозволяє компаніям

підвищити рівень автоматизації бізнес-процесів, знизити витрати на обробку даних і підвищити точність і швидкість звітності. Використання цифрових технологій дозволяє уникнути помилок у фінансовій звітності та оптимізувати податкові процеси. Крім того, цифрова трансформація допомагає покращити аналітику даних, сприяючи прийняттю більш обґрунтованих управлінських рішень, прогнозування ринкових тенденцій та виявлення нових можливостей для розвитку бізнесу.

Виклики цифрової трансформації в обліку, звітності та оподаткуванні в ІТ індустрії та зміна регуляторного середовища: адаптація до нових податкових законодавчих актів та вимог звітності. Цифрова трансформація в бухгалтерському обліку та звітності стикається з нестабільністю законодавства, яке швидко змінюється, зокрема у сфері оподаткування. Це може призвести до нових вимог до звітності, податкових ставок і процедур. ІТ-компаніям важливо постійно відслідковувати такі зміни та швидко адаптуватися до них, вносячи відповідні зміни в системи обліку та звітності. Розширення цифрових даних у бухгалтерському обліку та звітності також підвищує ризики порушень кібербезпеки та витоку конфіденційної інформації. Зловмисники можуть спробувати отримати доступ до фінансових даних компанії або викрасти конфіденційну інформацію про клієнтів. Це ставить перед ІТ-компаніями завдання забезпечити високий рівень безпеки та захисту мережі, включаючи впровадження сучасних систем автентифікації, моніторингу та виявлення вторгнень[4].

Інтеграція розумних технологій у процеси обліку та звітності: виклики стандартизації та сумісності. Впровадження інтелектуальних технологій, таких як штучний інтелект і машинне навчання, у процеси бухгалтерського обліку та звітності вимагає стандартизації та взаємодії.

Рис. 1. Блок-схема впливу цифрової трансформації на ефективне управління в ІТ секторі

Джерело: побудовано автором на основі [1].

Це може включати розробку спільних форматів даних, які дозволяють різним системам спілкуватися одна з одною, а також встановлення спільних стандартів і протоколів для обміну інформацією. Вирішення цих проблем дозволить компаніям ефективно використовувати розумні технології для оптимізації своїх фінансових процесів.

Можливості цифрової трансформації в управлінні обліком, звітністю та оподаткуванням. Автоматизація процесів обліку та звітності через використання хмарних технологій та штучного інтелекту. Цифрове перетворення бухгалтерського обліку та звітності відкриває можливості для автоматизації повсякденних процесів за допомогою хмарних технологій і штучного інтелекту. Наприклад, хмарні бухгалтерські системи дозволяють автоматично збирати та аналізувати дані з різних джерел, оптимізуючи процес підготовки фінансових звітів. Штучний інтелект можна використовувати для прогнозування фінансових показників, виявлення аномалій у фінансових операціях і автоматичного формування звітів[5].

Розвиток аналітичних інструментів для підвищення точності та швидкості звітності та аналізу фінансової інформації. Цифрова трансформація сприяла розробці аналітичних інструментів, які допомагають підвищити точність і швидкість звітності та аналізу фінансової інформації. За допомогою алгоритмів машинного навчання та аналітики великих даних можна визначити залежності та тенденції у фінансових даних, що допомагає приймати обґрунтовані управлінські рішення. Крім того, інструменти автоматизованої аналітики можуть допомогти визначити можливості для оптимізації фінансових процесів і скорочення витрат.

Застосування блокчейн технологій для забезпечення прозорості та недоторканності фінансових даних. Використання технології блокчейн в системах бухгалтерського обліку та звітності забезпечує прозорість і недоторканність фінансових даних. Блокчейн дозволяє створювати безперервну послідовність блоків даних, які неможливо змінити або видалити без попередньої згоди всіх учасників мережі. Це забезпечує високий рівень захисту фінансових даних від несанкціонованого доступу та маніпуляцій, а також створює надійні системи обліку та звітності, тим самим підвищуючи довіру учасників ринку до фінансової інформації [2, 3].

Вплив цифрової трансформації на ефективне управління в ІТ секторі та підвищення ефективності управління ресурсами та оптимізація фінансових процесів через автоматизацію. Цифрова трансформація дозволяє ІТ-компаніям підвищити ефективність управління ресурсами за рахунок автоматизації бізнес-процесів. За допомогою

різних цифрових інструментів і систем управління підприємства можуть автоматизувати процеси розподілу ресурсів, моніторингу витрат і управління проектами. Це дозволяє оптимізувати використання ресурсів, знизити витрати та підвищити продуктивність, що, у свою чергу, сприяє покращенню фінансових показників компанії.

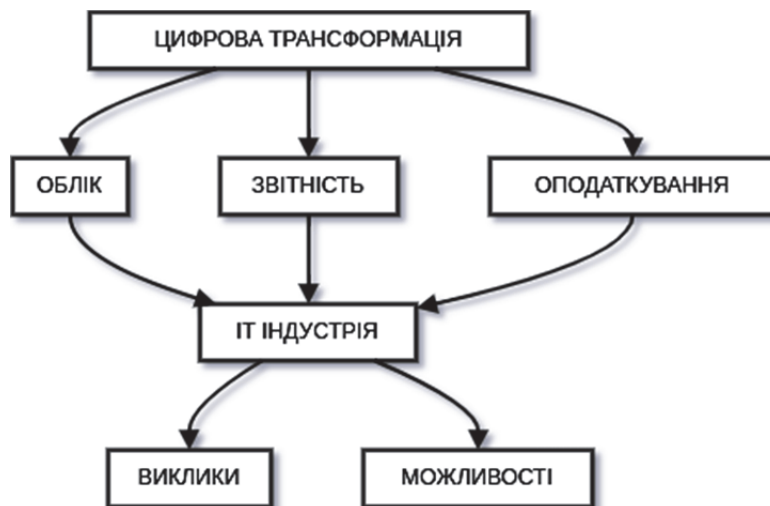

Рис. 2. Блок-схема цифрової трансформації

Джерело: побудовано автором на основі [1, 7]

Зростання конкурентоспроможності ІТ компаній через покращення якості та доступності фінансової інформації. Цифрова трансформація може покращити якість і доступність фінансової інформації для прийняття управлінських рішень. За допомогою цифрових інструментів аналізу даних і систем управління компанії можуть отримувати точні та своєчасні фінансові звіти та проводити поглиблений аналіз фінансових показників. Це дозволяє керівництву компанії приймати зважені рішення, підвищує її конкурентоспроможність на ринку та сприяє залученню інвесторів[6]. Підвищення рівня внутрішнього контролю та управління ризиками завдяки впровадженню цифрових технологій. Цифрова трансформація дозволяє ІТ компаніям підвищити рівень внутрішнього контролю та управління ризиками. Впровадження цифрових технологій, таких як системи моніторингу та аналітики даних, дозволяє підприємствам швидко виявляти потенційні ризики та вживати заходів для їх усунення[7]. Крім того, використання технології блокчейн може забезпечити прозорість і недоторканність фінансових даних, тим самим підвищуючи довіру між внутрішніми та зовнішніми зацікавленими сторонами компанії.

Висновки. Роль цифрової трансформації в ефективному управлінні обліком, звітністю та оподаткуванням в ІТ секторі. Цифрова трансформація має вирішальне значення для ефективного управління бухгалтерським обліком, звітністю та податками в сучасній ІТ-індустрії. Він дозволяє автоматизувати процеси, оптимізувати використання ресурсів, підвищити якість і достовірність фінансової інформації, забезпечити високий рівень внутрішнього контролю та управління ризиками. Це робить ІТ-компанії більш конкурентоспроможними та забезпечує їх стабільність і стійкість у динамічному бізнес-середовищі.

Перспективи подальшого розвитку цифрових технологій в контексті управління фінансовою діяльністю ІТ компаній. Майбутнє цифрових технологій у контексті управління фінансами ІТ-компаній виглядає багатообіцяючим. З розвитком штучного інтелекту, аналізу великих даних і технології блокчейн очікується подальше вдосконалення інструментів для автоматизації, аналізу та захисту фінансових даних. Крім того, зростаючий інтерес до екологічної, соціальної та управлінської стійкості може призвести до появи нових цифрових рішень, які відповідатимуть цим стандартам. Усе це свідчить про те, що цифрова трансформація в бухгалтерському обліку, звітності та оподаткуванні є лише початком трансформації, яка принесе значні переваги та інновації для ІТ-галузі.

Список використаних джерел

1. An S. The Impact of Digital Transformation on the Financial Services Industry: A Comprehensive Review. *Advances in Economics, Management and Political Sciences*. 2023. Vol. 30, no. 1. P. 36–41. URL: <https://doi.org/10.54254/2754-1169/30/20231417>
2. Application of Blockchain in Financial Management. *International Journal of Multimedia Computing*. 2020. Vol. 1, no. 4. URL: <https://doi.org/10.38007/ijmc.2020.010406>
3. M. Javaid et al. *BenchCouncil* A Review of Blockchain Technology Applications for Financial Services / *Transactions on Benchmarks, Standards and Evaluations*. 2022. P. 100073. URL: <https://doi.org/10.1016/j.tbench.2022.100073>
4. Naushad A., Qualbi S. Cybersecurity Risks and Mitigation Strategies in Fintech. *International Journal of Cybersecurity*. 2019. Vol. 6, no. 1. P. 78–91. URL: <https://ijrpr.com/uploads/V4ISSUE4/IJRPR11519.pdf>

5. Priyadarshinee P. Cloud Computing Adoption. *International Journal of Cloud Applications and Computing*. 2018. Vol. 8, no. 1. P. 97–116. URL: <https://doi.org/10.4018/ijcac.2018010105>

6. The Impact of Artificial Intelligence Disclosure on Financial Performance / F. S. Shiyyab et al. *International Journal of Financial Studies*. 2023. Vol. 11, no. 3. P. 115. URL: <https://doi.org/10.3390/ijfs11030115>

7. Valenta I. Digitalization and the Challenges for the Accounting Profession. *Journal of Accounting Technology*. 2019. Vol. 12, no. 2. P. 45–62. URL: https://www.academia.edu/54549187/Digitalization_and_the_Challenges_for_the_Accounting_Profession

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

БРАГІНСЬКА Єлизавета,,

*здобувачка вищої освіти, факультет економіки,
менеджменту та психології,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Проконова Олена Миколаївна,
канд. екон. наук, доц.

У сучасному світі стрімко розвивається цифрова економіка, що призводить до значних змін у різних сферах суспільства, включаючи бухгалтерський облік.

Використання сучасних технологій в обліку відкриває нові можливості, проте створює також виклики, які потребують уваги та дослідження. Питаннями пов'язаними з функціонуванням інформаційних технологій у обліку займались вітчизняні вчені. Серед них можна зазначити І.О. Спільник та М.А. Палюх, що досліджували питання з організації бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. Особливу увагу науковці приділяють усвідомленню ризиків, переосмислення ролі та місця обліку в цифровому середовищі [1].

Автори О.І. Халевський, М.Л. Варламова в своїх працях оцінюють вплив цифрової трансформації суспільства на трудові ресурси в Україні та в світі. Дослідники зазначають, що сучасна цифрова трансформація відбувається завдяки впровадженню в бізнес середовище

штучного інтелекту, технології блокчейн. Це дозволяє збільшити цільову аудиторію, зменшити операційні витрати та прискорити проведення операцій однорівневого характеру [1].

Основні переваги та недоліки використання блокчейн технології в процесі управління підприємством досліджували О.В. Позднякова та О.І. Петренко[1]. Автори визначили особливий вплив технологічного прогресу на адаптування підприємства до потреб ринку завдяки налагодженню комунікацій та системи обміну інформації в режимі реального часу завдяки програмному забезпеченню.

Впровадження сучасних інформаційних технологій у бухгалтерський облік відкриває широкий спектр переваг, а саме[2, 3]:

- можливість автоматизувати багато рутинних операцій, таких як розрахунок податків, створення фінансових звітів та обробка транзакцій, що значно збільшує ефективність та точність бухгалтерського обліку;
- швидке отримання доступ до потрібних даних та можливість аналізувати їх в режимі реального часу, що дозволяє оперативно реагувати на зміни та приймати обґрунтовані рішення;
- підвищення точності та достовірності облікової інформації через автоматичне виконання обчислень та уникнення людських помилок;
- зберігання облікової інформації в електронному форматі, що забезпечує більш ефективний та компактний спосіб зберігання порівняно з традиційними паперовими документами.
- отримання різноманітних аналітичних звітів та статистику, що допомагає у виявленні тенденцій, прогнозуванні результатів та прийнятті стратегічних рішень;
- сприяє ефективнішому використанню людських та матеріальних ресурсів, оскільки багато операцій можуть бути виконані автоматично без значної людської участі;
- допомагає зменшити витрати на облік та адміністрування через автоматизацію процесів та оптимізацію ресурсів;
- сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства завдяки ефективному управлінню фінансами та швидкому прийняттю стратегічних рішень.

Таким чином, перспективи розвитку бухгалтерського обліку в умовах впровадження сучасних технологій є обіцяючими. З постійним розвитком технологій та появою нових інструментів для аналізу даних, можна очікувати подальше поліпшення ефективності та якості обліку. Крім того, зростання усвідомленості про безпеку даних та вдосконалення заходів захисту дозволить зменшити ризики порушень конфіденційності.

Список використаних джерел

1. Макурін А.А. (2020) Розвиток бухгалтерського обліку в умовах впровадження сучасних інформаційних технологій. Облік і фінанси, № 1 (87) URL: https://www.researchgate.net/publication/341394955_Rozvitok_buhgalterskogo_obliku_v_umovah_vprovadzenna_sucasnih_informacijnih_tehnologij
2. Лемішовська, О. С., & Лінинська, В. І. (2022) Бухгалтерський облік в умовах впровадження інформаційних технологій і систем. Економіка та суспільство, випуск № 44, 69–72. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1794>
3. Старенька, О. М. (2022) Стан використання сучасних інформаційних технологій для бухгалтерського обліку на підприємствах. Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць. Одеса : Одеський національний економічний університет. № 1–2 (80–81). С. 61–75. URL: <http://vsed.oneu.edu.ua/collections/2022/80-81/pdf/61-75.pdf>

УКРАЇНА В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ЦИФРОВІЙ СТРАТЕГІЇ

Дар'я БРУШКОВСЬКА,
*аспірантка, кафедра світової економіки,
Державний торговельно-економічний університет*

*Науковий керівник
Уманців Галина Вікторівна,
канд.екон. наук, доц.*

Складовою державної політики в сучасних умовах є посилення заходів з діджиталізації більшості адміністративних послуг та інших заходів, які мають сприяти успішній імплементації країни до правової та політичної європейської спільноти. Війна з властивими їй потребами прискорила необхідність якнайшвидшої цифровізації української економіки. Аналіз останніх публікацій не тільки підтверджує необхідність цих кроків, а й доводить доцільність цього задля набуття країною певного місця у загальноєвропейській цифровій стратегії.

Оцінюючи основні риси європейської цифрової стратегії на підставі Комюніке Європейської комісії про формування цифрового

майбутнього Європи [3], дослідники констатують, що така стратегія розглядає пріоритети та виклики, пов'язані з цифровою трансформацією економіки та суспільства ЄС через призму того, що вона формуватиметься на людському, етичному та ціннісному підході. Стратегія охоплює три напрямки дій, а саме: технології, які працюють для людей, справедливу та конкурентоспроможну цифрову економіку, а також відкрите, демократичне та стійке суспільство. Принциповим положенням при цьому прокламується повага до європейських фундаментальних прав (*respects our fundamental rights*) [1, с. 36–37].

Європейський шлях для цифрового суспільства має ґрунтуватися на забезпеченні повної поваги основних прав ЄС, а саме свободи вияву поглядів (включаючи доступ до різноманітної, надійної та прозорої інформації), свобода створювати та провадити бізнес в Інтернеті, на захисті персональних даних і конфіденційності (що поєднується із правом бути забутим), та на захисті інтелектуальної творчості фізичних осіб в онлайн-просторі [1, с. 37].

За таких умов для України пріоритетним залишається збереження людського потенціалу (саме з позицій праволюдного змісту сучасної цифрової стратегії Європейського Союзу), сприяння поширенню інновацій та розробок, що в сукупності може позитивним чином вплинути на підвищення експортного потенціалу країни [2, с. 28].

Оскільки, на нашу думку, конкурентоспроможність України в цій сфері залежить від якості здійснених перетворень та рівня розвитку цифрових технологій, найбільш продуктивними слід вважати подальшу участь України в програмі «Цифрова Європа», за якою передбачається фінансова підтримка з боку ЄС у напрямі розробки в Україні високопродуктивних обчислень та даних, штучного інтелекту, цифрових навичок, цифровізації державного сектору та промисловості. Кроки України у цьому напрямі можуть створити умови для збільшення обсягів ВВП на 12%, експорту продукції до країн ЄС на 17%, послуг – на 12,2% [2, с. 26]. Отже, навіть за умов війни, уряд має забезпечити участь українських громадян у цій програмі, в тому числі шляхом збереження кадрів та забезпечення гідної оплати їх праці.

Такими чином, слід вважати, що місце сучасної України в європейській цифровій стратегії буде визначатися успішністю спільних кроків уряду та бізнес-середовища з належного виконання Україною своєї частини програми «Цифрова Європа», що безумовно потребує від цих інституцій відповідальних кадрових, організаційних та фінансових рішень.

Список використаних джерел

1. Бочарова Н.В., Биков О.М. Праволюдний зміст сучасної цифрової стратегії Європейського Союзу // Вісник Ун-ту ім. А. Нобеля. Сер.: Право. 2022. № 1. С. 34–42.
2. Грень Р.Т. Інтеграція України в єдиний цифровий простір ЄС // Наук. вісник Ужгород. нац. ун-ту. Сер.: «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». 2023. Вип. 47. Вип. 25–29.
3. EU4Digital. <https://eufordigital.eu/uk/discover-eu/the-eu4digital-initiative/>

ЦИФРОВІЗАЦІЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ

ВОРОБЕЦЬ Євген,

*аспірант, факультет фінансів та обліку,
кафедра обліку та оподаткування,*

Державний торговельно-економічний університет

Науковий керівник

Мошковська Олена Анатоліївна,

д-р екон. наук, проф.

Здійснення документообігу та формування звітності вимагає певних трансформацій. В свою чергу це впевнений крок до актуальності застосування цифрових технологій при відображенні операцій в обліку.

Аналіз наукових джерел показав, що визначення «діджиталізація бухгалтерського обліку» не є чітко сформульованим, лише через суміжні поняття. Зокрема, авторами Артем'євою О. О. та Томша А. О. надається визначення поняттю автоматизація управління підприємством (бухгалтерський облік як функція управління) як процесу, що є «основою створення високоорганізованого середовища, що має об'єднувати інформаційне, телекомунікаційне, програмне забезпечення, інформаційні технології, мережі, бази даних знань, інші засоби інформації» [1, с. 51].

Відповідно до вимог законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» [3] та «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2], діджиталізація – це

створення юридично значущого електронного документу з електронним підписом.

Проте все це неможливо без сучасного програмного забезпечення для бухгалтера. Наразі в умовах військового стану та агресії РФ, спостерігається дуже повільний розвиток програмного забезпечення в нашій країні. Відповідне програмне забезпечення потребує значних доробок та актуалізації бізнес-процесів з поточними та майбутніми вимогами. Прикладами програмного забезпечення, що застосовують бухгалтери є: Дебет-Плюс, BAS Бухгалтерія, BAS КУП, BAS ERP, iBuh Online, SMARTfin.ua, Zarplata 24, ТОРГСофт, FIT Бюджет, KBS, BookKeeper, MASTER: Бухгалтерія, IT-Enterprise. Бухгалтерія, ВJET та ін. Одночасно з програмами для обліку використовуються й відповідні програми для звітності (MEDoc, iFin, Liga: Report, iBuh Online, електронна бухгалтерія Приват 24, Соната та ін), та інші інформаційно-довідкові системи (ЛІГА:Закон, ІНФО-Диск тощо) й електронні сервіси (Електронний кабінет платника податку).

Найпоширенішою програмою з обліку вважаються BAS Бухгалтерія та BAS КУП. Перша являє собою більш простий підхід в застосуванні, інша, під назвою «Комплексне управління підприємством» надає змогу вести бухгалтерський облік невеликих як торгових так й виробничих підприємств. Обидва продукти мають відповідні модулі, які допомагають бухгалтерам з обміном електронними документами з іншими системами. Особливе значення цей обмін знаходить в передачі та отриманні як звичайних документів так і податкових, завантажені платіжних документів з відповідних банківських установ, які підприємство використовує в своїй діяльності.

Велика вартість наступного продукту під назвою «BAS ERP» унеможлиблює його використання та поширення на більшість підприємств. Проте завдяки тому, що має набагато більшу структуру та велику кількість аналітичних показників, дозволяє своїм користувачам отримувати більше корисних звітів. Відслідковуючи досвід використання вищезгаданих програм, всі вони мають стандартний функціонал. За допомогою сучасних бізнес-аналітиків, такі програми пристосовують під різні види діяльності та з написанням програмного коду перетворюють їх на унікальний вид відповідного бухгалтерського обліку.

Останнім часом в Україні почали використовуватись інші закордонні програми та технології. Так, відомий стартап, що взяв свій початок у Санта-Кларі, штат Каліфорнія, в 1977 р. під назвою «ORACLE», вже доступний на теренах України. Запропоновані сфери напрямків:

- Хмарні інфраструктури Oracle
- Програми Oracle Cloud
- Обладнання та програмне забезпечення.

В свою чергу програмні пропозиції складаються з наступних напрямків:

- Планування ресурсів підприємства
- Керування людським капіталом
- Керування логістичним ланцюгом і виробництво
- Маркетинг
- Торгівля
- Обслуговування.

Останнім часом набувають поширення у використанні на друкованих формах документів штрих-кодів та QR-кодів. Це свого роду перші кроки діджиталізації. При скануванні відповідних кодів документи легко знайти в системі обліку. Проте й можливе застосування в інших напрямках, наприклад реєстрація віртуальних сегрегаторів документів й створення електронного переліку документів, які зібрані в них. Призначивши кожному документу номер місця – будь-який документ можна знайти за лічені хвилини, або створити звіт з переліком документів, що відсутні. Проте новітні тенденції розвитку йдуть ще далі, мінімізація або повне виключення друкованих форм документів й заміна їх на електроні з цифровим підписом.

Із застосування вищезазначених програмних продуктів та електронних сервісів, що генерують та накопичують відповідні інформаційні потоки документообігу та звітності скеровують нас до всебічного використання хмарних технологій. Сучасні виклики до збереження масивів даних та організації кібербезпеки на підприємствах стає не від'ємною складовою господарської діяльності. Розвиток технологій спонукає розвитку співробітників з різних галузей. Одночасно з чим, професія бухгалтера набуває великої цифрової трансформації.

Отже в сучасному світі, аби стати професійним бухгалтером не достатньо тільки мати знання в галузі бухгалтерського обліку та оподаткування. Сучасні тенденції висувають вимоги й до знань й досвіду в застосуванні програмного забезпечення, інформаційно-довідкових систем й електронних сервісів. Співпраця в міжнародній сфері також потребує знань в бухгалтерському обліку інших країн та знання декількох іноземних мов задля вивчення відповідних законів та норм в процесі ведення господарської діяльності на міжнародних теренах. З часом питання діджиталізації буде ще більш актуальним.

Список використаних джерел

1. Артемєва О. О., Томша А. О. Бухгалтерський облік в умовах діджиталізації. 2020. С. 50–54. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/57711/1/29-50-54.pdf> (дата звернення: 04.03.2024).
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: Про бухгалтерський облік та... | від 16.07.1999 № 996-XIV (rada.gov.ua) (дата звернення: 04.03.2024).
3. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 № 851-IV. URL: Про електронні документи та е... | від 22.05.2003 № 851-IV (rada.gov.ua) (дата звернення: 04.03.2024).

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

ГОЙНА Анастасія,
*здобувачка вищої освіти, факультет економіки,
менеджменту та психології,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник
Семенова Світлана Миколаївна,
канд. екон. наук, доц.

Зростання цифрових технологій у бізнес-світі призвело до значних змін у способі функціонування компаній. Однією з найбільш помітних змін є цифрова трансформація як процес використання цифрових технологій для фундаментальної зміни способу функціонування бізнесу, надання цінності клієнтам та конкурентних переваг. Метою цифрової трансформації є покращення результативності бізнесу за рахунок підвищення ефективності, зменшення витрат та стимулювання інновацій.

Облікова інформація дає можливість порівняти фінансову інформацію різних компаній або періодів. Ефективність конфігурації капіталу означає здатність компанії ефективно розподіляти капітал для отримання максимального прибутку. Обидва фактори є важливими

для успіху цифрової трансформації, оскільки вони допомагають компаніям приймати обґрунтовані рішення щодо розподілу ресурсів та вимірювати успіх своїх цифрових ініціатив.

З розвитком інформаційних технологій підприємства можуть використовувати цифрові інструменти для збору та аналізу фінансових даних в реальному часі, що дозволяє виявляти потенційні ризики та можливості, а також приймати своєчасні та точні рішення. При цьому у цифрову епоху підприємства повинні враховувати не лише фінансову інформацію, але й нефінансову інформацію, таку як відгуки клієнтів, результативність працівників та тенденції ринку. Інтеграція фінансової та нефінансової інформації може забезпечити комплексне уявлення про результативність підприємства та підтримувати прийняття рішень.

Цифрова трансформація підприємств здатна зменшити витрати та покращити ефективність в багатьох аспектах, таких як збір, обробка та аналіз даних. Зі зростанням цифрових технологій зростає попит на збірність облікової інформації. Інвестори, регулятори та інші зацікавлені сторони покладаються на облікову фінансову інформацію для прийняття обґрунтованих рішень щодо фінансового стану компанії.

Розвиток цифрових технологій також призвело до змін у фінансовій звітності. Традиційні фінансові звіти замінюються реальними, інтерактивними інформаційними панелями, які надають більш комплексний погляд на фінансовий стан компанії. Це призвело до збільшеної прозорості, яка є важливою для порівняльності облікової інформації.

Ефективність конфігурації капіталу вказує на ступінь відповідності структури капіталу підприємства його бізнес-цілям і облікова інформація відіграє важливу роль у покращенні ефективності конфігурації капіталу. Облікова інформація надає важливі дані для аналізу структури капіталу підприємства. Аналіз облікової інформації може допомогти підприємствам оптимізувати свою структуру капіталу, зменшити фінансові витрати та покращити ефективність капіталу. Облікова інформація надає важливі дані для управління грошовими потоками та контролю фінансових ризиків.

Однак цифрова трансформація також створює нові виклики щодо порівняння облікової інформації. Зростаюче використання фінансових показників поза стандартами, таких як скоригований EBITDA, ускладнює порівняння фінансової інформації між компаніями [1]. Ці показники часто виключають певні витрати або використовують різні методи обліку, що ускладнює точне порівняння

фінансової інформації. Ще одним викликом є використання цифрових валют, таких як Bitcoin та Ethereum, які ще не широко визнані як легітимні фінансові інструменти. Це ускладнює точне звітування фінансової інформації, що включає цифрові валюти, і створює проблему для порівняльності облікової інформації [2].

Загалом, цифрова трансформація має значний вплив на формування облікової інформації та зміни у звітності, створюючи нові можливості для покращення управління капіталом шляхом інвестування у нові технології та бізнес-моделі. Однак інвестиції у нові технології вимагають значного капіталу, нових підходів до управління ризиками кібербезпеки та орієнтуватися в умовах посилення конкуренції. У кінцевому підсумку успіх цифрової трансформації буде залежати від здатності вирішувати виклики та використовувати можливості, які надають цифрові технології.

Список використаних джерел

1. Zhang Lao, Song Lijuan, Yang Xiaowei. The efficiency of digital transformation and capital allocation-evidence based on the «two modernizations» fusion natural experiments. *Industrial and technical economy*, 2022, 41 (8): 10.

2. Семенова С.М. Трансфер інформаційних технологій для повоєнного відновлення України. Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті, науці, економіці та бізнесі : матеріали VIII Міжнародної науково-практ. конференції 20–21 квітня 2023 р., м. Київ, КНУКіМ. С. 140-142.

ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ПРОЦЕСУ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІЗНЕСУ

ГУЗЬ Михайло,
Директор ТОВ «Софт Парк»

Цифрова трансформація бізнесу – невід’ємна частина сучасного підприємницького світу. Вона не лише потрібна, але й стає стратегічним кроком для успішної конкурентоспроможності. Головна мета цифрової трансформації – адаптація до швидкозмінюваного середовища, підвищення ефективності та забезпечення кращого обслуговування клієнтів.

Одним з основних напрямків цифрової трансформації є впровадження новітніх технологій. Використання штучного інтелекту, аналітики даних, хмарних технологій та інших інноваційних рішень дозволяє оптимізувати процеси внутрішнього управління, знижувати витрати та підвищувати продуктивність.

Ще одним важливим аспектом є зміна корпоративної культури. Компанії, які успішно впроваджують цифрові технології, часто переосмислюють свої бізнес-процеси, стаючи більш гнучкими та інноваційними. Це передбачає не лише впровадження нових інструментів, але й створення сприятливого середовища для змін.

Так само важливим напрямком цифрової трансформації бізнесу є персоналізація та залучення клієнтів. Цифрова трансформація дозволяє компаніям краще розуміти потреби своїх клієнтів, надавати індивідуальний сервіс та створювати персоналізовані пропозиції, що збільшує лояльність та задоволення клієнтів.

У підсумку, цифрова трансформація – це не лише впровадження технологій, але й стратегічний підхід до змін у всіх аспектах бізнесу. Це можливість стати більш конкурентоспроможними, ефективними та оперативно реагувати на зміни турбулентного світу.

Окремо потрібно відмітити, що системи автоматизації ERP (Enterprise Resource Planning) класу відіграють ключову роль у цифровій трансформації бізнесу. Вони об'єднують різні функціональні області підприємства, такі як фінанси, управління кадрами, виробництво, логістика та інші, в одну інтегровану систему. Така система може використовуватись на підприємствах різного розміру та всіма його підрозділами. Наприклад український програмний продукт «Вправно ERP» дозволяє автоматизувати велику кількість бізнес-процесів, зокрема продажі та закупівлі, CRM, проекти, виробництво, основні засоби, склад, фінанси, кадри і зарплат та бухгалтерський облік. При цьому підсистема бухгалтерського обліку пронизує всю систему «Вправно ERP» і є основою для побудови фінансової, податкової та управлінської звітності. Облік та звітність в системі побудовані згідно НП(С)БО та розраховані на юридичних осіб на загальній і спрощеній системі оподаткування. Дана ERP-система підтримує електронні й апаратні ключі для підписання звітності в програмі. Тобто, автоматично заповнивши потрібний звіт на основі облікових даних, користувач може одразу підписати його, відправити в ДПСУ та отримати квитанцію без використання стороннього програмного забезпечення. Водночас програма дозволяє експортувати звітність в XML. А аудиторський слід даних дозволяє відстежити історію створення та змін документів і переглядати їх попередні версії [1].

За необхідності ERP-системи можна інтегрувати з іншими системами і задовольнити потреби практично будь-якого бізнесу, який прагне до цифрової трансформації.

Ось деякі з факторів, що демонструють **важливість ERP-систем у цифровій трансформації**:

1. **Централізація даних**: ERP-системи забезпечують централізоване зберігання та управління даними, що дозволяє підприємствам швидше та ефективніше отримувати доступ до інформації.

2. **Оптимізація процесів**: ERP-системи дозволяють автоматизувати та оптимізувати бізнес-процеси, що зменшує час і зусилля, необхідні для виконання завдань.

3. **Аналітика та звітність**: ERP-системи надають можливість аналізувати великі обсяги даних та генерувати звіти, що допомагає оперативніше приймати обґрунтовані рішення на основі фактичної інформації.

4. **Інтеграція з іншими системами**: ERP-системи можуть бути інтегровані з іншими додатками та системами, що сприяє покращенню обміну даними між різними підсистемами підприємства.

5. **Підтримка прийняття рішень**: ERP-системи забезпечують керівництво підприємства актуальною інформацією, необхідною для прийняття стратегічних рішень.

У сучасному бізнес-середовищі, де швидкість, ефективність та точність мають велике значення, системи автоматизації ERP класу стають незамінним інструментом для досягнення успіху в цифровій трансформації бізнесу.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт компанії ТОВ «Софт Парк»: Вправно ERP – автоматизація бізнесу будь яких масштабів. Дата доступу 13.03.2024 р. <https://softpark.com.ua/>

РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВА

ДАХНО Костянтин,
*здобувач вищої освіти,, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник
Уманців Галина Вікторівна,
канд. екон. наук, доц.

Технологія штучного інтелекту (далі – ШІ) останніми роками, зарекомендувала себе як один із ключових елементів сучасних інформаційних систем. Дедалі частіше фірми та державні установи застосовують ШІ або розглядають можливість його використання. Швидкість пошуку інформації та обробки масивів даних показала ефективність застосування ШІ, відповідно, список галузей, у яких застосовують цю технологію досить широкий. Оскільки бухгалтерська сфера генерує значний обсяг інформації, є очевидним, що для вдосконалення процесів ведення обліку, а також проведенні аудиту доцільно використовувати когнітивні технології.

Використання ШІ надає компаніям можливість отримати перевагу на ринку. Серед функцій, які виконують когнітивні технології, можна виокремити запобігання кібератакам, відстеження потенційних шахраїв і податкових махінацій, автоматичне створення звітів порівняльного аналізу, оцінки ризиків, які нові клієнти несуть для страхових компаній, сортування великої кількості цифрових даних тощо [1].

Активна розробка аудиторських програм на основі ШІ відбувалася ще у 2017 році. Зокрема, компанія Deloitte тестувала низку продуктів на базі когнітивних технологій. Серед них визначними є SONAR – програма, що визначала, чи є інформація про товари, яка стосується ПДВ, номенклатури товару та інших місцевих податків і зборів, достовірною. SONAR показав відмінні результати, працюючи з базами даних, що містять від 2500 видів товарів. Ще один такий продукт Guided Risk Assessment Personal Assistant (GRAPA), що є допоміжним інструментом для визначення стратегії ризику. GRAPA аналізує ситуацію клієнта і вказує, що відбувалося в таких випадках. Найуспішнішим продуктом із цього переліку є програма Argus. Це інструмент, який сканує та аналізує документи за допомогою когнітивних технологій. Argus аналізує відмінності між документами,

призначає правки в разі невідповідностей категорій залежно від їх значущості, а також формує та надає звіт про ризики [2].

Попереднє уявлення щодо розвитку когнітивних технологій полягало в тому, що найближчими роками ШІ стане одним із найефективніших способів саме автоматизації операційних навичок, зокрема, заповнення й порівняння даних у контрактах, рахунках-фактурах та інших документах, водночас більш креативні завдання залишалися частиною Обов'язків співробітників підприємств [3]. Ситуація кардинально змінилася наприкінці 2022 року у зв'язку зі стрімким розвитком генеративного ШІ, який був спроможним виконувати більш конструктивні види робіт.

Серед найпоширеніших напрямів можливого використання ШІ підприємства виокремлюють функцію генерування та аналізу текстів. Компанії розглядають можливість автоматизації обробки рахунків для отримання ключової інформації, як-от ім'я продавця, адреса установи та сума до сплати, тоді як зіставлення та узгодження цих даних вручну зайняло б значно більше часу [3]. Крім того, деякі установи бачать перспективу використання генеративного ШІ для створення автоматизованих платформ андеррайтингу, які майже повністю усувають необхідність в обробці заявок людиною, що знижує ризик виникнення помилок та неточностей [4].

Серед інших функцій, які здатен виконувати генеративний ШІ, варто приділити увагу його можливостям ведення діалогу з клієнтами, до того ж не лише кінцевими споживачами послуг підприємства, а й з іншими контрагентами та посередниками, як-от агенти, брокери, фінансові консультанти тощо. ШІ допомагає зробити чат-боти та IVR технологій набагато складнішими, покращуючи якість автоматизованої взаємодії з клієнтами [3]. Таким чином, це може бути перспективним способом застосування генеративного ШІ.

З огляду на стрімкий розвиток ШІ в теперішній час, стає очевидним, що ця технологія вже стала одним із визначальних елементів у сучасному бізнесі. Основними перевагами використання когнітивних технологій, як-от ШІ, є їх здатність ефективно обробляти великі обсяги даних, виявляти ризики й шахрайство, автоматизувати процеси обліку та аудиту, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності компаній на ринку. Водночас когнітивні технології мають значний потенціал, який доцільно розвивати і використовувати підприємствам. Зокрема, автоматизована обробка тексту, підтримка ведення діалогів з клієнтами та створення автоматизованих андеррайтингових платформ стають актуальними завданнями для впровадження технологій ШІ в різні сектори бізнесу. Ефективність і

перспективність застосування дають усі підстави для розвитку цієї галузі. Подальші дослідження можуть привести до значних результатів.

Список використаних джерел

1. Naan K., Watts R. (2023) How Businesses Are Using Artificial Intelligence In 2024 URL: <https://www.forbes.com/advisor/business/software/ai-in-business/>
2. Deloitte (2019), 16 Artificial Intelligence projects from Deloitte Practical cases of applied AI URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/nl/Documents/innovatie/deloitte-nl-innovatie-artificial-intelligence-16-practical-cases.pdf>
3. Deloitte AI Institute (2023), Generative AI is all the rage URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/us/Documents/deloitte-analytics/us-ai-institute-gen-ai-for-enterprises.pdf>
4. Deloitte AI Institute (2021), The Financial Services AI Dossier URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/us/Documents/deloitte-analytics/us-ai-institute-financial-services-dossier.pdf>

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТУВАННЯ У СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

ДРОГОВОЗ Юлія,
*сертифікований аудитор,
директор ТОВ АФ «ФІНАНСОВИЙ КЛУБ»,
віцепрезидент УСПП, голова Податкового комітету ФПБАУ*

В умовах підготовки України до вступу до Європейського Союзу перед країною постають нові завдання. Україна, як кандидат на членство в ЄС, повинна повністю імплементувати актуальне право ЄС.

29 червня 2023 р. Верховна Рада України ратифікувала Угоду про участь України в Програмі ЄС для співробітництва у митній сфері «Митниця»¹ та Угоду про участь України в Програмі ЄС «Fiscalis»² для співробітництва в податковій сфері.

¹ Закон України від 29.06.2023 р. № 3176-ІХ «Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України в «Митниці», Програмі Союзу для співробітництва в митній сфері».

Також, у лютому 2023 року ратифікована Угода про участь України у програмі Європейського Союзу «Цифрова Європа» (2021–2027)³.

З метою забезпечення адаптації законодавства України до законодавства ЄС та виконання міжнародних зобов'язань України в частині митної і податкової політики та адміністрування, підвищення рівня дотримання податкового та митного законодавства платниками податків та контролюючими органами, створення та впровадження сучасних цифрових рішень податкового та митного адміністрування Міністерством фінансів України розроблена Національна стратегія доходів України (НСДУ)⁴.

Одним з напрямів НСДУ є цифровізація податкового адміністрування, яка повинна проводитися в рамках Угоди про асоціацію з ЄС⁵, Стратегії ІТ Мінфіну⁶, інших стратегічних документів.

Завданнями цифровізації у податковій сфері згідно з НСДУ є підвищення рівня довіри платників податків до контролюючих органів, підвищення якості адміністративних послуг, унеможливлення впливу людського фактору.

В поєднанні з іншими заходами, цифровізація податкового адміністрування призвана забезпечити збільшення податкових надходжень до бюджету, податкової культури, боротьбу з податковим шахрайством та ухиленням від оподаткування.

Основними елементами цифровізації податкового адміністрування є SAF-T, Система управління ризиками (СУР), Е-аудит, обмін податковою інформацією та вдосконалення автоматизації всіх процесів з адміністрування податків.

² Закон України від 29.06.2023 р. № № 3177-IX «Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу для співробітництва в галузі оподаткування «Fiscalis»»

³ Закон України від 23.02.2023 р. № 2926-IX «Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу «Цифрова Європа» (2021–2027)»

⁴ Національна стратегія доходів України до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету міністрів України від 27.12.2023 р. № 1218-р.

⁵ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Законом України від 16.09.2014 року № 1678-VII.

⁶ Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1467-р.

Зокрема, в рамках цифровізації податкового адміністрування передбачається:

1. Реалізація заходів розділу «Безпека використання даних та доступ до інформації про обсяг та обіг коштів платників податків на їх рахунках у банках», які передбачають визначення адміністратора ІТ-платформи, ІТ-консолідація інформаційних ресурсів в системі управління державними фінансами та забезпечення їх адміністрування адміністратором ІТ-платформи, створення окремого захищеного контуру в цій системі, деперсоніфікацію інформації про платників податків та знеособлення персональних даних. Зазначені заходи повинні узгоджуватися з вимогами ЄС щодо захисту даних.

2. Впровадження електронного стандарту звітності для обміну даними бухгалтерського обліку SAF-T (Standard Audit File – Tax), розробленого ОЕСР, та подання його платниками податку: великими платниками податків – з 1 січня 2025 року, платниками ПДВ – з 1 січня 2027 року. Відповідно до проекту Закону № 6225 від 02.11.2021 року таке подання повинно здійснюватися щорічно протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року.

3. Функціонування автоматизованої системи управління податковими ризиками (комплаєнс-ризиками) в рамках розробленої Концепції управління ризиками.

4. Реалізація електронного аудиту в рамках проекту «Е-аудит», використання Е-аудиту не тільки при проведенні податкових перевірок, але і як інструменту постійної взаємодії з платниками податку, автоматизація інших аспектів контрольної-перевірочної роботи (документальних та фактичних перевірок).

5. Інтеграція інформаційно-комунікаційних систем ДПС із системами ЄС, а саме: інтеграція з Європейськими системами ПДВ, відшкодування ПДВ, із системою транскордонних онлайн-продажів, моніторингу руху акцизних товарів, підключення України до системи безпекового обміну інформацією між податковими адміністраціями країн ЄС з питань міжнародного оподаткування, трансфертного ціноутворення.

6. Автоматизація окремих процесів податкового адміністрування з:

- обміну податковою інформацією за спеціальними запитами з іноземними компетентними органами;
- процедур податкового контролю за трансфертним ціноутворенням шляхом використання програмного забезпечення «Автоматизована система роботи з великими масивами даних для проведення аналізу ризиків з трансфертного ціноутворення» (BigData TP);

- обміну інформацією про фінансові рахунки за Загальним стандартом звітності, звітами в розрізі країн;
- управління податковим боргом тощо.

За умови реалізації вищезазначених заходів на перше місце виходять напрями роботи, пов'язані з обробкою та аналізом великих масивів даних, що передбачає зміни в кадровій політиці ДПС, орієнтовані на залучення або формування висококваліфікованих фахівців: дата-аналітиків, IT-фахівців, а також використання програмних продуктів з обробки великих масивів даних, отриманих від платників податків та податкових агентів, від банків в межах доступу до інформації про обсяг та обіг коштів платників податків на їх рахунках у банках, від системи обробки даних РРО, даних державних реєстрів, а також в порядку обміну інформацією з іноземними компетентними органами.

Таким чином, аналіз НСДУ дозволяє виділити основні тренди, які вибудовуються в ході формування та реалізації податкової політики в Україні та інтеграції в європейське законодавство. Основний тренд – це стрімкий розвиток технологій, імplementованих в національну податкову систему, і тому всі питання їх запровадження – це лише питання часу.

На сьогодні в ДПС розпочата робота по таких напрямках:

- впровадження SAF-T (Standard Audit File – Tax), яке розпочате ще з 2011 в частині Обов'язку великого платника податку надавати документи в електронній формі на запит контролюючого органу. З 27.08.2021 року визначені загальні вимоги до надання електронних документів, формату та порядку надання електронних документів;
- впровадження СУР, робота над Концепцією якої розпочата у 2023 році і її впровадження повинно відбуватися поетапно до 2027 року із поступовою інтеграцією системи управління податковими ризиками в основу управління діяльністю контролюючого органу;
- впровадження е-аудиту для платників податків відповідно до розробленої Міністерством фінансів України Концепції⁷;
- розробка програмного забезпечення інформаційно-комунікаційної системи «Автоматизована система роботи з великими масивами даних для проведення аналізу ризиків з трансфертного ціноутворення» (BigData TP), з якої ДПС у травні 2023 року укладено міжнародний договір про надання послуг.

⁷ Концепція впровадження е-аудиту для платників податку;

Певні оновлені критерії оцінки ризиків були реалізовані з грудня 2023 року шляхом внесення змін до Податкового кодексу України, що стосувалися скасування мораторію на документальні планові податкові перевірки та включення платників податків до Плану-графіку планових перевірок. Серед таких критеріїв – здійснення певних видів діяльності, визнаних ризиковими (у сфері виробництва та/або реалізації підакцизної продукції, у сфері організації та проведення азартних ігор, у сфері надання фінансових послуг), а також встановлення рівня податкового навантаження з податку на прибуток, ПДВ, рівня виплати доходів у вигляді заробітної плати, виходячи з середньогалузевих показників.

Крім цього, продовжує діяти Порядок № 1165⁸, яким визначені критерії ризиковості платників податків та здійснення операцій, встановлені ознаки безумовної реєстрації та показники позитивної податкової історії для цілей адміністрування ПДВ. Визначальними показниками є невідповідність обсягів постачання обсягам реалізації та рівень податкового навантаження. Останній показник застосовується в різних комбінаціях з іншими критеріями та показниками. В цілому Порядок № 1165 є недосконалим своєю обмеженістю в даних, які використовуються для аналізу, що не дозволяє своєчасно виявляти ризикові операції та ефективно з ними боротися без грубого втручання в діяльність суб'єктів господарювання, порушуючи їх права та свободи, закладені у Хартії Європейського Союзу про основоположні права⁹.

СУР, передбачена в НСДУ, ґрунтується на доступі до більш великого обсягу даних, на автоматизації процесів обмінів інформації як з іншими країнами, так і з національними інформаційними ресурсами та державними реєстрами, що буде передбачати відмову від Порядку № 1165 та заміною його на Порядок функціонування СУР.

Таким чином, питання формування Концепції СУР нерозривно пов'язане з реалізацією інших складових цифровізації податкового адміністрування, насамперед, з впровадженням стандарту електронної звітності SAF-T, процедур Е-аудиту тощо, впровадження яких, в свою чергу, пов'язано з забезпеченням безпеки та захисту отриманих ДПС даних.

⁸ Порядок зупинення реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних, затверджений постановою Кабінету міністрів України від 11.12.2019 р. № 1165.

⁹ Charter of fundamental rights of the european union

Електронна звітність в форматі SAF-T, крім забезпечення процесів автоматизації всіх облікових систем та вдосконалення інформаційних платформ та ресурсів:

- вимагатиме від платників податку підвищення якості ведення бухгалтерського і податкового обліків, своєчасного затвердження, внесення змін та чіткого дотримання облікової політики;
- впливатиме на якість формування фінансової звітності та підвищення рівня дотримання вимог щодо її складання;
- зробить більш ефективним процес виявлення порушень у сфері податкового законодавства.

Це стане певним викликом для суб'єктів господарювання – представників малого та мікробізнесу, особливо для фізичних осіб – підприємців – платників ПДВ, кількість яких буде збільшена за рахунок тих підприємців, які будуть змушені в обов'язковому порядку зареєструватися платниками ПДВ відповідно до реформи спрощеної системи оподаткування.

Відповідно, передача даних в форматі SAF-T може нести для платників податків певні ризики через недосконалість або відсутність їх облікових систем, недостатньо високий рівень кваліфікації персоналу бухгалтерії, недосконалість програм з обробки великих масивів даних, застосованих ДПС, недостатню кваліфікацію дата-аналітиків, застосування контролюючими органами до платників податку відповідальності за невиконання ними вимог щодо передачі даних в форматі SAF-T, порушення вимог податкового законодавства, виявлених в ході е-аудиту,

Цифровізація податкового адміністрування може стати або інструментом добровільного підвищення податкової культури та довіри до контролюючих органів, спрощення ведення податкового обліку або перетвориться на каральний інструмент, який збільшить фіскальний тиск на суб'єктів господарювання та громадян, оскільки автоматизація всіх процесів – це виключно інструмент і залежить від тих, хто його застосовує і яка філософія закладена у взаємовідносини між платниками податку та ДПС, а також від того, хто зробить перший крок назустріч – платник або держава.

Зазначені процеси, які поки що знаходяться в стадії розробки та впровадження, у разі їх реалізації матимуть значний вплив не тільки на податкові надходження до бюджету та на взаємовідносини між платниками податків та контролюючими органами, на стан ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, але впливатимуть на обслуговуючі бухгалтерський та податковий обліки сфери

діяльності, такі як аудиторська діяльність, діяльність у сфері бухгалтерського обліку, діяльність податкових консультантів, трансформуючи цей ринок послуг, збільшуючи попит на кваліфіковані кадри у сфері Big Data, стимулюючи перехід всіх суміжних професій на більш високий технологічний рівень.

Всі ці тенденції необхідно враховувати вже сьогодні, аналізуючи можливі податкові та облікові наслідки цифровізації податкового адміністрування.

Список використаних джерел

1. Закон України від 29.06.2023 р. № 3176-IX «Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України в «Митниці», Програмі Союзу для співробітництва в митній сфері». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_010-22#Text

2. Закон України від 29.06.2023 р. № № 3177-IX «Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу для співробітництва в галузі оподаткування «Fiscalis». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_010-22#Text

3. Закон України від 23.02.2023 р. № 2926-IX «Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу «Цифрова Європа» (2021–2027)». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_005-22#Text

4. Національна стратегія доходів України до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету міністрів України від 27.12.2023 р. № 1218-р. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Національна_стратегія_доходів_2030.pdf

5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Законом України від 16.09.2014 року № 1678-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

6. Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1467-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1467-2021-%D1%80#Text>

7. Концепція впровадження е-аудиту для платників податків. https://mof.gov.ua/storage/files/Презентація_Концепції_е_аудиту_30_11_20200.pdf

8. Порядок зупинення реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних, затверджений постановою Кабінету міністрів України від 11.12.2019 р. № 1165. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1165-2019-%D0%BF#Text>

9. Charter of fundamental rights of the european union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012 P/TXT>

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

ЗАХАРЕНКО Юлія,
*здобувачка вищої освіти, факультет економіки,
менеджменту та психології,
Державний торговельно-економічний університет*

*Науковий керівник
Семенова Світлана Миколаївна,
канд. екон. наук, доц.*

Сучасний ринок з постійно зростаючими обсягами даних потребує швидкої та точної обробки інформації і програмне забезпечення стає одним з ключових чинників для її оптимізації. Чинне законодавство України визначає бухгалтерський облік як «процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень» [1]. Використання програмного забезпечення (ПЗ) не лише полегшує виконання основних завдань бухгалтерів, але й дозволяє підвищити ефективність та знизити ризики виникнення помилок.

Засоби автоматизації робочих циклів – від введення даних до розробки потенційних клієнтів і бухгалтерського обліку – розроблено для зменшення навантаженості та оптимізації процесів [2]. Це дозволяє компаніям максимально ефективно використовувати час та ресурси, а працівникам – зосередитися на важливих проектах, які часто вимагають розв'язання проблем та застосування творчого підходу. Згідно з інформацією, отриманою компанією Axson в рамках їх досліджень 2018 року, транзакційні завдання будуть інтегровані

в рішення для бізнес-послуг, які використовують робототехніку. Це дозволить зменшити або цілком автоматизувати обсяг роботи з обліку принаймні на 40% до 2025 року [3].

За допомогою автоматизації робочих циклів у фінансовій сфері компанії можуть забезпечити організованість, відповідність нормативам та послідовність процесів. Робочі цикли цього типу можуть сприяти виконанню щоденних операцій, як-от схвалення бюджетів, виставлення рахунків, робота із запитами щодо придбання й витрат і введення даних для бухгалтерського обліку [2].

Серед інших переваг використання ПЗ у бухгалтерському обліку, окрім вищезазначених, можна виокремити важливість значної економії часу, адже розрахунки та пошук потрібних даних здійснюється автоматично, за рахунок прописаного алгоритму, а не вручну. Також, значна кількість для бухгалтерського обліку працюють «в хмарі», що дозволяє отримувати доступ до даних з будь-якого місця та пристрою (до прикладу, сервіси M.E.Doc чи Bookkeeper). Це особливо зручно для компаній з розподіленими командами чи багатьма відокремленими філіями.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що використання програмного забезпечення для оптимізації процесів бухгалтерського обліку є вкрай важливим. Воно не лише полегшує рутинні завдання бухгалтерів, але й дозволяє підприємствам вирішити ряд проблем. До того ж, з розвитком штучного інтелекту, аналітичних інструментів чи хмарних технологій, ПЗ може стати ще потужнішим і зручнішим для підприємств будь-яких масштабів. Розуміння переваг та можливостей програмного забезпечення дозволить підприємствам ефективно використовувати ці інструменти для досягнення своїх цілей і успішного функціонування.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та оподаткування: Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

2. *Що являють собою засоби автоматизації робочих циклів?* (2024). Microsoft Power Automate. <https://powerautomate.microsoft.com/uk-ua/workflow-automation-software-and-tools/>

3. Can Tansel Kaya, Mete Turkyilmaz, Burcu Birol (2019). Impact of RPA Technologies Accounting Systems (82), 235–250. https://www.researchgate.net/profile/BurcuBirol/publication/332123847_RPA_Teknolojiler

inin_Muhasebe_Sistemleri_Uzerindeki_Etkisi/links/60153d7e92851c2d4d0337d3/RPA-Teknolojilerinin-Muhasebe-Sistemleri-Uezerindeki-Etkisi.pdf

4. Семенова С.М. Трансфер інформаційних технологій для повоєнного відновлення України. Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті, науці, економіці та бізнесі : матеріали VIII Міжнародної науково-практ. конф. 20–21 квітня 2023 р., м. Київ, КНУКіМ. С. 140–142.

ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМУ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ

КАЛЮЖНА Сніжана,
*здобувачка вищої освіти, факультет економіки,
менеджменту та психології,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник
Семенова Світлана Миколаївна,
канд. екон. наук, доц.

Розвиток цифрових технологій в сучасному ринковому оточенні визначається як ключовий фактор економічного зростання в країні, оскільки впливає на підвищення ефективності діяльності в економічній, соціальній та особистій сферах. Використання новітніх технологій дозволить зберігати дані в електронному вигляді, а не на папері, що знижує ризик втрати інформації, а співробітники мають можливість користуватися системою дистанційно, незалежно від місця та часу.

Практичне застосування ІТ-технології зумовили суттєві зміни у всіх сферах і виразно окреслили тенденцію інтегрування на цій основі бухгалтерського обліку з іншими сферами управління. Важливість впровадження досліджуваного інструментарію в предметну сферу пояснюється тим, що практично весь процес формування, опрацювання і передавання для потреб управління техніко-економічної інформації здійснює бухгалтерська система [1]. Цифровізація бухгалтерського обліку передбачає використання таких інформаційних технологій, як: хмарні технології, програмні засоби, штучний інтелект, блокчейн, робота з великими масивами даних. У випадку з хмарними технологіями дані зберігаються та доступні для обробки не на

жорсткому диску комп'ютера, а на віртуальному сервері онлайн. Істотною перевагою цього виду цифрових технологій є те, що користувач може отримати доступ до інформації незалежно від місця розташування чи типу гаджета. Це також усуває потребу у фахівця для обслуговування цього ресурсу. На ринку незалежних провайдерів хмарних технологій деякі компанії рекомендують свої послуги, наприклад, американські KashFlow, Netsapiens, Netsuite, Sage 50c Premium, британська FreeAgent, німецька SAP Business One, литовська Baltmeta, українська GigaCloud. Використання хмарних технологій зменшує витрати на придбання обладнання та програмного забезпечення, заміну паперового документообігу електронним, доступ до резервного копіювання та аварійного відновлення. Хмарні технології можна використовувати для організації як тимчасових, так і постійних архівів спільної одночасної роботи над документацією. Також є можливість створювати зведену документацію за певні проміжки часу та автоматично синхронізувати різні версії документів.

Незважаючи на значні переваги інноваційного бухгалтерського програмного забезпечення, українські підприємства зазвичай використовують традиційні методи ведення бухгалтерського обліку. Це пов'язано з багатьма факторами, такими як переважно низький рівень кваліфікації бухгалтерів (невелика частка спеціалістів здатна вести облік за допомогою роботизованих систем, блокчейну тощо), висока вартість програмного забезпечення, невелика частка інвестицій у цифрову економіку, погано розвинена відповідна інфраструктура тощо. Проте розвиток цифрових технологій серед українських підприємств є надзвичайно важливим фактором для підвищення конкурентоспроможності українських підприємств та загального рівня економіки. Цифровізація бухгалтерського обліку широко досліджується в багатьох публікаціях. Jasim & Raewf (2020) дослідили вплив нових технологій на інформаційні системи бухгалтерського обліку шляхом аналізу інформаційних ресурсів і відповідної літератури. Дослідники встановили, що інновації в інформаційних технологіях позитивно вплинули на розвиток систем корпоративного обліку [1]. Наприклад, поява хмарної бухгалтерії підвищила ефективність ведення бізнесу. Тим не менш, одним із найважливіших недоліків використання інформаційних технологій в інформаційній системі бухгалтерського обліку є відсутність стандартизованої технології, оскільки підприємства, як правило, вибірково обирають правильну технологію для своїх операцій. Такі дії послаблюють прозорість результатів роботи інформаційних систем бухгалтерського обліку. Тому автори рекомендують усім організаціям інвестувати частину своїх прибутків у розробку

спеціалізованого програмного забезпечення для систем бухгалтерського обліку та навчання бухгалтерів ефективній та результативній роботі з цими програмами, щоб максимізувати переваги новітніх технологій і компенсувати недоліки цифровізації в бухгалтерському обліку.

Цифрова трансформація також відкриває нові можливості, які включають автоматизацію процесів, збір та аналіз даних, доступність інформації, мінімізацію помилок, забезпечення відповідності, скорочення часу на підготовку звітів, зручність та гнучкість у веденні обліку. Незважаючи на всі переваги, цифрова трансформація вимагає від компаній інвестицій у технології, навчання персоналу та впровадження нових процесів. Важливо зрозуміти, що вона впливає на всі аспекти фінансового обліку, підвищуючи якість та ефективність, але вимагає уважного планування, впровадження та управління змінами [2].

Використання технології блокчейн у обліку та звітності може суттєво покращити якість фінансової звітності, забезпечуючи більшу прозорість, безпеку та ефективність. Однією з основних переваг блокчейну є можливість створення незмінних записів, які забезпечують високий рівень довіри до фінансової інформації. Блокчейн може бути використаний для ведення журналу транзакцій, де кожна операція буде записана в блоках та підтверджена мережею учасників. Це дозволяє створювати надійну та невідредаговану історію транзакцій, яка може бути доступна для всіх зацікавлених сторін [3]. Крім того, блокчейн спрощує процес перевірки фінансової звітності та забезпечує більшу достовірність і об'єктивність результатів аудиту. Застосування блокчейну також може полегшити обмін фінансовою інформацією між різними учасниками системи, зменшуючи час та витрати на звітність та забезпечуючи швидку та безпечну передачу даних.

Отже, цифрова трансформація бухгалтерського обліку є ключовим чинником у підвищенні конкурентоспроможності підприємств у сучасному світі та може стати основою для досягнення високої точності звітності, швидкості обробки даних та забезпечення високої якості управлінських рішень. Технологія блокчейн має потенціал змінити підхід до бухгалтерського обліку та звітності, забезпечуючи більшу прозорість, ефективність та безпеку в обліку фінансових операцій. Цифровізація бухгалтерського обліку – це неминучий процес, який відкриває нові можливості для українських підприємств. Завдяки ретельному плануванню, впровадженню та управлінню змінами, цифрові технології можуть допомогти їм підвищити свою конкурентоспроможність, точність звітності, швидкість обробки даних та якість управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Jasim, M. A., & Raewf, A. A. (2020). The impact of emerging technologies on accounting information systems: A review of literature and resources. *International Journal of Accounting & Information Management*, 28(3), 445–463.
2. Семенова С.М., Онишук О.А. Сучасні форми ведення бухгалтерського обліку. VIII Міжнародна науково-практична конференція «Trends, theories and ways of improving science», 28 лютого-03 березня 2023 р., Мадрид, Іспанія, International Science Group. 2023. С. 128–130.
3. Семенова С.М. Переваги блокчейн в бухгалтерському обліку та аудиті. Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті, науці, економіці та бізнесі : матеріали V Міжнародної науково-практ. конференції 21–22 квітня 2020 р. Київ, КНУКіМ. С. 83–85.

ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

КАРЗУН Данііл,
*аспірант, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник
Уманців Галина Вікторівна,
канд. екон. наук, доц.

Теперішні умови невизначеності потребують більш точного отримання інформації задля планування дій та приймання правильних рішень задля майбутньої діяльності та прийняття правильних стратегічних рішень. До прикладу такою інформацією є фінансові розрахунки дисконтованої вартості довгострокових зобов'язань, дебіторської заборгованості, оцінки кредитних збитків, орендних платежів та інших фінансових облікових операцій. Одним з напрямків руху, який допоможе отримати даний результат є діджиталізація процесів. Діджиталізація охоплює використання цифрових технологій для автоматизації та оптимізації різних аспектів бізнесу. Також використання цифрових технологій, а саме програмних продуктів, має значний вплив на процес оцінки фінансових інструментів у звітності, а саме впроваджує зміни, наведені на рис.1.

Рис. 1. Позитивні чинники впровадження цифрових технологій

Джерело: сформовано автором.

Значний практичний внесок у дослідженні процесу впровадження новітніх інформаційних технологій у сферу бухгалтерського обліку та аудиту здійснили українські вчені, зокрема: В.І. Фролов, Н.В. Голячук, О.В. Шапаренко, С.В. Козменкова, Р.О. Гартінгер та інші.

Програмні продукти стали незамінними інструментами для виконання таких аналізів і допомоги в розрахунках. Вони забезпечують широкий спектр функцій, які полегшують обробку фінансової інформації, забезпечують точність розрахунків і дозволяють ефективно аналізувати результати.

Наприклад, дисконтовану вартість можна розрахувати за допомогою програми фінансового моделювання, такої як Microsoft Excel, або спеціалізованого фінансового програмного забезпечення. Ці програми дозволяють вводити такі параметри, як ставка дисконту, термін погашення боргу, рівень інфляції та інші дані, і автоматично обчислювати значення дисконту за допомогою власних таблиць.

Програми кредитного скорингу та кредитного аналізу можна використовувати для оцінки кредитних збитків і дебіторської заборгованості. Ці програми аналізують фінансові дані клієнта, історію платежів та інші фактори, щоб визначити ризик дефолту та розрахувати ймовірність кредитних втрат.

У разі оцінки лізингових платежів програмні продукти можуть допомогти визначити найкращі умови оренди, порівняти різні варіанти угод і розрахувати витрати за весь термін оренди.

Однак, не слід забувати, що для проведення аналізу інформації ми маємо попередньо отримати інформацію бухгалтерського та управлінського обліку в повному обсязі.

На сьогодні на ринку програмного забезпечення спостерігається тенденція використання комплексних автоматизованих систем для управління підприємством, серед яких найпотужнішою системою контролю та планування ресурсів визнано корпоративні бізнес-системи [1].

При виборі програмного продукту ключовими орієнтирами мають бути наступні характеристики: інтерфейс програми, підтримка, можливість доповнення функціонала, навчання користувачів, інтеграція з іншими бізнес-додатками, захист даних [1].

Важливим аспектом є автономність роботи кожного працівника і тут впровадження хмарних технологій забезпечить доступність та захист даних, а також підвищить ефективність їх обробки [2].

У разі якщо компанія потребує аналізувати великий масив інформації на допомогу прийде використання «Big Data» (Великі дані), це сукупність технологій, які вирішують проблему обробки більшої кількості інформації у порівнянні з стандартною, обробки малоструктурованих даних а також можуть працювати з інформацією, яка швидко надходить у великих об'ємах [3].

Використання програмних продуктів для фінансових розрахунків дозволяє підприємствам підвищити продуктивність, знизити ризики та приймати зважені рішення на основі об'єктивних даних. Такий підхід є запорукою успішного управління фінансами в сучасному бізнес-середовищі.

Список використаних джерел

1. Афанас'єва І.І. (2021, 6). Інформаційна система управлінського обліку в умовах діджиталізації економіки. Економіка і управління. Вип.49. Ст. 32–41.
2. Фролов В.І. (2013). Впровадження «хмарних» технологій в практику бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік і аудит. № 12. С. 45–49.
3. Технології та Інновації. Big Data. URL: <https://www.it.ua/knowledge-base/technology-innovation/big-data-bolshie-dannye> (дата звернення – 20.03.2024).

ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

КВЯТКОВСЬКА Валерія,

*здобувачка вищої освіти, факультет міжнародної
торгівлі та права,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Костюченко Валентина Миколаївна,
д-р екон. наук, проф.

Штучний інтелект, або скорочено ШІ – це галузь комп'ютерних наук, яка фокусується на розробці машин і систем, здатних виконувати завдання, що зазвичай вимагають людського інтелекту, такі як навчання, вирішення проблем і прийняття рішень. Ідея полягає в тому, щоб створити машини, які можуть думати і міркувати, як люди, вчитися на власному досвіді та з часом покращувати свою продуктивність [1].

Враховуючи те, що бухгалтерський облік – це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень [2], застосування штучного інтелекту при формуванні бухгалтерської інформації суттєво впливатиме на цей процес.

Ось декілька ключових змін, які вже відбуваються:

Автоматизація рутинних завдань: ШІ-алгоритми та програмне забезпечення автоматизують рутинні та повторювані завдання, такі як введення даних, обробка рахунків-фактур, ведення книг обліку. Це звільняє час бухгалтерів для більш складних завдань, таких як аналіз даних, стратегічне планування та консультування.

Підвищення точності та ефективності: завдяки автоматизації та ШІ, бухгалтерський облік стає більш точним та ефективним. Алгоритми ШІ можуть виявляти помилки та невідповідності, що значно знижує ризик людських помилок.

Покращення аналітики: ШІ дає бухгалтерам доступ до потужних аналітичних інструментів, які дозволяють їм глибше вивчати фінансові дані, отримувати цінні уявлення та приймати більш обґрунтовані рішення.

Зміна ролі бухгалтера: роль бухгалтера трансформується з виконавця рутинних завдань у консультанта та аналітика. Бухгалтери з сильними аналітичними та стратегічними навичками будуть більш затребувані у майбутньому.

Приведемо кілька прикладів використання ШІ в бухгалтерському обліку:

По-перше, автоматизація введення даних: програмне забезпечення з оптичним розпізнаванням символів (OCR) може автоматично вводити дані з рахунків-фактур, квитанцій та інших документів.

По-друге, прогнозування та аналіз грошових потоків: ШІ-алгоритми можуть прогнозувати майбутні грошові потоки, щоб допомогти компаніям краще управляти своїми фінансами.

По-третє, виявлення шахрайства: ШІ-системи можуть виявляти шахрайські транзакції, що допомагає захистити компанії від фінансових втрат.

По-четверте, аудит: ШІ-алгоритми можуть автоматизувати багато завдань аудиту, роблячи його більш ефективним та точним.

Широкого поширення набули бухгалтерські програми на основі хмарних технологій, що призначені для обслуговування та задоволення потреб малого, середнього і великого бізнесу та стартапів. Це такі види програмного забезпечення: Books, Lendio, FreshBooks, Sage, Crunch, ProfitBooks, Melio, SapFico, Xero, Intact, Kashoo та інші [3].

Хоча штучний інтелект (ШІ) має багато переваг для бухгалтерського обліку, його впровадження і застосування призведе до певних негативних наслідків, а саме:

1) ризику втрати робочих місць: автоматизація рутинних завдань може призвести до скорочення робочих місць для бухгалтерів;

2) високій вартості впровадження: впровадження ШІ-систем та програмного забезпечення може бути дорогим, що може бути недоступним для малих та середніх підприємств;

3) етичним та правовим питанням: використання ШІ в бухгалтерському обліку може спричинити етичні та правові питання, такі як відповідальність за помилки, прозорість алгоритмів та захист даних;

4) необхідності перекваліфікації: бухгалтерам буде потрібно постійно оновлювати свої знання та навички, щоб йти в ногу з розвитком технологій;

5) можливості упередженості: ШІ-алгоритми можуть бути упередженими, що може призвести до неточних результатів та несправедливих рішень;

6) залежності від технологій: занадто велика залежність від ШІ-систем може зробити компанії вразливими до збоїв у роботі програмного забезпечення або кібератак;

7) зниженню вагомості людського фактору: автоматизація може призвести до знецінення людського фактору в бухгалтерському обліку, що може негативно вплинути на відносини з клієнтами.

8) психологічним аспектам: зміна ролі бухгалтера та необхідність постійно оновлювати свої знання можуть призвести до стресу та тривоги у деяких людей.

Важливо, щоб бухгалтери та інші фахівці в цій сфері усвідомлювали ці ризики та вживали заходів для їхнього мінімізації.

Ось декілька способів мінімізувати ризики, пов'язані з ШІ. Можна інвестувати в освіту та перепідготовку: бухгалтерам потрібно постійно оновлювати свої знання та навички, щоб йти в ногу з розвитком технологій.

Потім розробляти етичні та правові рамки: важливо розробити чіткі етичні та правові рамки для використання ШІ в бухгалтерському обліку. Також, сприяти співпраці між людьми та ШІ: ШІ не повинен замінювати людей, а співпрацювати з ними для досягнення кращих результатів. А ще, зберігати контроль над ШІ-системами: важливо, щоб люди залишалися контролювати ШІ-системи та несли відповідальність за їх дії. Ну і звичайно звертати увагу на психологічні аспекти: важливо підтримувати бухгалтерів та інших фахівців у цій сфері, щоб допомогти їм адаптуватися до змін, пов'язаних з ШІ та автоматизацією.

Важливо зазначити, що ШІ не замінить бухгалтерів повністю. Їх роль буде змінюватися, але вони й далі залишатимуться важливими для ведення бухгалтерського обліку та прийняття фінансових рішень.

Щоб бути успішними в майбутньому, бухгалтерам потрібно: розвивати аналітичні та стратегічні навички, оскільки бухгалтери повинні вміти аналізувати дані, робити з них висновки та використовувати їх для прийняття кращих рішень. Також, опановувати нові технології, бо бухгалтерам потрібно бути готовими до роботи з новим програмним забезпеченням та ШІ-системами. Та крім цього, підвищувати свою кваліфікацію, оскільки бухгалтерам буде потрібно постійно оновлювати свої знання та навички, щоб відповідати вимогам ринку.

Отже, бухгалтери майбутнього повинні мати сильні аналітичні, стратегічні та комунікативні навички, а також бути готовими до постійного навчання та адаптації до нових технологій.

Список використаних джерел

1. Штучний інтелект (ШІ) – що це таке, як працює і навіщо потрібен. URL: <https://termin.in.ua/shtuchnyy-intelekt/>
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України від 16.07.1999 р. №996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
3. Best Accounting Software in 2022. Software Suggest. URL: <https://www.softwaresuggest.com/us/accounting-software>.

ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ОБЛІК ТА ЗВІТНІСТЬ

КОВАЛЕНКО Єлизавета,

*здобувачка вищої освіти,
факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно економічний університет*

Науковий керівник

Прокопова Олена Миколаївна,
канд. екон. наук, доц.

Цифрові технології в сучасному світі змінили багато сфер життя, у тому числі й бізнесу. Однією з таких сфер є бухгалтерський облік та фінансова звітність підприємств. Вплив цифрових технологій на облік та звітність може бути значним і відігравати ключову роль у покращенні ефективності бухгалтерської та фінансової діяльності підприємства. Стрімкий розвиток інформаційно-комп'ютерних технологій створює необхідність врахування їх впливу на бухгалтерський облік.

Однією з основних переваг використання цифрових технологій в обліку є можливість автоматизації багатьох рутинних операцій. Наприклад, введення даних, обробка та аналіз фінансової інформації можуть бути здійснені швидко та ефективно за допомогою спеціальних програм.

Завдяки цифровим технологіям, процес подання звітності може бути повністю електронізованим. Це дозволяє підприємствам зберігати та передавати фінансову інформацію в електронному форматі, що спрощує взаємодію з податковими органами та іншими регуляторами.

Цифрові технології надають підприємствам можливість проводити більш детальний аналіз фінансової інформації та робити точні прогнози на майбутнє. Великі обсяги даних можуть бути легко оброблені за допомогою спеціалізованих програм.

Слід виділити ряд перешкод, які гальмують розвиток цифрових трансформацій в Україні [1]:

➤ інституційні – пов'язані з формування відповідної законодавчої бази та механізмів регулювання процесів цифрової трансформації, розроблення актуальних світовим тенденціям стратегій розвитку країни, регіонів, галузей;

➤ інфраструктурні – пов'язані з формуванням цифрової інфраструктури, зокрема відсутність рівних умов доступу населення до цифрових технологій, т.з. «цифрові розриви», недостатнє покриття цифровою інфраструктурою території країни, повна відсутність певних видів цифрових інфраструктур;

➤ еко системні – пов'язані з відсутністю належних умов для формування сприятливого інвестиційного клімату країни, недосконалий ринок капіталу інвестицій, невідповідність поточного стану освіти, а відповідно і дефіцит кваліфікованих кадрів, необхідних для забезпечення процесів цифрових трансформацій у країні.

Дослідження цифровізації в обліку охоплює значне коло теоретико-практичних питань.

Так автори І. Спільник та М. Палюх у своєму дослідженні звертають увагу на оцінюванні поточного стану, визначенні особливостей та перспектив розвитку обліку в сучасних умовах, а також обґрунтовують актуальність створення нової «цифрової облікової парадигми» [2]. Серед актуальних питань вони виділяють використання технології безконтактної ідентифікації активів в обліку, технології блок-чейну, електронного формату звітності, відображення криптоактивів у фінансовій звітності та їх облік.

Основними факторами, що впливають на розвиток обліку в умовах цифрової економіки є наступні: виділення інформації у якості окремого чинника, що впливає на вартість бізнесу; поява нових об'єктів обліку, таких як криптовалюти, токеновані активи та ін.; зростання частки нефінансової інформації в обліковій системі суб'єктів господарювання; зміна фінансової направленості цільових пріоритетів на нефінансові; зміна технічно технологічних підходів до збору, накопичення, узагальнення та оброблення облікової інформації; створення глобального середовища обміну інформацією з посиленням вимог до інформаційної безпеки [2].

Таким чином, цифрові технології мають значний вплив на облік та звітність підприємств. Вони сприяють автоматизації процесів, підвищенню ефективності робочих процесів, поліпшенню точності та достовірності інформації. Однак, для успішного впровадження цих технологій необхідно вирішувати виклики, такі як захист конфіденційної інформації та підготовка персоналу до роботи з новими системами.

Список використаних джерел

1. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою (2018). Український інститут майбутнього. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoju.html>
2. Спільник І., & Палюх М. (2019). Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. Вип. 1–2. С. 83–96. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/36331/1/%D0%A1%D0%BF%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>
3. Бардаш С.В. (2021) Цифрові технології в сфері бухгалтерського обліку: основні можливості та ризики. Ефективна економіка, №9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2021/20.pdf

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

КОРНІЄВСЬКА Анастасія,

*здобувачка вищої освіти, факультет економіки,
менеджменту та психології,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Семенова Світлана Миколаївна,
канд. екон. наук, доц.

Діджиталізація охоплює будь-яку діяльність або процес, які стають можливими завдяки використанню цифрових технологій. Україна розуміє важливість формування цифрової економіки для зростання валовому внутрішньому продукту та покращення якості життя. Адже використання цифрових технологій сприяє швидшому,

якіснішому та ефективнішому розвитку кожного сектору економіки. Розквіт інформаційних технологій у світовій економіці призвів до поширення процесу діджиталізація. Дане поняття можна інтерпретувати по різному (табл. 1).

Таблиця 1

Інтерпретація поняття «діджиталізація» в економічній сфері

Джерело	Визначення, опис процесу
Абакуменко О.В. [1]	процес переведення певного інформаційного поля з аналогового у цифровий формат для більш легкого подальшого використання.
Гудзь О.Є., Федюнін С.А. [3]	заснований на можливостях сучасної ІТ-індустрії процес застосування підприємствами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для досягнення своєї мети, зорієнтований на трансформацію існуючих бізнес процесів шляхом їх діджиталізації.
Король С.Я. [4] О. Грибіненко [2, с. 35].	трансформація, проникнення цифрових технологій щодо оптимізації та автоматизації бізнес-процесів, підвищення продуктивності та покращення комунікаційної взаємодії зі споживачами.
Литвинов О.М. [5]	явище, що спричиняє послідовні трансформації соціокультурного коду, об'єднані загальним вектором розвитку.
Соколова Г.Б. [6]	створення цифрової форми, яка засновується на бітах та байтах, для звичних речей.

Впровадження діджитал-інструментів та технологій у бухгалтерський облік посприяло спрощенню облікових процесів і дозволило фахівцям зосередитися на результаті, а не на самому процесі. В свою чергу це сприяє розробці заходів для оптимізації фінансового стану.

Цифрові технології також допомагають виконанню основних завдань бухгалтерського обліку, таких як автоматизація складання фінансової звітності та захист інформації. Крім того, це сприяє формуванню облікової політики підприємств з урахуванням критеріїв інноваційного розвитку бізнесу.

Застосування елементів штучного інтелекту та хмарних сервісів у системі цифрового бухгалтерського обліку забезпечує підтримку та автоматизацію управлінських процесів всіх аспектів діяльності організації. Аналізуючи теоретичні дослідження щодо цифрової трансформації бухгалтерського обліку, можна узагальнити напрями використання цифрових інструментів у бухгалтерській політиці, які впливають на конкурентні позиції бізнесу (рисунок 1).

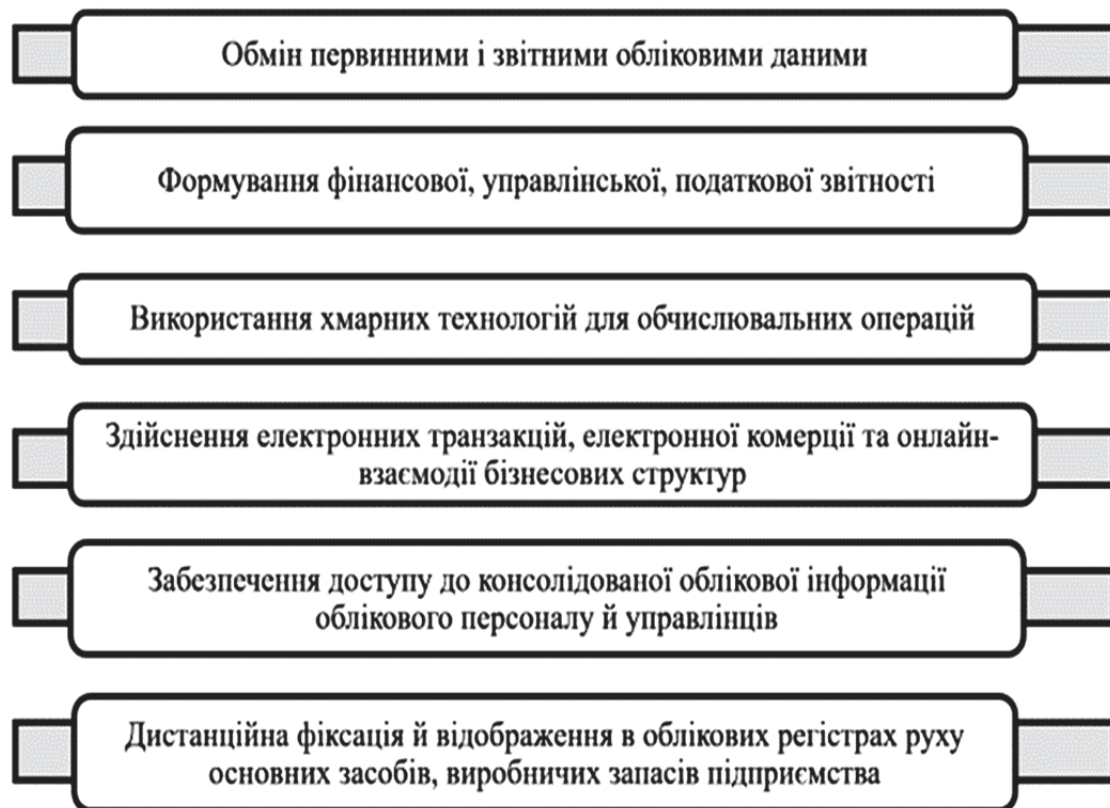

Рис. 1. Напрями діджиталізації бухгалтерського обліку

Джерело: [7, С. 70–76].

Діджиталізації бухгалтерського обліку має такі переваги: спрощення, оптимізація, дистанціювання рутинних облікових процесів, використання передових інформаційно-комунікаційних технологій, можливості резервного зберігання даних, підвищення ефективності ухвалення управлінських рішень на основі даних облікової політики підприємства, зростання ІКТ-компетентності бухгалтерів, управлінців, інших кадрів підприємства.

Діджиталізація та програмне забезпечення обліку – невід’ємні складові сучасного бізнесу, що сприяють оптимізації процесів обліку, підвищенню ефективності та забезпеченню точності даних. Використання цифрових систем обліку дозволяє автоматизувати процеси, забезпечує швидкість обробки даних, зручний доступ та безпечно зберігання інформації, а також надає інструменти для аналізу даних та побудови звітності. Це сприяє автоматизації рутинних операцій, співпраці та інтеграції з іншими системами, забезпечуючи успішну діяльність підприємства на ринку.

Діджиталізація та використання програмного забезпечення для обліку є необхідними в сучасному бізнес-середовищі з огляду на

зростання обсягів даних та швидку зміну умов. Впровадження цих технологій дозволяє підвищити ефективність облікових процесів, зменшити ймовірність помилок та покращити аналітичні можливості. Це дозволяє бізнесу оперативно реагувати на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі, забезпечуючи точні та надійні дані для прийняття управлінських рішень. Таким чином, використання програмного забезпечення для обліку в сучасних умовах є ключовим для забезпечення конкурентоспроможності та успішного функціонування бізнесу.

Список використаних джерел

1. Abakumenko OV, Kornieva MV, Derkach AO Digitalization of the banking sector of Ukraine. Financial research. 2016. No. 1. pp. 69–75.
2. Gribinenko O. Digitalization of economy in new paradigm of digital transformation. International News. Series «Economic Sciences», No. 16, 2018. pp. 35–37. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/3523 (date published 07/12/2020)
3. Gudz OE, Fedyunin SA, Shcherbina VV Digitalization є competitive advantage for enterprises. Economics. Management. Business 2019. No. 3(29). pp. 18–24.
4. Korol S.Ya., Polovik EV Digitalization of economy as factor in professional development. Electronic scientific journal of economic sciences «Moderneconomics». 2019. No. 18. pp. 67–73.
5. Litvinov OM Digitalization: на threshold of digital development. Power and evil. New blogs in the postmodern era: zb. thesis add. науково-практичний conf., Consecration in memory of OM Litvaka (m. Kharkiv, 23 kvit. 2020). Kharkiv: KhNUVS. 2020. pp. 170–172.
6. Sokolova GB Деякі аспекти розвитку європейської економіки. Economic newsletter для Donbass. 2018. No. 1 (51). pp. 92–96.
7. Panasyuk V., Burdenyuk T., Muzhevich N. Peculiarities of digital transformation in the environment. Galician Economic Newsletter. 2021. No. 1 (68). pp. 70–76.

РОЗВИТОК «ХМАРНИХ» ТЕХНОЛОГІЙ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

КРАСНИЦЬКИЙ Богдан,

*здобувач вищої освіти, факультет ресторано-готельного
та туристичного бізнесу,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Кузуб Михайло Віталійович,

старший викладач кафедри обліку та оподаткування

Досліджуючи розвиток «хмарних» технологій у бухгалтерському обліку зауважимо, що ринок саме «хмарних» послуг постійно розвивається і оновлюється, пропонуючи підприємствам, нові сучасні, інноваційні інструменти, що дозволяють підприємствам адаптуватись до ринкових змін і підвищити гнучкість і стійкість до ведення власного бізнесу. В умовах сьогодення «хмарні» технології охоплюють практично кожен галузь бізнесу, не виняток, що дана новація стосується також і бухгалтерського обліку, оскільки він використовується разом з масштабним розвитком сервісів і віртуальних потужностей. Досить стрімкі темпи глобалізації, вимоги до прискореного обміну даними стимулюють появу нового і регуляторного оновлення діючих технологій і продуктів в бухгалтерському обліку.

Застосування хмарних технологій на вітчизняних підприємствах суттєво зростає, на думку провідних науковців М.О. Любимова, В.А. Кулика суттєво збільшується частка хмарних обчислень. [1]. Дослідник Музиченко А.О. в свою чергу досліджував позитивний вплив цифровізації на бухгалтерський облік [2].

На основі власних досліджень О.І. Мазіна, В.С. Олійник та С.А. Рогозний запропонували певний інтелектуальний цикл формування і реалізації стратегії підприємства та виділили рівні інформаційних технологій за ступенем їхнього використання [3].

Окремі аспекти цього питання досліджували вітчизняні науковці, а саме Кузуб М.В. дослідив розвиток хмарних технологій в бухгалтерському обліку. Автор стверджує, що розвиток хмарних технологій здатен значно вплинути на розвиток програмного забезпечення для вирішення облікових задач, що у свою чергу, може призвести до зміни підходів до організації бухгалтерського обліку на підприємстві. [4].

Власне всі дослідження науковців проведені на підставі застосування і адаптації цифрових технологій у сфері бухгалтерського обліку і аудиту з можливістю інтеграції у вітчизняний бізнес. Науковці у підсумку зауважили, що перспективність розвитку і адаптації таких технологій полягає у використанні: блокчейн технологій; технологій RPA; штучних технологій; BigData технологій.

Проте використання даних «хмарних» технологій потребує подальших досліджень і реорганізації застарілих підходів до ведення бухгалтерського обліку на підприємствах різних галузей.

Власне розвиток і активне просування «хмарних» сервісів підіймають на новий рівень ІТ-сектор. Досить активне позиціонування і впровадження «хмарних» технологій ефективно відображається на веденні вітчизняного бізнесу. Завдяки ІТ-технологіям, різноманітним додаткам і комп'ютерним ресурсам, для бухгалтерського обліку стали доступні різноманітні інновації, та цифрові інструменти.

Самі по собі хмарні обчислення в бухгалтерському обліку – являють собою новий підхід, який дозволяє знизити складність ІТ систем, за рахунок застосування широкого ряду ефективних технологій, керованих самостійно і доступних на вимогу в рамках віртуальних сервісів. В умовах сьогодення хмарні послуги для бухгалтерського обліку поділяють на три ключові категорії, що візуалізуємо на рис. 1.

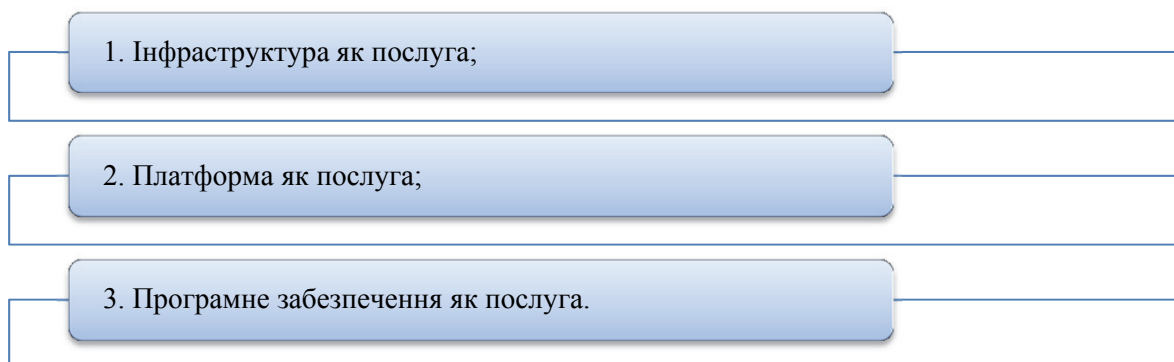

Рис. 1. Три категорії «хмарних» технологій у бухгалтерському обліку

Джерело: сформовано автором за даними [5].

Охарактеризуємо дані категорії більш детально:

1. Інфраструктура як послуга (IaaS) – модель надання користувачу комп'ютерної інфраструктури як послуги відповідно до своїх об'єктів і характеристик, що є найбільш наближеною до швидкої обробки даних в бухгалтерському обліку.

2. Платформа як послуга (Platform as a Service) – модель надання користувачу інтегрованих платформ для розробки, тестування, розгортання і підтримки веб-додатків як послуги.

3. Програмне забезпечення як послуга (Software as a Service) – являє собою модель надання користувачу готового програмного рішення для існуючого клієнта з необхідністю мінімальних налаштувань під ведення бухгалтерського обліку. Власне програмне забезпечення, що розміщене на платформі провайдера, з якої постачальник надає замовникам доступ через веб-інтерфейс, клієнт чи мобільний додаток може бути адаптований до загальних баз даних бухгалтерії підприємства.

Крім того, використання деяких облікових підходів дає змогу підвищити ефективність суб'єктів господарювання різних рівнів, та є одними з головних шляхів запобігання кризи. Такими підходами є: оптимізація облікової політики, податкове планування, автоматизація бухгалтерського обліку та удосконалення інформаційних систем, складання прогнозів та планів діяльності. [6].

У підсумку зауважимо, що використання хмарних технологій в бухгалтерському обліку є одним з надійних і прогресивних підходів для вирішення сучасних облікових завдань. При цьому всі досліджені «хмарні» технології об'єднують те, що вони можуть переносити на себе ряд завдань по організації певних рішень з клієнтів і дозволяють їм зосередитись на власній роботі. Масове застосування даних технологій обумовлене високою швидкістю і надійністю наданих послуг провайдерами з одночасним використанням передових технологій для їх реалізації.

Список використаних джерел

1. Любимов М.О., Кулик В.А. Можливості, загрози та перспективи використання «хмарних» технологій в бухгалтерському обліку. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2019. № 2. С. 40–46.

2. Музиченко А.О. Розвиток бухгалтерського обліку з використанням хмарних технологій. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. 2018. Вип. 290. С. 203–208.

3. Мазіна О.І., Олійник В.С., Rogozний С.А. Цифровізація як найважливіший інструмент розвитку системи обліку та звітності. Інтернаука. Серія: Економічні науки. 2020. № 5 (37), Т. 2. С. 59–66.

4. А.В. Білицька, М.В. Кузуб. Перспективи використання хмарних рішень в процесі здійснення бухгалтерського обліку на підприємстві. The 8th International scientific and practical conference «Integration of scientific and modern ideas into practice». Sweden. DOI – 10.46299/ISG.2022.2.8. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=ijCdEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA338&ots=sWv8Jzm5dH&sig=DqVlv_vLD9HA4-raN1cRX0kj7FE&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

5. Блокчейн, штучний інтелект і бухгалтерія. URL: <http://www.kreston-gcg.com/ua/blokchainshtuchniy-intelekt-i-bukhalteria/> (дата звернення: 11.07.2021)

6. Роль бухгалтерського обліку в попередженні економічних криз. В Поканевич, М Кузуб. І 66 Інноваційний потенціал сучасної науки: зб. наук. праць IV Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф., (18 травня 2023 року. Кам'янець-Подільський). URL: <https://kafturyzmu.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/12/zbirnyk-2.pdf#page=40>.

7. Kuzub, M. V. Problems of development modern science: theory and practice, EDEX, Madrid, Spain. ISBN 978–617–7214–33–4, p. 210–214.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Олена КУЗЬМЕНКО,
*старший викладач кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет*

В умовах цифрової трансформації економіки, впровадження технології блокчейн в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, відкриває перспективи покращення точності обліку, оптимізації його процесів. Використання цифрових технологій, при обробці великих баз даних, стає невід'ємною частиною господарських та фінансових процесів.

Впровадження блокчейн-технологій для підвищення надійності фінансової звітності видається ключовим напрямом для підприємств. Новації в технологіях, які останнім часом відбуваються у світі, вимагають комплексного вибору технічних засобів та забезпечення взаємодії всіх елементів у системі управління [1].

Перспективним напрямом вважається концепція формування єдиного цифрового простору, заснованого на розподіленому доступі до бухгалтерської інформації. Вона передбачає активне залучення висококваліфікованих фахівців у сфері блокчейн до оптимізації облікових процесів, що стане значущим кроком задля підвищення надійності фінансової звітності. Подібний підхід може сприяти не лише забезпеченню безпеки інформації, але й створенню ефективної та прозорої системи обліку. [2]

Інтеграція технології блокчейн в бухгалтерські процеси не тільки підвищує точність і достовірність обліку, але й слугує створенню надійної основи для аналізу фінансової звітності. Такий підхід розкриває нові можливості для автоматизації і стандартизації процесів, впливає на покращення якості фінансової звітності та високий рівень довіри в бухгалтерських практиках. [3] Блокчейн являє собою децентралізовану систему, яка функціонує як мережа взаємопов'язаних комп'ютерів. Отже, використання блокчейн в бухгалтерському обліку може допомогти створити більш ефективні та економічні процеси, і водночас підвищити рівень довіри до фінансової звітності завдяки його функціональним характеристикам.

Використання хмарних технологій, штучного інтелекту, блокчейну та інноваційних інструментів стає важливим чинником для підприємств, які прагнуть оптимізувати управління своєю діяльністю. Їх використання, разом з підвищенням безпеки та точності обробки фінансової інформації, створює умови для ефективнішого їх використання. Враховуючи це, перехід до цифрових інструментів в області бухгалтерського обліку є стратегічно важливим для підприємств, оскільки забезпечить не лише ефективне управління ресурсами, але й підвищення їхньої конкурентоспроможності в умовах швидкої цифрової трансформації.

Однією з головних переваг застосування технології блокчейн в бухгалтерському обліку є також значне зменшення часу, необхідного для виконання різноманітних операцій. Виходячи з цього, впровадження блокчейну в бухгалтерію одночасно допомагає оптимізувати процеси і забезпечити більшу точність та надійність облікових операцій. Це стає ключовим фактором в умовах постійних змін і високих вимог до швидкості обробки фінансової інформації в сучасному бізнес-середовищі.

Використання технології блокчейн дозволяє також автоматизувати процес формування балансу і звітності у режимі реального часу, уникаючи необхідності чекати завершення звітного періоду. Це значний поступ на шляху вдосконалення бухгалтерського обліку,

оскільки надає можливість негайно отримувати актуальну інформацію про фінансовий стан підприємства. До того ж, сприяє більш оперативному управлінню ресурсами та швидкому прийняттю стратегічних рішень.

На етапі впровадження блокчейн-технологій відбудуться зміни в роботі бухгалтерів, оскільки механізм виконання конкретних облікових завдань підпорядкований новому технологічному підходу. Проте, це не призведе до втрати важливості роботи висококваліфікованих фахівців у сферах обліку. Навпаки, із зростанням використання нових технологій, потреба у кваліфікованих спеціалістах збільшиться, оскільки їм належатиме роль не тільки в рутинних завданнях, але і в аналізі, стратегічному плануванні та вирішенні складних ситуацій. Бухгалтери, які залучаються до процесів, повинні володіти розумінням системи та кодів блокчейну, щоб ефективно виконувати технічний контроль. Тому підприємствам варто проводити навчання персоналу, щоб надати необхідні знання для активної участі кадрів у системі блокчейн. Зокрема, це не тільки забезпечить компетентність у сучасних технологіях, але й дозволить працівникам взаємодіяти з блокчейн-системами з огляду на розуміння їхнього функціоналу та впливу на оптимізацію бухгалтерських процесів в компанії.

Отже, впровадження технології блокчейн у бухгалтерський облік та фінансову звітність є вкрай перспективним напрямом в умовах стрімкої цифрової трансформації. Пристосовуючись до вимог сучасності, ця інноваційна практика не лише підвищує точність та достовірність обліку, але й сприяє оптимізації процесів управління та формуванню фінансової звітності.

Список використаних джерел

1. Шевчук, І., Депутат, Б., & Тарасенко, О. (2019). Цифровізація та її вплив на економіку України: переваги, виклики, загрози й ризики. *Причорноморські економічні студії*, 47(2), 173–177. <https://doi.org/10.32843/bses.47-660>

2. Приображенська, В. (2019). Вплив цифрової економіки на розвиток компетенцій у галузі бухгалтерського обліку. *Фінансовий журнал*, (5), 50-63. <https://doi.org/10.31107/2075-1990-2019-5-50-63>

3. Савків, У., & Кузьмін, Т. (2023). Удосконалення ведення бухгалтерського обліку та формування звітності в умовах цифрової економіки. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*, 2(19), 87–95. <https://doi.org/10.15330/apred.2.19.87-95>

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ТОВАРНИМИ ЗАПАСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТОРГІВЛІ

ЛАЛАКУЛИЧ Марія,

*канд. екон. наук, професор кафедри фінансів,
обліку та оподаткування,*

*Ужгородський торговельно-економічного інститут
Державного торговельно-економічного університету*

ЮГАС Еріка,

*канд. екон. наук, доц., доцент кафедри фінансів,
обліку та оподаткування*

*Ужгородський торговельно-економічного інститут
Державного торговельно-економічного університету*

Функціонування будь-якого торговельного підприємства неможливе без товарних запасів. Вони становлять значну частину його активів і є важливим елементом його ресурсного потенціалу.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про товарні запаси та її розкриття у фінансовій звітності визначаються НП(С)БО) 9 «Запаси» [1]. Відповідно до НП(С)БО) 9 «Запаси», товарні запаси – це матеріальні цінності, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу [1].

Одним з завдань облікової політики торговельного підприємства в частині товарних запасів є ефективне управління запасами, спрямоване передусім на збільшення обсягів продажів та зростання прибутку.

Для того, щоб ефективно управляти товарними запасами, необхідно їх правильно класифікувати. Сучасні науковці наводять різні підходи стосовно класифікації товарних запасів. Так, Чаплінська А.А. [3] для характеристики стану процесів утворення та розробки стратегії управління товарними запасами торговельних підприємств пропонує їх класифікувати за наступними ознаками: залежно від місця знаходження; за призначенням; за джерелами виникнення; залежно від відповідності нормативу; залежно від моменту та характеру оцінки; залежно від асортиментної структури; за вимірниками; за розмірами; залежно від характеру поповнення та витрачання; залежно від попиту на споживчі товари; залежно від чутливості до зміни обсягу товарообороту[3].

Професор Мазаракі А.А. класифікує товарні запаси: за призначенням; залежно від місця знаходження; залежно від асортиментної структури; залежно від моменту та характеру оцінки запасів; залежно

від чутливості до зміни обсягу товарообороту; залежно від характеру поповнення та витрачання; залежно від відповідності попиту; відносно нормативу [2].

Класифікацію товарних запасів на рахунках бухгалтерського обліку можна визначити згідно із Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (таблиця 1).

Таблиця 1

Класифікація товарних запасів на рахунках (субрахунках) бухгалтерського обліку [4]

Рахунок (субрахунок) бухгалтерського обліку	Зміст рахунку (субрахунку) бухгалтерського обліку
Рахунок 28 «Товари»	
На рахунку 28 «Товари» ведеться облік руху товарно-матеріальних цінностей, що надійшли на підприємство з метою продажу. Цей рахунок використовують в основному збутові, торгові та заготівельні підприємства і організації, а також підприємства громадського харчування.	
281 «Товари на складі»	на цьому субрахунку ведеться облік руху та наявності товарних запасів, що знаходяться на оптових та розподільчих базах, складах, овочесховищах, морозильниках тощо
282 «Товари в торгівлі»	на цьому субрахунку ведеться облік руху та наявності товарів, що знаходяться на підприємствах роздрібно́ї торгівлі (в магазинах, яхтах, кіосках, у буфетах підприємств громадського харчування тощо)
283 «Товари на комісії»	на цьому субрахунку ведеться облік товарів, переданих на комісію за договорами комісії та іншими цивільно-правовими договорами, які не передбачають перехід права власності на цей товар до їх продажу. Аналітичний облік ведеться за видами товарів і підприємствами (особами)-комісіонерами
284 «Тара під товарами»	на цьому субрахунку ведеться облік наявності й руху тари під товарами й порожньої тари
285 «Торгова націнка»	на цьому субрахунку підприємства роздрібно́ї торгівлі при веденні обліку товарів за продажними цінами відображають торгові націнки на товари, тобто різницю між покупною та продажною (роздрібною) вартістю товарів
286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу»	на цьому субрахунку ведеться облік наявності та руху необоротних активів та груп вибуття, які визнаються утримуваними для продажу відповідно до НП(С)БО27

Отже, товарні запаси в обліковому процесі повинні розглядатися всебічно, з урахуванням усіх можливих варіантів їх формування та використання. Формування інформації необхідної для управління товарними запасами в обліковій системі торговельного підприємства передбачає складання внутрішньої документації щодо наявності товарних запасів на торговельному підприємстві та відображення товарних запасів на рахунках бухгалтерського обліку та в облікових регістрах.

Управління товарними запасами на підприємствах торгівлі є важливим з кількох причин. По-перше, ефективне управління товарними запасами допомагає зменшити витрати підприємства, оскільки дозволяє уникнути їх надлишок, що може призвести до збитків через їх ускладнене утримання та зберігання. Крім того, правильне планування товарних запасів дозволяє забезпечити постійний доступ до необхідних товарів для клієнтів, що сприяє задоволенню їхніх потреб і підвищує рівень обслуговування.

Управління запасами також допомагає оптимізувати процеси постачання та виробництво товарів, що в свою чергу сприяє підвищенню ефективності виробничих процесів та забезпеченню стабільності бізнесу. В результаті, належний контроль над товарними запасами допомагає підприємству відстежувати та аналізувати витрати та попит на товари, що дозволяє приймати обґрунтовані рішення щодо стратегії розвитку та маркетингу.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : Наказ Міністерства фінансів України 20 жовтня 1999 р. № 246 (зі змінами та доповненнями).

2. Чаплінська А. А. Класифікація товарних запасів роздрібних торговельних підприємств / А. А. Чаплінська // Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. – 2010. – Вип. 2. – С. 329–334.

3. Мазаракі, А. А. Економіка торговельного підприємства. Підручник для вузів [Текст] / А. А. Мазаракі. – К.: «Хрещатик», 1999. – 800 с.

4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291 (зі змінами і доповненнями).

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІКТ У «ХМАРІ» ЧИ EXCEL

ЛУЦЕНКО Надія,

*здобувачка вищої освіти, факультет ресторанно-готельного
та туристичного бізнесу,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Кузуб Михайло Віталійович,

старший викладач кафедри обліку та оподаткування

Сьогодні неможливо уявити компанію ізольованою структурою, що незалежна від інформаційних технологій. Клієнт-банкінг, електронний документообіг та інші програми роблять бухгалтерію все зручнішою і зараз вже неможливо уявити роботу підприємства без них. Вибір правильного програмного забезпечення для ведення бухгалтерського обліку може бути складним завданням для власників малого та середнього бізнесу, тому важливо дослідити це питання.

Слід зазначити, що Microsoft Excel – це програма для роботи з електронними таблицями, яка дозволяє користувачам ефективно керувати даними. Багато компаній використовують Excel, оскільки він простий у використанні та надає корисні функції та формули [1].

Але якщо бізнес почне розвиватися, такий облік може стати справжнім «стоп-фактором» для масштабування. Електронні таблиці мають обмежений функціонал: в них легко виконати прості дії, а ось звести та проаналізувати дані з різних джерел проблематично. Особливо гостро це відчувається при роботі з товарами, де багато дрібних даних, що важко зібрати до купи [2].

Для компаній з великою кількістю даних, Excel-таблиці мають ще ряд недоліків, серед них: висока ймовірність помилок; обмежені можливості; недостатня безпека даних; втрата даних; обмежена масштабованість. Excel-таблиці буде важко масштабувати з розвитком компанії, коли виникають потреби у різних видах обліку або навіть у веденні декількох підприємств одночасно [3].

Excel використовують понад 731 000 компаній у Сполучених Штатах. За даними Statista, мільйони компаній у світі та понад 731 000 компаній у Сполучених Штатах використовують Office 365, який включає такі продукти Microsoft, як Excel і Word. [3].

Коректний абонентський облік за допомогою електронних таблиць можливий у невеликих організаціях, де об'єм даних дозволяє уникнути серйозних помилок при введенні, а також там, де немає

потреби інтегрувати дані абонентського обліку з обліком управлінським чи оперативним.

Все більшої популярності набирає бухгалтерія в хмарному середовищі. Фактично, бухгалтерський облік в хмарі – це обчислення, використання розміщених служб, таких як сховища даних, сервери, бази даних, мережі та програмне забезпечення через Інтернет. Дані зберігаються на фізичних серверах, які обслуговуються постачальником хмарних послуг. Ресурси комп'ютерної системи, особливо зберігання даних і обчислювальна потужність, доступні за вимогою без безпосереднього керування користувачем у хмарних обчисленнях [4].

На думку практиків, будь-який бізнес може отримати значні переваги від ведення бухгалтерського обліку в хмарному середовищі. Застосовуючи систематичний підхід до оцінки ризиків, включаючи створення ефективних політик щодо використання хмари та плану реагування на ризики, компанії можуть відчути переваги цієї нової технології та підвищити операційну ефективність. [5].

Окремі аспекти цього питання досліджували вітчизняні науковці, а саме Кузуб М.В. дослідив розвиток хмарних технологій в бухгалтерському обліку. Автор стверджує, що розвиток хмарних технологій здатен значно вплинути на розвиток програмного забезпечення для вирішення облікових задач, що у свою чергу, може призвести до зміни підходів до організації бухгалтерського обліку на підприємстві. [6].

Слід розглянути позитивні сторони хмарного обліку:

- Доступ у будь-який час і будь-де.
- Краща безпека. Більшість програмного забезпечення хмарного обліку запускається з центру обробки даних, який пропонує кілька рівнів безпеки для захисту програмного забезпечення та даних;
- Автоматичне резервне копіювання. Зберігання величезної кількості важливих даних в одному фізичному місці стає викликом для організацій;
- Агностик платформи. Іншою популярною функцією хмарного обліку є сумісність із різними операційними системами та програмним забезпеченням для веб-перегляду. Клієнт може отримати доступ до програми через Mac, Linux або Windows;
- Підвищення продуктивності. Хмарне програмне забезпечення забезпечує безперервність бізнесу кількома способами.

Також, слід розглянути основні ризики, такі як: Власники хмарних середовищ, також можуть бути ненадійними, і потрібно велику увагу приділити тому, яку програму обрати; відсутній зв'язок з інтернетом. Постачальники «хмар» забезпечують доступ з будь-

якого місця та будь-коли за умови, що у вас є підключення до Інтернету; безпека хмарного середовища. Програмне забезпечення для хмарного обліку та ваші дані знаходяться в Інтернеті. Існує ризик, що хтось може отримати доступ до даних компанії [7].

Використання деяких облікових підходів дає змогу підвищити ефективність суб'єктів господарювання різних рівнів, та є одними з головних шляхів запобігання кризи. Такими підходами є: оптимізація облікової політики, податкове планування, автоматизація бухгалтерського обліку та удосконалення інформаційних систем, складання прогнозів та планів діяльності. [8].

З часом хмарна концепція стає все популярнішою, а Excel відходить на задній план, і все більше компаній використовують хмарне програмне забезпечення, щоб підвищити свою ефективність і отримати багато інших переваг. Модель хмарного обліку дозволяє всім учасникам бізнесу (власникам бізнесу, бухгалтерам, аудиторам і клієнтам) тісно співпрацювати, отримуючи доступ до актуальних фінансових даних одночасно через Інтернет. Якщо бухгалтери дадуть технологіям шанс довести свою цінність, професія бухгалтерів зрештою зможе діяти як всесвітня стандартизована організація та вивести бізнес на наступний рівень ефективності.

Список використаних джерел

1. Які загрози несе в собі облік в Excel? URL:<https://dilovod.ua/blog/chim-zagrozhue-vedennya-obliku-v-excel-tovarnomu-biznesu/>
2. Облік в хмарі чи Excel: що обираєте ви? URL:<https://miydimonline.com.ua/uk/blog/oblik-v-hmari-chy-excel>
3. Who Uses Excel? URL:<https://career karma.com/blog/who-uses-excel/>
4. What Is Cloud Computing? Definition, Benefits, Types, and Trends URL: https://www.spiceworks.com/tech/cloud/articles/what-is-cloud-computing/#_001
5. Hatherly D. The Failure and the Future of Accounting – Strategy, Stakeholders, and Business Value. Farnham: Gower Publishing Limited; 2013, p.
6. А.В. Білицька, М.В. Кузуб. Перспективи використання хмарних рішень в процесі здійснення бухгалтерського обліку на підприємстві. The 8th International scientific and practical conference «Integration of scientific and modern ideas into practice». Sweden. DOI – 10.46299/ISG.2022.2.8. URL: <https://books.google.com.ua/books?hl=uk&>

lr=&id=ijCdEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA338&ots=sWv8Jzm5dH&sig=DqVlv_vLD9HA4-raN1cRX0kj7FE&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

7. Dimitriua, O., and Mateia, M., A New Paradigm for Accounting through Cloud Computing. *Procedia Economics and Finance*, Vol. 15 (2014), pp. 840–846.

8. Роль бухгалтерського обліку в попередженні економічних криз. В Поканевич, М Кузуб. І 66 Інноваційний потенціал сучасної науки: зб. наук. праць IV Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф., (18 травня 2023 року. Кам'янець-Подільський). URL: <https://kafturyzmu.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/12/zbirnyk-2.pdf#page=40>.

АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ МАРКЕТИНГОВИХ ВИТРАТ ЗА ДОПОМОГОЮ CRM-СИСТЕМ

МИРОНЧУК Ірина,

здобувачка вищої освіти,

Державний торговельно-економічний університет

Науковий керівник

Ігнатенко Тетяна Володимирівна,

канд. екон. наук, доцент кафедри обліку та оподаткування

У сучасному економічному середовищі все більш гостро постає потреба в автоматизації рутинних бізнес-процесів та їх оптимізації за допомогою ефективних систем управління. Одним із найскладніших та найбільш важливих напрямів у діяльності компанії є побудова довгострокових позитивних взаємовідносин із споживачами. Даний чинник впливає на рівень лояльності покупців безпосередньо до фірми та її товарів чи послуг, дозволяє підприємству набути суттєві конкурентні переваги та збільшити рівень прибутку тощо.

Для того, аби посилити маркетингову активність компанії та ефективніше вибудувувати діалог із покупцями, необхідно впровадити CRM систему у діяльність підприємства [1].

Система управління взаємовідносинами з клієнтами (CRM, CRM-система, скорочення від англ. Customer Relationship Management) – програмне забезпечення для організацій, призначене для автоматизації взаємодії із замовниками (клієнтами).

CRM-система використовується для управління продажами, маркетингом, а також роботою відділів підтримки клієнтів.

Простіше кажучи, CRM – це програма, яка допомагає організувати базу контактів та компаній, сегментувати її, слідкувати за перебігом угод (будувати воронку продажів), будувати звіти для відстеження прогресу продажу та слідкувати за ефективністю команди [2].

Ось деякі можливості CRM-системи, які можна використовувати в роздрібній торгівлі:

1. Автоматичний облік товарів: Система дозволяє автоматично відстежувати всі надходження та витрати товарів. Це дозволяє точно контролювати наявність товару на складі та уникати проблем з нестачею або вибуттям запасів.

2. Управління запасами: CRM-система надає можливість точно прогнозувати потребу в товарах на основі аналізу продажів та інших факторів. Це допомагає уникнути втрат від непроданих товарів або невдоволених потреб клієнтів.

3. Аналіз продажів: Система надає детальні звіти про продажі, що дозволяє аналізувати дані та виявляти тенденції та патерни. Це допомагає приймати більш обґрунтовані рішення щодо маркетингових стратегій та асортименту товарів.

4. Оптимізація закупівель: Програма дозволяє проводити аналіз попиту та пропозиції, визначати оптимальні замовлення та поставки товарів. Це допомагає знизити витрати на закупівлі, поліпшити ефективність процесу постачання та задовольнити потреби клієнтів вчасно [3].

Отже, з використанням CRM-системи роздрібні торгові компанії можуть досягти високого рівня оптимізації своїх процесів, підвищити ефективність роботи та забезпечити кращий рівень обслуговування своїх клієнтів. Тому недоцільно просто зберігати дані, необхідно їх використовувати у маркетинговій діяльності для досягнення бажаних цілей. CRM системи дають можливість персонально працювати з усіма споживачами та залучати нових, не витрачаючи на це багато часу та сил [4].

Список використаних джерел

1. Молін Н.О., Скригун Н.П. CRM-СИСТЕМИ ЯК ЗАСІБ АВТОМАТИЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ ЗІ СПОЖИВАЧАМИ В МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЯХ (2021) URL: <https://dSPACE.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/bd932596-c67b-4b99-960e-2559c9b8211f/content>

2. Що таке CRM-система: повний гід по вибору CRM для початківців (2023). URL: <https://nethunt.ua/blog/shcho-takie-crm-sistema-povnij-ghid-po-viboru-crm-dlia-pochatkivtsiv/>

3. Збільште прибуток та ефективність вашого бізнесу з crm-системою (24.01.2024). URL: <https://h-profit.com/blog/avtomatizaciya-ucheta-roznicnoj-torgovle-2/>

4. Переваги використання CRM систем для ефективної роботи (18.03.2023). Firtka агенція новин. URL: <https://firtka.if.ua/blog/view/perevagi-vikoristannia-crm-sistem-dlia-efektivnoyi-roboti-kompanii>

РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ ОБЛІКУ, ЗВІТНОСТІ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В ЕПОХУ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

МОРОЗ Анастасія,

*здобувачка вищої освіти, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Кузьменко Олена Петрівна,

старший викладач кафедри обліку та оподаткування

В епоху цифрової трансформації сучасний бізнес стикається зі значними викликами та можливостями, особливо в галузі обліку, звітності та оподаткування. Розвиток технологій змінює уявлення про традиційні підходи до цих процесів, а ключову роль у цьому контексті відіграє штучний інтелект.

Штучний інтелект відіграє значну роль у фінансовому обліку шляхом автоматизації рутинних операцій. Системи обробки документів на основі штучного інтелекту можуть автоматично розпізнавати та класифікувати фінансові документи, такі як рахунки, розписки та заявки на відшкодування і це дозволяє значно скоротити час, необхідний для обробки великого обсягу даних, та зменшити кількість помилок, пов'язаних з ручним введенням інформації.

Важливою функцією штучного інтелекту у фінансовому обліку є прогнозування фінансових показників. Системи машинного навчання можуть аналізувати великі обсяги даних та виявляти відхилення у фінансових даних. [1]

Штучний інтелект допомагає автоматизувати процес підготовки звітності, зменшуючи час, необхідний для цього, та ризик помилок. Система аналізує дані з різних джерел, включаючи бухгалтерські записи, та автоматично генерує звіти з необхідною інформацією. Це дозволяє підприємствам ефективно використовувати свої ресурси та швидше реагувати на зміни в економічному середовищі.

Зі штучним інтелектом процес розрахунку податків стає набагато легшим, забезпечуючи точність та ефективність. Системи штучного інтелекту можуть аналізувати фінансові дані та правову інформацію, щоб автоматично визначити обсяги податків, які підприємство повинно сплатити. Це дозволяє підприємствам заощаджувати час та ресурси, які раніше витрачалися на ручний розрахунок податків.

Виявляти потенційні податкові ризики та випадки шахрайства, зменшуючи ризик для державного бюджету та підприємств – також одна з переваг штучного інтелекту. Системи машинного навчання можуть аналізувати великі обсяги фінансових даних та виявляти аномалії, які можуть свідчити про порушення податкового законодавства або недоліки в системі оподаткування.

Штучний інтелект також допомагає підприємствам оптимізувати свої податкові стратегії, шляхом аналізу великих обсягів даних та прогнозування наслідків різних податкових рішень. Керівництво підприємств використовує аналітичні засоби на основі штучного інтелекту для аналізу різних податкових стратегій. Система аналізує дані про поточні податкові закони, фінансові показники підприємства та прогнозує наслідки різних варіантів податкових рішень, щоб допомогти підприємству максимізувати свої податкові вигоди.[2]

Попри всі плюси впровадження штучного інтелекту в сферу обліку та оподаткування стикається з рядом викликів. Одним із найбільших є складність інтеграції нових технологій з існуючими системами обліку та оподаткування. Деякі підприємства можуть також стикатися зі складністю у навчанні персоналу використанню нових інструментів та технологій. Крім того, існують питання щодо захисту конфіденційної фінансової інформації та забезпечення відповідності до правових норм щодо обробки даних. Використання штучного інтелекту стане викликом для суспільства з і так високим рівнем безробіття.

Використання штучного інтелекту в сфері обліку та оподаткування також породжує етичні питання. Існує ризик використання штучного інтелекту для приховування фінансових недоліків або маніпулювання фінансовою звітністю. Крім того, виникає питання про захист персональних даних та конфіденційності фінансової інфор-

мації, особливо при використанні хмарних сервісів або обробці великих обсягів даних.[3]

Проте незважаючи на виклики, ШІ відкриває широкі перспективи для інновацій у цифровій трансформації обліку, звітності та оподаткування. Використання аналітики даних, машинного навчання та інших технологій штучного інтелекту може значно полегшити процеси обробки фінансової інформації, забезпечуючи точність, ефективність та відкритість. Такі інновації можуть також сприяти виявленню нових можливостей для оптимізації фінансових стратегій та підвищення конкурентоспроможності підприємств.

Отже, цифрова трансформація в сфері обліку, звітності та оподаткування буде продовжувати розвиватися, принесення нові можливості та виклики, і штучний інтелект гратиме ключову роль у цьому процесі, забезпечуючи розвиток інноваційних рішень та підтримку сталого розвитку сучасного бізнесу.

Список використаних джерел

1. Prasad A, (2024) Mastercard has created an AI model to detect fraudulent transactions, Forbes.ua с. 1. URL: <https://forbes.ua/news/mastercard-stvorila-shi-model-dlya-viyavlennya-shakhrayskikh-tranzaktsiy-01022024-18934> (date of application 17.03.2024)

2. Spilnyk I. V., Paliukh M. S. (2019) Bukhhalterskyi oblik v umovakh tsyfrovoi ekonomiky [Accounting in the digital economy]. Instytut bukhalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii – Institute of Accounting, Control and Analysis in the context of globalizatio, vol. 1–2, pp. 83–96. (inUkrainian).

3. Artificial intelligence in accounting and finance. URL: <https://buhgalter911.com/uk/news/news-1049080.amp> (date of application 17.03.2024).

SMARTFIN.UA – СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ОНЛАЙН-БУХГАЛТЕРІЯ ДЛЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

МУСТЕЦА Ірина,

канд. екон. наук, доц.,

*Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету*

ФЕРБЕЙ Галина,

здобувачка вищої освіти, кафедра фінансів обліку і оподаткування,

*Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету*

Умови війни ставлять перед країною безпрецедентні виклики, особливо в контексті національної безпеки. Україна, переживаючи війну на своїй території, змушена зосередитися на забезпеченні ефективного ведення обліку на підприємствах для стабільності економіки та збереження національних ресурсів. Використання українських програмних продуктів забезпечує надійність і безпеку обробки конфіденційної інформації відповідно до вітчизняних законів і стандартів безпеки даних, що особливо важливо в умовах війни. До того ж, підтримка українського програмного забезпечення сприяє розвитку ІТ-індустрії, економічному зростанню та створенню сприятливого клімату для інновацій в Україні.

Акцент на українське програмне забезпечення для ведення обліку на підприємствах є стратегічно важливим в контексті національної безпеки та розвитку економіки.

SMARTFIN.UA є сучасною українською онлайн-бухгалтерією, спеціалізованою на обслуговуванні малого та середнього бізнесу. Її запровадження відображає тенденцію до цифровізації бухгалтерського обліку, що стає необхідністю у сучасному підприємницькому середовищі. SMARTFIN.UA надає широкий спектр послуг, включаючи ведення обліку, складання фінансової звітності, оптимізацію податкового обліку та консультування з питань фінансів.

Програма налічує такі функціональні модулі: Мій кабінет; Мої організації; Працівники; Зарплата; Кадри; Операції; НА та МЦ; Кошти; Довідники; Початкові залишки; Бухгалтерія; Звітність; Конструктор графіків; Книга доходів [1].

Однією з ключових переваг SMARTFIN.UA є його інтуїтивний та легкий у використанні веб-інтерфейс, який дозволяє навіть початківцям з легкістю вести бухгалтерський облік. Крім того, платформа

відповідає вимогам конфіденційності та безпеки даних, що є критичним аспектом для бізнесу будь-якого розміру.

SMARTFIN.UA також надає доступ до різноманітних звітів та аналітичної інформації, що допомагає підприємствам приймати обґрунтовані фінансові рішення. Це дозволяє підприємствам ефективно керувати своїми фінансами та забезпечує їм конкурентну перевагу на ринку [2].

Крім того, SMARTFIN.UA підтримує інтеграцію з іншими бізнес-інструментами, такими як системи електронного документообігу та програми для управління взаєморозрахунками з контрагентами. Це спрощує процес ведення обліку та підвищує його ефективність [1].

SMARTFIN.UA, зокрема, допомагає бізнесу зосередитися на стратегічних аспектах розвитку, раціоналізуючи процеси бухгалтерського обліку та звітності. Завдяки високій автоматизації та інтеграції з іншими інструментами, підприємства можуть ефективно використовувати свій час і ресурси для стратегічного аналізу та прийняття рішень.

Крім того, SMARTFIN.UA надає можливість моніторингу фінансового стану підприємства в реальному часі. Це дозволяє оперативно реагувати на зміни у фінансових показниках та адаптувати стратегії управління відповідно до поточних умов ринку [3].

Зокрема, модуль «Конструктор графіків» дозволяє користувачам візуалізувати ключові фінансові показники у вигляді графіків та діаграм, що полегшує аналіз та прийняття рішень на основі цих даних.

Такий підхід до фінансового управління дозволяє підприємствам бути більш гнучкими та адаптивними до змін у бізнес-середовищі, що є ключовим для забезпечення стабільності та успіху.

У висновку, SMARTFIN.UA представляє собою інноваційну та високоєфективну платформу для ведення бухгалтерського обліку, яка відповідає потребам сучасного підприємництва. Її впровадження сприяє підвищенню ефективності та конкурентоспроможності підприємств малого та середнього бізнесу в Україні.

Список використаних джерел

1. Онлайн-бухгалтерія SMARTFIN.UA: зарплата, кадри, звіти, облік ФОП. Офіц. сайт Компанії «SMARTFIN.UA». URL : <https://smartfin.ua/> (дата звернення: 07.03.2024).

2. Програма SmartFin.UA – незамінний інструмент для бухгалтерів та підприємців – ІТ послуги | Бухгалтерський форум 911. URL : <https://buhgalter911.com/forum/viewtopic.php?t=19625> (дата звернення: 07.03.2024).

3. Можливості онлайн-бухгалтерії СМАРТФІН.UA – Новини Kontrakty.ua. URL : <https://kontrakty.ua/article/172069> (дата звернення: 07.03.2024).

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ, ЗВІТНОСТІ

НОВІКОВА Юлія,

*здобувачка вищої освіти,, факультет торгівлі та маркетингу,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Ромашко Ольга Миколаївна,

канд. екон. наук, доц.

Реалії сучасності полягають у постійній трансформації бізнес-середовища, які викликані стрімким розвитком технологій та вимогами ринку. У даному контексті, однією з основних стратегічних ініціатив стає діджиталізація, яка на думку Гусевої О. Ю. і Лемінгової С. В. трактується як глибинна трансформація, проникнення цифрових технологій щодо оптимізації та автоматизації бізнес-процесів, підвищення продуктивності та покращення комунікаційної взаємодії зі споживачами [1]. Особливо, діджиталізація є актуальною в умовах війни з декількох причин:

- зберігання інформації. Існує великий ризик того, що за певних подій документи можуть бути втрачені або пошкоджені, тому краще робити цифрові записи, які надійно зберігаються в електронному форматі та доступні з будь-якого місця [5];

- безперервна робота. Якщо бухгалтерський облік не ведеться регулярно, згодом виникає ситуація, коли накопичується значна кількість здійснених господарських операцій, і їх подальше оброблення вимагатиме багато часу та зусиль [2]. У цьому випадку діджиталізація відіграє важливу роль, оскільки вона дозволяє бухгалтерам працювати віддалено, забезпечує безперебійність ведення обліку та економить час і ресурси;

- економія коштів. Діджиталізація допомагає бізнесу знизити витрати на папір, друк, канцтовари та поштові послуги [6];

- розвиток економіки. Сьогодні цифровий прогрес проникає в різні сфери суспільного життя, і це сприяє покращенню конкурентноспроможності українських підприємств на світовому ринку [3].

Діджиталізація розвивається і в бухгалтерському обліку шляхом впровадження цифрових технологій та програмного забезпечення, яке допомагає автоматизувати та оптимізувати процеси обліку фінансів, оподаткування та звітності. Розглянемо детальніше декілька найпопулярніших програм, які полегшують ведення бухгалтерського обліку [4] (Табл. 1):

Таблиця 1

Програми для ведення бухгалтерії

Назва	Основні функції
М.Е.DOC	Спрощує обмін документами з контрагентами. Модульна структура програми дозволяє налаштовувати різноманітний функціонал. Електронна звітність може бути подана до всіх контролюючих органів у реальному часі онлайн.
Dilovod	Інтегрує бухгалтерський та управлінський обліки. Програма дозволяє обліковувати кілька ФОП і юридичних осіб в одній базі даних. Автоматично виявляє помилки у документах. Можна подавати електронну звітність онлайн за умови підключення до Інтернету.
MASTER: Бухгалтерія	Призначена для керування малими та середніми підприємствами, а також комунальними установами. Має розширену функціональність, інтеграцію з клієнт-банком, автоматичне формування фінансових звітів, індивідуальне налаштування інтерфейсу користувача. Дозволяє генерувати електронні звіти для контролюючих органів.
BOOKKEEPER	Може бути використана бухгалтерами-аутсорсерами. Інтегрується з Приват24 для зручного обміну документами. Податкова звітність формується автоматично. Співпраця з клієнтами в режимі реального часу без втрати функціоналу. Електронна звітність подається через програму «Соната».
Дебет Плюс	Постійно оновлюється, щоб відповідати останнім змінам в законодавстві. Широкий спектр функцій для ведення обліку як окремих об'єктів так і узагальнення інформації для формування різних видів звітності.

Джерело: розроблено автором за [4].

Проаналізувавши дані таблиці, ми зробили наступні висновки.

Переваги: автоматизація рутинних завдань; зниження ризику помилок; зручність; постійне оновлення; широкий спектр функцій.

Недоліки: висока вартість; безпека даних; відсутність можливості інтеграції із системами подання електронної звітності; вплив на зайнятість.

В умовах війни діджиталізація є важливим стратегічним напрямком в управлінні бізнесом. Вона дозволяє зберігати інформацію і гарантує безперервну роботу, економію коштів та розвиток економіки країни.

Програми для ведення бухгалтерського обліку, такі як М.Е.ДОС, Dilovod, MASTER: Бухгалтерія, BOOKKEEPER, Дебет Плюс, дозволяють підприємствам ефективно управляти фінансовою діяльністю та виконувати вимоги законодавства.

Необхідно зазначити, що на кожну перевагу таких програм припадає певний недолік. Проте, при належному виборі та використанні цифрових інструментів, підприємства значно полегшать свою роботу та забезпечать ефективне функціонування в умовах сучасності.

Список використаних джерел

а. Гусєва О. Ю., Легомінова С. В. (2018). Діджиталізація – як інструмент удосконалення бізнес-процесів, їх оптимізація. Економіка. Менеджмент. Бізнес. № 1 (23), 33–39. URL: <https://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/1812/1722>

б. Клименко М. (2022). Бухгалтерський облік під час війни: що буде зі звітністю та як оптимізувати податки. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/podatкова-praktika/buhgalterskiy-oblik-pid-chas-viyni-shcho-bude-zi-zvitnistyu-ta-yak-optimizuvati-podatki.html>

2. Лапін А., Оленюк Д., Гринчук І. (2020). Діджиталізація економіки в Україні. URL: https://www.researchgate.net/publication/362275211_DIDZITALIZACIA_EKONOMIKI_V_UKRAINI_SUCASNIJ_STAN_TA_PERSPEKTIVI

3. Шкурина Ю. В. (2023) ТОП-10 програм, які полегшують життя бухгалтеру. URL: <https://faktoria.kiev.ua/uk/top-10-program-yaki-polegshuyut-zhittya-buhgalteru/>

4. Назаренко О. В., Галун Є. С. (2023). Особливості діджиталізації облікового супроводження доходів в умовах функціонування окремого господарюючого суб'єкта. URL: <https://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/10767/1/8F..pdf>

5. Що таке діджиталізація та її переваги для бізнесу? (2024). URL: <https://outsourcing.team/uk/blog/smm-blog/shho-take-didzhitalizatsiya-ta-yiyi-perevagi-dlya-biznesu/>

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК МАЙБУТНЬОГО

НОЧНА Аліна,
*здобувачка вищої освіти,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник
Ігнатенко Тетяна Володимирівна,
доцент кафедри обліку та оподаткування

Бухгалтерський облік постійно розвивається, і в майбутньому ми можемо очікувати більшу автоматизацію та інтеграцію з цифровими технологіями. Бухгалтерський облік майбутнього, безумовно, буде відображати динамічні зміни, які відбуваються у світі бізнесу та технологій. З розвитком штучного інтелекту та автоматизації, бухгалтерський облік стане більш ефективним і точним, зменшуючи людські помилки та забезпечуючи швидше оброблення даних. Облік як забезпечуючи потреби управління система вимагає постійного удосконалення у зв'язку з постійним удосконаленням прийомів і методів технології й організації виробництва. Тобто, бухгалтерський облік як наука і як вид практичної діяльності мусить змінюватися у зв'язку і з впливом на його методологію й практику інших чинників. [1]

У сучасних умовах управління економікою бухгалтерський облік виконує не тільки функцію управління. Без бухгалтерського обліку жодна з основних категорій економіки – господарський розрахунок, собівартість, ціна, прибуток, кредит і ін. не може проявити себе. Отже, бухгалтерська система обліку стає об'єктивною необхідністю управління економікою. [2. Ст. 27]

У нещодавно опублікованому звіті Practice of Now, в якому було опитано понад 3 000 бухгалтерів у всьому світі, було виявлено, що 90% фахівців вважають, що культурні або еволюційні зміни відбуваються в їх професії вже зараз. А це, безумовно, призведе до великих змін у найближче десятиліття. Простіше кажучи, все змінюється. Причиною є шторм зовнішніх впливів на бухгалтерську професію. Тут відіграє роль багато чинників – і вимоги бізнесу, що зростають, і збільшення законодавчого навантаження, і, власне, зміна поколінь. [3]

Це чотири прогнози того, якою буде бухгалтерська практика у майбутньому, створених на підставі дослідження, наведеного в звіті.

1. Не буде ручного введення даних

Дані автоматично надходитимуть від клієнтів і їхніх банківських рахунків до системи бухгалтерів. Ручне введення даних стане рідкістю, таким собі «атавізмом». Звичайно, для деяких більш про-

гресивних фірм це вже сьогодні перетворюється на реальність, на що впливають два фактори.

Перший – мілленіали і покоління Z в бізнесі впроваджують зручну для себе систему роботи з цифровими носіями. Для них бухгалтерський облік найкраще проводити в цифровому форматі.

Іншим фактором, що впливає на цей прогноз, є вимоги, що пред'являються законодавством до підприємств, такі як оцифрування податків і заробітної плати. Ці вимоги все більше зростають.

2. Відносини в реальному часі

Не секрет, що на сьогодні бухгалтерський облік часто супроводжується неймовірно дратівливими затримками. Наприклад, якщо бізнес-оператор хоче переглянути список боржників за 120 днів, він просить свого бухгалтера створити звіт – на це може піти від декількох годин до декількох днів. Таким чином, підприємствам не вистачає здатності гнучко реагувати на події, а бухгалтерам – можливості бути по-справжньому чуйними і корисними.

З точки зору бухгалтера ця видимість може призвести до появи цілого ряду нових пропозицій і послуг. Вони і почнуть руйнувати уявлення про те, що бухгалтер призначений тільки для таких завдань, як облік або аудит.

3. Запобіжні оповіщення і повідомлення

Бухгалтери будуть миттєво дізнаватися, коли щось зміниться, оскільки використовуватимуть програмне забезпечення, яке стежитиме за різними ситуаціями або навіть можливостями 24 години на добу, 7 днів на тиждень. Таким чином, люди будуть попереджені про небезпеку.

4. Випереджальне вирішення проблем

Час бухгалтера буде витрачено на вивчення проблем бізнесу і виявлення помилок до того, як вони виявляться, скажімо, наприкінці року і вимагатимуть виправлення. Це, мабуть, найочевидніший прояв переходу в еволюції бухобліку наступного десятиліття. [3]

Багато з цих прогнозів показують, як саме бухоблік зміниться вже найближчими роками, та що необхідно враховувати в своїй щоденній діяльності.

Також, щодо обліку, часто виникає питання: для чого потрібен бухгалтер, якщо хтось введе у комп'ютер дані і буквально за залічені секунди останній видасть у необхідному розрізі всю необхідну управлінню інформацію? Логічно. Правда, не зовсім, бо при цьому нема відповіді на інше запитання: а хто ж окрім бухгалтера братиме участь у складанні та постійному корегуванні комп'ютерних програм? Отримана з допомогою комп'ютера інформація обов'язково потребує подальшого детального вивчення, тобто аналізування. Звичайно вже є окремі програми, але їх якість, на жаль, бажає бути кращою. На нашу

думку, без економічних знань, без знань ситуації на ринку, врешті, без елементарної інтуїції, властивої кваліфікованому бухгалтеру, жодна комп'ютерна програма такого завдання не виконає. [1]

Отже, опираючись на проаналізовані статті [1, 2, 3] можемо сказати що він буде значною мірою залежати від технологічного прогресу. Автоматизація, цифровізація, інтеграція систем змінять спосіб ведення обліку, роблячи його більш ефективним, точним та безпечним. Але, незважаючи на стрімкий розвиток технологій, кваліфікований бухгалтер залишається незамінним елементом у системі обліку. Вони не тільки вводять дані, але й забезпечують глибокий аналіз та стратегічне бачення, яке необхідне для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Напрямки розвитку теорії бухгалтерського обліку в контексті прогнозування його майбутнього <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/45.pdf>

2. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК Навчальний посібник https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/Davydiuk_Bukhhalters_kyi_oblik_2016.pdf

3. Практика бухгалтерського обліку в 2030 році: що чекає на нас у майбутньому? 4 прогнози <https://bakertilly.ua/практика-бухгалтерського-обліку-в-2030-р/>

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМ ОПОДАТКУВАННЯ КОМПАНІЙ ГАЛУЗІ ІТ

ОСТАПЕЦЬ Антон,

*здобувач вищої освіти, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Парасій-Вергуненко Ірина Михайлівна,

д-р екон. наук, проф.,

професор кафедри фінансового аналізу та аудиту

Податкова система будь-якої держави є одним з найважливіших елементів регулювання економічних та соціальних процесів. За останні два роки з моменту початку повномасштабного вторгнення на

територію нашої держави велика кількість українських компаній галузі ІТ була вимушена переносити частину свого бізнесу в інші держави Європи і світу, тому питання вивчення податкових систем зарубіжних країн набуло особливої актуальності, оскільки компанії здебільшого намагаються обрати країну з найбільш сприятливими умовами для розвитку бізнесу.

Не дивлячись на всі несприятливі обставини, галузь ІТ України продовжує розвиватись і поповнювати державну казну за рахунок сплачених податків. За повідомленням голови парламентського комітету з фінансів, податкової та митної політики Данила Гетьманцева, українськими компаніями галузі ІТ в 2023 році було сплачено податків на суму 20,8 млрд. грн.[1], серед яких, за даними Forbes Ukraine, станом на 1 жовтня 2023 р. 5,9 млрд. грн. було сплачено резидентами податкового режиму для галузі ІТ «Дія.City» [2]. На поточний момент більшість працівників сфери ІТ оформлені як ФОП і їх кількість сягає понад 200 тис., але запропонований режим «Дія.City» пропонує і зобов'язує своїх резидентів зменшити кількість співробітників ФОПів і перейти на умови Гіг-контрактів. Тому доцільним є здійснити порівняння даних режимів, що наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняння режимів оподаткування ІТ-компаній

Загальні умови	Умови «Дія.City»
Податок на прибуток – 18% (на загальній системі оподаткування)	Податок на прибуток – 18% або податок на виведений капітал – 9% від певних операцій
Податки з дивідендів – 5 % та 1,5 % військового збору	
або	
Єдиний податок – 5% або 3% + ПДВ (ліміт доходу 7 млн грн/рік)	
Податки з дивідендів – 9 % та 1,5 % військового збору	

Джерело: Податки в Дія City: які вони будуть. Розбираємо ухвалений закон з юристами [3].

Відповідно до загальних умов компанії можуть обирати режим у відповідності до своїх доходів, в той час як резидентам «Дія.City»

буде запропоновано обрати між сплатою податку на прибуток та податку на виведений капітал.

Зі співробітниками ж існує два види загальних умов, що включають в себе фізичних осіб-підприємців та штатних співробітників, та співробітництво за Гіг-контрактами.

Таблиця 2

Порівняння умов оподаткування для співробітників ІТ-компаній

Загальні умови		Умови Дія City
ФОП 3-тя група	В штаті	Ставки для гіг-спеціаліста
Єдиний податок – 5 % від розміру доходу	Податок на доходи фізичних осіб – 18% від розміру зарплати	Податок на доходи фізичних осіб – 5% від розміру винагороди
Єдиний соціальний внесок – 22 % від мінімальної зарплатні	Єдиний внесок – 22% на суму зарплатні	Єдиний соціальний внесок – 22% від мінімальної зарплатні
	Військовий збір – 1,5% від розміру зарплати	Військовий збір – 1,5% від розміру винагороди

Джерело: Податки в Дія City: які вони будуть. Розбираємо ухвалений закон з юристами [3].

Для спеціалістів ФОПів єдиною зміною буде додавання військового збору у розмірі 1,5% від розміру винагороди порівняно з поточними умовами.

В той же час, частина українських компаній з початком повномасштабного вторгнення відкрила нові представництва в різних країнах Європи або ж збільшила свою присутність за рахунок релокованих співробітників в тих країнах, де раніше були представництва.

Найбільш привабливими напрямками для існуючих компаній та стартапів є Естонія, Великобританія, Польща та Ірландія, томі доцільним є порівняти схеми оподаткування цих країн з українськими умовами.

**Порівняння умов оподаткування ІТ-компаній
України та країн Європи**

	Велика Британія	Ірландія	Естонія	Польща	Україна
СІТ (Корпоративний податок / податок на прибуток)	25%	6,25...12,5%	0...20%	5...9...19%	18%
VAT (ПДВ)	0...5...20%	23%	0...20%	23%	20%
Withholding tax (Податок на виведення капіталу)	20%	25%	20%	20%	9%
Capital Gains Tax (Податок на приріст капіталу)	19%	33%	20%	19%	–
Індекс економічної свободи	24	3	7	39	112
Індекс сприйняття корупції (місце в світі)	20	11	12	47	104
Індекс податкової конкурентоспроможності (місце в світі)	30	28	1	33	–

Джерело: Складено авторами за [4–7]

Згідно до даних, наведених в таблиці 3, Україна має одні з найвигідніших умов оподаткування серед країн Європи з дуже розвинутою галуззю ІТ і за умов покращення засобів протидії корупції, має високі перспективи стати великим ІТ-хабом у повоєнний період.

Список використаних джерел

1. У 2023 році ІТ-галузь сплатила до бюджету 20,8 млрд грн податків. Ось шість компаній, внесок яких найбільший (2024). Dev.ua. URL: <https://dev.ua/news/u-2023-rotsi-it-haluz-splatyla-do-biudzhetu-ukrainy-208-mlrd-hrn-podatktiv-1707314020>
2. Резиденти «Дія.City» за три квартали сплатили на 2 млрд грн більше податків, ніж за весь минулий рік. Це все ще менше від усіх ІТ-податків в Україні (2023). Forbes Ukraine. URL: <https://forbes.ua/innovations/rezidenti-diyacity-za-tri-kvartali-splatili-na-2-mlrd-grn-bilshe->

podatkiv-nizh-za-ves-minuliy-rik-tse-vse-shche-kaplya-v-mori-vid-usikh-it-podatkov-v-ukraini-28122023-18204

3. Податки в Дія City: які вони будуть. Розбираємо ухвалений закон з юристами (2021). Dou. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/taxes-in-diia-city-opinion-of-lawyer/>

4. В якій країні відкрити ІТ компанію (2022). Finance.ua. URL: <https://finance.ua/ua/saving/v-kakoj-strane-otkryt-it-kompaniu>

5. Україна знову на далекому 112-му місці в Індексі економічної свободи, вище навіть Білорусь (2023). Аргумент. URL: <https://argumentua.com/novini/ukra-na-znovu-na-dalekomu-112-mu-m-sts-v-ndeks-ekonom-chno-svobodi-vishche-nav-t-b-lorus>

6. Corruption Perceptions Index. (2023). Transparency International. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2023>

7. International Tax Competitiveness Index 2023 (2023). Tax Foundation. URL: <https://taxfoundation.org/research/all/global/2023-international-tax-competitiveness-index/>

ЦИФРОВІЗАЦІЯ В ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ: НОВІ ТЕХНОЛОГІЇ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ПАПАНОВА Ангеліна,

*здобувачка вищої освіти, факультет фінансів та обліку,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Кузьменко Олена Петрівна,

старший викладач кафедри обліку та оподаткування

В останні роки діджиталізація стала ключовим фактором у бізнесі, включаючи сферу обліку та звітності. Швидкий розвиток технологій та постійна зміна вимог до звітності створюють великі виклики, але й відкривають нові можливості для підприємств. Діджиталізація змінила як технологію обліку, так і складові його методу. Пандемія коронавірусу 2019–2023 рр. та війна в Україні лише прискорили перехід обліку в цифровий формат, який дозволив працювати віддалено.

Науковці розглядають різні складові діджиталізації бухгалтерського обліку. Узагальнивши їх погляди можемо відокремити такі напрями діджиталізації:

- використання спеціалізованого програмного забезпечення, зокрема хмарних технологій, які дозволяють вести бухгалтерський облік для малих підприємств у режимі реального часу;
- електронний документообіг та обмін електронними даними, ставить проблему розвитку єдиної мови електронного звітування для бізнесу – XBRL;
- застосування інструментів штучного інтелекту, аналітичних платформ, зокрема, BigData, blockchain для моделювання, аналізу та контролю діяльності;
- зв'язок із системами електронних розрахунків, платформами електронної торгівлі, електронними платформами для бізнесу тощо. [1]

Нині важливим ресурсом стають хмарні технології ведення бухгалтерського обліку. Орієнтуються такі сервіси переважно на малі та середні підприємства. Вони надають користувачам низку переваг:

- Бухгалтерський облік може вестися у режимі реального часу.
- Існує можливість одночасної роботи в єдиній базі усіх підрозділів, відокремлених просторово (наприклад., офіс, склад, виробничий цех).
- Можливість доступу до даних із будь-якої точки світу.
- Використання хмарних технологій для підприємства коштує дешевше, ніж використання ліцензованого програмного забезпечення на локальному комп'ютері або аутсорсинг.
- Розробники хмарних сервісів формують багатоступеневу систему захисту даних, яку малі підприємства самотійно на локальних комп'ютерах забезпечити не можуть.

Серед недоліків технологій – неможливість працювати в офлайн-режимі за відсутності інтернету, а також втрата доступу до даних у разі несплати за користування сервісом.

Дослідження вказують на поступове зростання використання облікових хмарних сервісів малими підприємствами. Однак важливим критерієм для малих підприємств є безпека даних. Але, як свідчить досвід спостережень, підприємства неохоче передають чутливу облікову інформацію стороннім сервісам. Тому вкрай необхідним є гарантування безпеки даних на хмарних сервісах, що підвищує довіру до них. [2]

XBRL створює широкі перспективи для трансформації бухгалтерського обліку. Отож розглянемо переваги:

- Він пропонує переваги для широкого кола користувачів.
- Це зменшує необхідність ручного введення даних.
- XBRL не тільки для фінансових даних.

– Простота призначеного для користувача інтерфейсу дозволяє швидко отримувати й обробляти потрібну інформацію в інтерактивному режимі онлайн.[3]

Використання штучного інтелекту в обліку дозволяє автоматизувати рутинні завдання, аналізувати великі обсяги даних та надавати цінну інформацію для прийняття рішень. Використання штучного інтелекту в обліку пов'язано із підвищенням ефективності роботи бухгалтерів. Штучний інтелект може допомогти уникнути помилок та зменшити ризик втрати даних. Технологічні інновації, зокрема штучний інтелект, значно впливатимуть на професійні бухгалтерські послуги в майбутньому.[4]

Однак разом з новими технологіями приходять і виклики. Зокрема, необхідно забезпечити безпеку та конфіденційність фінансової інформації, особливо при використанні хмарних сервісів та блокчейн технологій. Крім того, важливо забезпечити відповідність новим технологіям законодавству щодо зберігання та обробки даних.

Отже, діджиталізація в обліку та звітності відкриває широкі перспективи для оптимізації та вимагає уважного вивчення викликів та постійного оновлення знань та компетенцій фахівців у галузі.

Список використаних джерел

1. В.В. Новіков (2023). Діджиталізація бухгалтерського обліку малих підприємств. Економіка, управління та адміністрування 3, 81–88. URL: <http://ema.ztu.edu.ua/article/download/288012/281671>
2. Bambang Agus Pramuka, Margani Pinasti (2020) Does cloud-based accounting information system harmonize small business needs?. Journal of information and organizational sciences. 1, 141–156. URL: <file:///C:/Users/comp/Downloads/dagrabar,+6.+paper.pdf>
3. Офіційний представник ІТ-рішень канадської компанії CaseWare International в Україні, Казахстані, країнах Балтії та Азії. Основні переваги застосування XBRL. URL: <https://caseware.com.ua/zastosuvannya-xbrl/>
4. Г.І. Ляхович, О.В. Вакун (2023). Використання штучного інтелекту для підвищення ефективності системи управлінського обліку. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу 3, 28–33. URL: https://www.researchgate.net/publication/378667469_Use_of_artificial_intelligence_to_increase_the_efficiency_of_the_management_accounting_system

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ У РАМКАХ ESG-ЗВІТУВАННЯ

ПОЛЬОВИК Євгенія,
*старший аудитор ТОВ «Нексія ДК Аудит»,
аспірант, кафедра обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет,*

Науковий керівник
Король Світлана Яківна,
д-р екон. наук, проф.

Роль облікових процесів в рамках ESG (Environmental, Social and Governance) звітування стає все більш важливою, оскільки підприємства прагнуть стати більш соціально відповідальними та сталими. Це може допомогти їм приймати обґрунтовані рішення, які враховують вплив їхніх дій на навколишнє середовище, суспільство та управління [1]. Розкриття ESG при звітуванні вимагає збору та аналізу великої кількості даних, що може зайняти багато часу та ресурсів. Щоб подолати ці проблеми, підприємства прагнуть використовувати технології, зокрема інструменти аналітики даних і програмне забезпечення, для вдосконалення процесів бухгалтерського обліку, що пов'язані з ESG.

За результатами опитування KPMG, проведеного в 2024 році на базі 500 респондентів, виявлено, що майже половина компаній і надалі використовують електронні таблиці для отримання даних про ESG. Більшість компаній планують розширювати свої можливості щодо ESG-звітності у найближчому майбутньому. Зокрема, 58% з них планують покращити аналіз і консолідацію даних за допомогою штучного інтелекту (ШІ) та машинного навчання протягом наступних трьох років. Крім того, 49% компаній вже проводять навчання для співробітників та керівництва з метою підвищення якості ESG-звітності [2].

Використання ШІ в облікових процесах ESG має потенціал для значного підвищення точності та ефективності [3]. Зі збільшенням обсягів генерації та зберігання великих даних ШІ допомагає сортувати й аналізувати цю інформацію швидше й точніше [3]. Автоматизуючи певні завдання, такі як введення й аналіз даних, ШІ дозволить бухгалтерам звільнити час від рутинної роботи та зосередитися на більш складних і стратегічних завданнях.

Наприклад, Clarity AI – це технологічна платформа, яка використовує машинне навчання та ШІ для представлення детальної

інформації про сталий розвиток. Станом на травень 2023 року платформа Clarity AI проаналізувала дані понад 70 000 компаній, 390 000 фондів, 198 країн та 199 органів місцевого самоврядування [3].

Microsoft Cloud for Sustainability – це платформа, розроблена корпорацією Майкрософт, яка надає інструменти для збору, аналізу та звітування про ESG-показники підприємства. Ця платформа допомагає організаціям вимірювати свій вплив на навколишнє середовище, знижувати викиди, управляти ризиками та забезпечувати відповідність екологічним стандартам. Microsoft Cloud for Sustainability також має можливість інтегруватися з іншими програмними продуктами та сервісами Microsoft, зокрема такими як Microsoft Power BI для візуалізації даних або Microsoft Dynamics 365 для управління відносинами з клієнтами [4].

Технологія блокчейн також може зіграти певну роль у покращенні процесів обліку ESG [5]. Забезпечуючи безпечну та прозору книгу для відстеження даних ESG, вона допомагає підвищити точність і надійність ESG-звітності, а також перевірити автентичність ESG-даних і переконатися, що вони не були підроблені [5]. Однак важливо враховувати енергоємний характер технології блокчейн щоб забезпечити її відповідність принципам ESG.

Використання новітніх інформаційних технологій в облікових процесах ESG пропонує кілька переваг: оптимізацію процесу збору й аналізу даних та підвищену точність і ефективність цих процесів, зменшення помилок і невідповідностей у звітах ESG; заощадження часу і ресурсів. В загальному, очікуємо, що це дозволить отримати більш надійні, якісні, прозорі та достовірні дані, які є важливими для прийняття обґрунтованих рішень щодо ESG-інвестицій. Крім того, інформаційні технології допомагають компаніям визначити та зменшити ризики ESG, зменшивши ймовірність негативного впливу на навколишнє середовище, суспільство та управління.

Таким чином, використання новітніх інформаційних технологій в процесах обліку ESG призводить до більш точного, прозорого та обґрунтованого прийняття рішень, що зрештою сприятиме кращим результатам ESG для компаній та їхніх зацікавлених сторін

Список використаних джерел

1. Костюченко, В., Пашенко, І., & Саковець, І. (2023). ПРИНЦИПИ ESG І ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ. *Grail of Science*, (27), 117–123.

2. Segal M. Nearly half of companies still using spreadsheets to manage ESG data: KPMG survey – ESG today. ESG Today. URL: <https://www.esgtoday.com/nearly-half-of-companies-still-using-spreadsheets-to-manage-esg-data-kpmg-survey/> (date of access: 25.02.2024).

3. Як штучний інтелект сприяє сталому інвестуванню. PaySpace Magazine. URL: <https://psm7.com/uk/analytics/kak-iskusstvennyj-intellekt-sposobstvuet-ustojchivomu-investirovaniyu.html> (дата звернення: 25.02.2024).

4. Microsoft Adds AI, Value Chain Data Solutions to Sustainability Platform – ESG Today. ESG Today. URL: <https://www.esgtoday.com/microsoft-adds-ai-value-chain-data-solutions-to-sustainability-platform/> (date of access: 25.02.2024).

5. Empowering ESG with blockchain technology – beacon venture capital. Beacon Venture Capital. URL: <https://www.beaconvc.fund/knowledge/empowering-esg-with-blockchain-technology> (date of access: 25.02.2024).

ТРАНСФОРМАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЧЕРЕЗ ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

РАКОЧА Мілена,

*здобувачка вищої освіти, факультет ресторанно-готельного
та туристичного бізнесу,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Зябченкова Ганна Василівна,

старший викладач кафедри обліку та оподаткування

В умовах тотальної діджиталізації відповідність бізнесових структур її вимогам і темпам є одним із критеріїв конкурентоспроможності підприємств усіх галузей. Активна діджиталізація усіх сфер діяльності підприємства проникла й у сферу бухгалтерського обліку. З одного боку, вона деякою мірою оптимізувала окремі операції, а з іншого, – детермінувала ряд викликів, пов'язаних із використанням адекватного програмного забезпечення, перенесенням значної частини комунікацій в сфері обліку у віртуальний простір, формуванням високого рівня компетентності бухгалтерських кадрів, забезпечення

прозорості облікових процесів. З огляду на це, актуалізується необхідність ґрунтовного вивчення впливу діджиталізації бухгалтерсько-облікових процесів на конкурентоздатні позиції підприємства.

У наукових дослідженнях процес діджиталізації бізнесу розглядається в контексті трансформації діяльності, пов'язаної із використанням цифрових технологій для оптимізації бізнесу, підвищення продуктивності підприємства та вдосконалення досвіду роботи з клієнтами, створення умов для більш оперативної взаємодії бізнесу та споживачів [1 с. 29]. Серед провідних прерогатив діджиталізації учені відзначають розширення інформаційного простору, зниження інформаційних витрат, прискорення й спрощення інформаційних обмінів [2, с. 16].

Учені називають діджиталізацію обов'язковою умовою ведення сучасного бізнесу та удосконалення бізнес-процесів [3, с. 33–39], відзначають її провідну роль у генеруванні прогресивних форм і методів здійснення бізнес-процесів, у зміні структури суб'єктів ринку й технологій управління ними, у підвищенні ефективності й відкритості бізнес-процесів компанії, інтегрованості підприємств у міжнародний ринок [4], у створенні корпоративної цифрової інфраструктури та стимулюванні інноваційної привабливості компанії, доводять еволюційність діджиталізації бізнесу та її вплив на діяльність бізнесових структур на ринку. Можна цілком погодитися із ученими, які наголошують на важливості використання можливостей діджиталізації для підтримання конкурентоспроможності підприємства, на досконалому плануванні цифрової стратегії, оцінюванні доцільності реалізації практичних цифрових ініціатив, визначенні перспективних напрямів дій, вибору ефективної моделі діджиталізації [5].

Упровадження діджитал-інструментів і технологій у бухгалтерський облік сприяє спрощенню облікових процесів, зосередженню спеціалістів не на процесі, а на його результатах та розробленні заходів оптимізації фінансового стану. Упровадження діджитал-технологій у бухгалтерський облік сприятиме також реалізації його головних завдань, таких, як автоматизація процесу складання фінансової звітності та захист інформації, формування облікової політики підприємств із урахуванням визначальних критеріїв інноваційного розвитку бізнесу. Діджиталізація бухгалтерського обліку своїм позитивним результатом має зростання цифрової компетентності працівників бізнесу.

Використовувані в системі діджитального бухгалтерського обліку елементи штучного інтелекту, хмарні сервіси дають підтримку та автоматизацію процесів керування усіх складових діяльності

організації. На основі аналізу теоретичних праць з питань діджиталізації бухгалтерського обліку можна узагальнити ті напрями використання в обліковій політиці діджитальних засобів, які впливають на конкурентні позиції бізнесу (рис. 1).

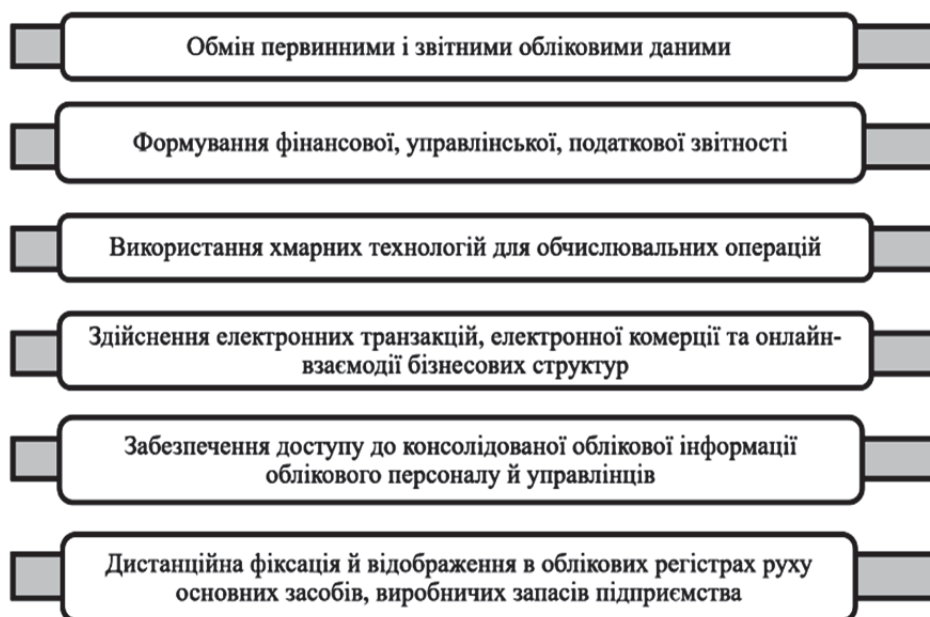

Рис. 1. Напрями діджиталізації бухгалтерського обліку

Аналіз впливу діджиталізації бухгалтерського обліку на конкурентноздатність суб'єктів бізнесової діяльності дає підстави сформулювати такі позитивні впливи переведення облікових процесів у діджитальне русло: спрощення, оптимізація, дистанціювання рутинних облікових процесів, зростання ІКТ-компетентності бухгалтерів, управлінців, інших кадрів підприємства.

Проблемою діджиталізації бухгалтерського обліку на підприємствах різних галузей залишається упровадження передових програмних продуктів ведення обліку. Проте задля оптимізації облікових процесів, створення умов для ухвалення ефективних рішень, базованих на даних обліку, реалізації успішних комунікативних транзакцій із державними органами. Від вдало обраних інструментів обліку в умовах діджиталізації залежить успішність упровадження передових технологій у сферу бухгалтерського обліку. Проведене дослідження є ґрунтовним інсайтом для розроблення ґрунтовних інструкцій для бізнесових структур щодо ведення бухгалтерського обліку в умовах діджитальних трансформацій, формування усвідомленого ставлення бухгалтерів і керівників до упровадження діджитальних технологій та інструментів в облікову політику підприємств різних галузей.

Перспективи подальших наукових розвідок в означеному напрямі полягають у розробленні рекомендацій для суб'єктів бізнесу різних галузей стосовно вибору оптимальних інструментів ведення обліку в умовах діджиталізації із урахуванням специфіки діяльності підприємств, їх облікової політики загалом.

Список використаних джерел

1. Коваль О. В. Діджиталізація як вектор сучасного розвитку бізнес-процесів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Глобалізація та розвиток інноваційних систем: тенденції, виклики, перспективи» 3–4 листопада 2022 року. Державний біо-технологічний університет, м. Харків. С. 29–31. https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u375/materiali_konferenciyi_3_4_11_2022_dbtu_0.pdf

2. Клименко К. В. Діджиталізація як інноваційний розвиток підприємств: досвід України. Вісник Хмельницького національного університету. 2020. № 4. Том 3. С. 13–18 <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/?p=7404>

3. Гусева О. Ю., Легомінова С. В. Діджиталізація – як інструмент удосконалення бізнес-процесів, їх оптимізація. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2018. № 1. С. 33–39. http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=ecmebi_2018_1_7

4. Ткачук В. О., Обіход С. В., Зіміна Н. П. Цифровізація бізнес-процесів підприємства в умовах переходу в діджитал-середовище. Інфраструктура ринку. Економіка та управління підприємствами. 2020. Вип. 47 <https://doi.org/10.32843/infrastructure47-22>

Трушлякова А. Б. Розвиток діджиталізації в Україні: фактори впливу, переваги та виклики сьогодення. Економічні горизонти. 2018. № 4 (7). С. 186–191. <http://eh.udpu.edu.ua/article/view/212762>

ПЕРСПЕКТИВИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

САХНО Наталія,

*здобувачка вищої освіти, факультет економіки,
менеджменту та психології,
Державний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник

Семенова Світлана Миколаївна,
канд. екон. наук, доц.

Останні десятиліття ми живемо в інформаційно-залежному суспільстві, де будь-які питання вирішуються тільки за допомогою інформаційних систем, а прогрес вимагає переходу на новітні технології. Очевидною стає необхідність здійснення господарської діяльності за допомогою цифрових технологій, але питання про те, як її реалізувати і якою має бути цифрова економіка, залишається відкритим [1]. Цифровізація розглядається як тренд глобального розвитку, ця трансформація охоплює всі сфери діяльності: виробництво, освіту, науку, повсякденне життя громадян, в тому числі і бізнес. Основним фактором, що впливає на діяльність бізнесу в цифровій економіці, є обробка значних обсягів даних, представлених у цифровому форматі. Застосування результатів аналізу цих даних дозволяє підвищити ефективність бізнесу і вивести його на якісно новий рівень [2].

Діджиталізація настільки глибоко проникла в усі сфери повсякденного життя та бізнесу, що пересічний споживач не може уявити своє існування без цифрових технологій. Із цим пов'язане прагнення керівників компаній всіх рівнів мати оперативну інформацію швидко, чітко та незалежно від місця розташування. Особливо ця вимога актуальна для бухгалтерської інформації, на якій базується прийняття управлінських рішень [3].

Для ефективного впровадження в різних сферах бізнесу цифрових технологій бухгалтерського обліку, управлінському персоналу варто застосовувати комплекс таких основних заходів:

- дотримання техніко-економічних вимог встановлення цифрових технологій;
- фінансову та ресурсну відповідність нововведенням;
- підвищення професійної компетентності виконавців бухгалтерських операцій;
- дотримання стратегії розвитку компанії;

– забезпечення зворотного зв'язку від користувачів цифрової інформації [4].

Сучасні комп'ютерні програми значно полегшують процес ведення бухгалтерського обліку, враховуючи той спектр програмного забезпечення, який пропонується: від калькуляторів до автоматизованих реєстрів та форм звітності. Проаналізувавши дані фінансово-бухгалтерських порталів та інформаційних сайтів для бухгалтерів, можемо виокремити такі найбільш поширені спеціалізовані програми (таблиця 1).

Таблиця 1

Сучасне програмне забезпечення для бухгалтера в Україні

Напрямок діджиталізації	Сфера застосування	Приклад програмного забезпечення
Автоматизація обліку	Здійснення регламентних операцій господарської діяльності за допомогою комп'ютерних програм	Bookkeeper, Вправно, Універсал, MASTERБухгалтерія
Електронний документообіг	Онлайн-сервіс створення, погодження та підписання електронних документів	М.е.Док, DEALS, Вчасно, Fredo та ін.
База даних підприємств	Упорядкування інформації за реєстрами	Реєстр платників податків, Реєстр застрахованих осіб ПФУ, Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців та ін.
Програмний реєстратор розрахункових операцій	Проведення розрахунково-касових операцій	Кашалот, СмартКаса, Checkbox та ін.

Джерело: складено автором.

Поширене використання Excel-таблиць свідчить, що все ще вагома частина обліку повністю не автоматизована, а отже, є перспективи для подальшої діджиталізації бухгалтерського обліку.

Сучасні виклики глобалізованої економіки спонукають до подальшого поширення інформаційних технологій, ефективної перебудови облікової системи під потреби цифрового середовища (рис. 1).

Рис. 1. Етапи імплементації діджиталізації в бухгалтерський облік [4]

Діджиталізація бухгалтерського обліку та його інтеграція в інформаційну систему компанії – вимога сучасної цифрової епохи. Інформаційна система спрямована на підвищення ефективності діяльності компанії, посилення її конкурентоспроможності та перетворення бухгалтерського обліку в мистецтво, яке «визначає успіх» компанії. Інформаційна система бухгалтерського обліку сприяє створенню організаційних моделей, спрямованих на задоволення потреб керівників та персоналу. У той же час її не варто ототожнювати з комп’ютерною системою, яка є її матеріальною складовою для роботи інформацією. Зважаючи на рівень діджиталізації бухгалтерського обліку українськими підприємствами, спостерігаємо тотальне розуміння необхідності модернізації в управлінні бізнес процесами для розширення можливостей програмного забезпечення та прагнення подальшого розвитку.

Список використаних джерел

1. Що таке діджиталізація та які переваги вона надає бізнесу. GigaCloud: Хмарні Технології та Хмарний Сервіс. https://gigacloud.ua/blog/navc_hannja/scho-take-didzhitalizacija-ta-jaki-perevagi-vona-nadae-biznesu
2. Тенюх, з., & пелех, у. (2022). Діджиталізація бухгалтерського обліку в Україні: стан та перспективи розвитку. Еко-номіка та суспільство, (41). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-66>

3. Яковенко, с. Л., минич, ю. В., & минич, ю. В. (2022). Розвиток бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. *Scientific review*, 2(82), 6. [https://doi.org/10.26886/2311-4517.2\(82\)2022.1](https://doi.org/10.26886/2311-4517.2(82)2022.1)

4. Deborah agostino, iris saliterer, ileana steccolini (2022). Digitalization, accounting and accountability: a literature review and reflections on future research in public services. Url: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/faam.12301>

ДО ПИТАННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI

КОПИЧАК Даніела,

здобувачка вищої освіти,

*Ужгородський торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету*

Науковий керівник

Симочко Марія Іллівна,

*старший викладач кафедри фінансів,
обліку та оподаткування*

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності визначаються НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [1].

Відповідно до НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємства на певну дату. У свою чергу, дебітори – це юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів [1].

Міжнародна облікова практика, зокрема МСФЗ 9 «Фінансові інструменти», розглядає дебіторську заборгованість більш широко – як «актив, що виникає коли суб'єкт господарювання стає стороною контракту і внаслідок цього має юридичне право отримувати грошові кошти або юридичне зобов'язання їх сплатити» [2]. Дане трактування є більш повним, оскільки ідентифікує дебіторську заборгованість як актив та враховує передумови її виникнення.

Відповідно до НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти» дебіторська заборгованість, не призначена для перепродажу, що виникає внаслідок надання коштів, продажу інших активів, робіт, послуг

безпосередньо боржникові та не є фінансовим активом, призначеним для перепродажу [3].

У процесі здійснення господарської діяльності підприємство здійснює розрахунки з багатьма контрагентами, як наслідок може виникнути дебіторська заборгованість. Виникнення дебіторської заборгованості для будь-якого підприємства є звичайним явищем.

Дебіторська заборгованість, як одна із складових активів підприємства є достатньо специфічною, адже завжди існує ризик її неповернення. неповернення дебіторської заборгованості може бути, як з об'єктивних так із суб'єктивних причин і тому необхідно постійно здійснювати контроль за нею. З особливою увагою треба до неї ставитись в умовах зростання ризику перетворення її у безнадійну, що може спричинити зниження платоспроможності за рахунок виведення з обігу грошових коштів. Тому, перед підприємством, особливо у теперішній час, коли на території нашої країни проходять бойові дії, постає проблема пошуку методів управління дебіторською заборгованістю, щоб не допустити перетворення її до безнадійного боргу.

Ринкові умови господарювання спонукають підприємства до підвищення самостійності та відповідальності тому що, вони повинні зосереджувати увагу над розробкою і прийняттям ефективних управлінських рішень з метою забезпечення своєчасних розрахунків з дебіторами. Менеджери підприємства, у теперішніх надскладних умовах господарювання, повинні велику увагу приділяти стану розрахунків з дебіторською заборгованістю. Вони повинні враховувати зміни які відбуваються у бізнес – середовищі і працювати над пошуком інноваційних підходів щодо оптимізації дебіторської заборгованості, працювати над розробкою інноваційних форм і методів аналітичного забезпечення заборгованості дебіторів, а також працювати над розробкою системи оцінки стану платежів, використовуючи при цьому сучасні інформаційні технології для потреб обробки необхідних даних, які потрібні для прийняття своєчасних управлінських рішень.

В сучасних умовах господарювання майже всі суб'єкти господарювання стикаються з проблемою нестачі грошових коштів на розрахункових рахунках, а причиною цього є несвоєчасне погашення заборгованості за товари (готову продукцію) роботи, послуги, які ним надані. При вивченні цього питання більш глибоко, ми прийшли до висновку, що є ще більше причин, які впливають на зростання дебіторської заборгованості як безпосередньо так і опосередковано, а саме: значне погіршення фінансового стану підприємств на всій території нашої держави, що в першу чергу пов'язане з війною і

відповідно зниження рівня їх платоспроможності та порушення розрахунково-платіжної системи; недоступність суб'єктів господарювання до кредитування у зв'язку з високими банківськими ставками; відсутність інвестиційних накопичень та зниження залишків грошових коштів; відсутність дієвих процедур, щодо відшкодування дебіторської заборгованості; проведення поверхневого аналізу дебіторської заборгованості у суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел

1. Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». Наказ Міністерства фінансів України від 8 жовтня 1999 р. № 237 (зі змінами та доповненнями).

2. Міжнародний стандарт фінансової звітності (МСФЗ) 9 «Фінансові інструменти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_016.

3. НП(С)БО 13 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти». Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.2001 р. № 559 (зі змінами та доповненнями).

РОЛЬ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

СИМЧУК Марія,

здобувачка вищої освіти,

Державний торговельно-економічний університет

Науковий керівник

Ігнатенко Тетяна Володимирівна,

доцент кафедри обліку та оподаткування

Сучасний світ стрімко крокує в епоху цифрових технологій, перетворюючи звичні сфери діяльності на динамічні віртуальні простори. Бізнес-середовище не стоїть осторонь: інновації стрімко змінюють методи ведення справ та взаємодії, спонукаючи адаптуватися до нових реалій. Однією з галузей, що відчуває значний вплив цифрових трансформацій, є бухгалтерський облік. Впровадження цифрових технологій значно підвищує ефективність та якість бухгалтерського

обліку. Сучасні технології відкривають доступ до аналітики даних та використання інтелектуальних систем, що значно розширює можливості бухгалтерського обліку.

Цифрова трансформація бухгалтерського обліку веде до значних змін, які мають як методологічний, так і технологічний та інформаційний характер. Завдяки цифровим технологіям впроваджуються нові програмні забезпечення та хмарні сервіси, використовуються автоматизовані системи збору та обробки даних, з'являються нові можливості для аналітики та візуалізації даних. Автоматизація рутинних завдань звільняє час для більш складних аналітичних задач, а програмне забезпечення мінімізує ризик людських помилок. Завдяки цифровим технологіям бухгалтер може працювати з будь-якого місця та з будь-якого пристрою, що має доступ до Інтернету. Спеціалізовані програми забезпечують зворотний зв'язок в процесі обробки інформації та отримання документів. Вся інформація вводиться одноразово і відразу оброблюється, що економить час та мінімізує ризик помилок. [4]

Впровадження цифрових технологій має ключові переваги, такі як оптимізація та зниження витрат підприємства, розширення доступу стейкхолдерів до фінансової інформації, забезпечення швидкої роботи з обліковою інформацією в режимі реального часу, прозорість операцій, підвищення рівня довіри з боку клієнтів, а також зручний і зрозумілий інтерфейс та збільшення обсягів збереження облікових та податкових даних. Однак некоректне або непрофесійне використання цих технологій може призвести до ризиків, таких як помилки в алгоритмах, неправильні рішення щодо масштабів впровадження, втрата даних, порушення їх цілісності, зниження рівня захисту та конфіденційності інформації, технічні збої. У цьому контексті перспективами подальших наукових досліджень є пошук ефективних інструментів і методів аналізу та мінімізації ризиків, проведення ІТ-аудиту, страхування ризиків, пов'язаних із цифровізацією бухгалтерського обліку. [3]

Більшість науковців та експертів бачить значні перспективи у розвитку системи обліку на підприємстві за допомогою технологій штучного інтелекту, машинного навчання та хмарних обчислень. Розглянемо ближче можливі наслідки впровадження цих технологій у діяльність господарюючих суб'єктів.

Штучний інтелект представляє собою інтелектуальну комп'ютерну систему, здатну розпізнавати мову, навчатися та розв'язувати проблеми. Іншими словами, цю цифрову технологію можна віднести до групи інноваційних, що дозволяють оперативно обробляти, аналізувати, акумулювати та зберігати великі масиви інформаційних ресурсів. Технології штучного інтелекту та машинного навчання

можуть успішно застосовуватися для автоматизації регулярно повторюваних та структурованих завдань. Переважні напрями включають управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, кодування облікових записів, управління витратами та грошовими потоками. Використання таких технологій дозволить не лише автоматизувати, а й підвищити ефективність процесів формування звітів, інвентаризації, аудиту та сплати податку на додану вартість.

Проте при впровадженні технологій штучного інтелекту в систему бухгалтерського обліку важливо враховувати можливі виклики, такі як кібератаки, програмні помилки та похибки в алгоритмах. Також слід враховувати низький рівень правового регулювання в галузі використання сучасних цифрових технологій обліку, що може призводити до правових колізій при використанні штучного інтелекту.[1]

Хмарні технології (Cloud computing) представляють собою комплекс технологій, що забезпечують обробку даних та постійне збереження інформації на серверах у мережі Інтернет. Такі технології дозволяють забезпечити доступ до інформації в режимі реального часу, забезпечують цілісність та безпеку даних завдяки процедурам шифрування та багатофакторній аутентифікації. Використання хмарних обчислень дозволяє значно економити час та ресурси на ІТ-інфраструктурі. Додатково, інноваційні інформаційні технології можуть бути застосовані для управлінського обліку, звітності, управління ризиками та аналізу договорів. Зокрема, технологія «великих даних» (Big Data) дозволяє ефективно аналізувати величезні масиви інформації з різних джерел. [2]

Blockchain, у свою чергу, забезпечує прозорість, надійність та можливість аналізу та перевірки облікової інформації в режимі реального часу. Ця технологія базується на створенні цифрового реєстру, де транзакції зберігаються у структурованих блоках і фіксуються у хронологічній послідовності. Вона забезпечує неперервність та безпеку обліку даних, оскільки блоки є тісно пов'язаними між собою, а інформація про транзакції фіксується в попередніх блоках. Такий підхід гарантує, що дані не можуть бути змінені чи видалені без відома всіх учасників системи, що сприяє підвищенню надійності та довіри до облікової інформації.[5]

Загалом, інноваційні інформаційні технології, такі як штучний інтелект, хмарні обчислення, «великі дані» та blockchain, відкривають нові можливості для ефективного управління бухгалтерським обліком на підприємствах. Однак необхідно враховувати можливі ризики та виклики, що виникають при їх впровадженні, та розробляти відповідні стратегії мінімізації цих ризиків.

Отже, автоматизація процесів обліку – це невід’ємна частина цифровізації бізнесу, що веде до значного підвищення його ефективності та конкурентоспроможності на ринку. Особливо важливою автоматизація обліку стає в умовах економічного волатильного середовища, де раціональне керування фінансовою діяльністю є ключовим фактором успіху. Впровадження автоматизованих систем обліку дозволяє компаніям адаптуватися до мінливих умов ринку, підвищувати свою стійкість та забезпечувати довгостроковий розвиток.

Список використаних джерел

1. Блокчейн, штучний інтелект і бухгалтерія. URL: <https://kreston-gcg.com/ua/blokchainshtuchniy-intelekt-i-bukhalteria/>
2. Впровадження «хмарних» технологій в практику бухгалтерського обліку / В. Фролов // Бухгалтерський облік і аудит http://nbuv.gov.ua/UJRN/boau_2013_12_7
3. Канцедал Н. А. Бухгалтерський облік цифрової епохи: розширення термінологічних кордонів. URL: <http://www.afj.org.ua/ua/article/631>.
4. Король С. Я., Клочко А. О. Цифрові технології в обліку і аудиті. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/1_2020/31.pdf.
5. Прохоров М. В. Як блокчейн змінить бухгалтерію. Бухгалтер & Закон. 2019. No 47–48. URL: http://bz.ligazakon.ua/magazine_article/BZ012012

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІНФОРМАТИЦІЇ ОБЛІКУ НА ПІДПІДПРИЄМСТВІ

СТОЛЯР Людмила,

*головний бухгалтер ТДВ «Чернівецький хімзавод»,
доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування,
Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету*

РИЛЄЄВ Сергій,

*доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування,
Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету*

Використання інформаційних систем та технологій в бізнесі це не питання Обов’язковості, це вже питання необхідності. Рівень

інформатизації діяльності суб'єктів господарювання з кожним роком все збільшується та зростає. Світовий тренд діджиталізації і нові економічні реалії спонукають керівників підприємств більш активно шукати засоби та способи для підвищення ефективності власного бізнесу.

Отже, при прийнятті будь-якого економічного або та конкурентного рішення, необхідна основа, а це є інформація, а інформаційні технології – це сучасний та ефективний інструмент її отримання. На сьогоднішній день інформаційні технології нерозривно пов'язані з системою управління, оскільки є єдиним ефективним інструментом інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень. За допомогою автоматизованих систем управління підприємством є можливість в оперативному режимі обліковувати та контролювати діяльність всіх структурних підрозділів, виконання поставлених завдань і досягнення ключових показників діяльності бізнесу. Програмні засоби, покликані забезпечити управлінський персонал актуальною, адресною, повною, корисною та порівнянною інформацією, полегшити процес прийняття виважених управлінських рішень. Але, незважаючи на потужні розробки у сфері програмного забезпечення автоматизації бухгалтерського обліку, світові тенденції й реалії існування бізнесу в умовах пандемії та війни вимагають впровадження більш ефективних технологій.

Велика кількість науковців та дослідників здійснили вагомий внесок у вивчення, запровадження та використання інформаційних систем автоматизації бізнесу. Але залишається коло невизначених питання щодо ефективного використання та впровадження інформаційних систем на вітчизняних підприємствах. Особливої уваги потребує дослідження питання впровадження сучасних інформаційних технологій бізнесу, зокрема, хмарних. Не зважаючи на те, що відбувається постійне удосконалення та з'являються нові рішення щодо програмного забезпечення бухгалтерського обліку, світові тенденції вимагають використання в фінансово-господарській діяльності підприємств сучасних інформаційних хмарних технологій.

Відповідно до офіційних статданих даних по Україні спостерігалася тенденція до зростання кількості господарюючих суб'єктів, які були задіяні у інформаційно-комунікаційних технологіях. В період з 2018 р. по 2020 р. спостерігалась тенденція до зростання, до рівня 1 973 652 суб'єктів господарювання. Проте 2021 р. показав негативну динаміку, 1 956 320 суб'єктів (Державна служба статистики України, 2022). Показники 2022-2023 рр. поки що не розраховувались, але вони, нашу думку, будуть негативними. Пандемія «COVID»,

повномасштабне вторгнення РФ, втрата частини територій, вимушена міграція населення з ТОТ, релокація бізнесу змусили суб'єктів господарювання шукати нові шляхи управління бізнесом. Так, на ринок виходять хмарні технології (ХТ), які забезпечують віддалений доступ до інформації та можливість управління бізнесом.

ХТ – це спроектоване та надане у комерційне користування віртуальне програмне середовище (сервери, комп'ютери, сервіси), розгорнуте у хмарі на базі обчислювальних потужностей, що розміщені у дата-центрах провайдера хмарних сервісів. Це технології зберігання та роботи з даними он-лайн в хмарі, а не на жорсткому диску комп'ютера чи ноутбука. Доступ до програм через хмару забезпечує вільний потік інформації, незалежно від того, де знаходиться користувач і який пристрій він використовує. Хмара також дає внутрішнім і зовнішнім користувачам можливість доступу до даних про діяльність підприємства, полегшуючи спільну роботу й обмін інформацією. Дані технології націлені на вирішення наступних завдань: забезпечення можливості роботи з файлами на кількох пристроях: можливість їх редагування без перенесення з одного пристрою на інший, без необхідності піклуватися про сумісність програмного забезпечення; забезпечення можливості групової роботи з файлами; вирішення проблеми обмеженого об'єму жорсткого диску комп'ютера або флешкарти та технічних обмежень пристроїв для здійснення відповідних обчислень; питання використання ліцензованого програмного забезпечення (Любимов, 2019, с. 41). Отже, ХТ уособлюють концепцію надання ІТ-ресурсів у вигляді послуг.

ХТ поділяють на декілька основних категорій за типами послуг, що надаються:

- IaaS (Infrastructure as a Service) – модель надання користувачу комп'ютерної інфраструктури як послуги;

- PaaS (Platform as a Service) – модель надання користувачу інтегрованої платформи для розробки, тестування, розгортання й підтримки веб-додатків як послуги;

- SaaS (Software as a Service) – модель надання користувачу програмного забезпечення, за якої постачальник надає замовникам доступ до програмного забезпечення через веб-інтерфейс, клієнт чи мобільний додаток (Любимов, 2019, с. 41). Останніми роками саме модель SaaS є головним трендом у розробці облікового програмного забезпечення, яка реалізується або шляхом адаптації традиційних прикладних програмних продуктів до хмарних рішень, або через створення нових сервісів, які передбачають надання послуг лише на основі ХТ.

Особливі аспекти діяльності підприємств в сучасних умовах господарювання, вимагають від бізнесу заміни програмних продуктів автоматизації бізнес-процесів. При виборі програмного продукту доцільно враховувати такі критерії: базовий функціонал програми; оперативність відображення змін законодавства; зручність інтерфейсу; технічна підтримка партнера; можливість експорту-імпорту даних з іншими програмними продуктами; захищеність системи від внутрішніх користувачів та зовнішніх факторів; масштабованість; вартість та порядок ліцензування. Чітко налагоджені та найбільш доцільно підібрані хмарні програмні продукти, з інтеграцією електронного документообігу та звітності, для автоматизації бізнес-процесів забезпечують найвищу ефективність управління підприємством в цілому та організацію облікового процесу зокрема.

Отже, використання в діяльності підприємств сучасних інформаційних технологій є одним із пріоритетних напрямів їх розвитку. Впровадження ХТ відповідає вимогам сьогодення, які продиктовані розвитком інформаційних технологій та обставинами сучасного бізнес-життя. Застосування новітніх технологій вимагає реорганізації обліку на підприємстві, призводить до автоматизації окремих сфер професійної діяльності і ставить завдання щодо здобуття ними нових навичок і вмінь. В свою чергу, значні технологічні та інформатизаційні зрушення, що спричинені цифровізацією економіки, а також зростання інформаційного потенціалу економічного простору, стимулюють модернізацію бухгалтерської науки, сприяють розвитку організації та методології облікового процесу, актуалізують проблему позиціонування облікової системи й підвищення престижу професії бухгалтера.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики (2022) *Звіт про використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах у 2018–2021 рр.* URL : https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zv/ikt/arh_ikt_u.html
2. Любимов, М.О., Кулик, В.А. (2019) Можливості, загрози та перспективи використання «хмарних» технологій у бухгалтерському обліку. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. № 2 (93). С. 40–46.

УПРАВЛІННЯ ЦИФРОВИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ У ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНОМУ СЕКТОРІ

ТРАЧОВА Дар'я,

*професор кафедри фінансів, обліку і оподаткування,
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного*

Сучасний світ переживає період стрімкого технологічного розвитку, який впливає на всі сфери життя, зокрема на фінансово-економічний сектор. Цифрові технології стають ключовим фактором у розвитку фінансового ринку та забезпечують нові можливості для управління та оптимізації фінансових процесів.

Цифрові технології, такі як штучний інтелект, блокчейн, інтернет речей та аналітика даних, перетворюють спосіб, яким фінансові установи ведуть свій бізнес. Вони надають можливість автоматизувати процеси, підвищити ефективність та забезпечити безпеку операцій. Цифрові технології дозволяють розробляти та надавати нові види фінансових послуг та продуктів, таких як цифрові платіжні системи, криптовалюти, розумні контракти та роботизоване управління портфелями. Вони також сприяють появі нових фінтех-стартапів, які революціонізують спосіб, яким ми працюємо з грошима та фінансовими послугами. Незважаючи на потужний вплив цифрових технологій на фінансовий сектор, виникають і виклики, такі як забезпечення конфіденційності та безпеки даних, регуляторні питання та нерівномірний доступ до технологій. Проте перспективи розвитку є великими, адже ці технології можуть значно поліпшити якість та доступність фінансових послуг для всіх верств суспільства.

Управління цифровими технологіями стає ключовим елементом успіху для бізнесу у сучасному світі. Однак це також викликає низку труднощів, але при цьому надає значні переваги. Одним із викликів є швидкий темп змін у технологічному ландшафті, який вимагає постійного оновлення знань та навичок персоналу, крім того, інтеграція нових технологій може вимагати значних інвестицій та часу, особливо для малих та середніх підприємств. Одночасно цифрові технології дозволяють автоматизувати процеси, збільшити продуктивність працівників та покращити якість продуктів і послуг. Цифрові технології також дозволяють підприємствам більш точно аналізувати дані та взаємодіяти з клієнтами, що сприяє підвищенню їхньої конкурентоспроможності на ринку.

Процес управління цифровими технологіями буде включати наступні етапи:

- діагностика внутрішніх бізнес-процесів компанії: з позиції власників, керівництва та виконавців.
- діагностика зовнішніх бізнес-процесів компанії: комунікації, звітування, моніторинг, контроль.
- обґрунтування оптимальної комбінації діджитал-технологій для ведення бізнесу.
- підтримка та адміністрування використання діджитал-продуктів: що потрібно розуміти топ-менеджменту компанії.

Діагностика внутрішніх бізнес-процесів компанії є критично важливою для її успішності та конкурентоспроможності на ринку. Власники, керівництво та виконавці мають свої унікальні перспективи на процеси в організації, і діагностика здійснюється кожною з цих сторін з різних позицій.

Власники: основна мета власників – забезпечити прибуток та рентабельність інвестицій; вони оцінюють бізнес-процеси через призму фінансових показників, таких як оборот, прибуток, рентабельність; для власників важливо також визначити, наскільки ефективно використовуються ресурси компанії та які ризики існують для довгострокового успіху.

Керівництво: керівництво здійснює діагностику, оцінюючи ефективність внутрішніх процесів в контексті стратегічних цілей компанії; вони аналізують структуру організації, розподіл Обов'язків та відповідальності, ефективність комунікації та співпраці між відділами.

Виконавці: виконавці, які безпосередньо здійснюють бізнес-процеси, можуть найкраще оцінити їхню реальну ефективність та ефективність роботи; вони можуть ідентифікувати потенційні проблеми та шляхи для їх вдосконалення, враховуючи свої знання та досвід роботи на місці.

Діагностика зовнішніх бізнес-процесів компанії включає оцінку та аналіз різних аспектів взаємодії зовнішнього середовища з компанією, таких як комунікації, звітування, моніторинг та контроль. Цей процес важливий для забезпечення ефективності та конкурентоспроможності підприємства на ринку.

Комунікації: діагностика комунікаційних процесів включає оцінку ефективності зв'язків компанії зі своїми зацікавленими сторонами, такими як клієнти, постачальники, партнери та громадські організації; аналізується якість та ефективність комунікації, зокрема

способи зв'язку (електронна пошта, телефон, особисті зустрічі), частота спілкування та здатність до розуміння та вирішення конфліктів.

Звітування: діагностика процесів звітування оцінює, наскільки точно та своєчасно компанія надає інформацію своїм зацікавленим сторонам, таким як інвестори, регуляторні органи та інші зацікавлені сторони; аналізується якість та рівень деталізації звітів, їх зрозумілість та актуальність.

Моніторинг: діагностика процесів моніторингу полягає у визначенні ефективності контролю за зовнішніми факторами, що впливають на компанію, такими як зміни в законодавстві, конкурентні дії, зміни відгуків клієнтів тощо; аналізується система моніторингу, включаючи інструменти та методи, використовувані для виявлення та аналізу змін в зовнішньому середовищі.

Контроль: діагностика контрольних процесів включає оцінку ефективності системи контролю за виконанням зовнішніх процесів та вирішенням виникаючих проблем; аналізується система внутрішнього контролю, включаючи процедури виявлення та усунення недоліків у звітуванні та комунікаціях.

Обґрунтування оптимальної комбінації діджитал-технологій для ведення бізнесу базується на ретельному аналізі потреб підприємства, характеру його діяльності та вимог ринку. Нижче наведений приклад обґрунтування оптимальної комбінації діджитал-технологій для підприємства, що працює у сфері роздрібно́ї торгівлі:

Електронна комерція (e-commerce): Вибір цієї технології обумовлений зростаючою популярністю онлайн-покупок та змінами у споживчих звичках. Запровадження e-commerce дозволить підприємству розширити аудиторію, знизити витрати на оренду торгових приміщень та забезпечити зручний доступ клієнтам до продуктів.

Мобільні додатки: Розробка мобільного додатка дозволить підприємству підвищити зручність для клієнтів, забезпечити їм можливість швидкого та зручного оформлення замовлень, отримання сповіщень про акції та знижки, а також отримати доступ до персоналізованої інформації.

Аналітика та Big Data: Використання аналітичних інструментів дозволить збирати та аналізувати дані про покупців, їхні вподобання та поведінку, що дозволить підприємству більш ефективно адаптувати асортимент та маркетингові стратегії.

Система управління взаєминами з клієнтами (CRM): Впровадження CRM-системи дозволить підприємству ефективно керувати

взаємодією з клієнтами, підтримувати довгострокові стосунки та надавати персоналізований сервіс.

Оптимізація логістичних процесів: Використання технологій Internet of Things (IoT) та систем автоматизації складського обліку дозволить оптимізувати процеси постачання, зберігання та доставки товарів, знижуючи витрати та підвищуючи швидкість обслуговування..

Для підтримки втілення та адміністрування цих технологій, топ-менеджмент компанії повинен розуміти деякі ключові аспекти:

Цілі та стратегія: Менеджмент повинен чітко визначити цілі, які вони прагнуть досягти за допомогою цифрових технологій, а також розробити стратегію, спрямовану на досягнення цих цілей. Наприклад, цілі можуть включати підвищення продажів, покращення клієнтського обслуговування або оптимізацію процесів управління запасами.

Ресурси: Менеджмент повинен забезпечити належні ресурси для впровадження та підтримки цифрових технологій, включаючи фінансові, технічні та людські ресурси. Це може включати інвестиції в інфраструктуру, навчання персоналу та найм фахівців з цифрових технологій.

Безпека та конфіденційність: Менеджмент повинен бути свідомим ризиків, пов'язаних з використанням цифрових технологій, і забезпечити відповідні заходи забезпечення безпеки та конфіденційності даних клієнтів та компанії.

Моніторинг та оцінка: Менеджмент повинен встановити систему моніторингу та оцінки ефективності використання цифрових технологій. Це дозволить вчасно виявляти проблеми та вносити необхідні корективи для досягнення бажаних результатів.

Культура компанії: Менеджмент повинен створити сприятливу культуру компанії, яка підтримує інновації та впровадження цифрових технологій. Це може включати стимулювання ініціатив співробітників, навчання та підтримку ідеї експериментів та відкритий обмін інформацією та думками.

За результатами дослідження можна зробити висновок, що успішне управління цифровими технологіями вимагає від підприємств не лише впровадження передових інноваційних рішень, але й створення адаптивної організаційної культури, що сприяє постійному вдосконаленню та реагуванню на зміни в середовищі. Крім того, важливо забезпечити ефективний моніторинг та контроль за впровадженням цифрових технологій, щоб мінімізувати ризики та забезпечити відповідність з регуляторними вимогами.

У цілому, управління цифровими технологіями у фінансово-економічному секторі є складним завданням, але відправною точкою для досягнення успіху є глибоке розуміння потреб ринку, гнучкість та інноваційний підхід до впровадження технологічних рішень, а також постійне навчання та розвиток персоналу.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

УСАЧОВА Софія,

здобувачка вищої освіти,

Державний торговельно-економічний університет

Науковий керівник

Ігнатенко Тетяна Володимирівна,

доцент кафедри обліку та оподаткування

Бухгалтерський облік здавна вважається абсолютною основою для успішного управління будь-яким підприємством. В епоху стрімкого розвитку інформаційних технологій та цифрової трансформації суспільства роль бухгалтерського обліку в сучасних умовах набула нового виміру викликів. Діджиталізація бухгалтерського обліку дозволяє компаніям автоматизувати та оптимізувати облікові процеси, підвищити продуктивність та зменшити ризики помилок. У цьому контексті вивчення та розуміння ключових аспектів діджиталізації бухгалтерського обліку є важливим елементом стратегії розвитку сучасних компаній у глобальному економічному середовищі.

Бухгалтерський облік – це одна із сфер, яка досягла прогресу в ці складні часи завдяки діджиталізації: він став більш продуктивним, швидким, економічно ефективним і інтерактивним. Під діджиталізацією бухгалтерського обліку можна розуміти можливість реєструвати комерційні операції за допомогою різних видів програмного забезпечення. Таким чином, технологічний прогрес дозволив бухгалтерам інтерпретувати та обробляти дані швидше та ефективніше, ніж будь-коли раніше.

Повна система трансформації бухгалтерського обліку в цифровий простір складається з наступних взаємопов'язаних частин:

– система обробки транзакцій – уможливорює щоденні операції та підтримує бізнес-процеси;

– загальна система бухгалтерського обліку та система фінансової звітності – надає повну картину стану бухгалтерського обліку, автоматично формує звітність, висвітлює за наявності фінансові проблеми;

– система управлінської звітності – формує інформаційно-аналітичну базу для прийняття управлінських рішень.

Слід зазначити, що бухгалтерський облік є своєрідним центром операцій і завдань бізнесу. Тому розвиток цифрових технологій у сфері бухгалтерського обліку є суттєвою тенденцією, і на даному етапі важко підтримувати ефективну систему бухгалтерського обліку без діджиталізації. Зокрема, нові виклики пов'язані зі стандартизацією та автоматизацією звітності, прикоренням прийняття рішень, прискоренням доступу до даних та контролем їхньої якості, неможливі без цифрових рішень для облікових систем.

На практичному рівні діджиталізація бухгалтерського обліку може допомогти зменшити витрати, підвищити якість інформаційних даних та заощадити час. Прикладами можуть слугувати онлайн-платежі та виставлення рахунків, пришвидшення прийняття рішень, безпаперовий облік, а також безпечний доступ до облікових даних та їхнє зберігання.

Поміж основних технологій, що мають значний вплив на цифровізацію бухгалтерського обліку: Блокчейн (Blockchain), Великі дані (Big Data), Інтернет речей, Хмарні сервіси (Cloud Services).

Блокчейн – це система, яка дозволяє користувачам отримувати доступ до одних і тих самих даних з декількох джерел одночасно. За своєю суттю блокчейн – це база даних, яка зберігає записи даних у мережі комп'ютерів у прозорий, послідовний і незмінний спосіб. Технологія дозволяє краще зрозуміти минулі транзакції, підвищує впевненість користувачів у якості та достовірності даних, полегшує їх зберігання та підтримує високошвидкісну передачу.[3]

Термін Big Data стосується методу аналізу надзвичайно великих обсягів даних, які неможливо обробити стандартними інструментами. Зокрема, Big Data можуть автоматизувати бухгалтерський облік та дозволити приділяти більше уваги стратегічним проектам.

Технологія Інтернету речей (IoT) в бухгалтерському обліку призначена для зв'язку різних компонентів бізнес-процесів обліковими операціями та функціями. IoT має багато переваг, включаючи доступ до даних в режимі реального часу, більш швидко і безпечно передачу даних між пристроями, розширену бухгалтерську аналітику. [4]

Технологія Хмарних сервісів дозволяє фінансовим аналітикам і бухгалтерам працювати з фінансовою інформацією онлайн з будь-якої

точки світу, роблячи процес обліку та звітності більш ефективним та зручним. [5]

Одна використання нових технологій часто створює більш небезпечні ситуації, зокрема ризики цифрових атак, коли пристрої підключені до мережі Інтернет. Серед проблем, пов'язаних з діджиталізацією бухгалтерського обліку на сучасному етапі, можна виділити наступні: низьку якість даних; недостатній економічний ефект від інвестицій у технології цифрових даних; неетичне програмування алгоритмів штучного інтелекту; відсутність організаційної культури управління даними.

У цьому контексті важливо, щоб бухгалтери розуміли зростаючу роль цифрових технологій в операціях та прийнятті бізнес-рішень. Тому набуття навичок має стати головним пріоритетом для адаптації бухгалтерського персоналу до цифрових технологій.

Діджиталізація бухгалтерського обліку необхідна не лише для сучасних компаній, але й може стати основним джерелом конкурентних переваг. Вона автоматизує та оптимізує рутинні процеси, зменшує ймовірність помилок, полегшує швидкий доступ до інформації та покращує аналітичні можливості. Впровадження цифрових інструментів у бухгалтерський облік відкриває нові можливості для підприємств у глобальному ринковому середовищі.

Список використаних джерел

1. Гусева О. Ю., Легомінова С. В. Діджиталізація – як інструмент удосконалення бізнес-процесів, їх оптимізація. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2018.
2. Панасюк В., Бурденюк Т., Мужевич Н. Особливості цифрової трансформації обліку. Галицький економічний вісник. 2021.
3. Блокчейн і бухгалтерський облік. *Nexia DK*: веб-сайт. 2021 р. URL: <https://nexia.dk.ua/blokchein-i-bukhhalterskyi-oblik/> (дата зверення 05.04.2021).
4. Семенов А. Ю. Цифрові технології в умовах формування цифрової економіки. 2020. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/82008/1/Semenog_%20blockchain_paper.pdf;jsessionid=9831516121667FB2B8E7E1339F8FC62C (дата зверення 26.11.2020).
5. Бухгалтерія онлайн в хмарі UCloud – Топ 5 рішень. *UCloud*: веб-сайт. 2023 р. URL: <https://ucloud.ua/buhgalteriya-onlajn-v-hmari/> (дата зверення 11.05.2023).

ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ В ПРИВАТНОМУ ТА ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРАХ ЕКОНОМІКИ

ФІРЧУК Марія,

*здобувачка вищої освіти,
Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету*

Науковий керівник

Маначинська Юлія Анатоліївна,
канд. екон. наук, доц.

Цифровізація як якісно нова інформаційно-комунікаційна технологія ще знаходиться на стадії становлення, але вже дає можливості не лише підвищити ефективність бухгалтерського та фінансового забезпечення, але й якісно виконувати завдання установ як державного, так й приватного сектору економіки [1].

У всьому світі частка традиційної економіки зменшується, а частка цифрової економіки зростає, що відкриває величезні можливості для соціального та економічного розвитку. Це безперервний процес, який впливає на розвиток різних ІТ-галузей і спрямований на сприяння розвитку інноваційних технологій.

Основним напрямком оцифрування рахунків в установах державного сектору, зокрема сільських радах стала оцифрування документообігу. Це досить трудомісткий і відповідальний процес і включає наступні етапи: розділи документа за «форматом»; діагностика технічного стану паперових документів; проаналізувати документи на необхідність додаткової ручної праці (зшивання, маркування штрих-кодами).

У фінансово-обліковій діяльності органів місцевого самоврядування селищних рад експериментально вводиться використання технології блокчейн для зменшення витрат на бухгалтерський облік та підвищення цінності облікової інформації. За результатами оцінки особливостей використання такої програми в державному секторі, на прикладі сільських рад, можна дійти наступних висновків: захищена система транзакцій спрощує процедури закупівель і підвищує операційну ефективність шляхом автоматизації всіх операцій; спрощена експлуатація та технічне обслуговування полегшують співпрацю з іншими компаніями, в тому числі іноземними; розрахунки більше не потребують коригування (претензії та борги сторін встановлюються та розраховуються одночасно та за тією ж вартістю на момент

укладення договору); записи транзакцій відображаються в спеціальному (зашифрованому) форматі, який захищає систему від маніпуляцій і пошкодження даних; автоматична реплікація зашифрованих операцій; можливість отримувати інформацію про рух активів у реальному часі.

Ця програма спрямована на розв'язання потенційних проблем, як кібербезпека, відсутність нормативної бази та низька цифрова грамотність серед співробітників шляхом впровадження технології блокчейну в бухгалтерських і фінансових відділах селищних рад.

Використання блокчейну неможливе, поки факти господарського життя фіксуються первинними обліковими документами, складеними на папері або підписаними ЕЦП.

Зараз в Україні активно використовується близько 44 російських програмних продуктів. До них відносяться 1С та його аналог BAS, Мій склад, Бітрікс 24, АмоCRM та інші. Кількість користувачів, які застосовують програмні продукти зменшується з кожним днем, але всі розуміють, що міграція – це тривалий процес, який потребує часу та ресурсів. Використання одного із таких програмних забезпечень створює кілька ризиків одночасно, починаючи від зупинки оновлень і закінчуючи повним блокуванням цього продукту. Досягнення рівня держави-агресора може призвести до призупинення діяльності всіх компаній в Україні.

До розгляду українських замінників російських програм приватний сектор теж знаходиться в активному пошуку сучасних українських програм. Тому ми хочемо представити два продукти, які ідеально відповідають вимогам сьогодення.

1. Бухгалтерія «Вправно ERP», що покриває всі основні потреби приватного підприємства, такі як: продаж і закупівля, нарахування заробітної плати, облік запасів, управління основними засобами. Підприємство розробник SOFT PARK. Дана програма адаптована тільки під комерційну діяльність та масштабується під бізнес-клієнта.

Вправно ERP дає змогу здійснювати ведення фінансового та управлінського обліку, має гнучке налаштування видів оподаткування, доступність програмного коду, стандартний функціонал (але можна доопрацьовувати систему під специфіку відповідного сектору економіки), доступну вартість. Варіанти розгортання програми: в хмарі виробника, через Web-браузер або мобільний додаток; на сервері компанії (додатково адміністрування цього серверу (під операційною системою Linux); робота з будь-якого пристрою.

Функціональні можливості програми «Вправно ERP»: нарахування зарплати, відпустки та лікарняні; список працівників, табель

обліку робочого часу; файли, пов'язані з контрактами, рахунками-фактурами та виконаною роботою; видаткові звіти, товарно-транспортні накладні, доручення на приймання товарів; інвентаризація, переміщення між складами та амортизація запасів; виробнича документація, калькуляція; облік операцій в іноземній валюті, курсових різниць і переоцінки; автоматичний імпорт виписок з рахунку, генерація платіжних інструкцій; придбання, амортизація та модернізація основних засобів; податкова декларація, ПДВ облік; програма РРО (ПРРО); операції вручну, закриття періоду тощо.

Обмежені ролі: працівник, менеджер з продажу, менеджер з персоналу, аудитор (зокрема, вхід в систему під аудитором дозволяє переглядати без можливості коригування (або мінімальне коригування)).

2. RemOnline характеризується, як хмарний сервіс, для роботи з яким потрібен лише Інтернет. Простий у застосовуванні веб-додаток дозволяє всім співробітникам працювати комфортно та ефективно вже з першого дня, а менеджерам – контролювати їх роботу.

Можливостями хмарного сервісу є зручне управління замовленнями; поліпшення обслуговування клієнтів; управління працівниками; оплата праці та графіки роботи працівників; розвиток продажів; зручний облік запасів; інтеграція з 200+ корисними сервісами; фінансовий облік; звіти та аналіз; додатки для керівників і співробітників.

RemOnline пропонує широкі можливості інтеграції зі шлюзами SMS, постачальниками IP-телефонії та віджетами статусу замовлення. Ці інструменти можуть допомогти зменшити витрати на зв'язок, прискорити пошук інформації та оптимізувати спілкування зі співробітниками і клієнтами. Усі доступні інтеграції зі сторонніми сервісами відображаються у вашому особистому кабінеті в Центрі інтеграції RemOnline.

Отже, сама наявність технічно досконалого продукту не означає успіху в домінуванні на ринку. Підприємствам, які вклали значні кошти в ІС, буде складно переконати змінити платформу. Війна – не найкращий час для інвестування. Однак інколи підприємства змушені змінюватись і робити кроки, на які вони не наважились б у звичайний час. Ми віримо, що монополія ІС в Україні буде похитнута, а українська економіка тільки виграє від наявності сучасних вітчизняних цифрових альтернатив.

Список використаних джерел

1. Петченко, М., Фоміна, Т., Балазюк, О., Смірнова, Н., Лугова, О. (2023). Аналіз тенденцій упровадження цифровізації та діджиталізації в бухгалтерський облік (український кейс). 1(48), 105–113. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.1.48.2023.3951>.

ОБЛІК У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

ЧИЖ Віра,
професор,

Черкаський державний технологічний університет

Виклики сьогодення, які пов'язані з перетворенням інформації та послуг у цифровий формат з використанням комп'ютерних технологій для збільшення ефективності, доступності та обміну даними, впливають на глобальний соціально-економічний розвиток. Не оминули вони і облікову систему, що є основним джерелом інформації про діяльність суб'єктів господарювання для прийняття управлінських рішень та є найбільш сталим і консервативним ланцюгом управлінського процесу. Вплив цифровізації економіки торкається усіх трьох сторін облікового процесу: методологічної, організаційної і технічної (табл. 1).

Таблиця 1

Вплив цифровізації на бухгалтерський облік

№п/п	Обліковий процес	Вплив
1	Методологія	Безконтактна ідентифікація інформації (QR-кодування); використання криптовалюти в оцінюванні активів; потрійний запис при реєстрації і зберіганні даних про господарські факти у розподіленому реєстрі
2	Організація	Створення і розвиток електронного документообігу, електронний формат фінансової звітності, адміністрування податків
3	Техніка	Використання потужної обчислювальної техніки та інноваційних технологій збору та обробки інформації, спеціалізованих облікових програм з метою формування глобального інформаційного середовища та забезпечення інформаційної безпеки

Методологія обліку, як сукупність прийомів і засобів відображення в грошовій оцінці та узагальнення об'єктів обліку з метою контролю господарської діяльності підприємства, в умовах цифрової економіки потребує вдосконалення. Це стосується практично всіх елементів методу бухгалтерського обліку. Документація на сьогодні зорієнтована на паперові носії інформації та їх комп'ютерну обробку. Цифрова економіка оперує електронною документацією, що потребує відповідного законодавчого регулювання та програмного забезпечення використання електронних документів в обліку. Також слід відзначити вагоме надбання цифрової економіки у вигляді технології безконтактної ідентифікації інформації у вигляді QR-кодів, що дають змогу зберігати великі обсяги інформації, як цифрової так і текстової, будь-якою мовою, при малому друкарському розмірі [1].

Нанесення QR-кодів на необоротних активах підприємства та матеріальних ресурсах значно зменшує час на проведення інвентаризації, спрощує збір даних та процес узагальнення даних, що одержані з різних джерел.

В оцінюванні зміни спрямовані на використання нових одиниць оцінювання в вигляді криптовалюти, що потребує обліку операцій з емісії, розміщення, придбання, відчуження та здійснення з ними інших угод.

Використання в обліку блокчейн-технології для миттєвого відображення транзакцій з любими активами, шляхом їх фіксації у блоках безперервного ланцюжка, зі збереженням інформації про всі транзакції в усіх учасників мережі. Вона пропонує новий спосіб збереження і розподілу інформації, що змінює методологію подвійного запису на потрійний. Тобто відображення операції за дебетом і кредитом рахунків доповнюється обов'язковим їх записом в об'єднаному реєстрі [2].

Розвиток методології обліку відбувається і в запровадженні цифрової фінансової звітності, яка є IT-орієнтованою структурованою версією фінансової звітності.

Зміни в організації обліку в умовах цифрової економіки спрямовані на створення й функціонування системи електронного документообігу.

Технічна складова потребує використання відповідного програмного забезпечення, засобів розпізнавання інформації, розвинутих комп'ютерних мереж, хмарних технологій.

Список використаних джерел

1. Спільник І., Палюх М. (2019) Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки. Інститут бухгалтерського обліку, контроль і аналіз в умовах глобалізації. 2019. Випуск 1–2. С. 83–96. DOI: <http://doi.org/10.35774/ibo2019/01/083>

2. Чиж В.І., Гавриленко В.О. (2022) Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством в умовах цифрової економіки. Науковий вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2022. Випуск 1. С. 88–93. DOI: 10.31891/2307-5740-2022-302-1-15

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ, ЗВІТНОСТІ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

ШЕВЧЕНКО Анастасія,
здобувачка вищої освіти,

Державний торговельно-економічний університет

Науковий керівник

Зябченкова Ганна Василівна,

старший викладач кафедри обліку та оподаткування

У контексті обліку, звітності та оподаткування, діджиталізація визначається як процес переходу від традиційних паперових та ручних методів обліку до використання цифрових технологій та програмного забезпечення для збору, обробки, зберігання та аналізу фінансової інформації. Цей процес також включає автоматизацію процесів звітності та оподаткування з використанням спеціалізованих програмних продуктів. [3, с. 23].

1. Збір та обробка даних: Діджиталізація у сфері обліку передбачає заміну традиційних методів збору даних (наприклад, ручний введення даних з паперових документів) на автоматизовані процеси, які забезпечують потоковий збір та обробку фінансової інформації. Це може включати використання сканерів, електронних форм та інших цифрових інструментів для отримання та введення даних у систему обліку.

2. Зберігання даних в хмарних системах: Для забезпечення доступності та безпеки фінансової інформації діджиталізація включає

перехід до зберігання даних у хмарних системах. Це дозволяє зберігати великі обсяги даних в безпечному та доступному місці, що спрощує їхнє подальше використання та аналіз.

3. Автоматизація процесів звітності та оподаткування: Однією з ключових переваг діджиталізації є можливість автоматизувати процеси підготовки фінансових звітів та розрахунку податків. За допомогою спеціалізованих програмних продуктів, бухгалтерські операції, внесення даних та обчислення податків можуть бути здійснені автоматично, що зменшує ризик помилок та збільшує швидкість обробки інформації.

4. Застосування аналітичних інструментів для управління фінансами: Ще одним аспектом діджиталізації в обліку є використання аналітичних інструментів та штучного інтелекту для аналізу фінансової інформації. Це дозволяє компаніям отримувати більше інсайтів зі своєї фінансової діяльності.

Діджиталізація в обліку, звітності та оподаткуванні відкриває нові можливості для бізнесу у плані ефективності, точності та аналізу фінансової інформації. Вона стає ключовим елементом конкурентної переваги для компаній, які бажають залишитися конкурентоспроможними в сучасному цифровому середовищі. [1, с. 40].

Розвиток програмного забезпечення для бухгалтерського обліку та оподаткування відображає актуальні тенденції в цифровій трансформації бухгалтерської сфери. Ось деякі з найважливіших тенденцій у цьому напрямку:

- **хмарні рішення:** зростання популярності хмарних технологій призвело до з'яви хмарних рішень для бухгалтерського обліку та оподаткування. Це дозволяє підприємствам зберігати свої фінансові дані в безпечному та доступному хмарному середовищі, що спрощує спільний доступ до даних та співпрацю між різними підрозділами та стейкхолдерами.

- **автоматизація та штучний інтелект:** сучасні програмні продукти для бухгалтерського обліку все більше використовують автоматизацію та штучний інтелект для оптимізації процесів. Це включає в себе автоматичне визначення категорій витрат, розпізнавання інвойсів, рекомендації щодо оптимізації податкових зобов'язань та інші функції, що спрощують рутинні завдання бухгалтера та зменшують ймовірність помилок.

- **мобільні додатки:** з поширенням мобільних технологій стає все популярнішим використання мобільних додатків для бухгалтерського обліку. Ці додатки дозволяють користувачам вести облік витрат,

виписувати рахунки, перевіряти фінансовий стан та здійснювати інші фінансові операції прямо зі своїх смартфонів або планшетів.

- **інтеграція та зв'язність систем:** сучасні програмні рішення для бухгалтерського обліку намагаються бути більш інтегрованими та зв'язними з іншими системами у підприємстві. Це означає можливість автоматичного обміну даних між бухгалтерською системою та іншими системами, такими як системи управління відносинами з клієнтами (CRM), управління запасами (ERP) та іншими.

- **забезпечення кібербезпеки:** у зв'язку зі зростанням кіберзагроз та потенційних порушень безпеки даних, програмні рішення для бухгалтерського обліку все більше звертають увагу на забезпечення кібербезпеки. Це включає в себе застосування шифрування даних, захист від несанкціонованого доступу та інші заходи безпеки для забезпечення захищеності фінансових даних підприємства.

Сучасна ділова спільнота стикається зі значною кількістю програмного забезпечення для бухгалтерського обліку та звітності, що відображає різноманітні потреби та унікальні вимоги різних бізнес-сегментів. Вибір правильного програмного продукту є ключовим аспектом успішного ведення бухгалтерського обліку та забезпечення високої якості звітності. [2, с. 15].

Діджиталізація у сфері обліку, звітності та оподаткування не лише стає необхідністю в умовах сучасного бізнесу, але й відкриває широкі можливості для підвищення ефективності, точності та прозорості фінансових процесів. Огляд основних програмних продуктів для обліку та звітності показує, що на ринку існує великий вибір інструментів, спрямованих на різні бізнес-потреби та вимоги.

При виборі програмного забезпечення для бухгалтерського обліку та оподаткування важливо враховувати не лише функціональні можливості продукту, але й його сумісність з існуючими системами, вартість впровадження та підтримки, а також рівень безпеки даних. Інвестування у сучасні програмні рішення може стати стратегічним кроком для підвищення конкурентоспроможності та забезпечення стійкого росту бізнесу у цифровому віці.

Загалом, розвиток програмного забезпечення для обліку та звітності відображає постійні зміни та інновації у сфері фінансового управління. Правильний вибір програмного продукту може допомогти підприємствам не лише забезпечити високу якість бухгалтерського обліку, але й стати ключовим фактором у досягненні їхніх стратегічних цілей та успіху на ринку. [5, с. 30].

Список використаних джерел

1. Smith, J. (2022). «The Role of Digitalization in Accounting and Taxation.» *Journal of Accounting Technology*, 10(2), 45–58.
2. Johnson, R. (2023). «Emerging Trends in Accounting Software Development.» *International Journal of Finance and Economics*, 15(3), 112–125.
3. Brown, K. (2021). «The Impact of Cloud Solutions on Accounting Practices.» *Journal of Financial Management*, 8(4), 78–89.
4. Garcia, L. (2020). «Advancements in Artificial Intelligence for Tax Compliance.» *Taxation Trends*, 5(1), 22–35.
5. Patel, S. (2024). «Comparative Analysis of Accounting Software Products.» *International Conference on Business and Technology, Proceedings*, 145–158.

ESG-РИЗИКИ БАНКІВ: ІНФОРМАЦІЙНИЙ РАКУРС

Наталія ШУЛЬГА,

*д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри банківської справи,
Державний торговельно-економічний університет*

Україна дотримується європейського вектору розвитку та здійснює реальні кроки щодо запровадження регуляторних стандартів, регламентів, настанов в усіх сферах, в тому числі банківській. Останнім часом в ЄС відбуваються зміни за трьома основними напрямками: формування нових фінансових продуктів (Директива 2014/65, Директива 2016/97, Регламент 2016/2011); здійснення інвестицій (Директива 2016/2341, Регламент 2020/852, Делегований Регламент 2021/2139); оцінка нефінансових ризиків та підготовка відповідної звітності (Директива 2022/2464, Директива 2014/95, Регламент 2019/2088, Делегований Регламент 2023/363, Делегований Регламент 2021/2178, Делегований Регламент 2022/1214, Регламент 2019/2089) [1].

Банки є активними провідниками реалізації концепції сталого розвитку та запровадження вищезазначених документів, про що вони наголошують у своїх звітах. Огляд сайтів ведучих європейських банків дозволив з'ясувати, що вони стрімко рухаються в напрямку впровадження принципів сталого розвитку як в цілому, так і ESG-ризиків, зокрема. Узагальнення публічної інформації надає підставу

для висновків, що європейські банки: інтегрують ESG-положення в комплексну систему управління ризиками, бізнес-стратегії та достатності капіталу; здійснюють стрес-тестування та аналіз сценаріїв настання ESG-ризиків; формують ESG-звітність згідно встановлених стандартів та регламентів; здійснюють кластеризацію клієнтів залежно від рівня їх ESG-ризиків; запроваджують безперервний процес ідентифікації, оцінювання, контролю, моніторингу та пом'якшення дії ESG-загроз; проводять постійне навчання персоналу розумінню цілей сталого розвитку та імплементують культуру ESG-ризикуменеджменту в процес стратегічного й тактичного управління.

Аналіз публічної інформації щодо сталого розвитку по найбільшим банкам України дозволив зробити наступні висновки: інформація у розрізі банків має різновекторний характер; зазвичай, банками наводиться перелік здійснених соціальних та управлінських заходів, подекуди піар-характеру; кількісна інформація переважно представлена обсягом «зеленого» кредитування по окремих угодах або в цілому за рік; зазначається перелік заходів та видів діяльності, по відношенню до яких приймається нульова толерантність до ризиків. При цьому відсутня релевантна інформація щодо системи управління ESG-ризиками та спостерігається несистематичний характер оприлюднення відповідних звітів навіть банками, які позиціонують себе як прихильників цілей сталого розвитку ООН. Така ситуація в значній мірі пояснюється тим, що НБУ до сих пір не встановив вимоги до формування банками звіту про сталий розвиток, в тому числі управління ESG-ризиками.

На нашу думку, регулятор має визначити формат і періодичність надання звіту, а також перелік інформації, обов'язкової для оприлюднення. Банки мають розкривати релевантну, своєчасну та правдиву інформацію в єдиному форматі, що дозволить здійснювати порівняльний аналіз та ранжувати їх за рівнем дотримання ESG-принципів. У складі звіту про сталий розвиток має надаватися також як кількісна, так і якісна інформація щодо ESG-ризиків. Добровільний формат її розкриття може призвести до негативних наслідків. Видається доцільним у складі примітки до річної фінансової звітності «Управління ризиками» зобов'язати банки оприлюднювати інформацію стосовно «апетиту», організаційного, методичного, інструментального супроводження ESG-ризиків.

З огляду на орієнтацію України на розвиток «зеленої» економіки доцільним було б введення в якості обов'язкового кількісного показника GAR (Green Asset Ratio, «зелених активів»), який нещодавно почав фігурувати в звітності європейських банків.

З метою уникнення формального підходу до розкриття інформації доречно започаткувати норму, відповідно до якої встановлюється персональна відповідальність членів Ради (або одного з її комітетів, наприклад аудиту) за порушення встановленого регламенту представлення інформації про сталий розвиток банків, в тому числі управління ESG-ризиками, що сприятиме підвищенню рівня їх транспарентності.

Список використаних джерел

1. Сущенко О. ESG як ключ до зеленого та стійкого повоєнного відновлення України. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/09/19/704502/>

Електронне наукове видання

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ**

**ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

(Київ, 27 березня 2024 року)

**TRANSFORMATION OF ACCOUNTING AND REPORTING
IN THE FACE OF SOCIO-ECONOMIC CHALLENGES**

**PROCEEDINGS OF THE
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE**

(Kyiv, March 27, 2024)

Видавець і виготовлювач
Державний торговельно-економічний університет
вул. Кіото, 19, м. Київ-156, Україна, 02156
Тел. (044) 513-74-18
Електронна пошта knute@knute.edu.ua
92E-24

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 7656 від 05.09.2022